NORGES OFFICIELLE STATISTIK. NY RÆKKE.

UDGIVEN I AARET 1883.

C. No. 4.

Beretning

om

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene

i Norge

i Aaret 1879.

Udgiven af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

(UN RESUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE III. LISTE DES TABLEAUX PAGE CXLV.)

C. No. 4.

Beretning

om

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene i Norge 1879.

Udgiven

af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

CHRISTIANIA.
TRYKT I DET STEENSKE BOGTRYKKERI.
1883.

Indhold.

(Table des matières.)

Pag.

A. Almindelig Oversigt over Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene i hele Riget 1879 V
(Rapport général sur l'état sanitaire et médical en Norvège pendant l'année 1879.)

B. Beretning for de enkelte Overøvrighedsdistrikter 1
(Rapports spéciaux pour les différentes préfectures.)

I. Christiania By 1
II. Akershus Amt 18
III. Smaalenenes — 28
IV. Buskeruds — 37
V. Jarlsberg og Laurviks — 48
VI. Hedemarkens — 57
VII. Christians — 68
VIII. Bratsbergs — 79
IX. Nedenæs — 90
X. Lister og Mandals — 100
XI. Stavanger — 112
XII. Søndre Bergenhus — 127
XIII. Bergens By 140
XIV. Nordre Bergenhus Amt 152
XV. Romsdals — 165
XVI. Søndre Trondhjems — 178
XVII. Nordre — — 195
XVIII. Nordlands — 207
XIX. Tromsø — 221
XX. Finmarkens — 232

C. Oversigt over Husdyrenes vigtigste Sygdomme m. V. i 1879 243
(Compte rendu des maladies principales des animaux domestiques etc. pendant l'année 1879.)

D. Bilag (Des appendices) 259

1. Om Lungebetændelsens Ætiologie og Forekomst i Eidsvold i 1879. (Af Distriktslæge N. W. Thoresens Medicinalberetning for 1879) 259
2. Om de hygiæniske og økonomiske Forhold i Sands Distrikt. (Af Distriktslæge K. Nilssens Medicinalberetning for 1879) 261
3. Om hygiæniske Forhold m. V. i indre Søndhordlands Distrikt. (Af Distriktslæge Joh. Dahls Medicinalberetning for 1879) 263
4. Om Sundhedskommissionernes Foranstaltninger mod smitsomme Sygdomme. (Af Distriktslæge J. M. Thorsens Medicinalberetninger fra ytre Sogns Lægedistrikt for 1879 og 1881) 264
5. Meningitis cerebro-spinalis. (Sygehistorier efter Distriktslægerne Thorsens og Schous Medicinalberetninger for 1879) 269
6. Om hygiæniske Forhold m. V. i Kinns Distrikt. (Af Distriktslæge U. J. Høsts Medicinalberetning for 1879) 270
7. Om de hygiæniske Forhold i Hadsels Distrikt. (Af Distriktslæge G. Thodes Medicinalberetning for 1879) 271
8. Om Forholdene i Trondenæs Distrikt. (Af Distriktslæge Chr. Schjelderups Medicinalberetning for 1879) 273
9. Ventilationsapparat til Skolestuer paa Landet. (Angivet af Skoledirektør J. A. Bonnevie) 275
10. Fortegnelse over de Skrifter, hvori Medicinalberetningerne for Aarene før 1853 findes trykte 276

En 1879 l'état sanitaire du royaume a été, en général, satisfaisant. Parmi les maladies prédominantes de l'année il faut citer la pneumonie, dont la fréquence a été un peu plus grande, qu'elle n'a été pendant année précédente dans les diocèses de Christiania, de Hamar et de Christiansand, tandis que qu'elle a diminué dans les autres diocèses. La scarlatine, quoique en général moins fréquente, a gagné du terrain dans quelques préfectures, notamment dans les préfectures de Lister et Mandal et de Stavanger. La fièvre puerpérale a été un peu plus fréquente, qu'elle n'a été l'année précédente. La rougeole, en général peu répandue, s'est manifestée assez grave dans la préfecture de Stavanger. Les maladies catarrhales et les affections gastriques aiguës ont été plus nombreuses que d'habitude et entrent, dans une proportion assez considérable, dans les relevés statistiques des maladies régnantes et de la mortalité de l'année. Le chiffre total des cas connus de maladies aiguës épidémiques a été de 91 715*).

En 1879 la mortalité, calculée d'après la population moyenne présumée de l'année, c'est-à-dire 1 891 034 individus, a été de 15.13 sur 1000 (les morts-nés y compris de 16.28). C'est ici le minimum de mortalité dans royaume pendant le XIXième siècle. Les nombres correspondants de l'année précédente ont été de 15.02 (ou de 17.01). Le nombre des décès a été de 28 616, celui de morts-nés de 2 173. Le nombre des naissances (60 917) a dépassé de 32 301 le nombre des décès.

Parmi les 14 268 décès, dont les médecins ont indiqué la cause**), le plus grand nombre dérive des maladies suivantes: la phthisie et tubercules pulmonaires (2 431), la pneumonie (1 222), la méningite cérébrale et les convulsions de l'enfance (1 150), la décrépitude (1 009), les maladies cancéreuses (794), la scarlatine (679), la diarrhée et le choléra simple (580), la bronchite aiguë (556), l'hydropisie et la maladie de Bright (440), la apoplexie cérébrale (369), les maladies organiques du coeur (354), la debilité congénitale (345), la bronchite chronique (318), la fièvre typhoide (245), la péritonite (226), la fièvre puerpérale (191).

Le nombre total de décès parmi les lépreux (Spedalske) a été de 162, dans tous ces cas la «Spedalskhed» (Eléphantiasis des Grecs) a été enoncée cause de mort.

901 ont péri par suite d'accidents malheureux et 141 par suicide.

Le nombre des hôpitaux ordinaires a été de 45, dans 35 de ces hôpitaux il a été traité 8 354 malades, dont 6 629 sont sortis et 731 sont décédés, ce qui constitue une mortalité de 9.9 sur 100. Dans 10 maisons d'aliénés 1 569 individus ont été traités.

L'administration médicale du pays s'est trouvée divisée en 149 districts civils. Le nombre total des médicins autorisés a été de 549. La vaccination a été pratiquée sur 45 696 individus, soit par des médecins, soit par des aides-vaccinateurs, dont le nombre était de 619. Il y a en 720 sages-femmes examinées. Le nombre des pharmacies a été de 79.

---

*) Voir le tableau no. VI page XVI, le tableau VII page XX.

**) Voir le tableau no. XLVII page LXXXII et le tableau no. XLVIII page XC.

A. Almindelig Beretning

om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget for Aaret 1879.

Fladeindhold, Lægedistriktsinddeling, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Amt.	Tabel I. Lægedistrikter.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indbyggere 31te Decbr. 1875.	Antal. Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.	Apotheker.
I.	1. Christiania By.....	0.129	[1]) 116801	108	14	46	-	10
II.	Akershus Amt:							
	2. Aker.....	8.48	28 838	9	-	8	9	-
	3. Ullensaker.....	15.94	34 156	7	-	11	11	-
	4. Høland.....	9.70	14 850	2	-	7	7	-
	5. Follo.....	6.448	19 706	8	-	7	5	1
III.	Smaalenenes Amt:							
	6. Eidsberg	10.795	23 412	5	-	9	7	-
	7. Moss.....	6.186	19 445	7	-	7	7	1
	8. Sarpsborg.....	5.479	41 293	11	1	12	9	3
	9. Hvaløerne	9.806	13 862	2	-	5	5	-
	10. Fredrikshald	0.058	9 792	7	-	4	-	2
IV.	Buskeruds Amt:							
	11. Drammen.....	4.69	31 370	9	1	16	2	3
	12. Ringerike.....	13.18	14 367	5	-	6	4	1
	13. Modum.....	17.57	25 384	7	-	9	4	-
	14. Næs.....	22.36	8 407	1	-	4	3	-
	15. Aal	20.91	5 880	1	-	2	2	-
	16. Sandsvær	10.01	11 766	4	-	5	1	1
	17. Rollag...	25.30	5 012	1	-	3	4	-
V.	Jarlsb. og Laurviks Amt:							
	18. Tønsberg	6.047	40 794	12	1	16	9	3
	19. Hof.....	6.469	18 346	6	-	7	3	2
	20. Laurvik	5.169	28 366	7	-	12	3	2

[1]) Ifølge Tælling 31te Decbr. 1879.

Fladeindhold, Lægedistriktsinddeling, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Amt.	Tabel I (Forts.). Lægedistrikter.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indbyggere 31te Decbr. 1875.	Antal. Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.	Apotheker.
VI.	Hedemarkens Amt:							
	21. Solør og Odalen	26.48	34 469	6	-	8	8	1
	22. Hedemarken	20.38	41 055	9	1	11	8	1
	23. Søndre Østerdalen	23.27	18 925	5	-	6	6	1
	24. Trysil	31.50	5 537	1	-	2	5	-
	25. Rendalen	44.40	9 363	4	-	7	5	-
	26. Tønset	56.58	10 458	1	-	6	7	1
VII.	Christians Amt:							
	27. Hadeland og Land	22.46	24 150	5	-	6	6	-
	28. Søndre Valders	19.12	10 961	1	-	4	5	-
	29. Nordre —	22.52	7 855	1	-	4	5	-
	30. Toten	11.10	23 921	6	-	9	8	1
	31. Faaberg	17.61	16 844	4	-	6	4	1
	32. Ringebu	27.50	13 649	2	-	4	4	-
	33. Lom	43.20	10 799	2	-	3	4	-
	34. Lesje	32.78	7 635	1	-	6	4	-
VIII.	Bratsbergs Amt:							
	35. Skien	8.26	24 487	9	1	11	5	3
	36. Kragerø	12.85	19 666	5	-	7	5	1
	37. Holden	8.18	11 274	2	-	4	5	-
	38. Sauland	12.30	7 190	2	-	3	4	-
	39. Hviteseid	17.54	8 704	2	-	3	3	-
	40. Laardal	34.40	8 217	2	-	5	5	-
	41. Tinn	22.28	3 633	1	-	2	3	-
IX.	Nedenæs Amt:							
	42. Østre Nedenæs	6,85	27 902	5	1	7	7	2
	43. Arendal	-	4 132	6	1	6	-	2
	44. Vestre Nedenæs	8.757	25 886	6	-	8	7	2
	45. Aamli	15.27	5 401	1	-	3	3	-
	46. Evje	15.47	5 474	1	-	2	4	-
	47. Sætersdalen	32.21	4 620	1	-	2	2	-
X.	Lister og Mandals Amt:							
	48. Christiansand	0.13	11 766	7	2	3	-	2
	49. Oddernæs	8.991	20 732	3	-	1	4	1
	50. Undal	8.572	11 511	1	-	3	4	-
	51. Lyngdal	8.702	16 058	3	-	4	8	1
	52. Flekkefjord	23.758	15 054	2	-	2	5	1
XI.	Stavanger Amt:							
	53. Sogndal	6.199	5 930	1	-	1	3	-
	54. Ekersund	10.175	12 966	2	-	3	3	1
	55. Sandnæs	15.241	14 386	2	-	6	5	1
	56. Stavanger	1.628	28 354	7	1	9	5	2
	57. Finnø	11.778	12 393	1	-	6	7	-

Fladeindhold, Lægedistriktsinddeling, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Amt.	Tabel I (Forts.). Lægedistrikter.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indbyggere 31te Decbr. 1875.	Antal. Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.	Apotheker.
	58. Sand	18.92	11 233	1	-	4	4	-
	59. Karmøen	3.38	14 706	3	-	4	4	1
	60. Haugesund [1])	4.86	14 122	2	-	4	4	1
XII.	Søndre Bergenhus Amt:							
	61. Indre Søndhordland	8.45	9 369	1	-	4	4	-
	62. Ytre —	4.51	9 572	1	-	7	5	-
	63. Tysnæs	7.89	8 502	2	-	3	4	-
	64. Indre Hardanger	42.24	10 186	2	-	7	6	-
	65. Ytre —	6.42	7 189	1	-	3	2	-
	66. Voss	15.87	9 420	2	-	4	4	-
	67. Søndre Midthordland	7.29	11 191	1	-	5	7	-
	68. Nordre —	3.66	14 153	1	-	4	3	-
	69. Indre Nordhordland	12.66	16 954	2	-	4	8	-
	70. Ytre —	7.98	14 899	1	-	3	9	-
XIII.	71. Bergens By	0.01	38 573	26	2	22	-	5
XIV.	Nordre Bergenhus Amt:							
	72. Lærdal	28.90	7 066	1	-	4	5	1
	73. Lyster	13.20	5 723	1	-	3	3	-
	74. Indre Sogn	8.20	5 354	1	-	2	3	-
	75. Midtre —	14.80	7 626	1	-	4	6	-
	76. Ytre —	12.70	8 751	1	-	4	4	-
	77. Ytre Søndfjord	6.20	8 868	2	-	5	2	-
	78. Indre —	19.26	11 504	1	-	5	7	-
	79. Kinn	6.94	8 363	1	-	2	3	-
	80. Ytre Nordfjord	4.64	6 356	1	-	3	3	-
	81. Nordfjordeidet	5.34	4 580	1	-	3	1	-
	82. Gloppen	9.00	4 817	1	-	2	2	-
	83. Indviken	13.82	7 200	1	-	3	4	-
XV.	Romsdals Amt:							
	84. Vestre Søndmøre	6.70	10 718	1	-	5	6	-
	85. Indre —	9.60	7 353	1	-	3	3	-
	86. Østre —	17.20	6 404	1	-	6	6	-
	87. Ørskog	6.90	9 983	1	-	4	5	-
	88. Nordre Søndmøre	2.20	13 726	3	-	9	6	1
	89. Ytre Romsdal	6.50	12 971	2	-	7	6	1
	90. Indre —	17.80	10 852	1	-	5	5	-
	91. Søndre Nordmøre	5.71	20 040	4	1	10	7	1
	92. Sundalen	15.80	6 269	1	-	5	5	-
	93. Surendalen	17.75	9 472	3	-	5	3	-
	94. Nordre Nordmøre	8.45	9 432	1	-	5	5	-
XVI.	Søndre Trondhjems Amt:							
	95. Trondhjem	0.26	22 152	20	2	9	-	4
	96. Strinden	5.90	13 356	5	-	4	3	-
	97. Selbu	19.60	5 633	1	-	2	2	-

[1]) Hvoraf 1.84 n. □ Mil med 3 125 Indbyggere i søndre Bergenhus Amt.

Fladeindhold, Lægedistriktsinddeling, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Amt.	Tabel I (Forts.). Lægedistrikter.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indbyggere 31te Decbr. 1875.	Antal. Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.	Apotheker.
	98. Røros[1]	17.93	5 428	2	-	2	3	1
	99. Guldal	23.35	14 255	2	-	5	7	-
	100. Opdal[2]	22.20	5 706	1	-	2	1	-
	101. Orkedal	14.40	15 617	3	-	6	5	1
	102. Hiteren	7.30	8 421	1	-	2	2	-
	103. Hevne	9.00	4 799	1	-	2	1	-
	104. Ytre Fosen	7.70	8 768	2	-	2	3	-
	105. Indre —	6.30	7 009	1	-	2	2	-
	106. Nordre —	11.40	6 471	1	-	2	5	-
XVII.	Nordre Trondhjems Amt:							
	107. Stjørdal	15.40	11 539	3	-	5	4	-
	108. Frosten	4.60	7 969	2	-	2	4	-
	109. Levanger	15.40	13 328	5	-	4	6	1
	110. Inderøen	17.40	13 864	1	-	5	8	-
	111. Stenkjær	11.60	9 462	3	-	4	5	1
	112. Grong	78.90	6 475	1	-	4	5	-
	113. Namsos	22.30	11 198	2	-	4	5	1
	114. Ytre Namdal	12.80	8 436	1	-	5	5	-
XVIII.	Nordlands Amt:							
	115. Brønnø	18.80	9 884	2	-	5	6	-
	116. Alstahaug	9.90	9 896	1	-	4	3	-
	117. Vefsen	55.44	6 992	2	-	2	3	1
	118. Ranen	39.70	12 152	2	-	5	5	-
	119. Lurø	18.20	6 953	1	-	4	4	-
	120. Gildeskaal	14.50	4 142	1	-	2	3	-
	121. Bodø	4.20	4 831	1	-	2	2	1
	122. Folden	17.80	3 335	1	-	1	1	-
	123. Skjærstad	31.20	5 957	1	-	3	2	-
	124. Stegen	11.70	5 504	2	-	3	2	-
	125. Lødingen	22.20	4 036	1	-	3	3	-
	126. Ofoten	23.28	4 105	1	-	1	2	-
	127. Buksnæs	2.26	5 459	1	-	2	2	-
	128. Flakstad	3.10	2 408	1	-	2	3	-
	129. Østlofoten	4.94	4 729	1	-	2	3	-
	130. Hadsel	7.40	7 307	1	-	2	2	-
	131. Sortland	12.50	6 461	1	-	3	5	-
XIX.	Tromsø Amt:							
	132. Trondenæs	13.018	9 207	1	-	3	5	-
	133. Ibestad	12.370	6 572	1	-	2	2	-
	134. Tranø	8.922	3 876	1	-	1	3	-
	135. Lenvik	14.522	6 116	2	-	3	4	-
	136. Malangen	58.577	7 782	1	-	5	5	-
	137. Tromsø	11.379	8 870	3	-	5	3	1
	138. Lyngen	28.977	4 653	1	-	1	3	-
	139. Karlsø	10.793	2 167	1	-	1	2	-
	140. Skjærvø	47.548	4 776	1	-	2	3	-

[1]) Hvoraf ca. 0.03 n. □ Mil med 238 Indb. i Hedemarkens Amt. [2]) Hvoraf 1.50 n. □ Mil med 573 Indb. i Hedemarkens Amt.

Fladeindhold, Lægedistriktsinddeling, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Amt.	Tabel I (Forts.). Lægedistrikter.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indbyggere 31te Decbr. 1875.	Antal. Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.	Apotheker.
XX.	Finmarkens Amt:							
	141. Alten	95.0	5 254	1	-	3	4	-
	142. Loppen	9.2	1 425	1	-	2	4	-
	143. Hammerfest	26.6	3 622	2	-	1	-	1
	144. Maasø	[1]) 4.2	1 322	1	-	1	3	-
	145. Kistrand	128.9	2 569	1	-	3	4	-
	146. Tanen	30.6	2 393	1	-	2	3	-
	147. Vardø	17.7	2 063	1	-	1	3	-
	148. Vadsø	20.1	3 798	1	-	3	2	-
	149. Syvaranger	39.1	1 629	1	-	1	2	
	Riget	2 494.23	1 806 900	518	29	720	619	79

[1]) Antagelig 4 Gange saa stort.

Sundhedstilstanden i Riget var i det Hele god. Af epidemiske Sygdomme er gjennemsnitlig for det hele Rige anmeldt 48.50 Angrebne af 1000 Personer. Det forholdsvis største Antal Angrebne af epidemiske Sygdomme forekommer i Christiania og Bergens Byer.

Hyppigst forekom de katarrhalske Sygdomme og dernæst de gastriske; som den tredie i Rækken kommer Lungebetændelse, derpaa Skarlagensfeber, Gigtfeber, Typhoidfeber, Kighoste og Rosen.

Epidemiske Sygdomme i Norge.

Tabel II. Aar.	Antal anmeldte Tilfælde.	Antal anmeldte Dødsfald.	Antal Angrebne af 1000 Indv.
1879	91 715	4 222	48.50
1878	96 839	4 649	51.91
1877	91 226	4 988	49.58
1876	98 745	6 257	54.03
1875	98 253	5 506	54.4
1874	99 097	4 908	55.4
1873	89 938	4 228	50.8
1872	81 395	4 182	46.3
1871	76 586	4 421	43.8
1870	72 438	3 718	41.7
1869	70 301	3 759	40.6
1868	80 095	4 579	46.4
1867	74 812	3 632	43.6

Der kjendes ialt 91 715 epidemiske Sygdomstilfælde, og for 89 681 af disse kjendes Tiden for deres Optræden.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og sammesteds bearbeidede Opgaver over Begravede 28 616 eller 15.13 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (1 891 034). Det er den mindste Dødelighed i Riget i dette Aarhundrede og er over 2 pro mille mindre end Gjennemsnitsdødeligheden i de to sidste Femaar.

I Stifterne overskrider Dødeligheden i Christiansands Stift Rigets med 2 pro mille, en mindre betydelig Overskridelse har fundet Sted i Christiania og Tromsø Stifter; i de øvrige Stifter er Dødeligheden mindre end i Riget.

I Amterne er i Forhold til Riget Dødeligheden størst i Finmarkens Amt (mere end 6 pro mille over), dernæst Bergen (over 4 pro mille over), Christiania (4 pro mille over), derefter Stavanger og Lister og Mandals Amter (henholdsvis 3.4 og 2.6 pro mille over). I de øvrige Amter er Dødeligheden lavere end Rigets og lavest i Romsdals, nordre Bergenhus og Akershus Amt, i hvilke Amter der er over 2 pro mille færre Døde af 1000 Indv ; i de andre Amter er Forskjellen mindre.

I Forhold til Aaret forud er Dødeligheden for hele Riget som ogsaa stiftsvis beregnet lavere i dette Aar. Af Amterne har Stavanger Amt større Dødelighed end i 1878 (nemlig 1.65 pro mille større), ligesom mindre betydelig Overskriden har fundet Sted i Jarlsberg og Laurvik, Nordland og Bratsberg. Den stærkeste Aftagen er i Nedenæs Amt (over 3 pro mille mindre), dernæst nordre Bergenhus og Romsdals Amt (mellem 2—3 pro mille mindre). I de andre Amter er Forskjellen dels mellem 2—1 dels under 1 pro mille mindre end Aaret forud.

I Tabel III gives en Oversigt over de Dødes Antal i 1879 og Dødeligheden i dette og en Del tidligere Aar med Fordeling paa Rigets Stifter og Amter.

I Tabel IV gives en Oversigt over Dødeligheden i Rigets Land- og Bydistrikter med Fordeling paa Stifter og Amter.

Tabel V viser en Oversigt over Dødeligheden i Byerne, ved hvilken Beregning Befolkningen den 31te December 1875 er lagt til Grund, saa de meddelte Forholdstal stille sig ugunstigere end det virkelige Forhold.

Temperaturforhold. Aarets Middeltemperatur var i den allerstørste Del af Landet temmelig lav. I Januar var den fra Brønnø af sydover over hele Landet adskillig lavere end det Normale. I Februar herskede over hele Landet en streng Kulde, størst paa Østlandet. I Maanederne indtil Juli viste Middeltemperaturen sig ogsaa noget om end ei meget lavere. Juli var i Finmarken lidt kold, ellers fordetmeste lidt varmere end almindelig og August paa enkelte Undtagelser nær varmere end vanlig. September og Oktober forholdsvis normale om end lidt koldere end vanlig. Fra November indtraadte Kulde i langt høiere Grad end sædvanlig og over det hele Land, hvad der ogsaa var Tilfældet i December i Lavlandet i den sydlige Halvdel af Landet, hvorimod det paa Høifjeldet og i Nordland og Finmarken var varmere end vanlig. — Forøvrigt giver Aarets Middeltemperatur det sædvanlige af Havets større eller mindre Nærhed, af Stedets Høideforhold og af Breddegraden betingede Totalbillede. Den tiltager fra Indlandet mod Kysten, fra Høifjeldet mod Lavlandet, fra Nord mod Syd. Den er høiest paa Kyststrækningen fra Romsdals Amt til Skudesnæs, hvor de i Havranden liggende Observationsstationer viste over 6^0 C. Varme, hvorimod den inde i Fjordene holder sig indtil 1^0 C. lavere. I Christiansund, paa Kysten mellem Lindesnæs og Christianiafjorden varierer Aarets midlere Temperatur mellem 5 og 6 Grader. Kysten langs Romsdals- og Trondhjemsleden til Brønnø i Nordland

Dødeligheden i 1879 i Forhold til Folkemængden og tidligere Dødelighed.

Tabel III. Overøvrighedsdistrikt.	Beregnet Befolkning ved Aarets Midte i 1879.	Antal Døde i 1879.	Døde af 1000 Levende.						
			1879.	1878 [1]).	1877 [1]).	1876 [1]).	1875.	Femaaret 1871—75.	Femaaret 1866—70.
Riget	1 891 034	28 616	15.13	15.92	17.10	18.94	18.78	17.45	17.41
Landdistrikter	1 500 748	21 422	14.27	-	-	-	-		-
Byer	390 286	7 194	18.43	-	-	-	-	-	-
I. Christiania Stift	519 777	8 103	15.59	15.82	18.31	21.40	20.59	18.36	19.16
II. Hamars —	239 093	3 225	13.49	14.15	15.45	15.01	15.87	14.83	14.97
III. Christiansands —	357 579	6 126	17.13	17.56	17.94	20.73	19.72	18.68	18.88
IV. Bergens —	295 641	4 292	14.51	16.42	16.98	17.86	19.11	17.05	15 66
V. Trondhjems —	281 896	3 868	13.72	15.34	16.79	16.98	16.21	16.49	15.25
VI. Tromsø —	197 048	3 002	15.23	15.43	15.08	18.49	19.23	18.12	19.51
1. Christiania By	110 177	2 109	19.14	18.98	20.53	23.97	24.16	22.17	22.39
2. Akershus Amt	99 947	1 392	13.09	14.18	18 64	21.29	20.11	17.73	18.52
3. Smaalenenes —	113 287	1 680	14.83	15.50	16.81	21.42	23.18	19.00	18.50
4. Buskeruds —	105 147	1 521	14.47	15.32	19.31	18.38	17.23	16.66	18.88
5. Jarlsb. og Laurviks —	91 219	1 401	15.36	14.88	16.59	22.72	18.86	16.85	18.74
6. Hedemarkens —	123 751	1 646	13.30	13.23	15.34	16,09	16.85	14.95	15.76
7. Christians —	115 342	1 579	13.69	15.13	15.57	13.88	14.86	14.77	14.18
8. Bratsbergs —	86 991	1 399	16.08	15.79	17.49	18.66	18.59	17.41	19.98
9. Nedenæs —	77 327	1 199	15.51	18.52	17.64	22.18	21.06	18.83	20.79
10. Lister og Mandals —	77 285	1 373	17.76	19.53	19.10	22.44	21.49	20.59	20.15
11. Stavanger —	115 976	2 155	18.58	16.93	17.70	20.15	18.46	18.20	15.96
12. Søndre Bergenhus —	118 644	1 741	14.68	16.04	17.64	18.19	20.57	17.31	15.12
13. Bergens By	42 619	832	19.52	20.69	20.47	26.22	27.10	24.41	21.06
14. Nordre Bergenhus Amt	87 764	1 127	12.84	15.75	14.97	15.03	15.32	15.43	14.80
15. Romsdals —	112 609	1 505	12.27	14.96	15.77	15.85	16.60	15.31	15.01
16. Søndre Trondhjems —	121 926	1 786	14.65	15.63	15.52	17.52	16.34	17.60	16.31
17. Nordre — —	83 975	1 169	13.92	15.16	15.37	17.29	15.59	15.30	14.10
18. Nordlands —	112 232	1 577	14.05	13.57	14.35	18.38	18.30	17.69	16.96
19. Tromsø —	58 151	847	14.57	15.79	15.47	17.30	17.69	16.68	19.41
20. Finmarkens —	26 665	578	21.68	22.51	17.29	21.58	26.19	23.15	30.77

[1]) Beregnede efter foreløbige Opgaver over Befolkning og over Døde.

Dødeligheden i Rigets By- og Landdistrikter[1]).

Tabel IV. Overøvrighedsdistrikt.	Rigets Landdistrikter.			Rigets Byer (amtsvis).		
	Beregnet Befolkning ved Aarets Midte i 1879.	Antal Døde i 1879.	Døde pro Mille.	Beregnet Befolkning ved Aarets Midte i 1879.	Antal Døde i 1879.	Døde pro Mille.
Riget	1 500 748	21 422	14.27	390 286	7 194	18.43
I. Christiania Stift	323 257	4 646	14.37	196 520	3 457	17.59
II. Hamars —	232 495	3 136	13.49	6 598	89	13.49
III. Christiansands —	273 795	4 396	16.06	83 784	1 730	20.65
IV. Bergens —	246 405	3 376	13.70	49 236	916	18.60
V. Trondhjems —	242 906	3 175	13.07	38 990	693	17.77
VI. Tromsø —	181 890	2 693	14.80	15 158	309	20.38
1. Christiania By	-	-	-	110 177	2 109	19.14
2. Akershus Amt	96 456	1 356	14.06	3 491	36	10.31
3. Smaalenenes —	83 085	1 203	14.48	30 202	477	15.79
4. Buskeruds —	78 657	1 111	14.12	26 490	410	15.48
5. Jarlsb. og Laurviks —	65 099	976	15.00	26 160	425	16.25
6. Hedemarkens —	119 988	1 589	13.24	3 763	57	15.15
7. Christians —	112 507	1 547	13.75	2 835	32	11.29
8. Bratsbergs —	68 027	1 122	16.49	18 964	277	14.61
9. Nedenæs —	64 537	1 019	15.79	12 790	180	14.07
10. Lister og Mandals —	57 502	958	16.66	19 783	415	20.98
11. Stavanger —	83 729	1 297	15.49	32 257	858	26.60
12. Søndre Bergenhus —	118 644	1 741	14.67	-	-	-
13. Bergens By	-	-	-	42 619	832	19.52
14. Nordre Bergenhus Amt	87 217	1 121	12.85	547	6	10.96
15. Romsdals —	105 585	1 248	11.82	17 024	257	15.10
16. Søndre Trondhjems —	98 222	1 329	13.53	23 704	457	19.28
17. Nordre — —	79 643	1 112	13.96	4 332	57	13.16
18. Nordlands —	109 446	1 516	13.85	2 786	61	21.89
19. Tromsø —	52 061	724	13.91	6 090	123	20 20
20. Finmarkens —	20 383	453	22.21	6 282	125	19.90

[1]) Uoverensstemmelserne mellem de i Tabel III og IV anførte Opgaver over Antal Døde med de i de specielle Beretninger for Amterne anførte Tal og Forholdstal (pCt.) beror paa Forskjellen mellem de fra det statistiske Centralbureau foreløbig meddelte Opgaver, der ere benyttede ved Udarbeidelsen af de specielle Beretninger, og de Opgaver, der findes i det statistiske Centralbureaus senere trykte «Folkemængdens Bevægelse i Aaret 1879», hvilke sidste Talopgaver ere benyttede for disse Tabeller. Nogen væsentligere Forskjel finder dog ikke Sted.

Dødeligheden i Byerne i 1879.

Amt.	Tabel V. Byer.	Tilstedeværende Folkemængde 31te Decbr. 1875.	Antal Døde i 1879.	Forhold pro mille.
I.	Christiania By [1]	114 889	2 109	18.35
II.	Drøbak	2 047	22	10.26
	Hvitsten	156	1	6.41
	Hølen	266	2	7.51
	Son	748	11	14.70
III.	Moss	5 117	103	20.13
	Sarpsborg	3 272	53	16.20
	Fredrikstad	9 616	141	14.66
	Fredrikshald	9 792	180	18.38
IV.	Drammen	18 643	310	16.63
	Holmsbo	433	11	25.40
	Hønefos	1 149	22	19.15
	Kongsberg	4 357	67	15.38
V.	Svelvik	1 614	25	15.49
	Holmestrand	2 147	47	21.89
	Horten	5 302	90	16.97
	Aasgaardstrand	488	10	20.50
	Tønsberg	5 066	85	16.78
	Sandefjord	2 307	31	13.00
	Laurvik	7 737	137	17.71
VI.	Kongsvinger	1 152	27	23.44
	Hamar	2 335	30	12.42
VII.	Gjøvik	1 051	14	13.32
	Lillehammer	1 551	18	12.25
VIII.	Brevik	2 252	42	18.65
	Porsgrund	3 453	56	16.21
	Skien	5 362	82	15.28
	Stathelle	427	4	9.37
	Langesund	1 084	31	28.61
	Kragerø	4 669	62	13.28

[1]) Hjemmehørende Befolkning ved Aarets Midte, hvorefter Dødeligheden er beregnet.

Dødeligheden i Byerne i 1879.

Amt.	Tabel V (Forts.). Byer.	Tilstedeværende Folkemængde 31te Decbr. 1875.	Antal Døde i 1879.	Forhold pro mille.
IX.	Østerrisør	2 390	44	18.41
	Tvedestrand	1 364	7	5.13
	Arendal	4 132	69	16.69
	Grimstad	2 552	36	14.10
	Lillesand	1 325	24	18.00
X.	Christiansand	11 766	287	24.39
	Mandal	3 885	74	19.04
	Farsund	1 419	23	16.21
	Flekkefjord	1 651	31	18.71
XI.	Sogndal	490	6	12.24
	Ekersund	2 408	61	25.33
	Sandnæs	1 468	34	23.09
	Stavanger	19 004	656	28.82
	Kopervik	817	14	17.13
	Skudesnæshavn	1 224	10	8.17
	Haugesund	4 102	77	18.77
XIII.	Bergens By	38 573	832	21.82
XIV.	Florø	503	6	11.31
XV.	Aalesund	5 603	78	12.14
	Molde	1 672	41	24 52
	Christiansund	8 251	138	16.72
XVI.	Trondhjem	22 152	456	20.59
XVII.	Levanger	955	15	15.71
	Stenkjær	1 427	15	10.51
	Namsos	1 529	27	17.65
XVIII.	Mosjøen	774	15	19.38
	Bodø	1 519	46	30.29
XIX.	Tromsø	5 409	122	22.55
XX.	Hammerfest	2 101	42	19.99
	Vardø	1 326	33	24.96
	Vadsø	1 764	51	28.91

samt Christianiafjordens Bund viste 4—5 Graders Varme. Nordenfor Brønnø aftager den til ca. 3 Grader i Bunden af Vestfjorden (Lofoten), til 2 Grader i Tromsø, til 1 Grad i Vardø, og over 1 Grads Kulde inde i Varangerfjorden. Søndenfjelds aftager den indad til den i Røros og paa Tønset gaar ned under 0 Grader, saaledes at Røros dette Aar har været Landets koldeste Sted.

I Tabel VI gives en Oversigt over samtlige af Lægerne opgivne Tilfælde af **epidemiske Sygdomme** og Dødsfald af disse med Fordeling paa Rigets Stifter og Amter.

Af Tabel VII sees Antallet af de behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme i Riget, Tiden for deres Optræden, de Syges Kjøn og Alder, de enkelte Sygdommes Procentforhold til samtlige behandlede epidemiske Sygdomme og Dødsprocenten blandt de Behandlede af hver Sygdom.

I Slutningen af denne almindelige Beretning er indtaget Tabeller over de af Lægerne behandlede epidemiske Sygdommes Fordeling paa hver Maaned inden de enkelte Lægedistrikter med særlig Anførsel af By- og Landdistrikt, forsaavidt der foreligger saadanne Opgaver.

Exanthematisk Typhus (Typhus exanthematicus) optraadte med omtrent samme Hyppighed som i 1878, i indeværende Aar navnlig i Nordlands og Tromsø Amter. Tabel VIII giver en Oversigt over kjendte Tilfælde af denne Sygdom siden Aaret 1872.

Typhoidfeber (Febris typhoïdes, Ileotyphus, Tabel IX) som siden 1874 havde vist en aarvis og jevn Aftagen, men i 1878 fik nogen større Udbredning, navnlig paa Grund af Epidemien i Buskeruds Amt, aftog betydelig i indeværende Aar; de anmeldte Tilfældes Antal var 851 færre end i 1878 og 1 738 færre end i 1874.

I Forhold til det foregaaende Aar er Aftagelsen (se Tabel X) stærkest i Buskeruds Amt, dernæst i Bergens By, Lister og Mandals Amt og Nedenæs Amt. De eneste Amter, som i dette Aar er noget uheldigere stillede end i 1878, er Tromsø, Akershus, søndre Trondhjems, men navnlig Nordlands, hvor der i 1879 kjendes noget nær det dobbelte Antal Tilfælde end Aaret forud.

Tabel XI viser Antallet af Angrebne og Døde i de Lægedistrikter, hvor Sygdommen optraadte hyppigst; som det vil sees, er det for den overveiende Del netop de samme Distrikter, som i 1878 ogsaa viser det største Antal Angrebne.

Epidemisk Cerebrospinal-Meningit. Denne Sygdoms Optræden siden 1874 i de enkelte Amter vil sees af Tabel XII; før dette Aar har den i flere Aar ikke været omtalt i Lægernes Medicinalberetninger.

Af **Barselfeber** (Febris puerperalis) kjendes et noget større Antal Tilfælde end i 1878. I de sidste 10 Aar har Antallet af Angrebne blandt 100 Fødende været:

i 1879	1.0	i 1874	1.4
- 1878	0.9	- 1873	1.1
- 1877	1.1	- 1872	1.0
- 1876	1.3	- 1871	0.9
- 1875	1.3	- 1870	1.2

Tabel XIII giver en Oversigt over Angrebne og Dødsfald af Barselfeber samt Dødsfald paa Barselseng med Fordeling paa Rigets enkelte Stifter.

Tabel XIV meddeler Dødsfald paa Barselseng m. m. amtsvis.

Barselfeber iagttoges forholdsvis hyppigst i Christiansands Stift, sjeldnest i Bergens Stift, med henholdsvis 1.27 og 0.61 Angrebne blandt 100 Fødende.

Ifølge Presternes Opgaver døde 329 Kvinder paa Barselseng eller 5.28 blandt 1000 Fødende, — altsaa omtrent i samme Forhold som i 1878 (5.32).

Samtlige af Lægerne anmeldte Tilfælde af epide-

Tabel VI. Overøvrighedsdistrikter.	Samtlige epidemiske Sygdomme.		Angrebne af epidemiske Sygdomme af 1000 Indv.	Exanthematisk Typhus.		Typhoidfeber.		Cerebrospinal-Meningit.	
	Angr.	Dødsf.		Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.
Riget	91715	4222	48.50	81	12	2173	245	34	18
I. Christiania Stift	37823	1558	72.8	-	-	475	54	4	2
II. Hamars —	7161	364	29.95	7	3	190	20	2	-
III. Christiansands —	19381	893	54.2	2	-	296	36	-	-
IV. Bergens —	10138	482	34.3	-	-	443	48	16	6
V. Trondhjems —	10588	524	37.3	7	-	401	48	7	5
VI. Tromsø —	6624	401	33.6	65	9	368	39	5	5
1. Christiania By	16198	693	147.0	-	-	91	12	-	-
2. Akershus Amt	3132	169	31.3	-	-	61	6	-	-
3. Smaalenenes —	7355	238	64.9	-	-	77	8	-	-
4. Buskeruds —	6057	262	57.6	-	-	118	12	3	1
5. Jarlsb. og Laurv. —	5081	196	55.7	-	-	128	16	1	1
6. Hedemarkens —	4045	186	32.7	-	-	114	11	2	-
7. Christians —	3116	178	27.0	7	3	76	9	-	-
8. Bratsbergs —	5659	201	65.1	-	-	50	7	-	-
9. Nedenæs —	4160	151	53.8	2	-	78	6	-	-
10. Lister og Mandals —	3585	137	46.4	-	-	68	6	-	-
11. Stavanger —	5977	404	51.5	-	-	100	17	-	-
12. Søndre Bergenhus —	2094	156	17.6	-	-	239	18	6	2
13. Bergens By	4960	170	116.4	-	-	52	9	-	-
14. Nordre Bergenhus Amt	1681	103	19.2	-	-	113	13	10	4
15. Romsdals —	3187	154	30.0	2	-	138	16	-	-
16. Søndre Trondhjems —	6469	251	53.1	5	-	212	24	1	1
17. Nordre — —	2335	172	27.8	-	-	90	16	6	4
18. Nordlands —	3097	206	27.6	23	3	267	27	4	4
19. Tromsø —	2013	126	34.6	37	2	66	10	1	1
20. Finmarkens —	1514	69	56.8	5	4	35	2	-	-

Blandt samtlige af Lægerne opgivne Dødsfald paa Barselseng, de uforløste medregnede, udgjorde de kjendte Dødsfald af Barselfeber 68.7 pCt.; fradrages de 15 uforløste døde Kvinder, var Dødsaarsagen i 74.9 pCt. Barselfeber.

For 283 af de i 1879 paa Barselseng døde Kvinder er Alderen opgivet; den var for:

2	mellem	15—20 Aar
104	—	20—30 —
109	—	30—40 —
68	—	40—50 —

miske Sygdomme, fordelte paa Stifter og Amter.

Barselfeber.		Børne-kopper.	Vand-kopper.	Skarlagens-feber.		Rød-linger.	Mæslinger.		Rosen.		Kighoste.		Diphtherisk Svælg-betændelse.	
Angr.	Dødsf.	Angr.	Angr.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.
623	191	3	1267	4359	679	310	1181	22	1806	53	1963	126	889	89
188	47	-	579	567	54	22	85	1	774	15	386	23	445	49
70	18	-	64	151	18	5	6	-	179	11	339	22	43	5
150	51	1	327	1731	268	203	1024	20	394	11	42	2	149	16
59	20	2	136	571	95	49	57	-	262	4	216	10	92	4
91	24	-	126	862	153	27	1	-	115	2	233	20	103	5
65	31	-	35	477	91	4	8	1	82	10	747	49	57	10
42	15	-	263	243	30	-	6	-	153	4	188	11	159	22
26	5	-	21	32	2	1	55	1	75	2	17	-	52	5
24	5	-	114	143	18	10	20	-	200	2	119	3	118	6
58	17	-	118	20	-	-	2	-	216	2	49	8	39	6
38	5	-	63	129	4	11	2	-	130	5	13	1	77	10
45	13	-	29	60	3	-	5	-	103	7	170	3	24	2
25	5	-	35	91	15	5	1	-	76	4	169	19	19	3
42	18	-	95	339	32	1	147	3	149	3	7	-	26	7
37	13	-	106	121	8	43	17	2	83	3	-	-	48	7
25	7	-	57	370	20	4	69	-	67	-	2	1	25	1
46	13	1	69	901	208	155	791	15	95	5	33	1	50	1
22	7	-	11	392	65	3	52	-	52	-	24	-	44	3
8	5	2	110	117	23	40	2	-	88	3	90	8	14	1
17	4	-	8	56	5	6	3	-	61	-	78	1	23	-
32	11	-	37	215	33	3	1	-	79	2	33	8	59	3
35	10	-	77	315	58	11	-	-	43	1	144	10	44	1
36	7	-	19	338	64	13	-	-	54	-	80	3	11	1
36	19	-	5	154	36	3	8	1	51	7	287	21	13	1
24	9	-	23	253	50	1	-	-	16	1	260	17	11	1
5	3	-	7	70	5	-	-	-	15	2	200	11	33	8

Maaneden, hvori Døden indtraadte, er meddelt ved 284 Tilfælde, nemlig:

Januar	ved	27	Juli	ved	17
Februar	—	25	August	—	13
Marts	—	30	September	—	16
April	—	28	Oktober	—	24
Mai	—	32	November	—	22
Juni	—	14	December	—	36

Samtlige af Lægerne anmeldte Tilfælde af epide-

Tabel VI (Forts.). Overøvrighedsdistrikter.	Strubehoste.		Kusma.	Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde.		Lunge-betændelse.	
	Angr.	Dødsf.	Angr.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.
Riget	290	165	265	46434	626	7832	1222
I. Christiania Stift	152	90	24	21208	323	3063	526
II. Hamars —	13	6	21	3288	45	1360	172
III. Christiansands —	58	30	10	9517	120	1399	222
IV. Bergens —	29	21	37	4609	60	653	101
V. Trondhjems —	17	6	64	5351	55	833	124
VI. Tromsø —	21	12	109	2461	23	523	77
1. Christiania By	56	50	4	9951	199	722	133
2. Akershus Amt	18	12	12	1458	11	477	92
3. Smaalenenes —	22	9	2	4084	33	754	106
4. Buskeruds —	26	9	4	2153	44	657	110
5. Jarlsb. og Laurv. —	30	10	2	2562	36	454	85
6. Hedemarkens —	10	5	4	1954	31	642	87
7. Christians —	3	1	17	1334	14	718	85
8. Bratsbergs —	13	4	3	3051	28	472	70
9. Nedenæs —	18	11	-	2282	30	316	44
10. Lister og Mandals —	16	9	5	1906	23	330	54
11. Stavanger —	11	6	2	2278	39	281	54
12. Søndre Bergenhus —	9	5	5	546	11	184	34
13. Bergens By	8	6	3	2811	30	192	29
14. Nordre Bergenhus Amt	10	10	1	596	9	143	23
15. Romsdals —	10	3	44	1452	20	259	32
16. Søndre Trondhjems —	8	2	35	3562	29	428	60
17. Nordre — —	1	1	13	993	16	280	47
18. Nordlands —	14	6	28	1081	14	258	41
19. Tromsø —	4	3	46	702	6	132	16
20. Finmarkens —	3	3	35	678	3	133	20

Tiden (Døgn, Uge) i Barselsengen, da Døden indtraadte, er opgivet ved 73 Dødsfald, nemlig:

i 1ste Døgn	14	i 8de Døgn	5
- 2det —	1	- 9de —	4
- 3die —	7	- 10de —	4
- 4de —	7	- 11te —	2
- 5te —	7	- 12te —	1
- 6te —	4	- 13de —	1
- 7de —	-	- 14de —	3
tils. i 1ste Uge	40	tils. i 2den Uge	20

miske Sygdomme, fordelte paa Stifter og Amter.

Pleurit.		Gigtfeber.		Kold-feber.	Diarrhoe (akut) og Cholera nostras.		Blodgang.		Skjørbug.	
Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.	Angr.	Dødsf.
1619	95	2398	66	132	17648	580	291	28	117	5
380	36	886	19	41	8493	314	33	4	17	1
190	9	259	13	1	942	22	20	-	11	-
319	19	532	15	69	3069	74	50	9	39	-
310	10	325	11	10	2203	82	50	8	9	2
189	16	269	7	9	1811	59	69	-	3	-
231	5	127	1	2	1130	29	69	7	38	2
8	8	343	6	5	3951	201	13	2	-	-
103	11	104	2	6	610	19	2	-	2	1
99	10	176	5	4	1382	33	1	-	6	-
82	5	143	5	7	1344	43	15	-	3	-
88	2	120	1	19	1206	18	2	2	6	-
104	3	127	5	1	629	16	15	-	7	-
86	6	132	8	-	313	6	5	-	4	-
96	3	123	2	8	991	22	20	2	27	-
95	6	147	4	27	714	10	21	7	5	-
44	4	102	2	16	472	10	3	-	4	-
84	6	160	7	18	892	32	6	-	4	-
50	2	92	2	6	349	7	2	-	6	-
97	3	89	5	3	1232	46	1	1	1	1
56	4	111	4	1	344	18	43	7	1	1
143	4	72	1	9	558	21	40	-	1	-
111	8	162	6	-	1253	41	21	-	2	-
42	5	68	-	-	278	8	12	-	1	-
144	3	79	-	-	612	15	25	6	5	2
56	1	33	1	1	328	8	16	-	3	-
31	1	15	-	1	190	6	28	1	30	-

i 3die Uge..... 7
- 4de — 5
efter 4de — 1

Lægerne have opgivet 278 som Døde paa Barselseng og angivet Dødsaarsagen for 270 af disse. Opgaverne ere sammenstillede i Tabel XV, der ogsaa viser Dødsaarsagen for de efter obstetriciske Operationer døde Barselkvinder samt for de uforløst Døde.

Sammenstilles de af Presterne og af Lægerne afgivne Opgaver, sees 22

De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Tid, Kjøn og Alder.

(Le nombre des cas traités des maladies épidémiques par mois, par sexe et par âge).

Tabel VII.

	Hele Aaret.				Kjøn og Alder (par sexe et par âge)[1]							
					1		2		3		4	
	Behandlede.	Procentforhold til samtlige behandlede epidemiske Sygdomme.	Deraf Døde.	Procent Døde af Behandlede.	Børn (under 15 Aar).		Voxne (over 15 Aar).		Kjøn.		Alder.	
					Mandkj.	Kvindekj	Mandkj.	Kvindekj	Mandkj.	Kvindekj	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).
Typhus exanthematicus	79	0.09	10	12.7	11	22	22	15	34	38	34	38
Febris typhoides	2 154	2.4	226	10.5	224	197	755	706	1 069	993	511	1 551
Meningitis cerebrospinalis epidemica	31	0.04	15	39.5	8	7	5	8	18	17	15	20
Febris puerperalis	590	0.6	158	26.8	-	-	-	590	-	590	-	590
Variolæ	3	0.003	-	-	-	-	3	-	3	-	-	3
Varicellæ	1 267	1.4	-	-	585	602	26	35	600	623	1 195	69
Scarlatina	4 279	4.7	599	14.0	1 975	1 864	103	144	2 170	2 100	3 931	339
Rubeolæ	310	0.3	-	-	124	143	11	22	138	168	270	36
Morbilli	1 180	1.3	21	1.8	519	542	31	46	571	609	1 082	98
Erysipelas	1 802	2.0	49	2.7	132	138	509	903	690	1 090	319	1 461
Tussis convulsiva	1 933	2.1	96	5.0	891	944	36	33	932	982	1 840	74
Diphtheritis faucium	874	1.0	74	8.5	207	199	164	214	406	448	441	413
Angina membranacea	275	0.3	150	5.5	154	115	1	3	155	118	271	4
Parotitis	265	0.3	-	-	86	54	50	24	144	86	148	82
Bronchitis acuta, Catarrhus, Angina, Laryngitis	46 386	50.8	578	1.2	8 942	8 201	11 268	11 352	23 165	22 511	20 103	25 573
Pneumonia	7 709	8.4	1099	14.3	1 106	1 013	2 862	1 879	4 261	3 185	2 412	5 043
Pleuritis	1 608	1.8	84	5.2	163	91	763	539	941	645	269	1 317
Rheumatismus articulorum acutus	2 390	2.6	58	2.4	155	138	956	1 025	1 140	1 192	322	2 011
Febris intermittens	132	0.1	-	-	4	3	109	10	115	15	9	121
Diarrhoea acuta, Cholera nostras	17 584	19.3	516	2.9	4 336	3 806	3 462	3 368	8 871	8 239	9 207	7 895
Dysenteria	289	0.3	26	9.0	34	37	63	86	130	156	104	182
Scorbutus	117	0.1	5	4.3	2	8	45	51	50	62	13	99
Tilsammen	91 257		3764		19 658	18 124	21 244	21 053	45 603	43 867	42 496	47 019

[1]) De i Rubrikerne No. 3 og 4 anførte Opgaver omfatte saavel de i No. 1 og 2 efter de nyere schematiske Lister udarbeidede Talopgaver som de Opgaver, der ere meddelte efter de ældre, mindre specificerede Schemata over Kjøn og Alder.

Tabel VII (Forts.)	Tiden er opgivet for	I Maaned (par mois).											
		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Typhus exanthematicus	79	9	-	1	7	25	18	6	1	3	3	3	3
Febris typhoides	2 066	186	132	109	138	157	138	152	182	171	261	236	204
Meningitis cerebrospinalis epidemica	25	2	4	4	1	3	3	2	3	1	-	2	-
Febris puerperalis	583	56	57	49	57	63	61	35	31	37	48	45	44
Variolæ	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2
Varicellæ	1 266	148	91	130	126	86	103	73	35	50	65	156	203
Scarlatina	4 253	756	529	463	305	254	219	221	182	233	382	382	327
Rubeolæ	310	12	11	12	17	19	13	10	5	10	27	60	114
Morbilli	1 174	512	297	96	68	54	67	29	13	7	8	10	13
Erysipelas	1 782	184	148	174	152	169	139	145	117	130	140	136	148
Tussis convulsiva	1 862	456	209	168	146	89	128	100	98	124	121	79	144
Diphtheritis faucium	866	109	108	78	68	68	63	44	58	56	46	67	101
Angina membranacea	274	27	27	29	31	23	15	22	11	18	32	19	20
Parotitis	249	12	17	29	18	21	17	19	13	11	24	22	46
Bronchitis acuta, Catarrhus, Angina, Laryngitis	45 673	5 596	5 243	4 919	4 348	4 032	2 919	2 254	1 841	2 314	3 644	4 119	4 444
Pneumonia	7 599	718	731	923	985	1 091	533	315	220	262	408	634	779
Pleuritis	1 552	130	130	154	146	167	130	129	94	112	117	111	132
Rheumatismus articulorum acutus	2 332	276	253	236	249	221	218	134	90	123	156	160	216
Febris intermittens	129	12	6	9	11	10	9	13	12	21	11	7	8
Diarrhoea acuta, Cholera nostras	17 219	1 126	844	932	988	947	1 313	2 075	3 267	2 033	1 270	1 158	1 266
Dysenteria	289	32	26	14	8	16	14	23	29	49	47	18	13
Scorbutus	96	14	9	8	15	9	7	7	7	7	3	5	5
Tilsammen	89 681	10 373	8 872	8 537	7 884	7 524	6 127	5 808	6 310	5 772	6 813	7 429	8 232
		27 782			21 535			17 890			22 474		

Kvinder døde uforløste (i 1878: 12, i 1877: 10, i 1876: 15, i 1875: 7, i 1874: 18), hvoraf:

Amter.	Distrikter.	Alder.
i Akershus	Aker	1 mellem 20—30 Aar,
- Smaalenene	Sarpsborg	1 — 20 -30 —
- Hedemarken	Solør-Odalen, søndre Østerdalen	2 en — 20—30 — en — 30—40 —
- Christians	Hadeland og Land	1 ukjendt Alder,
- Lister og Mandal.	Oddernæs	2 en mellem 30—40 — en — 40—50 —
- Stavanger	Finnø	1 — 30—40 —
- søndre Bergenhus.	indre Søndhordland, ytre Søndhordland, Tysnæs, søndre Midthordland, ytre Nordhordland	5 en — 30—40 — fire — 40—50 —
- nordre —	midtre Sogn, ytre Søndfjord, Kinn (2), Indviken	5 fire — 30—40 — en — 40—50 —
- Romsdal	indre Romsdal	1 — 20—30 —
- søndre Trondhjem.	ytre Fosen	1 — 30—40 —
- Nordland	Folden	1 — 30—40 —
Finmarken	Vardø	1 — 20—30 —

Exanthematisk Typhus i Aarene 1872—1879.

Tabel VIII. Aar.	Ialt kjendte. Angrebne.	Ialt kjendte. Døde.	Behandlede.	Deraf Døde.	Døde af 100 Behandlede.
1879	81	12	79	10	12.7
1878	89	11	89	11	12.4
1877	131	10	118	9	7.6
1876	119	16	111	8	7.2
1875	194	28	188	22	11.7
1874	290	37	284	31	10.9
1873	315	31	315	31	9.8
1872	394	42	393	41	10.4

Typhoidfeber i Aarene 1872—1879.

Tabel IX. Aar.	Ialt kjendte. Angrebne.	Ialt kjendte. Døde.	Behandlede.	Deraf Døde.	Døde af 100 Behandlede.
1879	2 173	245	2 144	226	10.5
1878	3 024	306	2 992	274	9.2
1877	2 604	265	2 600	257	9.9
1876	3 094	332	3 069	307	10.0
1875	3 581	418	3 513	390	11.1
1874	3 911	422	3 889	400	10.3
1873	3 742	400	3 706	364	9.8
1872	4 161	416	4 118	375	9.1

Antal Angrebne af Typhoidfeber af 1000 Indvaanere.

Tabel X.	1879.	1878.	1877.	1876.	1875.	1874.	1873.
Riget	1.15	1.62	1.41	1.69	1.98	2.19	2.12
I. Christiania Stlft	0.91	2.08	1.04	1.74	1.90	2.15	1.88
II. Hamars —	0.79	1.07	0.60	1.24	1.44	1.75	2.40
III. Christiansands —	0.83	1.30	1.29	1.03	1.73	1.38	2.15
IV. Bergens —	1.50	2.26	2.65	2.99	2.30	2.38	2.16
V. Trondhjems —	1.42	1.31	2.06	1.51	2.09	1.93	1.77
VI. Tromsø —	1.87	1.23	0 82	1.67	2.72	4.57	2.87
1. Christiania By	0.83	1.31	0.68	1.38	0.88	1.06	0.99
2. Akershus Amt	0.61	0.47	0 58	0.99	0.72	1.11	2.60
3. Smaalenenes —	0.68	1.08	1.51	2.42	2.96	3.22	1.80
4. Buskeruds —	1.12	5.68	1.69	2.35	3.20	3.36	2.25
5. Jarlsb. og Laurviks —	1.40	1.62	0.65	1.50	1.52	1.73	1.34
6. Hedemarkens —	0.92	1.54	0.52	1.62	2.35	2.16	3.24
7. Christians —	0.66	0.66	0.69	0.84	0.52	1.33	1.52
8. Bratsbergs —	0.57	0.73	0.60	0.60	0.95	1.03	1.42
9. Nedenæs —	1.01	1.80	1.97	1.25	1.52	1.15	2.52
10. Lister og Mandals —	0.88	1.66	1.38	1.33	2.03	1.73	2.23
11. Stavanger —	0.86	1.15	1.27	0.99	2.25	1.55	2.39
12. Søndre Bergenhus —	2.01	2.54	3.57	3.55	2.12	2.67	2.51
13. Bergens By	1.22	2.95	4.09	4.99	3.04	3.21	3.92
14. Nordre Bergenhus Amt	1.29	1.46	1.42	2.02	2.49	1.81	1.62
15. Romsdals —	1.13	1.67	1.59	1 93	3.00	2.01	1.42
16. Søndre Trondhjems —	1.74	1.44	3.22	1.53	1.38	2.13	2.11
17. Nordre — —	1.07	1.22	0.72	1.02	1.66	1.60	1.40
18. Nordlands —	2.38	1 27	0.64	1.37	2.75	5.25	3.18
19. Tromsø —	1.14	1.04	0.68	2.26	2.55	4.23	2.40
20. Finmarkens —	1.31	1.54	1.90	1.66	2.88	2.44	2.59

Børnekopper (Variolæ). De 3 kjendte Tilfælde vare hos hjemkomne Søfolk.

Skarlagensfeber (Scarlatina) fik i indeværende Aar adskillig Udbredning i Distrikterne fra Christiansand opover til Bergen og navnlig Stavanger og Lister og Mandals Amt. Naar undtages en ligeledes noget hyppigere Forekomst i Christiania By, Jarlsberg og Laurviks samt Nordlands Amter, er Sygdommen forøvrigt, amtsvis betragtet, i almindelig Tilbagegang over hele Riget; størst viser sig denne i Smaalenenes og nordre Bergenhus, men mest fremtrædende i Christians Amt. For det hele Rige bevirker dette, at Gjennnmsnitstallet af Angrebne stiller sig noget gunstigere end Aaret forud trods den større Epidemi i Christiansands Stift.

Tabel XVI giver en Oversigt over det kjendte Antal af Angrebne af 1000 Indvaanere i Riget, dets Stifter og Amter.

Oversigt over Typhoidfeberens hyppigste Forekomst i forskjellige Egne.

Amt.	Tabel XI. Lægedistrikt.	Angrebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikt.	Angrebne.	Døde.
I.	Christiania By	91	12	XII.	Søndre Bergenhus Amt	239	18
II.	Akershus Amt	61	6		Nordre Midthordland	69	6
	Aker	45	3		Voss	59	4
					Indre Nordhordland	30	3
III.	Smaalenenes Amt	77	8		Ytre —	28	1
	Sarpsborg	51	4		Søndre Midthordland	24	1
	Fredrikshald	14	2		Ytre Søndhordland	14	1
				XIII.	Bergens By	52	9
IV.	Buskeruds Amt	118	12				
	Drammen	55	6	XIV.	Nordre Bergenhus Amt	113	13
	Ringerike	30	4				
					Indviken	39	2
V.	Jarlsberg og Laurviks Amt	128	16		Indre Søndfjord	17	2
					Nordfjordeidet	17	2
	Tønsberg	50	10		Ytre Søndfjord	15	3
	Hof	42	2				
	Laurvik	36	4	XV.	Romsdals Amt	138	16
					Søndre Nordmøre	52	4
VI.	Hedemarkens Amt	114	11		Nordre —	25	2
	Hedemarken	53	3		— Søndmøre	19	3
	Søndre Østerdalen	28	3		Surendalen	15	-
	Tønset	17	2				
				XVI.	Søndre Trondhj. Amt	212	24
VII.	Christians Amt	76	9				
	Hadeland og Land	33	-		Trondhjem	114	10
	Toten	21	5		Strinden	25	2
	Lesje	18	2		Selbu	25	4
					Ytre Fosen	16	1
VIII.	Bratsbergs Amt	50	7	XVII.	Nordre Trondhj. Amt	90	16
	Skien	32	4				
	Kragerø	13	1		Stjørdal	31	2
					Levanger	26	3
IX.	Nedenæs Amt	78	6		Frosten	14	6
	Østre Nedenæs	39	2	XVIII.	Nordlands Amt	267	27
	Arendal og Omegn	21	1				
	Vestre Nedenæs	17	3		Vefsen	90	8
					Under Lofotfisket	52	8
X.	Lister og Mandals Amt	68	6		Buksnæs	36	4
					Alstahaug	31	3
	Lyngdal	21	3		Hadsel	15	2
	Christiansand	20	2	XIX.	Tromsø Amt	66	10
	Oddernæs	16	1				
					Ibestad	16	2
XI.	Stavanger Amt	100	17		Tromsø	16	3
					Trondenæs	13	2
	Sandnæs	34	4				
	Stavanger	33	6	XX.	Finmarkens Amt	35	2
	Haugesund	13	1		Hammerfest	19	1

Cerebrospinal-Meningitens Optræden inden Amterne.

Tabel XII.	1879.		1878.		1877.		1876.		1875.		1874.	
	Angrebne.	Døde.	Angrebne.	Døde.	Angrebne.	Døde.	Angrebne.	Døde.	Angrebne.	Døde.	Angrebne.	Døde.
1. Christiania By	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
2. Akerhus Amt	-	-	-	-	-	-	-	-	7	7	-	-
3. Smaalenenes —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Buskeruds —	3	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Jarlsb. og Laurv. —	1	1	-		-	-	-	-	1	-	-	-
6. Hedemarkens —	2	-	-	-	1	1	6	4	10	4	-	-
7. Christians —	-	-	1	1	-	-	4	-	-	-	18	7
8. Bratsbergs —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. Nedenæs —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10. Lister og Mandals —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11. Stavangers —	-	-	1	1	-	-	8	7	-	-	-	-
12. Søndre Bergenhus —	6	2	4	3	-	-	-	-	-	-	2	2
13. Bergens By	-		-		3	3	2	2	-	-	-	-
14. Nordre Bergenhus Amt	10	4	7	4	7	1	-	-	-	-	-	-
15. Romsdals —	-	-	7	4	-	-	3	2	-	-	-	-
16. Søndre Trondhjems —	1	1	6	4	44	22	110	29	103	33	-	-
17. Nordre — —	6	4	15	3	71	22	161	42	-	-	-	-
18. Nordlands —	4	4	12	7	31	14	105	35	-	-	-	-
19. Tromsø —	1	1	3	2	-	-	19	8	7	5	-	-
20. Finmarkens —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	34	18	58	31	158	64	418	129	128	49	20	9
Døde af 100 Angrebne	52.9		53.4		40 5		29.0		48.3		45.0	

Mæslinger (Morbilli), som i 1878 havde adskillig Udbredning i Christiansands og Bergens Stifter, optræder dette Aar kun sparsomt i alle Amter, naar undtages Stavanger Amt, hvor der gik en Epidemi i Byerne Stavanger og Ekersund og tildels i andre af Amtets Dele.

Rosen (Erysipelas) viser med Undtagelse af Nedenæs Amt en forøget Optræden over alle sydligere Amter til og med Romsdals Amt; i søndre Trondhjems Amt iagttoges en større Tilbagegang.

Kighoste (Tussis convulsiva) synes at have været i betydelig Aftagende over alle Dele af de 5 sydlige Stifter, medens den i Tromsø Stift, væsentlig i Finmarkens Amt, har grebet mere om sig.

Diphtherisk Svælgbetændelse (Diphtheritis faucium) fik i indeværende Aar noget større Udbredning i Christiania By, i mindre Grad inden Stavangers, søndre Bergenhus samt søndre Trondhjems Amter, medens den i Smaalenenes Amt syntes at tage noget af; i de øvrige af Rigets Dele er der ingen betydelig Forskjel fra 1878.

Strubehoste (Angina faucium) optraadte med større Hyppighed end Aaret forud i Christiania By samt Jarlsberg og Laurviks Amt, men overalt forøvrigt uden nogen væsentlig Til- og Aftagen.

Paa Barselseng og af Bar-

Tabel XIII.	1879.				
	Antal Barsel-kvinder.	Efter Preste-listerne døde paa Barsel-seng.	Af Lægerne opgivne.		
			Tilfælde af Barsel-feber.	Dødsfald af Barsel-feber.	Døds-procent.
Riget	62 293	329	623	191	30.7
Christiania Stift	18 280	84	188	47	25.0
Hamars —	7 259	27	70	18	25.7
Christiansands —	11 833	80	150	51	34.0
Bergens —	9 617	51	59	20	33.9
Trondhjems —	8 351	32	91	24	26.4
Tromsø —	6 953	55	65	31	47.7

Dødsfald paa Barselseng.

Tabel XIV.	Antal Barselkvinder.	Antal døde Barselkvinder.	Døde blandt 1000 Barselkvinder.
1. Christiania By	4 664	20	4.29
2. Akershus Amt	3 069	14	4.56
3. Smaalenenes —	3 922	16	4.08
4. Buskeruds —	3 525	23	6.52
5. Jarlsb. og Laurviks —	3 100	11	3.55
6. Hedemarkens —	3 875	16	4.13
7. Christians —	3 384	11	3.25
8. Bratsbergs —	2 744	17	6.20
9. Nedenæs —	2 586	19	7.35
10. Lister og Mandals —	2 535	19	7.50
11. Stavanger —	3 968	25	6.30
12. Søndre Bergenhus —	3 981	24	6.03
13. Bergens By	1 474	9	6.11
14. Nordre Bergenhus Amt	2 666	9	3.38
15. Romsdals —	3 777	20	5.30
16. Søndre Trondhjems —	3 632	11	3.03
17. Nordre — —	2 438	10	4.10
18. Nordlands —	3 879	28	7.22
19. Tromsø —	2 017	18	8.92
20. Finmarkens —	1 057	9	8.51

selfeber døde Kvinder.

Af 1000 Barselkvinder døde							Angrebne af Barselfeber af 100 Fødende.
1879.	1878.	1877.	1876.	1875.	Femaaret 1871—75.	Femaaret 1866—70.	
5.28	5.32	7.01	7.01	6.56	6.77	6.23	1.00
4.60	4.84	6.13	6.13	5.78	5.87	5.41	1.02
3.72	3.73	4.91	4.91	7.54	5.44	4.29	0.96
6.76	5.24	6.79	6.79	6.34	6.74	7.12	1.27
5.30	6.50	8.54	8.54	8.16	8.15	6.16	0.61
3.83	5.04	6.86	6.86	4.80	6.26	6.61	1.09
7.91	6.98	10.06	10.06	7.77	8.81	8.77	0.93

Dødsaarsager for Barselkvinder, døde efter obstetriciske Operationer, samt for uforløst døde Kvinder.

Tabel XV.

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf efter følgende Operationer.						Døde uforløste.
		Tangforløsning.	Vending.	Perforation.	Embryotomi.	Partus præmaturus artificialis.	Efterbyrdsoperation.	
Barselfeber	191	14	5	-	-	-	5	-
Besværlig Fødsel	29	2	1	1	[1]) 2	1	-	11
Barselkrampe	15	1	1	-	1	-	-	-
Livmoderblødning	11	1	2	-	-	-	-	1
Livmoderbristning	8	2	-	-	1	-	-	2
Peritonit	6	1	4	-	-	-	-	-
Barselmani	2	-	-	-	-	-	-	-
Abort	1	-	-	-	-	-	-	-
Emboli	1	-	-	-	-	-	-	-
Extrauterint Svangerskab	1	-	-	-	-	-	-	1
Nephrit	1	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmasia alba	1	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	1	-	-	-	-	-	-	-
Svindsot	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjertefeil	1	-	1	-	-	-	-	-
Ikke nærmere angivet Dødsaarsag	8	3	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	278	24	14	1	4	1	6	15
		50						

[1]) Døde uforløste og ogsaa opførte i sidste Rubrik.

Antal Angrebne af Skarlagensfeber af 1000 Indvaanere.

Tabel XVI.	1879.	1878.	1877.	1876.	1875.	1874.	1873.
Riget	2.31	2.67	4.40	7.14	2.95	1.04	1.66
I. Christiania Stift	1.09	1.62	5.42	11.52	4.83	0.77	0.51
II. Hamars —	0.63	4.27	7.50	10.36	0.47	0.06	0.16
III. Christiansands —	4.84	2.60	2.80	9.83	4.29	0.24	0.67
IV. Bergens —	1.93	1.85	5.90	3.72	2.53	2.74	2.32
V. Trondhjems —	3.06	4.22	2.44	1.05	1.43	0.90	4.07
VI. Tromsø —	2.42	2.54	1.33	0.42	1.42	2.10	2.38
1. Christiania By	2.21	1.53	2.66	14.24	13.54	1.56	0.55
2. Akershus Amt	0.32	0.99	5.50	12.80	3.85	1.70	0.74
3. Smaalenenes —	1.26	4.08	6.42	11.15	5.28	0.36	0.45
4. Buskeruds —	0.19	0.64	8 87	11.10	2.05	0.14	0.19
5. Jarlsb. og Laurviks —	1.41	0.54	2.55	8.22	1.61	0.12	0.64
6. Hedemarkens —	0.48	1.09	6.22	14.74	0.71	-	0.27
7. Christians —	0.79	7.64	8.84	5.80	0.21	0.12	0.03
8. Bratsbergs —	3.90	5.30	6.54	13.37	3.52	0.64	1.36
9. Nedenæs —	1.56	1.72	3.15	15.42	9.00	0.19	0.06
10. Lister og Mandals —	4.79	0.09	0.83	10.80	6.30	0.20	1.36
11. Stavanger —	7.77	2.84	1.09	7.29	0.33	0.03	0.08
12. Søndre Bergenhus —	3.30	2.15	5.45	2.53	4 29	0.27	1.01
13. Bergens By	2.75	0.55	3.97	15.45	0.53	1.07	0.90
14. Nordre Bergenhus Amt	0.64	3.05	8.32	0.94	0.58	7.25	8.50
15. Romsdals —	1.75	2.81	3.50	2.70	7.17	1.22	1.17
16. Søndre Trondhjems —	2.58	3.04	2.85	0.83	0.92	0.45	4.82
17. Nordre — —	4.03	5.65	1.31	0.22	0 69	1.55	5.37
18. Nordlands —	1.37	0.69	0.24	0.74	2.08	2.22	3.96
19. Tromsø —	4 35	6.04	3.55	-	0.15	1.64	0.34
20. Finmarkens —	2.63	2.66	1.67	-	1.42	2.66	0.22

Kusma (Parotitis) havde ogsaa i dette Aar liden Udbredning, størst i Tromsø Stift.

Akute katarrhalske Tilfælde (Catarrhus, Febris catarrhalis, Bronchitis acuta, Pneumonia catarrhalis, Laryngitis, Angina) optraadte usædvanlig hyppig. Tabel XVII giver Oplysning om disse Sygdommes Hyppighed og Forhold til samtlige behandlede epidemiske Sygdomme for Aarene 1879 til 1865. Af de opgivne 626 Dødsfald foraarsagedes 556 ved akut Bronchit, 43 ved katarrhalsk Lungebetændelse og 27 ved Laryngit. 501 af disse Dødsfald indtraf hos Børn under 5 Aar.

Lungebetændelse (Pneumonia) optraadte i næsten hele det søndenfjeldske Norge adskillig hyppigere end i 1878, derimod var Sygdommen i det Vesten- og Nordenfjeldske i det Hele taget i Aftagende.

Katarrhalske Sygdomme i Norge.

Tabel XVII. Aar.	Katarrhalske Sygdomme. Anmeldte Tilfælde.	Procentforhold til samtlige behandlede Tilfælde af epidemisk Sygdom.	Ialt Døde.
1879	46 434	50.8	626
1878	44 820	46.5	691
1877	40 076	44.2	610
1876	41 388	42.1	630
1875	41 791	42.7	631
1874	37 803	38.4	622
1873	32 346	36.1	438
1872	29 737	37.1	395
1871	28 452	37.4	381
1870	26 313	36.4	390
1869	26 421	37.8	386
1868	21 351	26.7	328
1867	26 061	34.8	373
1866	20 373	-	272
1865	18 678	-	314

Sygdommens Udbredning i Riget, dets Stifter og Amter siden Aaret 1873 vil sees af Tabel XVIII.

Gigtfeber (Rheumatismus articulorum acutus) havde noget større Udbredning end Aaret forud over større Dele af Riget, navnlig i Christiania By.

Akute gastriske Sygdomme (Diarrhoea acuta, Cholera nostras) viste en stor Hyppighed, men dog adskillig mindre end i 1878 paa Grund af den aftagende Optræden i alle Stifter undtagen Christiania og Bergen, hvor der ikke iagttoges nogen Forskjel fra Aaret forud.

Blodgang (Dysenteria) og **Skjørbug** (Scorbutus) optraadte mere sjeldent end i 1878 og havde liden Udbredning.

Veneriske Sygdomme. Med Hensyn til de paa Rigets Sygehuse behandlede Tilfælde af Syphilis henvises til Tabel XLIII i Slutningen af den almindelige Beretning.

Antallet ef de paa Sygehusene indlagte Tilfælde udgjorde i de sidste 20 Aar:

i 1879	815	i 1874	742	i 1869	1 140	i 1864	819
- 1878	799	- 1873	892	- 1868	973	- 1863	809
- 1877	725	- 1872	1 045	- 1867	836	- 1862	672
- 1876	590	- 1871	1 110	- 1866	978	- 1861	720
- 1875	702	- 1870	1 119	- 1865	850	- 1860	677

Forholdet af de opgivne primære Tilfælde til de konstitutionelle var i 1879 = 1 : 6.1 (i 1878 = 1 : 5.17, i 1877 = 1 : 5.57, i 1876 = 1 : 3.95, i 1875 = 1 : 4.0). Fradrages Opgaverne fra Christiania, hvorfra det største Antal primære Tilfælde er anmeldt, var Forholdet mellem primære og konstitutionelle = 1 : 17.6,

Antal Angrebne af Lungebetændelse af 1000 Indvaanere.

Tabel XVIII.	1879.	1878.	1877.	1876.	1875.	1874.	1873.
Riget	4.14	3.72	4.31	5.33	5.75	4.86	3.34
I. Christiania Stift	5.89	4.42	4.34	5.27	7.17	7.69	3.88
II. Hamars —	5.69	4.42	4.87	4.61	7.30	5.92	4.16
III. Christiansands —	3.91	3.46	3.82	6.50	6.45	3.73	2.96
IV. Bergens —	2.21	2.47	3.80	4.00	4.85	2.69	2.17
V. Trondhjems —	2.95	4.02	5.56	6.30	4.26	4.54	4.40
VI. Tromsø —	2.65	2.95	3.48	4.80	2.20	1.79	1.80
1. Christiania By	6.55	4.90	4.81	6.33	7.11	10.89	4.21
2. Akershus Amt	4.77	3.04	3.20	4.08	5.17	6.85	3 92
3. Smaalenenes —	6.66	4.55	5.66	5.32	8.84	8.18	4.15
4. Buskeruds —	6.25	4.63	4.78	4.02	5.2	5.8	3.5
5. Jarlsb. og Laurviks —	4.98	4.99	3.30	5.09	8.6	5.4	3.6
6. Hedemarkens —	5.19	4.31	5.23	5.25	7.99	5.87	4.08
7. Christians —	6.22	4.55	4.48	3.94	6.58	5.99	4.19
8. Bratsbergs —	5.43	4.39	3.66	6.8	7.4	4.9	3.1
9. Nedenæs —	4.09	4.22	3.60	5.9	6.7	2.7	2.9
10. Lister og Mandals —	4.27	3.08	2.67	3.95	5.4	4.1	3.1
11. Stavanger —	2.42	2.51	4.09	8.31	6.23	3.33	2.86
12. Søndre Bergenhus —	1.55	5.37	1.99	2.14	3.3	1.3	1.4
13. Bergens By	4.51	3.65	5.00	8.00	15.7	7.7	2.3
14. Nordre Bergenhus Amt	1.63	2.36	2.52	3.05	2.77	2.3	1.62
15. Romsdals —	2.11	4.12	6.09	6.2	4.28	4.24	4.31
16. Søndre Trondhjems —	3.51	3.77	5.94	7.1	4.3	4.3	4.7
17. Nordre — —	3.33	4.48	6.26	5.8	4.7	4.9	4.6
18. Nordlands —	2.21	2.33	2.77	4.5	1.9	1.5	1.5
19. Tromsø —	2.27	2.76	4.89	6 0	3.27	2.1	1.85
20. Finmarkens —	4.99	5.97	2.97	3.4	3.1	2.1	2.7

Paa Rigshospitalets Hudsygeafdeling udgjorde den gjennemsnitlige Behandlingstid 76.7 Dage. I 1878: 87.3 Dage, i 1877: 92.1 Dage, i 1876: 102.4 Dage, i 1875: 92.1 Dage.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis ville sees af Tabel XIX, der tillige viser Sygdommens Form samt dens Fordeling paa Amterne og endvidere de udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Gonorrhoe.

Af Syphilis døde ialt i Riget i 1879 67, hvoraf 39 i Christiania Stift, 3 i Hamars, 9 i Christiansands, 5 i Bergens, 7 i Trondhjems og 4 i Tromsø Stift. Af disse vare 44 Børn under 1 Aar. 1 mellem 1—5 Aar og Resten over 20 Aar gamle.

Paa Sygehus indkomne Tilfælde af Gonorrhoe (Urethrit) vil sees af Tabel XX.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe i 1879.

Tabel XIX.

Riget, Amter.	Syphilis udenfor Sygehus.										Gonorrhoe (Urethrit) udenfor Sygehus.				
	Tilsammen Behandlede.	Antal Dødsfald.	Kjøn og Alder.				Sygdomsform:				Tilsammen Behandlede.	Kjøn og Alder.			
			Børn.		Voxne.							Børn.		Voxne.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	primær.	konstitutionel.	hereditær.	uopgivet.		Md.	Kv.	Md.	Kv.
Riget	1394	49	72	66	878	341	397	897	88	12	2445	3	4	2220	184
1. Christiania By	389	14	13	9	328	39	178	192	19	-	928	2	-	888	38
2. Akershus Amt	31	2	-	2	12	11	7	21	3	-	24	-	-	21	3
3. Smaalenenes —	92	4	8	1	58	24	27	60	5	-	134	-	2	117	15
4. Buskeruds —	84	6	6	12	40	26	13	65	6	-	116	1	-	106	9
5. Jarlsberg og Laurviks —	73	2	10	9	39	15	15	50	8	-	92	-	-	88	4
6. Hedemarkens —	27	-	3	1	9	14	2	20	4	1	24	-	-	16	3
7. Christians —	21	2	1	3	8	9	2	19	-	-	4	-	-	4	-
8. Bratsbergs —	49	2	2	3	27	14	12	26	5	6	58	-	-	53	5
9. Nedenæs —	95	1	6	1	59	29	22	67	6	-	99	-	-	91	8
10. Lister og Mandals —	62	1	3	-	41	14	22	38	2	-	70	-	-	57	13
11. Stavanger —	55	1	4	3	38	8	15	33	7	-	80	-	-	72	8
12. Søndre Bergenhus —	7	-	-	-	3	4	1	6	-	-	17	-	-	13	1
13. Bergens By	48	3	-	3	27	18	9	39	-	-	130	-	-	117	13
14. Nordre Bergenhus Amt	7	1	-	-	3	3	-	7	-	-	42	-	-	39	3
15. Romsdals —	64	-	5	3	43	13	32	28	4	-	94	-	-	82	12
16. Søndre Trondhjems —	160	4	4	10	78	58	21	129	10	-	242	-	1	222	14
17. Nordre — —	12	2	1	-	3	8	-	12	-	-	37	-	-	31	6
18. Nordlands —	44	2	3	2	22	12	6	28	5	5	130	-	1	100	8
19. Tromsø —	24	1	2	1	12	9	4	18	2	-	55	-	-	39	16
20. Finmarkens —	50	1	1	3	28	13	9	39	2	-	69	-	-	64	5

Indkomne Tilfælde af Gonorrhoe (Urethritis) paa Sygehusene.

Tabel XX. Sygdom.	Tils. Behandlede.	Voxne.		Fordeling paa Amterne.														
				1	3	4	5	6	9	10	11	13	15	16	17	18	19	20
		Mænd.	Kvinder.	Christiania By.	Smaalenene.	Buskerud.	Jarlsberg og Laurvik.	Hedemarken.	Nedenæs.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Bergens By.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
Gonorrhoe	338	93	245	174	12	2	5	2	5	8	18	30	1	34	4	23	16	4

Kjendte Antal Spedalske og Spedalske i Landdistrikterne.

Tabel XXI. Overøvrighedsdistrikt.	Kjendte Antal Spedalske.	Antal Spedalske i Landdistrikterne		
		ialt.	deraf	
			Md.	Kv.
Akershus Amt ..	1	1	-	1
Hedemarkens — ...	5	5	3	2
Christians —	5	3	3	2
Nedenæs — ...	1	1	-	1
Lister og Mandals — ...	3	3	2	1
Stavanger —	89	89	48	41
Søndre Bergenhus — .	177	177	84	93
Bergens By	349	22	11	11
Nordre Bergenhus Amt	223	223	117	106
Romsdals — ..	243	149	88	61
Søndre Trondhjems — ..	274	106	64	42
Nordre — — ..	106	93	58	35
Nordlands — ..	138	138	83	55
Tromsø —	26	26	12	14
Finmarkens — ..	2	2	2	-
Riget	1 642	1 040	575	465

Spedalske i Stiftelserne.

Tabel XXII Stiftelserne.	Belæg ved Udgangen af 1879.		
	Ialt.	Md.	Kv.
Pleiestiftelsen No. 1 ...	205	92	113
St. Jørgens Hospital	60	26	34
Lungegaardshospitalet...	62	27	35
Reknæs Pleiestiftelse ...	94	49	45
Reitgjerdets — ...	181	104	77
Tilsammen	602	298	304

Spedalskhed (Elephantiasis Græcorum). Ifølge den af Overlægen for den spedalske Sygdom afgivne Beretning over Spedalske i Riget i 1879, hvortil forøvrigt henvises, var der til de ved Udgangen af 1878: 1 063 Spedalske udenfor Stiftelserne skeet en Tilgang af 164 (122 overseede ved tidligere Tællinger, 1 indflyttet, 20 hjemkomne fra Stiftelser, 1 Tilbagefald af Helbredede og 20 nye Tilkomne), medens Afgangen var 187 (2 helbredede, 69 døde, 7 indflyttede, 99 indlagte i Stiftelser, 10 feilagtig opførte). Ved Udgangen af 1879 kjendes i Overøvrighedsdistrikterne udenfor Stiftelserne 1 040 Spedalske, hvilket er 23 Spedalske færre end Aaret forud.

Belægget i Rigets Stiftelser udgjorde ved Udgangen af 1878: 618 (314 af Mand- og 304 af Kvindekjøn). I Stiftelserne indkom 112 (64 af Mand- og 48 af Kvindekjøn). Afgangen i Stiftelserne var 128 (2 helbredede, 93 døde, 28 hjemsendtes, 5 oversendtes til en anden Stiftelse). Belægget i Stiftelserne udgjorde ved Aarets Udgang 602 (298 af Mand- og 304 af Kvindekjøn).

Det kjendte Antal Spedalske i hele Riget (Stiftelserne medtagne) var ved Udgangen af Aaret 1879: 1 642 (873 af Mand- og 769 af Kvindekjøn).

Tabellerne XXI og XXII vise de Spedalskes Fordeling paa de enkelte Amter og Stiftelser ved Udgangen af Aaret 1879.

I 1879 opgives 4 Spedalske (en i søndre Trondhjems og en i nordre Bergenhus Amt og 2 udgaaede fra Lungegaardshospitalet) at være helbredede. Tillægges disse de fra 1857—78 kjendte 98 helbredede, bliver det kjendte Antal 102, hvoraf dog 6 vides at have faaet Tilbagefald.

Blandt de Spedalske indtraf 162 Dødsfald, 69 i Landdistrikterne og 93 i Stiftelserne. 98 Spedalske vare af Mand- og 64 af Kvindekjøn; Alder er opgivet for 145.

Alder for Døde af Spedalskhed.

Alder.	Tilsammen.	Deraf	
		Mænd.	Kvinder.
Fra 11—15 Aar	1	-	1
- 16—20 —	6	3	3
- 21—30 —	34	21	13
- 31—40 —	33	24	9
- 41—50 —	18	9	9
- 51—60 —	18	13	5
- 61—70 —	21	15	6
- 71—80 —	11	4	7
- 81—90 —	3	-	3
Tilsammen	145	89	56

Efter den af Overlægen for den spedalske Sygdom afgivne Beretning var det kjendte Antal Spedalske i Riget efter Tællingerne siden 1856 følgende:

i 1879	1 642	i 1873	1 874	i 1867	2 137	i 1861	2 096
- 1878	1 681	- 1872	1 943	- 1866	2 126	- 1860	2 068
- 1877	1 704	- 1871	1 987	- 1865	2 136	- 1859	2 095
- 1876	1 731	- 1870	2 055	- 1864	2 182	- 1858	2 082
- 1875	1 771	- 1869	2 104	- 1863	2 162	- 1857	2 060
- 1874	1 832	- 1868	2 119	- 1862	2 119	- 1856	2 113

Liste over behandlede væ-

Tabel XXIII.	Behandlede.	Antal Døde.	Af de Behandlede vare[1]): 1 under 15 Aar.		2 over 15 Aar.		3 Kjøn.		4 Alder.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Børn.	Voxne.
Kronisk Rheumatisme	5922	2	51	37	3069	2281	3228	2380	88	5520
Fnat	844	-	178	193	132	109	381	372	426	292
Skurv	177	-	61	45	42	13	108	63	111	60
Kjertelsyge	4176	43	1483	1599	233	414	1808	2143	3304	647
Rachit	833	40	468	345	4	-	472	345	817	-
Simpel Meningit	375	267	138	101	64	55	208	167	245	125
Tuberkuløs Meningit	430	396	197	184	23	17	224	205	385	44
Svindsot	4940	1918	138	189	2034	2403	2236	2655	388	4501
Kræft	1199	688	4	24	517	599	526	624	28	1116
Vatersot og Morb. Brighti	1302	349	90	65	504	557	624	652	183	1091
Blegsot og Anæmi	11244	12	323	1210	436	8726	866	10043	1640	9269
Menstruationsuordener	2337	-	-	26	-	2267	-	2337	26	2267
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	21947	107	576	781	8334	10350	9296	11617	1634	19170
Ormesygdomme	2033	-	747	801	108	127	907	980	1600	287
Drankersygdomme	204	15	-	-	183	12	191	12	-	195

[1]) De i Rubrikerne No. 3 og 4 meddelte Opgaver omfatte saavel de i No. 1 og 2 efter ældre mindre specificerede Schemata over Kjøn og Alder. [2]) Vatersot 187, Morbus Brighti 253.

I Tabel XXIII gives en Oversigt over en Del af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** med disses Fordeling paa Rigets Stifter.

Svindsot (Tuberculosis pulmonum, Phthisis) er opgivet som Dødsaarsag i 2 431 Tilfælde eller 17.0 pCt. af samtlige opgivne Dødsaarsager 14 268.

Tabel XXIV giver en Oversigt over Forhold i pCt. af Svindsot til samtlige kjendte Dødsaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme, samt udviser Dødeligheden af denne Sygdom pro mille af Befolkningen i de sidste 10 Aar.

Tabel XXV viser Dødsfald af Svindsot i de enkelte Stifter og Amter for Aarene 1877—1879 i Forhold (pCt.) til samtlige opgivne Dødsaarsager, til Dødsfald af ikke epidemisk Sygdom samt i Forhold (pro mille) til Folkemængden i de tilsvarende Dele af Riget i de nævnte Aar.

Af **Kræft** (Cancer, Fungus, Sarcoma) er opgivet 794 Dødsfald.

Tabel XXVI giver en Oversigt over kjendte Dødsfald af Kræft i de forskjellige Amter med Fordeling af Kræftens Sæde og over Alder og Kjøn for de af forskjellige Kræftformer Døde, forsaavidt saadant er meddelt.

Over de paa Sygehusene behandlede Tilfælde af **Sindssygdom** giver Tabel XLIV i Slutningen af den almindelige Beretning en Oversigt. Af Sindssygdom er opgivet 72 Dødsfald: 20 i Christiania Stift, 5 i Hamars, 18 i Christiansands, 13 i Bergens, 13 i Trondhjems og 3 i Tromsø Stift.

sentlig kroniske Sygdomme.

Ialt opgivne.		Fordeling paa Stifterne.											
		1		2		3		4		5		6	
Tilfælde.	Dødsfald.	Christiania.		Hamar.		Christiansand.		Bergen.		Trondhjem.		Tromsø.	
		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
5925	5	2309	1	636	2	1097	2	523	-	695	-	665	-
844	-	212	-	56	-	216	-	141	-	125	-	94	-
177	-	61	-	13	-	32	-	21	-	19	-	31	-
4191	58	1401	20	355	4	1195	20	332	7	618	5	290	2
839	46	287	20	127	6	194	8	75	6	99	-	57	6
451	343	147	116	55	42	82	64	61	46	66	45	40	30
547	513	191	181	51	47	161	152	53	53	61	51	30	29
5453	2431	1916	913	432	171	1579	670	514	283	706	276	306	118
1305	794	440	291	138	105	275	139	151	91	194	106	107	62
1392 [2])	440	484	159	151	44	315	93	151	72	186	45	106	27
11252	20	4859	10	967	2	2226	4	998	3	1248	1	954	-
2337	-	804	-	206	-	519	-	231	-	321	-	256	-
21970	130	7486	45	2727	15	4249	25	1841	22	2802	19	2865	4
2033	-	655	-	283	-	595	-	169	-	225	-	106	-
212	23	81	8	27	2	47	3	11	6	38	4	8	-

de nyere schematiske Lister udarbeidede Rubriker som de Opgaver, der ere afgivne efter de

Dødelighed af Svindsot.

Tabel XXIV. Aar.	Forhold af Dødsfald af Svindsot til		Dødeligheden pro mille af Middelfolkemængden i Aaret.
	samtlige opgivne Dødsaarsager i pCt.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme i pCt.	
1879	17.0	24.2	1.3
1878	15.9	23.7	1.2
1877	16.1	24.7	1.2
1876	14.2	23.9	1.2
1875	14.4	23.2	1.1
1874	14.5	22.9	1.1
1873	15.2	23.0	1.1 [1])
1872	14.9	23.1	1.0 [1])
1871	14.4	24.1	1.1
1870	14.3	21.6	0.9

[1]) Beregnet efter Befolkningen den 31te December 1873 og 1872.

Dødsfald af Svindsot i de forskjellige

Tabel XXV.	1879.			
	Opgivne Dødsfald			
	med anført Dødsaarsag.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Riget	14 268	2 431	4 222	10 046
Deraf i Landdistriktet	8 127	1 286	2 304	5 823
— - Byer	6 141	1 145	1 918	4 223
I. Christiania Stift	5 259	913	1 558	3 701
II. Hamars —	1 274	171	364	910
III. Christiansands —	3 058	670	893	2 165
IV. Bergens —	1 842	283	482	1 360
V. Trondhjems —	1 770	276	524	1 246
VI. Tromsø —	1 065	118	401	664
1. Christiania By	2 009	376	693	1 316
2. Akershus Amt	665	129	169	496
3. Smaalenenes —	826	140	238	588
4. Buskeruds —	1 075	163	262	813
5. Jarlsberg og Laurviks —	684	105	196	488
6. Hedemarkens —	673	110	186	487
7. Christians —	601	61	178	423
8. Bratsbergs —	857	155	201	656
9. Nedenæs —	585	137	151	434
10. Lister og Mandals —	612	159	137	475
11. Stavangers —	1 004	219	404	600
12. Søndre Bergenhus —	483	70	156	327
13. Bergens By	756	142	170	586
14. Nordre Bergenhus Amt	403	44	103	300
15. Romsdals —	542	73	154	388
16. Søndre Trondhjems —	934	154	251	683
17. Nordre — —	494	76	172	322
18. Nordlands —	636	63	206	430
19. Tromsø —	270	40	126	144
20. Finmarkens —	159	15	69	90

De paa Sindssygeasylerne indtrufne 63 Dødsfald ere, forsaavidt det kunde ske, henførte under de nærmere kjendte Dødsaarsager og opførte i den indtagne Tabel over kjendte Dødsaarsager.

Paa Rigets 10 Sindssygeasyler indkom i Aarets Løb 520 Sindssyge; ialt behandledes 1 569. Antallet af tilsammen Udgaaede og Døde udgjorde 530, hvoraf 63 Døde. Tilbageliggende ved Aarets Slutning vare 1 039 Sindssyge.

Stifter og Amter for Aarene 1877—1879.

Forhold af Dødsfald af Svindsot						Dødeligheden af Svindsot pro mille til Befolkningen.		
til samtlige opgivne Dødsaarsager i pCt.			til de ikke epidemiske Sygdomme i pCt.					
1879.	1878.	1877.	1879.	1878.	1877.	1879.	1878.	1877.
17.0	15.9	16.1	24.2	23.7	24.7	1.3	1.2	1.2
15.8	15.0	15.1	22.1	20.0	24.1	0.9	0.8	0.9
18.6	16.9	17.8	27.1	25.5	25.7	2.9	2.8	2.7
17.4	16.3	17.6	24.7	23.9	26.9	1.8	1.6	1.9
13.4	11.1	11.7	18.8	17.8	19.0	0.7	0.6	0.7
21.9	22.6	22.4	30.9	31.5	31.8	1.9	1.7	1.8
15.4	12.7	10.4	20.8	19.1	16.9	0.9	0.8	0.8
15.0	14.3	14.8	22.1	22.1	23.2	0.9	0.9	1.0
11.1	10.2	9.6	17.7	16.7	15.3	0.6	0.5	0.4
18.7	17.2	18.1	28.5	25.2	26.3	3.4	3.1	3.5
19.4	14.6	17.3	26.0	19.1	26.1	1.3	0.8	1.3
16.9	18.5	18.9	23.8	29.0	32.2	1.2	1.4	1.6
15.2	14.6	14.2	20.0	20.9	22.4	1.5	1.6	1.7
15.3	15.0	20.9	21.5	23.0	30 8	1.2	1.1	1.6
16.3	12.5	13.6	22.6	19.9	21.5	0.9	0.7	0.7
10.1	9.9	10.2	14.4	15.8	16.5	0.5	0.6	0.6
18.1	20.7	17.4	23.6	28.2	25 2	1.8	1.9	1.7
23.4	19.4	24.4	31.5	28.7	33.4	1.8	1.7	2.0
26.0	27.6	26.9	33.5	35.6	35.4	2.0	2.2	2.1
21.8	23.6	23.0	36.5	36.1	35.2	1.8	1.5	1.5
14.5	12.8	11.6	21.4	19.6	19.3	0.6	0.5	0.6
18.8	16.1	14.2	24.4	22.1	19.7	3.9	3.1	2.7
10.9	7.9	5.4	14.7	12.7	10.0	1.2	0.4	0.3
13.4	10.2	10.8	18.8	18.8	19.3	0.6	0.5	0.5
16.5	17.0	16.6	22.5	24.1	26.3	1.3	1.3	1.4
15.4	12.6	12.2	23.6	21.1	18.4	0.9	0.8	0.7
9.9	10.3	10.6	14.7	14.9	16.0	0.6	0.5	0.5
14.8	10.9	7.7	27.8	20.8	13.2	0.7	0.6	0.4
9.4	8.6	9.7	17.8	16.1	16.7	0.6	0.6	0.4

Om Sindssygeasylernes Virksomhed henvises forøvrigt til den udgivne Statistik over disses Virksomhed i 1879 (Norges officielle Statistik C. No. 5 b.).

Tabel XXVII giver en Oversigt over de for Amtskommunernes Regning forpleiede Sindssyge med Udgift til samme samt Amtskommunernes Udgifter til Medicinalvæsenet i det Hele.

Liste over Dødsfald af

Tabel XXVI. Kræftens Sæde.	Tilsammen i Riget.	Kjøn: Mandkjøn.	Kjøn: Kvindekjøn.	Kjøn: Uopgivet.	Alder. 5—10 Aar. M.	5—10 Aar. K.	10—15 Aar. M.	10—15 Aar. K.	15—20 Aar. M.	15—20 Aar. K.	20—30 Aar. M.	20—30 Aar. K.	30—40 Aar. M.	30—40 Aar. K.	40—50 Aar. M.	40—50 Aar. K.	50—60 Aar. M.	50—60 Aar. K.	60—70 Aar. M.	60—70 Aar. K.	70—80 Aar. M.	70—80 Aar. K.
Hoved:																						
Ansigt	11	4	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	2	1
Læberne	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Underlæben	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Munden	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tungen	16	2	5	9	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	1
Overkjæven	10	2	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-
Antrum Highmori	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Kjæven	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Underkjæveregionen	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hagen	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Parotis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Hals:																						
Halsen	7	4	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-
Nakken	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Strubehoved	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Svælg	5	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Spiserøret	23	12	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	6	1	4	3	1	-
Bryst:																						
Brystkjertel	34	-	30	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	10	-	4	-	6	-	4
Brystbenet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brysthulen	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Underliv:																						
Navlen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Underlivet	28	12	8	8	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	6	4	-	3	1
Intestina	10	3	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	1	1	1	1
Mavesækken	327	169	76	82	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	28	12	49	22	53	21	19	17
— og Spiserøret	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— - Lever	26	14	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	4	7	5	2	1
— - Endetarm	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cardia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Pylorus	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Endetarm	12	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	1	2	-
Endetarmsaabningen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lever	38	13	15	10	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	4	8	6	4	-	2
— og Intestina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Nyrer	2	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Urinblære	5	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Testikel	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Prostata	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Penis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Æggestok	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-

Kræft i Aaret 1879.

80–90 Aar.		Opgiven Alder for		Fordeling paa Amter.																			
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15. Romsdal		16	17	18	19	20
M.	K.	M.	K.	Christiania By.	Akershus.	Smaalenene.	Buskerud.	Jarlsberg og Laurvik.	Hedemarken.	Christians.	Bratsberg.	Nedenæs.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergens By.	Nordre Bergenhus.	Søndmøre.	Romsdal. Nordmøre.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
-	-	4	2	-	-	1	-	1	-	1	3	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-
-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	1	2	4	-	1	2	-	1	2	1	3	-	1	-	1	2	-	-	-	1	-	-	1	-
-	-	1	2	-	2	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	2	-
-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	4	1	-	1	-	-	-	-	1	2	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
1	-	3	1	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
-	-	12	5	3	2	-	3	-	2	-	1	1	-	-	1	-	1	2	3	-	-	1	-	1
-	1	-	28	7	-	2	1	-	1	4	1	1	3	3	2	1	1	-	-	2	1	1	2	1
-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	1	12	8	7	1	2	2	-	2	1	5	2	-	2	-	2	1	-	-	-	-	-	1	-
-	-	3	5	-	-	1	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-
3	-	157	74	20	11	17	36	29	26	12	27	17	9	11	9	14	13	3	5	23	17	16	7	5
-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	14	10	6	-	1	-	2	6	1	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-	6	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	5	5	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	1	-	1	-	-	2	1	2	1	1	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	1	12	15	5	2	-	3	1	6	2	1	-	1	-	2	1	2	2	1	2	5	2	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

Liste over Dødsfald af

Tabel XXVI (Forts.). Kræftens Sæde.	Tilsammen i Riget.	Kjøn: Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgivet.	Alder. 5—10 Aar. M.	K.	10—15 Aar. M.	K.	15—20 Aar. M.	K.	20—30 Aar. M.	K.	30—40 Aar. M.	K.	40—50 Aar. M.	K.	50—60 Aar. M.	K.	60—70 Aar. M.	K.	70—80 Aar. M.	K.
Livmoder	57	-	57	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	-	12	-	10	-	10	-	4
— og Lever	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
— - Endetarm	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skeden	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Ydre kvindelige Kjønsorganer	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-
Extremiteter:																						
Skulder	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Overarm	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Laar	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
Knæ	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Huden	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bensystemet	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Summa	668	271	247	150	1	-	-	-	-	1	3	2	8	12	38	46	73	62	84	56	35	36
Uopgivet Sæde	126	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	794	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Efter Opgaver indhentede efter den almindelige Folketælling den 31te December 1865 udgjorde de Sindssyges Antal i hele Riget 5 195 eller i Forhold af 1 : 327 af det hele Indbyggerantal. Af disse vare 2 039 sindssyge fra Fødselen eller de første Børneaar (Idioter), medens hos 3 156 Sygdommen havde udviklet sig i en senere Alder.

Med Hensyn til Resultaterne af den Tælling af de Sindssyge og Aandssløve samt Sinker, som fandt Sted den 31te December 1875, henvises til, hvad derom er anført i Beretningen for 1877. Jfr. forøvrigt Norges officielle Statistik. Ny Række. C. No. 1. Bilag til en norsk Befolkningsstatistik. Pag. 201.

Tabel XXVIII giver en Oversigt over de af Lægerne udførte vigtigere **chirurgiske Operationer** med deres Fordeling paa eller udenfor Sygehus i de forskjellige Amter.

Anmærkninger til Liste over vigtigere chirurgiske Operationer med Angivelse af Indikationer og Udfald, forsaavidt disse ere opgivne. Det bemærkes, at der som oftest ikke er meddelt Opgaver over Antallet af opererede Individer, men kun over Operationernes Antal.

Amputation af Overarmen. Indikation paa Sygehus: Phlegmone 1, Sarcoma 1 (begge heldigt Udfald); udenfor Sygehus: Vulnus dilaceratum 1 (heldigt Udfald).

Amputation af Underarmen. Indikation paa Sygehus: Vulnus sclopetarium 2 (begge døde af Tetanus); Vulnus dilaceratum 2 (begge med heldigt

Kræft i Aaret 1879.

80—90 Aar.		Opgiven Alder for		Fordeling paa Amter.																			
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15. Romsdal		16	17	18	19	20
M.	K.	M.	K.	Christiania By.	Akershus.	Smaalenene.	Buskerud.	Jarlsberg og Laurvik.	Hedemarken.	Christians.	Bratsberg.	Nedenæs.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergens By.	Nordre Bergenhus.	Sømdmøre.	Romsdal. Nordmøre.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
-	1	-	42	9	4	5	4	3	-	3	1	2	-	1	3	1	2	1	2	9	3	2	-	2
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	10	250	225	59	28	35	52	40	55	34	51	28	20	26	23	24	27	11	15	44	38	28	18	12
-	-	-	-	22	19	8	13	15	5	11	9	5	-	-	-	6	-	-	3	5	1	3	1	-
-	-	-	-	81	47	43	65	55	60	45	60	33	20	26	23	30	27	11	18	49	39	31	19	12

Udfald); udenfor Sygehus: Vulnus dilaceratum 5 (3 heldigt, 2 uopgivet Udfald).

Amputation af Laaret. Indikation paa Sygehus: Vulnus dilaceratum 4 (to heldigt, to uopgivet Udfald), Osteomyelitis femoris og tibiæ 2 (et dødeligt, et heldigt Udfald), Sarcoma femoris (et heldigt Udfald), Sarcoma tibiæ 1 (heldigt Udfald), Arthrocace genu 1 (heldigt Udfald), Vulnus sclopetarium 1 (dødeligt Udfald), uopgiven Indikation 2 (heldigt Udfald); udenfor Sygehus: Arthrocace genu 3 (i et heldigt, i 2 uogivet Udfald); Fractura cruris spontanea 1 (uopgivet Udfald), uopgiven Indikation 1 (heldigt Udfald).

Amputation af Læggen. Indikation paa Sygehus: Arthocace pedis 6 (i fem heldigt, i et dødeligt Udfald), Fractura cruris complicata 3 (i to heldigt, i et dødeligt Udfald), Sarcoma pedis 1 (heldigt Udfald), Caries pedis 1 (heldigt Udfald), Sarcoma tibiæ 1 (heldigt Udfald), Gangræn 1 (heldigt Udfald), uopgiven Indikation 1, (heldigt Udfald); udenfor Sygehus: Gangræn 1, Congelatio 1 (begge uopgivet Udfald), uopgiven Indikation 5 (alle heldigt Udfald).

Amputation af Mellemfoden. Indikation paa og udenfor Sygehus: Congelatio (i begge heldigt Udfald).

Symes og **Pirogoffs Operationer** foretagne ved Arthrocace pedis og i alle med heldigt Udfald.

Exartikulation af Haanden. Indikation udenfor Sygehus: Vulnus dilaceratum 2 (begge heldigt Udfald).

Oversigt over Antallet af Sindssyge forpleiede for Amtskommunerdisses Forpleining og Medi-

Tabel XXVII.	I 1879 for Amtskommunernes Regning forpleiede Sindssyge.		Amtskommunernes syges Forpleining i	
	Ialt.	Deraf paa Asyler.	Ialt.	
			Kr.	Øre.
Akershus Amt	119	52	32 469	34
Smaalenenes —	166	49	40 012	71
Buskeruds —	137	30	31 548	74
Jarlsberg og Laurviks —	113	29	32 791	65
Hedemarkens —	144	22	30 956	36
Christians —	187	40	35 450	62
Bratsbergs — [1])	196	48	-	-
Nedenæs — [2])	105	47	31 000	-
Lister og Mandals —	123	24	27 025	-
Stavanger —	115	45	32 839	52
Søndre Bergenhus —	171	38	25 319	68
Nordre — — [3])	92	35	22 284	-
Romsdals —	150	41	29 736	30
Søndre Trondhjems —	173	68	34 757	27
Nordre — —	162	57	31 882	93
Nordlands —	116	61	28 773	53
Tromsø —	51	25	15 163	31
Finmarkens —	38	14	9 984	80

[1]) Udgifterne: 70 000 Kr. opførte som Forslagssum for Aaret 1880 til Sindssyges 8 087 Kr. til Medicinalvæsenet forøvrigt opførte som Forslagssum for Aaret 1880. hus: Kr. 22 381.94. [5]) Medicinalfondenes Udgifter i Aaret, af hvilke der gives Amterne mede Fiskere tilgode udgjorde for Nordlands Amt Kr. 75 573.73, for Tromsø Amt Kr.

Exartikulation af Foden. Indikation paa Sygehus: Cicatrix vulneris ulcerosa 1 (heldigt Udfald); udenfor Sygehus: Gangræna 2 (i et heldigt og i et dødeligt Udfald).

Foruden det opgivne Antal af Amputationer af Fingre og Tæer anføres af mange Læger saadanne at være foretagne uden nogen Opgave over Antallet.

Resektioner. Indikation paa Sygehus: Resectio cubiti ved Arthrocace og Synovitis 6 (fire helbredede, to uhelbredede); Resectio coxæ 4 (to helbredede, to tilbageliggende), Resectio maxillæ superioris 3: ved Carcinoma en (heldig), Necrosis to (i en heldigt, i en dødeligt Udfald); Resectio pedis 3: ved Arthrocace pedis to, Ulcus en (alle heldigt Udfald); Resectio epiphysis inferioris radii et ulnæ 1 ved Fractura (heldigt Udfald); udenfor Sygehus: Resectio maxillæ inferioris 1, maxillæ superioris 1, ulnæ 1 (alle uopgivet Udfald).

Trepanation foretaget ved Fractura cranii med Depression af Benet (dødeligt Udfald).

nes Regning og over Amtskommunernes omtrentlige Udgifter til cinalvæsenet i det Hele.

Udgifter til de Sinds- 1879 eller 1879—1880.		Amtskommunernes Udgifter til Medicinalvæsenet forøvrigt i 1879 eller 1879—1880.				Beregnet Befolkning ved Aarets Midte.
Gjennemsnitlig for hver Sindssyg.		Ialt.		Gjennemsnitlig for hvert Individ af Befolkningen.		
Kr.	Øre.	Kr.	Øre.	Kr.	Øre.	
272	85	11 023	13	-	11.0	99 947
241	01	10 591	56	-	9.3	113 287
230	28	12 292	77	-	11.7	105 147
290	19	[4]) 33 534	63	-	[6]) 12.2	91 219
214	97	14 386	02	-	11.6	123 751
189	59	21 853	59		18.9	115 342
-	-	70 000	-	-	-	86 991
-	-	8 087	-	-	-	77 327
219	71	7 114	91	-	9.2	77 285
285	56	11 603	-	-	10.0	115 976
148	07	15 020	92	-	12.6	118 644
242	22	10 892	-	-	12.4	87 764
198	24	13 181	26	-	11.7	112 609
200	58	12 207	99	-	10.0	121 926
196	80	16 833	13	-	20.0	83 975
248	04	[5]) -	-	-	-	112 232
297	32	[5]) -	-	-	-	58 151
262	76	[5]) -	-	-	-	26 665

Forpleining og Medicinalvæsenet forøvrigt. [2]) Udgifterne: 31 000 Kr. til Sindssyge og [3]) Fattigvæsenets Refusionsbeløb (1/5 af Udgiften) er her fratrukket. [4]) Deraf til nyt Syge- Bidrag til de Sindssyges Forpleining hvorved Udgifterne ogsaa komme Byerne og frem- 49 565.87 og for Finmarkens Amt Kr. 45 767.36. [6]) Udgifterne til Sygehus fratrukne.

Borttagelse af Brystkjertelen. Indikation paa Sygehus: Carcinoma 8 Gange, udenfor Sygehus: Carcinoma 11 Gange opgivne.

Borttagelse af Kræft (Cancer et Sarcoma) **i andre Organer.** Paa Sygehus er Kræftens Sæde opgivet saaledes: Cancer linguæ 6, Cancer uteri 4, Cancer genitalium 3, Cancer oris et genæ 2, Cancer penis 2, Cancer nasi, oculi, auriculæ, faciei, axillæ, dorsi, inguinis, paa hvert Sted 1 Gang. Sarcoma colli 4, Sarcoma maxillæ superioris 2, Sarcoma manus 1; Fibrosarcoma colli 1. Udenfor Sygehus er Sædet opgivet saaledes: Cancer linguæ 5, faciei 3, nasi 3, menti 2, palpebræ 1, genæ 1, maxillæ inferioris 1, glandulæ submaxillaris 1, colli 1, pharyngis 1, axillæ 1, dorsi 1, hallucis 1, inguinis 1, femoris 1, labii majoris 1, clitoris 1, uteri 1, cruris 2.

Borttagelse af andre Svulster. Svulstens Art opgives saaledes paa Sygehus: Lipoma 7, Fibrom og Fibromyom tilsammen 4, Atherom 3, Dermoid-cyste 3, Tumores glandularum 3, Tumores cystici 2, Tumor cavernosus 1,

Chirurgiske Opera-

Tabel XXVIII.

Operationer.	Hele Riget.			1		2	3		4		5	6		7	
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	Christiania By.		Akershus.	Smaalenene		Buskerud.		Jarlsberg og Laurvik.	Hedemarken.		Christians.	
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Amputation af Overarmen	3	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— - Underarmen	11	5	6	1	-	1	2	2	-	-	1	-	-	-	-
— - Laaret	18	12	6	3	-	-	2	1	1	1	-	-	-	-	-
— - Læggen	23	15	8	6	-	-	-	3	-	-	1	-	1	-	-
— - Mellemfoden	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Symes Operation	3	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pirogoffs —	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Exarticulation af Foden	3	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
— - Haanden	2	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Amputation eller Exarticulation af Finger eller Tæer	136	24	112	7	4	3	11	19	-	15	14	-	3	-	6
Resectioner	25	19	6	13	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Trepanation	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Borttagelse af Brystkjertelen	36	10	26	3	9	-	3	1	-	1	-	-	-	-	-
— - Læbekræft	82	15	67	2	-	-	1	6	-	7	4	-	5	-	3
— - Kræft i andre Organer	71	34	37	24	6	1	3	-	-	2	2	-	4	-	-
- Svulster, hvoraf en Del ikke nøiere betegnede	288	29	259	14	41	3	2	26	-	16	12	-	11	-	10
— - Tonsillerne	136	8	128	2	29	-	-	9	-	-	4	-	9	-	-
— - Uvula	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - indgroede Negle.	39	3	36	2	4	3	1	2	-	-	1	-	2	-	-
Thoracocentese ved Empyem (Incision)	17	4	13	-	3	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Paracentese af Brystet	32	6	26	1	3	1	-	4	-	2	1	-	-	-	5
— - Underlivet	80	2	78	-	2	-	-	8	-	8	15	-	10	-	6
Ovariotomi	10	4	6	3	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Punction af Ovarialsvulst	27	6	21	1	4	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Operation af Livmoderpolyper	24	3	21	-	2	1	2	2	-	-	3	-	1	-	-
— - Polyper andetsteds	97	1	96	-	24	6	-	-	-	2	5	-	9	-	-
— - Struma	10	6	4	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Underbinding af Arterier	10	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Nævi, Teleangiectasi	31	2	29	1	6	1	-	-	-	3	-	-	1	1	-
— - Hæmorrhoider	8	2	6	1	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Neurotomier	3	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tenotomier	28	8	20	3	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Operation for Hygroma patellæ.	43	1	42	1	8	3	-	4	-	2	1	-	-	-	2
Punction af Knæet	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forceret Ledbevægelse	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Reposition af Luxationer	231	21	210	14	9	14	-	11	-	26	18	-	3	-	23
Operation for Ledmus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Plastiske Operationer	6	1	5	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

tioner i 1879.

Fordeling paa Amterne.

8		9	10		11		12	13		14	15		16		17		18		19		20	
Bratsberg.		Nedenæs.	Lister og Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.	Bergens By.		Nordre Bergenhus.	Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finmarken.	
Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	2	-	-	3	-	-	1	-	-
1	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	1	1	-	2	-	2	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	3	11	-	3	1	1	4	-	-	6	1	5	-	4	1	6	-	3	1	2	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	4	-	5	1	2	-	-	1	-	-	-
2	8	5	1	6	4	5	3	1	6	2	-	-	-	-	1	2	2	3	1	2	-	-
2	5	1	-	3	2	1	-	-	-	3	-	2	-	4	3	2	-	1	-	-	-	-
-	12	21	-	4	3	3	6	5	42	11	1	15	-	16	-	1	4	4	-	5	-	-
-	-	9	-	-	-	12	-	5	48	-	-	4	1	2	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	2	1	-	6	2	-	4	-	3	-	-	-	1	-	4	-	-
-	1	-	-	-	1	-	1	-	1	1	1	-	-	1	-	2	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	6	-	-	-	-	-	-	4	1	-	1	-	1
-	9	-	-	3	-	5	-	-	3	1	-	4	-	3	-	-	2	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	1	-	2	-	5	-	-	-	-	-	1	-	5	-	-	-	-	-	-
-	5	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-
-	3	3	-	2	1	8	1	-	10	2	-	4	-	14	-	1	-	-	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	3	-	-	2	1	-	-	-	-
-	1	4	-	3	-	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	7	-	-	-	-	-	3	7	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-	1	-	-
-	1	6	-	-	-	1	-	-	1	2	-	5	-	1	-	-	-	4	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	13	20	-	7	-	9	6	1	5	14	-	3	3	8	-	7	3	11	-	3	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Chirurgiske Opera-

Tabel XXVIII (Forts.).

Operationer.	Hele Riget.			1		2	3		4		5	6		7	
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	Christiania By.		Akershus.	Smaalenene		Buskerud.		Jarlsberg og Laurvik.	Hedemarken.		Christians.	
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Operation for Haremund	30	3	27	-	2	-	-	3	-	-	1	-	1	-	1
— - spaltet Gane	6	3	3	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Perforation af Membrana Tympani	13	-	13	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tracheotomi	6	-	6	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Operation for Vandbrok	139	16	123	2	8	1	-	16	-	10	1	-	2	-	4
Borttagelse af Testikelen	3	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1
Herniotomi	21	11	10	6	-	-	1	-	-	-	1	1	2	-	1
Reposition af indeklemt Brok	79	4	75	-	3	-	-	5	-	5	8	-	6	-	2
Punction af Blæren	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lithotomi og Blæresnit	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lithotripsi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Ectopia vesicæ	9	9	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Phimosis	14	3	11	-	1	-	1	-	-	4	-	-	1	-	2
— - Paraphimosis	23	3	20	2	2	1	-	1	-	1	-	-	4	-	3
— - Strictura urethræ	8	2	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Urethrotomia externa	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Ruptura perinæi	11	1	10	-	2	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
— - Vaginismus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— - Imperforatio hymenis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fistula vesico-vaginalis	14	13	1	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Fistula vesico-uterina	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Atresia ani	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
— - Strictura —	12	1	11	1	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
— - Fistula —	5	1	4	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— - Fissura —	25	-	25	-	11	-	-	4	-	8	-	-	-	-	-
Necrotomier, Udskrabning af Caries	78	44	34	36	-	1	-	5	1	1	3	-	-	-	1
Tilsammen	2059	377	1682	187	216	48	32	138	2	116	100	1	85	1	71
Øienoperationer:															
Borttagelse af Øieæblet	43	16	27	6	8	-	1	4	1	1	-	-	-	-	1
Extractio cataractæ	50	5	45	-	26	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2
— linearis (Liebreich)	7	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — (Graefes Oper)	63	22	41	17	14	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Discisio cataractæ	19	5	14	4	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
— — secundariæ	12	-	12	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Extractio lentis	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Iridectomia	113	20	93	16	30	-	-	3	2	2	-	-	-	-	-

tioner i 1879.

Fordeling paa Amterne.

8		9	10		11		12	13		14	15		16		17		18		19		20	
Bratsberg.		Nedenæs.	Lister og Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.	Bergens By.		Nordre Bergenhus.	Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finmarken.	
Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
1	2	3	-	-	-	1	-	-	6	-	-	1	1	4	-	-	1	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
-	5	8	-	-	4	5	8	1	18	21	2	3	-	8	4	2	3	1	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	1	-	-	-	-
-	6	6	-	1	-	7	1	1	2	6	1	4	2	4	-	5	-	3	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	1	-	2	-	-	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
3	6	-	-	-	-	-	-	1	2	3	-	4	-	4	-	2	3	-	-	2	-	-
15	83	114	2	35	21	70	37	42	202	82	7	74	8	98	16	42	38	39	5	27	-	5
2	1	-	-	-	-	1	-	2	7	-	-	2	1	2	-	-	3	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	4	8	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	25	-	-	-	-	1	-	-	2	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	43	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	1	-	-

Chirurgiske Opera-

Tabel XXVIII (Forts.). Hele Riget.

Operationer.	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1 Christiania By.		2 Akershus.	3 Smaalenene		4 Buskerud.		5 Jarlsberg og Laurvik.	6 Hedemarkens.		7 Christians.	
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Iridotomia	8	3	5	3		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Prolapsus iridis	9	8	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - occlusio pupillæ	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Punctio corneae	19	5	14	5	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-
Sæmisch Operation ved Abscessus corneæ	28	11	17	8	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	1
Tatovering af Cornea	9	1	8	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritomi	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sclerotomi	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Staphylom	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Pterygium	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Skjelen og Tenotomier	64	1	63	-	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Ptosis	11	-	11	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Symblepharon	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Chalazion	26	-	26	-	4	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
— - Entropium	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Ectropium	4	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blepharoplastik	3	2	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Canthoplastik & Canthotomi	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Sygdom i Taareveiene	332	14	318	14	14	1	-	-	-	5	13	-	5	-	6
Operation for Svulst i Øienhulen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - — paa Øienlaagene	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	860	116	744	85	147	1	2	7	3	11	25	-	6	-	12
Chirurgiske Operationer	2059	377	1682	187	216	48	32	138	2	116	100	1	85	1	71
Chirurgiske og Øienoperationer tilsammen	2919	493	2426	272	363	49	34	145	5	127	125	1	91	1	83

Enchondroma 1, Tumor colli 2, Tumor pharyngis 1, Tumor recti 1. Udenfor Sygehus: Tumores sebacei 56, Tumores cystici 29, Lipoma 34, Tumores glandularum 21, Fibroma 7, Epulis 6, Ranula 6, Angioma 5, Tumor cavernosus 4, Ganglion 3, Enchondroma 2, Tumor vasculosus 2, Lymphoma malignum 1, Neurom 1, Osteochondrom 1, Echinococcus-cyste 1, Tumor linguæ 1, Tumor recti 1.

Thoracentese ved Empyem. Paa Sygehus: 2 Tilfælde dødeligt, 1 heldigt Udfald, et tilbageliggende; udenfor Sygehus: i 7 Tilfælde heldigt, i 5 dødeligt Udfald, et uopgivet Udfald.

Paracentese af Brystet. Paa Sygehus: Hos 1 Person 5 Gange

tioner i 1879.

Fordeling paa Amterne.

8		9	10		11		12	13		14	15		16		17		18		19		20	
Bratsberg.		Nedenæs.	Lister og Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.	Bergens By.		Nordre Bergenhus.	Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finmarken.	
Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	-	1	1	-	-	8	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	21	-	-	-	-	6	-	-	-	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	1	-	-	-	-	11	1	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	15	-	-	-	1	-	-	195	3	-	6	-	51	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	3	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	4	27	-	1	1	3	-	4	390	5	-	9	5	91	2	-	9	2	3	1	-	2
15	83	114	2	35	21	70	37	42	202	82	7	74	8	98	16	42	38	39	5	27	-	5
17	87	141	2	36	22	73	37	46	592	87	7	83	13	189	18	42	47	41	8	28	-	7

(dødeligt Udfald), hos 1: 4 Gange (dødeligt Udfald), hos 1: 2 Gange (helbredet).

Paracentese af Underlivet. Foruden det opførte Antal er denne Operation udført flere Gange saavel paa Sygehusene som udenfor samme, uden at Paracentesernes Antal er opgivet.

Ovariotomi. Paa Sygehus: 2 heldigt Udfald, 2 dødeligt Udfald (en Gang af Peritonit, en Gang paa Grund af Incarceration af Tarmen).

Punktion af Ovarialsvulst. Udenfor Sygehus Antal Gange: 9 hos 1, 6 hos 1, 5 hos 1, 4 hos 1, 2 hos 1.

Af Lægerne udførte obste-

Tabel XXIX.	Samlet Antal Barsel-kvinder.	Samlet Antal Operatio-ner.	Forhold i pCt.	Tangfor-løsning.	Vending.	Udtræk-ning ved Bækken-ende-fødsel.
Riget	62 293	868 [1])	1.4	583	112	36
Christiania Stift	18 290	340	1.9	220	44	17
Hamars —	7 259	61	0.8	40	6	1
Christiansands —	11 833	190	1.6	125	27	6
Bergens —	9 617	134	1.4	95	18	6
Trondhjems —	8 351	97	1.2	71	13	3
Tromsø —	6 953	46	0.7	32	4	3

[1]) Paa 860 Fødende, idet ved 8 Tvillingfødsler begge Tvillinger forløstes ved Kunst-

Borttagelse af Polyper i andre Organer end Livmoderen. I Næsen: 50, deraf 1 paa Sygehus, i Øret 13, i Larynx 2, i Rectum 2, i Urethra 1.

Underbinding af Arterier. Paa Sygehus: Arteria femoralis 1 (dødeligt Udfald ved Pyæmia), Arteria brachialis 1 (heldigt Udfald); udenfor Sygehus: Arteria radialis 4, Arteria ulnaris 1, Arteria pediæa 1 (Udfaldet for disse 6 Underbindinger uopgivet); Arteria brachialis 1 hos en af Hæmophilia lidende Patient, der døde af Tetanus.

Tenotomier. Paa Sygehus: Tendo Achillis 4, Musculus sartorius 1; udenfor Sygehus: Tendo Achillis 11, Musculus tibialis anticus 1.

Reposition af Luxationer. Følgende Luxationer ere reponerede (Antal Gange) paa Sygehus: Luxatio antibrachii 6, Luxatio humeri 5, Luxatio femoris 3, pollicis 2. Udenfor Sygehus: Luxatio humeri 117, Luxatio antibrachii 17, Luxatio maxillæ inferioris 7, Luxatio femoris 7, Luxatio pollicis 6, Luxatio radii 4, Luxatio manus 4, Luxatio claviculæ 3, Luxatio digiti 3, Luxatio genu 2, Luxatio patellæ 1, Luxatio pedis 1, Luxatio ulnæ 1.

Tracheotomi. Udenfor Sygehus: Angïna membranacea 3 (i et heldigt, i to dødeligt Udfald), Stenosis laryngis 1 (uopgivet Udfald), truende Suffocation ved Cancer faucium 1 (dødeligt Udfald to Maaneder efter).

Operationer for Vandbrok. Paa Sygehus anføres Jodinjektion at være foretagen i 10 Tilfælde, Carbolinjektion i et Tilfælde og Radikaloperation i et Tilfælde; udenfor Sygehus er Jodinjektion foretagen i 26 Tilfælde, Carbolinjektion i 7 Tilfælde og Radikaloperation udført i 1 Tilfælde.

Borttagelse af Testiklen er i alle Tilfælde foretaget for Sarcoma eller Cancer testiculi (heldigt Udfald).

Herniotomi. Paa Sygehus: i 2 heldigt, i 9 dødeligt Udfald; udenfor Sygehus: 3 heldigt, 3 dødeligt, 4 uopgivet Udfald.

Lithotomi foretaget med heldigt Udfald i et Tilfælde, i det andet med uopgivet Udfald gjordes Blæresnit (enkelt lateralt) ved Tumor vesicæ malignus.

Punctio vesicæ. Paa Sygehus: i et Tilfælde heldigt, i et dødeligt Udfald; udenfor Sygehus: i alle Tilfælde heldigt Udfald.

Operation for Atresia ani. En af de Opererede levede ½ Aar, for de øvrige er Udfaldet ikke opgivet.

triciske Operationer i 1879.

Perforation.	Embryotomi.	Partus præmaturus artificialis.	Accouchement forcé.	Efterbyrdsoperationer.	Endvidere udførtes paa uforløst døde Kvinder.			
					Tangforløsning.	Vending.	Keisersnit.	Tilsammen[2]).
17	19	9	1	91	1	1	1	3
8	7	6	1	37	-	-	-	-
2	2	-	-	10	-	-	1	1
1	5	-	-	26	1	1	-	2
5	2	1	-	7	-	-	-	-
1	1	2	-	6	-	-	-	-
-	2	-	-	5	-	-	-	-

hjelp (se Tabel XXXIII). [2]) Fosteret i alle Tilfælde allerede afdøet.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte 868, hvis Art og Fordeling paa Stifterne sees af Tabel XXIX.

Tabel XXX viser Operationernes Udfald for Mødre og Børn.

Obstetriciske Operationers Udfald — for Mødre og Børn.

Tabel XXX.	Samlet Antal Operationer.	Mødre.			Børn.		
		Antal, for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf døde[1]).	Forhold i pCt.	Antal, for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf vare dødfødte.	Forhold i pCt.
Tangforløsning . . .	[2]) 583	539	24	4.5	550	92	16.7
Vending	[3]) 112	92	14	15.2	105	52	49.5
Udtrækning ved Bækkenendefødsel	[4]) 36	30	-	-	35	13	37.1
Perforation	17	16	1	6.3	-	-	-
Embryotomi	19	18	4	22.2	-	-	-
Partus præmaturus artificialis	9	8	1	12.5	9	4	44.4
Accouchement forcé [5])	1	1	-		1	1	
Efterbyrdsoperationer	91	71	[6]) 8	10.0	-	-	

[1]) Dødsaarsagerne ville sees af Tabel XV. [2]) I 2 Tilfælde gjordes Tangforløsning af begge Tvillinger og i 2 Tilfælde Tangforløsning af 1ste og Vending af 2den Tvilling (under hvilken sidste Operation derfor Udfaldet för disse 2 Fødende er optaget). [3]) I 2 Tilfælde foretoges Vending af begge Tvillinger og i 1 Tilfælde Vending af 1ste Tvilling ved Tangforløsning af 2den Tvilling (under hvilken sidste Operation derfor Udfaldet for denne ene Fødende er optaget). [4]) I 1 Tilfælde forløstes 2den Tvilling ved Vending (hvorunder Udfaldet for den Fødende er optaget). [5]) Paa Grund af Blødning ved forliggende Moderkage. [6]) Deraf døde 1 i 1880, og er derfor ikke medtaget paa indeværende Aars Dødsliste.

Udfald af: a) Tangforløsninger, b) Vending, c) Udtrækning ved Bækkenendefødsel, d) Partus præmaturus artificialis, for Mødre og Børn — efter de forskjellige Indikationer.

Tabel XXXI. Indikation.	Ialt udførte Forløsninger.	Mødre. Antal, for hvilke Udfald er opgivet.	Mødre. Deraf døde.	Børn. Antal, for hvilke Udfald er opgivet.	Børn. Deraf vare dødfødte.
A. For Tangforløsning:					
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	[1]) 405	377	[2]) 14	384	[3]) 49
Bækkensneverhed	60	58	2	59	13
Barselkrampe	20	20	2	18	4
Skjevt Isseleie	11	11	1	11	3
Stort (hydrocephalisk) Fosterhoved	11	11	-	11	2
Issefødsel med Panden fortil	8	8	-	8	2
Ansigtsfødsel	7	7	1	7	2
Fremfald af Navlesnor	7	7	-	7	4
Fare for Fostrets Liv	5	4	-	5	-
Arm eller Haand ved Siden af Hovedet	4	4	-	4	-
Blødning af Placenta prævia	3	3	-	3	2
Ueftergivelige indre og ydre Fødselsdele	3	3	-	3	2
Livmoderbristning	2	2	2	2	2
Betændelse i Bækkenet	1	1	-	1	-
Arinddragning i Skeden	1	1	-	1	-
Vatersot i ydre Fødselsdele	1	1	-	1	1
Peritonit	1	1	1	1	-
Foroverhængende Underliv	1	1	-	1	1
Afkræftelse	[4]) 1	-	-	1	-
Svindsot	1	1	-	1	-
Brækninger	1	1	-	1	-
Emphysem paa Moderens Hals	1	1	-	1	-
Anencephalisk Misfoster	1	1	-	1	1
Uopgiven Indikation	27	15	1	18	4
B. For Vending:					
Tverleie	[1]) 76	63	[2]) 7	74	[3]) 29
Placenta prævia og Blødning	16	13	3	14	10
Barselkrampe	5	3	1	4	2

A. [1]) Ved 2 Tvillingfødseler forløstes begge Tvillinger ved Tang. Ved en 3die Fødsel forløstes 2den Tvilling ved Vending, hvorunder derfor Udfaldet for Moderen (heldigt) er opført. Altsaa er her medtaget 402 Fødende. [2]) 3.7 pCt. [3]) 12.8 pCt. [4]) Tvillingfødsel, 2den Tvilling forløst ved Vending, under hvilken Operation derfor Udfaldet for Moderen (heldigt) er medtaget.

B. [1]) Ved 2 Tvillingfødseler forløstes begge Tvillinger ved Vending. I 1 Tilfælde forløstes 2den Tvilling ved Tang, under hvilken Operation Udfaldet for Moderen (heldigt) er opført. Altsaa er her medtaget 73 Fødende. [2]) 11.2 pCt. [3]) 39.2 pCt.

Tabel XXXI (Forts.). Indikation.	Ialt udførte Forløsninger.	Mødre. Antal, for hvilke Udfald er opgivet.	Mødre. Deraf døde.	Børn. Antal, for hvilke Udfald er opgivet.	Børn. Deraf vare dødfødte.
B. For Vending (Forts.).					
Ansigtsfødsel	4	4	-	4	3
Bækkensneverhed	2	2	1	2	2
Bristning af Livmoderen	1	1	1	1	1
Utilstrækkelige Veer	1	1	-	1	-
Foroverhængende Underliv	1	1	-	1	1
Afkræftelse	1	1	-	1	1
Fare for Fosterets Liv	1	1	-	1	1
Skjævt Isseleie	1	1	-	1	1
Uopgiven Indikation	3	1	1	1	1
C. For Udtrækning ved Bækkenendefødsel:					
Utilstrækkelige Veer	[1]) 27	22	-	26	[2]) 5
Sidstkommende Hoved	5	5	-	5	4
Opslaaede Arme	2	2	-	2	2
Bækkensneverhed	1	-	-	1	1
Blødning og Placenta prævia	1	1	-	1	1
D. For Partus præmaturus artificialis:					
Bækkensneverhed	5	4	1	3	2
Barselkrampe, Vatersot	2	2	-	2	-
Blødning efter Stød paa Underlivet	1	1	-	-	1
Ustandselig Brækning	1	1	-	-	1

C. [1]) Ved 1 Tvillingfødsel forløstes 2den Tvilling ved Vending under hvilken Operation derfor Udfaldet for Moderen (heldigt) er opført. Altsaa er her medtaget 26 Fødende.
[2]) 19.2 pCt

Af Tabellerne XXXI—XXXIII sees Udfaldet af udførte obstetriciske Operationer efter de forskjellige Indikationer.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af Tabel XXXIV, der er et Uddrag af Presternes til det statistiske Centralbureau indsendte Opgaver over Døbte og Begravede, hvorved bemærkes at de deri anførte Tal ere opførte efter den endelige Bearbeidelse (C. No. 1, Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse i Aarene 1876—1880, IV).

Tabel XXXV viser Antallet af **Fødte** og **Døde** fordelte paa Rigets By- og Landdistrikter.

Antallet af **Fødte** (fraregnet Dødfødte) udgjorde 6 917; for hele Riget var der et Overskud af 32 301 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 47.9. Antallet Fødte er det største Antal i det forløbne Femaar.

Udfald af: a) Perforationer, b) Embryotomier — efter de forskjellige Indikationer.

Tabel XXXII.

Indikation.	Ialt udførte.	Antal Mødre for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf Døde.
A. For Perforation:			
Bækkensneverhed	11	11	-
Fødselen uden Fremgang [1]	4	3	-
Tverleie og Blødning [2]	1	1	1
Hydrocephalisk Fosterhoved [3]	1	1	-
B. For Embryotomi:			
Forsømt Tverleie	16	15	3 [1]
Bækkensneverhed	3	3	1 [2]

A. [1]) Efter forgjæves Forsøg paa Forløsning ved Tang eller ved Vending. [2]) Først foretoges Vending. [3]) Først forsøgtes forgjæves Tang anlagt.
B. [1]) 1 døde uforløst. [2]) Døde uforløst (se Tabel XV).

Tvillingfødsler, hvor der foretoges kunstig Forløsning af begge Tvillinger.

Tabel XXXIII.

Operation [1]).	Mødre		1ste Tvilling		2den Tvilling	
	levende.	uopgivet Udfald.	levende.	døde.	levende.	døde.
Tang paa begge Tvillinger	1	1	1	1	2	-
Tang paa 2den Tvilling, Vending af 1ste	1		1	-	1	
Tang paa 1ste Tvilling, Vending af 2den	2	-	2	-	1	1
Vending af begge Tvillinger	2	-	2	-	2	
Udtrækning af 1ste Tvilling, Vending af 2den	1	-	1	-	1	-
Tilsammen	7	1	7	1	7	1
	8		16			

[1]) Udfaldet for disse ere medtaget i de foregaaende Tabeller; for de Fødende er det indtaget under den paa 2den Tvilling udførte Operation.

Fødte og Døde.

Tabel XXXIV.	Fødte.	Døde				Død-fødte[2])	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn[1])	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.	Drab.
Riget	60917	28616	5603	466	329	2173	901	141	17
Landdistriktet	46206	21422	3755	262	247	1625	738	107	13
Byer	14711	7194	1848	86	82	548	163	34	4
I. Christiania Stift	17878	8103	1766	111	84	647	191	44	6
II. Hamars —	7133	3225	557	43	27	230	77	28	1
III. Christiansands —	11580	6126	1048	66	80	400	158	21	-
IV. Bergens —	9365	4292	865	50	51	378	133	14	5
V. Trondhjems —	8141	3868	600	50	32	297	141	23	5
VI. Tromsø —	6820	3002	767	28	55	221	201	11	-
1. Christiania By	4513	2109	686	25	20	209	44	11	-
2. Akershus Amt	3013	1392	229	19	14	96	37	9	-
3. Smaalenenes —	3830	1680	287	25	16	133	43	11	3
4. Buskeruds —	3473	1521	305	25	23	103	28	7	-
5. Jarlsb. og Laurv. —	3049	1401	259	17	11	106	39	6	3
6. Hedemarkens —	3815	1646	304	20	16	114	45	15	-
7. Christians —	3318	1579	253	23	11	116	32	13	1
8. Bratsbergs —	2714	1399	214	16	17	71	35	7	-
9. Nedenæs —	2526	1199	217	16	19	96	42	5	-
10. Lister og Mandals —	2461	1373	214	18	19	105	34	2	-
11. Stavanger —	3879	2155	403	16	25	128	50	7	-
12. Søndre Bergenh. —	3881	1741	354	17	24	151	54	2	3
13. Bergens By	1438	832	199	8	9	54	18	7	1
14. Nordre Bergenh. Amt	2580	1127	190	18	9	122	36	4	1
15. Romsdals —	3696	1505	265	19	20	124	62	8	2
16. Søndre Trondhj. —	3527	1786	292	24	11	138	51	10	-
17. Nordre — —	2384	1169	165	14	10	86	53	6	3
18. Nordlands —	3800	1577	365	13	28	119	122	9	-
19. Tromsø —	1982	847	201	10	18	64	45	1	-
20. Finmarkens —	1038	578	201	5	9	38	34	1	-

[1]) Fordelingen af Døde i 1ste Døgn paa Stifter og Amter kjendes efter Dødfødteanmeldelserne kun for 348. — [2]) Ifølge Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse 1876—1880, IV (1879) Tabel 8 og 12. Forholdet af Dødfødte til samtlige Fødte (Dødfødte medregnede) var 3.4 pCt.

Antal Fødte og Døde i By-

Tabel XXXV.	Bydistrikt.					
	Fødte.	Døde				Dødfødte[2])
		ialt.	0—1 Aar.	1ste Døgn[1]).	paa Barselseng.	
Riget	14711	7194	1848	114	82	548
I. Christiania Stift	7783	3457	1017	50	39	313
II. Hamars —	258	89	19	1	-	2
III. Christiansands —	3039	1730	367	14	18	98
IV. Bergens —	1685	916	217	10	11	63
V. Trondhjems —	1302	693	138	7	8	56
VI. Tromsø —	644	309	90	4	6	16
1. Christiania By	4513	2109	686	25	20	209
2. Akershus Amt	142	36	11	-	-	2
3. Smaalenenes —	1126	477	94	5	8	37
4. Buskeruds —	972	410	121	10	9	28
5. Jarlsb. og Laurviks —	1030	425	105	10	2	37
6. Hedemarkens —	157	57	12	1	-	1
7. Christians —	101	32	7	-	-	1
8. Bratsbergs —	637	277	61	2	4	10
9. Nedenæs —	417	180	35	4	4	14
10. Lister og Mandals —	667	415	74	3	3	34
11. Stavanger —	1318	858	197	5	7	40
12. Søndre Bergenhus —	-	-	-	-	-	-
13. Bergens By	1438	832	199	8	9	54
14. Nordre Bergenhus Amt	22	6	1	-	-	2
15. Romsdals —	607	257	51	4	4	23
16. Søndre Trondhjems —	745	457	92	4	4	32
17. Nordre — —	175	57	12	1	2	8
18. Nordlands —	132	61	18	2	2	2
19. Tromsø —	225	123	28	1	3	6
20. Finmarkens —	287	125	44	1	1	8

[1]) Fordelingen af Døde i 1ste Døgn paa Stifter og Amter kjendes efter Dødfødte-vedkommende Folkemængdens Bevægelse 1876—80, IV (1879) Tabel 8 og 12.

og Landdistrikter i 1879.

Omkomne			Landdistrikt.								
				Døde					Omkomne		
ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.	Drab.	Fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn [1]).	paa Barselseng.	Dødfødte [2]).	ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.	Drab.
163	34	4	46206	21422	3755	352	247	1625	738	107	13
81	19	2	10095	4646	749	61	45	334	110	25	4
1	-	-	6875	3136	538	42	27	228	76	28	1
16	3	-	8541	4396	681	52	62	302	142	18	-
27	7	1	7680	3376	648	40	40	315	106	7	4
18	4	1	6839	3175	462	43	24	241	123	19	4
20	1	-	6176	2693	677	24	49	205	181	10	-
44	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	-	2871	1356	218	19	14	94	35	8	-
16	4	1	2704	1203	193	20	8	96	27	7	2
8	1	-	2501	1111	184	15	14	75	20	6	-
11	2	1	2019	976	154	7	9	69	28	4	2
1	-	-	3658	1589	292	19	16	113	44	15	-
-	-	-	3217	1547	246	23	11	115	32	13	1
4	1	-	2077	1122	153	14	13	61	28	6	-
2	-	-	2109	1019	182	12	15	82	40	5	-
6	1	-	1794	958	140	15	16	71	28	1	-
4	1	-	2561	1297	206	11	18	88	46	6	-
-	-	-	3881	1741	354	17	24	151	54	2	3
18	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2558	1121	189	18	9	120	36	4	1
18	3	1	4089	1248	214	15	16	101	44	5	1
9	1	-	2782	1329	200	20	7	106	42	9	-
-	-	-	2209	1112	153	13	8	78	53	6	3
5	1	-	3668	1516	347	11	26	117	117	8	-
3	-	-	1757	724	173	9	15	58	42	1	-
12	-	-	751	453	157	4	8	30	22	1	-

anmeldelserne i Rigets Landdistrikter for 262 og i Byerne for 86. [2]) Ifølge Tabeller

Antal Dødsfald i Riget

Tabel XXXVII.	1879.	1878.	1877.	1876.
Riget	28 616	29 582	31 354	34 356
Landdistrikter	21 422	22 216	24 465	26 762
Byer	7 194	7 366	6 889	7 594
Christiania Stift	8 103	8 021	9 137	10 436
Hamars —	3 225	3 381	3 682	3 556
Christiansands —	6 126	6 184	6 201	7 239
Bergens —	4 292	4 770	4 889	5 149
Trondhjems —	3 868	4 275	4 602	4 615
Tromsø —	3 002	2 951	2 843	3 361

Anm. Den tilsvarende efter foreløbige Opgaver udarbeidede Tabel i de foregaaende hvorfor Tabellen er omarbeidet efter det statistiske Centralbureaus nylig offentmængdens Bevægelse i Aarene 1870—1875 og 1876—1880.

Antallet af Tvillinger, Trillinger og Firlinger samt enkelte Forhold af Dødfødte.

Tabel XXXVI.	Antallet af			Dødfødte[1])		Forholdet af Dødfødte til samtlige Fødte (Dødfødte medregnede) i pCt.
	Tvillinger.	Trillinger.	Firlinger.	efter Presternes Opgaver.	ifølge Dødfødteanmeldelserne.	
Riget	1 552	27	4	2 173	1 838	3.4
Christiania Stift	474	12	-	647	510	3.4
Hamars —	198	3	4	230	178	3.1
Christiansands —	286	6	-	400	333	3.3
Bergens —	244	6	-	378	370	3.9
Trondhjems —	174	-	-	297	254	3.5
Tromsø —	176	-	-	221	193	3.1

[1]) Uoverensstemmelsen mellem Presternes til det statistiske Centralbureau indsendte Opgaver og Opgaverne efter Dødfødteanmeldelserne beror for største Delen paa at i Presternes Opgaver ere mange Aborter (Fødsel inden 28de Uge) medregnede, hvad ikke er skeet ved Optællingen efter Dødfødteanmeldelserne.

Tabel XXXVI viser Antallet af Tvilling- og Trillingfødsler og enkelte Forhold af Dødfødte i Riget og dets Stifter.

Antallet af **Døde** i Riget og dets Stifter i Tiaaret 1879—1870 sees af Tabel XXXVII.

i Tiaaret 1879—1870.

1875.	1874.	1873.	1872.	1871.	1870.
33 964	32 452	29 828	29 172	29 567	28 120
26 357	25 328	23 473	22 931	23 446	22 174
7 607	7 124	6 355	6 241	6 121	5 946
10 036	9 568	8 465	7 820	7 889	5 457
3 724	3 860	3 516	3 022	3 293	3 309
6 905	6 381	6 100	6 295	6 510	4 033
5 466	4 794	4 661	4 398	4 632	3 299
4 404	4 587	4 247	4 493	4 252	3 450
3 429	3 262	2 839	3 144	2 991	2 626

Medicinalberetninger viser enkelte Uoverensstemmelser med de senere nøiagtige Opgaver, liggjorte Opgaver. Norges officielle Statistik C. No. 1. Tabeller vedkommende Folke-

I Lægernes Dødslister opgives Dødsaarsagerne for 14 268 eller 49.9 pCt. af samtlige i 1879 indtrufne Dødsfald og 51.5 pCt. af de ved Sygdomme indtrufne Dødsfald (27 715).

De af Lægerne opgivne Dødsaarsagers Forhold (i pCt.) til samtlige indtrufne Dødsaarsager i de enkelte Lægedistrikter sees af Tabel XXXVIII.

De af Lægerne opførte Dødsaarsager ere sammenstillede i de i Slutningen af den almindelige Beretning indtagne Tabeller, hvoraf den ene viser Dødsaarsagernes Fordeling paa Stifter samt paa de Dødes Alder og Kjøn, den anden giver Oplysning om Dødsaarsagerne i Byerne.

De hyppigst opgivne Dødsaarsager sees af Tabel XXXIX.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 219, hvoraf 111 Syns- og Obduktionsforretninger over Døde, 105 Undersøgelser og Erklæringer over Levende og 3 Erklæringer i anden Anledning. Tabel XL viser disse Forretningers Gjenstand med Fordeling paa de enkelte Stifter og Amter.

De **Vaccineredes** Antal udgjorde i 1879 ifølge Embedslægernes Indberetninger 45 696 eller 77.2 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1877—1879; i 1878 var Antallet af Vaccinerede 50 809 eller 87.1 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1876—1878, i 1877: 42 986 eller 74.5 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1875—1877.

Procentforholdet af de i 1879 Vaccinerede til Middeltallet af de i Treaaret 1877—1879 levende Fødte vil for Riget og dets enkelte Stifter sees af føsgende Oversigt i Tabel XLI.

Af **Sygehuse** haves 45 faste, nemlig: Rigshospitalet, der er klinisk Undervisningsanstalt, Diakonissehuset, 5 Sygehuse for Spedalske, 5 militære Sygehuse, 18 Amtssygehuse, 15 kommunale By-Sygehuse. Desuden findes flere mindre Sygehuse, der i Regelen kun benyttes under Fisketiden. Ved Rigets Strafanstalter er indrettet særskilte Sygeafdelinger og ved forskjellige Fattighus og Grubeverker

Procentforhold mellem de af Lægerne opgivne ved kjendte Sygdomme (Bydistrikt og Landdistrikt) samt

Amt.	Lægedistrikt.	Dødsfald ialt.	Dødsfald anmeldte af Læger.	Dødsfald pCt.
I.	Christiania By	2109	2009	95.3
II.	Akershus Amt	1392	665	47.8
	Landdistrikt	1356	639	47.1
	By —	36	26	72.2
	Høland	219	132	60.3
	Aker	441	238	53.9
	Ullensaker	471	205	43.5
	Follo	261	90	34.5
III.	Smaalenenes Amt	1680	826	49.2
	Landdistrikt	1203	438	36.4
	By —	477	388	81.3
	Fredrikshald	180	147	81.7
	Moss	294	168	57.1
	Hvaløerne	176	81	46.0
	Sarpsborg	626	276	44.1
	Eidsberg	402	154	38.3
IV.	Buskeruds Amt	1521	1075	70.7
	Landdistrikt	1111	681	61.3
	By —	410	394	96.1
	Drammen	515	477	92.6
	Ringerike	235	183	78.3
	Modum	331	254	76.7
	Sandsvær	180	107	59.0
	Rollag	53	15	28.3
	Næs	136	39	18.8
	Aal	71		
V.	Jarlsberg og Larviks Amt	1401	684	48.8
	Landdistrikt	976	347	35.6
	By —	425	337	79.3
	Tønsberg	660	328	49.7
	Hof	278	138	49.6
	Laurvik	466	218	46.8
VI.	Hedemarkens Amt	1646	673	40.9
	Landdistrikt	1589	634	39.9
	By —	57	39	68.4
	Rendalen	99	76	75.7
	Indset Annex (Opdals Lægedistrikt)	16	11	68.8
	Trysil	90	49	54.4
	Hedemarken	576	256	44.4
	Søndre Østerdalen	260	97	37.3
	Solør og Odalen	484	149	30.8
	Tønset	120	35	20.1
VII.	Christians Amt	1579	601	38.1
	Landdistrikt	1547	574	37.1
	By —	32	27	84.4
	Nordre Valders	124	85	68.5
	Faaberg	211	87	41.2
	Hadeland og Land.	354	144	40.7
	Toten	312	127	40.7
	Lom	168	62	36.9
	Søndre Valders	139	28	30.1
	Lesje	90	23	25.5
	Ringebu	181	45	24.3
VIII.	Bratsbergs Amt	1399	857	61.3
	Landdistrikt	1122	614	54.7
	By —	277	243	87.7
	Hviteseid	254	130	55.5
	Kragerø	727	277	38.1
	Skien	787	278	35.3
	Laardal	278	73	26.2
	Tinn	108	20	18.5
	Holden	338	50	14.8
	Sauland	221	29	13.1
IX.	Nedenæs Amt	1199	585	48.8
	Landdistrikt	1019	424	41.6
	By —	180	161	89.4
	Arendal med Omegn	(69)	122	?
	Østre Nedenæs	405	219	54.1
	Sætersdalen	72	28	38.9
	Vestre Nedenæs	474	182	38.6
	Aamli	86	22	25.6
	Evje	92	12	13.0
X.	Lister og Mandals Amt	1373	612	44.5
	Landdistrikt	958	227	23.7
	By —	415	385	92.7
	Christiansand	287	281	97.9
	Lyngdal	270	116	42.9
	Flekkefjord	203	65	32.1
	Oddernæs	369	118	31.9
	Undal	242	32	13.2
XI.	Stavanger Amt	2155	1004	46.6
	Landdistrikt	1297	476	36.7
	By —	858	528	61.5
	Sandnæs	245	214	87.7
	Stavanger	818	362	44.2
	Sand	169	71	42.0
	Haugesund	278	110	39.6
	Karmøen	224	87	38.8
	Ekersund	229	85	37.1
	Finnø	184	57	30.9
	Sogndal	100	21	21.0
XII.	Søndre Bergenhus Amt	1741	483	27.7
	Landdistrikt	1741	483	27.7
	Voss	150	83	48.1
	Ytre Hardanger	118	54	45.8
	Indre Søndhordland	122	49	40.1
	— Nordhordland	258	83	32.2

[1]) Uoverensstemmelsen mellem Dødsfald angivet for Amtet (Land- og Bydistrikt) og Summen beregnet efter Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse 1876—80. IV. (1879), for bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede. [2]) Embedet tiltraadt 28de Oktbr.; de før den Opgaver.

foraarsagede Dødsfald og de ialt indtrufne Dødsfald inden Amter, i de enkelte Lægedistrikter [1]).

Amt.	Lægedistrikt.	Dødsfald ialt.	Dødsfald anmeldte af Læger.	Dødsfald pCt.
	Ytre Søndhordland	134	39	29.1
	Indre Hardanger	136	35	25.7
	Søndre Midthordland	181	44	24.3
	Ytre Nordhordland	211	51	24.2
	Nordre Midthordland	241	40	17.4
	Tysnæs [2])	143	2	-
XIII.	Bergens By	832	756	90.8
XIV.	Nordre Bergenhus Amt	1127	403	35.8
	Landdistrikt	1121	397	35.4
	By	6	6	(100.0)
	Indre Sogn	71	42	59.1
	Nordfjordeidet	69	36	52.2
	Kinn	85	31	36.5
	Ytre Søndfjord	111	36	35.6
	Midtre Sogn	84	28	33.3
	Indviken	94	30	31.9
	Lærdal	101	32	31.6
	Lyster	87	26	29.9
	Gloppen	59	17	28.8
	Ytre Nordfjord	123	28	22.8
	Indre Søndfjord	142	31	21.8
	Ytre Sogn	101	66	15.3
XV.	Romsdals Amt	1505	542	36.0
	Landdistrikt	1248	371	29.7
	By	257	171	66.5
	Sundal	59	45	76.3
	Ytre Romsdal	185	68	46.5
	Søndre Nordmøre	276	125	45.3
	Surendal	111	46	41.4
	Østre Søndmøre	71	27	38.0
	Nordre —	187	65	34.7
	Ørskog	117	40	34.2
	Indre Søndmøre	103	33	32.0
	Nordre Nordmøre	114	35	30.7
	Vestre Søndmøre	144	35	25.0
	Indre Romsdal	139	23	16.5
XVI.	Søndre Trondhjems Amt	1786	934	52.3
	Landdistrikt	1329	512	38.5
	By	457	422	92.3
	Trondhjem	456	422	92.5
	Røros	69	52	75.4
	Ytre Fosen	83	55	66.3
	Indre —	81	52	64.2
	Opdal	75	36	48.0
	Selbu	78	32	41.2
	Strinden	222	80	36.0
	Nordre Fosen	84	30	35.7
	Hiteren	118	37	31.3
	Orkedal	264	79	27.6
	Hevne	49	13	26.5
	Guldal	222	46	20.9
XVII.	Nordre Trondhj. Amt	1169	494	42.3
	Landdistrikt	1112	444	39.9
	By —	57	50	87.7
	Stenkjær	142	79	55.6
	Levanger	232	124	53.4
	Grong	85	40	47.0
	Inderøen	148	63	42.5
	Stjørdal	206	79	38.3
	Namsos	141	54	31.2
	Frosten	90	28	31.1
	Ytre Namdal	123	27	31.9
XVIII.	Nordlands Amt	1577	636	40.3
	Landdistrikt	1516	601	39.5
	By —	61	35	57.4
	Vefsen	96	73	77.1
	Gildeskaal	62	41	66.1
	Brønnø	165	99	60.0
	Buksnæs	84	50	59.5
	Ranen	160	74	46.2
	Skjærstad	86	38	44.3
	Alstahaug	141	51	36.1
	Stegen	65	21	32.3
	Hadsel	107	34	31.8
	Østlofoten	78	24	30.8
	Flakstad	39	11	28.2
	Bodø	103	27	26.2
	Folden	42	11	26.2
	Lurø	113	26	23.0
	Lødingen	62	11	17.7
	Sortland	96	15	15.6
	Ofoten	78	12	15.4
XIX.	Tromsø Amt	847	270	31.9
	Landdistrikt	724	175	24.1
	By —	123	95	77.2
	Ibestad	93	57	61.3
	Tromsø	189	99	52.4
	Tranø	43	13	30.2
	Lenvik	85	21	24.7
	Lyngen	97	21	23.7
	Karlsø	34	7	20.6
	Trondenæs	126	25	19.1
	Malangen	100	16	16.0
	Skjærvø	79	11	13.9
XX.	Finmarkens Amt	578	159	27.5
	Landdistrikt	453	73	16.1
	By —	125	86	68.8
	Sydvaranger	24	19	79.1
	Vardø	48	29	60.4
	Kistrand	57	21	36.8
	Hammerfest	92	31	33.7
	Maasø	42	14	33.3
	Vadsø	103	31	30.1
	Loppen	42	12	28.6
	Tanen	45	12	26.7
	Alten	126	[3]) -	-

for de sammenlagte Dødsfald i Amternes Lægedistrikter beror paa, at Opgaven for Amterne er Lægedistrikterne efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig Tid indtrufne Dødsfald overførte dels til ytre Hardanger, dels til ytre Søndhordland. [3]) Mangler

Oversigt over de i 1879 udførte

Tabel XL.

	Samtlige anmeldte retsmedicinske Forretninger.	Undersøgelse af Døde							
		Selvmord.	Mishandling.	Ulykkestilfælde.					Pludselig Dødsfald ved Sygdom.
				Drukning.	Ydre Beskadigelser.	Forgiftning.	Kvælning.	Forfrysning.	
Riget	219	[1]) 4	[2]) 6	[3]) 13	[4]) 7	[5]) 7	[6]) 1	[7]) 1	[8]) 15
I. Christiania Stift	75	2	1	3	4	4	1	1	6
II. Hamars —	21	1	-	-	-	-	-	-	2
III. Christiansands —	41	-	1	1	-	1	-	-	2
IV. Bergens —	25	-	1	3	2	2	-	-	1
V. Trondhjems —	40	1	2	6	1	-	-	-	3
VI. Tromsø —	17	-	1	-	-	-	-	-	1
1. Christiania By	23	2	-	2	2	2	-	-	4
2. Akershus Amt	9	-	-	1	1	-	1	1	-
3. Smaalenenes —	12	-	-	-	-	1	-	-	1
4. Buskeruds —	17	-	-	-	1	1	-	-	1
5. Jarlsb. og Laurviks —	14	-	1	-	-	-	-	-	-
6. Hedemarkens —	12	-	-	-	-	-	-	-	1
7. Christians —	9	1	-	-	-	-	-	-	1
8. Bratsbergs —	17	-	-	-	-	-	-	-	1
9. Nedenæs —	7	-	1	-	-	-	-	-	1
10. Lister og Mandals —	8	-	-	-	-	-	-	-	-
11. Stavanger —	9	-	-	1	-	1	-	-	-
12. Søndre Bergenhus —	5	-	-	3	2	-	-	-	-
13. Bergens By	8	-	-	-	-	1	-	-	-
14. Nordre Bergenhus Amt	10	-	1	-	-	1	-	-	1
15. Romsdals —	14	1	1	1	-	-	-	-	1
16. Søndre Trondhjems —	20	-	1	4	1	-	-	-	-
17. Nordre — —	8	-	-	1	-	-	-	-	2
18. Nordlands —	4	-	-	-	-	-	-	-	1
19. Tromsø —	5	-	-	-	-	-	-	-	-
20. Finmarkens —	8	-	1	-	-	-	-	-	-

[1]) Ved Hængning 2. — [2]) Fractura baseos cranii (1), Fractura comminuta cranii (1), [3]) I 1 Tilfælde over ilanddrevne Dele af druknet Mandsperson. — [4]) Fractura baseos cranii (2), af Hoved med Commotio cerebri (1); Ruptura ventriculi & hæmorrhagia meningum, ved Fald baicum (1), ved Kulos (1), ved Lud (1). — [6]) Ved Indtrængen af Ingesta i Struben under (2), Svindsot (1), Lungeslag (1), Lungeødem (2), Hjertefeil (1), Bristning af Aorta (1), Ulcus Mistanke om uforsvarlig Behandling af Kvaksalver, for 3 uopgivet. — [9]) Livmoderblødning (1). — chit (3), Lungebetændelse (1), Bronchit og Tarmbetændelse (1), Peritonit (1). — [12]) I 2 Til- Aar gl. — [15]) 3 Piger resp. 4, 5 og 12 Aar gl.; — en 17aarig Mandsperson ved Mistanke om Mistanke om Blodskam; — i 1 Tilfælde af en Mands Genitalia ved Mistanke om Crimen — [16]) I et Tilfælde af et nyfødt levende Foster; i 1 Tilfælde af 5 Børn ved Mistanke om [18]) 1 Erklæring over forskjellige Vidneprov i Anledning af Mistanke om Barnefødsel i Dølgs- — 1 Undersøgelse af en Gjeds Genitalia ved Mistanke om Crimen bestialitatis.

retsmedicinske Forretninger.

betræffende						Undersøgelse af Levende til Bestemmelse af							
	nyfødte og spæde Børns Dødsmaade.												
Dødsfald paa Barselseng.	Fødsel i Dølgsmaal og formentlig Fostermord.	Døde i Sengen hos Moderen.	Dødsfald ved Sygdom.	Uopgiven eller ukjendt Dødsaarsag.	ukjendt Aarsag.	forudgaaet Fødsel.	Svangerskab.	Voldtægt og andre Løsagtighedsforbrydelser.	Mishandling af anden Beskaffenhed med Følger.	legemlig Helbredsforfatning iøvrigt.	Sindstilstand med Tilregnelighed.	uopgiven Anledning.	Undersøgelse og Erklæringer i anden Anledning.
[9]) 1	[10]) 34	5	[11]) 6	[12]) 8	3	[13]) 14	[14]) 2	[15]) 10	[16]) 26	[17]) 25	27	1	[18]) 3
-	17	-	4	1	1	4	2	4	7	4	8	1	-
-	-	1	-	5	-	-	-	-	3	4	5	-	-
-	3	1	2	-	1	6	-	-	8	11	4	-	-
-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	4	6	-	2
-	10	1	-	-	1	2	-	-	7	2	4	-	-
1	1	2	-	2	-	2	-	5	1	-	-	-	1
-	7	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-
-	2	-	-	1	-	1	1	-	2	-	2	1	-
-	2	-	-	-	1	2	-	3	2	-	4	-	-
-	5	-	-	-	-	-	1	1	2	3	1	-	-
-	-	1	-	2	-	-	-	-	3	-	5	-	-
-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	4	-	-	-
-	1	-	1	-	-	3	-	-	1	9	1	-	-
-	-	1	-	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-
-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	2	3	-	-
-	1	-	-	-	1	1	-	-	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	2	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	2
-	1	1	-	-	-	2	-	-	3	1	2	-	-
-	7	-	-	-	-	-	-	-	3	2	2	-	
-	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
1	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	4	1	-	-	-	1

Contusion med intracraniel Blødning (1), Barn død af Mishandling (1), Knivstik (1), Drab (1). — Fractura baseos cranii & Ruptura aortæ efter Fald (1), Fract. cranii ved Slag af Hest (1), Vulneration paa Gaden (1); Fald nedover et Fjeld (1). — [5]) Akut Alkolforgiftning (2), ved Vinum the-Brækning. — [7]) Over Lig fundet i Sneen tæt ved vedkommendes Hjem. — [8]) Hjerneapoplexi perforans duodeni & Peritonit (1), Ulcus ventriculi (1), Epilepsia (1), Skjørbug (1); hos 1 ved [10]) Deraf 1 Gang over Skeletter af 2 for 6—8 Aar siden afdøde fuldbaarne Fostre. — [11]) Bronfælde af Fosterben. — [13]) 1 anføres ikke at have født. — [14]) 1 sindsyg Pige, og 1 Pige 14½ forsøgt Coitus med en 4aarig Pige; — i 3 Tilfælde (Fader og Datter samt dennes Broder) ved bestialitatis (med en Gjed, der ogsaa undersøgtes); — i 1 Tilfælde var Voldtægt ikke begaaet. Vanrøgt, i 1 om forøvet Udsultning. — [17]) Af Arrestanter 24; ved Pultostforgiftning (1). — maal for 10 Aar siden; — 1 Erklæring over en Recept udstedt af en omstreifende Kvaksalver;

De hyppigste Dødsaarsager.

Tabel XXXIX. Sygdom.	Sum.	Deraf i		Procentforhold til samtlige Dødsaarsager.		
		Byerne.	Landdistriktet.	Riget.	Byerne.	Landdistriktet.
Svindsot	2431	1145	1286	17.0	18.6	15.8
Lungebetændelse	1222	429	793	8.6	7.0	9.8
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	1150	623	527	8.1	10.1	6.5
Alderdomssvaghed	1009	277	732	7.1	4.5	9.0
Kræft og Sarkom	794	269	525	5.5	4.4	6.5
Skarlagensfeber	679	260	419	4.8	4.2	5.2
Akut Diarrhoe og Cholera nostras	580	419	161	4.1	6.8	2.0
Akut Bronchit	556	349	207	3.9	5.7	2.5
Vatersot og Morbus Brighti	440	153	287	3.1	2.5	3.5
Hjerneslag	369	178	191	2.6	2.9	2.3
Organisk Hjertesygdom	354	143	211	2.5	2.3	2.6
Medfødt Svaghed og Atrofi	345	207	138	2.4	3.4	1.7
Kronisk Bronchit	318	131	187	2.2	2.1	2.3
Typhoidfeber	245	73	172	1.7	1.2	2.1
Peritonit	226	80	146	1.6	1.3	1.8
Barselfeber	191	55	136	1.3	0.9	1.7
Enterit og Gastroenterit	174	114	60	1.2	1.9	0.7
Strubehoste	165	95	70	1.2	1.5	0.9
Spedalskhed	164	42	122	1.1	0.7	1.5
Organisk Underlivssygdom	164	51	113	1.1	0.8	1.4
Kronisk Gastrit	130	19	111	0.9	0.3	1.4
Kighoste	126	41	85	0.9	0.7	1.0
Organisk Hjernesygdom	120	64	56	0.8	1.1	0.7
Forstoppelse, Tarmslyng	116	31	85	0.8	0.5	1.0
Pleurit	95	30	65	0.7	0.5	0.8
Alle andre Dødsaarsager	2105	863	1242	14.8	14.1	15.3
Samtlige opgivne Dødsaarsager	14268	6141	8127	0.6	0.7	0.6

Vaccinerede i Riget.

Tabel XLI.	Middeltal af levende Fødte i Treaaret 1877—1879.	Antal Vaccinerede i 1879.	Forhold i pCt.
Riget	59 202	45 696	77.2
Christiania Stift	17 078	13 323	78.0
Hamars —	6 932	5 822	84.0
Christiansands —	11 337	7 885	69.6
Bergens —	9 002	7 534	83.7
Trondhjems —	8 079	6 440	79.7
Tromsø —	6 774	4 692	69.3

forefindes Sygestuer. Antallet af Sindssygeasyler var 10, nemlig 2 Statsasyler, 6 kommunale Asyler og 2 private.

I Tabel XLV gives en Oversigt over Antallet af de paa Sygehusene behandlede Syge, Behandlingens Udfald, Behanlingstid og Medikamentudgift

I Tabel XLVI gives en Oversigt over de paa Sygehusene til Behandling indkomne Grupper af Sygdomstilfælde.

Antallet af **Apotheker** var 79, hvoraf 39 med reelt og 39 med personligt Privilegium samt 1, der er priviligeret Rigshospitalet som saadant; til 1 i Vadsø (Finmarkens Amt) hører Filialafdeling i Vardø. 29 Apotheker vare i Christiania Stift, 6 i Hamar, 21 i Christiansands, 7 i Bergens, 11 i Trondhjems og 5 i Tromsø Stift. Apothekerne ere visiterede.

Under Fisketiden er aabnet Medicinudsalg i Lofoten (Nordlands Amt).

Tabel XLII giver Oversigt over Landets Apothekervæsen.

I 1879 bestod 16 pharceutisk Examen.

Riget var delt i 149 **Lægedistrikter.**

Medicinalpersonalet. 29 examinerede Læger udgik fra Universitetet. Ifølge Fortegnelsen for 1879 var Antallet af autoriserede Læger 549 (i 1878: 534), hvoraf 225 vare bosatte i Christiania Stift, 48 i Hamars, 80 i Christiansands, 60 i Bergens, 68 i Trondhjems, 41 i Tromsø Stift og 14 i Udlandet; for 13 savnes Opgave om Opholdsstedet. 9 vare ansatte som Professorer, 1 Universitetsstipendiat, 1 Direktør for det civile Medicinalvæsen, 1 Fuldmægtig i Justitsdepartementets Medicinalafdeling, 4 Stadsfysici, 1 Stadslæge, 140 Distriktslæger (en Landfysikus), 4 Berglæger, 2 Fængselslæger, 1 Politilæge, 18 By- og Fattiglæger, 2 Direktører for Sindssygeasyler, 1 Direktør for Rigshospitalet, 1 Overlæge for den spedalske Sygdom, desuden 4 Læger ved Stiftelser for Spedalske, 33 Læger ved Sygehuse, Fødselsstiftelser og Sindssygeasyler (foruden disse vare ansatte 34 Læger, som indehavde anden Stilling), 1 Generalkirurg, 6 Brigadelæger, 34 Korpslæger, hvoraf en konstitueret som Brigadelæge, 14 Kompagnikirurger (1 var konstitueret Korpslæge), 7 Marinelæger (deraf en Prosektor ved Universitetet), 1 Assistent ved Rigshospitalets pathologisk-anatomisk Laboratorium; 2 indehavde civilt Embede udenfor Lægestanden, og 261 opføres uden fast Ansættelse.

Af **Tandlæger** var der efter Fortegnelsen for 1879: 34, hvoraf 5 uexaminerede (i 1878: 32), alle bosatte i Byer, deraf 15 i Chritiania Stift, 1 i Hamars, 6 i Christiansands, 3 i Bergens og 2 i Tromsø Stift; for 7 var Bostedet ukjendt.

Af **Jordemødre** udexamineredes 40, nemlig 29 Elever ved Skolen i Christiania og 11 i Bergen. Efter Embedslægernes Indberetninger var der 717 Jordemødre (i 1878: 693), dels ansatte, dels privat praktiserende, nemlig 196 i Christiania Stift, 82 i Hamars, 113 i Christiansands, 133 i Bergens, 105 i Trondhjems og 88 i Tromsø Stift.

Hjelpevaccinatørernes Antal udgjorde 620 (i 1878: 630), hvoraf 94 i Chrisriania Stift, 79 i Hamars, 113 i Christiansands, 123 i Bergens, 103 i Trondhjems og 108 i Tromsø Stift.

I det Følgende findes den i ovenstaaende almindelige Beretning for Riget givne Oversigt udførligere fremstillet for hvert af Rigets Overøvrighedsdistrikter. Ligeledes er vedføiet en efter Dyrlægernes Aarsberetninger affattet Oversigt over Sundhedstilstanden blandt Husdyrene i 1879 samt de i Indholdsfortegnelsen opregnede Bilag.

Apotheker og Personale.

	Tabel XLII. Amt.	Privilegium		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.
I.	**Christiania By:**							
	Elefantapotheket	1	-	1	-	4	-	1
	Svaneapotheket	1	-	1	-	2	-	-
	Løveapotheket	-	1	-	1	2	2	1
	Rigshospital. Apothek	-	1	1	1	5	-	-
	Hjortapotheket	-	1	1	1	1	1	-
	Nordstjernen	-	1	1	-	3	1	-
	Falkapotheket	-	1	1	-	1	1	-
	Hygiæa	-	1	1	-	1	1	1
	Oslo Apothek	-	1	1	-	1	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	2	-	1
II.	**Akershus Amt:**							
	Drøbak	1	-	1	-	-	-	2
III.	**Smaalenenes Amt:**							
	Moss	1	-	1	-	1	-	1
	Fredrikstad:							
	Vestsidens Apothek	1	-	1	-	1	-	1
	Østsidens —	-	1	1	-	1	-	-
	Sarpsborg	-	1	-	1	-	2	-
	Fredrikshald:							
	Svaneapotheket	1	-	1	-	1	1	
	Bien	-	1	1	-	1	-	1
IV.	**Buskeruds Amt:**							
	Drammen:							
	Bragernæs Apothek	1	-	1	-	1	1	-
	Strømsø —	-	1	-	1	1	1	-
	Ørnen	-	1	1	-	-	1	-
	Kongsberg	1	-	1	-	1	-	1
	Hønefos	1	-	1	-	1	-	1
V.	**Jarlsberg og Laurviks Amt:**							
	Svelvik	-	1	1	-	-	-	1
	Holmestrand	1	-	1	-	-	1	1
	Horten	-	1	-	1	-	2	-
	Tønsberg:							
	Løveapotheket	1	-	1	-	2	-	-
	Svaneapotheket	-	1	1	-	1	1	-
	Sandefjord	-	1	1	-	1	-	1
	Laurvik: Ørnen	1	-	1	-	-	1	1
VI.	**Hedemarkens Amt:**							
	Kongsvinger	1	-	1	-	-	1	1
	Hamar	-	1	1	-	1	1	-

Apotheker og Personale.

	Tabel XLII (Forts.). Amt.	Privilegium		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.
	Elverums Leir	-	1	1	-	-	1	1
	Tønset	-	1	1	-	1	-	-
VII.	**Christians Amt:**							
	Gjøvik	-	1	1	-	1	-	1
	Lillehammer	1	-	1	-	1	1	1
VIII.	**Bratsbergs Amt:**							
	Skien	1	-	1	-	1	-	2
	Porsgrund	1	-	1	-	1	-	1
	Brevik	1	-	1	-	1	-	1
	Kragerø	1	-	1	-	1	-	1
IX.	**Nedenæs Amt:**							
	Østerrisør	1	-	1	1	1	-	1
	Tvedestrand	-	1	1	1	-	-	2
	Arendal:							
	Løveapotheket	1	-	1	-	1	-	2
	Svaneapotheket	-	1	1	-	1	-	-
	Grimstad	1		1	-	-	1	2
	Lillesand	-	1	1	-	-	-	1
X.	**Lister og Mandals Amt:**							
	Christiansand:							
	Løveapotheket	1	-	1	-	1	1	1
	Elefantapotheket	1	-	1	-	1	-	2
	Mandal	1	-	1	-	-	1	1
	Farsund	-	1	1	-	-	-	1
	Flekkefjord	1	-	-	1	1	-	1
XI.	**Stavanger Amt:**							
	Ekersund	-	1	-	1	-	-	1
	Sandnæs	1	-	1	-	-	-	1
	Stavanger:							
	Hygiæa	1	-	1	-	1	-	2
	Svaneapotheket	-	1	1	-	2	-	2
	Kopervik	-	1	1	-	-	1	-
	Haugesund	-	1	1	-	-	1	1
XIII.	**Bergens By:**							
	Løveapotheket	1	-	1	1	1	1	2
	Svaneapotheket	1	-	-	1	2	-	-
	Elefantapotheket	-	1	1	-	2	-	-
	Hjortapothekøt	-	1	1	-	2	-	1
	Nordstjernen	-	1	1	-	1	-	2

Apotheker og Personale.

Tabel XLII (Forts.).

	Amt.	Privilegium		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Examineret Pharmaceut.	Uexamineret Pharmaceut.	Discipel.
XIV.	**Nordre Bergenhus Amt:**							
	Lærdalsøren	-	1	1	-	1	-	
XV.	**Romsdals Amt:**							
	Aalesund	1	-	1	-	2	-	-
	Molde	1	-	1	1	-	1	
	Christiansund [1]	1	-	1	-	2	-	3
XVI.	**Søndre Trondhj.s Amt:**							
	Ørkedalsøren	-	1	1	-	1	-	1
	Trondhjem:							
	Løveapotheket	1	-	1	-	3	-	1
	Svaneapotheket	1	-	1	-	3	-	3
	Hjortapotheket	-	1	-	1	-	-	2
	Ørnen	-	1	1	-	1	-	1
	Røros	1	-	1		1	-	1
XVII.	**Nordre Trondhj.s Amt:**							
	Levanger	1	-	1	-	1	-	2
	Stenkjær	1	-	1	-	1	-	1
	Namsos	-	1	1	-	1	-	1
XVIII.	**Nordlands Amt:**							
	Mosjøen	-	1	1	-	1	1	-
	Bodø	1	-	1	-	1	-	2
XIX.	**Tromsø Amt:**							
	Tromsø	1	-	1	-	1	-	1
XX.	**Finmarkens Amt:**							
	Hammerfest	-	1	1	1	1	-	-
	Vadsø [2]	-	1	1	-	-	-	1
	Tilsammen	39	40	71	15	81	29	70

[1]) Desuden Filialafdeling i Bydelen Nordlandet.
[2]) Apothekeren er forpligtet at drive et af examineret Pharmaceut bestyret Filialapothek i Vardø, hvor der tillige er 1 Discipel.

Tillæg til Sundhedsforskrifterne erholdt i følgende Byer i Aaret 1879 kgl. Approbation.

Drammen	8de	September,	Lillesand	20de	September,
Drøbak	22de	Marts,	Molde	14de	Februar,
Farsund	25de	August,	Porsgrund	25de	Januar,
Florø	21de	Juli,	Skudesnæshavn	8de	September,
Fredriksværn	22de	December,	Sogndal	29de	—
Gjøvik	22de	Marts,	Svelvik	28de	Juni,
Hammerfest	5te	April,	Tromsø	1ste	November,
Horten	17de	November,	Tvedestrand	14de	Februar,
Kongsberg	20de	September,	Tønsberg	29de	Mai,
Levanger	17de	November,	Vardø	5te	April,
Lillehammer	8de	September,	Østerrisør	3die	Mai,

For Herrederne approberedes Sundhedsforskrifter:

for Tune (Sm. A.)	21de	Juli,	for Røros (s. T. A.)	28de	Juni,
- Faaberg (Chr. A.)	25de	August,	- Værdalsøren (do.)	28de	—
- Gausdal (Chr. Amt)	25de 20de	— September,	- Trænen med Fiskevær (Nordl. A.)	14de	Februar,
- Sund (s. B. A.)	28de	Juni,	- Saltdalen med Rognan (Nordl. Amt)	14de	-
- Halse (R. A.)	5te	April,			
- Aure (R. A.)	25de	August,			

Syphilis paa Syge-

Tabel XLIII.	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils
Rigshospitalets Hudsygeafdeling...	20	32	52	79	109	188	99	141	240	74	116	190
— øvrige Afdelinger..	2	-	2	2	1	3	4	1	5	-	-	-
Christiania Bys Sygehus *)...	7	20	27	3	194	197	10	214	224	7	201	208
— Garnisons —	1	-	1	3	-	3	4	-	4	4	-	4
Akers Kommunes —	-	-	-	-	2	2	-	2	2	-	-	-
Moss Bys —	-	-	-	2	-	2	2	-	2	1	-	1
Smaalenenes Amts —	2	-	2	7	7	14	9	7	16	7	5	12
Fredrikstad Bys —	-	1	1	1	2	3	1	3	4	-	2	2
Fredrikshalds — —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1
Buskeruds Amts —	-	2	2	4	6	10	4	8	12	2	7	9
Drammens Bys —	2	2	4	18	16	34	20	18	38	17	12	29
Jarlsb. og Laurv. Amts —	3	3	6	6	18	24	9	21	30	8	16	24
Tønsberg Bys —	-	1	1	1	1	2	1	2	3	-	2	2
Karl Johansværns —	-	-	-	2	-	2	2	-	2	2	-	2
Hedemarkens Amts —	1	2	3	7	9	16	8	11	19	6	10	16
Christians — —	5	6	11	9	15	24	14	21	35	11	19	30
Bratsbergs — —	-	2	2	3	6	9	3	8	11	1	4	5
Arendals Bys —	3	2	5	10	11	21	13	13	26	9	10	19
Christiansands — —	-	-	-	3	3	6	3	3	6	2	1	3
Lister og Mandals Amts —	1	3	4	3	3	6	4	6	10	3	5	8
Stavanger Amts —	1	3	4	1	8	9	2	11	13	2	9	11
— Bys —	1	1	2	6	9	15	7	10	17	4	6	10
Bergens — —	-	3	3	14	16	30	14	19	33	8	14	22
Romsdals Amts —	1	4	5	3	6	9	4	10	14	4	6	10
Lungegaardshospitalets Kurafdeling	-	-	-	1	2	3	1	2	3	1	-	1
Trondhjems Bys Sygehus	2	13	15	33	47	80	35	60	95	26	44	70
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	1	1	2	6	10	16	7	11	18	7	8	15
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	1	3	4	4	2	6	5	5	10	3	5	8
Nordlands Amts Sygeh. i Bodø	2	-	2	2	5	7	4	5	9	3	4	7
— — — - Buksnæs .	1	1	2	2	1	3	3	2	5	3	2	5
Tromsø — — - Tromsø	1	-	1	1	20	21	2	20	22	2	12	14
Finmarkens — — - Hammerfest	-	-	-	13	12	25	13	12	25	13	11	24
— — — - Vardø	1	2	3	8	10	18	9	12	21	7	12	19
— — — - Vadsø	2	-	2	3	3	6	5	3	8	4	3	7
Tilsammen	61	107	168	261	554	815	322	661	983	242	546	788

[1]) Samtlige Døde lede af hereditær Syphilis, Alder uopgivet. [2]) Dødsaarsag: Vit. org.
[5]) Dødsaarsag: Syphilis hereditaria, 4 Mdr. gl. [6]) Dødsaarsag: Syphilis tertiaria, Alder uopg.
[9]) Dødsaarsag: Diarrhoea, 25 Aar gl. [10]) Dødsaarsag: Hjerteslag, Alder uopgivet. [11]) Døds-
[13]) Dødsaarsag: Syphilis hereditaria, 2 Mdr. gl. [14]) Sygdomsformen opgivet for samtlige

husene i Aaret 1879.

Udgaaede i Bedring. Md.	Kv.	Tils.	uhelbredede. Md.	Kv.	Tils.	Døde. Md.	Kv.	Tils.	Tilbageliggende ved Aarets Slutning. Md.	Kv.	Tils.	Sygdomsform for indkomne Tilfælde: primær.	konstitutionel	hereditær.	uopgivet.	Antallet af Forpleiningsdage.	Middeltal af Forpleiningsdage for hver Udskreven.
-	2	2	4	3	7	4	1	[1]) 5	17	19	36	25	154	9	-	15 649	76.7
1	-	1	2	-	2	1	-	[2]) 1	-	1	1	-	-	-	3	-	-.
2	-	2	1	-	1	-	1	[3]) 1	-	12	12	83	112	2	-	8 836	41.6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	257	64.2
-	-	-	-	-	-	-	2	[4]) 2	-	-	-	-	2	-	-	24	12.0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	76	76.0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4	1	13	-	-	1 048	87.3
-	-	-	-	-	-	1	-	[5]) 1	-	1	1	-	2	1	-	109	36.3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	42	42.0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3	-	10	-	-	1 848	205.3
-	-	-	-	-	-	-	1	[6]) 1	3	5	8	3	31	-	-	1 527	50.9
-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	4	5	1	23	-	-	1 967	65.5
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	160	53.3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	38	16.0
-	-	-	-	-	-	1	-	[7]) 1	1	1	2	2	14	-	-	1 820	107.1
-	-	-	-	1	1	-	-	-	3	1	4	1	[14]) 34	-	-	3 546	114.4
1	-	1	-	-	-	[8]) 1	[9]) 1	2	-	3	3	1	7	1	-	933	116.6
-	-	-	-	-	-	-	1	[10]) 1	4	2	6	1	20	-	-	2 486	124.3
-	1	1	-	-	-	1	-	[11]) 1	-	1	1	2	1	3		318	63.3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	6	-	-	495	61.9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	9	1 098	99.8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	7	1	13	1	-	1 782	178.2
2	-	2	-	-	-	1	-	[12]) 1	3	5	8	4	24	2	-	1 707	68.4
-	-	-	-	-	-	-	1	[13]) 1	-	3	3	-	8	1	-	1 532	139.3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	3	-	-	-	-
-	2	2	-	-	-	-	-	-	9	14	23	2	78	-	-	6 154	85.5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	2	14	-	-	834	55.6
1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	4	-	-	594	66.6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	7	-	-	855	122.1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	472	94.4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	8	-	21	-	-	2 226	159 0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	25	-	-	1 811	75.4
1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	18	-	-	1 589	79.5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	6	-	-	534	76.3
9	6	15	7	4	11	10	8	18	54	97	151	132	627	20	12		

cerebri. Alder uopgivet. [3]) Dødsaarsag: Meningitis. 36 Aar gl. [4]) Alder: 35 og 44 Aar. [7]) Dødsaarsag: Syphilis tertiaria, 54 Aar gl. [8]) Dødsaarsag: Syphilis hereditaria, 4 Mdr. gl. aarsag: Syphilis hereditaria, 7 Uger gl. [12]) Dødsaarsag: Syphilis hereditaria, 0—1 Aar gl. Behandlede. *) Efter forrige Aarsliste 6 Md. 21 Kv., Tils. 27.

Tabel over Tilfælde af Sindssyg-

Tabel XLIV.	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils
Rigshospitalets Afdelinger	-	-	-	2	-	2	2	-	2	1	-	1
Christiania Bys Sygehus	-	-	-	8	6	14	8	6	14	1	1	2
Diakonissehuset	-	2	2	-	4	4	-	6	6	-	1	1
Akers Kommunes Sygehus	1	-	1	1	4	5	2	4	6	-	-	-
Moss Bys —	-	1	1	-	2	2	-	4	4	-	1	1
Smaalenenes Amts —	-	-	-	1	1	2	1	1	2	-	-	-
Fredrikshalds Bys —	-	-	-	4	2	6	4	2	6	2	-	2
Buskeruds Amts —	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-
Drammens Bys —	-	-	-	4	4	8	4	4	8	-	-	-
Jarlsb. og Laurv. Amts —	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1
Christians Amts —	2	4	6	9	3	12	11	7	18	2	1	3
Christiansands Bys —	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-
Stavanger Amts —	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-
— Bys —	2	1	3	-	-	-	2	1	3	1	1	2
Bergens — —	1	-	1	3	5	8	4	5	9	2	2	4
Aalesunds — —	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Trondhj s — —	-	-	-	5	3	8	5	3	8	-	-	-
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	-	1	1	2	3	5	2	4	6	1	1	2
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Overhalden	-	1	1	9	5	14	9	6	15	7	1	8
Nordlands Amts Sygeh. i Alstahaug	-	1	1	3	5	8	3	6	9	-	2	2
Tromsø — — - Tromsø	-	-	-	8	4	12	8	4	12	1	1	2
Finmarkens — — - Hammerfest	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
— — — - Vardø	-	1	1	1	-	1	1	1	2	-	-	-
— — — - Vadsø	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-
Tilsammen	6	13	19	63	56	119	69	69	138	18	13	31
Fiskesygehuset i Skjærvø	-	-	-	2	-	2	2	-	2	-	-	
Summa	6	13	19	65	56	121	71	69	140	18	13	3

[1]) Opgives at være overflyttet til Asyl. [2]) Udsatte i privat Forpleining. [3]) Deraf 1 ti lidende af Melancholia med Næringsvægring.

dom, behandlede paa Sygehus i 1879.

Udgaaede						Døde.			Tilbageliggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform hos de Indkomne.				
i Bedring.			uhelbredede.									Melancholi.	Mani.	Dementia.	Idiotisme.	Uopgivet Form.
Md	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.					
-	-	-	1	-	[1]) 1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
1	2	3	5	2	[1]) 7	-	-		1	1	2	5	4	2	3	-
-	2	2	-	2	[1]) 2	-	-	-	-	1	1	4	-	-	-	-
-	1	1	1	1	[1]) 2	[4]) 1	-	1	-	2	2	-	1	3	1	-
-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	1	1	2	1	-	-	-
-	-	-	-	1	[1]) 1	[5]) 1	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-
-	-	-	2	2	4	-	-	-	-	-	-	2	4	-	-	-
-	-	-	-	1	[1]) 1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
1	2	[2]) 3	2	2	[2]) 4	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
2	2	4	6	4	10	-	-	-	1	-	1	2	5	5	-	-
-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	2	3	5	-	-	-	-	-	-	6	1	-	-	1
-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
[3]) 2	1	3	3	2	[1]) 5	-	-	-	-	-	-	6	1	-	1	-
-	2	2	1	1	[1]) 2	-	-	-	-	-	-	2	2	1		-
-	3	3	2	-	2	-	[6]) 1	1	-	1	1	5	9			
-	-	-	3	4	7	-	-	-	-	-	-	4	5	-	-	-
3	-	3	2	3	5	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	12
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
11	15	26	32	34	66	2	1	3	6	6	12	38	41	14	5	22
2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
13	15	28	32	34	66	2	1	3	6	6	12	40	41	14	5	22

Asyl. [4]) 76 Aar gl., lidende af Dementia. [5]) 57 Aar gl., død af Hjertesygdom. [6]) 47 Aar gl.,

Antallet af de paa Sygehusene

(Mouvements des malades dans

Tabel XLV.	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.
Rigshospitalets medicinske Afd. ..	31	41	72	302	278	580	333	319	652	159	197	356
— chirurgiske — ..	42	17	59	364	192	556	406	209	615	245	110	355
— Hudsygeafdeling ...	28	47	75	155	191	346	183	238	421	136	183	319
Børnehospitalet.....	6	6	12	21	30	51	27	36	63	8	22	30
Rigshospitalets Afd. tils.	107	111	218	842	691	1523	949	802	1751	548	512	1060
Christiania Bys Sygehus....	107	86	193	396	855	1251	503	941	1444	194	660	854
— Garnisons —	5	-	5	207	-	207	212	-	212	200	-	200
Diakonissehuset.....	4	21	25	19	111	130	23	132	155	6	43	49
Akers Kommunes Sygehus....	11	15	26	38	52	90	49	67	116	22	19	41
Moss Bys —	7	2	9	26	38	64	33	40	73	23	23	46
Smaalenenes Amts —	6	4	10	51	39	90	57	43	100	35	26	61
Fredrikstad Bys —	7	2	9	37	28	65	44	30	74	26	23	49
— Garnisons —	-	-	-	88	-	88	88	-	88	87	-	87
Fredrikshald Bys —	6	6	12	62	41	103	68	47	115	42	34	76
Fredrikstens Garnisons —	-	-	-	114	-	114	114	-	114	109	-	109
Buskeruds Amts —	2	2	4	17	14	31	19	16	35	12	10	22
Drammens Bys —	6	7	13	53	47	100	59	54	113	34	26	60
Jarlsb. og Laurviks Amts —	6	4	10	33	34	67	39	38	77	30	28	58
Tønsbergs Bys — [1]) ..	1	1	2	14	8	22	15	9	24	13	6	19
Carl-Johansværns —	7	-	7	209	2	211	216	2	218	201	2	203
Hedemarkens Amts —	4	9	13	35	28	63	39	37	76	23	21	44
Christians — —	9	16	25	38	25	63	47	41	88	28	26	54
Bratsbergs — — .	20	19	39	65	57	122	85	76	161	42	37	79
Østerrisør Bys —	-	1	1	6	-	6	6	1	7	4	-	4
Arendals — — [2]) ..	10	5	15	36	21	57	46	26	72	34	17	51
Christiansands Bys — [3]) ..	8	5	13	87	40	127	95	45	140	77	27	104
— Garnisons —	3	-	3	127	-	127	130	-	130	127	-	127
Lister og Mandals Amts —	6	8	14	14	9	23	20	17	37	12	10	22
Stavanger Amts —	14	7	21	70	52	122	84	59	143	41	33	74
— Bys —	15	9	24	82	77	159	97	86	183	55	55	110
Bergens — — [4]) ..	37	50	87	272	279	551	309	329	638	175	187	362
Aalesunds — —	-	1	1	14	6	20	14	7	21	8	1	9
Romsdals Amts —	8	6	14	45	27	72	53	33	86	30	19	49
Trondhjems Bys —	17	23	40	274	207	481	291	230	521	204	162	366
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	14	13	27	100	74	174	114	87	201	87	61	148
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Overhalden	4	6	10	113	77	190	117	83	200	85	49	134

[1]) Efter forrige Aarsliste 2 Md. 2 Kv., 4 Tils. [2]) Efter forrige Aarsliste 9 Md. 4 Kv., 13 Tils.

behandlede Syge i 1879.

les hôpitaux en 1879).

Udgaaede i Bedring. Md.	Kv.	Tils.	uhelbredede. Md.	Kv.	Tils.	Døde. Md.	Kv.	Tils.	Tilbageliggende ved Aarets Slutning. Md.	Kv.	Tils.	Mortalitetsprocent til samtlige Udgaaede.	Dagligt Middelbelæg.	Antal af Forpleiningsdage for hver Udskreven	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnet. Øre.	Antallet af Forpleiningsdage.
51	25	76	27	16	43	59	43	102	37	38	75	17.7	64.9	41.1	13.7	23 701
67	40	107	33	18	51	23	11	34	38	30	68	6.2	76.1	50.6	9.2	27 685
5	5	10	8	13	21	6	2	8	28	35	63	2.2	68.9	70.2	7.7	25 162
4	1	5	3	1	4	8	4	12	4	8	12	23.5	11.3	81.0	3.5	4 132
127	71	198	71	48	119	96	60	156	107	111	218	14.2	221.0	52.6	10.0	80 680
97	76	173	24	42	66	97	76	173	91	87	178	13.6	185.3	53.4	-	67 643
2	-	2	1	-	1	3	-	3	6	-	6	1.4	11.3	20.1	11.2	4 143
4	39	43	3	14	17	6	11	17	4	25	29	13.5	26.8	76.5	15.5	9 663
4	10	14	5	5	10	6	15	21	12	18	30	24.4	29.6	125.7	10.0	10 815
2	5	7	1	3	4	4	4	8	3	5	8	12.3	8.7	48.7	11.0	3 167
6	7	13	4	3	7	4	2	6	8	5	13	6.9	12.5	52.3	10.0	4 553
6	2	8	3	-	3	6	1	7	3	4	7	10.4	7.4	40.5	8.4	2 716
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1.1	1.6	6.6	5.5	581
4	-	4	3	2	5	11	8	19	8	3	11	18.2	12.4	43.5	9.6	4 530
1	-	1	2	-	2	-	-	-	2	-	2	-	2.3	7.6	13.4	852
-	3	3	-	1	1	2	-	2	5	2	7	7.1	10.2	133.4	11.0	3 736
7	6	13	3	4	7	5	8	13	10	10	20	13.8	14.9	48.1	10.3	5 434
1	1	2	2	-	2	3	3	6	3	6	9	8.8	10.3	55.3	10.6	3 759
1	-	1	-	1	1	1	2	3	-	-	-	12.5	1.7	25.9	-	623
1	-	1	5	-	5	1	-	1	8	-	8	0.5	6.9	20.5	7.0	2 504
4	3	7	-	1	1	7	3	10	5	9	14	16.1	14.4	85.0	12.6	5 271
4	3	7	6	6	12	2	3	5	7	3	10	6.4	19.4	91.2	10.7	7 114
15	12	27	6	4	10	13	4	17	9	19	28	12.3	34.9	95.8	14.5	12 743
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3	-	1.4	133.7	-	535
1	-	1	-	-	-	3	2	5	8	7	15	8.7	10.5	102.4	10.1	5 836
3	1	4	-	3	3	10	7	17	5	7	12	13.3	10.8	30.8	11.5	3 945
1	-	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3.2	9.0	4.0	1 178
-	1	1	-	-	-	2	-	2	6	6	12	8.0	12.0	175.9	20.0	4 398
18	13	31	9	2	11	9	4	13	7	7	14	10.0	19.0	48.8	14.9	6 951
6	1	7	4	5	9	9	12	21	23	13	36	14.3	37.9	94.2	9.0	13 843
47	24	71	20	19	39	38	29	67	29	70	99	12.4	85.0	59.6	12.2	31 053
2	1	3	-	1	1	3	3	6	1	1	2	32.1	1.0	24.9	-	373
10	2	12	5	1	6	2	3	5	6	8	14	6.9	13.2	80.6	-	5 805
28	17	45	8	5	13	19	12	31	32	34	66	6.8	63.1	51.8	12.1	23 058
3	10	13	4	1	5	14	4	18	6	11	17	9.8	27.2	54.0	14.6	9 927
17	21	38	6	4	10	3	3	6	6	6	12	3.8	18.1	36.2	8.5	6807

[3]) Efter forrige Aarsliste 8 Md. 4 Kv., 12 Tils. [4]) Efter forrige Aarsliste 36 Md. 51 Kv., 87 Tils.

Antallet af de paa Sygehusene

Tabel XLV (Forts.).	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv	Tils.	Md.	Kv.	Tils.
Nordlands Amts Sygeh. i Alstahaug .	7	11	18	129	113	242	136	124	260	81	80	161
— — — - Bodø	7	4	11	32	24	56	39	28	67	24	15	39
— — — - Buksnæs ..	10	10	20	119	40	159	129	50	179	94	34	128
Tromsø — — - Tromsø [1]) ..	8	10	18	81	76	157	89	86	175	65	56	121
Finmarkens — — - Hammerfest	4	4	8	65	35	100	69	39	108	59	31	90
— — — - Vardø [2]) ...	4	3	7	47	18	65	51	21	72	39	17	56
— — — - Vadsø [3]) ...	3	4	7	35	38	73	38	42	80	27	31	58
Tilsammen	494	485	979	4092	3283	7375	4586	3768	8354	3003	2381	5384
Fiskesygeh. i Kabelvaag (Østlofoten)	-	-	-	89	-	89	89	-	89	61	-	61
— - Henningsvær —	-	-	-	92	-	92	92	-	92	48	-	48
— - Skraaven —	-	-	-	5	-	5	5	-	5	5	-	5
— - Skjærvø (Skjærvø)....	2	-	2	31	14	45	33	14	47	13	5	18
— - Brevik (Loppen)	-	-	-	21	1	22	21	1	22	16	-	16
— - Maasø (Maasø).....	-	-	-	26	4	30	26	4	30	21	1	22
— - Gamvik (Tanen).....	-	-	-	15	1	16	15	1	16	10	1	11
Tilsammen	2	-	2	279	20	299	281	20	301	174	7	181
Summa	496	485	981	4371	3303	7674	4867	3788	8655	3177	2388	5565

[1]) Efter foregaaende Beretning tilbage 10 Md. 9 Kv., 19 Tils. [2]) Efter foregaaende Beret-
Anm. Fra Finmarkens Sygehus i Alten mangler Indberetning.

behandlede Syge i 1879.

Udgaaede i Bedring.			Udgaaede uhelbredede.			Døde.			Tilbageliggende ved Aarets Slutning.			Mortalitetsprocent til samtlige Udgaaede.	Dagligt Middelbelæg.	Antal af Forpleiningsdage for hver Udskreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnet. Øre.	Antallet af Forpleiningsdage.
Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.					
14	14	28	25	14	39	6	5	11	10	11	21	4.7	22.1	33.8	15.6	8 085
2	5	7	-	-	-	6	1	7	7	7	14	11.6	12.4	85.0	13.2	4 540
6	3	9	2	2	4	15	3	18	12	8	20	11.2	25.7	58.2	20.8	9 379
8	3	11	3	6	9	7	7	14	6	14	20	13.7	20.8	75,3	13.4	7 605
2	2	4	-	-	-	3	4	7	5	2	7	6.9	11.4	41.2	?	4 163
2	-	2	3	3	6	3	1	4	4	-	4	5.9	8.8	46.5	20.7	3 214
2	-	2	-	1	1	5	6	11	4	4	8	15.3	6.2	31.6	18.5	2 274
458	356	814	230	201	431	425	306	731	470	524	994	9.9	1050.7	52.1	-	383 496
18	-	18	1	-	1	9	-	9	-	-	-	10.1	13.2	20.7	25.0	1 841
36	-	36	3	-	3	5	-	5	-	-	-	5.4	11.6	12.1	33.6	1 069
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.6	22.2	20.9	111
15	8	23	3	1	4	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	637
5	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27.0	219
5	-	5	-	2	2	-	1	1	-	-	-	3.3	-	-	21.6	697
4	-	4	-	-	-	1	-	1	-	-	-	6.2	-	-	22.0	233
83	9	92	7	3	10	16	1	17	1	-	1	-	-	-	-	4 807
541	365	906	237	204	441	441	307	748	471	524	995	-	-	-	-	388 303

ning tilbage 3 Md. 4 Kv., 7 Tils. [3]) Efter foregaaende Beretning tilbage 3 Md. 3 Kv., 6 Tils.

Paa Sygehusene til Behandling indkomne

Tabel XLVI.	Fordeling paa Sygehusene.								
	Rigshospitalets Afdelinger				Christiania.			Akers Kommune.	Moss By.
	medicinske.	chirurgiske.	for Hudsyge.	for Børn.	Byens.	Garnisons.	Diakonisse-huset.		
Exanthematisk Typhus	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	62	-	-	1	3	1	-	-	-
Akute Udslagssygdomme	4	-	-	-	-	2	1	2	3
Strubehoste, Diphtherit	8	-	-	7	-	-	-	-	-
Akut Bronchit og andre akute katarrhalske Sygdomme	14	-	-	1	12	35	4	2	1
Lungebetændelse	88	-	-	-	22	10	2	3	1
Brystbetændelse	31	-	-	-	4	5	1	2	-
Svindsot	18	-	-	-	106	-	4	5	1
Andre kroniske Sygdomme i Lungerne	28	2	-	-	27	2	6	4	1
Hjertesygdomme	6	-	-	-	26	-	8	1	1
Diarrhoe, Cholera nostras, Blodgang	-	-	-	-	7	7	5	-	-
Andre akute Sygd. i Fordøielsesorganerne	48	-	1	1	5	29	3	-	1
Kroniske — —	25	1	-	-	39	2	6	9	-
Leversygdomme, Gulsot	5	-	-	-	3	-	1	2	-
Nyresygdomme	15	-	-	-	12	-	-	-	1
Vatersot	4	1	-	1	-	-	1	-	-
Sygdom i Urinveiene	4	8	-	-	4	1	-	2	1
Gigtfeber	51	-	-	1	33	2	3	1	3
Kronisk eller afebril Rheumatisme	3	-	-	-	24	3	4	4	-
Barselfeber	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Anden Barselsygdom	8	1	-	-	-	-	13	-	
Livmoder-Æggestoksygdomme, Menstruationsanomalier	8	2	1	-	69	-	13	7	1
Andre organ. Sygd. i Underlivsorganerne	7	5	-	-	2	-	3	-	-
Pyæmi, Septichæmi	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Ernæringssygdomme	19	-	-	7	20	2	7	2	-
Tuberkuløse Betænd., Miliartuberkulose	10	-	-	-	3	-	-	-	-
Hjernebetændelse, Hjernevatersot	2	-	-	-	2	-	-	-	-
Hjerneslag, Lamhed	20	1	-	2	8	-	4	3	1
Organiske Sygd. i Hjerne og Rygmarv	12	-	-	1	45	-	2	-	1
Epilepsi	8	-	-	-	6	-	-	2	-
Andre Sygdomme i Nervesystemet	23	10	-	-	28	2	6	-	3
Sindssygdomme	2	-	-	-	14	1	5	5	3
Drankersygdom	10	-	-	-	7	-	4	-	-
Kræft	3	31	-	-	37	-	11	5	3
Andre Svulster	1	16	-	-	2	4	2	-	2
Spedalskhed	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Hudsygdomme	2	5	31	-	20	3	3	3	-
Syphilis	2	1	188	1	197	3	-	2	2
Gonorrhoe, Urethrit	-	-	52	-	108	14	-	-	2
Epididymit, Orchit, Veruccæ, Excoriationer	-	3	52	-	79	4	-	-	-
Chirurg. Sygd. i Urinveiene og Kjønsorg.	-	21	2	-	1	2	-	-	1
Benbrud	-	79	-	2	24	1	-	2	2
Andre Læsioner	-	66	-	1	21	14	2	7	8
Chirurgiske Sygdomme i Aaresystemet, Phlegmone, Absces	-	37	3	2	53	34	2	4	4
Ulcera	-	6	1	1	28	-	-	-	5
Brok	-	12	-	-	4	-	-	-	1
Ben- og Ledsygdomme	4	91	-	4	37	5	7	4	4
Øiensygdomme	2	131	-	5	15	5	1	2	3
Øresygdomme	1	1	-	-	-	8	-	-	-
Medfødt Svaghed	-	-	1	-	4	-	-	1	-
Dannelsesfeil, Deformiteter	-	12	-	1	2	-	-	-	-
Alderdomssvaghed	-	-	-	-	21	-	-	1	-
Forskjellige andre Sygdomme	6	6	-	-	17	6	3	-	1
Friske, indlagte med Syge	10	7	10	12	50	-	5	3	3

Grupper af Sygdomstilfælde i 1879.

Fordeling paa Sygehusene.

Smaalenenes Amt.	Fredrikstads By.	Fredrikstads Garnison.	Fredrikshalds By.	Fredrikstens Garnison.	Buskeruds Amt.	Drammens By.	Carl-Johansværn.	Jarlsberg og Laurviks Amt.	Tønsberg By.	Hedemarkens Amt.	Christians Amt.	Bratsbergs Amt.	Østerrisør By.	Arendals By.	Christiansands By.	Christiansands Garnison.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	4	-	3	-	1	5	-	-	5	5	-	6	-	4	16	-
-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	14	2
-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	3	10	12	29	-	2	62	1	1	6	-	4	-	2	11	43
-	1	1	5	-	2	6	5	-	-	-	1	3	-	1	8	-
1	1	-	1	2	-	-	1	1	-	-	-	1	1	1	-	1
2	-	-	5	1	-	2	-	1	1	4	1	2	1	1	7	1
2	5	-	7	3	-	1	-	-	-	-	1	3	-	-	2	1
-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	3	4	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	4
-	1	4	-	3	-	1	18	1	-	-	-	-	-	-	1	1
2	1	6	3	3	-	2	8	1	-	1	-	1	-	2	-	-
-	-	-	-	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	2	1	2	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-
1	2	1	11	-		3	2	-	2	-	-	-	-	1	8	-
-	1	3	-	5	-	1	14	-	-	2	1	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
3	1	-	3	-	-	-	-	1	-	1	-	3	-	-	2	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	1	1	4	-	-	-	5	-	-	1	-	1	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	2	-
2	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	-	2	-	1	-	-
-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	6	1	2	6	-	3	6	-	1	3	-	8	-	-	3	2
2	-	-	6	-	1	8	-	1	-	-	12	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
13	-	-	3	-	-	3	-	-	-	2	3	10	-	-	3	-
5	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	4	2	-	5	3	6	2	8	-	1	2	6	-	-	1	5
14	3	-	1	-	10	34	2	24	2	16	24	9	-	21	6	-
4	5	-	1	-	-	2	1	3	1	2	-	-	1	4	6	2
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
2	-	-	2	1	-	2	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-
3	2	-	1	-	-	1	3	-	-	-	5	2	-	3	4	1
7	7	21	10	20	5	2	44	5	2	1	3	4	-	2	12	21
5	3	31	4	11	1	4	21	2	-	1	1	7	-	-	6	20
1	5	1	3	-	-	-	2	2	-	2	1	2	-	2	3	3
1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-
3	1	2	1	2	-	4	1	4	-	7	1	19	-	3	1	4
2	1	1	2	1	2	3	-	1	-	3	2	14	-	6	-	4
-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	2	10	-	-	9	1	-	-	1	-	1	-	-	1
2	1	-	-	-	2	2	-	2	1	-	1	8	-	-	-	-

Paa Sygehusene til Behandling indkomne

Tabel XLVI (Forts.).

	Fordeling paa Sygehusene.								
	Lister og Mandals Amt.	Stavanger Amt.	Stavanger By.	Bergens By.	Aalesunds By.	Romsdals Amt.	Trondhjems By.	Nordre Trondhjems Amt.	
								Skogn.	Overhalden.
Exanthematisk Typhus	-	-	-	-	6	-	-	-	-
Typhoidfeber	1	6	11	35	-	1	88	3	-
Akute Udslagssygdomme	-	3	11	12	-	2	4	2	3
Strubehoste, Diphtherit	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Akut Bronchit og andre akute katarrhalske Sygdomme	-	5	6	12	-	-	16	1	3
Lungebetændelse	-	1	2	12	-	-	13	2	2
Brystbetændelse	-	4	7	9	-	1	5	-	4
Svindsot	-	-	-	15	-	5	2	3	6
Andre kroniske Sygdomme i Lungerne	-	4	5	7	-	4	1	5	6
Hjertesygdomme	-	-	-	8	-	1	3	-	-
Diarrhoe, Cholera nostras, Blodgang	-	-	-	4	-	-	10	7	-
Andre akute Sygd. i Fordøielsesorganerne	-	2	-	8	1	1	12	2	2
Kroniske — —	-	6	3	17	-	4	1	6	24
Leversygdomme, Gulsot	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyresygdomme	1	1	-	6	-	2	2	-	-
Vatersot	-	4	2	-	1	-	-	-	-
Sygdom i Urinveiene	-	5	4	3	-	1	6	1	6
Gigtfeber	-	2	4	11	-	3	2	-	1
Kronisk eller afebril Rheumatisme	-	-	3	8	-	-	14	7	5
Barselfeber	-	1	-	1	-	-	-	-	1
Anden Barselsygdom	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Livmoder-, Æggestoksygdomme, Menstruationsanomalier	2	3	2	17	-	4	3	1	4
Aandre organ. Sygd. i Underlivsorganere	-	-	-	3	1	2	2	2	-
Pyæmi, Septichæmi	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Ernæringssygdomme	-	1	-	12	-	1	2	3	1
Tuberkuløse Betænd., Miliartuberkolose	-	-	-	5	-	-	-	-	1
Hjernebetændelse, Hjernevatersot	-	1	1	5	-	-	-	1	2
Hjerneslag, Lamhed	-	1	3	8	-	2	1	3	2
Organiske Sygd. i Hjerne og Rygmarv	-	-	-	1	-	-	1	1	-
Epilepsi	-	-	1	2	-	-	1	-	3
Andre Sygdomme i Nervesystemet	1	5	5	19	1	2	15	22	16
Sindssygdomme	-	2	-	8	-	-	8	5	14
Drankersygdom	-	-	2	1	-	-	8	-	2
Kræft	1	6	4	13	-	-	3	9	6
Andre Svulster	-	4	-	9	-	2	1	4	1
Spedalskhed	-	1	-	-	-	-	2	-	1
Hudsygdomme	1	2	8	43	-	2	7	7	4
Syphilis	6	9	15	30	-	9	80	16	-
Gonorrhoe, Urethrit	-	1	17	30	-	1	34	3	1
Epididymit, Orchit, Veruccæ, Excoriationer	-	-	2	9	-	-	9	3	-
Chirurg. Sygd. i Urinveiene og Kjønsorg.	-	3	1	8	-	2	3	1	4
Benbrud	2	2	4	23	1	-	18	5	2
Andre Læsioner	-	9	8	37	4	7	36	7	8
Chirurgiske Sygdomme i Aaresystemet, Phlegmone, Absces	2	9	9	23	1	3	6	6	12
Ulcera	1	3	2	8	1	1	2	9	2
Brok	1	2	-	4	-	1	2	-	
Ben- og Ledsygdomme	3	8	9	25	-	8	12	19	8
Øiensygdomme	-	1	2	6	1	-	20	3	8
Øresygdomme	-	1	-	-	-	-	1	1	9
Medfødt Svaghed	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Dannelsesfeil, Deformiteter	-	-	-	2	-	-	1	1	1
Alderdomssvaghed	-	1	1	-	-	-	-	-	1
Forskjellige andre Sygdomme	-	-	2	11	2	-	18	2	8
Friske, indlagte med Syge	-	3	3	18	-	-	4	-	6

Grupper af Sygdomstilfælde i 1879.

Fordeling paa Sygehusene.								Fordeling paa Fiskesygehusene.								
Nordlands Amt.			Tromsø Amt.	Finmarkens Amt.			Sum.								Sum.	Tilsammen.
Alstahaug.	Bodø.	Buksnæs.		Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.		Kabelvaag.	Henningsvær.	Skraaven.	Skjærvø.	Brevik.	Maasø.	Gamvik.		
-	-	-	3	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3
36	-	20	9	11	4	-	349	20	-	-	1	1	-	1	23	372
2	-	-	1	2	-	-	74	3	3	-	-	2	-	3	11	85
-	-	1	-	-	-	23	43	-	-	-	-	-	-	-	-	43
9	-	5	6	3	9	3	333	7	8	-	6	2	5	-	28	361
8	1	3	8	6	3	1	221	14	11	2	3	-	3	-	33	253
8	-	5	5	1	-	1	104	1	1	2	-	1	1	1	7	111
7	-	2	2	1	1	1	208	1	-	-	-	-	1	-	2	210
3	2	3	3	1	-	-	139	1	3	-	1	-	1	-	6	145
-	2	-	-	-	-	-	60	-	-	-	-	-	-	-	-	60
3	-	7	2	-	-	2	68	5	2	-	-	-	1	-	8	76
-	-	9	-	3	2	1	161	6	12	-	4	3	1	1	27	188
8	-	7	4	4	1	3	200	1	-	-	-	1	1	-	3	203
2	-	-	-	-	3	-	24	1	1	-	-	-	-	1	3	27
1	-	1	-	2	-	-	55	-	-	-	-	-	1	-	1	56
1	-	-	-	1	-	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	21
3	-	-	-	-	-	-	52	3	3	-	2	-	1	-	9	61
2	2	-	3	3	-	-	158	-	13	1	1	-	-	-	15	173
6	2	-	-	2	-	-	116	-	2	-	3	1	2	-	8	124
-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	5
2	-	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	16
2	-	1	3	2	2	-	161	-	-	-	-	-	-	-	-	161
1	-	-	-	-	-	-	30	-	-	-	-	-	-	-	-	30
-	-	-	-	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	5
9	-	2	-	1	-	3	109	-	-	-	3	1	1	1	6	115
1	-	-	-	-	-	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	21
-	-	-	1	-	-	1	22	-	-	-	-	-	-	1	1	23
3	2	1	1	-	1	-	77	-	-	-	-	1	-	-	1	78
1	-	-	-	-	-	-	69	-	-	-	-	-	-	-	-	69
-	1	-	-	-	-	-	27	-	-	-	1	-	-	-	1	28
17	3	5	4	3	2	1	237	2	4	-	2	1	1	-	10	247
8	-	-	12	1	1	1	121	-	-	-	2	-	-	-	2	123
-	2	-	-	-	1	-	38	-	-	-	-	-	-	-	-	38
7	1	1	4	-	2	-	184	-	1	-	-	-	-	-	1	185
1	1	2	3	2	-	-	70	-	1	-	-	-	-	-	1	71
2	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	10
3	-	3	2	-	-	1	197	1	1	-	-	-	-	-	2	199
7	7	3	21	25	18	6	814	2	-	-	-	-	-	-	2	816
9	7	7	16	5	-	2	341	1	2	-	1	-	1	-	5	346
4	1	4	2	-	1	-	176	4	4	-	-	-	-	-	8	184
5	2	-	1	2	-	-	70	-	-	-	1	-	-	-	1	71
5	-	1	4	2	-	1	205	1	-	-	2	-	-	-	3	208
8	2	11	6	3	8	-	439	3	3	-	3	-	5	5	19	458
15	5	15	6	7	4	2	381	6	5	-	2	2	1	-	16	397
7	2	5	1	1	-	-	113	-	1	-	2	-	-	-	3	116
-	-	-	-	-	-	1	34	-	1	-	-	-	-	-	1	35
10	7	17	13	1	1	3	353	-	1	-	2	-	1	2	6	359
11	1	7	4	-	1	4	275	-	-	-	2	-	1	-	3	278
1	-	1	1	-	-	-	30	-	-	-	-	-	-	-	-	30
-	-	-	1	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	10
1	-	2	-	-	-	-	24	-	-	-	-	-	1	-	1	25
-	-	-	-	-	-	-	28	-	-	-	-	-	-	-	-	28
3	3	5	2	4	-	-	126	6	9	-	1	6	-	-	22	148
-	-	3	3	1	-	8	168	-	-	-	-	-	-	-	-	168

Kjendte Dødsaarsa

(Causes d

Tabel XLVII. Dødsaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	De vigtigste Dødsaarsagers Forhold til samtlige opgivne Dødsaarsager i pCt.	Fordeling paa Stifter. (par diocèses.)						Fordeling paa Kjøn. (par sexe).			0—1 Aar.	
			Christiania.	Hamar.	Christiansand.	Bergen.	Trondhjem.	Tromsø.	Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.
Alcoholismus	23	-	8	2	3	6	4	-	21	2	-	-	-
Anæmia	14	-	8	2	2	2	-	-	5	9	-	-	-
-- perniciosa	6	-	2	-	2	1	1	-	3	3	-	-	-
Aneurysma	6	-	4	-	2	-	-	-	3	3	-	-	-
Angina membranacea	165	1.2	90	6	30	21	6	12	84	81	-	12	10
Apoplexia cerebri	369	2.6	149	26	78	49	51	16	207	162	-	1	-
Arthritis deformans	6	-	4	1	-	-	-	1	2	4	-	-	-
Arthrocace	94	-	37	5	16	10	13	13	51	43	-	1	1
Asthma	25	-	7	5	7	2	3	1	15	10	-	-	-
Atelectasis pulmonum	9	-	7	-	-	1	1	-	6	3	-	5	3
Atrophia infantum	89	-	14	5	31	15	12	12	45	44	-	43	42
Bronchitis acuta	556	3.9	276	42	111	53	52	22	308	248	-	173	124
— chronica	318	2.2	133	26	71	37	37	14	140	178	-	3	4
Cancer	786	5.5	286	105	137	91	106	61	407	379	-	-	-
Carbunculus	8	-	4	1	1	1	1	-	5	3	-	-	1
Carditis, Endo-, Peri-	28	-	8	2	2	7	8	1	9	19	-	-	-
Caries, Necrosis, Periostitis	38		10	6	11	3	5	3	24	14	-	-	1
Cellulitis, Metritis, Para-Perimetritis	3	-	3	-	-	-	-		-	3	-	-	-
Cholera nostras	158	1.1	104	5	17	11	18	3	78	79	1	51	48
Combustio	23	-	13	4	1	1	1	3	17	6	-	3	-
Commotio cerebri	7	-	1	-	2	1	3	-	5	2	-	-	-
Contusio	24	-	8	2	5	8	1	-	18	6	-	-	-
Convulsiones infantum	294	2.1	163	17	46	30	28	10	167	127	-	141	101
Corpus alienum laryngis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Cystitis	60	-	16	7	13	13	10	1	56	4	-	-	-
Debilitas congentia	256	1.8	146	15	32	25	10	28	147	109	-	145	109
— senilis	1009	7.1	317	79	212	137	128	136	461	548	-	-	-
Diabetes	32	-	15	3	9	3	2	-	20	12	-	-	-
Diarrhoea	422	3.0	210	17	57	71	41	26	210	211	1	140	142
— chronica	12	-	8	-	-	2	-	2	7	5	-	1	2
Diphtheritis faucium	89	-	49	5	16	4	5	10	51	38	-	4	1
Dysenteria	28	-	4	-	9	8	-	7	15	13	-	-	2
Dystokia (vide Puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia gravid. & parturient. (vide Puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	4	-	2	-	-	2	-	-	-	4	-	-	-
Eczema universale	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Elephantiasis Græcorum	164	1.1	1	-	10	65	74	14	100	64	-	-	-
Embolia	17	-	5	4	2	4	1	1	7	10	-	-	-
Emphysema	9	-	4	-	-	2	1	2	6	3	-	-	-
Empyema	9	-	-	1	1	2	2	3	6	3	-	-	-

ger i Norge i 1879.

lécès en 1879.)

Fordeling paa Alder (par âge).																							Alder er opgivet for
1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	
-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	6	1	2	-	7	1	3	-	-	-	-	-	-	23
-	1	-	-	-	-	2	2	-	2	-	1	-	1	-	2	-	-	3	-	-	-	-	14
-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	5
57	54	12	14	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	164
-	-	-	-	-	-	2	-	3	3	6	6	18	13	39	28	50	39	50	47	38	24	-	1	368
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	1	-	-	1	-	-	-	6
4	1	5	7	5	9	7	4	11	12	6	3	4	1	6	2	2	2	-	-	-	1	-	-	94
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	5	1	5	2	2	1	1	3	-	-	24
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	89
82	62	6	9	1	3	4	-	1	2	3	2	7	2	11	8	4	14	5	14	9	7	1	1	555
7	6	1	-	-	-	1	1	1	3	1	2	6	9	21	23	41	47	38	61	19	19	1	2	317
1	-	1	-	-	-	-	1	8	2	14	18	59	74	120	113	125	105	66	53	12	13	-	-	785
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	3	-	-	-	-	1	-	-	8
-	2	2	1	-	-	2	4	-	1	2	5	1	1	-	1	1	2	-	2	-	-	-	-	27
2	2	-	3	2	2	4	2	4	1	4	1	4	-	2	-	-	2	1	-	1	-	-	-	38
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
18	17	5	4	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	2	4	1	3	-	-	-	1	157
8	3	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	1	-	-	23
1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	7
3	1	-	-	1	-	-	-	6	1	1	-	3	-	2	1	2	1	-	2	-	-	-	-	24
26	25	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	294
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	2	2	-	5	2	14	-	19	-	12	-	-	-	60
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	256
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	19	31	141	169	240	252	60	89	1003
-	-	-	-	1	1	3	2	1	-	2	1	7	3	2	2	2	1	2	2	-	-	-	-	32
32	35	4	3	-	-	-	-	-	4	-	2	7	3	6	3	8	6	6	5	5	6	1	1	419
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	12
22	24	13	4	3	5	4	3	1	-	3	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	89
3	1	1	2	2	-	2	1	-	-	-	1	1	1	1	1	2	3	1	1	2	-	-	-	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	8	3	24	13	25	9	12	9	14	8	11	8	6	10	-	3	-	-	164
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	2	3	1	1	3	3	-	-	1	-	-	-	17
2	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	9
-	-	-	-	-	-	3	-	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9

Kjendte Dødsaarsa

Tabel XLVII (Forts.). Dødsaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	De vigtigste Dødsaarsagers Forhold til samtlige opgivne Dødsaarsager i pCt.	Fordeling paa Stifter. (par diocèses.)						Fordeling paa Kjøn. (par sexe).			0—1 Aar.	
			Christiania.	Hamar.	Christiansand.	Bergen.	Trondhjem.	Tromsø.	Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.
Enteritis Gastro-	174	1.2	82	12	13	36	23	8	98	76	-	54	3
Epilepsia	33	-	11	1	8	8	2	3	16	17	-	-	
Erysipelas	53	-	15	11	11	4	2	10	31	21	1	13	1
Febris puerperalis (vide Puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Febris rheumatica	66	-	19	13	15	11	7	1	33	33	-	-	
— typhoides, Ileotyphus	245	1.7	54	20	36	48	48	39	136	109	-	-	
Febris typhosa exanthemica (Typhus exanthem)	12	-	-	3	-	-	-	9	8	4	-	-	
Fistula stercorea	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Fractura ossium	53	-	25	7	7	8	6	-	37	16	-	-	
Gangræna, Decubitus	78	-	17	4	12	21	20	4	41	37	-	1	1
— pulmonum	8	-	5	-	2	-	-	1	3	5	-	-	
Gastritis	38	-	9	11	10	2	5	1	20	18	-	-	
— chronica	130	-	45	15	25	22	19	4	77	53	-	-	
Hæmorrhagia	18	-	7	1	1	6	3	-	8	10	-	2	1
— pulmonum	23	-	8	1	8	1	4	1	15	8	-	2	
— uteri (vide Puerperium)	12	-	6	3	1	1	1	-	-	12	-	-	
— ventriculi	28	-	12	2	7	1	3	3	15	13	-	1	
Hepatitis	12	-	3	1	5	2	-	1	7	5	-	-	1
Hernia	52	-	15	8	9	7	7	6	29	23	-	2	
Hydrocephalus	17	-	4	1	4	5	2	1	10	7	-	7	4
Hydrops	187	1.3	53	24	49	29	18	14	73	112	2	-	
Hydrothorax	7	-	2	2	1	-	2	-	5	2	-	-	
Icterus	20	-	11	-	2	3	4	-	12	8	-	7	6
Insania	72	-	20	5	18	13	13	3	31	41	-	-	
Intoxicatio	9	-	4	1	-	3	-	1	5	4	-	1	1
Ischuria	13	-	1	1	4	1	5	1	13	-	-	-	
Laryngitis	27	-	10	1	5	7	3	1	13	14	-	3	8
Leucæmia	8	-	5	1	-	2	-	-	3	5	-	-	
Lymphoma malignum	3	-	2	-	-	-	1	-	3	-	-	-	
Mania puerperalis (vide Puerp.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Marasmus	3	-	-	-	1	-	2	-	2	1	-	-	
Meningitis	343	2.4	116	42	64	46	45	30	179	163	1	31	28
— cerebro-spinalis epidemica	18	-	2	-	-	6	5	5	12	6	-	1	
— tuberculosa	513	3.6	181	47	152	53	51	29	274	239	-	52	47
— spinalis, Myelitis	15	-	3	4	2	1	4	1	12	3	-	-	
Morbilli	22	-	1	-	20	-	-	1	11	11	-	5	8
Morbus Basedowi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
— ovarii	15	-	8	2	1	2	2	-	-	15	-	-	
— viarum uriniferarum	24	-	6	7	6	3	2	-	23	1	-	1	
— uteri	4	-	2	-	1	-	1	-	-	4	-	-	

ger i Norge i 1879.

Fordeling paa Alder (par âge).																								Alder er opgivet for
1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	
13	17	2	-	-	3	1	-	4	3	2	2	4	2	10	2	2	6	6	3	-	1	-	-	174
-	-	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1	2	4	4	3	2	2	-	-	-	-	-	-	32
1	1	-	-	-	1	-	1	2	3	1	3	1	3	-	3	1	-	1	4	1	-	-	-	52
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	3	2	2	5	3	5	4	6	7	4	3	4	4	1	1	4	5	1	-	-	-	-	66
4	4	12	2	10	6	19	19	49	36	16	14	12	9	6	8	5	7	2	3	-	-	-	-	243
-	-	-	-	1	-	1	2	4	1	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	12
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
4	-	1	2	1	-	1	-	11	-	4	-	2	1	4	1	4	-	2	5	3	5	-	2	53
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	3	2	5	4	10	4	8	11	10	12	2	1	78
-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	8
1	-	3	1	2	1	1	-	2	3	-	1	1	2	5	3	1	2	2	1	2	1	-	-	38
1	-	-	-	-	2	-	-	1	1	4	2	9	10	12	13	31	12	11	12	8	1	-	-	130
1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	4	-	2	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	18
1	-	-	2	-	-	2	1	5	-	1	1	-	-	2	3	1	1	-	-	1	-	-	-	23
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	6	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
2	-	-	-	-	-	-	1	-	3	2	2	1	1	3	2	5	2	1	1	-	-	-	1	28
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	1	2	2	1	-	1	-	-	-	-	-	12
-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	-	1	8	2	8	8	2	7	2	4	3	-	-	52
2	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17
6	2	-	3	2	1	-	4	4	7	-	6	6	13	12	25	22	21	15	19	5	10	-	-	183
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	7
-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	20
-	-	-	-	-	-	1	-	2	5	4	4	6	6	4	5	8	10	4	6	2	4	-	-	71
1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	9	-	1	-	-	-	13
6	6	1	2	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	26
-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	8
1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3
49	51	18	19	18	11	10	10	23	21	14	15	5	7	8	3	2	1	1	-	-	-	-	-	342
1	-	1	1	3	2	4	1	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
18	104	54	52	25	18	14	12	5	3	3	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	512
1	1	2	-	-	-	1	1	3	-	-	-	2	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	15
4	6	1	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	5	-	2	-	4	-	1	-	-	-	-	15
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	3	1	12	-	3	-	-	-	24
-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4

f (a)

Kjendte Dødsaarsa

Tabel XLVII (Forts.). Dødsaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	De vigtigste Dødsaarsagers Forhold til samtlige opgivne Dødsaarsager i pCt.	Fordeling paa Stifter. (par diocèses.)						Fordeling paa Kjøn. (par sexe).			0—1 Aar.	
			Christiania.	Hamar.	Christiansand.	Bergen.	Trondhjem.	Tromsø.	Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.
Nephritis (Morbus Brigthii)	252	1.8	106	20	44	42	27	13	127	125	-	1	
Noma	2	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	-	
Obstructio alvi, Ileus	116	-	25	24	33	22	7	5	75	41	-	7	
Oedema glottidis, Spasmus	6	-	4	-	-	2	-	-	4	2	-	3	2
— pulmonum	33	-	9	4	2	5	11	2	17	16	-	-	1
Osteomyelitis	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Otitis interna	4	-	2	-	-	2	-	-	3	1	-	-	1
Paralysis	36	-	10	7	8	7	4	-	21	15	-	-	-
— generalis	5	-	4	-	-	-	-	1	5	-	-	-	-
Pemphigus	3	-	-	-	2	-	1	-	1	2	-	1	2
Peritonæitis	220	1.5	80	19	38	33	32	18	120	100	-	9	2
Pernio	2	-	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-
Phlebitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Phlegmone, Abscessus	49	-	18	5	12	6	8	-	33	16	-	6	7
Pleuritis	95	-	36	9	19	10	16	5	55	40	-	3	1
Phlegmasia (vide Puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia (vide Puerperium)	1221	8.6	526	172	222	101	123	77	668	553	-	46	42
— catarrhalis	43	-	37	2	4	-	-	-	25	18	-	21	8
— chronica	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Pneumothorax	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Purpura	4	-	2	-	-	2	-	-	3	1	-	-	-
Pustula maligna	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Pyæmia	57	-	24	7	7	5	9	5	32	25	-	6	1
Puerperium	277		66	28	68	44	28	43	-	277	-	-	-
Abortus	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Dystokia	29	-	1	4	2	19	-	3	-	29	-	-	-
Eclampsia part.	15	-	5	3	4	2	-	1	-	15	-	-	-
Embolia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Febris puerperalis	191	1.3	47	18	51	20	24	31	-	191	-	-	-
Graviditas extrauterina	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	11	-	2	1	2	1	1	4	-	11	-	-	-
Mania puerperalis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Nephritis	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Peritonæitis	6	-	4	1	-	1	-	-	-	6	-	-	-
Phlegmasia alba dolens	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Pneumonia	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Ruptura uteri	8	-	1	1	1	-	2	3	-	8	-	-	-
(Tuberculosis pulmonum) [1]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organic. cordis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Puerperium (Causa ignota)	8	-	1	-	7	-	-	-	-	8	-	-	-

[1]) 1 Dødsfald i Christiansands Stift indtaget nedenfor under Tuberculosis pulmonum, d

ker i Norge i 1879.

Fordeling paa Alder (par âge).																						Alder er opgivet for
1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	
4	6	2	5	2	7	5	4	17	14	19	15	24	12	22	27	19	24	10	10	1	-	-	-	250
-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
3	2	1	2	1	-	1	1	13	3	9	5	10	1	6	9	12	8	10	6	2	2	-	1	116
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
1	1	-	-	-	-	-	-	2	3	2	1	3	-	5	3	2	3	-	1	2	3	-	-	33
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	2	1	-	-	-	1	-	1	-	3	1	-	2	3	3	7	2	5	4	-	1	-	-	36
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
7	6	5	5	7	6	5	11	15	16	9	15	9	8	22	16	19	8	11	6	1	1	-	-	219
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
4	-	1	-	-	-	3	1	6	1	1	1	3	1	6	-	1	2	-	3	1	-	-	-	48
6	4	-	-	-	4	4	1	11	5	8	5	5	5	6	5	7	3	4	2	1	1	-	-	91
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
74	45	14	14	9	6	19	11	42	28	60	41	77	53	146	104	100	97	56	80	19	25	2	1	1211
3	10	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	43
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	3	-	2	2	2	2	1	6	3	3	2	4	2	2	4	2	2	4	2	1	1	-	-	57
-	-	-	-	-	-	-	7	-	105	-	117	-	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	270
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	13	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26
-	-	-	-	-	-	-	2	-	4	-	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	5	-	80	-	78	-	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	190
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6

Alderen ikke kunde udsondres.

Kjendte Dødsaarsa

Tabel XLVII (Forts.). Dødsaarsag. (Causes de décès.)	Sum.	De vigtigste Dødsaarsagers Forhold til samtlige opgivne Dødsaarsager i pCt.	Fordeling paa Stifter. (par diocèses.)						Fordeling paa Kjøn. (par sexe).			0—1 Aar.	
			Christiania.	Hamar.	Christiansand.	Bergen.	Trondhjem.	Tromsø.	Mandkj.	Kvindekj.	Uopgivet.	Mandkj.	Kvindekj.
Rachitis	46	-	20	6	8	6	-	6	26	20	-	8	1
Rheumatismus chronicus	5	-	1	2	2	-	-	-	2	3	-	-	
Ruptura cordis	2	-	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	
Sarcoma	8	-	5	-	2	-	-	1	4	4	-	-	
Scarlatina	679	4.8	54	18	268	95	153	91	338	341	-	20	4
Scorbutus	5	-	1	-	-	2	-	2	4	1	-	-	
Scrophulosis	58	-	20	4	20	7	5	2	33	25	-	8	
Strictura oesophagi	2	-	1	-	-	-	-	1	2	-	-		
Struma	4	-	-	2	-	2	-	-	-	4	-	-	
Syphilis	67	-	39	3	9	5	7	4	32	35	-	23	2
Tabes dorsalis	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	
— meseraica	3	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	2	
Tetanus & Trismus neonator	22	-	10	1	4	2	3	2	18	4	-	4	
Tuberculosis miliaris acuta	3	-	-	-	3	-	-	-	3	-	-	-	
— pulmonum (Phthisis)	2431	17.0	913	171	670	283	276	118	1054	1376	1	11	1
— alior. organor.	53	-	20	8	13	5	4	3	26	27	-	1	
Tumor antri Highmori	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
— laryngis	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	
— orbitæ	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	
Tussis convulsiva	126	-	23	22	2	10	20	49	65	60	1	31	2
Ulcus ventriculi	17	-	10	1	-	3	3	-	10	7	-	-	
Uræmia	23	-	2	-	11	1	6	3	19	4	-	-	
Vitia organica abdominis	164	1.1	51	22	45	23	17	6	76	88	-	2	
— — cerebri	120	-	58	11	18	13	18	2	78	42	-	4	
— — conformationis	17	-	9	2	2	1	2	1	7	10	-	7	1
— — cordis	353	2.5	148	43	64	41	40	17	180	173	-	2	
— — hepatis	42	-	19	10	4	3	4	2	25	17	-	-	
— — ventric. & can. intest.	38	-	8	4	7	9	8	2	18	20	-	1	
— — pectoris	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Vulnera	14	-	3	2	3	3	1	2	11	3	-	-	
Causæ aliæ [1]	12	-	6	-	3	2	-	1	5	7	-	2	
Tilsammen	14268	-	5259	1274	3058	1842	1770	1065	7198	7062	8	1135	93

[1]) Dentitio dificilis 4 (2 Md., 1 Kv. 0—1, 1 Kv. 1—5 Aar). Luxatio humeri 1 (1 Kv 1: 80—90 Aar).

ger i Norge i 1879.

Fordeling paa Alder (par âge).																								Alder er opgivet for
1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	
16	8	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	8
232	202	62	76	16	17	3	2	1	2	1	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	679
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
9	11	9	1	3	5	2	2	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	58
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	3	2	1	4	2	3	3	1	-	1	-	1	-	-	67
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
1	-	2	1	-	-	1	-	2	-	-	-	1	1	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	20
-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
30	35	17	44	15	75	124	151	327	394	197	266	146	185	101	124	61	54	15	21	3	2	-	1	2413
4	5	1	2	1	2	1	4	8	4	1	5	5	3	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	53
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
33	32	1	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	125
1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	3	-	3	4	1	-	-	-	-	-	-	-	17
-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	-	-	1	5	-	4	1	8	-	-	-	-	-	23
-	1	-	-	1	-	2	-	5	9	8	8	4	24	25	19	17	17	9	10	2	-	-	-	163
3	2	4	3	-	2	1	1	5	8	5	3	16	7	20	7	14	3	4	2	2	-	-	1	119
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17
2	4	5	7	5	5	11	15	27	24	17	17	17	26	34	17	30	22	21	21	8	10	-	1	349
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	3	4	3	12	5	4	-	3	3	1	-	-	-	42
-	-	-	-	-	1	-	-	-	5	1	2	5	4	3	3	3	3	3	2	2	-	-	-	38
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	-	-	-	1	-	2	-	3	1	2	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	14
-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	2	-	1	-	-	12
30	816	279	309	152	212	299	301	698	785	504	648	549	612	783	654	730	609	604	623	429	416	67	104	14185

70—80 Aar). Ulcera 7 (3 Md.: 1: 10—15, 2: 60—70 Aar; 4 Kv.: 1: 15—20, 1: 40—50, 1: 70—80,

Kjendte Dødsaarsager

(Causes de décès dans

Tabel XLVIII. Dødsaarsag. (Causes de décès).	Tilsammen.	Procent i Forhold til samtlige i Byerne opgivne Dødsaarsager.	I.	II.	III.				IV.				V.								VI.		VII.		
			Christiania.	Drøbak.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Holmsbo.	Hønefos.	Kongsberg.	Holmestrand.	Aasgaarstrand.	Svelvik.	Horten.	Tønsberg.	Sandefjord.	Laurvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.
Alcoholismus	15	-	3	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	8	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— perniciosa	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	5	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea	95	-	50	1	3	1	-	1	4	-	-	-	4	-	-	-	-	1	1	3	-	-	-	-	-
Apoplexia cerebri	178	2.9	46	-	4	2	2	12	10	-	1	3	-	1	2	2	2	-	3	-	-	-	-	-	3
Arthritis deformans	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	42	-	16	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	2	-	2	-	-	-	-	-	2
Asthma	7	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Atelectasis pulmonum	8	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	48	-	1	1	-	-	1	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	349	5.7	158	2	6	-	6	7	20	-	-	4	2	-	1	4	5	-	4	2	2	1	-	1	-
— chronica	131	2.1	41	-	1	2	-	6	11	-	2	3	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cancer	264	4.3	77	4	2	-	3	10	15	-	-	9	-	-	2	6	2	4	8	1	-	2	2	3	-
Carbunculus	4	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Carditis- Endo- Peri	10	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Caries, Necrosis, Periostitis	9	-	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Cellulitis, Metritis, Parametritis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	114	1.8	50	1	2	1	6	2	17	-	-	2	-	-	-	-	1	1	3	-	-	-	-	-	3
Combustio	9	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Commotio cerebri	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio	9	-	4	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	209	3.4	77	-	3	3	6	17	15	1	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	1	-	-	2	-
Cystitis	9	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congentia	159	2.6	74	-	2	1	1	3	28	1	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	2	-
— senilis	277	4.5	48	2	2	1	3	7	9	2	-	3	-	-	-	6	3	-	10	-	1	-	2	1	-
Diabetes	12	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea	305	4.9	151	2	4	-	8	4	10	-	-	-	-	-	-	1	3	-	4	-	-	-	-	2	-
— chronica	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtheritis faucium	44	-	22	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	1	-
Dysenteria	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia (vide Puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia gravid. (vide Puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis Græcorum	42	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Emphysema	7	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Byerne i 1879.

es villes en 1879).

| Fordeling paa Byerne. | | |

Kjendte Dødsaarsager

Tabel XLVIII (Forts.).

Dødsaarsag.
(Causes de décès).

Dødsaarsag. (Causes de décès).	Tilsammen.	Procent i Forhold til samtlige i Byerne opgivne Dødsaarsager.	I. Christiania.	II. Drøbak	III. Moss.	III. Sarpsborg.	III. Fredrikstad.	III. Fredrikshald.	IV. Drammen.	IV. Holmsbo.	IV. Hønefos.	IV. Kongsberg.	V. Holmestrand.	V. Aasgaarstrand.	V. Svelvik.	V. Horten.	V. Tønsberg.	V. Sandefjord.	V. Laurvik.	VI. Kongsvinger.	VI. Hamar.	VII. Gjøvik.	VII. Lillehammer.	Skien.
Empyema	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Enteritis. Gastro-	114	1.9	48	-	-	1	-	-	7	-	-	1	-	-	1	4	1	1	1	-	-	1	-	-
Epilepsia	14	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Erysipelas	19	-	4	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1
Febris puerperalis (vide Puerperium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris rheumatica	26	-	6	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
— typhoidea (Ileotyphus)	73	-	12	1	-	-	3	2	5	-	1	1	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	2
Febris typhosa exanthematica (Typhus exanthematicus)	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fistula stercorea	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Fractura ossium	27	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræna (Decubitus)	17	-	-	-	1	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— pulmonum	6	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis	13	-	3	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— chronica	19	-	3	-	2	-	1	2	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	10	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	14	-	2	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri (vide Puerperium)	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	8	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1
Hepatitis	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	14	-	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops	40	-	4	1	-	1	1	-	1	-	-	-	2	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	1
Hydrothorax	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Icterus	16	-	5	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Insania	14	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Intoxicatio	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ischuria	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis	11	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Lymphoma malignum	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mania puerperalis (vide Puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marasmus	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis	147	2.4	33	-	1	2	5	-	12	-	1	1	-	-	-	5	2	3	6	1	-	-	1	-
— cerebro spin. epid.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— tuberculosa	267	4.3	70	-	6	3	4	5	5	-	-	2	2	-	1	2	7	-	5	2	2	-	-	3
— spinalis, Myelitis	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Morbilli	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Byerne i 1879.

Fordeling paa Byerne.

VIII.				IX.					X.				XI.						XIII	XIV	XV.			XVI.	XVII.			XVIII	XIX.	XX.		
Porsgrund.	Brevik.	Krageroe.	Stathelle og Langesund.	Oesterrisoer.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Christiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefjord.	Ekersund.	Sandnaes.	Stavanger.	Skudesnæshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Floroe.	Aalesund.	Molde.	Christiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-	24	-	1	-	4	5	-	1	2	-	3	1	-	-	-
-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	5	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	6	-	-	-	9	-	2	-	3	10	-	-	-	5	-	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	1	3	-	-	1	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	3	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	1	-	-	-	-	-	-	5	-	-	2	1	-	4	-	1	1	7	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	-	4	-	-	5	2	-	-	7	1	12	-	-	4	15	-	1	1	3	6	-	1	-	1	-	3	3	2	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	3	2	3	4	1	-	3	1	23	6	3	-	8	1	14	-	1	1	34	-	-	1	9	11	1	2	1	-	-	5	2	-	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

f (b)

Kjendte Dødsaarsage

Tabel XLVIII (Forts.).

Dødsaarsag. (Causes de décès).	Tilsammen.	Procent i Forhold til samtlige i Byerne opgivne Dødsaarsager.	I. Christiania.	II. Drøbak.	III. Moss.	III. Sarpsborg.	III. Fredrikstad.	III. Fredrikshald.	IV. Drammen.	IV. Holmsbo.	IV. Hønefos.	IV. Kongsberg.	V. Holmestrand.	V. Aasgaarstrand.	V. Svelvik.	V. Horten.	V. Tønsberg.	V. Sandefjord.	V. Laurvik.	VI. Kongsvinger.	VI. Hamar.	VII. Gjøvik.	VII. Lillehammer.
Morbus Basedowi	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii	7	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
— viarum urinifera-rum	5	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Nephritis, Morb. Brighti	113	1.8	36	-	1	-	1	3	11	-	2	4	-	-	-	3	1	-	-	-	1	1	1
Noma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus	31	-	7	-	1	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-
Oedema glottid. Spasm.	7	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Oedema pulmonum	13	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis interna	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	14	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1
Pemphigus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonæitis	78	-	28	-	3	2	-	2	4	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	1	-	-
Pernio	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Phlebitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	17	-	9	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Pleuritis	30	-	8	-	-	1	1	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Phlegmasia (vide Puer-perium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	429	7.0	133	1	10	11	4	11	15	2	4	14	-	-	-	7	11	4	9	2	4	-	2
— catarrhalis	40	-	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Purpura	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	20	-	12	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
(Puerperium)	79	-	24	-	-	-	3	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Abortus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia parturient.	8	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	55	-	15	-	-	-	1	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Graviditas extrauterina	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	3	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonæitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmasia alba	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vit. org. cordis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Puerperium (Causa ignota)	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	19	-	15	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	5	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Byerne i 1879.

Fordeling paa Byerne.

VIII.				IX.					X.				XI.						XIII	XIV	XV.			XVI.	XVII.		XVIII	XIX.	XX.		
	Brevik.	Kragerø.	Stathelle og Langesund.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Christiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefjord.	Ekersund.	Sandnæs.	Stavanger.	Skudesneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Christiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	2	1	-	-	-	6	2	-	1	26	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	2	-	-	-	7	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	3	-	1	1	12	-	1	-	-	6	-	-	1	-	1	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	2	-	-	-	3	-	-	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	4	8	2	1	1	5	1	-	28	2	1	2	2	2	23	-	-	2	29	-	8	1	9	23	1	-	1	2	2	3	7	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
2	1	1	-	1	-	3	2	-	3	2	2	-	-	1	1	-	1	1	7	-	1	-	2	3	1	-	2	-	-	4	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	1	-	-	-	3	2	-	1	-	2	-	-	1	1	-	-	-	5	-	1	-	2	3	1	-	2	-	-	3	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kjendte Dødsaarsager

Tabel XLVIII (Forts.).

Dødsaarsag. (Causes de décès).	Tilsammen.	Procent i Forhold til samtlige i Byerne opgivne Dødsaarsager.	I. Christiania.	II. Drøbak	III. Moss.	III. Sarpsborg.	III. Fredrikstad.	III. Fredrikshald.	IV. Drammen.	IV. Holmsbo.	IV. Hønefos.	IV. Kongsberg.	V. Holmestrand.	V. Aasgaarstrand.	V. Svelvik.	V. Horten.	V. Tønsberg.	V. Sandefjord.	V. Laurvik.	VI. Kongsvinger.	VI. Hamar.	VII. Gjøvik.	VII. Lillehammer.	Skien
Scarlatina	260	4.2	30	-	-	-	9	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	
Scorbutus	1	-		-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Scrophulosis	32	-	6	-	-	1	-	-	3	-	-	1	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	
Strictura oesophagi	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Struma	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Syphilis	41	-	21	-	-	-	3	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1		-	
Tabes dorsalis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— meseraic	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tetanus & Trismus	12	-	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Tuberculosis miliaris acuta	17	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tuberculosis pulmonum	1145	18.9	376	2	14	5	19	23	41	2	4	10	4	-	6	6	11	5	24	7	-	-	4	13
— alior. organ.	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Tussis convulsiva	41	-	11	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Ulcus ventriculi	11	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Uræmia	8	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vit. org. abdominis	51	-	14	-	-	1	-	1	3	-	2	-	-	-	-	2	1	-	2	-	-	-	1	2
— — cerebri	64	-	23	-	2	-	1	5	3	-	-	1	-	-	-	3	3	1	3	-	-	-	-	1
— — conformationis	11	-	6	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— — cordis	143	2.3	56	1	4	1	3	3	6	1	-	2	1	1	-	2	4	3	1	-	-	-	-	2
— — hepatis	15	-	4	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	2	-	1	-	-	
— — pectoris	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— — ventriculi & canalis intest.	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vulnera	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Causæ aliæ	10	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tilsammen	6141	-	[1]2009	26	83	48	110	147	295	9	22	68	23	2	18	71	79	30	114	22	17	8	19	63

[1]) Desuden opføres paa Dødslisten for Christiania: 8 som druknede, 7 som omkomne ved Selvmord ved Kvælning, 5 ved Drukning, 5 ved Selvmord og 26 som døde af ubekjendt Dødsaarsag.

Byerne i 1879.

Fordeling paa Byerne.

VIII.				IX.					X.				XI.						XIII	XIV	XV.			XVI.	XVII.			XVIII	XIX.	XX.		
[illegible]	Brevik.	Kragerø.	Stathelle og Langesund.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Christiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefjord.	Ekersund.	Sandnæs.	Stavanger.	Skudesnæshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Christiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.
-	1	-	6	-	-	1	-	-	20	-	-	-	12	77	-	-	38	23	-	-	-	11	6	1	1	1	-	-	16	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	4	1	-	-	1	2	-	-	-	3	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	11	9	2	10	1	14	11	6	66	15	6	7	17	4	63	2	1	15	142	1	9	2	22	83	2	4	8	-	5	17	1	2	3
-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	8	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-
1	-	1	1	-	-	-	-	1	3	1	1	-	-	-	1	-	-	1	4	-	1	-	1	3	-	-	-	-	-	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	1	-	-	-	-	4	-	1	2	1	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	1	-	-	2	-	-	-	1	2	-	-	1	1	1	-	-	17	-	3	-	2	15	-	-	-	-	2	3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
51	42	59	28	31	5	76	31	18	281	60	25	19	50	32	344	8	9	82	[2]756	6	50	14	107	422	12	16	22	13	22	81	31	26	29

9 som døde af ubekjendt Dødsaarsag. [2]) Desuden opføres paa Dødslisten for Bergen: 1 som omkommen

De af Lægerne behandlede Tilfælde af epidemiske Sygdomme fordelte paa Lægedistrikter og Maaneder.

De i følgende Tabeller optagne romerske Tal betegne de enkelte Amter saaledes som paa Indholdsfortegnelsen (Side III) anført.

De af Lægerne meddelte Opgaver over Tilfældenes Fordeling paa Lægedistrikter og Maaneder omfatte ikke alle behandlede Tilfælde.

Forsaavidt der haves Opgave, ere de behandlede Tilfælde i nedenstaaende Tabeller ogsaa fordelte paa By- og Landdistrikt, under hvilket sidste der dog i enkelte Tilfælde er indbefattet de (mindre) Byer i vedkommende Landdistrikt, hvorfra saadanne Maanedsopgaver savnes.

a. Exanthematisk Typhus.

Tabel XLIX. Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VII.	Søndre Valders	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toten	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Faaberg	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1
IX.	Vestre Nedenæs: Grimstad By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
XV.	Østre Søndmøre	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
XVI.	Ytre Fosen	-	-	-	1	3	-	-	-	1	-	-	-
XVIII.	Ofoten	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
	Østlofoten	-	-	-	3	9	1	1	-	-	-	-	-
	Under Fisket	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Ibestad	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Tranø	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
	Lyngen	-	-	-	-	10	15	-	-	-	-	-	-
	Skjærvø	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XX.	Vadsø	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	2

b. Typhoidfeber

I.	Christiania	4	3	-	1	6	12	3	13	19	7	11	12
II.	Aker	4	1	2	1	1	3	-	1	-	20	10	2
	Ullensaker	1	-	-	-	-	-	6	1	-	-	-	-
	Follo	-	2	1	1	1	1	-	-	-	-	1	1
III.	Eidsberg	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Moss	-	-	-	2	-	-	2	1	-	-	-	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fredrikstad	-	1	3	-	2	-	-	2	2	4	-	2
	Landdistrikt	1	3	5	3	4	4	1	2	4	4	1	1
	Hvaløerne	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fredrikshald	-	1	-	-	-	-	-	3	1	7	2	-

b. Typhoidfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IV. Drammen:												
Drammens By	5	1	3	3	2	1	-	3	4	5	8	4
Landdistrikt	2	3	1	-	-	-	-	3	1	2	1	-
Ringerike	9	5	3	2	1	3	-	1	3	2	-	-
Modum	4	-	-	1	-	1	2	1	-	-	2	-
Næs og Aal	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Sandsvær:												
Kongsberg By	1	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-
Landdistrikt	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	1	-
Rollag	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9
V. Tønsberg:												
Tønsberg By	-	1	1	1	-	-	-	11	2	1	-	1
Horten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Landdistrikt	1	1	-	2	-	-	2	9	1	5	1	-
Hof:												
Landdistrikt	-	2	5	12	4	1	3	5	2	7	4	4
Laurvik	1	2	6	6	5	2	2	4	1	2	1	4
VI. Solør-Odalen	-	2	2	-	1	-	2	-	-	-	1	4
Hedemarken	6	3	1	1	2	-	7	14	5	3	9	2
Søndre Østerdalen	-	-	-	1	11	5	1	-	-	6	2	2
Trysil	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rendalen	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tønset	6	1	7	1	-	-	-	-	-	-	1	-
VII. Hadeland og Land	-	-	-	-	-	2	4	1	-	-	5	21
Toten	3	1	2	3	2	3	1	3	-	1	-	1
Faaberg	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Lom	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lesje	-	-	-	-	-	3	10	5	-	-	-	-
VIII. Skien:												
Skien By	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4	2
Porsgrund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Landdistrikt	-	-	1	-	1	4	1	3	-	1	3	3
Kragerø	1	-	-	-	-	-	4	-	1	3	1	3
Holden	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Sauland	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenæs:												
Østerrisør By	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	3	3	1	1	-	1	5	1	2	8	4	5
Arendal By	-	2	1	-	-	2	2	-	1	6	2	1
Vestre Nedenæs:												
Landdistrikt	1	1	-	7	-	1	-	1	1	1	3	-
Evje	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Christiansands Stadsfysikat	2	-	1	-	2	2	-	-	-	4	7	2
Oddernæs	1	8	-	-	1	-	-	-	-	1	3	2
Lyngdal	9	8	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-
Flekkefjord	-	-	-	1	-	5	-	-	-	-	1	4

b. Typhoidfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XI.	Ekersund	1	-	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnæs	10	8	3	1	5	4	-	-	-	-	3	-
	Stavanger	1	3	-	-	3	1	-	2	3	2	1	-
	Finnø	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-
	Sand	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-
	Karmøen	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Haugesund	-	-	-	-	-	-	-	2	4	2	-	5
XII.	Indre Søndhordland	5	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
	Ytre —	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1
	- Hardanger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Voss	18	4	3	2	8	3	4	2	2	7	2	4
	Søndre Midthordland	-	1	-	-	1	-	-	2	8	7	3	2
	Nordre —	3	8	4	8	7	10	3	5	2	4	7	8
	Indre Nordhordland	2	-	-	-	1	1	2	6	3	14	-	-
	Ytre —	-	-	3	-	-	5	6	1	3	5	3	2
XIII.	Bergens By	7	2	1	2	4	1	3	4	7	4	6	7
XIV.	Lærdal	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
	Indre Sogn	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Ytre —	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
	Ytre Søndfjord	5	-	-	1	1	1	6	-	-	1	-	-
	Indre —	1	-	1	-	-	-	2	2	2	-	8	1
	Ytre Nordfjord	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordfjordeidet	7	-	2	-	3	3	1	-	-	1	-	-
	Indviken	-	1	1	2	-	4	5	5	1	4	7	9
	Gloppen	-	3	1	-	-	-	2	1	-	-	3	1
XV.	Indre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	1	-	5	2	3	-
	Ørskog	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	Nordre Søndmøre	-	4	2	-	1	1	3	2	1	-	1	4
	Indre Romsdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3	1
	Søndre Nordmøre	10	3	3	-	5	6	4	3	2	1	8	7
	Surendalen	1	1	-	-	-	-	-	-	5	2	3	3
	Nordre Nordmøre	-	-	6	2	1	-	-	10	3	3	-	-
XVI.	Trondhj.s Stadsfysikat	3	-	-	3	1	-	3	3	17	49	27	7
	Strinden	-	-	2	4	2	5	-	3	2	2	1	4
	Selbu	-	-	-	7	6	3	2	2	1	2	2	-
	Røros	3	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-
	Guldal	-	3	-	-	3	-	1	-	-	-	-	2
	Opdal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Orkedal	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Hiteren	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Fosen	-	1	1	-	-	-	1	-	-	1	7	5
	Indre —	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Stjørdal	2	1	1	2	-	4	8	8	1	-	1	2
	Frosten	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4	6
	Levanger:												
	Levanger By	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-
	Landdistrikt	2	3	-	-	4	1	2	-	4	-	1	5
	Inderøen	-	3	-	-	1	1	-	1	-	2	1	1
	Stenkjær	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Namsos	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
	Ytre Namdal	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-

b. Typhoidfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVIII.	Alstahaug	2	1	2	2	1	-	-	1	-	3	15	4
	Vefsen	-	-	-	-	-	2	9	6	25	26	10	9
	Ranen	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-
	Lurø	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bodø	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stegen	-	2	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
	Lødingen	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Buksnæs	-	-	3	9	17	2	1	-	1	-	2	-
	Flakstad	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	3	3
	Østlofoten	3	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Hadsel	-	6	3	1	-	-	1	-	-	-	1	3
	Sortland	-	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-
XIX.	Trondenæs	2	-	-	3	2	1	2	3	-	-	-	-
	Ibestad	-	-	-	1	4	6	2	3	-	-	-	-
	Tranø	-	-	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-
	Lenvik	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Malangen	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-
	Tromsø	-	1	-	2	6	3	2	1	1	-	-	-
	Lyngen	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
	Karlsø	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
	Skjærvø	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Loppen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-
	Hammerfest	-	-	-	3	1	2	2	4	3	3	1	-
	Tanen	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Vardø	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-

c. Cerebrospinalmeningit.

V.	Laurvik: Laurvik By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VI.	Hedemarken	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Trysil	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XII.	Voss	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Nordhordland	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Ytre Sogn	-	2	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
XVI.	Trondhj.s Stadsfysikat	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Levanger: Landdistrikt	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	1	-
	Namsos	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Brønnø	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Buksnæs	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-

d. Barselfeber.

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I.	Christiania	3	2	5	3	2	1	2	2	1	5	8	8
II.	Aker	1	2	-	-	-	1	1	2	1	2	1	1
	Ullensaker	2	1	-	1	-	-	3	-	-	-	-	1
	Høland	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Follo	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1
III.	Eidsberg	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Moss	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sarpsborg:												
	Fredrikstad By	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	1	1
	Hvaløerne	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Fredrikshald	1	-	-	2	3	1	-	2	2	-	-	-
IV.	Drammen:												
	Drammen By	2	2	1	-	2	-	1	-	-	1	-	1
	Landdistrikt	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1
	Ringerike	-	2	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-
	Modum	-	-	1	2	2	2	-	-	-	-	3	1
	Næs og Aal	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	1	1	-	2	1	1	2	-	1	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	1	-	-	2	1	-	-	1	1	1
	Rollag	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
V.	Tønsberg												
	Tønsberg By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Horten	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	12	1	4	2	1	1	-	-	3	5	5	1
	Hof:												
	Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Laurvik	-	1	-	2	-	1	1	1	-	-	-	1
VI.	Solør-Odalen	1	-	-	1	3	-	-	2	1	1	-	3
	Hedemarken	3	-	2	1	2	1	-	-	2	2	1	-
	Søndre Østerdalen	-	2	-	3	2	-	-	1	-	1	-	1
	Trysil	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Rendalen	-	1	-	-	1	1	1	-	-	2	-	1
VII.	Hadeland-Land	3	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-
	Nordre Valders	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-
	Toten	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1	2
	Faaberg	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-
	Lom	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Lesje	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
	Porsgrund —	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistkikt	1	2	1	1	1	-	-	-	1	-	1	-
	Kragerø	1	1	1	1	-	1	-	-	-	-	1	1
	Holden	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-	-	-
	Sauland	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	Hviteseid	-	-	-	1	-	4	-	-	-	-	1	1
	Laardal	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1

d. Barselfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IX.	Østre Nedenæs:												
	Landdistrikt	-	-	3	-	1	2	1	-	1	2	-	1
	Arendal	-	-	1	3	-	-	1	-	-	-	2	-
	Østre Nedenæs:												
	Grimstad By	3	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
	Landdistrikt	-	1	-	2	-	1	-	-	1	-	-	1
	Aamli	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Sætersdalen	-	1	-	-	-	-	-	-	-		-	
X.	Christiansands Stadsfysikat	1	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	
	Oddernæs	2	-	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-
	Undal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lyngdal	-	-	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-
	Flekkefjord	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XI.	Ekersund	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	
	Sandnæs	2	1	-	1	3	2	-	-	-	-	-	-
	Stavanger	1	1	3	-	1	2	-	-	1	1	-	3
	Finnø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Sand	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Karmøen	2	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Haugesund	-	-	1	1	1	-	-	-	1	1	-	1
XII.	Indre Midthordland	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
	Ytre —	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Hardanger	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	-	1	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-
	Voss	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Søndre Midthordland	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Indre Nordhordland	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergens By	1	5	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
XIV.	Lærdal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
	Ytre Sogn	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Kinn	-	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-
	Ytre Nordfjord	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	1
	Nordfjordeidet	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gloppen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XV.	Vestre Søndmøre	-	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-
	Indre —	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østre —	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Nordre —	1	1	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-
	Indre Romsdal	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
	Ytre —	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2
	Søndre Nordmøre	1	2	1	1	1	-	-	-	-	2	2	1
	Sundal	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

d. Barselfeber.

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVI.	Trondhj.s Stadsfysikat	-	-	-	1	1	2	-	-	-	1	-	-
	Strinden	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Røros	-	3	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-
	Opdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Orkedal	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	1	-
	Hiteren	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Fosen	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1
	Nordre —	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
XVII.	Levanger												
	Levanger By	1	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-
	Landdistrikt	1	-	-	1	2	1	-	-	1	-	3	-
	Inderøen	-	1	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-
	Stenkjær:												
	Landdistrikt	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1
	Grong	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1
	Namsos	-	-	1	-	-	-	2	-	2	-	1	-
	Ytre Namdal	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
XVIII.	Brønnø	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Alstahaug	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-
	Ranen	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
	Gildeskaal	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-
	Bodø	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Folden	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
	Skjærstad	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-
	Stegen	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-
	Ofoten	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østlofoten	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Hadsel	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-
XIX.	Trondenæs	-	-	1	1	1	-	-	-	-	2	1	-
	Ibestad	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Tranø	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø	-	-	-	1	-	3	1	-	3	1	2	-
	Skjærvø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XX.	Kistrand	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Tanen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

e. Børnekopper.

XI.	Haugesund By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XIII.	Bergens By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1

f. Vandkopper.

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I.	Christiania	34	15	34	24	30	19	4	5	11	10	20	57
II.	Aker	-	-	3	-	-	-	-	-	-	3	1	2
	Ullensaker	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Høland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
	Follo	-	-	-	3	2	-	1	-	1	-	-	-
III.	Eidsberg	7	3	8	17	1	1	7	-	-	-	-	2
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Fredrikstad -	5	1	-	-	-	1	8	-	2	2	3	3
	Landdistrikt	6	-	3	-	2	-	1	1	-	1	1	5
	Fredrikshald	-	1	-	2	5	12	-	-	-	-	1	-
IV.	Drammen:												
	Drammen By	12	11	11	6	3	5	1	2	1	1	7	6
	Landdistrikt	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ringerike	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-
	Modum	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Næs og Aal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	8
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	1	-	-	-	5	-	2	3	5	-	8	7
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	2	1	2	3	-	1	4	-	-	-	-	8
	Horten —	-	1	-	4	1	-	-	-	-	-	2	3
	Hof:												
	Landdistrikt	1	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
	Laurvik	-	-	2	9	3	4	-	-	-	1	-	5
VI.	Solør-Odalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
	Hedemarken	9	3	3	2	3	1	-	-	-	-	-	-
	Rendalen	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land	-	-	-	1	-	-	-	4	-	-	-	-
	Søndre Valders	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toten	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	3	-
	Faaberg	-	-	-	-	-	11	-	-	-	1	1	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	7	1	1	-	-	2	2	-	-	-	6	3
	Landdistrikt	1	1	-	2	-	-	1	-	-	-	1	1
	Kragerø	-	9	6	13	1	-	4	-	2	4	5	2
	Holden	1	-	-	1	4	-	2	2	3	1	1	-
	Hviteseid	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Laardal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-
IX.	Østre Nedenæs:												
	Tvedestrand By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-
	Landdistrikt	-	1	1	5	-	1	1	1	4	-	9	4
	Arendal	2	-	1	1	-	-	-	2	1	9	26	32

f. Vandkopper (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
X.	Christiansands Stadsfysikat	2	1	7	-	7	-	2	-	3	5	2	8
	Oddernæs	3	-	-	-	1	1	1	4	3	1	3	1
	Lyngdal	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
XI.	Ekersund	-	2	-	1	-	-	2	-	1	1	-	-
	Sandnæs	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Stavanger	1	13	8	-	1	1	2	1	-	2	7	6
	Karmøen	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Haugesund	1	-	6	1	2	-	-	-	-	4	2	-
XII.	Ytre Hardanger	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
	Nordre Midthordland	-	-	-	4	-	2	-	1	-	-	-	-
XIII.	Bergens By	33	15	8	9	2	7	4	-	5	5	8	14
XIV.	Kinn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3
	Inderøen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XV.	Vestre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ørskog	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Nordre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
	Indre Romsdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Søndre Nordmøre	5	-	3	-	-	3	4	-	-	3	7	3
	Nordre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XVI.	Trondhj.s Stadsfysikat	9	1	3	6	7	13	5	1	1	6	3	7
	Strinden	-	-	-	1	-	2	1	1	-	-	-	-
	Røros	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Opdal	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hevne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ytre Fosen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Indre —	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
XVII.	Levanger: Landdistrikt	1	-	-	-	1	5	-	1	-	-	-	
	Stenkjær: Stenkjær By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Landdistrikt	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Grong	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
XVIII.	Skjærstad	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenæs	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tranø	2	2	-	-	1	1	-	-	-	-	1	3
	Tromsø	-	-	2	-	-	-	-	1	7	-	2	-
XX.	Hammerfest	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Maasø	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
	Tanen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

g. Skarlagensfeber.

Tabel XLIX (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I.	Christiania	25	30	12	23	13	23	19	8	10	22	22	36
II.	Aker	-	-	-	2	2	9	1	-	-	2	2	1
	Ullensaker	-	2	-	-	2	2	-	-	1	-	-	-
	Follo	-	-	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-
III.	Eidsberg	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-
	Moss	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Fredrikstad —	9	5	7	4	13	1	-	1	-	4	-	4
	Landdistrikt	3	3	5	5	-	-	2	3	1	3	5	4
	Hvaløerne	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fredrikshald	32	6	10	2	-	-	1	-	-	-	-	1
IV.	Drammen:												
	Drammens By	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ringerike	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Modum	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Næs og Aal	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	2	2	3	2	2	-	3	1	-	-	-	-
	Horten —	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Landdistrikt	-	1	2	-	-	2	2	1	-	-	-	-
	Hof:												
	Svelviks By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Laurviks —	37	22	19	8	1	-	-	-	1	-	2	8
VI.	Solør-Odalen	-	-	-	-	9	-	3	-	-	-	-	-
	Hedemarken	5	-	-	11	-	-	-	-	3	-	3	-
	Søndre Østerdalen	-	-	-	-	-	-	-	6	1	-	-	-
	Rendalen	4	-	-	-	-	-	1	-	-	9	-	-
	Tønset	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land	6	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
	Nordre Valders	-	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toten	15	4	5	-	2	-	-	1	-	-	1	2
	Faaberg	7	3	-	3	4	6	-	1	-	-	-	1
	Lom	7	6	1	4	1	-	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	6	1	1	2	1	2	1	2	2	-	2	-
	Porsgrund —	11	-	5	5	1	3	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	17	8	22	15	6	6	12	-	1	-	1	-
	Kragerø	7	20	10	15	5	3	1	-	5	1	3	-
	Holden	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	3
	Sauland	-	-		-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Hviteseid	39	51	28	7	-	-	-	-	-	-	-	-

g. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IX.	Østre Nedenæs:												
	Østerrisør By	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tvedestrand —	1	-	8	6	1	-	5	2	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	8	3	-	15	-	-	8	6	5	1	1
	Arendal	1	4	1	-	8	1	-	1	-	8	-	2
	Vestre Nedenæs:												
	Grimstad By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2
	Landdistrikt	-	-	-	2	-	2	-	-	1	2	-	3
	Aamli	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X.	Christiansands Stads-fysikat	-	-	-	1	-	2	-	5	42	56	125	89
	Oddernæs	-	1	-	-	-	-	-	6	3	-	10	15
	Undal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Flekkefjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13
XI.	Ekersund	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Sandnæs	1	2	9	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stavanger	112	98	67	26	11	14	13	12	8	14	6	4
	Finnø	9	5	37	6	13	-	-	1	-	3	6	-
	Sand	4	4	2	-	-	-	15	2	-	-	-	-
	Karmøen	27	6	10	2	-	-	1	-	2	3	16	18
	Haugesund	3	18	9	-	1	3	9	8	43	88	42	23
XII.	Indre Søndhordland	19	3	9	-	-	1	-	-	-	-	2	-
	Ytre —	4	-	1	8	-	-	-	-	-	8	2	3
	Indre Hardanger	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Voss	22	2	12	-	5	-	2	-	-	-	-	-
	Søndre Midthordland	-	1	9	23	6	27	10	8	-	-	-	-
	Nordre —	15	4	5	11	1	-	4	4	7	17	5	-
	Indre Nordhordland	4	13	-	8	8	15	6	8	13	4	4	3
	Ytre —	-	-	-	-	4	7	6	4	-	1	2	-
XIII.	Bergens By	33	12	10	3	4	-	1	2	9	12	19	12
XIV.	Ytre Sogn	-	-	-	-	3	10	6	8	-	-	-	-
	— Søndfjord	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	— Nordfjord	-	-	4	3	3	2	6	8	-	-	-	-
XV.	Østre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal	-	-	-	-	-	-	-	15	6	9	12	14
	Ytre —	-	-	-	2	1	-	7	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmøre	15	6	3	7	7	7	9	6	12	9	11	8
	Sundal	-	-	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-
	Surendal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-
	Nordre Nordmøre	-	-	-	-	-	-	11	7	3	5	-	5
XVI.	Throndhjems Stadsf.	4	-	3	2	1	7	-	2	-	4	8	1
	Strinden	5	7	5	6	10	12	18	10	3	20	10	12
	Selbu	9	11	8	9	1	-	-	-	-	-	-	-
	Guldal	8	7	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-
	Ørkedal	7	4	20	20	7	9	2	-	2	2	-	2
	Ytre Fosen	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	11	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

g. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVII.	Stjørdal	27	21	7	3	5	10	5	1	-	-	-	-
	Levanger:												
	Levanger By	10	5	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	36	16	8	12	16	16	9	4	6	4	-	-
	Inderøen	4	-	-	1	12	-	-	-	-	-	1	-
	Stenkjær	27	12	18	2	13	6	1	-	1	3	3	-
	Namsos	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	3	1
XVIII.	Brønnø	24	6	16	5	12	5	3	4	4	16	-	-
	Rønen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Lødingen	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ofoten	25	4	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flakstad	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
	Østlofoten	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hadsel	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
XIX.	Trondenæs	8	-	1	6	6	2	-	-	-	-	-	-
	Ibestad	4	1	10	-	-	-	-	-	-	-	5	-
	Tranø	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Lenvik	1	-	-	-	2	-	10	7	8	20	10	2
	Malangen	7	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Tromsø	1	-	-	1	5	1	6	13	10	10	4	4
	Lyngen	10	19	11	6	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karlsø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-
XX.	Loppen	-	-	-	-	-	-	-	-	2	14	9	15
	Hammerfest	-	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Maasø	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-

h. Rødlinger.

II.	Høland	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
III.	Moss	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Sarpsborg	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Fredrikshald	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3
V.	Tønsberg:												
	Landdistrikt	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Laurvik	-	-	-	-	3	4	2	-	-	-	-	-
VII.	Toten	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Faaberg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
VIII.	Kragerø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
IX.	Østre Nedenæs:												
	Tvedestrand By	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	2	-	1	-	2	2	-	-	-	-	-	-
	Arendal	2	1	-	3	1	-	-	-	6	6	2	-
	Vestre Nedenæs:												
	Grimstad By	-	-	-	1	3	2	1	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

h. Rødlinger (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
X.	Christiansands Stadsfysikat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
	Oddernæs	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XI.	Stavanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	47	96
	Haugesund	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XII.	Nordre Midthordland	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergens By	4	2	2	-	5	-	-	-	-	7	8	12
XIV.	Ytre Sogn	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-
	Indviken	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Indre Romsdal	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmøre	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI.	Røros	-	4	3	-	-	1	-	-	1	-	-	-
	Ytre Fosen	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XVII.	Stenkjær:												
	Stenkjær By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos	-	1	1	3	1	-	3	1	1	-	-	-
XVIII.	Ranen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Buksnæs	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Tromsø	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

i. Mæslinger.

I.	Christiania By	1	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
II.	Høland	-	-	-	2	20	19	14	-	-	-	-	-
III.	Eidsberg	6	-	1	3	-	-	1	1	-	-	-	-
	Sarpsborg:												
	Fredrikstad By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-
	Hvaløerne	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IV.	Ringerike	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
V.	Tønsberg:												
	Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Laurvik	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
VI.	Hedemarken	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Østerdalen	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

i. Mæslinger (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VII.	Toten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	-	-	3	16	-	-	-	-	-	-	-	-
	Porsgrund —	1	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kragerø	28	29	17	4	7	18	1	1	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenæs:												
	Landdistrikt	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	
	Arendal	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	
	Vestre Nedenæs:												
	Grimstad By	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Aamli	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
X.	Christiansands Stadsfysikat	18	27	10	4	4	4	-	-	1	-	-	-
	Oddernæs	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Ekersund	-	1	-	13	13	10	8	5	-	-	-	-
	Sandnæs	-	8	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stavanger	401	189	35	8	2	-	-	1	5	5	4	12
	Sand	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karmøen	28	16	6	6	3	-	-	-	-	-	-	-
	Haugesund	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
XII.	Indre Søndhordland	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Hardanger	8	14	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	-	1	8	1	-	2	-	-	-	-	-	-
	Voss	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Midthordland	-	-	2	1	1	4	2	-	-	1	2	-
XIII.	Bergens By	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XIV.	Ytre Sogn	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Søndre Nordmøre	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Flakstad	-	-	-	-	3	4	-	-	-	-	-	-

k. Rosen.

I.	Christiania By	20	19	16	16	13	16	9	8	10	12	6	9
II.	Aker	2	5	1	2	7	1	2	2	-	4	2	2
	Ullensaker	3	1	1	4	3	-	5	1	-	4	3	2
	Høland	2	1	2	-	-	-	1	-	-	1	-	1
	Follo	-	-	1	1	2	1	-	-	2	1	1	1

k. Rosen (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
III.	Eidsberg	3	-	2	1	4	3	1	1	3	1	-	-
	Moss	6	-	2	-	-	3	3	1	1	5	1	2
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	2	-	2	-	2	1	-	-	1	-	2	-
	Fredrikstad —	5	4	4	2	3	2	1	2	5	3	-	1
	Landdistrikt	9	5	4	6	1	7	3	3	3	2	5	7
	Hvaløerne	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Fredrikshald	5	9	4	6	3	9	9	2	4	2	2	2
IV.	Drammen:												
	Drammen By	7	8	7	4	6	5	6	3	9	6	9	6
	Landdistrikt	1	1	4	-	2	1	3	1	-	1	1	1
	Ringerike	2	1	2	-	3	2	-	1	1	2	2	-
	Modum	7	2	7	7	4	5	4	3	3	2	3	5
	Næs og Aal	-	1	1	-	-	2	-	-	-	-	1	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	4	4	3	3	4	3	-	2	2	2	1	6
	Landdistrikt	2	-	-	1	-	3	1	1	1	1	-	2
	Rollag	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	1	3	1	2	3	-	2	-	-	2	3	1
	Horten —	2	2	1	1	4	-	-	1	-	-	1	1
	Landdistrikt	7	6	2	5	4	4	3	3	-	1	1	3
	Hof:												
	Svelvik By	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	2
	Landdistrikt	3	-	7	2	1	-	1	-	2	-	-	1
	Laurvik	8	2	5	3	2	1	3	2	1	5	3	2
VI.	Solør-Odalen	-	1	-	1	2	-	2	3	1	2	1	5
	Hedemarken	8	2	7	6	3	3	4	6	3	3	1	6
	Søndre Østerdalen	-	-	1	3	-	1	4	1	2	2	1	
	Trysil	1	-	1	1	1	1	1	-	-	1	-	1
	Rendalen	-	-	-	1	1	-	-	2	3	-	-	-
	Tønset	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land	1	-	-	2	2	-	2	1	1	-	1	-
	Søndre Valders	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Nordre —	1	1	-	-	-	2	-	-	-	1	-	1
	Toten	4	2	3	2	-	3	3	1	6	2	-	1
	Faaberg	4	7	-	1	5	-	-	1	-	2	5	-
	Ringebu	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Lom	-	-	-	-	-	1	2	-	1	-	1	-
	Lesje	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	2	2	4	3	8	5	5	3	3	2	2	3
	Porsgrund —	1	4	4	1	1	-	1	1	-	1	2	3
	Landdistrikt	1	2	3	5	5	4	2	1	3	2	3	5
	Kragerø	-	-	1	-	5	2	4	1	-	-	6	5
	Holden	-	-	-	2	2	-	-	1	-	2	-	1
	Sauland	2	-	1	1	1	-	1	2	-	-	-	-
	Hviteseid	-	-	1	-	1	-	1	2	1	-	1	-
	Laardal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Tinn	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

k. Rosen (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IX.	Østre Nedenæs:												
	Tvedestrand By	1	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	4	2	1	2	4	2	1	2	1	2	3	4
	Arendal	-	3	1	2	1	3	2	1	3	5	6	4
	Vestre Nedenæs:												
	Grimstad	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	1	2	2	-	-	-	-	2	1	1	-
	Aamli	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Evje	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sætersdalen	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
X.	Christiansands Stadsfysikat	1	1	3	3	1	2	5	-	3	7	1	4
	Oddernæs	-	7	8	1	-	1	2	2	1	-	1	1
	Undal	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Lyngdal	-	1	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-
	Flekkefjord	-	1	-		-	-	-	-	-	-	1	1
XI.	Ekersund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sandnæs	2	1	4	3	3	1	2	1	2	1	-	3
	Stavanger	6	3	4	3	4	1	1	1	4	5	1	4
	Finnø	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Sand	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Karmøen	-	-	-	1	-	-	-	1	2	-	1	2
	Haugesund	2	1	1	-	1	1	1	4	-	-	4	-
XII.	Indre Søndhordland	2	-	1	2	3	1	1	1	1	-	-	-
	Ytre —	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	1	1
	Tysnæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Indre Hardanger	-	1	-	1	1	3	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	-	1	1	2	1	-	2	-	-	2	1	2
	Voss	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
	Søndre Midthordland	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
	Nordre —	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-	1
	Indre Nordhordland	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	1	1
XIII.	Bergens By	7	6	10	3	-	7	6	6	7	12	12	12
XIV.	Lærdal	-	-	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-
	Lyster	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Indre Sogn	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-
	Ytre —	-	1	1	-	2	1	-	-	2	-	2	-
	Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-
	Indre —	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	2	-
	Kinn	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	1	-
	Ytre Nordfjord	1	-	2	-	1	2	3	2	4	3	3	-
	Nordfjordeidet	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indviken	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-
	Gloppen	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1
XV.	Vestre Søndmøre	-	1	-	2	-	-	-	2	-	1	-	-
	Indre —	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	1	-
	Østre —	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Ørskog	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	1
	Nordre Søndmøre	9	4	3	4	6	1	3	2	3	5	2	1

k. Rosen (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).

	Distrikt	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Indre Romsdal	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	2
	Ytre —	-	-	1	-	1	-	-	-	-	2	-	-
	Søndre Nordmøre	1	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	1
	Sundal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Surendal	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
XVI.	Trondhjems Stadsf.	-	1	1	-	-	1	-	-	-	2	-	-
	Selbu	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Røros	-	-	2	1	1	1	1	2	-	-	-	-
	Guldal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Opdal	-	1	-	3	1	-	-	1	-	-	-	-
	Orkedal	1	1	1	3	-	-	-	-	-	-	1	-
	Hiteren	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Ytre Fosen	-	-	2	-	1	-	1	2	1	1	-	-
	Indre —	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Nordre —	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
XVII.	Stjørdal	2	1	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1
	Frosten	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Levanger:												
	Levanger By	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-
	Landdistrikt	-	2	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-
	Inderøen	-	-	1	1	1	1	1	-	2	-	1	1
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	-	1	1	1	1	1	-	1	-	-	-
	Grong	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-
	Namsos	-	2	-	-	2	2	-	1	3	1	1	1
	Ytre Namdal	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Brønnø	1	1	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-
	Alstahoug	-	-	-	1	1	-	2	-	1	1	-	-
	Vefsen	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
	Ranen	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-
	Bodø	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	1
	Folden	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Skjærstad	-	-	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-
	Stegen	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Lødingen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
	Østlofoten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Hadsel	3	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1
	Sortland	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Tranø	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-
	Lenvik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Tromsø	-	-	1	1	1	-	2	-	2	-	-	1
	Lyngen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XX.	Loppen	-	1	-	-	-	-	1	-		1	1	-
	Hammerfest	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Tanen	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Sydvaranger	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

1. Kighoste.

Tabel XLIX (Forts.).

	Distrikt	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I.	Christiania	18	9	18	12	9	13	19	23	17	15	8	27
II.	Aker	-	-	-	-	-	-	6	-	2	-	4	4
	Ullensaker	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
III.	Eidsberg	3	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Moss	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5	6
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	2	-	-	-	7	-	-	3	-	-	-
	Fredrikstad —	1	1	1	-	-	-	4	1	9	12	1	9
	Landdistrikt	2	2	3	3	3	5	4	4	4	2	1	3
	Hvaløerne	-	-	-	-	-	-	-	3	4	-	-	-
	Fredrikshald	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
IV.	Drammen:												
	Drammen By	9	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ringerike	-	-	-	-	-	-	4	2	8	1	-	3
	Modum	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Horten	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	4	-
VI.	Solør-Odalen	34	13	21	7	8	6	3	2	1	-	2	1
	Rendalen	17	16	22	5	6	3	1	-	-	-	-	-
	Indset Annex	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
VII.	Toten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	7
	Ringebu	39	16	10	20	2	1	-	-	-	-	-	-
	Lom	33	34	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lesje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
VIII.	Skien:												
	Porsgrund By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Kragerø	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
X.	Christiansands Stads-fysikat	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Lyngdal	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XI.	Sandnæs	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karmøen	-	-	-	-	3	-	1	-	4	1	3	2
	Haugesund	3	1	-	-	-	-	-	1	2	3	7	1
XII.	Indre Søndhordland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	8
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	-	2	1	2	1	-
	Nordre Midthordland	1	1	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-
XIII.	Bergens By	42	28	4	6	-	1	-	2	1	2	1	3

1. Kighoste (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XIV.	Ytre Sogn	-	-	-	-	-	-	2	6	-	-	-	-
	— Søndfjord	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	— Nordfjord	5	6	9	8	4	6	5	2	4	5	1	1
	Indviken	-	-	-	-	-	4	-	-	6	2	-	-
XV.	Vestre Søndmøre	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ørskog	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
	Nordre Søndmøre	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	6	10
	Ytre Romsdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Surendal	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjems Stadsf.	1	2	-	4	6	8	16	12	9	8	9	23
	Selbu	-	-	-	-	-	5	-	1	5	-	-	3
	Røros	12	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Opdal	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ørkedal	4	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
	Indre Fosen	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Inderøen	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	5	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	3	2	2	4	3	-	-	-	-	-	-	-
	Grong	-	2	5	-	-	13	3	-	-	3	-	1
	Namsos	2	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Namdal	-	3	-	2	-	-	5	6	-	3	3	-
XVIII.	Alstahoug	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
	Ranen	-	-	-	-	-	-	-	2	21	22	8	3
	Gildeskaal	58	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bodø	3	-	4	-	-	5	-	-	-	-	-	-
	Folden	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stegen	9	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lødingen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Buksnæs	-	-	-	-	-	2	-	-	1	5	3	1
	Flakstad	-	6	28	14	13	9	4	-	-	-	1	-
	Hadsel	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sortland	5	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenæs	-	-	-	-	-	-	-	6	5	-	-	10
	Ibestad	-	-	-	-	-	-	4	4	-	2	4	4
	Tranø	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
	Lenvik	-	-	-	6	-	-	-	5	1	-	1	8
	Tromsø	66	28	12	11	-	-	-	1	-	-	-	-
	Lyngen	41	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
	Skjærvø	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Loppen	-	-	6	17	6	12	2	-	-	10	-	-
	Hammerfest	-	6	1	15	19	20	6	7	-	3	-	-
	Maasø	-	-	1	-	2	5	8	4	8	-	-	-

m. Diphtherisk Svælgbetændelse.

Tabel XLIX (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I.	Christiania	18	11	14	6	11	22	8	9	26	11	13	10
II.	Aker	-	2	2	1	-	-	-	1	-	4	4	-
	Ullensaker	-	1	-	-	1	4	3	6	2	3	-	1
	Høland	-	1	2	1	2	-	-	-	-	1	1	-
	Follo	-	4	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-
III.	Eidsberg	-	4	-	-	2	1	1	5	-	-	-	8
	Moss	12	1	4	1	7	1	-	2	1	3	4	8
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	-
	Fredrikstad -	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	1	-
	Landdistrikt	3	1	2	4	3	4	2	1	4	-	4	1
	Fredrikshald	3	3	4	-	-	-	-	1	-	-	2	2
IV.	Drammen:												
	Drammen By	1	-	-	-	1	-	-	-	3	4	2	3
	Landdistrikt	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ringerike	-	1	-	-	2	-	1	-	1	-	-	1
	Modum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	4	1
	Landdistrikt	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	2	-	2	3	1	1	-	-	-	-	-	-
	Horten —	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
	Landdistrikt	3	2	3	2	1	-	2	-	-	-	1	5
	Hof:												
	Landdistrikt	11	5	2	6	6	4	-	1	1	1	1	-
	Laurvik	-	1	2	-	-	-	1	-	1	-	-	2
VI.	Solør-Odalen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Hedemarken	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Søndre Østerdalen	-	-	-	-	-	2	1	1	1	-	-	-
	Trysil	1	1	1	2	2	-	-	2	1	1	1	1
VII.	Søndre Valders	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-
	Nordre —	1	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Toten	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Lesje	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1
	Porsgrund —	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
	Landdistrikt	1	2	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-
	Kragerø	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3
	Sauland	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenæs:												
	Landdistrikt	1	7	-	5	4	1	1	-	1	-	-	10
	Arendal	3	-	1	1	-	1	3	-	-	-	-	1
	Vestre Nedenæs:												
	Grimstad By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-
	Landdistrikt	1			-	-	-	-	-	-	-	-	-

h (a)

m. Diphtherisk Svælgbetændelse (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
X.	Christiansands Stadsfysikat	2	1	-	-	2	2	-	2	1	2	1	1
	Oddernæs	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Flekkefjord	-	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Sandnæs	1	-	2	12	3	1	-	1	-	1	-	-
	Stavanger	7	8	1	1	-	-	1	-	-	-	1	1
	Karmøen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1
	Haugesund	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
XII.	Indre Søndhordland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Indre Hardanger	7	3	1	1	-	-	-	11	-	-	1	-
	Nordre Midthordland	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1
	Indre Nordhordland	1	2	-	-	1	2	2	-	1	2	1	1
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XIII.	Bergens By	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	9
XIV.	Ytre Nordfjord	3	2	1	3	2	-	3	1	2	1	1	2
	Indviken	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
XV.	Nordre Søndmøre	-	-	-	1	2	-	1	3	2	-	1	1
	Ytre Romsdal	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-
	Søndre Nordmøre	1	5	1	5	7	5	1	1	2	6	3	-
	Sundal	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhj.s Stadsfysikat	2	7	10	4	-	1	1	4	-	-	2	4
	Røros	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hevne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
XVII.	Stjørdal	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Levanger: Landdistrikt	1	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	1
	Stenkjær	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Gildeskaal	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Skjærstad	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-
	Lødingen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XIX.	Trondenæs	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tranø	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
	Malangen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	6	-
	Tromsø	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Hammerfest	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-
	Vadsø	7	16	7	-	-		-	-	-	-	-	-

n. Strubehoste.

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober	November.	December.
I.	Christiania	4	2	6	7	5	1	4	-	5	13	3	6
II.	Aker	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1
	Ullensaker	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Høland	1	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-
	Follo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
III.	Eidsberg	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	Moss	-	1	1	-	1	-	1	-	-	2	-	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	Fredrikstad —	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Landdistrikt	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-
	Fredrikshald	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
IV.	Drammen:												
	Drammen By	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	1	-
	Ringerike	-	-	-	-	2	2	1	-	1	1	1	-
	Modum	-	-	-	1	1	3	-	-	1	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Horten By	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Landdistrikt	-	-	2	1	-	2	-	-	-	-	-	-
	Hof:												
	Landdistrikt	1	1	-	3	-	1	-	-	-	1	4	-
	Laurvik	2	1	2	3	1	-	-	-	-	-	-	2
VI.	Solør-Odalen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Hedemarken	-	1	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Toten	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Faaberg	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
VIII.	Kragerø	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Holden	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
	Hviteseid	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Laardal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
IX.	Østre Nedenæs:												
	Tvedestrand By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	1	1	2	-	-	-	1	-	2	-	-
	Arendal	-	1	-	1	-	2	-	-	-	1	1	-
X.	Christiansands Stadsfysikat	-	4	4	-	1	1	-	-	-	-	3	1
	Oddernæs	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-

n. Strubehoste (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XI.	Sandnæs	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stavanger	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Sand	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Karmøen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XII.	Ytre Søndhordland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
	Nordre Midthordland	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Nordhordland	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XIII.	Bergens By	1	1	-	1	1	-	-	-	1	1	1	1
XIV.	Lærdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Lyster	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
	Indre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ytre Søndfjord	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XV.	Nordre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmøre	-	-	-	-	1	1	1	-	2	1	-	1
	Sundal	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjems Stadsfysikat	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	2	1
	Orkedal	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Inderøen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XVIII.	Alstahoug	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Ranen	-	-	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-
	Gildeskaal	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Buksnæs	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
	Flakstad	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenæs	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Lenvik	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Tromsø	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Vadsø	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

o. Kusma.

I.	Christiania	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
II.	Aker	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-
	Ullensaker	-	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Høland	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Follo	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
III.	Eidsberg	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sarpsborg	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

o. Kusma (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IV.	Næs og Aal	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg: Horten By	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
VI.	Solør-Odalen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Hedemarken	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
VII.	Nordre Valders	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Toten	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Faaberg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-
	Ringebu	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lom	-	-	-	3	2	1	-	-	1	-	-	-
VIII.	Holden	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	Laardal	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
X.	Christiansands Stadsfysikat	-	2	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
XI.	Ekersund	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karmøen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XII.	Søndre Midthordland	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
XIII.	Bergens By	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-
XIV.	Lyster	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XV.	Nordre Søndmøre	-	-	-	-	-	1	2	-	-	12	7	5
	Indre Romsdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Søndre Nordmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4
	Sundal	-	-	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-
XVI.	Throndhjems Stadsf.	2	-	1	-	1	3	-	2	-	-	1	-
	Strinden	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Røros	1	-	4	4	8	3	-	-	-	-	-	-
	Guldal	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
	Opdal	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Fosen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Levanger: Landdistrikt	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
	Stenkjær: Stenkjær By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Grong	1	-	-	-	1	4	1	-	1	-	-	1
XVIII.	Brønnø	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
	Buksnæs	-	-	-	-	3	-	2	-	-	1	1	1
	Flakstad	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Østlofoten	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

o. Kusma (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XIX.	Tromsø	-	-	1	-	-	1	-	3	-	-	6	25
	Lyngen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karlsø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
	Skjærvø	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
XX.	Loppen	3	5	13	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Maasø	-	-	-	-	-	-	5	2	-	-	-	-
	Kistrand	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-

p. Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde.

I.	Christiania	1164	1268	1100	888	781	509	351	287	447	1126	980	1050
II.	Aker	93	74	88	42	32	25	28	25	34	30	50	43
	Ullensaker	48	45	45	42	32	17	17	11	18	23	26	38
	Høland	19	17	23	27	18	12	10	6	12	8	11	10
	Follo	38	78	55	42	34	25	11	13	23	5	20	15
III.	Eidsberg	19	25	33	24	17	22	21	25	9	19	19	26
	Moss	66	45	41	29	29	17	14	14	13	24	45	28
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	21	15	14	19	13	10	7	10	10	6	10	-
	Fredrikstad —	83	85	93	93	67	41	22	27	44	56	60	69
	Landdistrikt	77	81	127	105	95	61	41	37	52	44	58	72
	Hvaløerne	9	10	11	9	10	5	7	4	4	13	11	7
	Fredrikshald	148	177	156	183	127	133	118	103	102	112	147	139
IV.	Drammen:												
	Drammen By	169	190	184	138	157	83	59	51	58	162	126	141
	Landdistrikt	15	14	19	19	14	6	10	8	9	5	4	14
	Ringerike	32	37	22	25	16	11	6	7	8	9	25	30
	Modum	106	62	65	60	62	39	33	32	33	46	51	64
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	44	37	48	45	34	20	32	22	11	37	35	41
	Landdistrikt	2	5	8	11	1	3	3	3	-	2	5	2
	Rollag	1	3	6	4	7	1	2	1	2	3	1	4
V.	Tønsberg												
	Tønsberg By	115	116	79	39	59	28	31	35	29	31	74	91
	Horten	39	28	18	13	17	20	15	4	14	11	23	20
	Landdistrikt	129	109	106	71	56	46	42	39	34	36	48	67
	Hof:												
	Svelvik By	12	7	18	4	6	5	2	1	-	2	1	13
	Landdistrikt	24	24	43	34	26	11	5	9	13	16	10	19
	Laurvik	65	56	62	35	30	25	16	15	22	32	43	42

p. Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VI.	Solør-Odalen	24	24	21	14	19	14	14	16	14	25	13	15
	Hedemarken	152	160	118	88	104	65	52	49	40	61	64	83
	Søndre Østerdalen	56	35	20	30	16	13	9	6	2	20	20	15
	Trysil	11	10	7	15	7	14	2	3	3	2	6	12
	Rendalen	32	28	35	15	22	9	12	4	8	3	6	15
	Tønset	11	3	9	1	6	2	5	-	3	4	3	3
	Indset Annex	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
VII.	Hadeland og Land	60	41	27	35	23	15	18	39	12	14	26	30
	Søndre Valders	6	3	12	2	5	3	3	4	4	5	1	5
	Nordre —	7	10	15	9	9	12	10	3	3	5	8	4
	Toten	66	44	30	31	27	17	14	9	8	27	30	30
	Faaberg	29	40	26	19	44	7	13	13	15	15	20	31
	Ringebu	10	12	5	9	1	1	3	2	-	4	7	11
	Lom	28	20	14	12	12	8	7	1	6	6	11	7
	Lesje	7	3	3	3	-	6	-	-	2	-	7	3
VIII.	Skien:												
	Skien By	78	73	104	58	79	51	47	39	71	82	75	66
	Porsgrund —	96	72	41	50	40	28	16	9	21	38	27	32
	Landdistrikt	56	61	78	57	52	44	34	25	26	73	60	66
	Kragerø	77	80	126	78	68	55	38	34	41	41	42	50
	Holden	5	6	7	5	5	-	4	2	14	3	4	3
	Sauland	3	4	4	2	7	1	3	-	-	2	1	3
	Hviteseid	26	19	29	53	22	12	4	7	13	13	18	26
	Laardal	6	8	2	8	3	2	-	1	-	4	7	5
	Tinn	-	-	-	-	-	2	1	-	4	1	2	-
IX.	Østre Nedenæs:												
	Tvedestrand By	10	1	3	2	6	5	1	3	2	4	4	12
	Landdistrikt	72	50	71	81	64	38	21	30	27	32	59	72
	Arendal	98	93	102	102	106	98	52	57	29	85	84	88
	Vestre Nedenæs:												
	Grimstad By	11	23	22	14	15	8	7	3	6	10	12	15
	Landdistrikt	26	47	31	32	29	17	19	15	17	20	22	31
	Aamli	7	10	9	12	6	6	8	3	3	6	4	8
	Evje	6	9	10	3	7	8	1	1	1	4	3	3
	Sætersdalen	2	-	7	7	-	1	-	-	-	2	1	1
X.	Christiansands Stadsfysikat	141	117	109	88	140	94	86	72	83	116	155	145
	Oddernæs	36	40	25	21	24	28	27	24	27	23	26	27
	Undal	10	6	7	11	7	6	9	5	2	7	1	2
	Lyngdal	16	11	16	16	18	9	6	2	4	1	7	12
	Flekkefjord	2	1	1	-	1	1	1	2	-	6	13	11
XI.	Sogndal	1	2	2	-	-	-	-	-	-	2	-	1
	Ekersund	12	12	11	5	3	2	-	2	4	2	7	2
	Sandnæs	15	14	18	31	14	7	9	2	6	4	17	11
	Stavanger	162	157	144	139	93	71	49	45	66	94	139	174
	Finnø	2	2	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sand	2	1	6	5	8	12	8	-	2	3	3	2
	Karmøen	50	54	58	28	30	13	17	25	30	48	43	69
	Hangesund	16	19	19	16	11	13	11	1	8	15	21	42

p. Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XII.	Indre Søndhordland	12	7	9	3	4	6	5	1	2	1	9	5
	Ytre —	4	3	6	7	9	3	-	2	3	5	7	10
	Tysnæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	2
	Indre Hardanger	8	5	5	15	9	9	5	3	3	3	9	6
	Ytre —	15	14	10	7	13	12	3	3	4	5	4	4
	Voss	4	2	9	2	5	1	1	-	-	2	2	1
	Søndre Midthordland	1	2	6	4	1	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	1	1	2	-	12	3	4	4	6	8	2	6
	Indre Nordhordland	9	11	12	5	12	6	12	10	14	11	11	10
	Ytre —	2	2	3	3	2	1	2	2	1	2	1	4
XIII.	Bergens By	450	358	261	241	172	145	120	75	167	191	336	289
XIV.	Lærdal	5	4	-	2	4	4	2	-	2	5	1	4
	Lyster	5	2	1	4	3	1	3	2	-	-	1	3
	Indre Sogn	2	3	1	4	4	3	3	2	1	4	4	5
	Midtre —	-	3	-	2	1	2	6	-	-	3	4	2
	Ytre —	13	8	1	2	1	-	3	7	3	-	1	3
	Ytre Søndfjord	3	3	7	2	3	1	7	1	-	1	-	-
	Indre —	3	5	5	8	4	5	2	-	3	2	4	5
	Kinn	5	3	10	1	1	3	4	9	5	3	4	3
	Ytre Nordfjord	8	10	12	6	7	7	7	7	12	12	16	9
	Nordfjordeidet	3	6	4	7	5	1	1	1	3	8	8	9
	Indviken	16	8	2	4	6	3	6	9	2	1	6	13
	Gloppen	3	9	5	2	6	6	1	2	2	-	6	24
XV.	Vestre Søndmøre	5	5	6	4	6	4	7	4	2	-	1	3
	Indre —	11	7	3	10	9	4	2	4	5	11	10	10
	Østre —	2	1	-	2	3	3	1	1	2	1	2	3
	Ørskog	9	4	4	6	4	5	12	5	2	8	5	4
	Nordre Søndmøre	46	35	44	42	53	48	33	28	18	19	22	57
	Indre Romsdal	3	4	6	3	3	-	4	-	1	1	5	5
	Ytre —	8	5	9	9	12	7	3	-	3	10	12	12
	Søndre Nordmøre	60	49	56	41	63	37	36	14	23	32	59	52
	Sundal	6	7	5	5	2	3	4	5	5	3	2	4
	Surendal	1	3	3	-	4	3	7	6	5	7	9	11
	Nordre Nordmøre	4	2	1	2	3	5	3	5	1	1	6	5
XVI.	Trondhjems Stadsfysikat	267	253	192	233	263	211	108	73	154	236	267	246
	Strinden	2	4	3	1	1	3	1	2	-	3	1	3
	Selbu	8	-	7	3	-	1	-	4	1	1	2	2
	Røros	12	22	34	23	26	18	12	16	16	16	21	29
	Guldal	3	3	4	2	8	3	4	2	3	3	1	3
	Opdal	6	5	6	5	6	5	5	5	1	1	3	6
	Orkedal	20	16	18	17	25	40	29	18	23	27	25	24
	Hiteren	3	2	1	-	-	-	-	-	3	1	2	-
	Hevne	-	-	-	-	-	-	2	1	-	3	5	2
	Ytre Fosen	22	6	11	26	11	22	13	9	9	11	8	9
	Indre —	17	6	4	13	11	12	10	6	12	12	15	16
	Nordre —	6	4	1	7	6	8	6	3	1	4	6	10

p. Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVII.	Stjørdal	17	10	20	13	7	7	5	6	6	10	9	8
	Frosten	1	-	1	1	2	1	5	2	2	2	-	-
	Levanger:												
	Levanger By	6	3	2	4	5	4	4	4	4	5	4	4
	Landdistrikt	18	10	13	15	25	11	13	5	5	8	19	4
	Inderøen	20	23	25	21	30	19	13	7	10	12	17	18
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	9	4	-	2	1	2	1	-	1	1	4	1
	Landdistrikt	17	27	26	31	17	14	17	7	9	6	13	14
	Grong	8	12	10	9	7	9	5	4	3	3	4	3
	Namsos	6	12	12	16	7	12	13	10	6	3	6	11
	Ytre Namdal	3	4	-	1	5	2	2	4	1	2	3	2
XVIII.	Brønnø	-	-	-	-	-	4	6	3	4	4	2	7
	Alstahoug	1	1	-	-	1	3	2	2	5	1	1	-
	Vefsen	4	5	-	9	7	2	5	7	4	4	6	6
	Ranen	4	3	-	7	9	4	6	9	3	10	8	7
	Gildeskaal	1	-	-	1	2	4	1	2	-	2	-	-
	Bodø	7	3	7	3	4	7	4	5	5	3	4	4
	Folden	1	-	2	2	3	-	1	-	-	1	2	-
	Skjærstad	4	4	2	4	3	5	1	3	6	3	2	4
	Stegen	8	-	-	3	7	5	8	4	2	17	8	6
	Lødingen	4	1	1	11	-	1	-	-	-	2	-	1
	Ofoten	-	-	-	-	4	-	1	-	-	1	-	-
	Buksnæs	4	2	1	9	9	11	5	4	5	2	2	-
	Flakstad	-	3	2	2	-	2	-	-	4	1	3	1
	Østlofoten	3	2	3	6	7	3	1	2	1	4	3	2
	Hadsel	14	15	13	12	18	9	8	5	4	1	16	9
	Sortland	4	1	-	5	1	3	10	5	2	3	2	2
XIX.	Trondenæs	2	5	-	7	5	3	2	3	-	-	5	6
	Ibestad	1	3	7	9	17	6	4	6	1	-	7	2
	Tranø	11	7	4	1	4	3	6	1	4	5	1	4
	Lenvik	-	-	3	6	8	8	3	5	9	3	7	8
	Malangen	4	2	3	9	1	-	-	-	-	-	2	-
	Tromsø	41	39	39	27	32	39	29	22	41	24	40	46
	Lyngen	1	2	2	3	2	1	2	-	1	1	-	1
	Karlsø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Skjærvø	-	-	1	2	2	6	2	1	-	4	-	-
XX.	Loppen	5	17	6	5	4	1	4	1	1	3	3	2
	Hammerfest	128	16	22	34	40	21	11	5	7	9	7	16
	Maasø	2	6	3	1	2	2	3	3	1	-	-	-
	Kistrand	1	3	6	15	13	1	-	1	1	3	1	2
	Tanen	8	7	3	2	-	3	-	-	-	1	1	2
	Vardø	-	2	-	2	3	-	-	-	-	-	1	1
	Vadsø	17	33	15	11	7	6	6	-	1	3	1	-
	Sydvaranger	24	3	4	25	15	8	2	3	1	4	5	6

q. Lungebetændelse.

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I.	Christiania By	66	65	81	82	127	58	30	13	27	57	53	63
II.	Aker	16	14	18	24	25	11	5	6	-	8	15	20
	Ullensaker	12	10	33	21	19	10	3	2	1	10	27	16
	Høland	3	7	5	12	8	4	3		-	1	1	8
	Follo	11	8	13	16	12	2	1	3	3	4	9	12
III.	Eidsberg	3	9	17	21	24	13	4	1	7	4	12	7
	Moss	12	25	32	21	44	12	8	3	3	7	12	15
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	2	3	7	13	13	3	-	-	3	-	4	-
	Fredrikstad —	3	2	6	10	4	4	3	1	-	-	4	8
	Landdistrikt	16	18	25	29	21	10	9	7	1	5	11	16
	Hvaløerne	-	2	6	5	4	1	-	1	1	1	2	1
	Fredrikshald	21	28	22	13	26	8	1	1	5	3	15	8
IV.	Drammen:												
	Drammen By	9	12	20	22	14	5	3	3	4	16	11	7
	Landdistrikt	1	2	10	4	11	3	1	3	-	1	2	2
	Ringerike	6	13	26	16	16	6	7	2	1	5	13	14
	Modum	28	17	35	28	20	9	3	8	5	6	7	14
	Næs og Aal	1	1	3	3	2	7	-	1	1	1	2	10
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	3	7	14	17	16	2	3	-	1	2	5	6
	Landdistrikt	1	2	7	5	2	2	1	2	-	-	1	3
	Rollag	3	4	3	2	1	-	-	-	-	-	1	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	9	10	4	4	5	2	1	-	5	1	1	8
	Horten	2	2	4	7	7	2	-	1	-	1	5	4
	Landdistrikt	25	36	25	36	22	8	1	3	2	2	6	6
	Hof:												
	Svelvik By	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2
	Landdistrikt	9	10	12	10	4	1	1	2	3	4	5	6
	Laurvik By	12	16	28	12	14	3	4	2	2	-	8	7
VI.	Solør-Odalen	16	15	26	17	27	8	3	1	1	6	11	7
	Hedemarken	13	23	23	29	51	16	8	8	6	8	20	42
	Søndre Østerdalen	8	16	29	28	13	6	4	2	3	3	8	1
	Trysil	2	-	1	12	13	8	2	2	-	8	6	2
	Rendalen	4	3	11	7	6	1	1	-	1	2	2	4
	Tønset	3	1	4	1	3	1	-	-	-	-	1	6
	Indset Annex	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land	30	37	26	34	32	10	14	7	8	6	17	18
	Søndre Valders	2	1	3	2	6	3	-	3	-	-	7	2
	Nordre —	2	3	1	4	12	8	9	2	3	1	8	8
	Toten	15	23	14	16	19	16	9	5	5	12	22	22
	Faaberg	9	5	11	13	18	7	3	2	8	7	9	23
	Ringebu	2	2	8	8	4	1	-	3	-	1	7	8
	Lom	3	5	4	3	6	1	1	-	3	3	3	1
	Lesje	-	1	-	5	-	-	-	1	2	1	1	1

q. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VIII.	Skien:												
	Skien By	5	2	5	7	9	4	5	4	5	8	8	5
	Porsgrund —	8	2	1	1	4	-	2	-	1	3	-	3
	Landdistrikt	14	17	20	9	11	3	6	3	4	4	13	10
	Kragerø	12	12	18	12	3	4	-	3	10	3	3	4
	Holden	3	6	9	16	7	3	-	-	2	3	1	7
	Sauland	-	3	1	1	2	-	-	1	-	4	2	2
	Hviteseid	3	7	8	9	9	1	-	-	2	2	5	8
	Laardal	4	2	2	4	2	1	-	-	-	3	3	5
	Tinn	-	-	4	6	-	-	-	-	-	1	2	3
IX.	Østre Nedenæs:												
	Tvedestrand —	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Landdistrikt	5	1	6	10	13	2	-	2	-	6	5	21
	Arendal	8	4	4	12	11	13	2	-	6	6	15	10
	Vestre Nedenæs:												
	Grimstad By	-	3	3	2	1	1	1	-	1	2	-	-
	Landdistrikt	5	14	12	6	15	5	1	1	-	5	10	7
	Aamli	2	-	2	4	-	2	3	-	-	1	-	1
	Evje	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	1
	Sætersdalen	-	-	2	1	1	-	-	-	-	1	1	-
X.	Christiansands Stadsfysikat	9	8	11	11	46	19	15	6	3	12	5	33
	Oddernæs	5	9	8	14	12	5	4	2	4	2	12	17
	Undal	-	3	-	1	2	-	-	-	1	-	2	2
	Lyngdal	2	-	2	5	14	3	2	-	1	-	2	2
	Flekkefjord	-	-	-	1	-	3	-	-	-	1	3	1
XI.	Sogndal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Ekersund	6	3	1	3	1	1	-	1	1	-	1	1
	Sandnæs	3	2	4	6	6	3	1	-	1	1	1	6
	Stavanger	13	9	11	12	9	7	3	1	9	12	19	8
	Finnø	-	1	-	5	-	-	-	-	-	1	1	2
	Sand	3	7	3	2	1	1	-	1	-	-	-	3
	Karmøen	3	7	3	6	10	2	1	1	-	2	-	7
	Haugesund	2	2	3	2	6	1	1	1	2	-	1	6
XII.	Indre Søndhordland	2	1	6	2	6	1	2	-	-	-	1	1
	Ytre —	1	-	5	5	1	-	-	-	-	3	-	3
	Tysnæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Indre Hardanger	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	1
	Ytre —	4	2	1	3	4	4	1	-	1	1	3	7
	Voss	5	4	5	2	3	2	-	2	2	-	3	3
	Søndre Midthordland	-	-	6	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	-	1	1	1	5	1	-	1	1	2	1	2
	Indre Nordhordland	3	-	-	4	5	1	-	1	2	-	2	3
	Ytre —	1	1	2	2	3	3	1	2	-	1	2	5
XIII.	Bergens By	23	25	13	17	9	19	16	4	25	11	11	19

q. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XIV.	Lærdal	1	-	2	4	1	1	-	-	-	4	3	5
	Lyster	2	1	-	-	1	2	-	-	-	1	1	-
	Indre Sogn	1	1	5	3	3	-	1	-	1	1	2	5
	Midtre —	1	-	-	4	2	-	1	2	-	-	-	4
	Ytre —	2	1	-	1	-	1	-	1	-	-	1	-
	Ytre Søndfjord	1	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-
	Indre —	1	1	-	2	2	3	1	-	-	-	1	-
	Kinn	1	1	1	-	1	-	1	1	2	-	1	-
	Ytre Nordfjord	1	-	2	2	1	2	-	-	1	3	3	4
	Nordfjordeidet	-	-	-	3	4	2	-	-	1	-	-	1
	Indviken	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Gloppen	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	1	5
XV.	Vestre Søndmøre	-	-	1	3	-	1	-	-	-	-	2	1
	Indre —	1	-	2	3	1	-	1	1	-	3	2	1
	Østre —	-	-	-	1	1	1	-	3	1	1	1	-
	Ørskog	2	1	2	1	2	1	1	-	-	1	2	3
	Nordre Søndmøre	5	11	7	7	10	14	3	5	1	7	4	12
	Indre Romsdal	2	1	2	2	1	1	-	-	-	-	2	2
	Ytre —	1	4	3	1	1	3	2	1	-	-	3	1
	Søndre Nordmøre	2	7	4	3	10	4	4	2	2	5	8	7
	Sundal	-	2	-	2	-	1	3	1	-	-	1	1
	Surendal	1	-	1	2	2	1	4	1	-	1	1	2
	Nordre Nordmøre	1	1	-	-	2	1	1	-	-	-	-	1
XVI.	Trondhjems Stadsf.	16	10	16	17	13	17	14	1	16	11	14	19
	Strinden	6	2	1	2	3	2	3	2	3	1	1	3
	Selbu	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Røros	1	4	5	4	3	5	-	1	2	6	5	1
	Guldal	4	9	8	5	7	-	4	2	1	5	2	1
	Opdal	4	1	3	1	3	-	3	1	-	3	3	1
	Orkedal	3	5	1	2	2	-	1	2	-	1	2	3
	Hiteren	2	3	-	2	3	-	1	1	-	1	2	-
	Hevne	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1
	Ytre Fosen	3	-	2	6	4	1	1	3	2	3	3	2
	Indre —	5	6	3	2	5	1	4	2	2	2	5	1
	Nordre —	1	1	1	1	1	1	-	1	-	-	-	1
XVII.	Stjørdal	3	1	7	2	2	2	2	-	4	1	8	6
	Frosten	1	-	1	3	3	-	2	1	1	-	1	3
	Levanger:												
	Levanger By	-	1	2	-	2	2	-	-	1	1	-	1
	Landdistrikt	10	2	2	6	13	3	5	5	-	1	2	5
	Inderøen	7	2	2	2	4	2	2	4	-	5	5	3
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	-	-
	Landdistrikt	8	3	2	7	5	-	1	1	2	-	4	3
	Grong	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	1
	Namsos	3	2	3	3	3	4	2	1	2	8	2	11
	Ytre Namdal	2	-	2	3	2	4	1	4	1	1	2	2

q. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVIII.	Brønnø	-	1	-	-	2	5	5	1	1	4	6	3
	Alstahaug	2	3	-	5	2	6	1	3	1	5	2	1
	Vefsen	-	1	1	1	6	-	-	-	-	1	1	2
	Ranen	1	-	1	2	2	1	2	2	-	1	-	3
	Lurø	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-
	Gildeskaal	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-
	Bodø	2	1	-	-	1	1	-	1	-	1	-	-
	Folden	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Skjærstad	1	3	-	1	-	5	1	-	-	-	2	-
	Stegen	12	4	-	-	1	1	3	-	1	-	2	1
	Lødingen	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Ofoten	-	-	2	1	1	2	1	-	-	-	-	-
	Buksnæs	3	-	1	2	3	3	2	2	1	2	2	3
	Flakstad	1	-	-	2	1	1	-	2	1	1	1	1
	Hadsel	1	3	2	-	4	4	-	-	-	2	1	1
	Sortland	-	-	1	-	-	1	-	1	-	1	1	-
XIX.	Trondenæs	2	-	1	3	1	-	3	3	-	2	1	-
	Ibestad	-	-	1	4	3	4	6	2	-	-	1	-
	Tranø	-	-	2	2	1	4	-	2	-	-	3	-
	Lenvik	-	-	-	2	-	2	-	1	2	2	2	3
	Malangen	1	-	-	2	-	1	1	-	-	-	4	1
	Tromsø	5	3	5	10	3	4	4	-	2	1	2	1
	Lyngen	-	2	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-
	Skjærvø	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-
XX.	Loppen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Hammerfest	39	2	5	7	9	9	1	4	5	2	4	4
	Maasø	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
	Kistrand	-	-	1	1	1	1	-	-	2	-	1	1
	Tanen	1	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-
	Vardø	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø	-	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1
	Sydvaranger	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1

r. Pleurit.

II.	Aker	1	1	2	2	6	4	-	2	1	1	-	2
	Ullensaker	4	1	9	4	3	1	2	1	1	3	3	2
	Høland	3	2	4	4	1	2	2	-	-	1	4	3
	Follo	-	1	2	1	1	1	3	2	1	2	1	1
III.	Eidsberg	1	1	-	2	2	2	1	4	3	3	3	2
	Moss	1	6	3	1	1	1	-	3	2	2	-	-
	Sarpsborg:												
	Fredrikstad By	1	2	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-
	Landdistrikt	3	-	3	5	5	3	-	2	6	4	-	3
	Hvaløerne	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fredrikshald	1	1	4	-	-	2	-	1	-	2	-	-

r. Pleurit (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IV.	Drammen:												
	Drammens By	-	1	3	2	2	3	4	1	2	5	2	2
	Landdistrikt	1	1	2	-	-	2	-	-	1	1	2	-
	Ringerike	2	2	2	3	1	1	3	1	-	1	1	1
	Modum	7	1	1	1	3	1	-	-	-	1	-	1
	Næs og Aal	-	-	2	1	-	-	-	-	1	-	-	1
	Sandsvær:												
	Landdistrikt	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1
	Rollag	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	-	-	1	1	1	-	1	1	1	-	-
	Horten —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Landdistrikt	5	9	7	1	8	-	4	4	2	3	2	1
	Hof:												
	Svelvik By	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	2	1	1	-	-	-	-	-	1	1	1	1
	Laurvik	1	4	8	4	3	-	1	-	1	-	-	1
VI.	Solør-Odalen	-	2	2	2	6	1	4	1	2	1	2	2
	Hedemarken	4	4	3	2	5	3	4	2	1	2	1	3
	Søndre Østerdalen	-	-	1	1	1	-	2	1	-	-	-	-
	Trysil	3	2	2	-	-	-	1	-	-	-	2	-
	Rendalen	1	3	2	1	3	2	2	-	4	1	3	-
	Tønset	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-
VII.	Hadeland-Land	1	4	1	-	1	2	3	2	1	1	2	3
	Søndre Valders	1	2	-	-	-	1	-	-	-	1	2	-
	Nordre —	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1
	Toten	1	3	1	3	3	1	2	4	3	2	2	2
	Faaberg	1	-	1	-	-	2	1	1	2	3	-	-
	Lom	4	-	1	1	-	2	-	-	1	-	1	1
	Lesje	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1
VIII.	Skien:												
	Porsgrund By	1	2	2	1	1	2	-	2	3	-	-	-
	Landdistrikt	7	2	1	2	5	4	3	1	4	3	1	4
	Kragerø	2	-	-	-	2	-	2	1	1	1	2	-
	Holden	1	-	-	1	1	-	-	2	-	-	-	1
	Hviteseid	-	-	4	3	2	1	-	-	1	-	-	1
	Laardal	1	-	1	-	3	-	-	-	-	1	2	2
	Tinn	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-
XI.	Østre Nedenæs:												
	Tvedestrand By	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-
	Landdistrikt	4	1	5	5	6	-	3	2	1	3	9	6
	Arendal	-	2	2	4	2	1	-	-	1	2	1	1
	Vestre Nedenæs:												
	Landdistrikt	1	2	1	1	3	3	1	2	1	2	1	1
	Aamli	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Evje	1	-	1	-	-	1	-	1	1	-	-	1
	Sætersdalen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

r. **Pleurit** (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
X.	Christiansands Stads-fysikat	1	2	2	1	1	-	2	-	-	-	-	-
	Oddernæs	1	-	1	4	1	-	2	3	1	1	-	-
	Undal	-	-	4	1	-	-	-	-	1	-	1	-
	Lyngdal	-	-	2	2	2	2	1	1	-	-	-	1
	Flekkefjord	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Ekersund	1	1	-	2	1	-	1	1	1	-	1	1
	Sandnæs	2	2	-	4	7	1	1	3	-	1	3	2
	Stavanger	-	3	-	5	1	1	3	1	-	2	2	-
	Finnø	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	1
	Sand	-	2	-	1	-	2	-	-	-	1	-	-
	Karmøen	1	1	-	-	1	-	1	1	-	1	1	1
	Haugesund	1	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1
XII.	Indre Søndhordland	-	2	-	3	-	-	-	-	2	2	-	-
	Ytre —	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-
	Indre Hardanger	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Ytre —	1	-	-	3	1	2	3	1	1	1	3	-
	Voss	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	2	-
	Søndre Midthordland	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	1
	Indre Nordhordland	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	Ytre —	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XIII.	Bergens By	11	6	11	7	8	3	4	2	6	5	8	17
XIV.	Lærdal	1	1	-	3	-	-	-	-	2	-	1	-
	Lyster	1	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	1
	Indre Sogn	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
	Midtre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
	Ytre —	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-
	Indre Søndfjord	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	Ytre Nordfjord	1	2	3	3	2	-	3	-	1	4	1	4
	Nordfjordeidet	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	Indviken	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gloppen	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
XV.	Vestre Søndmøre	2	-	2	1	-	1	1	-	-	3	1	1
	Indre —	-	1	2	6	1	1	3	1	-	1	-	-
	Østre —	-	-	-	2	1	3	1	1	2	1	-	-
	Ørskog	-	1	-	-	-	2	3	-	3	-	1	1
	Nordre Søndmøre	4	8	7	3	7	5	3	5	2	4	1	8
	Ytre Romsdal	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Søndre Nordmøre	1	4	1	1	-	3	4	1	2	-	1	3
	Sundal	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-
	Surendal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2
	Nordre Nordmøre	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1

r. Pleurit (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVI.	Trondhj.s Stadsfysikat	-	3	7	2	5	7	5	-	4	3	4	4
	Strinden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Selbu	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Røros	1	-	1	-	-	1	-	1	2	-	1	-
	Guldal	-	2	-	1	2	1	1	1	-	3	2	1
	Opdal	-	-	1	-	-	-	-	2	1	-	-	-
	Orkedal	1	1	-	1	5	1	1	3	-	4	2	5
	Ytre Fosen	-	2	-	-	1	3	-	-	1	2	-	-
	Indre —	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Nordre —	1		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Stjørdal	1	1	1	-	-	1	-	-	1	-	-	1
	Levanger Landdistrikt	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Inderøen	1	1	-	2	-	3	-	-	1	1	-	1
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	1	1
	Grong	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos	-	-	1	-	-	1	1	1	-	2	-	3
	Ytre Namdal	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	1
XVIII.	Brønnø	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Alstahaug	-	-	1	1	4	1	6	-	-	-	1	-
	Vefsen	-	-	-	-	3	1	-	-	-	1	-	-
	Ranen	2	2	-	-	3	1	-	1	3	2	3	1
	Gildeskaal	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Bodø	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Folden	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
	Skjærstad	2	-	-	1	-	3	2	2	-	-	1	-
	Stegen	2	-	-	-	1	3	-	1	-	1	1	1
	Ofoten	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Buksnæs	2	1	3	3	5	1	5	4	4	3	2	3
	Flakstad	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-
	Hadsel	1	-	5	-	1	1	1	1	-	-	-	-
	Sortland	2	1	-	1	-	-	2	-	1	-	-	1
XIX.	Ibestad	-	-	-	1	3	2	2	2	1	1	-	1
	Tranø	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lenvik	-	-	1	-	2	1	1	1	-	1	2	-
	Malangen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
	Tromsø	3	1	2	1	2	4	2	-	5	-	-	2
	Lyngen	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Skjærvø	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XX.	Loppen	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	Hammerfest	5	1	-	3	3	1	1	-	1	-	2	1
	Maasø	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kistrand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Tanen	-	1	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-
	Sydvaranger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-

s. Gigtfeber.

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I.	Christiania By	42	39	32	34	37	37	13	5	13	21	30	40
II.	Aker	6	2	1	3	3	3	1	2	-	1	2	1
	Ullensaker	4	5	1	5	4	2	4	2	1	3	4	8
	Høland	3	4	2	2	2	1	2	2	-	-	1	4
	Follo	1	-	5	2	1	3	-	-	1	-	-	-
III.	Eidsberg	3	5	4	3	-	9	2	2	4	1	-	7
	Moss	3	2	3	-	1	1	2	-	1	1	1	1
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	1	-	1	2	-	-	-	1	2	-	-	
	Fredrikstad -	-	4	3	3	1	5	-	1	-	1	1	1
	Landdistrikt	6	6	3	7	2	1	2	1	3	4	-	4
	Hvaløerne	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Fredrikshald	5	9	9	6	4	3	1	-	4	3	4	2
IV.	Drammen:												
	Drammens By	2	2	6	5	2	6	2	-	-	1	4	4
	Landdistrikt	1	1	2	-	-	-	-	1	-	1	1	2
	Ringerike	4	2	2	1	2	4	1	1	-	2	5	2
	Modum	5	3	6	4	3	-	1	-	2	-	3	3
	Næs og Aal	1	-	1	-	3	8	1	-	2	-	2	2
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	2	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	1
	Landdistrikt	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1
	Rollag	2	2	-	-	-	2	1	-	-	2	1	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	1	2	2	1	1	1	-	-	1	-	4
	Horten —	-	1	1	1	1	-	2	1	-	-	1	3
	Landdistrikt	8	5	5	5	3	1	4	-	-	-	1	3
	Hof:												
	Svelvik	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	1	-	1	-	2	-	1	-	-	1	-	-
	Laurvik	5	11	8	4	3	3	2	2	2	3	6	4
VI.	Solør-Odalen	10	2	7	5	3	2	3	3	1	2	2	5
	Hedemarken	11	10	3	2	7	3	2	3	3	2	4	4
	Søndre Østerdalen	-	-	-	1	3	1	1	1	1	2	-	-
	Trysil	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	Rendalen	2	1	-	1	-	1	-	1	-	-	1	1
VII.	Hadeland og Land	2	-	-	2	2	2	2	1	1	-	-	-
	Søndre Valders	1	-	2	1	2	1	-	-	2	1	-	2
	Nordre —	3	2	1	1	4	5	7	1	1	-	3	5
	Toten	1	5	4	1	4	4	1	1	7	3	1	2
	Faaberg	1	2	1	3	6	1	-	-	-	2	3	-
	Ringebu	-	-	1	1	1	-	1	1	1	-	-	-
	Lom	-	2	-	2	1	1	-	-	2	-	-	3
	Lesje	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1

s. Gigtfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VIII.	Skien:												
	Skien By	-	2	1	1	3	1	4	2	2	1	2	2
	Porsgrund —	2	-	1	-	-	1	1	-	-	1	2	-
	Landistrikt	1	5	2	2	4	1	2	2	1	2	1	1
	Kragerø	2	1	4	1	1	3	1	1	-	1	1	1
	Holden	1	-	3	-	3	-	-	1	-	2	-	4
	Sauland	1	-	-	1	2	1	1	-	1	-	-	1
	Hviteseid	4	4	1	3	2	1	-	1	1	-	1	3
	Laardal	-	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-
	Tinn	-	-	-	2	-	-	-	-	2	2	-	-
IX.	Østre Nedenæs:												
	Tvedestrand By	3	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
	Landdistrikt	3	6	2	3	6	6	-	1	1	2	1	2
	Arendal	11	10	4	2	4	8	7	2	2	7	7	3
	Vestre Nedenæs:												
	Grimstad By	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Landdistrikt	2	1	3	3	3	1	1	-	2	-	2	3
	Aamli	-	2	1	1	1	-	2	2	-	1	-	-
	Evje	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
	Sætersdalen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
X.	Christiansands Stadsfysikat	7	3	10	3	8	4	2	2	4	4	1	6
	Oddernæs	2	2	3	3	-	1	2	-	4	2	2	-
	Undal	-	-	1	1	2	-	-	1	-	-	-	-
	Lyngdal	-	2	3	3	-	-	2	-	1	1	-	1
	Flekkefjord	1	-	-	3	-	1	1	1	-	1	1	-
XI.	Soggendal	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Ekersund	1	2	1	4	5	4	1	-	-	1	2	
	Sandnæs	3	-	3	4	-	-	-	3	3	1	-	-
	Stavanger	7	9	7	3	6	7	-	1	1	3	3	5
	Finnø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Sand	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	2	-
	Karmøen	4	-	1	1	1	-	1	1	1	1	1	3
	Haugesund	4	2	8	4	3	3	4	1	-	3	-	3
XII.	Indre Søndhordland	2	-	1	2	6	1	1	1	-	-	2	3
	Ytre —	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-
	Tysnæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
	Indre Hardanger	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	1
	Ytre —	-	1	3	2	2	5	1	-	1	7	-	1
	Voss	2	2	1	2	1	-	1	-	2	2	1	4
	Søndre Midthordland	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	1	1	1	1	-	-	1	1	-
	Indre Nordhordland	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-
	Ytre —	1	-	-	-	1	-	-	-	2	1	1	-
XIII.	Bergens By	10	5	10	11	3	11	5	1	8	3	11	11

s. Gigtfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XIV.	Lærdal	1	2	-	-	-	-	1	1	1	-	1	1
	Lyster	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Sogn	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
	Midtre —	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-
	Ytre —	1	1	1	2	2	1	1	-	1	-	-	1
	Indre Søndfjord	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	-	2
	Kinn	-	1	1	1	-	2	3	-	-	1	-	1
	Ytre Nordfjord	3	4	4	2	1	3	2	-	2	4	3	5
	Nordfjordeidet	1	-	1	-	1	-	2	1	-	-	-	1
	Indviken	1	3	-	1	1	1	-	-	1	2	2	1
	Gloppen	2	5	-	-	1	-	-	3	-	2	-	2
XV.	Vestre Søndmøre	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Indre —	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Østre —	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-
	Ørskog	-	-	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-
	Nordre Søndmøre	2	-	1	3	5	3	1	2	1	1	1	2
	Indre Romsdal	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	-	-	-	1	1	1	-	1	-	1	1	2
	Søndre Nordmøre	5	3	2	4	-	-	1	-	-	-	6	4
	Sundal	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Surendal	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Nordre Nordmøre	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhj.s Stadsfysikat	8	2	9	20	4	7	7	2	-	8	6	5
	Strinden	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-
	Røros	3	5	-	4	1	5	2	1	-	4	1	-
	Guldal	3	3	5	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	Opdal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Orkedal	2	3	1	1	1	5	1	2	2	-	1	2
	Hevne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ytre Fosen	3	3	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Nordre —	-	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-
XVII.	Stjørdal	1	1	-	3	1	-	1	3	1	-	-	1
	Frosten	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-
	Levanger:												
	Levanger By	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-
	Landdistrikt	2	3	2	2	2	-	-	-	2	-	2	1
	Inderøen	2	4	1	-	2	-	2	-	-	1	-	3
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	5	3	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-
	Grong	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Namsos	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Namdal	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

s. Gigtfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVIII.	Brønnø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Alstahaug	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	1
	Vefsen	-	2	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-
	Ranen	-	1	1	.	-	-	-	-	1	1	-	-
	Bodø	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skjærstad	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-
	Stegen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-
	Buksnæs	1	-	-	-	-	-	1	2	2	-	-	-
	Østlofoten	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Hadsel	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-
	Sortland	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
XIX.	Trondenæs	-	-	1	1	-	-	1	1	1	-	-	-
	Ibestad	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Tranø	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Lenvik	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	Malangen	5	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Tromsø	-	3	-	1	3	-	1	2	-	-	-	1
	Skjærvø	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XX.	Hammerfest	2	1	2	-	2	1	-	1	-	2	2	1
	Maasø	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-

t. Koldfeber.

I.	Christiania	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-	
II.	Aker	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	
	Follo	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
III.	Moss	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sarpsborg	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Fredrikshald	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
IV.	Drammen:												
	Drammen By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
	Ringerike	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Modum	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	

t. Koldfeber (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1
	Horten —	1	-	1	-	-	1	-	-	2	1	-	-
	Landdistrikt	-	-	1	-	-	3	-	1	1	-	-	1
	Hof:												
	Svelvik By	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Laurvik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
VI.	Solør-Odalen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Landdistrikt	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Kragerø	2	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-
	Laardal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
IX.	Østre Nedenæs:												
	Østerrisør By	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1
	Landdistrikt	3	1	1	1	1	-	3	-	-	2	-	-
	Arendal	-	-	-	-	-	-	1	-	5	-	-	1
	Vestre Nedenæs:												
	Grimstad By	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Landdistrikt	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-
X.	Christiansands Stads-fysikat	1	2	1	-	-	-	-	-	3	-	1	-
	Oddernæs	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Undal	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lyngdal	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-
	Flekkefjord	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Sandnæs	-	-	-	1	-	-	2	1	-	-	1	-
	Stavanger	-	-	-	2	1	-	-	3	-	2	-	-
	Karmøen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Haugesund	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-
XII.	Ytre Hardanger	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Midthordland	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	2
XIII.	Bergens By	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-
XIV.	Lærdal	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XV.	Søndre Nordmøre	-	1	-	-	1	1	1	1	-	-	2	-
	Nordre —	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XIX.	Tromsø	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XX.	Loppen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-

u. Akut Diarrhoe og Cholera nostras.

Tabel XLIX (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
I.	Christiania	138	118	156	183	155	289	604	1105	517	288	196	202
II.	Aker	9	8	6	6	16	20	22	43	29	25	15	25
	Ullensaker	11	10	9	13	9	15	14	25	28	16	7	12
	Høland	5	6	6	2	6	2	7	13	17	3	1	4
	Follo	11	12	14	20	14	10	18	15	16	6	8	1
III.	Eidsberg	3	5	1	3	4	4	4	8	3	-	1	2
	Moss	10	6	5	5	5	8	20	50	23	7	8	4
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	4	2	4	7	5	8	7	14	6	5	4	-
	Fredrikstad —	9	7	17	16	7	16	26	56	38	7	9	9
	Landdistrikt	23	18	36	46	42	51	58	135	79	25	27	26
	Hvaløerne	2	1	-	-	1	-	1	-	2	3	4	-
	Fredrikshald	21	21	30	20	20	56	122	144	74	37	26	35
IV.	Drammen:												
	Drammen By	34	22	39	42	35	54	87	115	64	64	62	54
	Landdistrikt	3	3	3	5	4	5	5	20	3	8	4	1
	Ringerike	8	6	4	9	3	7	10	9	8	6	8	6
	Modum	26	9	17	23	11	21	41	38	27	22	17	23
	Næs og Aal	4	-	-	-	-	4	1	2	1	2	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	19	8	12	10	7	9	17	24	13	10	21	23
	Landdistrikt	1	2	4	2	1	-	3	1	-	-	3	-
	Rollag	-	1	1	-	3	1	2	1	-	-	-	1
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	6	8	8	8	11	23	24	42	21	23	20	5
	Horten -	14	14	10	19	22	20	31	22	41	26	37	48
	Landdistrikt	19	13	11	11	20	18	24	32	20	16	14	20
	Hof:												
	Svelvik By	3	1	3	5	3	-	4	2	2	2	1	1
	Landdistrikt	5	3	7	4	4	9	9	13	3	1	1	2
	Laurvik	107	50	26	32	15	28	42	29	17	16	4	15
VI.	Solør-Odalen	7	4	9	4	4	5	7	15	12	4	20	11
	Hedemarken	30	25	28	35	31	30	46	33	18	15	9	16
	Søndre Østerdalen	6	6	9	6	4	9	8	3	4	3	1	8
	Trysil	2	-	3	1	1	-	3	1	-	-	4	-
	Rendalen	11	3	7	4	4	6	13	2	6	8	6	6
	Tønset	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	-
	Indset Annex	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land	6	6	7	11	4	3	10	12	8	11	4	2
	Søndre Valders	1	-	-	-	1	1	1	-	1	-	1	2
	Nordre —	2	2	-	1	-	-	-	-	-	1	3	2
	Toten	11	11	8	4	15	13	13	10	10	3	6	7
	Faaberg	2	7	-	2	1	2	9	7	12	6	7	4
	Ringebu	-	-	-	-	-	-	1	6	4	-	-	-
	Lom	2	2	2	3	-	2	6	6	1	-	1	2
	Lesje	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-

u. Akut Diarrhoe og Cholera nostras (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.).

	Distrikt.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VIII.	Skien:												
	Skien By	14	3	4	18	31	29	35	43	40	24	25	31
	Porsgrund —	9	7	7	7	10	10	14	19	5	11	13	25
	Landdistrikt	7	10	8	11	15	13	32	25	14	15	15	18
	Kragerø	24	10	15	15	14	20	38	49	14	11	16	24
	Holden	2	4	4	1	7	10	3	5	4	4	5	3
	Sauland	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	2	1
	Hviteseid	4	1	4	4	1	1	6	9	8	2	-	2
	Laardal	3	1	1	-	-	2	2	1	-	-	-	
	Tinn	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-	
XI.	Østre Nedenæs:												
	Tvedestrand By	4	3	2	1	-	2	2	3	-	1	-	1
	Landdistrikt	13	14	15	15	15	32	20	26	21	18	18	29
	Arendal	22	29	16	14	17	27	22	41	29	12	13	16
	Vestre Nedenæs:												
	Grimstad By	8	1	5	3	1	10	8	6	1	7	3	12
	Landdistrikt	8	4	8	5	10	3	8	15	1	9	7	3
	Aamli	6	4	4	7	-	-	1	6	2	4	6	1
	Evje	-	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	1
	Sætersdalen	-	1	4	-	-	-	-	-	1	-	1	-
X.	Christiansands Stadsfysikat	35	24	21	8	20	16	34	56	33	18	16	27
	Oddernæs	7	10	6	9	5	10	7	9	2	5	5	10
	Undal	2	-	6	-	2	1	3	2	-	-	1	2
	Lyngdal	2	2	2	7	2	4	10	14	1	1	1	3
	Flekkefjord	3	-	1	1	-	-	1	4	-	1	-	-
XI.	Sogndal	2	-	-	-	-	-	5	4	1		-	-
	Ekersund	-	-	1	1	4	2	6	1	2		-	1
	Sandnæs	2	4	7	6	2	-	2	11	8	2	3	10
	Stavanger	20	30	29	22	24	44	29	42	52	23	23	25
	Sand	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	10	-
	Karmøen	40	35	26	28	24	27	18	28	35	29	37	49
	Haugesund	2	4	1	2	4	2	3	4	3	3	1	9
XII.	Indre Søndhordland	4	-	1	-	-	2	8	7	5	1	4	2
	Ytre —	2	3	-	1	6	4	3	5	3	-	2	-
	Tysnæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Indre Hardanger	2	-	-	-	-	-	-	2	45	2	4	3
	Ytre —	5	3	2	2	3	2	18	27	-	2	-	1
	Voss	4	3	1	1	1	1	2	3	6	3	3	4
	Søndre Midthordland	-	-	-	-	-	-	2	5	-	-	-	-
	Nordre —	1	-	-	-	3	2	1	9	7	3	2	4
	Indre Nordhordland	-	2	-	4	3	6	4	14	7	3	6	5
	Ytre —	1	1	1	1	1	2	4	6	4	1	3	3
XIII.	Bergens By	86	55	75	68	55	82	146	184	153	114	103	111

u. Akut Diarrhoe og Cholera nostras (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XIV.	Lærdal	-	-	-	-	1	1	2	1	1	2	1	-
	Lyster	-	-	-	1	1	-	1	10	-	-	1	-
	Indre Sogn	2	1	1	-	3	1	2	3	2	1	2	2
	Midtre —	-	-	-	1	-	-	3	2	-	-	1	1
	Ytre —	1	3	2	4	3	-	4	19	9	-	19	6
	Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	2	2	-	1	-	1
	Indre —	1	-	1	-	1	2	-	1	-	-	-	-
	Kinn	1	1	1	1	-	-	3	2	1	9	11	5
	Ytre Nordfjord	8	5	6	5	6	6	3	18	11	9	10	8
	Nordfjordeidet	3	-	1	-	1	2	2	2	4	4	1	4
	Indviken	6	5	3	2	2	1	2	1	2	1	1	4
	Gloppen	-	1	2	-	-	-	1	3	2	1	2	8
XV.	Vestre Søndmøre	3	1	1	-	1	2	1	4	1	1	-	-
	Indre —	2	5	5	4	1	3	5	7	4	5	6	5
	Østre —	-	-	2	2	-	-	1	1	-	-	-	6
	Ørskog	1	1	1	-	1	1	3	3	7	4	2	7
	Nordre Søndmøre	6	9	4	15	9	11	13	32	22	17	15	15
	Indre Romsdal	2	-	-	1	-	-	-	7	-	-	3	2
	Ytre —	3	4	4	1	5	2	4	5	5	3	7	1
	Søndre Nordmøre	18	4	5	12	7	15	22	23	18	20	17	21
	Sundal	2	-	1	-	-	1	2	6	-	-	6	3
	Surendal	-	-	1	2	-	-	2	1	4	2	-	2
	Nordre Nordmøre	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
XVI.	Trondhjems Stadsfysik.	47	41	33	49	38	46	61	231	181	96	73	66
	Strinden	1	1	1	4	-	1	1	8	4	2	-	2
	Selbu	-	-	-	-	2	1	4	1	-	-	-	-
	Røros	11	8	10	4	8	11	11	6	4	4	4	8
	Guldal	1	1	3	3	5	8	1	4	7	3	-	5
	Opdal	3	1	-	2	2	-	2	2	1	-	1	1
	Orkedal	2	2	4	-	-	4	-	4	3	3	-	2
	Hiteren	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
	Hevne	-	-	-	-	-	-	-	1	1	5	4	1
	Ytre Fosen	3	3	1	2	1	6	5	6	8	3	3	4
	Indre —	-	1	2	6	2	-	2	2	-	-	-	-
	Nordre —	1	1	-	-	-	2	2	-	-	3	1	2
XVII.	Stjørdal	4	7	8	4	8	10	7	2	11	5	7	3
	Frosten	1	-	-	3	1	1	3	2	-	1	-	2
	Levanger:												
	Levanger By	-	2	2	-	-	1	1	1	2	1	-	1
	Landdistrikt	3	3	1	-	4	3	1	5	3	7	1	-
	Inderøen	1	2	2	2	2	-	4	9	10	4	3	3
	Stenkjær:												
	Stenkjær By	-	2	1	-	1	-	-	-	1	-	1	1
	Landdistrikt	-	2	7	1	2	1	1	8	3	-	1	-
	Grong	1	3	1	1	2	2	3	5	1	-	1	-
	Namsos	4	-	2	-	5	7	3	5	3	2	1	2
	Ytre Namdal	-	3	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-

u. Akut Diarrhoe og Cholera nostras (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVIII.	Brønnø	-	-	-	-	-	1	2	3	2	7	3	3
	Alstahoug	1	1	1	3	2	-	1	3	-	-	-	2
	Vefsen	-	-	-	1	2	4	3	2	-	-	2	1
	Ranen	1	-	1	1	2	2	3	7	6	5	1	-
	Gildeskaal	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bodø	-	-	1	-	-	1	1	15	8	-	-	2
	Folden	1	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-
	Skjærstad	-	1	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Stegen	-	-	-	-	-	10	14	10	2	4	5	2
	Lødingen	1	1	-	4	-	-	1	1	-	-	-	-
	Ofoten	1	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-
	Buksnæs	10	7	3	1	-	4	2	4	5	2	11	1
	Flakstad	-	5	4	2	-	-	-	-	2	-	-	-
	Østlofoten	1	-	1	-	2	2	-	8	5	4	-	1
	Hadsel	2	3	1	4	8	-	20	5	3	-	1	1
	Sortland	2	1	1	-	1	-	1	1	1	1	-	2
XIX.	Trondenæs	2	2	4	-	1	-	-	4	-	1	1	2
	Ibestad	-	1	-	2	7	2	1	4	-	1	4	4
	Tranø	4	1	-	2	1	3	3	4	5	2	2	1
	Lenvik	-	-	2	5	4	4	1	6	5	2	3	4
	Malangen	1	-	-	-	-	-	-	4	-	3	-	-
	Tromsø	15	4	12	8	15	20	25	32	35	15	4	12
	Lyngen	-	-	1	2	-	2	-	-	-	1	1	3
	Skjærvø	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XX.	Loppen	4	1	1	-	3	2	-	-	-	1	-	-
	Hammerfest	15	10	8	9	14	4	8	11	21	8	14	4
	Maasø	-	-	1	1	-	1	1	1	-	-	-	-
	Kistrand	-	1	1	1	1	-	1	3	-	-	2	1
	Tanen	-	2	-	-	-	3	2	2	-	-	-	4
	Vadsø	-	-	-	1	1	-	-	1	-	2	-	2
	Sydvaranger	3	-	-	1	2	-	1	2	-	1	1	2

v. Blodgang.

I.	Christiania	4	1	-	-	2	-	-	1	-	3	1	1
II.	Follo	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
III.	Eidsberg	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IV.	Drammen: Drammen By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Ringerike	3	-	-	-	1	-	-	1	2	-	-	-
	Næs og Aal	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	1	-
V.	Laurvik	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

v. Blodgang (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September	Oktober.	November.	December.
VI.	Solør-Odalen	4	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Hedemarken	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Søndre Østerdalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Rendalen	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-
VII.	Toten	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Faaberg	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
VIII.	Skien: Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Kragerø	-	-	1	-	-	4	14	-	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenæs: Landdistrikt	-	1	-	1	1	-	2	1	1	13	-	-
	Arendal	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
X.	Christiansands Stadsfysikat	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Oddernæs	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XI.	Ekersund	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Stavanger	2	1	-	-	-		-	-	-	-	-	-
XII.	Nordre Midthordland	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
XIV.	Indre Sogn	6	5	-	-	-	-	-	7	7	1	1	-
	Indre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Kinn	-	-	-	-	-	-	-	4	10	-	-	-
XV.	Indre Søndmøre	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Nordre —	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	Indre Romsdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Ytre —	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
	Søndre Nordmøre	5	1	7	3	1	2	-	-	3	2	4	2
	Surendal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Nordre Nordmøre	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XVI.	Trondhjems Stadsf.	-	6	2	1	2	1	-	2	1	2	1	-
	Strinden	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Røros	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Hiteren	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XVII.	Stjørdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2	2
	Stenkjær	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Brønnø	-	-	-	-	1	-	-	1	12	6	1	-
	Ranen	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stegen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Buksnæs	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

v. Blodgang (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XIX.	Tranø	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-
	Tromsø	-	5	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Lyngen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
XX.	Loppen	-	-	-	-	1	5	-	1	-	1	-	-
	Hammerfest	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Vadsø	2	-	-	-	1	-	-	3	3	6	-	2

x. Skjørbug.

II.	Aker	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Follo	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
III.	Moss	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sarpsborg: Fredrikstad By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
IV.	Modum	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg: Landdistrikt	1	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	1
VI.	Solør-Odalen	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-
	Hedemarken	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Østerdalen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VII.	Toten	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1
VIII.	Skien: Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	Kragerø	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Sauland	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Hviteseid	1	-	1	-		-	-	1	1	-	-	-
	Laardal	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenæs: Landdistrikt	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Sætersdalen	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1
X.	Christiansands Stadsfysikat	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-
XI.	Sandnæs	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stavanger	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
XII.	Ytre Hardanger	1	2	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-
XIII.	Bergens By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XIV.	Indre Søndfjord	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

x. **Skjørbug** (Forts.).

Tabel XLIX (Forts.). Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV.	Vestre Søndmøre	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
XVI.	Røros	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Opdal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XVII.	Inderøen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XVIII.	Buksnæs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Hadsel	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
XIX.	Tranø	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
XX.	Loppen	-	1	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-
	Hammerfest	-	-	-	2	3	-	2	2	-	2	-	-
	Maasø	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kistrand	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	Tanen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø	1	3	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-
	Sydvaranger	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-

B. Beretninger

for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

I. Christiania By

hvis Fladeindhold er 0.1286 Kvadratmil og som ved den af Sundhedskommissionen foranstaltede Tælling den 31te December 1879 havde en Folkemængde af 116 801 Indbyggere (den ældre By 86 780, de nye Bydele 30 021) udgjør et Lægedistrikt, Christiania Stadsfysikat.

Omend **Sundhedstilstanden** ikke var fuldt saa tilfredsstillende som i det foregaaende Aar, idet flere epidemiske Sygdomme som Lungebetændelse, katarrhalske Tilfælde, akut Ledrheumatisme og særlig Strubehoste, Diphtherit, Rosen og Barselfeber optraadte ikke saa lidet hyppigere, har den dog stillet sig forholdsvis meget gunstigt, og enkelte epidemiske Sygdomme, særlig Typhoidfeber og Kighoste, optraadte sjeldnere end Aaret i Forveien.

Dødeligheden. [1]) Ifølge de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede udgjorde de Dødes Antal 2 092 eller 18,98 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (110 177).

Fordeling af **Dødsfald paa Maanederne** i de sidste 20 Aar efter de til Sundhedskommissionen indkomne Opgaver samt Dødeligheden pro mille i samme Tidsrum, beregnet efter de af Sundhedskommissionen anstillede Tællinger ved Udgangen af hvert Aar, sees af følgende Tabel (næste Side).

Til Oversigt over de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende Tabel (se Side 4), der er udarbeidet efter de til Sundhedskommissionen fra Byens Læger og Sygehusene indsendte maanedlige Lister.

Typhoidfeber optraadte med kun faa og spredt optrædende Tilfælde, hvoraf en Del var importerede. I Regelen kunde ikke nogen Forbindelse mellem de enkelte Tilfælde paavises.

Fra Rigshospitalet blev der i Februar anmeldt et Tilfælde af tvivlsom **exanthematisk Typhus**. Sygdommen er forøvrigt ikke forekommet i Kristiania siden Mai 1876.

[1]) Ifølge den af Sundhedskommissionen foranstaltede Tælling den 31te December 1879 udgjorde Folkemængden (af den hjemmehørende Befolkning) 116 801, og Middelfolkemængden for Aaret blev saaledes 114 889. Dødeligheden for Byen udgjør saaledes egentlig 18.21 pro mille af Middelbefolkningen.

Til Sundhedskommissionen er indkommen Opgave over 2 043 Dødsfald, for hvilke Dødsaarsag nærmere er kjendt.

Antal af Dødsfald maa-

Aar.	Hele Aaret.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
1860...	1 263	122	124	123	114	110	94
1861...	1 581	124	170	120	110	136	108
1862...	1 367	143	109	128	115	99	90
1863...	1 286	125	125	123	117	111	82
1864...	1 114	105	89	101	110	94	121
1865...	1 170	94	94	107	110	96	113
1866...	1 442	141	132	150	142	131	107
1867...	1 472	108	95	111	106	122	129
1868...	1 510	175	163	173	146	120	111
1869...	1 154	124	87	109	107	114	82
1870...	1 343	103	114	106	101	106	93
1871...	1 234	100	127	123	104	115	107
1872...	1 453	113	119	107	115	138	130
1873...	1 566	105	105	140	259	197	130
1874...	1 708	113	138	146	130	189	180
1875...	1 757	174	136	160	142	121	110
1876...	1 799	206	169	172	167	177	134
1877...	1 596	166	134	154	129	122	152
1578...	1 934	149	169	195	181	158	145
1879...	2 043	187	144	182	150	174	168
Sum	29 792	2 677	2 543	2 730	2 655	2 630	2 386
Aarligt Middelt.	1 489.60	133.85	127.15	136.50	132.75	131.50	119.30

Af **Barselfeber** blev anmeldt 42 Tilfælde, hvoraf 15 døde. Flere Tilfælde i en og samme Jordemoders Praxis forekom sjelden, dog havde mod Slutningen af Aaret en Jordemoder i Løbet af en Maaned 6 Tilfælde af Barselfeber og en anden 5 Tilfælde i sin Praxis, hvoraf dog de fleste var lette. Ved indtræffende Barselfeber bliver det Jordemødrene forbudt at tilse og pleie de Syge, ligesom de ogsaa blive paalagt at desinficere sig selv og sit Tøi, forinden de paany overtager Pleien af andre Barselkvinder. I enkelte Tilfælde ere de blevne forbudte at praktisere nogle Dage eller Uger. — Antallet af anmeldte Tilfælde af Barselfeber var i 1878 blot 25 med 10 Døde.

Af **andre Sygdomme paa Barselseng** døde i 1879 9: af Eclampsi 3, Peritonitis 2 (1 død i 4de, 1 i 8de Uge efter Barselsengen), Hæmorrhagi 1, Emboli 1, Vitium cordis & Bronchitis (Abort i 27de à 28de Uge Dagen før Døden) 1, Betændelse i høire Ben 1.

Dette Aar ligesom det foregaaende var fuldstændigt forskaanet for **Børnekopper.**

Skarlagensfeber optraadte vel ikke saa lidet hyppigere end i det foregaaende Aar, (i 1879 anmeldtes 243 Tilfælde med 30 Døde, i 1878: 162 og 33), men Tilfældene vare jevnt spredte over næsten samtlige Aarets Maaneder. Den i 1878 ansatte Epidemilæge vedblev ogsaa i 1879 sin Virksomhed med at overvaage, at hvert anmeldt Tilfælde blev betryggende isoleret, og at Sygerummene og de af de Syge benyttede Senge og Gangklæder etc. bleve desinficerede. Af de 243 anmeldte Sygdomstilfælde blev ved Epidemilægens Hjelp indlagt i Epidemilazarettet 117, hvoraf 17 døde.

nedsvis fra 1860—1879.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Folkem. 31te December.	Dødelig-heden pro mille.
93	93	88	93	106	103	53 260	23.36
108	95	110	152	176	172	53 609	29.49
82	101	94	139	125	142	54 084	25.28
114	110	71	93	107	108	54 755	23.49
108	82	68	69	76	91	55 689	20.00
100	96	66	85	90	119	56 817	20.92
113	120	97	78	114	117	59 445	24.25
102	84	159	111	140	205	61 510	23.93
135	134	99	97	101	56	63 504	24.25
99	81	92	64	92	103	64 935	17.77
117	125	112	152	105	109	66 514	20.19
88	77	80	112	92	109	68 698	17.96
145	157	129	104	101	95	70 469	20.62
114	121	111	81	95	108	72 725	21.53
178	131	98	107	145	153	75 042	22.76
154	149	109	145	154	203	77 041	22.81
130	146	116	121	129	132	79 022	22 76
129	131	115	145	106	113	81 801	19.50
150	176	152	151	165	143	112 977	17.12
184	208	134	161	169	182	116 801	17.49
2 443	2 417	2 100	2 260	2 388	2 563		
122.15	120.85	105.00	113.00	119.40	128.15		

Diphtherisk Svælgbetændelse og **Strubehoste** ere optraadte ikke saalidet hyppigere i 1879 end begge de foregaaende Aar.

Af **croupøs Lungebetændelse** er anmeldt 722 Tilfælde, hvilket svarer til et Antal af 6.55 Angrebne af 1000 Indvaanere. Aaret forud var Forholdet 4.71 Angrebne af 1000. Dødsfaldene udgjorde 17.0 pCt. af de Behandlede, Aaret forud var Dødsprocenten 17.9.

Saavel de **akute katarrhalske** som **akute gastriske** Sygdomme og **Gigtfeber** ere ligeledes komne hyppigere under Behandling end Aaret forud.

Veneriske Sygdomme. Efter de til Sundhedskommissionen indsendte Opgaver kom af veneriske Sygdomme hver Maaned under Behandling følgende Antal Tilfælde (se Tabellen Side 5).

Ved den tvungne Visitation af de prostituerede, paa Bordel boende Kvinder, der visiteredes 2 Gange ugentlig, udførtes i det Hele 4 072 Visitationer, iberegnet 68, der foretoges paa Politikammeret udenfor de sædvanlige Visitationsdage. De paa Bordel boende Prostitueredes Antal var ved Aarets Begyndelse 49. I Aarets Løb tilkom 8 nye; der fragik 6; deres hele Antal var i December iberegnet ogsaa dem, der af forskjellige Grunde midlertidig ikke boede paa Bordel, 51. Der mødte hver Gang mellem 32 og 44 Kvinder. Det hele Antal Visitationsdage var 103. Ved de foretagne 4 072 Visitationer fandtes 94 Sygdomstilfælde, der fordrede Indlæggelse paa Sygehus. Antallet af Sygdomstilfælde var saaledes 2.3 pCt. af samtlige Visitationer. Den tvungne Visitation af de privat boende, prostituerede Kvinder foretoges ligeledes 2 Gange ugentlig. Det hele Antal af denne Klasse var ved Aarets Begyndelse 21 og ved dets Udgang 16.

Epidemiske Sygdomme i Christiania By i Aaret 1879.

	Hele Aaret.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Døde[1]).												
Antal anmeldende Læger			62	57	58	61	54	53	47	50	59	60	58	60
Typhoidfeber	91	12	4	3	-	1	6	12	3	13	19	7	11	12
Barselfeber	42	15	3	2	5	3	2	1	2	2	1	5	8	8
Vandkopper	263	-	34	15	34	24	30	19	4	5	11	10	20	57
Skarlagensfeber	243	30	25	30	12	23	13	23	19	8	10	22	22	36
Mæslinger	6	-	1	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Rosen	153	4	20	19	15	16	13	16	9	8	10	12	6	9
Kighoste	188	11	18	9	18	12	9	13	19	23	17	15	8	27
Diphtherisk Svælgbetændelse	159	22	18	11	14	6	11	22	8	9	26	11	13	10
Strubehoste	56	50	4	2	6	7	5	1	4	-	5	13	3	6
Kusma	4	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Katarrhalske Tilfælde	9 736	[2]) 162	1 152	1 233	1 041	869	759	500	349	286	444	1 102	965	1 036
Katarrhalsk Lungebetændelse	215	37	12	35	59	19	22	9	2	1	3	24	15	14
Lungebetændelse	722	133	66	65	81	82	127	58	30	13	27	57	53	63
Gigtfeber	343	6	42	39	32	34	37	37	13	5	13	21	30	40
Koldfeber	5	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-	-
Diarrhoe (akut) og Cholera nostras	3 951	201	138	118	156	183	155	289	604	1 105	517	288	196	202
Blodgang	13	2	4	1	-	-	2	-	-	1	-	3	1	1
Tilsammen	[3] 16190	685	1 543	1 584	1 473	1 279	1 192	1 001	1 069	1 482	1 104	1 591	1 351	1 521

[1]) Efter de til Sundhedskommissionen indkomne Dødsanmeldelser. [2]) Bronchitis acuta & capillaris. [3]) eller 14.1 pCt. af Befolkningen ved Aarets Midte.

Veneriske Sygdomme[1]).

	Gonorrhoe & Urethrit.			Ikke inficerende Chanker.		Acqvisit Syphilis.				Hereditær Syphilis.		
	Md.		Kv.	Md.	Kv.	Md.		Kv.		Md.		Kv.
	Voxne.	Børn.	Voxne.	Voxne.	Voxne.	Voxne.	Børn.	Voxne.	Børn.	Voxne.	Børn.	Børn.
Januar	75	-	15	10	12	20	-	8	-	-	-	1
Februar	101	-	14	9	7	23	-	18	-	-	5	-
Marts	77	-	12	10	11	29	1	12	-	-	-	1
April	60	-	7	15	12	14	1	15	1	1	2	2
Mai	49		11	19	6	10	2	17	-	-	1	2
Juni	58	-	15	13	9	8	1	6	-	-	3	2
Juli	61	-	21	21	12	11	-	17	-	-	3	2
August	63	-	12	26	10	20	1	11	1	-	-	3
September	93	1	20	19	9	12	1	12	1	-	1	-
Oktober	102	-	18	24	7	23	-	9	-	-	3	-
November	113	-	18	14	4	11	-	14	-	-	1	1
December	97	1	13	20	15	23	-	12	-	1	-	1
Aaret	951		176	200	114	211		154		21		15
	1 127			314		365				36		
						715						

[1]) Anmeldelser af Lægerne og fra Sygehusene tilsammen.

Det hele Antal Visitationer var 1 839 iberegnet 56, foretagne paa Politikammeret. Der fandtes 61 Sygdomstilfælde, som gjorde Indlæggelse paa Sygehus nødvendig, hvilket er 3.3 pCt. af samtlige Visitationer.

Tillige foretoges 3 224 Visitationer af 529 Kvinder, hvoraf 28 blev underkastet Visitation regelmæssig 1 Gang hver Uge, medens de øvrige visiteredes til uregelmæssige Tider. Af disse havde 237 ikke forhen været visiterede. Der forefandtes 296 Sygdomstilfælde, saaledes at i 9.1 pCt. af Visitationerne inden denne Klasse fandtes Sygdomme af venerisk Beskaffenhed. Af de indkaldte 529 Kvinder vare saaledes 55.9 pCt. syge.

Følgende Liste giver en Oversigt over en Del i Lægernes private Praxis behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme**, ifølge de til Stadsfysikatet indsendte Beretninger (se Tabellen næste Side).

Sindssyge. I Byen er af Kristiania Fattigvæsen udsat i privat Forpleining 26 sindssyge Kvinder og 17 sindssyge Mænd.

Obstetriciske Operationer. Paa Fødselsstiftelsen indkom ialt 278 Kvinder, hvor 17 udgik uden at føde, da Fødsel ikke var begyndt; af disse 17 indkom igjen 15 og fødte paa Stiftelsen.

Af de øvrige 261 Indkomne var 1 indlagt for begyndende Abort, der standsede; 1, indlagt for Barselkrampe i Svangerskabet, døde uden at føde; 1, der viste sig at lide af Æggestoksvulst, blev, da hun tillige led af Lungebetændelse, oversendt til Rigshospitalets medicinske Afdeling.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Tilfælde.	Dødsfald [1]).	Behandlede, for hvilke er opgivet Alder og Kjøn.			
			Børn (under 15 Aar).		Voxne (over 15 Aar).	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.
Kronisk Rheumatisme	565	-	6	5	206	348
Fnat	8	-	4	1	3	-
Skurv	12	-	7	5	-	-
Kjertelsyge	234	6	86	83	16	13
Rachit	80	15	49	31	-	-
Simpel Meningit	33	33	16	15	-	2
Tuberkuløs Meningit	70	70	40	26	2	2
Svindsot	587	376	23	21	272	263
Kræft	52	81	-	-	21	31
Vatersot og Morbus Brighti	132	[2]) 40	11	4	62	53
Blegsot og Anæmi	1 089	3	39	121	49	860
Menstruationsuordner	201	-	-	-	-	201
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1 613	3	43	125	466	939
Ormesygdomme	102	-	27	44	5	16
Drankersygdomme	31	-	-	-	28	3

[1]) Efter de til Sundhedskommissionen af Lægerne opgivne Dødsanmeldelser.
[2]) Af Vatersot 4. Morbus Brighti 36.

Af disse 261 Fødende vare 166 førstefødende, 95 flerfødende.
Af 258 Fødsler var 254 Enkeltfødsler, 4 Tvillingfødsler.
Ved 252 Fødsler, der foregik ved Terminen, vare
149: 1ste Isseleie (1 Gang Panden fortil).
93: 2det — (3 Gange Panden fortil).
4: 1ste Sædeleie.
1: 2det —
1: 1ste dobbelt Fodfødsel.
1: 2det Ansigtsleie.
3: Leiet uopgjort (født før Indkomsten).

Ved Tvillingfødslerne var Leierne, som nedenstaaende Tabel udviser:

Fødsel.	1ste Tvilling.	2den Tvilling.	Moderkagens Forhold.
No. 1 ..	2det Isseleie.	1ste dobbelt Fodfødsel.	særskilt.
- 2 ..	2det —	1ste Isseleie.	fælles.
- 3 ..	1ste —	2det —	fælles.
- 4 ..	2det —	1ste dobbelt Fodfødsel.	særskilt.

Paa Stiftelsen døde 3 Kvinder, 2 af Barselfeber, 1 af Barselkrampe 14 Timer efter Indkomsten, før Fødsel var foregaaet.

Af Børnene vare 16 dødfødte (i 8 Tilfælde var Syphilis hos Moderen constateret), og 9 døde paa Stiftelsen.

Af kunstige Forløsninger foretoges 10 Tangforløsninger, 8 indicerede ved utilstrækkelige Veer (deriblandt 1 Gang 1ste Tvilling) med heldigt Udfald for Mødre og Børn; 1 indiceret ved Barselkrampe, Moderen ilive, Barnet dødfødt; 1 ved Bækkenforsnevring, Moderen ilive, Barnet dødt. 6 Extraktioner: 2 Gange paa begge Fødder (2 Tvilling), 1 paa 1 Fod og 3 paa Sædet. Mødrene ilive; af Børnene 5 ilive, 1 (Udtrækning paa Sædet) Foster macereret. 1 Partus præmaturus artificialis ved Bækkensneverhed med gunstigt Udfald for Moderen; Barnet døde 6 Dage gammelt af Pyæmi. Udtagning af Efterbyrd 3 Gange paa Grund af Blødning med heldigt Udfald for Mødrene.

Fra den i Forbindelse med Fødselsstiftelsen værende Jordemoderskole udexamineredes 29 Elever, hvoraf fra:

Christiania	2	Bratsbergs Amt	1	Romsdals Amt..	3
Akershus Amt..	3	Hedemarkens —	2	Søndre Trondhj. — ..	2
Smaalenenes — ..	2	Christians —	2	Nordlands — ..	4
Buskeruds — ..	2	Nedenæs —	2	Tromsø — ..	1
Jarlsb. og Laurv. — ..	1	Lister og Mandals —	1	Finmarkens — ..	1

Udenfor Fødselsstiftelsen er af Læger udførte de i følgende Tabel anførte obstetriciske Operationer, hvis Indikationer og Udfald vil sees, saavidt saadanne ere meddelte, af Tabellen Side 8 & 9.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af nedenstaaende Sammenstilling, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede:

Distrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte.	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn [1]).	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.
Christiania Stadsfysikat	4 471	2 092	25	671	20	129	33	10

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Overskudet af Fødte over Døde udgjorde saaledes 2 379 og Forholdet mellem hine og disse = 100: 46.8.

Til Oplysning om **Dødsaarsagerne** hidsættes følgende Tabel (se Side 10—15) sammendraget efter Lægernes Dødsanmeldelser.

De hyppigst opgivne Dødsaarsager vare: Phthisis pulmonum 376, simpel og tuberculøs Hjernebetændelse og Krampe i Børnealderen (tilsammen 180), akut Diarrhoe, Enteritis, Gastro-enteritis, Cholera nostras (tilsammen 249), akut Bronchit og Catarrh 158, Lungebetændelse 133.

Veirliget (se Tabellen Side 16).

Fattigsygepleien. Af Bylægerne er ialt behandlede 5 339 fattige Syge, 757 Gutter, 781 Piger, 1 299 voxne Mænd, 2 502 voxne Kvinder; af disse bleve 43 Gutter, 34 Piger, 153 Mænd og 159 Kvinder indlagte paa Sygehus efter foregaaende Behandling i Hjemmet. Desuden indlagdes 37 Gutter, 31 Piger, 226

Obstetriciske Opera-

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.		
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	
	lev.	død.	lev.	død.	lev.	lev.	død.
Utilstrækkelige Veer, langsom Fødsel ..	[1]) 53	[2]) 2	52	[3]) 4	-	-	-
Bækkensneverhed	5	-	4	1	-	-	-
Barselkrampe	2	-	2	-	-	-	-
Skjæv Issestilling	4	-	3	1	-	-	-
Anencephalisk Misfoster	1	-	-	1	-	-	-
Stort Fosterhoved	4	-	4	-	-	-	-
Ueftergivelig Modermund	1	-	-	1	-	-	-
Betændelse i Bækkenet	1	-	1	-	-	-	-
Tæring i sidste Stadium	1	-	1	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	[4]) 9	6	3
Tverleie med Fremfald af Navlesnor ...	-	-	-	-	2	-	2
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	1	-	1
Forsømt Tverleie	-	-	-	-	-	-	-
Sædeleie eller Fodleie, tildels med Vemangel	-	-	-	-	-	-	-
Skuldre med opslaaede Arme	-	-	-	-	-	-	-
Ustandselig Brækning	-	-	-	-	-	-	-
Fastvoxen Moderkage	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-
Strictur af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse ved Vemangel	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	72	2	67	8	12	6	6
	74		75			12	

[1]) Her ikke opført 1 Fødende, hos hvem 1ste Tvilling forløstes ved Tang og 2den [4]) Hos en forløstes 1ste Tvilling med Tang, 2den Tvilling ved Vending, begge ilive. Gang Fødende. [8]) I et Tilfælde Sneverhed i øverste Aabning; i et andet Ligevidden 3½

Mænd og 171 Kvinder paa Sygehus uden foregaaende Behandling i Hjemmet. Af de i Hjemmet behandlede Syge døde 51 Gutter, 47 Piger, 35 Mænd og 49 Kvinder, hvad der giver en Dødsprocent af 3.41.

I **Sundhedskommissionen** afholdtes 36 Møder. Mange Bygningsanmeldelser og sanitære Misligheder kom til Forhandling. I Anledning af gjentagne Gaslækager, hvorved Gas trængte ind i nærliggende Huse, blev Magistraten anmodet om at paalæggge Gasverkets Bestyrelse ved enhver Gaslækage at lade undersøge, hvorvidt Gas trængte ind i Husene i Nærheden, samt derom at indsende Melding til Sundhedskommissionen. I Anledning af Pesten i Sydrusland blev der forhandlet om de Foranstaltninger, der eventuelt vilde være at træffe. Paa Grund af en særlig hos Skolebørn optrædende smitsom katarrhalsk Conjunctivit blev i Begyndelsen af Mai Skolebestyrerne gjennem Aviserne opfordret til ikke at modtage Elever, der led af denne Øiensygdom. Der blev udstedt Forbud mod Salg af Drikkevarer, Konditorsager og Næringsmidler, der vare farvede med Anilin.

tioner i Christiania.

Udtrækning.			Partus præmaturus artificialis.			Abortus artificialis.	Perforation.	Exviscera-tion.	Efterbyrds-operation.	
Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Mødre.	Mødre.	Mødre.	
lev.	lev.	død.	lev.	lev.	død.	lev.	lev.	lev.	lev.	død.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	[5]) 1	[6]) 1	-	[8]) 3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	[7]) 1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	[1]) 1
7	5	2	2	1	1	1	3	1	18	1
	7			2					19	

ved Vending (hvor hun opføres). [2]) Dødsaarsag: Barselfeber. [3]) 1 Misfoster med Meningocele. [5]) Hos en 3de Gang Fødende. [6]) Hos en 4de Gang Fødende. [7]) I 14de Uge hos en 5te Tomme, i et tredie tillige stort forbenet Fosterhoved.

Da det i stor Masse importerede lindsaltede amerikanske Flesk hyppigt viste sig at indeholde Trichiner, fandt man sig beføiet til at paabyde Undersøgelse af alt saadant importeret Flesk, der i Almindelighed nydes i en mere eller mindre raa Tilstand, saasom Sider, Skinker og Boger. Med Hensyn til Kontrollen med Renlighedsforholdene blev der besluttet en ny Ordning, hvorved Bylægerne i hver sit Distrikt fik en mere aktiv Rolle som Sanitetsinspektører.

Den **offentlige Vaccination** udførtes af Stadsfysikus med Bistand af Bylægerne. Ialt vaccineredes 2 234 Børn. Desuden foretoges Revaccination væsentlig af Voxne. Til indenbys Læger uddeltes omtrent 40 og til udenbys Læger og Hjelpevaccinatører sendtes 373 Rør med Vaccinelymphe. Jordemodereleverne er som sædvanligt underviste i Vaccinationens Udførelse.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes i 1879: 23 Syns- og Obduktionsforretninger.

Sygehusene. I Byen er 4 Sygehuse, nemlig Rigshospitalet og dermed

Liste over de af Lægerne meddelte

Dødsaarsag.	Sum.	Deraf ere:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2det og 3die Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Alcoholismus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Aneurysma	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Angina membranacea	50	28	22	-		-	-	1	-	4	1	11	1
Anæmia	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Apoplexia	46	21	25	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Arthritis	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Arthrocace	16	7	9	-	-	1	1	-	-	-	-	-	
Atelectasis pulmonum	7	5	2	4	2	1	-	-	-	-	-	-	
Atrophia infantum	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Bronchitis acuta, Catarrhus	158	97	61	7	3	15	4	29	7	19	18	18	14
Bronchitis chronica	41	17	24	-	-	-	-	1	-	-	1	4	1
Cancer	77	37	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Carbunculus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Carditis, Endo-Peri-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cholera nostras	50	25	25	3	-	-	4	9	5	12	10	1	4
Cirrhosis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Combustio	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Contusio	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Convulsiones & Eclampsia	77	45	32	17	17	7	5	7	3	9	5	5	2
Cystitis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Debilitas congenita	74	44	30	34	22	6	4	2	3	2	1	-	
— senilis	48	14	34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diarrhoea	151	77	74	8	5	10	9	20	18	27	27	7	8
— chronica	8	4	4	-	-	-	-	-	-	1	2	3	
Diabetes mellitus	4	3	1	-		-	-	-	-	-	-	-	
Delirium tremens	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diphtheritis	22	13	9	-	-	-	-	-		2	-	3	4
Dysenteria	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Elephantiasis græcorum	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Emphysema	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Epilepsia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Erysipelas	4	3	1	-	-	2	-	-	-	1	-	-	
Febris puerperalis	15	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Febris typhosa	12	8	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Fibroma uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Fractura	17	15	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
Gangræna pulmonum	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Dødsaarsager i Christiania 1879.

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.		over 100 Aar.	
M.	K	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
7	4	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	4	3	6	3	8	10	2	3	-	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1	2	-	3	1	1	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	3	2	-	-	1	5	2	4	1	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	7	3	7	5	6	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	6	9	11	13	12	10	4	4	1	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	8	14	3	15	-	1	-	-
3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	4	4	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	7	-	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-
-	1	1	-	-	-	3	1	1	1	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	1	-	-	-	4	-	3	-	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

(Forts.) Dødsaarsag.	Sum.	Deraf ere:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2det og 3die Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Gastritis acuta	3	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
— chronica	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Gastro-Enteritis	48	26	22	2	-	3	3	10	7	7	5	2	
Hepatitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hernia	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hydrocephalus	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hydrops	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Hypertrophia prostatæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hæmatemesis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hæmoptysis	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
Hæmorrhagia interna	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Icterus	5	4	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	
Ileus, Intussusceptio, Volvulus	7	3	4	1	-	-	-	-	-		-	-	
Insania	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Intoxicatio	3	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
Laryngitis	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Meningitis simplex	33	16	17	1	1	1	2	2	1	6	3	4	
— tuberculosa	70	42	28	-	-	1	1	-	1	5	4	14	1
Morbus Brighti, Nephritis	36	19	17	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
Myelitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Necrosis, Caries, Periostitis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Oedema pulmonum	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Otitis interna	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Parametritis chronica	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— supurativa	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Peritonitis	28	12	16	-	1	-	-	1	-	-	-	1	
Phlebitis	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Phlegmone, Abscessus	9	6	3	-	1	-	-	1	1	-	-	1	
Phthisis	376	171	205	-	-	-	1	3	1	2	3	2	
Pleuritis	8	6	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	
Pneumonia crouposa	133	72	61	-	-	3	-	-	4	6	6	5	
— catarrhalis	37	22	15	1	-	4	-	6	2	8	4	2	
Puerperium	9	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pyæmia	12	8	4	2	-	1	-	-	-	-	-	-	
Rachitis	15	10	5	-	-	-	-	-	-	-	2	9	

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.		over 100 Aar.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	6	8	2	5	2	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	2	-	-	-	2	1	1	2	3	7	-	2	2	3	5	1	1	1	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1	2	2	2	4	1	-	1	2	4	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
3	2	4	9	4	8	13	11	45	73	41	33	29	29	14	10	9	12	2	8	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
6	4	2	2	1	-	2	-	4	3	9	5	11	6	16	10	4	9	2	4	1	5	-	-	-	-
-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	1	-	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(Forts.) Dødsaarsag.	Sum.	Deraf ere:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2det og 3di Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K
Rheumatismus acutus	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Sarcoma.....	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Scarlatina	30	14	16	-	-	-	-	-	1	1	3	6	
Scrophulosis.....	6	5	1	-	-	1	-	-	-	1	-	2	
Spasmus glottidis	3	1	2	1	-	-	-	-	1	-	1	-	
Submersio	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Suicidium.....	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Syphilis	21	14	7	3	2	6	-	1	1	-	2	-	
Tetanus	4	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Tuberculosis mil. & alior. organorum	14	8	6	-	-	-	-	-	-	-	2	-	
Tumor ovarii.....	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tussis convulsiva	11	5	6	-	-	-	-	1	-	1	2	3	
Ulcera chronica.....	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ulcus ventriculi	9	6	3	-	1	-	-	-	-	-	1	1	
Vitia organica abdominis..	14	4	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vitia org. cerebri et can. spin.	23	17	6	-	-	-	-	-	-	2	-	1	
Vitia org. conformationis..	6	1	5	1	4	-	-	-	-	-	1	-	
— — cordis	56	30	26	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
— — hepatis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— — pectoris.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Causa mortis ignota	19	16	3	2	-	2	-	2	1	4	1	1	
Tilsammen	2043	1079	964	90	62	66	34	98	58	123	105	111	10
				152		100		156		228		215	

i Forbindelse staaende Børnehospital og Fødselsstiftelse, Kristiania Bys Sygehus, Kristiania Garnisonssygehus, Diakonissehuset. Desuden havde Byen 3 faste Lazaretter og Kvarantænelazaret.

Strafanstalterne. Sundhedstilstanden blandt Fangerne i Akershus Fæstnings Strafanstalt som i Christiania Tugthus har været god, ligesom de almindelige hygiæniske Forhold i begge Strafanstalter i det Hele have været tilfredsstillende. Epidemiske Sygdomme og Fængselssygdomme forekom ikke.

I Akershus Fæstnings Strafanstalt var Middeltallet af Straffanger for Aaret 280. Der kom 6.8 Sygedag for hver Fange og 4.6 sygmeldt for hver Dag. Til Oplysning om Straffens Indflydelse i sanitær Henseende anføres at Gjennemsnitsvægten for Fangerne var 67.7 Kilogram. Af 294 veiede Fanger havde 43.9 pCt. tiltaget i Vægt med gjennemsnitlig 2.2 Kilo pr. Fange og 43.2 pCt. aftaget med gjennemsnitlig 1.4 Kilo pr. Fange, og 12.9 pCt. havde ikke forandret Vægt i Aarets Løb.

I Christiania Tugthus var Middeltal af Fanger 283 (88 Mænd, 195

i 4de og 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aer.		over 100 Aar.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	2	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	1	-	1	-	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	3	-	-	-	-	1	-	3	-	1	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	4	-	-	2	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	-	5	2	4	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	3	1	1	-	3	-	4	5	-	4	5	3	5	3	8	3	3	5	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
41	39	38	28	17	18	33	22	84	107	75	65	93	74	94	69	71	80	34	59	10	38	1	2	-	-
80		66		35		55		191		140		167		163		151		93		48		3		-	

Kvinder.) Der kom gjennemsnitlig 1.4 Sygedag paa hver Mandsfange og 9.0 Sygedag for hver Kvindefange. Af 271 veiede Fanger (86 Mænd, 185 Kvinder) have 145 (54 Mænd og 91 Kvinder) = 46.8 pCt. tiltaget i Vægt tilsammen 517 Kilogram, hvoraf 205 falde paa Mændene og 312 paa Kvinderne, medens 126 (32 Mænd og 94 Kvinder), 40.6 pCt. have aftaget med tilsammen 342 Kilo (deraf 88 Kilo for Mænd og 258 for Kvinder); 39 Fanger (18 Mænd og 21 Kvinder), 12.6 pCt. viste ingen Forandring i Vægt.

I Bodsfængslet. Det daglige Middeltal af Fanger var 185.7 og det samlede Antal Fanger 395. Sundhedstilstanden har været god. Fuldstændig Arbeidsfrihed paa Grund af Sygdom blev tilstaaet i 119 Dage, delvis i 41 Dage; af disse tilbragtes 61 Dage paa Sygeafdelingen. Fordeles disse paa det samlede Fangeantal, kommer paa hver Fange 0.30 Dag af fuld og 0.10 Dag med delvis Frihed. Tabellen Side 17 fremstiller Procentberegning over Forholdet mellem Kosthold og Legemsvægt hos udgaaede Fanger i 1879.

Meteorologiske Forhold i 1879.

Maaned.	Middel-temperatur (1837—67).	1879.							
		Temperatur. Celsius.			Barometer ved Havet (Middel.) Millimeter.	Vind (fremherskende).	Vindstyrke 0—6. Middel.	Skydække 0—10. Middel.	Regnhøide. Millimeter.
		Middel.	Maximum.	Minimum.					
Januar	— 5.1	— 6.6	4.5	— 18.2	766.3	NO.	1.0	6.9	4.9
Februar	— 5.0	— 7.7	1.9	— 21.6	53.7	NO.	0.8	7.0	25.6
Marts	— 1.8	— 2.7	9.6	— 12.3	60.5	NO.	0.8	5.3	21.4
April	3.8	3.4	13.3	— 6.4	57.2	NO.	1.0	5.8	26.7
Mai	9.9	10.3	27.7	— 2.6	59.2	S.	1.0	4.2	64.4
Juni	14.8	15.2	30.0	6.2	53.7	S.	1.0	5.6	101.7
Juli	16.5	16.6	27.1	7.5	53.1	O.	0.9	5.8	140.3
August	15.3	16.3	27.8	7.1	56.0	S.	1.0	5.4	62.6
September	11.3	11.6	22.7	3.4	57.6	S.	1.0	6.2	279.2
Oktober	5.4	5.2	18.6	— 4.6	57.4	NV.	0.8	5.6	81.9
November	— 0.2	— 1.2	11.4	— 14.3	62.1	N.	0.6	5.0	18.3
December	— 3.6	— 6.4	7.5	— 18.8	63.2	NO.	0.3	5.7	13.2
Aar	5.16	4.5	30.0	— 21.6	758.3	NO.	0.9	5.7	840.2

Forhold mellem Kosthold og Legemsvegt.

Bodsfængslets Fanger.	Kosthold.		Legemsvegt.		
	Fangekost alene.	Tillægskost.	Vundet i Vegt.	Tabt i Vegt.	Uforandret Vegt.
Alder:	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Af Alderen fra 18—25 Aar	44.86	55.14	62.62	29.91	7.47
- — - 25—35 —	37.18	62.82	46.15	46.15	7.70
- — over 35 —	26.32	73.68	36.84	52.63	10.53
Hvorfra komne:					
Fra Arrest eller fri Tilstand	42.93	57.07	52.72	39.67	7.61
- Tugthus	21.43	78.57	57.14	28.57	14.29
- Slaveri	-	100.00	50.00	33.33	16.67
Levevei og Beskjæftigelse:					
Af Arbeids- og Bondeklassen	42.60	57.40	55.03	36.69	8.28
- Haandverksklassen	33.33	66.67	56.67	36.67	6.66
- den konditionerede Klasse	-	100.00	40.00	60.00	-
Beskjæftigelse i Fængslet:					
Mere stillesiddende Arbeide	49.68	50.32	57.42	36.13	6.45
Arbeide med mere Bevægelse	10.20	89.80	44.89	40.82	14.29
Helbred og Konstitution:					
Af god Helbred	40.00	60.00	46.21	43.15	10.34
- svag —	40.68	59.32	74.58	23.73	1.69
Straffetid:					
Under 3 Maaneder	100.00	-	-	-	100.00
Fra 3—9 —	64.91	35.09	56.14	36.84	7.02
- 9 — til 2 Aar	10.45	89.55	58.21	32.84	8.95
Over 2 Aar	-	100.00	40.91	54.55	4.54

I Arbeidsanstalten var det daglige Middeltal af indsatte Mænd 198, af Kvinder 54; det daglige Middeltal af Sygmeldte og for Arbeide aldeles eller forstørstedelen Fritagne 18, nemlig 14 Mand og 4 Kvinder. Sygedagenes Antal var 6 434, af hvilke 4 923 for Mænd og 1 511 for Kvinder. I Rigshospitalet indlagdes 20 Mænd og 1 Kvinde, af hvilke 11 lede af Lungebetændelse; til Byens Sygehus overflyttedes 27 Mænd, størstedelen lidende af chroniske Ulcera, og 28 Kvinder, størstedelen lidende af Recidiv af Syphilis; i Sindssygeasylet indlagdes 1 Mand og 1 Kvinde. 2 Mænd døde, 1 af Slagtilfælde, 1 af akut Bronchit.

I det orthopædiske Institut har der efter Opgave af Bestyreren Tidemand været behandlet 63 Personer (56 Kv. 7 Md.), hvoraf 12 tilbageliggende fra forrige Aar, 51 indkom. 47 ere udgaaede, 16 tilbageliggende. Af de 47 Udgaaede,

hvoraf de fleste Tilfælde vare habituelle Rygradsdeformiteter i større og mindre Grad, opnaaede 1 meget god Bedring, 11 god Bedring, 2 ret god Bedring, 20 nogen Bedring. 1 Spondylit med Pukkel opnaaede efter 2 Maaneders Kur, understøttet af en mekanisk Støtteindretning, nogen Bedring, navnlig bedredes en paretisk Tilstand i begge Underextremiteter. 3 bleve ved Udgangen ved forskjellige Hindringer ikke undersøgte; 1 liden 6aars Pige brugte Kuren i 2 Maaneder til at udvikle Muskelsystemet; for 8 var Tilstanden uforandret.

I Rigshospitalets **Badeindretning** har der været givet følgende Antal Bad: 12 530 Karbad, 2 169 Dampbad, 226 Gytjebad, 2 331 Styrtebad og 4 Røgbad og til Rigshospitalets Syge foruden de almindelige Renselsesbade 1 873 almindelige Karbad, 379 Dampbad, 166 Gytjebad og 39 Furunaalsbad. I Christiania **Badeanstalt** toges 22 645 Karbad og 200 Styrtebad.

Byens 10 **Apotheker** visiteredes paa sædvanlig Maade

Medicinalpersonalet. Ifølge den officielle Fortegnelse over Læger (1880) vare 108 Læger bosatte i Christiania; Distriktslægen i Aker bor ligeledes i Christiania. Tandlægernes Antal var 14, Jordemødrenes 46, hvoraf 3 antages ikke at praktisere.

II. Akershus Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger [1]).	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		[2])40.58	97 550	26	33	32
1. Aker		8.48	28 838	[3]) 9	8	9
	Aker	3.60	12 077	3	4	5
	Asker	0.80	3 670	1	1	1
	Bærum	1.45	5 735	2	1	1
	Nitedal	1.51	2 480	1	1	1
	Skedsmo	1.12	4 876	1	1	1
2. Ullensaker		15.94	34 156	7	11	11
	Ullensaker	1.88	6 255	3	2	2
	Sørum	0.80	2 712	-	1	1
	Gjerdrum	0.66	1 743	-	1	1
	Nannestad	2.47	4 119	1	1	1
	Næs	4.74	8 516	1	2	2
	Eidsvold	2.63	7 460	1	2	2
	Hurdalen	2.08	2 193	1	1	1
	Feiring	0.68	1 158	-	1	1

[1]) Ved Distriktslægens Bopæl er her ligesom for de øvrige Amter Herredet udhævet med spærrede Typer. [2]) Confr. Beretn. for 1878 Pag. 27. [3]) Distriktslægen bor i Christiania.

(Forts.) Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
3. Høland . .	. . . . .	9.70	14 850	2	7	7
	Høland	5.20	6 000	1	3	3
	Urskog	2.76	4 553	1	2	3
	Fet	1.74	4 317	-	2	1
4. Follo . .	. . . . .	6.448	19 706	8	7	5
	Drøbak, Kjøbstad . . .	0.006	2 047	3	-	-
	Hølen Ladested	-	266	-	-	-
	Son —	-	748	1	-	-
	Hvitsten —	-	156	-	-	-
	Vestby	1.056	3 078	1	-	-
	Kraakstad	1.180	3 110	-	-	-
	Enebak	1.990	3 930	2	-	-
	Aas	0 829	2 733	1	-	-
	Fron	0 659	1 893	-	-	-
	Næsodden	0.728	1 745	-	-	-

Sundhedstilstanden opgives fra alle Distrikter som god; af epidemiske Sygdomme, der i det Hele optraadte sparsomt, vare de katarrhalske og gastriske Sygdomme de hyppigste. Lungebetændelse var mere udbredt end Aaret forud; af Typhoidfeber forekom nogle begrændsede Husepidemier, væsentligt i Akers Distrikt.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 392 eller 13.09 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (99 947). Opgaven er anført efter Presternes til det statistiske Centralbureau indsendte Opgaver over Døbte og Begravede.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 20 og 21).

Af **Typhoidfeber** forekom nogle spredte Tilfælde i vestre Akers Herred og i Skedsmo, samt et Par mindre og begrændsede Husepidemier i østre Aker — ved Fyrstikfabrikken paa Grønvoldsløkken, her antagelig opstaaet ved Smitte fra Vaalerengen i Christiania — og Arbeiderkolonien «Vaageby» (ialt 15 Tilfælde) paa Gaarden Aas's Grund i vestre Bærum, hvor den først Angrebne rimeligvis havde faaet Sygdommen i Drammen, og fra hvem den senere kom til nærmere Naboer. I Ullensaker Distrikt behandledes 7 Tilfælde af den i Næs bosatte Læge paa en Gaard med Nabopladse, uden at Smitteforholdene kunde udredes. I Follo Distrikt forekom 5 Tilfælde, et i hvert af Maanederne Februar til og med Juni, i Ladestedet Son.

Af **Skarlagensfeber** er anmeldt kun faa Tilfælde; disse angives i Almindelighed optraadte sporadisk og begrændsedes fordetmeste til de angrebne Familier. Fra Eidsvold - Ullensakers Distrikt — anføres at i de faa behandlede Tilfælde kunde Sygdommen udledes fra forudgangne Smittesteder.

Mæslinger optraadte i Hølands Herred uden at være ondartet. Kun et Dødsfald kjendes, hvilket indtraf hos en yngre Mand, der med ungdommelig Rask-

I Akershus Amt anmeldte

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	61	6	61	5	3	3	2	2	4	6	2	-
Barselfeber	26	5	26	3	3	-	1	-	3	5	2	2
Vandkopper	21	-	21	1	-	3	3	2	1	1	-	1
Skarlagensfeber	32	2	32	-	2	-	2	9	11	1	-	2
Rødlinger	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	55	1	55	-	-	-	2	20	19	14	-	-
Rosen	75	2	75	7	7	5	7	12	2	8	3	2
Kighoste	17	-	17	-	-	1	-	-	-	6	-	2
Diphtherisk Svælgbet.	52	5	51	-	8	5	3	3	4	5	7	2
Strubehoste	16	10	16	2	2	1	5	2	-	-	-	-
Kusma	12	-	12	-	1	5	2	-	-	1	1	2
Akut Bronchit / Andre katarrh. Tilfælde	1458	11	1458	198	214	211	153	116	79	66	55	87
Lungebetændelse	472	87	472	42	39	69	73	64	27	12	11	4
Pleurit	103	11	98	8	5	17	11	11	8	7	5	3
Gigtfeber	104	2	104	14	11	9	12	10	9	7	6	2
Koldfeber	6	-	5	1	1	-	-	-	1	-	-	1
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	610	19	610	36	36	35	41	45	47	61	96	90
Blodgang	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Skjørbug	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3125	162	3117	317	334	364	317	296	215	201	188	200

hed kraftigt vilde bevise, at det ved Mæslinger var utidigt at iagttage nogen Forsigtighed. Trods alle Advarsler færdedes han derfor — saa angreben han var — ude i en bidende kold Vind og det Dag efter Dag. Følgen var et heftig Anfald af Croup, for hvilket han bukkede under, (L. F. Lossius).

Af **Kighoste**, der Aaret forud havde været noget udbredt, er kun nævnt nogle faa Tilfælde fra Akers og et enkelt fra Ullensakers Distrikt.

Diphtherisk Svælgbetændelse er behandlet noget hyppigere end i foregaaende Aar i Aker og Ullensakers Distrikt, fra hvilket sidste bemærkes, at Sygdommen er optraadt enkeltvis i forskjellige Herreder og i Almindelighed paa Steder, hvor Sygdommen i den store gjennemgaaende Epidemi i Sextiaarene havde sit Tilhold. Det viste sig endvidere, at de Familier, som paany have været hjemsøgte af Sygdommen, have været saadanne, hvor Orden og Renlighed forsømmes, og saaledes let Slimhindesekreter, ophostet Slimhindebelæg ere henslængte og forblevne skjulte i Klæder etc., som paany fremtagne udbrede et i Reglen

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.							
					1		2		3		4	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
21	11	2	61	6	45	3	8	1	-	-	8	2
3	1	3	26	5	12	3	8	2	1	-	5	-
3	2	4	21	-	9	-	2	-	3	-	7	-
2	2	1	32	2	19	1	7	1	-	-	6	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	55	1	-	-	-	-	55	1	-	-
10	6	6	75	2	30	2	27	-	8	-	10	-
-	4	4	17	-	16	-	1	-	-	-	-	-
8	5	1	52	5	15	1	21	1	8	-	8	3
2	-	2	18	12	6	4	3	2	7	5	2	1
-	-	-	12	-	3	-	5	-	3	-	1	-
66	107	106	1458	11	564	2	362	3	173	2	359	4
23	52	56	477	92	167	33	164	34	52	12	94	13
7	8	8	103	11	24	-	37	6	26	5	16	-
4	7	13	104	2	25	1	43	1	23	-	13	-
-	1	-	6	-	3	-	-	-	-	-	3	-
50	31	42	610	19	224	10	169	2	72	-	145	7
1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	2	1	1	1	-	-	-	-	1	-
200	237	248	3132	169	1163	61	857	53	432	25	680	30

meget intenst Smittestof med stor Dødelighed tilfølge. Der er forekommet flere Exempler herpaa og flere lignende Tilfælde iagttagne af Distriktlægen i Kollegers Praxis, (N. W. Thoresen).

Lungebetændelse er behandlet hyppigere end Aaret forud. Fra den i Bærum — Akers Distrikt — bosatte Læge anføres at af 57 Tilfælde — et Antal der er betydelig større end Aaret forud -- falde de fleste i Maanederne Marts, April og Mai; især udmærkede Marts sig med sine usædvanlig heftig optrædende Lungebetændelser (tildels Dobbeltpneumonier og Pleuropneumonier) og af Marts igjen Ugen fra 23—29 Marts, (A. Johannesen). Fra Ullensaker anføres, at Lungebetændelse forekom hyppig i Marts og April i Sørum. Paa en afsides Plads hos fattige Folk angrebes først Manden og Konen og inden kort Tid 3 voxne Børn. Læge var ikke tilkaldt. Efter faa Dages Sygdom døde baade Mand og Kone, nu tilkaldtes en 35 Aar gammel Gut fra en Nabogaard for at være behjelpelig under Begravelsen af de Døde og forat pleie de Syge, men denne blev efter et Par Dages

Forløb smittet og bragt syg hjem, hvorefter Anmeldelse skede til Lægen, som ved sit Besøg traf ham Døden nær, lidende af en heftig Dobbeltpneumoni. Han begravedes uden Ligfølge, Hus og Klæder desinficeredes, og senere forekom ikke flere Tilfælde, (F. Ellertsen). Om Lungebetændelsens Ætiologi og Forekomst i Eidsvold henvises til et i Anhanget indtaget Uddrag af Distriktslæge Thoresens Medicinalberetning for Aaret 1879. Den i Son bosatte Læge anfører, at Sygdommen i et af ham behandlet Tilfælde syntes fremkommen ved Smitte, idet en middelaldrende Kone uden at have udsat sig for Refrigerium angrebes 2den Dag efterat have besøgt en Lungebetændelsespatient, der med Bestemthed antoges at have paadraget sig Sygdommen ved Forkjølelse, (O. Christie).

Af **Miltbrandkarbunkel** omtales 3 Tilfælde, hvoraf et endte dødeligt; to Tilfælde indtraf i Ski Sogn, et i Aker.

Veneriske Sygdomme. Følgende Tabel giver en Oversigt over disse Sygdommes Forekomst inden Amtet udenfor Sygehus:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Antal Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.							
			1		2		3		4	
			Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Syphilis	31	2	2	1	16	1	1	-	12	-
Gonorrhoe	24	-	3	-	9	-	4	-	8	-

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se næste Side).

Svindsot er paa Lægernes Dødslister opført som Dødsaarsag hos 129. I de enkelte Lægedistrikter var Antallet af opgivne Dødsfald af Svindsot og deres Forhold til samtlige opgivne Dødsaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme følgende (se Tabellen Side 24).

Hvad Aarsagsforholdet for denne Sygdom angaar, anfører Verkslæge Johannesen: «I sidst forløbne Aar havde jeg et Tilfælde af Svindsot, hvor Smitte maattte ansees som den eneste Aarsag. En ordentlig og velstaaende Bygningssnedker, der altsaa under Arbeidet mest opholdt sig i fri Luft, sygnede ind og døde af Tæring en Tid efter, at hans Kone, der var af udpræget phthisisk Slægt, og hans Datter vare bukkede under for denne Sygdom. Snedkeren selv var af ualmindelig kraftig og sund Familie. — — — I et andet Tilfælde synes der at være Grund til at antage, at en Mands 2den Kone blev smittet af hans syge Børn af 1ste Ægteskab. — — Jeg har samlet de Tilfælde af Tæring, der ere forekomne blandt Befolkningen ved Bærums Verk (mellem 300—400 Mennesker), og fundet, at de udelukkende tilhøre 3 Slægter.

Sindssyge. For Amtskommunens Regning forpleiedes i Tiden fra 1ste Juni 1879 til 31te Mai 1880: 119 Sindssyge, hvoraf 52 paa Asyler. For 67 i Privatforpleining udsatte Sindssyge var Hjemstavn følgende: i Akers Distrikt 18, i Ullensakens 35, i Hølands 5, i Follo 9.

I 3 af 4 behandlede Tilfælde af **Struma** angrebes Personer, i hvis Familie Sygdommen før er optraadt. (A. Johannesen).

For **Morbus Basedowi** behandledes en Dame, hos hvem Sygdommen optraadte efter en voldsom Skræk, efterfulgt af langvarig Ærgrelse og Livslede (A. Johannesen).

Liste over kroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.							
								1		2		3		4	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Aker.		Ullensaker.		Høland.		Folle.	
								Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	329	1	4	5	164	147	17	90	1	111	-	110	-	18	-
Fnat	30	-	10	7	4	9	7	7	-	20	-	1	-	2	-
Skurv	8	-	2	2	3		4	3	-	-	-	3	-	2	-
Kjertelsyge	205	-	69	63	17	26	19	73	-	71	-	34	-	27	-
Rachit	84	2	45	35	-	-	11	11	2	10	-	51	-	12	-
Simpel Meningit	22	14	9	4	5	2	9	4	4	9	5	8	4	1	1
Tuberkuløs Meningit	12	12	4	3	1	1	6	9	9	1	1	-	-	2	2
Svindsot	252	129	7	14	81	111	23	100	53	76	43	33	20	43	13
Kræft	76	47	1	-	31	38	16	21	12	29	15	12	10	14	10
Vatersot og Morbus Brighti	57	[1]) 22	2	3	24	22	14	15	8	14	5	11	6	17	3
Blegsot og Anæmi	726	2	27	85	30	434	18	183	[2]) 1	295	[3]) 1	74	-	174	-
Menstruationsuordener	193	-	-	-	-	193	16	50	-	77	-	35	-	31	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1307	15	45	43	505	594	21	409	2	657	12	63	-	178	1
Ormesygdomme	151	-	61	56	1	3	14	17	-	74	-	34	-	26	-
Drankersygdomme	9	1	-	-	7	1	5	-	-	2	-	1	-	6	1

[1]) Vatersot 6. Morbus Brighti 16. [2]) Anæmia perniciosa, Kv. 10—15 Aar. [3]) Anæmia perniciosa, Kv. 15—20 Aar.

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Aker	238	53	61	177	22.3	29.9
Ullensaker	205	43	53	152	20.9	28.2
Høland	132	20	25	107	15.1	18.7
Follo	90	13	30	60	14.4	21.7
Bydistrikt	26	2	8	18	7.7	11.1
Landdistrikt	64	11	22	42	17.2	26.1
Akershus Amt	665	129	169	496	19.4	26.0
Deraf i Byer	26	2	8	18	7.7	11.1
— - Landdistrikt	639	127	161	478	19.5	26.6

Obstetriciske Operationer. Følgende Liste giver en Oversigt over de af Lægerne udførte Operationer med Angivelse af Indikation og Udfald for Mødre og Børn. Af andre obstetriciske Operationer angives udførte 1 Exviscération ved forsømt Tverleie; Moderen ilive. 1 Accouchement forcé med Vending ved Blødning fra Placenta prævia i 7de Svangerskabsmaaned. Moderen ilive; Barnet dødfødt. Ialt er udført 26 Operationer, hvoraf 17 i Aker, 3 i Ullensaker, 1 i Høland, 5 i Follo (se Tabellen næste Side).

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Opgaver, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede (se Tabellen næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 623 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 45.7.

I Lægernes Dødslister meddeles Opgave for 7 paa Barselseng døde Kvinder, hvoraf 5 af Barselfeber, 1 af Barselmani og 1 af Blødning.

De vigtigste **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Landdistrikterne.
Svindsot	129	2	127
Lungebetændelse	92	1	91
Alderdomssvaghed	47	2	45
Kræft	47	4	43
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	33	-	33
Vatersot og Morbus Brighti	22	1	21
Organisk Hjertesygdom	22	1	21
Diarrhoe og Cholera nostras	19	3	16
Hjerneslag	17	-	17
Kronisk Bronchit	17	-	17

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.		Efterbyrds-operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.
	lev.	uopg. Udf.	lev.	død.	levende.	levende.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	11	1	[1]) 10	2	-	-	-
Bækkensneverhed	3	-	3	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	[2]) 1	-	-	-	-
Hydrocephalisk Fosterhoved	1	-	1	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsveie	1	-	1	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1 (2)	[3]) 3	-
Blødning	-	-	-	-	1	[4]) 1	-
Striktur af indre Modermund	-	-	-	-	-	-	1
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	17	1	16	2	2 (3)	4	2
	18		18				

[1]) 1 var 2den Tvilling. 1ste Tvilling forløstes ved Vending, heldigt Udfald for Moderen. [2]) Levede i 2 Timer. [3]) 2 vare 1ste Tvilling (2den forløst, en ved Tang og en ved Vending. [4]) 2den Tvilling, 1ste Tvilling forløst ved Vending paa Grund af Tverleie.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte [1]).	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.
Aker	993	441	84	4	7	35	7	4
Ullensaker	963	471	68	7	5	26	8	1
Høland	445	219	21	2	2	16	10	1
Follo	614	261	42	6	-	8	8	3
Bydistrikt	140	36	6	-	-	2	4	1
Landdistrikt	474	225	36	-	-	6	4	2
Akershus Amt	3015	1392	215	19	14	85	33	9
Deraf i Byer	140	36	6	-	-	2	4	1
— - Landdistrikt	2875	1356	209	19	14	83	29	8

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Veirliget. Fra Akers Distrikt anføres, at de første Vintermaaneder vare jevnt kolde med rigelig Snefald. Sneen laa længe udover Vaaren, der var sen og kold. Forsommeren med rigelig Regn, der drev Ager og Eng frem. Sommeren tildels med megen Regn, der for en Del hindrede Indhøstningen, hvis Udbytte var godt i Kvantitet, men af noget forringet Kvalitet; de sidste Vintermaaneder milde og sneløse.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Om Forholdene ved «Bærums Jernverk» anfører Verkslæge Johannesen, at Verket ligger i en trang og taalelig dyb Gryde. En Del af Arbeiderboligerne ligge paa Skraaningerne af de Aase, der danne Begrændsningen for Gryden; selve Fabrikkerne og Resten af Arbeiderboligerne i Bunden. Her er saa trangt mellem Aaserne, at der foruden til Arbeidernes Huse, der ligger tæt op til Kulsaas, blot bliver saavidt Plads til Elven og Landeveien. Efter min Erfaring er der paa dette Sted — den saakaldte «Gaden» — meget liden Luftvexel. De nærmeste Dalfører ere ikke ubetydelig høiere beliggende end Verket, saa Luftstrømningerne kunne tænkes at gaa over dette. Sikkert er det, at der jævnlig paa «Gaden» er slet Luft, opfyldt af Sod og Støvpartikler fra Fabrikkerne, med Lugt fra Fjøse og Udhuse. Ligeledes tage de høie Aaser meget bort af Solskinnet og Lyset. Befolkningen bestaar for en stor Del af Familier, hvis Medlemmer fra langt tilbage i Tiden have været i den Ankerske og Wedelske Slægts Tjeneste Sønnen tager ofte Faderens Arbeide; i flere Slægtled have disse Familiers Mænd været beskjæftigede med Masovnarbeide, Formning, Støbning og Slibning af Staal og Jern; de have indaandet afvexlende jernstøvfyldt og sandopfyldt, fugtig og tør, hed og afkjølet Luft ofte under meget stærkt legemligt Arbeide. De hjemsøges meget hyppig af Lungebetændelser, Bronchiter, Anginaer. Boligerne ere smaa, lave, for en Del Slagstenhuse, flere af Tømmerhusene gamle og brøstfældige. Den økonomiske Stilling som oftest ret god. Kvinderne lide meget af nervøse og hysteriske Tilstande, Børnene — især paa «Gaden» — af Kjertelsygdomme og Øiensygdomme. — — — I den daglige Kost blandt den arbeidende Klasse maa der siges at være skeet en betydelig Forandring i den senere Tid. De gamle Maaltider: Grød og Melk, Velling, Kjødmad, Havrebrød o. s. v. afløses mere og mere af Kaffe og Smørbrød, der af mange nydes til alle Maaltider blot med lidt Afvexling af Sild og Poteter. Kaffe nydes ofte uden Melk og Sukker; af Brød benyttes i den senere Tid ofte daarligt stegt Rugbrød, der bringes omkring i Bygden fra Bagerier i Kristiania og Sandviken, da man af Magelighedshensyn og Lyst til «ferskt Brød» finder dette bekvemmere end at bage sit gangsatte Brød selv. Den gode Anledning, der er til at faa afhændet sin Melk til Meierierne, gjør at selv Smaabørn mange Steder (f. Ex. paa Bærums Verk) maa nøie sig med et sørgeligt Minimum af Melk. Vistnok er der ingen Mangel paa Tilfælde, hvori Kardialgier lettes efter Ophøret med Kaffe; men min Erfaring synes at tale for, at Kaffe i det Hele virker skadeligt derved, at den ved sin Velsmag og lette Tilberedning foretrækkes for anden kraftig hensigtsmæssig Kost, der giver Maven Arbeide og saaledes er til «at slide paa». Kaffen og det løse Surbrød fordøies let og hurtigt, saa Arbeidet mellem Maaltiderne foregaar for en stor Del paa tom Mave. Jeg tror, at man ikke bør anslaa den Indflydelse ringe, som denne Kaffe- og Smørbrødlevemaade ligefra den tidligste Barndom maa udøve paa Slægten. Her er en almindelig Klage, at den nuværende Ungdom hverken er saa arbeidsdygtig eller har den Energi og Kraft som den ældre Slægt. Af stærke Drikke er det fornemmelig Øl, som consumeres i store Kvantiteter. Kommunen tillader vistnok Ølhandel blot paa ganske faa Steder, men Ølkjørere fra Kristiania gjennemstreife Bygden i alle Retninger. Det er væsentlig Arbeiderbefolkningen ved de store Fabrikanlæg, der gjør sig bemærket ved Misbrug af Øl; mindre det egentlige Bygdefolk. Sædeligheden staar lavt. Natteløberiet florerer. Om nogen Forlovelse er der ofte

ikke Tale; Paterniteten er i flere Tilfælde tvivlsom. Aarsagen til dette beklagelige Forhold er vel for en Del at søge i, at Tjenere af begge Kjøn benytte samme Soveværelse, hvor Samkvemmet er frit og ukontrolleret, og hvor nærboende Ungdom samler sig Søndag- og Lørdagaften. I sin Omtale af de hygiæniske Forhold i Enebak nævner Cand. med. Benneche Fabrikarbeidet omkring i Hytterne i Bygdens Centrum «Kirkebygden». Arbeidet erholdes fra Jølsen Fyrstikfabrik og bestaar i at sammenklistre de til Fyrstikkerne brugelige Æsker. Børnene maa ofte allerede fra 6-Aarsalderen af sidde hele Dagen ved et Bord og klistre Æsker, og selv Tiden til Maaltiderne bliver dem kun i knapt Maal tildelt. At dette Forhold, hvorved Børnene Dag ud og Dag ind maa sidde i en foroverbøiet Stilling i en alt andet end sund Atmosphære[1]) med et saa mekanisk og aandssløvende Arbeide, i høi Grad maa virke ugunstig saavel paa deres legemlige som sjælelige Udvikling tiltrænger neppe yderligere Bevis. Her er Fabrikarbeidet i en af sine værste Skikkelser, fordi det er uden Kontrol, fordi Ingen kan paase, hvad desværre vist ofte skeer, at Forældrene anstrænge Børnene over Evne. Disse Stakler nyde ikke godt af Lovene om Børns Fabrikarbeide, og Følgen er, at Slægten degenererer, og at disse Børn senere i Livet blive mere eller mindre udygtige til at ernære sig paa anden Maade end ved det tilvante, for Voxne ikke tilstrækkelig lønnende Arbeide og derfor for en stor Del maa ligge Bygdens Fattigvæsen til Byrde. Det synes som om Børnene i de øvrige Dele af Distriktet ser langt sundere og mere livsfriske ud end i Centrum, hvor dette Arbeide drives. Saameget er ialfald vist, at af Fattigpatienter falder den langt overveiende Del paa Egnen omkring Fyrstikfabrikken. At en Fabrik tillige medfører andre Ulemper er uundgaaeligt, og i denne Fabrikdrift maa vel ogsaa for en stor Del Aarsagen søges til den desværre her herskende store Usædelighed. Derimod synes Drikfældigheden i Distriktet ikke stor, hvad vel har sin Aarsag i Vanskeligheden af at erholde Spirituosa, idet der saavidt mig bekjendt i Distriktet ikke findes nogen Brændevinsrettighed, og Ølretten kun findes ved de langt fra Fabrikken liggende Skydsstationer.

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede, og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.	Antal Møder.		
Amtet	12	1413	34	2590	9 [1])
Aker	4	604	2	835	6
Ullensaker	2	424	20	829	2
Høland	2	178	3	442	-
Follo	4	207	9	484	1

[1]) Hvoraf 5 Syns- og Obduktionsforretninger.

Sundhedskommisioner. I Aker ere Mødernes Antal indskrænket paa Grund af den Ordføreren givne Bemyndigelse til i Forening med et Sundhedskommissionsmedlem og vedkommende Rodemester at afgjøre indløbende Klager; ligesaa er der af Sundhedskommissionen nedsat en Epidemikomite bestaaende af

[1]) I Husmandspladsene findes kun yderlig sjelden et Vindu, der kan aabnes, og Luftvexel bliver saaledes utilstrækkelig i de ofte temmelig overfyldte Rum.

Ordføreren og to valgte Sundhedskommissionsmedlemmer med Bemyndigelse til at træffe fornødne Forføininger i epidemiske Tilfælde.

Badeindretninger. Grefsens Vandkuranstalt var i Virksomhed fra 1ste Juni til 1ste September og besøgtes af 256 Badegjæster. De med bedst Resultat behandlede Sygdomme vare almindelig nervøs Svækkelse, Hypochondri, Hysteri, Dispositio catarrhalis, kronisk Rheumatisme, Mave- og Tarmkatarrh. Eidsvolds Bad besøgtes af 56 Personer; Chlorose og Anæmi, derpaa grundede Menstruationsuordener og nervøse Lidelser vare de Sygdomme, som især kom under Behandling. Drøbak var om Sommeren besøgt af over 300 Fremmede, der flittigt brugte Badene.

Drøbaks **Apothek,** det eneste i Amtet, visiteredes. Personalet bestod foruden Apothekeren af 2 Disciple.

III. Smaalenenes Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		32.281	107 804	32	1	37	27
1. Eidsberg		10.795	23 412	5	-	9	7
	Rødenæs	2.85	2 366	1	-	2	2
	Rakkestad	3.263	5 940	1	-	2	1
	Eidsberg	1.797	5 535	2	-	2	1
	Trygstad	1.56	4 337	1	-	1	1
	Askim	0.530	2 430	-	-	1	1
	Skibtvet	0.795	2 804	-	-	1	1
2. Moss		6.186	19 445	7	-	7	7
	Moss Kjøbstad	0.011	4 509	5	-	-	-
	Moss Landsogn	0.444	1 416	-	-	-	-
	Spydeberg	1.089	2 610	1	-	-	-
	Haabøl	1.126	2 372	-	-	-	-
	Vaaler	1.953	2 747	-	-	-	-
	Raade	0.892	3 029	-	-	-	-
	Rygge	0.671	2 762	1	-	-	-

(Forts.) Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
3. Sarpsborg		5.479	41 293	11	1	12	9
	Sarpsborg, Kjøbstad	0.002	3 272	5	-	-	-
	Fredrikstad, —	0.085	9 616	6	1	-	-
	Tune	1.392	7 037	-	-	-	1
	Varteig	0.544	1 353	-	-	-	1
	Skjeberg	1.518	4 523	-	-	-	3
	Borge	0.607	4 066	-	-	-	1
	Onsø	0.950	5 063	-	-	-	2
	Glemminge	0.381	6 363	-	-	-	1
4. Hvaløerne		9.806	13 862	[1]) 2	-	5	5
	Hvaløerne	0.677	2 476	-	-	1	1
	Berg	2.003	3 772	-	-	1	1
	Id	2.997	3 593	1	-	1	1
	Aremark	4.129	4 021	-	-	2	1
5. Fredriksh. Stadslægedistrikt	Fredrikshald, Kjøbstad	0.015	9 792	7	-	4	[1]) -

[1]) Distrikslægen bor i Fredrikshald.

Sundhedstilstanden skildres i det Hele som god. Af epidemiske Sygdomme optraadte kun Lungebetændelse og katarrhalske Sygdomme med større Udbredning.

Dødeligheden. I 1879 var de Dødes Antal efter Præsternes til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede: 1 678 eller 14.81 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (113 287).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 30 og 31).

Typhoidfeber. For et i Haabøl (Moss Distrikt) behandlet Tilfælde oplyses, at Smitten skrev sig fra Sverige (Sillerud Sogn i Wärmland). Den Syges Forældre laa ved hans Afreise fra Hjemmet syge af Typhoidfeber, og han blev selv syg 8 Dages Tid efter Ankomsten til sin Tjeneste. I Sarpsborgs Distrikt forekom i 4de Kvartal to Lokalepidemier (en i Skjeberg, en i Varteig), hvor det lykkedes at begrændse Sygdommen til de oprindelig angrebne to Huse; 6 Personer behandledes. Smitteforholdene kunde ikke udredes, den første, der blev syg, var en Jernbanearbeider. Af de i Sarpsborgs Distrikt behandlede 51 Tilfælde ere 16 behandlede af Lægerne i Sarpsborg (af disse 2 i Sarpsborg By, de øvrige i Landdistrikterne) og 35 af Lægerne i Fredrikstad, nemlig 16 i Fredrikstad By (4 paa Østsiden og 12 paa Vestsiden), 16 i Glemminge og 3 i Onsø. I Hvaløernes Distrikt behandledes 2 Tilfælde paa Hvaløerne og 1 i Ødemark, (Aremarks Herred).

Skarlagensfeber forekom kun lidet i Landdistrikterne. De fleste Tilfælde — men mere spredte og optrædende hele Aaret igjennem — indtraf i

I Smaalenenes Amt anmeldte

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for									
	Behandlede.	Deraf Døde.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
Typhoidfeber	77	8	77	1	5	11	11	6	4	3	8	7
Barselfeber	23	4	23	2	-	2	3	5	1	2	3	2
Vandkopper	114	-	114	18	5	11	19	8	15	17	1	2
Skarlagensfeber	143	18	143	46	17	22	12	13	1	5	5	1
Rødlinger	10	-	10	-	-	3	-	-	-	-	2	1
Mæslinger	20	-	20	6	-	3	3	-	-	1	3	1
Rosen	200	2	200	30	18	19	15	14	26	17	9	17
Kighoste	119	3	119	6	6	9	3	3	12	8	8	20
Diphtherisk Svælgbet.	118	6	118	19	9	11	5	12	8	4	9	5
Strubehoste	22	9	22	4	1	3	1	1	-	1	1	4
Kusma	2	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrh. Tilfælde	4084	33	4084	423	438	465	462	358	289	230	220	234
Lungebetændelse	754	106	752	57	87	115	112	136	51	25	14	20
Pleurit	99	10	99	8	10	11	8	8	8	5	10	12
Gigtfeber	176	5	176	19	26	23	21	10	19	7	5	14
Koldfeber	4	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	1382	33	1382	69	51	72	74	72	119	205	334	181
Blodgang	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	6	-	3	-	-	-	2	-	-	-		
Tilsammen	7354	237	7348	709	675	780	752	646	553	530	632	522

[1]) Bronchit 32, Laryngit 1.

Sarpsborgs Distrikt (Fredrikstad By 48 og Glemminge Herred 24) og i Fredrikshald, hvor Sygdommen vedvarede i Aarets 4 første Maaneder. De i Hvaløernes Distrikt optraadte Tilfælde forekom i Nærheden af Fredrikshald, hvorfra Smitten antoges kommen.

Af **Mæslinger** omtales spredte Tilfælde fra Eidsberg og en liden Husepidemi paa en Gaard paa Romskoven i Rødenæs, hvortil Smitten var kommen fra Sverige. Fra Hvaløernes Distrikt anføres, at Sygdommen optraadte mildt flere Steder i Id og Berg.

Kighoste optraadte betydelig sjeldnere end Aaret forud; det overveiende Antal i Sarpsborgs Distrikt er behandlet i Fredrikstad og Omegn. Fra Hvaløerne anføres, at Sygdommen ikke var sjelden i Id og Berg.

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.									
					1		2		3		4		5	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaløerne.		Fredrikshald.	
					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
15	3	3	77	8	4	-	5	-	51	4	3	2	14	2
-	1	2	24	5	2	-	1	1	8	1	2	2	11	1
3	5	10	114	-	46	-	-	-	47	-	-	-	21	-
7	5	9	143	18	3	-	1	-	83	10	4	3	52	5
-	1	3	10	-	-	-	4	-	2	-	-	-	4	-
-	3	-	20	-	12	-	-	-	6	-	2	-	-	-
13	10	12	200	2	19	-	24	-	97	2	3	-	57	-
19	7	18	119	3	9	-	13	-	87	2	7	1	3	-
4	13	19	118	6	21	2	44	-	38	3	-	-	15	1
3	1	2	22	9	3	3	6	3	10	2	-	-	3	1
-	-	-	2	-	1	-	-	-	1		-	-	-	-
274	350	341	4 084	33	259	-	365	8	1715	17	100	1	1645	7
20	60	55	754	106	122	23	194	24	263	37	24	11	151	11
11	3	5	99	10	24	1	20	2	42	4	2	-	11	3
10	7	15	176	5	40	2	16	1	66	-	4	-	50	2
-	-	1	4	-	-	-	1	-	2	-	-	-	1	-
72	66	67	1 382	33	38	1	151	7	566	19	14	-	613	6
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	6	-	-	-	2	-	1	-	3	-	-	-
451	536	562	7 355	238	604	32	847	46	3085	101	168	20	2651	39

Diphtherisk Svælgbetændelse var fremdeles i Aftagende. I Eidsbergs Distrikt optraadte enkelte smaa Epidemier (i Februar i Skibtvedt og i December i Trygstad).

Lungebetændelse sees efter Listerne at være forekommen hyppigere end Aaret forud. Fra Eidsbergs Distrikt anføres, at Sygdommen iaar var mere fremtrædende end i det foregaaende Aar og meget mere ondartet end almindelig, (Klingenberg). Hos de fleste Patienter, der ovorstod Sygdommen, indtraadte Lysis og Reconvalescentsen var langvarig. Krisis var yderst sjelden, (P. Aaser). Fra Spydeberg — Moss Distrikt — anføres at Lungebetændelse i Aarets 2det Kvartal optraadte voldsomt og sammen med Pleurit og Bronchit bevirkede en anselig Procent af det samlede Antal Dødsfald. Dødsprocenten af de Behandlede udgjorde 14.

Veneriske Sygdomme. Følgende Tabel giver en Oversigt over de udenfor Sygehusene behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Antal Dødsfald [1].	Fordeling paa Lægedistrikterne.						
			1	2	3		4	5	
			Eidsberg.	Moss.	Sarpsborg.		Hvaløerne.	Fredrikshald.	
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.
Syphilis	92	[1]) 5	6	16	46	4	1	23	1
Gonorrhoe	134	-	8	27	61	-	3	35	-

[1]) Alle Børn (3 Md. 2 Kv.) under 1 Aar.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se næste Side).

Svindsot. Nedenstaaende Tabel viser for de enkelte Lægedistrikter Dødsfald af Svindsot i Forhold til samtlige kjendte Dødsfald og til Dødsfald af ikke epidemisk Sygdom:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Eidsberg	154	33	32	122	21.4	27.4
Moss	168	28	46	122	16.7	22.9
Moss By	83	14	26	57	16.9	24.6
Landdistrikt	85	14	20	65	16.5	21.5
Sarpsborg	276	47	101	175	17.0	26.9
Sarpsborg By	48	5	14	34	10.4	14.8
Fredriksstad By	110	19	40	70	17.3	27.1
Landdistrikt	118	23	47	71	19.5	32.5
Hvaløerne	81	9	20	61	9.0	14.6
Fredrikshald	147	23	39	108	15.6	21.3
Smaalenenes Amt	826	140	238	588	16.9	23.8
Deraf i Byer	473	61	139	334	12.9	18.2
— - Landdistrikt	353	79	199	254	22.4	31.1

Angaaende Tømmerbedriftens Forhold til Udviklingen af Svindsot bemærker praktiserende Læge i Eidsberg, H. Scharffenberg bl. A., at de i de $3^1/_2$ Aar, hvori han har været Læge ved Lændsen, ikke er indtruffet et eneste Tilfælde af

Liste over kroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.									
								1		2		3		4		5	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaløerne.		Fredrikshald.	
								Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	505	-	-	-	328	160	19	38	-	71	-	326	-	10	-	60	-
Fnat	64	-	12	9	13	11	16	7	-	6	-	38	-	6	-	7	-
Skurv	11	-	5	4	1	1	3	2	-	-	-	9	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	354	1	140	147	20	45	20	23	-	54	-	242	1	9	-	26	-
Rachit	47	1	23	24	-	-	15	7	-	18	1	21	-	-	-	1	-
Simpel Meningit	26	19	9	4	6	2	17	6	4	2	1	14	11	3	3	1	-
Tuberkuløs Meningit	42	34	10	14	1	2	19	5	5	10	10	19	14	-	-	8	5
Svindsot	387	140	7	7	163	188	24	73	33	71	28	179	47	11	9	53	23
Kræft	81	43	-	-	32	42	20	25	10	14	7	22	10	6	6	14	10
Vatersot og Morbus Brighti	84	[1]) 27	1	8	26	39	20	14	8	13	5	41	10	1	1	15	3
Blegsot og Anæmi	753	-	16	77	22	608	23	117	-	85	-	473	-	8	-	70	-
Menstruationsuordener	143	-	-	-	-	143	21	30	-	25	-	53	-	6	-	29	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1500	9	35	64	716	650	23	298	1	193	4	677	1	49	1	283	2
Ormesygdomme	128	-	47	50	3	1	20	13	-	19	-	60	-	17	-	19	-
Drankersygdomme	17	2	-	-	16	1	11	1	-	4	-	5	1	1	1	6	-

[1]) Vatersot 10, Morbus Brighti 17.

Lungetuberkulose. Ogsaa tidligere har denne Sygdom været sjelden blandt Lændsearbeiderne efter Oplysninger fra Lændsens Bestyrer, der i 27 Aar har indehavt denne Stilling. Han oplyser, at Antallet af Arbeidere har varieret mellem 200 til 120 aarlig, og han antager i disse 27 Aar at have havt omtrent 350 forskjellige Personer i Arbeide ved Lændsen, og af disse vides kun 10 a 15 at være døde af Tæring. Udenfor Tømmerflødningen i Glommen foregaar der ingen større Tømmerbedrift i Distriktet.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 40 Tangforløsninger 14 Vendinger, 1 Udtrækning paa Sædet, 2 Efterbyrdsoperationer, hvilke Operationers Indikation og Udfald sees af nedenstaaende Tabel:

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning paa Bækkenenden.		Efterbyrdsoperationer	
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre	Børn.	Mødre.	
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	lev.	lev.	død.
Utilstrækkelig Veer, langsom Fødsel .	29	-	8	30	7	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Bækkensneverhed . .	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Barselkrampe	-	-	-	-	-	-	-	[1]) 1	1	2	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	-	-	2	-	1	3	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	3	[2]) 2	3	1	6	1	-	-	-	-
Sammenvoxning . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	[3]) 1
Uopgiven Indikation	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	30	1	9	31	7	2	6	5	5	6	7	1	1	1	1	1
	40			40			14			14			1	1	2	

[1]) Død af Barselkrampe. [2]) Død af Peritonit. [3]) Død af Barselfeber.

Af Operationer forøvrigt omtales 3 Perforationer — alle indicerede ved Bækkensneverhed, (i et Tilfælde var der rhachitisk Bækken med $2^3/_4$" conjugeta vera) med gunstige Udfald for Mødrene. 1 Exvisceration efter Vending forsøgtes hos en 28aarig Kvinde med betydelig Bækkenforsnevring men maatte afbrydes paa Grund af Konens Svaghed, og Døden indtraadte antagelig af Livmoderbristning. Ialt udførtes 61 Operationer, hvoraf forefaldt 7 i Eidsberg, 12 i Moss, 30 i Sarpsborg, 3 i Hvaløernes Distrikt og 9 i Fredrikshald.

Af **Sindssygdom** opgives 1 Dødsfald i Eidsberg. For Amtskommunens Regning forpleiedes 166 Sindssyge, hvoraf 49 paa Asyl. Af de Syge hørte hjemme 49 i Eidsberg, 37 i Moss, 48 i Sarpsborg, 32 i Hvaløernes Distrikt. I Fredrikshald forpleiedes efter Sindssygelovens § 19: 12, hvoraf 4 indsendtes til Gaustad Asyl, og 8 vare udsatte dels i Byen dels i de omliggende Distrikter; som andre fattige forpleiedes 5.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Sammenstilling, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver, over Døbte og Begravede.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Død-fødte [1])	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	1ste Døgn.	paa Barsel-seng.		ved ulykke-lige Hæn-delser.	Selv-mord.
Eidsberg	665	402	38	2	1	14	4	1
Moss	637	294	33	5	5	21	8	4
Moss By.	228	103	16	1	3	9	3	1
Landdistrikt. . . .	409	191	17	4	2	12	5	3
Sarpsborg	1718	626	139	11	7	52	18 [2])	3
Sarpsborg By. .	108	53	6	-	-	1	1	-
Fredrikstads — . .	438	141	30	3	3	23	5	-
Landdistrikt. . . .	1171	432	103	8	4	28	12	3
Hvaløerne	459	176	30	6	1	18	5	-
Fredrikshald	351	180	38	1	2	7	4 [3])	3
Smaalenenes Amt	3830	1678	278	25	16	112	39	11
Deraf i Byer	1126	477	90	5	8	40	13	4
— - Landdistrikt	2704	1201	188	20	8	72	26	7

[1]) Efter Dødfødteanmeldelserne. [2]) Deraf 2 Drab. [3]) 1 Drab.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 2 152 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 43.8.

Lægerne have meddelt Dødsaarsagen for 12 paa Barselseng døde Kvinder, hvoraf 7 døde af Barselfeber og Peritonit, 2 af Barselkrampe, 1 af Barselmani, 1 døde uforløst (se under obstetrisisiske Operationer), 1 uden bestemt Angivelse af Aarsagen efter Tangforløsning.

De hyppigste **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Land-distrikterne.
Svindsot	140	61	79
Lungebetændelse	106	36	70
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	91	48	43
Alderdomssvaghed	61	13	48
Kræft	43	15	28
Hjerneslag	35	20	15
Diarrhoe og Cholera nostras	33	27	6
Akut Bronchit	32	19	13
Organisk Hjertesygdom	22	11	11
Kronisk Bronchit	18	9	9

Veirliget. Paa Grund af den regnfulde Høst klages fra Eidsberg og Sarpsborgs Distrikt over at Indhøstningen blev daarlig, Kornet raabjerget og Poteterne angrebne af Tørraaddenhed.

Levemaade og hygiæniske Forhold omtales fra Distrikterne som for største Delen uforandrede. I Fredrikstad var der nu bleven Anledning for Indvaanerne til at indlægge Vand i Husene fra det offentlige Vandverk. Fra Sarpsborg angives, at skjønt Sundhedstilstanden i det Hele har været god i Aarets Løb, saa har dog Sygeligheden blandt Brugsarbeiderne og deres Familier ikke været liden, da de fleste af disse fremdeles havde havt liden Fortjeneste. Uagtet Brugseierne fra Høsten velvillig havde forskaffet de fattigere og sygelige Familier en vis Mængde Melk pr. Dag, se i Regelen især Børnene blege og anæmiske ud og bære tydelig Spor af slet Ernæring.

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissionsmøder, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Vaccine-rede.	Rets-medicinske For-retninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	10	1 511	52	3 089	11
Eidsberg	4	186	13	657	1
Moss	2	335	8	466	1
Sarpsborg	2	513	17	1 495	7
Hvaløerne	-	-	2	233	3
Fredrikshald	2	477	12	238	-

Badeindretninger. Moss Badehus var i Virksomhed i 79 Dage, hvori toges 5 904 Strømbad, 1 180 Karbad, 506 Douschbad og 53 Styrtebad. Fredrikshalds Badehus var i Sommermaanederne aabent daglig og senere 2 Dage ugentlig. I Aarets Løb er taget 2 200 Karbad, 1 500 Styrtebad og 100 Dampbad. Hankø Kystsanatorium var aabent fra 15de Juni til 30te August og besøgtes af 341 Personer. Der toges 4 330 Bad hvoraf 850 Gytjebad. Sygdommen i Respirationsorganerne paavirkedes heldigt, ligeledes nervøse og rheumatiske Affektioner. Thorsøkilens Bad besøgtes Sommeren 1879 af omtrent 150 faste Badegjæster foruden tilreisende Besøgende. Af Gytjebad leveredes omtrent 1 200, af kolde Søbad 1 300 og varme Søbad 370. Svækkelsestilstande, kronisk Rheumatisme, Hudsygdomme og Kjertelsvaghed have været de med mest Held behandlede Sygdomme. Badets Beliggenhed er ved en smal Arm af Skagerak gaaende op i Nord mellem Prestegjeldene Skjeberg og Borge, 3/4 Mil Landevei fra Fredrikstad, 1 Mil fra Sarpsborg. En jernholdig Kilde samt lun Naaleskov tilhører Badet. Logis erholdes dels paa de omliggende Bøndergaarde og i en liden Logisbygning paa Badet, hvor findes Restauration.

IV. Buskeruds Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpevaccinatører.
Amtet		114.02	102 186	28	1	45	20
1. Drammen		4.690	31 370	9	1	16	2
	Drammen, Kjøbstad.	0.045	18 643	9	1	11	-
	Holmsbo, Ladested	0.002	433	-	-	-	-
	Lier	2.479	7 022	-	-	2	-
	Røken	0.894	2 828	-	-	2	1
	Hurum	1.270	2 444	-	-	1	1
2. Ringerike		13.18	14 367	5	-	6	4
	Hønefos, Kjøbstad.	0.01	1 149	3	-	1	-
	Hole	2.39	4 080	1	-	3	1
	Norderhov	5.90	6 870	-	-	1	2
	Aadalen	4.88	2 268	1	-	1	1
3. Modum		17.57	25 384	7	-	9	4
	Eker	3.85	11 690	3	-	4	2
	Modum	4.04	7 429	3	-	3	1
	Sigdal	9.68	6 265	1	-	2	1
4. Næs [1]		22.36	8 407	1	-	4	3
	Næs	11.94	4 196	1	-	2	1
	Gol	10.42	4 211	-	-	2	2
5. Aal [1]		20.91	5 880	1	-	2	2
	Aal	20.91	3 728	1	-	1	1
	Hol		2 152	-	-	1	1
6. Sandsvær		10.01	11 766	4	-	5	1
	Kongsberg, Kjøbstad	0.02	4 357	4	-	-	-
	Sandsvær	5.57	4 717	-	-	-	-
	Flesberg	4.42	2 692	-	-	-	-
7. Rollag		25.30	5 012	1	-	3	4
	Rollag	3.28	1 773	1	-	1	2
	Nore	22.02	3 239	-	-	2	2

[1]) Næs og Aals Lægedistrikter er i det Følgende tildels behandlet under Et, da Delingen først iværksattes ved Aarets Midte.

I Buskeruds Amt anmeldte

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	113	7	113	21	9	7	6	6	6	5	8	9
Cerebrospinal-Meningit	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	54	13	53	3	6	6	4	6	6	5	-	2
Vandkopper	118	-	118	13	11	13	9	8	6	3	5	6
Skarlagensfeber	20	-	20	3	11	1	-	-	-	2	-	1
Mæslinger	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	214	-	214	23	18	24	16	20	21	14	11	16
Kighoste	43	2	43	12	5	8	-	-	-	4	2	8
Diphtherisk Svælgbet.	38	5	38	3	1	6	-	3	-	1	-	5
Strubehoste	22	5	22	1	-	1	2	5	5	2	-	3
Kusma	4	-	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit, Andre katarrh. Tilf.	3136	27	3093	382	356	360	306	291	173	151	127	125
Lungebetændelse	620	73	619	52	58	118	97	82	34	18	19	12
Pleurit	81	4	81	10	5	11	8	7	8	7	2	4
Gigtfeber	141	3	141	17	10	17	14	14	20	6	2	4
Koldfeber	7	-	7	-	-	-	-	1	-	2	-	2
Diarrhoe (akut), Colera nostras	1317	16	1309	95	51	80	91	64	101	166	210	116
Blodgang	15	-	15	3	-	-	-	1	-	-	1	7
Skjørbug	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	5951	156	5893	638	544	653	553	508	381	386	387	320

Sundhedstilstanden var god, fra Drammen, Modum og Rollag betegnes Aaret som usædvanlig gunstigt. Typhoidfeber havde kun ringe Udbredning mod det foregaaende Aar; Skarlagensfeber, Mæslinger og Kighoste opvise kun faa Tilfælde, medens Lungebetændelse forekom noget hyppigere end i 1878. De øvrige epidemiske Sygdomme frembyde tilnærmelsesvis de samme Tal som Aaret forud undtagen akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde med noget forøget og akut Diarrhoe med noget forminsket Antal Tilfælde. Conjunktivit optraadte epidemisk i Drammen fra Mai til Aarets Udgang.

Dødeligheden. I 1879 var de Dødes Antal efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede 1 521 eller 14.47 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (105 147).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes ovenstaaende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel.

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
					1		2		3		4 og 5		6		7	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Drammen.		Ringerike		Modum.		Næs og Aal.		Sandsvær.		Rollag.	
					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
10	13	13	118	12	55	6	30	4	11	-	2	-	10	2	10	-
-	-	-	3	1	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-
4	7	4	58	17	17	8	5	1	14	4	4	1	16	2	2	1
1	21	22	118	-	68	-	3	-	2	-	13	-	32	-	-	-
-	1	1	20	-	3	-	1	-	2	-	11	-	3	-	-	-
1	-	1	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	17	20	216	2	93	1	16	-	53	1	5	-	46	-	3	-
1	-	3	49	8	19	2	22	6	8	-	-	-	-	-	-	-
4	7	8	39	6	16	1	6	-	4	2	-	-	13	3	-	-
1	2	-	26	9	8	6	8	1	7	2	-	-	3	-	-	-
-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
267	253	302	3153	44	1665	24	274	8	657	8	71	-	451	4	35	-
31	42	56	657	110	185	31	134	25	186	28	32	7	106	18	14	1
8	5	6	82	5	37	1	19	2	16	-	5	-	4	2	1	-
6	16	15	143	5	44	1	26	-	31	3	20	1	12	-	10	-
1	1	-	7	-	4	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
112	115	108	1344	43	762	33	92	2	276	5	14	1	190	2	10	-
1	2	-	15	-	1	-	7	-	-	-	7	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
462	502	559	6057	262	2977	114	646	49	1274	54	188	10	887	33	85	2

Af **Typhoidfeber,** som siden 1874 havde været i stadigt Aftagende, men i 1878 igjen tiltog betydeligt, er der anmeldt en Femtedel af Antallet i sidstnævnte Aar (118 henholdsvis 592), hvilket væsentlig beror paa Sygdommens Tilbagegang i Drammens Distrikt hvorfra ialt er opgivet 55 Tilfælde (41 i Drammen, 14 i Landdistriktet) mod 456 (hvoraf 400 i Drammen) Aaret forud. Siden 1857 har der ikke været anmeldt et saa ringe Antal Tilfælde fra Amtet som i 1879. — I Drammen boede 20 af de Angrebne paa Bragernæs, 7 paa Strømsø og 12 paa Tangen. Fra Drammen opgives desuden 164 Tilfælde af simpel Feber mod 243 i 1878. Fra Landdistrikterne anmeldes 11 behandlede Tilfælde af Typhoidfeber i Lier og 2 i Hurum, hvoraf det ene importeret fra Udlandet. — I Ringerikes Distrikt (Stedet uopgivet) angrebes i Midten af Januar af Sygdommen en ung Mand, som ved Nytaarstid havde flyttet hjem til sin Moder, i hvis Hus der Høsten forud havde været Typhoidfeber, (Schjong). I Modums Prestegjeld behandledes 2 importerede Tilfælde (uopgivet hvorfra); de Syge isoleredes, og

Sygdommen udbredte sig ikke videre. — I Sandsværs Distrikt optraadte et Tilfælde i en Grænd i Sandsvær, hvor Sygdommen har forekommet flere foregaaende Aar med enkelte Tilfælde. Isolation og Desinfektion iværksattes og Sygdommen indskrænkedes til den ene Patient, (J. C. Dahm). I Rollags Distrikt opstod Sygdommen paa Gaarden Skjønne i Nore i November, desuden paa Sælebakken i Aspegrænden, 1 Mil fra Skjønne, hos to Personer, hvoraf den ene i Begyndelsen af Sygdommen havde opholdt sig paa Skjønne og den anden været Sygepleierske sammesteds. Foruden paa de nævnte Steder angrebes paa tre i Nærheden af Skjønne liggende Pladse tre Mænd, som havde været i Arbeide paa Gaarden. Paa Skjønne angrebes ialt 8 (2 gik fri), paa Sælebakken 2, paa de 3 Pladse 6, ialt 16, hvoraf 1 20aars gammel Gut døde. 1 angrebes i November, 9 i December og de øvrige 6 i Januar 1880, hvorpaa Epidemien afsluttedes. Om Sygdommens Oprindelse haves kun Gisninger; en Mand, som kort forud havde gjennemgaaet Typhoidfeber paa Hamar, havde ca. 2 Maaneder før Sygdommmens Optræden holdt Opbyggelse paa Nabogaarden, hvor der i 1872 døde en Mand af Typhoidfeber, ligeledes smittet paa Hamar. For 10 Aar siden herskede Sygdommen paa en Plads i Nærheden af Skjønne, (L. Hansen).

Meningitis cerebrospinalis. De 3 behandlede Tilfælde ere anmeldte fra Krødsherred hvorfra der i foregaaende Aar anmeldtes 2 Tilfælde af samme Sygdom.

Skarlagensfeber. I 1878 blev ialt opgivet 67 Tilfælde, i indeværende Aar 20 uden Dødsfald. De to Tilfælde i Modums Distrikt antages at skrive sig fra et Smittestof, der har været gjemt i Klæderne efter en for et Par Aar siden afdød Skarlagensfeberpatient; de havde ikke været desinficerede og vare kort før Sygdommens Udbrud fremtagne til Afbenyttelse. De fleste Tilfælde (11) ere anmeldte fra Aals Distrikt, hvor der i Februar optraadte en mild Epidemi i en isoleret Sidedal til Hols Prestegjeld.

Af **diphtherisk Svælgbetændelse** anmeldtes 39 med 6 Dødsfald. Fra Sandsværs Distrikt berettes, at 4 Personer bleve angrebne i Marts Maaned i et Hus i en Grænd i Sandsvær, hvor Sygdommen har vist sig flere foregaaende Aar.

Af **Lungebetændelse** er ialt opgivet 657, det største Antal Tilfælde i noget af Aarene 1858—79, dernæst kommer Aaret 1867 med 651. Dødelighedsprocenten for Behandlede var i 1879: 10.8. Ved Sammenstilling sees, at Forøgelsen fra foregaaende Aar er skeet for alle Distrikters Vedkommende undtagen Rollags, men at den dog er størst i Ringerikes Distrikt.

Conjunktivit (dels granulær, dels katarrhalsk) begyndte at vise sig i Drammen i Mai, i Juni voxede Antallet af de Angrebne betydeligt, idet der anmeldtes 355 nye Tilfælde, medens Mængden i Juli aftog til 103. I August anmeldtes 13, i September 5, i Oktober 8, i November 64 og i December 20, tilsammen 568. Af Børn angrebes 170 Md., og 258 Kv., af Voxne 61 Md., 79 Kv. Paa Bragernæs forekom 383 Tilfælde, paa Strømsø 122, paa Tangen 63. Læge I. Holst skriver om Sygdommen: Trachomer observeredes i de fleste Tilfælde i de første Maaneder af Sygdommens Optræden, (de forekom i alle de først optegnede), men i den senere Periode af Epidemien opførtes ogsaa de lettere Former af Conjunktivit uden Trachomer under samme Kategori, da det tydelig viste sig, at begge Former skyldte samme epidemiske Agentser sin Oprindelse. Sygdommen var i det Hele let og hindrede kun sjelden Brugen af Øinene til Læsning og da kun for nogle faa Dage. Sygdommen var hyppigst hos Børn, men var hos Voxne, naar disse bleve angrebne, oftest alvorligere end hos Børn. Efter Skolegangens Gjenoptagelse mærkedes Sygdommen især hos Børn, som havde havt den før Ferierne. Trachomer vare ikke at se i de sidste Maaneder.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel. Af 63 Tilfælde inden Drammens Distrikt kan 30 sees at tilhøre Drammens By:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.								
			1		2		3		4 og 5	6	7
			Drammen.		Ringerike.		Modum.		Næs og Aal.	Sandsvær.	Rollag.
			Beh.	Dødsf.	Beh.	Dødsf.	Beh.	Dødsf.	Beh.	Beh.	Beh.
Syphilis	84	7	63	5	4	1	11	1	3	3	-
Gonorrhoe, Urethrit ...	116	-	94	-	3	-	12	-	2	4	1

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se næste Side).

Svindsot. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindsot og samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald m. V. vil sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Landfysikatet	477	69	114	363	14.5	19.0
Drammen	295	41	80	215	13.9	19.1
Holmsbo	9	2	2	7	22.2	28.6
Landdistrikt	173	26	32	141	15.0	18.4
Ringerike	183	24	49	134	13.1	17.9
Hønefos	22	4	5	17	18.2	23.5
Landdistrikt	161	20	44	117	12.4	17.1
Modum	254	44	54	200	17.3	22.0
Næs | Aal	39	7	10	29	17.9	24.1
Sandsvær	107	17	33	74	15.9	23.0
Kongsberg	68	10	22	46	14.7	21.7
Landdistrikt	39	7	11	28	17.9	25.0
Rollag	15	2	2	13	13.3	15.4
Buskeruds Amt	1 075	163	262	813	15.2	20.0
Deraf i Byer	394	57	109	285	14.5	20.0
— - Landdistrikt	681	106	153	528	15.6	20.1

Liste over kroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.											
								1		2		3		4 og 5		6		7	
								Drammen.		Ringerike.		Modum.		Næs og Aal.		Sandsvær.		Rollag.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	480	-	3	1	274	198	22	48	-	85	-	200	-	64	-	65	-	18	-
Fnat	88	-	9	4	5	6	14	56	-	4	-	13	-	15	-	-	-	-	-
Skurv	25	-	12	2	5	2	10	8	-	7	-	3	-	6	-	1	-	-	-
Kjertelsyge	333	8	9	120	10	22	25	156	3	24	1	115	3	20	-	12	1	6	-
Rachit	55	2	39	16	-	-	12	20	1	6	-	14	1	9	-	6	-	-	-
Simpel Meningit	37	25	14	11	2	1	6	16	15	8	5	8	3	1	1	4	1	-	-
Tuberkuløs Meningit	29	28	9	6	1	-	7	7	7	5	5	12	11	1	1	4	4	-	-
Svindsot	384	163	4	8	134	158	25	162	69	38	24	105	44	16	7	55	17	8	2
Kræft	110	65	-	-	43	61	22	46	25	13	9	30	16	7	4	12	10	2	1
Vatersot og Morbus Brighti	131	[1]) 50	1	1	42	56	21	65	21	13	7	28	14	9	-	14	7	2	1
Blegsot og Anæmi	1288	3	7	174	22	972	24	666	2	73	-	394	-	38	-	95	-	22	1
Menstruationsuordener	168	-	-	-	-	168	20	71	-	29	-	33	-	24	-	6	-	5	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1709	10	14	27	709	830	27	695	2	237	3	414	-	169	4	136	1	58	-
Ormesygdomme	125	-	46	60	3	2	19	43	-	18	-	37	-	8	-	17	-	2	-
Drankersygdomme	12	2	-	-	10	1	6	8	1	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-

[1]) Vatersot 20, Morbus Brighti 30.

Af **Sindssygdom** opgives 7 Dødsfald, tre fra Drammens, to fra Ringerikes og to fra Sandsværs Distrikt. For Amtskommunens Regning forpleiedes 138 Sindssyge, hvoraf 30 paa Asyler. 13 vare hjemmehørende i Drammens, 27 i Ringerikes, 47 i Modum, 18 i Næs, 11 i Aals, 16 i Sandsværs og 6 i Rollags Distrikt.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 29 Tangforløsninger, 11 Vendinger og 9 Efterbyrdsoperationer. Indikationer og Udfald sees af følgende Tabel:

Indikation.	Tangforløsning.					Vending.			Efterbyrdsoperation.		
	Mødre.		Børn.			Mødre.	Børn.		Mødre.		
	lev.	død.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	lev.	død.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . . .	[1] 16	[2] 2	[3] 14	3	1	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	[4] 5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	[5] 1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Hovedleie	[6] 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	[7] 10	[8] 8	[9] 3	-	-	-
Fremfald af Navlesnor . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden	-	-	-	-	-	-	-	-	2	[10] 1	[11] 6
Uopgiven Indikation	[12] 2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	27	2	23	5	1	10	8	3	2	1	6
	29		29				11		9		

[1]) 6 ere opgivne som Førstefødende; en var 32, en 34 og en 35 Aar gl. [2]) En døde 6 Døgn efter af Barselfeber; en 36aarig 4de Gang Fødende døde vel 2 Døgn efter af Barselfeber. Hos den førstnævnte maatte Placenta udtages paa Grund af manglende Contraktion. [3]) En var 2den Tvilling. [4]) Tre vare Førstefødende; de to havde tillige svage Veer. Hos den tredie var Hovedet tillige stort; Konen fik Barselfeber, men kom sig. [5]) 17aarig Førstefødende. Placenta prævia centralis. Blødningen næsten ophørt. Modermunden næsten udslettet, Placenta liggende jevnsides med Hovedet i Hulheden; Kræfterne udtømte. Hun fik Barselfeber, men kom sig. [6]) Fødslen havde varet i 1½ Døgn. [7]) En Fødsel foregik 6 Uger for tidligt. Der havde været Blødninger af og til under hele Svangerskabet. Barnet dødt. [8]) En var 2den Tvilling; to vare Tvillinger. [9]) En havde tillige fremfalden Navlesnor. Om den anden se Anmærkn. 7. [10]) Efter fortidlig Fødsel. Konen døde af Barselfeber. [11]) En Gang efter Abort. [12]) Begge Førstefødende.

Endvidere udførtes af Læge: 1 Partus præmaturus artificialis i 33te Uge ved Eclampsi og stærk Hydrops med gunstigt Udfald for Moder og Barn, 1 Forløsning af sidstkommende Hoved, der havde staaet fast i fire Timer efter Kroppens Fødsel; Operationen var let; Fosteret havde efter Jordemoderens Sigende været dødt før hendes Ankomst Aftenen forud; Moderen kom sig; Forløsningsmaaden uopgivet. Hos to ældre Primiparæ gjordes efter forgjæves Tangforsøg Perforation paa faststaaende Hoved; Indikation var Bækkensneverhed og hos den ene tillige Krampe; begge Mødre kom sig Ved

forsømt Tverleie gjordes en Embryotomi og en Decapitation med heldigt Udfald for Mødrene.

Ialt 55 obstetriciske Operationer, hvoraf 29 i Drammens, 4 i Ringerikes, 12 i Modums, 2 i Næs, 7 i Sandsværs og 1 i Rollags Distrikt.

Et dødfødt fuldbaaret Misfoster omtales fra Modums Distrikt. Underextremiterne vare sammenvoxede i sin hele Længde; der var ingen synlige Genitalorganer eller Analaabning.

Om Fødselshjelpen i Drammens Landdistrikt meddeler Distriktslægen, at Drammens 11 Jordemødre have bistaaet 842 Fødende ved 858 Fødsler; af Forretningerne foretoges 734 i Byen, 28 i Lier, 80 udenfor Distriktet; de 5 i Landdistriktet ansatte Jordemødre bistod 307 Kvinder ved 310 Fødsler, hvoraf 175 i Lier, 91 i Røken, 38 i Hurum og 3 udenfor Distriktet, ialt have Distriktets Jordemødre altsaa bistaaet 1 149 Fødende ved 1 168 Fødsler, hvoraf:

regelmæssige Issefødsler	1 125
Ansigtsfødsel	7
Rumpefødsler	15
Fodfødsler	5
Tverleier	9
Aborter eller utidige Fødsler	7
Tvillingfødsler	19 Par.

Foruden Leiefeilene anfører Jordemødrene:

Blødning hos ..... 11 Fødende (hos 2 før og hos 9 efter Forløsningen; tilbageholdt Moderkage efter Forløsningen er anført 1 Gang),
Fremfald af Navlesnoren hos 1 —
Krampe hos ..... 1 — (før Forløsningen).

Læge tilkaldtes 27 Gange, i hvilke Tilfælde anvendtes Tang 9 Gange, Vending 10 Gange[1]) og 1 Gang skarpe Instrumenter.

Af de Fødende døde 7; 1 døde 2 Timer efter Forløsningen, 1 efter Tangforløsningen, 4 af Barselfeber; desuden anføres 4 at have været syge i Barselsengen, men helbredede. Af Børnene vare 45 dødfødte, 13 døde i første Døgn; af de dødfødte vare 19 ufuldbaarne, 2 Misfostre (det ene som manglede Hjerneskalle, levede i 5 Minuter), 11 raadne; 1 forløstes ved Tang, 3 ved Vending, 1 ved skarpe Instrumenter. Hos 1 var der omslynget eller fremfalden Navlesnor.

Fra Modums Distrikt anføres 7 Jordemødre at have bistaaet ved 403 Fødsler, hvoraf:

Issefødsler	380
Ansigtsfødsler	3
Rumpefødsler	6
Fodfødsler	3
Tverleier	11
Tvillingfødsler	2 Par.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Opgaver, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede:

[1]) Altsaa 1 Gang udenfor Distriktet.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Død-fødte.	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn [1]).	paa Barsel-seng.		ved ulykke-lige Hæn-delser.	Selv-mord.
Drammen	1 221	515	133	11	12	41	10	2
Drammen	757	310	101	7	8	28	6	1
Holmsbo	18	11	2	1	1	-	-	-
Landdistrikt	446	194	30	3	3	13	4	1
Ringerike	486	235	44	1	-	7	3	3
Hønefos	51	22	4	-	-	-	-	-
Landdistrikt	435	213	40	1	-	7	3	3
Modum	800	331	61	6	9	15	2	1
Næs	260	136	19	-	-	9	-	-
Aal	183	71	16	3	-	8	-	-
Sandsvær	382	180	21	4	1	11	2	-
Kongsberg	146	67	11	2	-	5	-	-
Landdistrikt	236	113	10	2	1	6	2	-
Rollag	141	53	3	-	1	8	3	1
Buskeruds Amt	3 473	1 521	297	25	23	99	20	7
Deraf i Byer	972	410	118	10	9	33	6	1
— - Landdistrikt	2 501	1 111	179	15	14	66	14	6

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 952 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 43.8

I Lægernes Dødslister indeholdes Dødsaarsager for 18 Dødsfald paa Barselseng, nemlig: Barselfeber for 17 og Ruptura uteri for 1, der døde uforløst.

De hyppigste **Dødsaarsager** vare (se Tabellen næste Side).

Veirliget. Vinteren var streng med megen Sne, i Mai kom pludselig en stærk Varme, der i Næs og Rollags Distrikter foraarsagede stærk Flom, som anrettede Skade paa Veie og lavere liggende Marker, Sommeren varm og regnfuld og i det Hele gunstigt for Aarsvæxten, hvorvel Kornet paa enkelte Steder blev mindre vægtigt. Paa Ringerike indtraadte betydelig Kulde i Aarets Slutning, medens der i Næs Distrikt i Gjennemsnit herskede mildt Veir med liden Snemængde. Middeltemperaturen i de enkelte Maaneder i Hemsedal i Næs Distrikt sees af følgende Tabel (se næste Side).

Dødsaarsager.

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i Byerne.	Deraf i Landdistrikterne.
Svindsot	163	57	106
Alderdomssvaghed	126	14	112
Lungebetændelse	110	35	75
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	86	37	49
Kræft	65	24	41
Medfødt Svaghed	54	30	24
Vatersot og Morbus Brighti	50	18	32
Akut Bronchit	41	24	17
Kronisk Bronchit	41	16	25
Hjerneslag	35	14	21

Middeltemperaturen i Hemsedal.

	Morgen Kl. 8—9.	Aften Kl. 8—9.
Januar	÷ 9.709	÷ 9.065
Februar	÷ 9.893	÷ 7.571
Marts	÷ 5.677	÷ 3.419
April	÷ 2.533	÷ 0.233
Mai	+ 2 709	+ 4.835
Juni	+ 8.667	+ 10.667
Juli	+ 9.226	+ 10.968
August	+ 8.839	+ 10.193
September	+ 3.867	+ 7.040
Oktober	+ 0.258	+ 3.258
November	÷ 2.900	÷ 1.833
December	÷ 2.355	÷ 2.801

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra de fleste Distrikter berettes at der har hersket et stærkt økonomisk Tryk, Arbeidsløshed og Trang baade blandt Arbeidsklassen og Eiendomsbesiddere. Trælastdriften har ligget nede. Som Følge af de daarlige Tider har Forbruget af Øl og Spirituosa været mindre. Med Hensyn til de hygiæniske Forhold berettes fra Aals Distrikt, at de synes mindre gode, Folket bor fordetmeste meget trangt i sine smaa, lave Hallingstuer, der bestaar af et større Rum i den ene Halvdel af Huset, medens den anden er delt i 2 smaa Rum, hvoraf det ene er indrettet som et Slags Gjæsteværelse, og det andet tjener som Pulterkammer. I det store Værelse er der under Taget indrettet et aabent Halvloft, hvor man har sine Senge, i Almindelighed saa mange og saa tæt sammenstuvede, at det er vanskelig at røre sig. Naar nu Folk om Vinteren komme ind snedækte og vaade, og Klæderne hænges til Tørring, maa naturligvis den Luft, man da opunder Taget ligger og sover i, blive meget

raa og usund. Om Sommeren flytter en stor Del af Befolkningen til Sætrene. Klædedragten forekommer mig ogsaa meget uhensigtsmæssig og lidet overensstemmende med en sund og klædelig Dragt, navnlig Kvindernes; dog mærker man i den senere Tid nogen Forandring i denne Hensende, idet den almindelige Kjoleform af og til kan sees ved Siden af den bekjendte Hallingdragt. Skidenfærdighed gjør sig særlig bemærket blandt Befolkningen; Hudpleie er der neppe Tale om, derfor træffer man her en hel Del, som lide af Fnat, Skurv og andre Hudsygdomme. Renligheden i Husene er ikke bedre; sjelden eller aldrig blive Gulvene vadskede, man skvætter paa lidt Vand og soper med en Lime, deri bestaar hele Rengjøringen, og altid vil man finde et Lag med Jord og Smuds bedækkende Gulvet. Omkring Husene er Urenligheden endnu væmmeligere, et Lokum er her næsten ikke at se. Næringsmidlerne bestaa væsentlig af Melspiser, saasom Velling, Grød og Poteteskager, der som oftest ere raastegte; Ovnsbrød bruges ikke dagligdags; dernæst af Poteter, salt Kjød, og Flesk, sur Melk eller saakaldet Kjeldermelk, det er opkogt Melk, som i længere Tid har staaet i Kjelderen og smager baade sur og harsk. Sød Melk haves sjelden i Husholdningen, da Kreaturerne i Almindelighed stelles paa den Maade, at de kalve om Vaaren, naar man drager til Sæters, forat man kan have saa meget større Udbytte af de udmærkede Fjeldbeiter; om Vinteren er der derfor mange, som ikke have Melk, og Sætrene ligge saa langt borte, at Melken om Sommeren ikke kan hentes hjem. Istedetfor Melk drikker man Kaffe og hjemmebrygget Øl; af Kaffe forbruges en stor Mængde; angivelig indføres der til Aal og Hol gjennem Landhandlerne aarlig ca. 300 Sække Kaffe, der skal repræsentere en Kapital af omtrent 36 000 Kr. Ferskt Kjød og Vildt kan man neppe faa Hallingen til at spise. Idet Hele taget maa man sige, at Hallingen lever paa en tungt fordøielig og usund Kost, hvilket vistnok ogsaa forklarer de usædvanlig hyppigt forekommende gastriske Sygdomme heroppe. Af Spirituosa tror jeg at her forbruges forholdsvis lidet, uagtet vistnok Brændevin haves i de fleste Huse til enhver Tid; ialfald har jeg sjelden seet berusede Folk her, (M. Schnitler).

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner.	Vaccine-	Rets-medicinske For-retninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge	Antal Møder.	rede.	
Amtet	17	3 249	17	2 829	[1]) 17
Drammen	5	1 293	[2]) 10	932	8
Deraf i Drammen	-	1 060	7	-	-
Ringerike	3	417	3	469	1
Modum	3	925	2	611	4
Næs	1	57	-	159	-
Aal	1	32	2	123	-
Sandsvær	3	466	-	432	2
Deraf i Kongsberg [3])	-	399	-	-	-
Rollag	1	59	-	103	2

[1]) Hvoraf 11 Syns- og Obduktionsforretninger, 6 Erklæringer over Levende. [2]) Desuden afholdtes 1 Møde i Drammens Kvarantænekommission. [3]) Ved Kongsbergs Sølvverk behandledes af Berglægen 456 fattige Syge.

Badeindretninger. St. Olafs Jernbad paa Modum var besøgt af 401 Syge, hvoraf 244 fra Norge, 64 fra Sverige, 59 fra Danmark, 32 fra Finland og 2 fra Frankrige. De væsentligste Sygdomsgrupper vare: Chlorose og Anæmi 83, Sygdomme i Nervesystemet samt almindelig Svækkelse 139, Sygdomme i Respirationorganerne 124. Med gunstigt Resultat behandledes 78 %, med ugunstigt 22 %. Drammen har en privat Badeindretning for kolde og varme Karbad samt Styrtebad og Dampbad; den befinder sig i daarlig Forfatning og nyder kun ringe Søgning. I Holmsbo og Rødtangen findes flere Søbadehuse som om Sommeren benyttes adskillig af Drammens Indvaanere.

V. Jarlsberg og Laurviks Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikt.	Tilsvarende Herred, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		17.70	87 506	25	1	35	15
1. Tønsberg		6.047	40 794	12	1	16	9
	Tønsberg, Kjøbstad.	0.012	4 913	4	-	-	-
	Horten, Ladested	0.019	5 302	5	-	-	-
	Aasgaardstrand —	0.001	488	-	-	-	-
	Vaale	0.645	2 515	-	-	-	-
	Borre	0.482	2 887	-	-	-	-
	Sæm	0.808	5 742	-	-	-	-
	Andebu	1.34	2 651	-	-	-	-
	Stokke	0.935	5 097	2	-	-	-
	Nøterø	0.430	5 207	-	-	-	-
	Ramnæs	1.082	3 000	-	-	-	-
	Tjømø	0.293	2 992	1	-	-	-
2. Hof		6.469	18 346	6	-	7	3
	Holmestrand, Kjøbstad	0.003	2 147	3	-	-	-
	Svelvik, Ladested	0.004	1 614	1	-	-	-
	Hof	1.038	2 109	1	-	-	-
	Laurdal	2.08	2 543	-	-	-	-
	Skoger	0.884	3 267	1	-	-	-
	Strømmen	0.425	1 206	-	-	-	-
	Sande	1.353	3 481	-	-	-	-
	Botne	0.682	1 979	-	-	-	-

(Forts.) Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.
3. Laurvik		5.169	28 366	7	-	12	3
	Laurvik, Kjøbstad	0.019	7 737	3	-	-	-
	Sandefjord, —	-	2 307	3	-	-	-
	Sandeherred	0.89	5 934	-	-	-	-
	Tjølling	0.51	3 296	-	-	-	-
	Hedrum	2.32	3 871	-	-	-	-
	Brunlanæs	1.43	4 080	-	-	-	-
	Fredriksværn	-	1 141	1	-	-	-

Sundhedstilstanden var god. Det anmeldte Antal af epidemiske Sygdomme er omtrent af samme Størrelse som i foregaaende Aar og noget større end i 1877, hvilket ligesom i 1878 hovedsagelig skyldes en hyppigere Optræden af akute katarrhalske og gastriske Sygdomme. Typhoidfeber og akute katarrhalske Tilfælde vare i Aftagende, Skarlagensfeber, Rosen, Gigtfeber og akute gastriske Sygdomme noget hyppigere end Aaret forud. Epidemier af Betydenhed forekom ikke.

Dødeligheden. De Dødes Antal i Aaret, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede, udgjorde 1 404 eller 15.39 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (91 219).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 50 og 51).

Typhoidfeber var i 1878 i stærk Stigende; der anmeldtes 146 Tilfælde, i 1879 er opført 128. Sygdommen viser sig at være aftagen i Hofs og Laurviks Distrikter, men noget hyppigere i Tønsbergs. De i Tønsbergs Distrikt optraadte Tilfælde gruppere sig saaledes: i Tønsberg 19, Horten 1, Tønsbergs Omegn 19 (deraf 8 i Vivelstad Sogn fordelte paa 3 Gaarde), Hortens Omegn 1, Tjømø 1, Stokke 2, Fodens Sogn ved Holmestrand 7. I 3 Tilfælde angives Sygdommen importeret fra Udlandet ved syge Sømænd, nemlig til Omegnen om Tønsberg fra Antwerpen, til Tjømø fra Kronstadt og til Stokke fra Holland. Fra en Syg i Tønsberg By smittedes 2 Kvinder i Omegnen, hvoraf den ene havde besøgt, den anden pleiet den førstnævnte. I en Arbeiderbolig i Tønsberg forekom flere Tilfælde. I Hofs Distrikt indtraf 1 Tilfælde i Laurdal, 2 i Hof, i Holmestrand med Omegn 35, i Strømmen 3, i Skoger 1. Fra Holmestrand med Omegn berettes, at de i Aarets første Maaneder opstaaede Tilfælde maa ansees som en Fortsættelse af Epidemien i 1878, idet Sygdommen fra Byen spredte sig udover Omegnen. 6 af de i April indtraadte Tilfælde (i Botne Fattiganstalt) paavistes saaledes direkte smittede fra et Hus i Byen, hvor der boede Rekonvalescenter fra Epidemien i 1878. Medens Sygdommen i sidstnævnte Aar væsentlig holdt sig til Jernbanearbeiderne, blev i 1879 kun 3 af disse angrebne. Til Strømmen indførtes Typhoidfeber ved 2 syge Sømænd fra samme Skib (foruden disse havde der været en tredie Mand syg ombord); de angav Drikkevandet, der var taget paa Rigas Rhed, som Aarsag. Den ene Patient smittede sin Moder, som pleiede ham. I Laurviks Distrikt ere 3 Tilfælde opførte fra Sandefjord med Omegn, Resten fra Laurvik med Omegn, hvor Sygdommen af og til forekom paa Thorstrand som en

I Jarlsberg og Laurviks Amt

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Typhoidfeber	126	14	126	2	6	12	21	9	3	7	29	6
Cerebrospinal-Meningit	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	37	4	37	5	2	4	4	1	2	1	1	3
Vandkopper	63	-	63	4	2	4	16	4	7	5	-	-
Skarlagensfeber	129	4	129	41	26	24	10	3	2	5	2	1
Rødlinger	11	-	11	2	-	-	-	3	4	2	-	-
Mæslinger	2	-	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Rosen	129	4	129	22	13	16	14	14	5	9	6	4
Kighoste	13	1	13	-	-	1	-	-	-	2	-	2
Diphtherisk Svælgbet	75	8	75	16	8	9	11	8	6	3	1	2
Strubehoste	30	10	30	4	3	4	7	1	3	-	-	-
Kusma	2	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Akut Bronchit, Andre katarrh. Tilfælde	2557	31	2480	384	340	326	196	194	135	111	103	112
Lungebetændelse	439	70	438	57	76	73	69	54	16	7	8	12
Pleurit	87	1	87	10	14	16	6	12	1	6	5	5
Gigtfeber	120	1	120	14	19	17	13	10	5	10	3	2
Koldfeber	19	-	19	1	-	3	1	1	5	-	1	3
Diarrhoe (akut), Cholera nostras	1200	12	1200	154	89	75	79	75	98	134	140	104
Blodgang	2	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	6	-	6	1	-	3	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	5048	163	4970	720	599	587	447	390	292	305	299	256

Fortsættelse af foregaaende Aars Epidemi. Et Tilfælde nævnes som importeret til Laurvik ved en fra Udlandet syg hjemkommen Sømand, der smittede sine to Sødskende. De Syge, som ikke paa betryggende Maade kunde isoleres i Hjemmet, indlagdes i Interneringslokalet. I de fleste Tilfælde vare Diarrhoerne forbundne med stærke Blodtab.

Af **akut Muskelrheumatisme** opgives som i det foregaaende Aar 72 Tilfælde, alle fra Tønsberg By. Maanedsfordelingen er følgende:

Januar	10	April	6	Juli	5	Oktober	4
Februar	2	Mai	4	August	5	November	12
Marts	3	Juni	10	September	6	December	5

35 vare af Mandkjøn (7 under og 28 over 15 Aar), 37 af Kvindekjøn (3 under og 34 over 15 Aar).

anmeldte epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.					
					1		2		3	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Tønsberg.		Hof.		Laurvik.	
					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
15	7	9	128	16	50	10	42	2	36	4
-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1
7	5	2	38	5	28	2	2	-	8	3
1	2	18	63	-	35	-	4	-	24	-
-	5	10	129	4	29	2	2	1	98	1
-	-	-	11	-	2	-	-	-	9	-
-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-
8	8	10	130	5	71	5	22	-	37	-
4	4	-	13	1	13	1	-	7	-	-
1	3	7	77	10	30	3	40	4	7	-
1	4	3	30	10	8	4	11	-	11	2
-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
128	199	252	2562	36	1733	16	306	9	523	11
8	25	33	454	85	267	55	72	5	115	25
5	3	4	88	2	53	-	11	1	24	1
5	8	14	120	1	59	1	8	-	53	-
1	-	3	19	-	16	-	2	-	1	-
84	77	91	1 206	18	732	7	89	1	385	10
-	-	-	2	2	-	-	-	-	2	2
-	-	1	6	-	6	-	-	-	-	-
268	350	457	5081	196	3135	106	611	30	1335	60

Skarlagensfeber optraadte hyppigere end Aaret forud (129 resp. 49 Tilfælde), og $^3/_4$ af Sygdomstilfældene indtraf i 1ste Kvartal. Fra Tønsbergs Distrikt opgives 29 Tilfælde, hvoraf 15 i Tønsberg By og 6 i Horten, i Hofs Distrikt 2 (i Svelvik). I Tønsbergs Distrikt var Sygdommen i et Tilfælde erhvervet ved Besøg hos en Familie i Laurvik, hvor der havde været Skarlagensfeber en Maaneds Tid i Forveien.

Kighoste. Til Tjømø og til Stokke blev Sygdommen importeret ved Børn, som havde været i Besøg i Christiania hos Familier, hvor Sygdommen forekom.

Diphtherisk Svælgbetændelse. I Tønsbergs Distrikt forekom 9 Tilfælde i Tønsberg By, 11 i Omegnen, 2 i Horten og 8 i Stokke. I Hofs Distrikt indtraf 17 Tilfælde i Hof, 5 i et Hus i Strømmens Landsogn, 17 i Holmestrand med Omegn og 1 i Skoger. I Hof fortsatte Sygdommen sig fra 1878.

Antallet af opgivne Tilfælde af **Lungebetændelse** er omtrent af samme Størrelse som i 1878, da Sygdommen var i Stigende mod Aaret forud. Døds-

procenten af Behandlede var 15.9. I Tønsberg indtraf 50 Tilfælde, i Tønsbergs Omegn 102, i Horten 35, Hortens Omegn 14, paa Tjømø 15, i Stokke 41. I Hofs Distrikt vare 5 Tilfælde i Hof, i Skoger 18, i Svelvik 9, i Holmestrand med Omegn 40. I Laurviks Distrikt vare 52 Tilfælde i Laurvik med Omegn, 49 i Sandefjord med Omegn og 7 ved Fredriksværn. Fra Tjømø berettes, at Sygdommen oftest havde et typhøst Præg, og fra Sandefjord, at den om Vaaren optraadte mere ondartet end tidligere og havde gjennemgaaende en asthenisk Karakter; i enkelte Tilfælde var der en intermitterende Typus med daglige rystende Frostanfald. Hos de haardest Angrebne vare de lokale Symptomer som Hold, Hoste og Expektoration lidet udtalte eller ganske manglende, hvorimod en soporøs Tilstand med Delirier, tør Tunge og fuliginøst Belæg paa Tandkjødet og Tænderne indtraadte efter nogle Dages Forløb, hvorpaa gjerne Døden fulgte. Hos dem, der kom sig, foregik Resolutionen langsomt, og Rekonvalescentsen var lang varig.

Akut Diarrhoe var i Aarets første 4 Maaneder usædvanlig hyppig i Laurvik med nærmeste Omegn, især i Januar og Februar Ofte angrebes samtlige Medlemmer af en Husstand, og Antallet af Angrebne var langt større end opgivet, idet Folk blev mere fortrolig med Sygdommen og anvendte Medikamenter paa egen Haand (alene i en Læges Praxis forefaldt 151 Tilfælde). Aarsagen er uoplyst. Vandverkets Filtrum var netop i denne Tid ubrugbart, men Sygdommen forekom ogsaa udenfor Byen.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Antal Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.					
			1		2		3	
			Tønsberg.		Hof.		Laurvik.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Syphilis	83	[1]) 2	42	-	17	1	24	1
Gonorrhoe, Urethrit .	106	-	57	-	12	-	37	

[1]) 1 Md. 30—40 Aar gl. og 1 Kv. 70—80 Aar gl.

Fra Skoger er opført 8 Tilfælde af konstitutionel Syphilis; af disse ere dog 6 Recidiver, altsaa kun 2 nye Tilfælde. Hos 1 Patient, en 31aarig Mand, var der syphilitisk Hjernelidelse, som endte dødeligt; de andre Tilfælde tilhørte en Familie i Kobbervikdalen, hvor Sygdommen begyndte at optræde i 1878; disse sidste have alle været behandlede paa Drammens Sygehus. Af Familiens 7 Medlemmer har kun Faderen og et Barn undgaaet Smitten.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se næste Side).

Svindsot. Følgende Tabel viser for de enkelte Lægedistrikter Dødsfald af Svindsot i Forhold til samtlige kjendte Dødsfald og til Dødsfald af ikke epidemisk Sygdom (se Tabellen Side 54).

Sindssygdom. Ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes for Amtskommunens Regning 113 Sindssyge, hvoraf 29 i Asyler; 52 vare hjemmehørende i Tønsbergs, 32 i Hofs og 29 i Laurviks Distrikt.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.					
								1		2		3	
								Tønsberg.		Hof.		Laurvik.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	430	-	-	3	252	103	17	329	-	21	-	80	
Fnat	22	-	-	2	12	2	8	15	-	1	-	6	-
Skurv	5	-	1	-	3	1	5	1	-	2	-	2	-
Kjertelsyge	275	5	82	77	27	29	20	129	2	53	1	93	2
Rachit	21	-	11	10	-	-	7	13	-	4	-	4	-
Simpel Meningit	29	25	6	3	3	3	13	13	10	3	3	13	12
Tuberkuløs Meningit	38	37	11	18	1	2	11	17	16	12	12	9	9
Svindsot	306	105	9	8	141	127	23	160	37	41	22	105	46
Kræft	91	55	-	-	39	40	17	49	29	14	8	28	18
Vatersot og Morbus Brighti	80	[1]) 20	7	10	22	31	18	34	9	20	8	26	3
Blegsot og Anæmi	1 003	2	67	151	23	730	23	723	1	155	-	125	1
Menstruationsuordener	99	-	-	-	-	99	15	50	-	20	-	29	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1 357	8	28	33	553	610	24	776	4	314	4	267	-
Ormesygdomme	149	-	50	43	2	7	13	89	-	17	-	43	-
Drankersygdomme	12	-	-	-	12	-	5	8	-	-	-	4	

[1]) Vatersot 13, Morbus Brighti 7.

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Tønsberg	328	37	106	222	11.3	16.7
Tønsberg	79	11	27	52	13.9	21.2
Horten	71	6	13	58	8.5	10.3
Aasgaardstrand	2	-	-	2	-	-
Landdistrikt	176	20	66	110	11.4	18.2
Hof	138	22	30	108	15.9	20.4
Holmestrand	23	4	8	15	17.4	26.7
Svelvik	18	6	2	16	33.3	37.5
Landdistrikt	97	12	20	77	12.4	15.6
Laurvik	218	46	60	158	21.1	29.1
Laurvik	114	24	27	87	21.1	27.6
Sandefjord	30	5	7	23	16.7	21.7
Landdistrikt	74	17	26	48	23.0	35.4
Jarlsb. og Laurviks Amt	684	105	196	488	15.4	21.5
Deraf i Byer	337	56	84	253	16.6	22.1
— - Landdistrikt	347	49	112	235	14.1	20.9

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 48 Tangforløsninger og 3 Vendinger samt 2 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikationer og Udfald sees af følgende Tabel (se næste Side).

Endvidere opgives udført en Partus præmaturus med Vending og Extraktion paa Grund af Blødning efter et Fald paa Knæer og Albuer. Svangerskabstiden uopgivet; Moderen levende, Fosteret i begyndende Forraadnelse. En Decapitation og en Exvisceration paa Grund af Tverleie; Mødrene ilive. Ved Bækkenendefødsel en Udtrækning paa Fødderne og en Udtrækning med Hage i Lysken; Indikationen var i begge Tilfælde langsom Fødsel. Saavel Mødre som Børn levende. Ialt 58 obstetriciske Operationer, hvoraf 26 i Tønsberg, 4 i Hofs og 28 i Laurviks Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Opgaver, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede (se Tabellen Side 56).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 640 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 46.1.

I Lægernes Dødslister meddeles Dødsaarsagen for 5 Barselkvinder, som alle døde af Barselfeber.

De hyppigst opgivne **Dødsaarsager** vare (se Tabellen næste Side).

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.					Vending.				Udtagelse af Efterbyrd.
	Mødre.		Børn.			Mødre		Børn.		Mødre.
	lev.	død.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	uopg. Udf.	lev.	død.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . .	33	[1]) 1	30	2	2	-	-	-	-	
Bækkensneverhed . . .	2	-	1	1	-	-	-	-	-	
Barselkrampe	4	-	4	-	-	1	-	-	1	
Blødning og Placenta prævia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	
Ansigtsfødsel	3	-	3	-	-	-	-	-	-	
Issefødsel med Panden fortil	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-
Fremfald af Navlesnoren	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse af Moderkagen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Uopgiven Indikation . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	47	1	41	5	2	2	1	2	1	2
	48		48			3		3		

[1]) Dødsaarsag: Barselfeber.

Dødsaarsager.

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Landdistrikterne.
Svindsot	105	56	49
Lungebetændelse	85	31	54
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen, tilsammen	70	37	33
Kræft	54	22	32
Alderdomssvaghed	35	19	16
Akut Bronchit	34	16	18
Organisk Hjertesygdom	23	12	11
Vatersot og Morbus Brighti	20	10	10
Diarrhoe og Cholera nostras, tilsammen	18	13	5
Hjerneslag	16	10	6
Kronisk Bronchit	16	5	11
Typhoidfeber	16	5	11

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Død-fødte[1])	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn[1])	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.	Drab.
Tønsberg	1402	660	119	10	4	40	20	2	1
Tønsberg	194	85	22	2	-	6	-	-	-
Horten	217	90	23	4	-	7	-	-	-
Aasgaardsstrand	15	10	1	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	976	475	73	4	4	27	20	2	1
Hof	619	278	41	1	1	11	8	-	1
Holmestrand	99	47	9	-	-	2	1	-	-
Svelvik	55	25	5	-	-	1	-	-	-
Landdistrikt	465	206	27	1	1	8	7	-	1
Laurvik	1023	466	98	6	6	34	20	4	1
Laurvik	365	137	39	3	2	9	6	1	1
Sandefjord	84	30	8	1	-	4	-	1	-
Landdistrikt	574	299	51	2	4	21	14	2	-
Jarlsb. og Laurviks Amt	3044	1404	258	17	11	85	48	6	3
Deraf i Byer	1029	424	107	10	2	29	7	2	1
— - Landdistrikt	2015	980	151	7	9	56	41	4	2

[1]) Efter Dødfødteanmeldelserne.

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner: Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	12	1 031	57	2 581	[1]) 14
Tønsberg	5	623	17	1 230	4
Hof	4	240	27	478	4
Laurvik	3	[2]) 168	13	873	6

[1]) Hvoraf 6 over Døde og 8 over Levende. [2]) For Laurviks By mangler Opgave.

Veirliget. Fra Hofs Distrikt omtales Vinteren som kold, Vaaren som kold og sen, Sommeren som kold og regnfuld, Høsten som regnfuld. Høet var rigeligt, men blev mindre godt indbjerget. Kornet var af mindre god Kvalitet, men gav rigeligt Halmfoder, Potetesafkastningen var ubetydelig.

Foruden Amtets 3 **Sygehuse** har der været i Brug et Sygehus paa 5 Senge i Holmestrand for smitsomme eller sværere Sygdomme blandt Jernbanearbeidere. I Laurvik har Typhoidpatienter været indlagte i et Interneringslokale.

Badeindretninger. Badet i Holmestrand benyttedes af Byens Indvaanere og en Del Tilreisende. Søbadet i Fredriksværn var mindre besøgt paa Grund af den kolde Sommer.

VI. Hedemarkens Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		204.14	120 618	26	1	40	39
1. Solør og Odalen		26.48	34 469	6	-	8	8
	Kongsvinger, Kjøbstad	-	941	3	-	-	-
	Vinger	3.83	5 825	1	-	2	2
	Eidskog	4.78	6 236	-	-	1	2
	Søndre Odalen	3.92	7 002	1	-	1	1
	Nordre —	3.74	4 226	-	-	1	1
	Brandvold	3.95	3 907	-	-	1	1
	Grue	6.26	6 332	1	-	1	1
2. Hedemarken		20.38	41 055	9	1	11	8
	Hamar, Kjøbstad	-	2 188	4	-	1	-
	Vang	4.03	8 510	-	-	2	2
	Stange	2.71	6 171	1	-	3	2
	Romedal	2.63	4 960	1	-	1	1
	Løiten	2.79	4 461	-	-	1	1
	Næs	1.30	3 952	1	-	1	-
	Ringsaker	6.92	10 813	2	-	2	2

(Forts.) Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
3. Søndre Østerdalen		23.27	18 925	5	-	6	6
	Elverum	10.77	7 148	2	-	2	2
	Vaaler	4.84	3 987	1	-	1	1
	Aasnæs	4.54	4 550	1	-	2	2
	Hof	3.12	3 240	1	-	1	1
4. Trysil		31.50	5 537	1	-	2	5
	Trysil	25.53	5 011	1	-	2	5
	Drevsjø Kapelsogn af Rendalen	5.97	526	-	-	-	-
5. Rendalen		44.40	9 363	4	-	7	5
	Aamot	8.01	3 273	2	-	3	1
	Storelvedalen	12.14	3 227	1	-	3	2
	Rendalen (Drevsjø Kapelsogn undtaget)	24.25	2 863	1	-	1	2
6. Tønset		56.58	10 458	1	-	6	7
	Lilleelvedalen	16.12	3 310	-	-	2	2
	Tønset	8.69	3 082	1	-	2	2
	Kvikne (fraregnet Indset Annex)	7.25	747	-	-	1	-
	Tolgen, Prestegjeld	24.52	3 319	-	-	1	3

Anm. Indset Annex til Kvikne (1.50 n. □ M.) med 573 Indb. hører til Opdals Distrikt; en Del af Tolgens Herred (med 238 Indb.) hører til Røros Prestegjeld og til Røros Lægedistrikt, hvilke Distrikter begge tilhøre søndre Trondhjems Amt.

Sundhedstilstanden angives som meget god. Epidemiske Sygdomme forekom i det Hele sjeldnere. Kighoste omtales som den mest udbredte, især over Hedemarken og i Østerdalen. Lungebetændelse sees hyppigere behandlet end Aaret forud. Typhoidfeberen er derimod aftaget.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter Presternes til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede: 1 645 eller 13.29 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (123 751).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 60 og 61).

Typhoidfeber. I Solør og Odalens Distrikt forekom den sjelden; til en Plads paa Grue Finskov kom den i Februar ved en Søn fra samme Plads, der var kommen syg hjem fra Arbeide i Sverige og smittede sine 3 Sødskende. I Hedemarkens Distrikt kjendes ialt 53 Tilfælde og 3 Dødsfald (i 1878 henholdsvis 95 og 11). 49 Tilfælde med 3 Dødsfald vare herredsvis saaledes fordelte: Løiten 18 Tilfælde og 2 Dødsfald, Vang og Furnæs 12 med 1 Dødsfald, Hamar 9 Tilfælde, Ringsaker 4, Stange 3, Næs 3. Naar undtages en liden Epidemi i Løiten, hvis første Oprindelse er ukjendt, medens Smitte for de øvrige Tilfælde er paaviselig, er Sygdommen i Aarets Løb kun forekommet med spredte Tilfælde; særlig udmærker Hamar sig fordelagtig med kun 9 Angrebne mod 43 Tilfælde Aaret forud. Forholdene stille sig omtrent ensartede med dem i Aaret 1877; ligesom 1877 var ogsaa 1879 et udpræget Regnaar, og Vandstanden i Mjøsen holdt sig meget høi. Fra søndre Østerdalens Distrikt omtales de fleste Tilfælde at være forekomne i Vaaler; paa et Sted forekom 6 Tilfælde i en Stue og to Tilfælde paa en Nabogaard, hvorfra en Pige, der senere selv blev syg og smittede sin Broder, var kommen forat hjelpe i den først angrebne Plads; paa et andet Sted forekom 4 Tilfælde i samme Stue. Epidemien fra forrige Aar i Øversjødalen i Tønset Distrikt fortsatte i dette Aar, men var mild og uden Dødsfald. Af de opførte Døde var en Mand fra Foldalen, der kom syg hjem fra Jernbanearbeidet nordenfjelds og en Kvinde i Lilleelvdalen. Et i November optraadt Tilfælde var hos en Inderstfamilie, der var indflyttet i et Hus, hvor der Aaret iforveien havde været Typhoidfeber. Huset var forøvrigt røget med Svovl og renset I alle Sygdomstilfælde bleve de Syge, saavidt mulig, isolerede.

Barselfeber. I 4 Tilfælde med dødelig Udgang sees kunstig Forløsning forud at være foretagen, nemlig 2 Gange Tangforretning, 1 Gang Vending og 1 Gang Udtagning af Efterbyrd.

Af **Skarlagensfeber** forekom i Solør og Odalen i Juni Maaned et Par Tilfælde i Vinger; i Mai var den samtidig paa flere Steder i Grue uden at faa nogen Udbredning. I Hedemarkens Distrikt har Sygdommen kun vist sig med enkelte spredte Tilfælde. I Rendalens Distrikt forekom de fleste Tilfælde i Oktober Maaned ved Storsjøens sydlige Ende, hvor Sygdommen optraadte mildt, saa den først kom til Lægens Kjendskab, da der optraadte Eftersygdomme.

Mæslinger. For de i Hedemarkens Distrikt — Næs — opførte 2 Tilfælde anføres, at Diagnosen muligvis er tvivlsom. Fra Aasnæs — søndre Østerdalens Distrikt — omtales, at der forekom en liden Epidemi paa Vestsiden af Glommen.

Kighoste havde navnlig i Aarets første Maaneder en Del Udbredning over en større Del af Hedemarkens Distrikt, men optraadte godartet, saa kun et lidet Antal kom under Lægernes Behandling. Ligesaa sees Sygdommen at være optraadt i 1ste Halvaar i Rendalens Distrikt, og fra Indset Annex anføres, at Sygdommen forekom spredt og i mild Grad.

Af **akut Bronchit** og andre **katarrhalske Tilfælde** kom et mindre Antal under Behandling end Aaret forud. Af de opførte Dødsfald foraarsagedes 28 ved akut Bronchit, 2 ved katarrhalsk Lungebetændelse og 1 ved Laryngit.

Lungebetændelse anføres fra Solør og Odalens Distrikt at have været meget hyppig især i Marts og Mai Maaned. I to Pladse paa Eidskogen laa i hver Plads angrebne paa engang 4 Personer. Fra Veldre Annex til Ringsaker — Hedemarkens Distrikt — meddeles, at at der i Slutningen af Marts og Begyndelsen af April forekom en Del Tilfælde væsentlig begrændset til det nærmest liggende Del af Furnæs. Omkring Jul optraadte den atter, denne Gang især i

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	113	10	113	14	6	10	3	14	5	10	14	7	9	13	8
Cerebrospinal-Meningit	2	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Barselfeber	45	13	45	4	3	3	6	8	2	1	3	3	6	1	5
Vandkopper	29	-	29	9	3	3	5	3	2	-	-	-	4	-	-
Skarlagensfeber	60	3	58	11	-	-	11	9	-	4	6	4	9	3	1
Mæslinger	5	-	5	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	103	7	102	9	3	9	12	8	5	12	12	9	8	3	12
Kighoste	170	3	170	51	29	43	12	14	9	4	2	1	-	2	3
Diphtherisk Svælgbet.	23	1	22	2	1	1	2	3	3	2	3	2	1	1	1
Strubehoste	7	2	6	-	1	1	1	1	-	-	2	-	-	-	-
Kusma	4	-	4	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-
Akut Bronchit Andre katarrh. Tilfælde	1954	31	1824	286	260	210	163	174	117	94	78	70	115	112	145
Lungebetændelse	636	81	626	46	58	94	94	114	40	18	14	11	27	48	62
Pleurit	104	3	100	8	11	10	7	15	6	13	5	7	5	8	5
Gigtfeber	127	5	121	24	14	10	9	13	7	6	8	5	7	7	11
Koldfeber	1		1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) Cholera nostras	629	16	582	57	38	56	50	44	50	78	55	40	32	41	41
Blodgang	15	-	15	4	-	3	-	1	-	-	5	-	1	-	1
Skjørbug	7	-	5	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	4024	175	3930	527	431	453	378	439	247	245	299	159	224	240	295

(Forts.)

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.													
			1		2		3		4		5		6		7	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Solør og Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset		Indset Annex til Opdals Lægedistrikt.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	114	11	12	2	53	3	28	3	2	1	2	-	17	2	-	-
Cerebrospinal-Meningit	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	45	13	12	5	14	4	10	1	2	-	7	3	-	-	-	-
Vandkopper	29	-	4	-	21	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	60	3	14	3	22	-	7	-	1	-	14	-	2	-	-	-
Mæslinger	5	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	103	7	19	1	52	1	15	-	8	2	7	2	2	1	-	-
Kighoste	170	3	-	-	98	3	-	-	-	-	70	-	-	-	2	-
Diphtherisk Svælgbet	24	2	3	1	3	1	5	-	13	-	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	10	5	5	4	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	4	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akut Bronchit Andre katarrh. Tilfælde	1954	[1]) 31	343	7	1036	7	242	4	92	3	189	7	50	3	2	-
Lungebetændelse	642	87	152	24	247	37	121	15	56	7	42	1	20	1	4	2
Pleurit	104	3	25	1	38	-	6	-	10	2	22	-	3	-	-	-
Gigtfeber	127	5	51	-	54	2	10	2	4	-	8	1	-	-	-	-
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) Cholera nostras	629	[2]) 16	149	3	316	10	67	2	15	1	76	-	5	-	1	
Blodgang	15	-	8	-	1	-	1	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Skjørbug	7	-	3	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4045	186	802	51	1967	69	518	27	204	16	446	14	99	7	9	2

[1]) Bronchitis acuta 28, Pneumonia catarrhalis 2, Laryngitis 1. [2]) Diarrhoea 13. Cholera nostras 3.

Liste over kro-

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
Kronisk Rheumatisme	299	2	3	1	157	136	21
Fnat	29	-	12	7	6	4	7
Skurv	1	-	-	1	-	-	1
Kjertelsyge	186	-	57	74	10	30	21
Rachit	72	5	44	23	-	-	16
Simpel Meningit	33	27	8	7	9	7	14
Tuberkuløs Meningit	30	29	12	14	-	1	12
Svindsot	310	110	3	4	150	147	24
Kræft	77	60	-	-	41	36	21
Vatersot og Morbus Brighti	70	[1]) 11	1	5	31	33	17
Blegsot og Anæmi	539	[2]) 1	13	38	37	443	24
Menstruationsuordener	85	-	-	-	-	85	18
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1641	3	55	68	602	642	24
Ormesygdomme	135	-	49	50	4	10	18
Drankersygdomme	12	1	-	-	12	-	6

[1]) Vatersot 7. Morbus Brighti 4. [2]) Anæmia.

de høiere liggende Trakter af Veldreaasen; paa flere Steder bleve flere angrebne efter hverandre; paa en Gaard bleve Fader og to Sønner angrebne med et Par Dages Mellemrum, den ene af Sønnerne havde delt Seng med Faderen, og Alle laa i samme Værelse. I Trysil kom under Behandling 50, hvoraf i Maanederne April til Juni 33 og Oktober og November 14. En stor Del Tilfælde var milde. I et Hus blev først Moderen og senere med nogle Dages Mellemrum 3 af Børnene efter hverandre angrebne. I Stuen, hvori de Syge laa, var god Luftvexel og de øvrige sanitære Forhold ikke ugunstige. Samtlige overstode Sygdommen. I en Gaardgrænd med mange Opsiddere optraadte i Løbet af Mai og Juni i 6 forskjellige Huse 6 Tilfælde med adynamisk Præg; 4 endte dødeligt; Døden indtraadte i Gjennemsnit i 2den Uge. Nævnte Gaardgrænd er næsten paa alle Sider omgivet af store Myrer. Smitte fra det ene Hus til det andet kunde ikke paavises.

Koldfeber. Den for Koldfeber behandlede Syge havde i længere Tid opholdt sig i Sverige.

Diarrhoe og **Cholera nostras** ere fra flere Distrikter opgivne som sjeldnere forekomne i indeværende Aar.

Veneriske Sygdomme. Følgende Tabel giver en Oversigt over de udenfor Sygehusene behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe:

niske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.													
1		2		3		4		5		6		7	
Solør og Odalen.		Hedemarken		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset.		Indset Annex til Opdals Lægedistrikt	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
80	-	126	1	21	-	32	-	39	-	1	1	-	-
11	-	14	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
23	-	108	-	13	-	6	-	22	-	12	-	2	-
20	2	28	2	3	1	5	-	16	-	-	-	-	-
9	8	15	11	2	2	1	-	6	6	-	-	-	-
5	5	11	11	4	4	1	-	8	8	1	1	-	-
82	27	96	31	53	26	6	4	61	15	12	7	-	-
19	15	29	24	17	12	2	1	7	7	2	1	1	-
15	-	36	6	6	-	5	2	6	2	-	-	2	1
165	1	186	-	93	-	8	-	73	-	7	-	7	-
9	-	43	-	9	-	8	-	7	-	6	-	3	-
351	-	957	1	181	-	42	2	77	-	23	-	10	-
44	-	58	-	15	-	-	-	18	-	-	-	-	-
-	-	6	-	1	-	-	-	5	1	-	-	-	-

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Antal Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.						
			1	2		3	5	6	7
			Solør og Odalen.	Hede-marken.		Søndre Øster-dalen.	Rendalen.	Tønset.	Indset.
			Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis	27	1	2	16	1	1	6	1	1
Gonorrhoe . .	24	-	3	10	-	8	3		

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes ovenstaaende Tabel.

Svindsot. Af praktiserende Læge paa Kongsvinger H. Juell anføres, at da hans Erfaring i de senere Aar gaar i den Retning, at Lungetuberkulosen er smitsom, har han for Almuen begyndt at fremholde det absolut Farlige i, at Phthisikere dele Seng med Friske, og naar Forholdene ere saadanne, at dette lader sig gjennemføre, giver han Ordre til, at idetmindste yngre Individer i Huset ikke engang maa ligge i samme Rum. Det kan synes strengt ytrer han, men naar man ser hen til, hvorofte den ene efter den anden af forhen friske Sødskende sygne og dø, og lægger Mærke til, hvorofte Phthisis optræder hos begge Ægtefolk, uagtet Sygdommen før kun har forekommet i den Enes Familie, og naar man ser, hvorledes Elever af Skoler og unge Tjenere ved at bo sammen kunne smitte hverandre, synes det ham ligesaa vigtigt at fremholde dette Forhold, der er lidet kjendt, som at gjøre opmærksom paa Sygdommens Arvelighed, der er almindelig bekjendt endog blandt Almuen.

Nedenstaaende Tabel viser for de enkelte Lægedistrikter Dødsfald af Svindsot i Forhold til samtlige kjendte Dødsfald og til Dødsfald af ikke epidemisk Sygdom:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Solør og Odalen	149	27	51	98	18.1	27.5
Kongsvinger	22	7	8	14	31.8	50.0
Landdistrikt	127	20	43	84	15.7	23.8
Hedemarken	256	31	69	187	12.1	16.6
Hamar	17	-	7	10	-	-
Landdistrikt	239	31	62	177	12.9	11.8
Søndre Østerdalen	97	26	27	70	26.8	37.1
Trysil	49	4	16	33	8.2	12.1
Rendalen	76	15	14	62	19.7	24.3
Tønset	35	7	7	28	20 0	25.0
Indset Annex	11	-	2	9	-	-
Hedemarkens Amt	673	110	186	487	16.3	22.6
Deraf i Byer	39	7	15	24	17.9	29.1
— - Landdistrikt	634	103	171	463	16.1	22.2

Sindssyge. Ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes for Amtskommunens Regning 144 Sindssyge, hvoraf 22 paa Asyler. Af de Syge hørte hjemme i Solør og Odalen 66, Hedemarken 29, søndre Østerdalen 21, Trysil 3, Rendalen 13, Tønset 12.

Obstetriciske Operationer. Af obstetriciske Operationer kunne 39 sees at være udførte af Læger, nemlig 6 i Solør og Odalen, 14 i Hedemarken, 10 i søndre Østerdalen, 1 i Trysil, 4 i Rendalen og 4 i Tønset. Indikationer og Udfald for de udførte Operationer sees af følgende Tabel (se næste Side).

Af Operationer forøvrigt udførtes Laparotomi paa en af Barselkrampe død Kvinde; Fosteret dødt.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.				Udtrækning paa Bækkenenden.		Efterbyrdsoperation.	
	Mødre.			Børn.			Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	lev.	død.	lev.	lev.	lev.	død.
Utilstrækkel. Veer, langsom Fødsel .	13	[1] 2	-	11	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed .	1	-	-	1	-	-	-	[2]) 1	-	1	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Tverleie og Blødning	-	-	-	-	-	-	-	[3]) 2	-	2	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Haand ved Isseleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Moderkagen fortil over Symphysen.	-	-	-	-	-	-	-	[4]) 1	-	1	-	-	-	-
Oedem i de ydre Fødselsdele	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sædeleie med utilstrækkelige Veer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Tilbageholdelse . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	[5]) 1
Uopgiven Indikation	5	-	1	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	22	2	1	10	5	1	1	4	1	4	1	1	7	1
	25			25			5		5				8	

[1]), [4]) og [5]) Dødsaarsag: Barselfeber. [2]) Dødsaarsag: Peritonit. [3]) Dødsaarsag: Dystokia, i det ene Tilfælde foretoges tillige Perforation og Anvendelse af Craniotomiforceps paa sidstkommende, i Hulheden fastsiddende Hoved til hurtigere Fremme af Fødselen.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Opgaver, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede (se Tabellen næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 2 170 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 43.1.

Lægerne have opgivet Dødsaarsag for 20 paa Barselseng døde Kvinder: 13 døde af Barselfeber, 2 efter besværlig Forløsning, 2 af Barselkrampe, 1 af Livmoderbristning, 1 af Peritonit. 1 Kone døde uforløst af Blødning; Konen var døende ved Lægens Ankomst og Fødselen saavidt begyndt, Modermunden af en Krones Størrelse.

De vigtigste **Dødsaarsager** vare (se Tabellen næste Side).

Veirliget. Fra Hedemarkens Distrikt anføres, at de første Vintermaaneder vare snerige med jevn Kulde, Vaaren i det Hele kold og tør, Sommeren kold og

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte [1]).	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.
Solør og Odalen . .	1105	484	72	2	8	27	7	6
Kongsvinger	39	27	5	-	-	1	-	-
Landdistrikt	1066	457	67	2	8	26	7	6
Hedemarken	1339	576	123	6	3	32	13	5
Hamar	118	30	7	1	-	1	1	-
Landdistrikt	1221	540	-	5	-	31	-	-
Søndre Østerdalen.	596	260	36	4	4	5	8	2
Trysil	214	90	23	3	-	6	-	-
Rendalen	286	99	26	3	-	6	-	2
Tønset	257	120	19	2	1	14	3	-
Indset Annex	13	13	-	-	-	-	1	-
Gaarde af Tolgens Herred	5	3	-	-	-	-	-	-
Hedemarkens Amt	3815	1645	299	20	16	90	32	15
Deraf i Byer	157	57	12	1	-	2	1	-
— - Landdistrikt.	3658	1588	287	19	16	88	31	15

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Dødsaarsager.

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Landdistrikterne.
Svindsot	110	7	103
Lungebetændelse	87	4	83
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	69	6	63
Kræft	60	1	59
Alderdomssvaghed	37	1	36
Akut Bronchit	28	4	24
Organisk Hjertesygdom	25	-	25

regnfuld, hvilket ogsaa var Tilfældet for Høstens Vedkommende; November og December gjennemsnitlig milde med lidet Snenedslag. Aarsudbyttet var som et

godt Middelsaars. Kvantiteten baade af Hø og Korn var temmelig stor, men Kvaliteten ringere paa Grund af det stadige Regnveir, der tildels vanskeliggjorde Indbjergningen.

Levemaade og hygiæniske Forholde. Fra Solør og Odalens Distrikt anføres, at det er en glædelig Kjendsgjerning, at Renlighedsforholdene i Distriktet ere bedre, at Sandsen for Velvære i Hjemmet er tiltaget, samt at Levemaaden i det Hele er mere overensstemmende med Hygiænens Fordringer. Drukkenskab er i Aftagende, hvortil i flere Henseender har bidraget det paa Kongsvinger dannede Samlag for Brændevinshandel og ikke mindst Sløfningen af de mange Øludsalg udover Landet samt den langt skarpere Kontrol med det ulovlige Salg af berusende Drikke (H. Juell). Fra Hedemarkens Distrikt meddeles, at de hygiæniske Forhold i det Hele maa siges at være gode. Brændevin, Øl og Kaffe misbruges dog endnu ikke lidet, og hos de fattigste Husmandsfamilier er maaske halvstegte Blandkornkager, Poteter og Kaffe, Vasvelling og lidt Mysesmørvelling den væsentligste Føde, men i det Store og Hele maa Kosten kaldes kraftig og god. Hvad Boliger angaar, findes der endnu flere Husmandsstuer, der i alle Henseender ere yderst elendige og kun lidet skikkede til Beboelse, men deres Tal formindskes stadig, og ved nye Opførelser sker de hygiæniske Fordringer ganske god Fyldest, ligesom der ogsaa tages ikke lidet Hensyn til et smukkere Udseende. Ernæringssygdomme ere her ikke særlig fremtrædende, Kjertelsygdomme forekomme dog ikke saa sjelden, men det er i Almindelighed lettere Former. Hudkulturen forsømmes temmelig meget, men kroniske Hudsygdomme forekomme almindelig ikke meget; Fnat findes kun meget sjelden (I. C. Lund).

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede, og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Vaccine-rede.	Rets-medicinske For-retninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	13	1240	31	3294	12 [1])
Solør og Odalen	2	326	11	844	4
Hedemarken	5	531	14	1127	4
Søndre Østerdalen	1	76	2	609	3
Trysil	1	45	-	66	1
Rendalen	2	236	3	418	-
Tønset	1	25	1	222	-
Indset Annex	1	1	-	8	-

[1]) Hvoraf 2 Obduktions-, 2 Synsforretninger og 8 Erklæringer.

Amtet har sit **Sygehus** i Stange.

Af **Badeindretninger** omtales 2 Kar-, Damp- og Styrtebadindretninger, en i Hamar, en i Kongsvinger.

VII. Christians Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		196.31	115 814	22	42	40
1. Hadeland og Land		22.46	24 150	5	6	6
	Jevnaker	3.35	5 707	1	2	2
	Gran	6.54	8 939	3	2	2
	Søndre Land	6.10	4 621	-	1	1
	Nordre —	6.47	4 883	1	1	1
2. Søndre Valders		19.12	10 961	1	4	5
	Søndre Aurdal	11.13	5 478	-	-	-
	Nordre Aurdal	7.99	5 483	1	-	-
3. Nordre Valders		22.52	7 855	1	4	5
	Østre Slidre	6.64	2 460	-	1	1
	Vestre Slidre	3.47	2 951	1	1	1
	Vang	12.41	2 444	-	2	3
4. Toten		11.10	23 921	6	9	8
	Gjøvik, Kjøbstad	-	1 051	1	-	-
	Østre Toten	2.96	7 186	3	-	-
	Vestre —	3.00	6 848	1	-	-
	Vardal	2.09	3 913	-	-	-
	Birid	3.05	4 923	1	-	-
5. Faaberg		17.61	16 844	4	6	4
	Lillehammer, Kjøbstad	-	1 551	2	2	1
	Faaberg	3.65	5 662	-	1	1
	Øier	4.90	3 697	-	1	1
	Gausdal	9.06	5 934	2	2	1
6. Ringebu		27.50	13 694	2	4	4
	Ringebu	9.56	4 844	1	-	-
	Sollien	3.61	437	-	-	-
	Søndre Fron	3.97	3 261	1	-	-
	Nordre —	10.36	5 107	-	-	-

(Forts.) Lægedistrikt.	Tilsvarende Herred, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
7. Lom		43.20	10 799	2	3	4
	Lom	14.85	3 119	1	1	1
	Skiaker	16.53	2 611	-	1	1
	Vaage (undtagen Sels Annex)	11.82	5 069	1	1	2
8. Lesje		32.78	7 635	1	6	4
	Lesje	17.26	3 196	-	2	2
	Dovre	11.08	2 432	1	1	1
	Sels Annex af Vaage	4.44	2 007	-	1	1

Sundhedstilstanden var i det Hele tilfredstillende; der er af epidemiske Sygdomme, naar undtages Lungebetændelse, anmeldt langt færre Tilfælde end Aaret forud. Den tidligere Skarlagensfeberepidemi ophørte tidlig paa Aaret. Fra enkelte Distrikter, saaledes Hadeland og Land, nordre Valders og Faaberg anføres, at Betændelsessygdomme og særlig Lungebetændelse var almindelig udbredt. Typhoidfeber forekom lidet og i begrændsede Lokalepidemier.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 579 eller 13.69 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (115 342). Opgaven er anført efter Presternes til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 70 og 71).

Exanthematisk Typhus. Det i søndre Valders indtrufne dødelig endende Tilfælde var det sidste af den i forrige Beretning omhandlede Epidemi i Bagn.

Typhoidfeber behandledes i dette Aar ikke i Valders og heller ikke i Ringebu Distrikt. I Hadeland og Lands Distrikt forekom i Juni — August 7 Tilfælde i Nærheden af Randsfjordens Jernbanestation. I November optraadte Sygdommen paa en Plads i vestre Torpen, udbredte sig derfra til flere omliggende Pladse, før den blev erkjendt, og vedvarede til April 1880. Sygdommen syntes i den første Plads, hvor den opstod, at være opstaaet ved Infektion fra en Brønd. Huset, der tjente til Bolig for 13 Mennesker, indeholdt kun 2 smaa Værelser. Der herskede stor Skiddenfærdighed blandt Beboerne, saaledes er oplyst, at idetmindste Børnene lagde sine Exkrementer om den i Gaardsrummet værende Brønd, der tillige havde Tilsig fra en meget befærdet Vei og derhos aldrig blev renset. Brønden havde om Sommeren været næsten tør; efter Nedbør kom der igjen i Oktober Vand i den, og dette var efter Naboernes Forklaring baade ildeudseende og ildesmagende. Den første Syge var en Pige, der sidst i September indsygnede med Tegn paa Lungebetændelse, først 7 Uger senere tilkaldtes Lægen til 2 andre angrebne Medlemmer af Familien, af hvilken efterhaanden 8 angrebes; 3 smaa Børn og de ældgamle Kaarfolk, der ikke havde benyttet Brøndvand, gik fri. Smitten blev omtrent samtidig bragt til 7 omliggende Huse ved frivillige Sygepleiere. Det er nemlig Skik i Sygdomstilfælde — selv om det ikke er aldeles

I Christians Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus	7	3	7	1	-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	1
Typhoidfeber	75	8	75	4	2	2	5	2	8	15	9	-	1	5	22
Barselfeber	25	5	25	4	1	1	5	1	6	1	1	1	-	2	2
Vandkopper	35	-	35	1	1	10	3	-	11	-	4	-	1	4	-
Skarlagensfeber	90	14	90	35	16	10	7	7	6	-	3	2	-	1	3
Rødlinger	5	-	5	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Mæslinger	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Rosen	76	4	76	10	11	3	5	7	6	7	4	9	5	7	2
Kighoste	169	19	169	72	50	11	22	2	1	-	-	-	2	1	8
Diphtherisk Svælgbet.	18	2	18	4	5	1	-	-	2	-	1	1	-	3	1
Strubehoste	3	1	3	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-
Kusma	17	-	17	1	-	1	4	2	1	-	-	1	6	1	-
Akut Bronchit Andre katarrh. Tilfælde	1334	14	1324	213	173	132	120	121	69	68	71	50	76	110	121
Lungebetændelse	715	82	711	63	77	67	85	97	46	36	23	29	31	74	83
Pleurit	86	6	86	10	9	4	6	4	9	6	8	7	8	7	8
Gigtfeber	131	7	131	9	11	9	11	20	15	11	5	14	6	7	13
Diarrhoe (akut) Cholera nostras	313	6	313	24	28	17	22	21	22	40	41	36	21	22	19
Blodgang	5	-	5	-	2	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-
Skjørbug	4	-	4	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1
Tilsammen	3109	171	3095	452	387	269	296	285	204	184	172	152	158	249	287

(Forts.)

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.															
			1		2		3		4		5		6		7		8	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Hadeland og Land.		Søndre Valders.		Nordre Valders.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus	7	3	-	-	1	1	-	-	2	1	4	1	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	76	9	33	-	-	-	-	-	21	5	3	1	-	-	1	1	18	2
Barselfeber	25	5	6	3	-	-	4	-	7	1	3	-	3	-	1	1	1	-
Vandkopper	35	-	5	-	6	-	3	-	8	-	13	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	91	15	9	1	-	-	8	3	30	3	25	1	-	-	19	7	-	-
Rødlinger	5	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	76	4	10	1	1	-	6	-	27	2	25	-	1	-	5	1	1	-
Kighoste	169	19	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	88	15	70	4	2	-
Diphtherisk Svælgbet.	19	3	-	-	4	1	6	2	8	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Strubehoste	3	1	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	17	-	-	-	-	-	2	-	1	-	6	-	1	-	7	-	-	-
Akut Bronchit Andre katarrh Tilfælde	1334	14	340	4	53	-	95	-	341	3	272	5	67	1	132	1	34	-
Lungebetændelse	718	85	239	41	29	3	67	10	178	17	115	8	44	2	33	1	13	3
Pleurit	86	6	21	-	7	-	5	-	27	2	11	-	-	-	11	2	4	2
Gigtfeber	132	8	12	2	12	1	34	3	34	-	19	2	6	-	11	-	4	-
Diarrhoe (akut) Cholera nostras	313	6	84	1	8	-	11	-	111	2	59	2	11	1	27	-	2	-
Blodgang	5	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	4	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3116	178	760	53	121	6	241	18	815	37	561	20	221	19	317	18	80	7

nødvendigt, saa er det dog en Honnørsag — at en eller to Personer fra Nabogaard efter Tur gjør Nattevagt. Sygdommen var i Begyndelsen mild, men senere af en mere ondartet Natur, og det uagtet Ingen af de senere Angrebne var under saa slette hygiæniske og økonomiske Vilkaar som de først angrebne Syge, (Kolbjørnsen). Den i Lesje Distrikt indtrufne Epidemi var i Sels Annex, hvor der i 3 Huse ialt angrebes 17 Individer, hvoraf 2 døde.

Af **Skarlagensfeber** forekom paa forskjellige Steder nogle faa Tilfælde som de sidste Rester af Epidemien i de foregaaende Aar. I nordre Valders angrebes nogle Syge i Øie Sogn af Vang ved Smitte fra Bergens Stift. Sygdommen fik dog ingen Udbredning. Fra Lom anføres, at Tilfældene vare meget voldsomme; enkelte Patienter døde allerede i Udslagsstadiet; Betændelser i Halskjertlerne og Nyrebetændelse viste sig hos flere. Sygdommen optraadte ikke østenfor Loms Hovedkirke, men holdt sig til Skiaker og Bæverdalen, hvor vistnok flere vare syge end de, der kom under Behandling. I Mai Maaned ophørte Epidemien efter at have varet i $1^1/_4$ Aar. Af Distrikstslægen var i dette Tidsrum tilsammen behandlet 224 Tilfælde. Han antager, at de yderst mislige hygiæniske Forhold, hvad Renlighed angaar, hvorunder den simplere Del af Befolkningen her lever, har været den væsentligste Aarsag til, at Sygdommen har holdt sig saalænge og optraadt saa heftig.

Kighoste vedblev i Ringebu Distrikt fra Aaret forud i de 4 første Maaneder og var baade udbredt og streng, ofte forbunden med stærke Kramper. Den udbredte sig jevnt fra Nord mod Syd og optraadte stærkest i nordre Fron. I Lom vedblev Sygdommen ligeledes fra forrige Aar, aftog pludselig i Marts og viste sig ikke efter April Maaned. Den optraadte jevnt fordelt over hele Distriktet, men mildt.

Lungebetændelse. Naar undtages Faaberg, Lom og Lesje Distrikter, er i dette Aar fra de øvrige anmeldt et betydelig større Antal Tilfælde af denne Sygdom end Aaret forud. Fra Jevnaker — Hadeland og Lands Distrikt — anføres, at den optraadte overordentlig hyppig i Aarets første 5 Maaneder. (Se forøvrigt A. Løbergs Afhandling om Pneumoni i Jevnakers Prestegjeld i Aaret 1879, indtaget i Norsk Magazin for Lægevidenskaben, 3 Række 10 Bind Pag. 677.) Fra Gran — samme Distrikt — berettes at 2 Arbeidere kom syge hjem fra Asker, hvor de havde været paa Tømmerkjøring og boet paa samme Sted; den Ene døde, hans Moder fik 8 Dage efter Lungebetændelse; fra samme Sted kom endnu en tredie hjem omtrent samtidig, ligeledes lidende af Lungebetændelse. Det var Tilfælde i 1879 som ogsaa tidligere iattaget, at Lungebetændelse og epidemiske Sygdomme overhovedet i Regelen begynde først i den sydlige Del af Distriktet og gaa nordover, (A. Augestad). Fra Lands Herred — samme Distrikt — meddeles, at Lungebetændelse forekom hyppig og var usædvanlig dødelig, især medførte den mange Dødsfald blandt middelaldrende Folk. Der forekom ofte flere Tilfælde samtidig paa et Sted; saaledes angrebes i Løbet af en Uge i et Hus 5 Personer (Kolbjørnsen). Fra Balke Sogn — Totens Distrikt — opgives, at de fleste Tilfælde indtraf i Marts og April. Fra Faabergs Distrikt anføres, at alvorlige Lungebetændelser vare meget hyppige i Aarets sidste 3 Maaneder.

Miltbrandsmitte. Ved Slagtning af en miltbrandsyg Ko i Bagn i Valders, paa samme Gaard som i 1878 (se forrrige Aarsberetning) inficeredes 2 Mænd gjennem Saar paa Hænderne. Hos den ene lokaliserede Sygdommen sig nærmest som en Phlegmone i Haand og Underarm, der begge længe vare svulne uden Karbunkeldannelse i Forbindelse med almindeligt Ildebefindende og nedtrykt Sindsstemning. Hos den yngste trængte Giften igjennem hele Armen; desuden forekom Karbunkler baade i Panden og Nakken. De udtømte sig forholdsvis raskt uden større Ulemper end voldsom Hovedpine og Feber. Begge overstode Infektionen.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Antal Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.					
			1		2	4	6	
			Hadeland og Land.		Søndre Valders.	Toten.	Ringebu.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.
Syphilis	21	2	9	1	1	5	6	1
Gonorrhoe	4	-	1	-	1	2	-	-

Fra nordre Valders ere 2 Syge lidende af Syphilis indlagte paa Amtssygehuset, og fra Faabergs Distrikt ere alle de af venerisk Sygdom lidende Syge indlagte paa Amtssygehuset.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se næste Side).

Svindsot. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindsot og ialt opgivne Dødsaarsager samt Forholdet til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme i de enkelte Lægedistrikter sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Hadeland og Land	144	10	53	91	6.9	10.9
Søndre Valders	28	4	6	22	14.3	18.2
Nordre —	85	2	18	67	2.4	2.9
Toten	127	16	37	90	12.6	17.8
Gjøvik	8	-	3	5	-	-
Landdistrikt	119	16	34	85	13.4	18.8
Faaberg	87	19	20	67	21.8	28.3
Lillehammer	19	4	3	16	21.1	25.0
Landdistrikt	68	15	17	51	22.1	29.4
Ringebu	45	2	19	26	4.4	7.7
Lom	62	5	18	44	8.1	11.4
Lesje	23	3	7	16	13.0	18.7
Christians Amt	601	61	178	423	10.1	14.4
Deraf i Byer	27	4	6	21	14.8	19.0
— - Landdistrikt	574	57	172	402	9.9	14.1

Liste over kroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.															
								1 Hadeland og Land.		2 Søndre Valders.		3 Nordre Valders.		4 Toten.		5 Faaberg.		6 Ringebu.		7 Lom.		8 Lesje.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	337	-	9	6	165	150	18	80	-	27	-	55	-	80	-	48	-	13	-	34	-	-	-
Fnat	27	-	5	2	1	6	7	13	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	9	-	-	-
Skurv	12	-	6	3	2	1	4	4	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	3	-	-	-
Kjertelsyge	169	4	39	64	10	31	21	34	-	6	-	11	4	45	-	34	-	9	-	27	-	3	-
Rachit	55	1	31	24	-	-	16	9	-	2	-	13	-	12	1	7	-	9	-	3	-	-	-
Simpel Meningit	22	15	6	4	4	3	13	4	4	3	1	-	-	7	5	5	3	1	1	1	-	1	1
Tuberkuløs Meningit	21	18	12	6	2	1	9	9	6	-	-	-	-	2	2	2	2	2	2	5	5	1	1
Svindsot	122	61	3	7	52	53	25	26	10	7	4	5	2	33	16	31	19	3	2	11	5	6	3
Kræft	61	45	2	-	26	29	19	19	14	1	1	2	1	21	16	9	8	2	1	6	3	1	1
Vatersot og Morbus Brighti	81	[1]) 33	3	1	35	39	25	22	7	16	6	9	4	13	7	7	2	3	3	8	3	3	1
Blegsot og Anæmi	428	1	5	34	25	321	22	109	1	27	-	4	-	115	-	87	-	30	-	41	-	15	-
Menstruationsuordener	121	-	-	3	-	118	20	14	-	17	-	9	-	36	-	29	-	-	-	11	-	5	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1086	12	26	37	380	483	23	250	1	47	2	119	5	271	2	108	-	122	-	151	2	18	-
Ormesygdomme	148	-	57	67	7	14	17	22	-	8	-	6	-	30	-	37	-	31	-	12	-	2	-
Drankersygdomme	15	1	-	-	13	2	6	2	-	-	-	-	-	3	1	7	-	2	-	1	-	-	-

[1]) Vatersot 17, Morbus Brighti 16.

Struma. Den i Birid — Totens Distrikt — praktiserende Læge omtaler at have havt en Del Tilfælde af Struma under Behandling. I Ringebu Distrikt omtales af den i Ringebu Herred boende Læge 3 Tilfælde, hvoraf et endte dødeligt ved Kvælning. Distriktslægen gjør opmærksom paa den hyppige Forekomst af Struma, hvoraf han har noteret 17 Tilfælde. Paa en Gaard i søndre Fron findes Struma hos et Individ i hvert af 4 Slægtled, den ældste af disse er 80 Aar, den yngste 17. Omkring nordre Frons Prestegaard leve inden et ganske lidet Strøg 7 Strumøse, hvoraf kun 2 i Slægt med hinanden. Der findes daarlig Drikkevand, (H. M. Arentz).

Sindssygdomme. Ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes for Amtskommunens Regning 187 Sindssyge, hvoraf 40 paa Asyler. Af de Syge hørte hjemme i Hadeland og Lands Distrikt 34, i søndre Valders 13, i nordre Valders 9, i Toten 35, i Faaberg 37, i Ringebu 29, i Lom 18, i Lesje 12.

Obstetriciske Operationer. Følgende Liste giver en Oversigt over de af Lægerne udførte obstetriciske Operationer med Angivelse af Indikation og Udfald for Mødre og Børn:

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.
	levende.	lev.	død.	lev.	uopg. Udf.	død.	uopg. Udf.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer, langsom Fødsel	9	8	1	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	1	1	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	-	1	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	1	-	1	-	-
Skjæve Isseleier	4	3	1	-	-	-	-	-
Uopgiven Indikation	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	15	12	3	1	1	1	1	2
		15		2		2		

Af Operationer omtales desuden 1 Perforation ved Bækkensneverhed med heldigt Udfald for Konen. 2 Exviscerationer: en ved forsømt Tverleie og rigid sammensnøret Modermund og efter 2 Døgns Fødselsarbeide; Konen døde 6 Timer efter Forløsningen; en ved forsømt Tverleie, hvorunder der maatte foretages Decapitation, hvorved Kroppen blev forløst, medens Hovedet ikke kunde extraheres, da Konens Tilstand ikke tillod videre Indgriben. Hun døde den paafølgende Dag. Ialt 22 Operationer, hvoraf 7 i Hadeland og Lands Distrikt, 2 i søndre og 4 i nordre Valders, 6 i Toten og 3 i Ringebu Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Opgaver, angivne efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede (se næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 739 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 47.9

Lægernes Opgaver indeholde Opgave over 9 paa Barselseng døde Kvinder, hvoraf 5 døde af Barselfeber, 2 efter besværlig Forløsning, 1 af Barselkrampe og 1 af Blødning efter Fødselen.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte[1])	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn[1])	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.	Drab.
Hadeland og Land	752	354	40	6	6	18	2	5	1
Søndre Valders	324	139	23	3	1	7	1	1	-
Nordre —	221	124	21	4	-	6	4	-	-
Toten	758	312	47	6	3	16	2	3	-
Gjøvik	52	14	7	-	-	-	-	-	-
Landdistrikt	706	298	40	6	3	16	2	3	-
Faaberg	460	211	31	-	1	13	2	1	-
Lillehammer	49	18	-	-	-	1	-	-	-
Landdistrikt	411	193	31	-	1	12	-	-	-
Ringebu	377	181	42	1	-	15	4	2	-
Lom	252	168	40	3	-	7	3	1	-
Lesje	174	90	6	-	-	6	-	-	-
Christians Amt	3318	1579	250	23	11	88	18	13	1
Deraf i Byer	101	32	7	-	-	1	-	-	-
— - Landdistrikt	3217	1547	243	23	11	87	18	13	1

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

De hyppigste **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Landdistrikterne.
Lungebetændelse	85	2	83
Svindsot	61	4	57
Kræft	45	4	41
Alderdomssvaghed	42	2	40
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	37	1	36
Vatersot og Morbus Brighti	33	1	32
Kronisk Bronchit	20	-	20
Kighoste	19	-	19
Skarlagensfeber	15	-	15

Veirliget. Følgende af Distriktslæge Buchholz meddelte Tabel viser Middelbarometerstand og Middelthermometerstand paa Gaarden Helmen i Gran (se Tabellen Side 78 og 79).

Paa Gaarden Granheim i vestre Slidre 1 220 Fod over Havet var ifølge Distriktslæge Printz's Opgaver Middeltemparaturen om Morgenen Kl. 8 + 0.55° C., Middag Kl. 2 + 3.33 og om Aften Kl. 8 + 1.70°, saa at Aarets gjennemsnitlige Middeltemparatur var + 2.10° C., et temmelig koldt Aar. Den største Kuldegrad var — 34.0° den 19de Februar og den høieste Varmegrad + 24.2° den 13de Juni. Vanddampenes Tryk var nogenlunde normalt, nemlig 4.95, Maximum var 13.2 den 16de August og Minimum 0.3 den 19de Februar. Der faldt Regn i 80 Dage, Sne i 48, Slud i 8, Taage i 13 Dage, saa at Aarets Nedbør var temmelig stort, nemlig 626 Millimeter. Der var 108 overskyede og 44 klare Dage, Skydækket var 5.9 (0 = klart og 10 = aldeles overskyet). Vindstyrken var 0.7, ofte stormfuldt, idet der 19 Gange var Storm, deriblandt 1 Gang Orkan, der forvoldte mange Ulykker. Der var aldeles Vindstille i 59 Dage. Kuldegrad bemærkedes i 215 Dage.

Levemaade og hygiæniske Forhold. De hygiæniske Forhold synes at være i stadig Fremgang i Hadeland og Lands Distrikt, dog staar man i Lunner Annex en Del tilbage, hvad de mindre Gaarde angaar. Fra nordre Valders anføres at paa Grund af de trange Tider har Brugen af stærke Drikke været meget mindre end sædvanlig, saa man næsten ikke har hørt et eneste Exempel paa Misbrug. Fra Ringebu Distrikt opgives, at Levemaaden blandt Gaardbrugerne i det Hele taget er god, medens der dog — især til at være i en Fjeldbygd — bruges altfor lidet sød Melk; Klædedragten hos Arbeidsklassen er i det Hele taget yderst mislig, saamange saa pjaltede og halvnøgne Fattige som i Guldbrandsdalen findes neppe i andre Bygder i Landet. Om de hygiæniske Forhold i Loms Distrikt anføres: «Hvad der i den senere Tid opføres af nye Vaaningshuse bliver indrettet paa tidsmæssig Maade, høiere under Loftet, større, lysere Rum med større Vinduer og et venligere Præg end tidligere, der vidner om, at Sandsen er vakt ogsaa her for mere komfortable og sunde Boliger. Den fattigere Del af Befolkningen bebor imidlertid ofte yderst usle Leiligheder, lavt under Taget, Gjennemtræk overalt fra Vægge, Vinduer og Døre, kolde Gulve, mangesteds helt bortraadnede af den underliggende Grunds Fugtighed. Renligheden i disse Rum lader meget tilbage at ønske, og navnlig gjelder dette for Skiakers Vedkommende. Meget kunde rettes paa uden synderlig Udgift, men Folket er trægt. Svin og Høns antræffes ofte optagne som Medlemmer af Familien. Kjøkkenet, hvor Maden tillaves, benyttes som Spiseværelse, Daglig- og Soveværelse, men undertiden bliver ogsaa dette samme Rum benyttet som Slagterhus; Svin og Kjør blive der stukne, skoldede, flaaede og oplemmede, og er det koldt, transporteres endog Hesten ind for at blive underlagt Sko. I Madlavning staar Befolkningen i Almindelighed langt tilbage. Kjød og Flesk haves saagodtsom overalt, men nydes aldrig i fersk Tilstand, bestandig saltet og ofte først efterat det er blevet gammelt, haardt og harskt. Om Sommeren er her Mangel paa Melk, da Besætningerne føres tilfjelds. I Mangel af Melk nydes da hjemmebrygget Øl, der tilberedes meget godt men nydes især, naar det er blevet surt, det kaldes da her «stærkt». For dem, der vil indrette sit Kjøkken paa en god, sund og smagelig Maade er her imidlertid let Adgang: Elve og Fjeldvande ere meget fiskerige, Vildt, Ryper og Ren skydes i Mængde, hele Vinteren er her stadig Tilførsel fra Romsdalen af fersk Fisk i frossen Tilstand, Smør og Ost tilvirkes smukt, godt og mere end til Distriktets Behov, og som kornproducerende Tragt staa disse Bygder meget høit, baade hvad Produktets Kvalitet og Kvantitet angaar; her er i Grunden let og billig Adgang til alle Livsfornødenheder, men

Tabel over Temperatur og Barometerstand samt

Aar 1879.	Januar.	Februar.	Marts.	April.
Middelbarometerstand	28.41	28.02	28.45	28.16
Middelthermometerstand	÷ 8.58	÷ 8.01	÷ 4.29	+ 0.65
Regndage	-	-	-	2

Anm. Aarets Middelbarometerstand angivet i Tommer og Middelthermometerstand

den rette Maade at anvende disse Goder paa har den store Flerhed af Befolkningen endnu ikke tilegnet sig, (C. A. Kjær).

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Vaccine-rede.	Rets-medicinske For-retninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge			
Amtet	11	1378	32	2528	10 [1]
Hadeland og Land	2	559	2	686	3
Søndre Valders	2	115	5	208	-
Nordre —	1	27	2	173	-
Toten	2	265	6	585	2
Faaberg	1	200	11	392	-
Ringebu	-	uopgivet	3	226	3
Lom	2	173	3	147	1
Lesje	1	39	uopgivet	111	1

[1]) Hvoraf 4 Syns- og Obduktionsforretninger; 6 Undersøgelser og Erklæringer.

Amtet har **Sygehus** ved Lillehammer; i et Sygelokale i Gjøvik behandledes 11 Syge.

Amtet har 2 **Apotheker,** hvilke visiteredes.

Fugtighedsforhold paa Gaarden Helmen i Gran 1879.

Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
28.28	28.74	28.13	28.10	28.21	28.15	28.00	28.30
+ 6.79	+ 11.37	+ 11.95	+ 11.20	+ 7.75	+ 2.20	÷ 2.04	÷ 5.47
3	7	7	9	9	4	-	-

efter Reaumur.

VIII. Bratsbergs Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpevaccinatører.
Amtet		115.86	83 171	23	1	35	34
1. Skien		8.26	24 487	9	1	11	5
	Skien, Kjøbstad	0.016	5 362	5	1	4	-
	Porsgrund, —	-	3 453	2	-	2	-
	Brevik, —	-	2 252	2	-	1	-
	Eidanger	1.15	2 999	-	-	1	1
	Solum	2.42	5 121	-	-	1	2
	Gjerpen	2.97	4 285	-	-	1	1
	Slemdal	1.71	1 015	-	-	1	1
2. Kragerø		12.85	19 666	5	-	7	5
	Kragerø, Kjøbstad	-	4 669	3	-	3	-
	Langesund, Ladested	0.003	1 063	1	-	1	-
	Stathelle, —	-	427	-	-	-	-
	Bamble	2.20	4 071	1	-	1	1
	Sandøkedal	2.63	5 977	-	-	1	2
	Drangedal	8.02	3 459	-	-	1	2
3. Holden		8.18	11 274	2	-	4	5
	Holden	1.89	3 233	1	-	1	1
	Lunde	2.04	2 131	1	-	1	1
	Bø	1.68	2 501	-	-	1	1
	Saude	2.57	3 409	-	-	1	1

(Forts). Lægedistrikt.	Tilsvarende Herred, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
4. Sauland		12.30	7 190	2	-	3	4
	Hiterdal	3.33	3 048	1	-	1	2
	Hjertdal	6.75	2 744	1	-	1	1
	Gransherred (Hovinds Sogn undtaget)	2.22	1 398	-	-	1	1
5. Hviteseid		17.54	8 704	2	-	3	3
	Silgjord	5.54	3 743	1	-	1	3
	Hviteseid	5.41	3 265	1	-	1	2
	Nissedal	6.62	1 696	-	-	1	1
6. Laardal		34.40	8 217	2	-	5	5
	Laardal	2.17	1 391	2	-	1	1
	Moland	9.48	2 040	-	-	1	1
	Mo	5.22	1 915	-	-	1	1
	Vinje	9.29	1 987	-	-	1	1
	Rauland (Mjøsstrandens Sogn undtaget)	8.24	884	-	-	1	1
7. Tinn		22.28	3 633	1	-	2	3
	Tinn	17.22	2 567	1	-	1	-
	Hovinds Sogn (af Gransherred)	3.24	897	-	-	1	-
	Mjøsstrandens Sogn (af Rauland)	1.82	169	-	-	-	-

Sundhedstilstanden omtales fra alle Distrikter som god, fra Kragerø og Laardals Distrikt endog som særdeles god. Antallet af epidemiske Syge er noget større end Aaret forud, hvilket væsentlig skyldes en Forøgelse af akute katarrhalske og gastriske Tilfælde samt af Lungebetændelser. Antallet af Angrebne af Typhoidfeber er noget mindre, af Skarlagensfeber og især af Mæslinger betydelig mindre end Aaret forud.

Dødeligheden. I 1879 var de Dødes Antal efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede 1 400 eller 16.09 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (86 991).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 82 og 83).

Typhoidfeber. Af Tilfældene inden Skiens Distrikt sees 9 at have forekommet i Skien og 2 i Porsgrund, de øvrige i Landdistrikterne. Af de Syge i Skien vare 3 nylig indflyttede Vei- og Jernbanearbeidere (den ene ankom syg fra Omegnen af Tvedestrand), samt en Sømand, der kom syg hjem fra Frankrige. De i Landdistriktet behandlede Patienter boede spredt omkring i Distriktet, og kun i den sydlige Del af Slemdal forekom nogle faa Tilfælde i en snevrere Kreds. En af de i Eidanger behandlede Syge kom syg hjem fra England. Der anvendtes

Isolation, Desinfektion af faste og flydende Exkrementer, efter Sygdommens Ophør kraftig Svovlrøgning med paafølgende Luftning og nøiagtig Rengjøring. Desuden blev Børn fra smittede Familier og i Regelen fra smittede Gaarde forbudt Adgang til Skole og Konfirmationsundervisning. I November indlagdes i Amtssygehuset en Pige fra Sandøkedal, i hvis Hjem der ved hendes Afreise, som hun senere fortalte, fandtes en Søster lidende af en Febersygdom. Hun selv, der led af en Hudsygdom, begyndte kort efter Indlæggelsen at skrante, og da ligeledes en i samme Værelse liggende Pige blev syg med Feberfænomener, isoleredes disse to Patienter, hvoraf den første fik en haard Typhoidfeber, den sidste en lettere Affektion. Snart efter angrebes endnu tvende Patienter, som havde været under Behandling for anden Sygdom og havde ligget dels i samme, dels i et tilstødende Værelse, før de først Angrebne isoleredes, af Tyfoidfeber, og den ene af disse — en af Syphilis svækket Pige — døde. I hendes Fauces og Genitalia, der vare angrebne af syphilitiske Ulcerationer, udvikledes der under Typhoidfeberen Gangræn med overordentlig stinkende Afsondring. Foruden disse fire vare upaatvivlelig en stor Del af Sygehusets øvrige kvindelige Belæg inficeret af Smittestoffet; thi i hele den følgende Maaned var et stadigt Ildebefinde almindelig inden Fruntimmerafdelingen, hvilket ytrede sig ved Appetitmangel, belagt Tunge, Mathed, uregelmæssig Afføring — ligesaa hyppig Forstoppelse som Diarrhoe — samt hos enkelte lidt Feber. Der indrettedes flere Observationsstuer, hvor de suspekte Patienter isoleredes; der foretoges hyppige Evakuationer af Sygestuerne med paafølgende Desinfektion og Rensning, og endelig lykkedes det at faa Bugt med Sygeligheden. I Kragerø Distrikt optraadte Sygdommen i Kragerø og det tilgrænsende Skaatø i 2 Epidemier samt i Langesund med 1 Tilfælde. Det første Tilfælde begyndte i Juli hos en Familie paa Tangen, en Udkant af Kragerø, hvor samtidig to voxne Sødskende angrebes. De vare smittede af en Matros i Nabohuset, med hvilket der havde været Samkvem. Matrosen var afmønstret paa Grund af Sygdom ombord under en Tur fra Riga til Bergen. En anden Matros havde man underveis maattet lægge iland som syg af Typhoidfeber. Den i Bergen afmønstrede Matros havde havt Sygdommen i let Grad og var reist til Kragerø som Reconvalescent. Hos begge paa Tangen Angrebne optraadte Sygdommen med Heftighed; Datteren døde, og snart blev ogsaa Moderen angreben. Huset isoleredes, men desuagtet førtes Smitte til et andet Hus i Byen, hvor en Søster af de først Angrebne boede; hun havde nemlig oftere været hos sine Sødskende for at tilse og pleie dem. Efterat hun var bleven sengeliggende, smittedes Konen i Naboværelset og ligeledes en ny Pleierske, som indlagdes paa Sygehuset. Den anden Gang optraadte Sygdommen sidst i Oktober i Skaatø Annex til Sandøkedal 1/4 Mil fra Byen hos en Pige, der var i Tjeneste i et Hus, hvor Sygdommen havde været i 1878. Sygdommen maatte denne Gang antages opstaaet ved overliggende Smittestof efter ufuldstændig Desinfektion, thi ny Import kunde ikke paavises. Næsten samtlige Personer i Huset fik Sygdommen, nemlig fire Sødskende og tilsidst Moderen, som døde. I Grænden smittedes et Hus, hvor Mand og Kone angrebes, men overstode Sygdommen. For det i Langesund optraadte Tilfælde kunde man ikke paavise Smittens Oprindelse. I Holden forekom Sygdommen paa et Par Gaarde i Saude.

Barselfeber. En Patient i Gjerpen var sandsynligvis smittet gjennem en Hjelpekone fra Porsgrund. I Anledning af et Tilfælde i Skien blev Jordemoderen paabudt Desinfektion af Person, Klæder og Instrumenter samt sat ud af Praxis i 8 Dage. Af 9 behandlede Tilfælde i Porsgrund og Omegn indtraf 8 i Aarets første Halvdel, deraf 6 i første Kvartal. Samme Forholdsregler bleve trufne som i Skien.

Skarlagensfeber. I Skiens By forekom kun faa og lette Tilfælde (ialt 20), i Porsgrund 25, ligeledes godartede. I Landdistriktet forekom den i første Kvartal spredt omkring i alle Herreder undtagen i Slemdal. I Solums Annex

I Bratsbergs Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	50	7	46	2	-	3	-	1	4	5	6	2	5	9	9
Barselfeber	38	14	38	5	4	4	4	2	6	2	1	2	2	3	3
Vandkopper	95	-	95	9	11	7	16	5	2	9	3	5	6	16	6
Skarlagensfeber	366	29	336	80	80	66	44	13	14	14	2	12	1	7	3
Rødlinger	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Mæslinger	147	3	147	46	30	24	20	7	18	1	1	-	-	-	-
Rosen	149	3	148	6	8	14	12	23	11	14	14	7	7	15	17
Kighoste	7	-	7	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3
Diphtherisk Svælgbet.	23	4	23	1	5	2	1	3	1	1	-	-	-	-	9
Strubehoste	13	4	13	5	4	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-
Kusma	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Akut Bronchit, Andre katarrh. Tilfælde	3045	22	3041	347	323	391	311	276	195	147	117	190	257	236	251
Lungebetændelse	464	62	459	49	51	68	65	47	16	13	11	24	31	37	47
Pleurit	96	3	93	12	4	8	7	14	8	5	7	10	5	5	8
Gigtfeber	123	2	123	11	12	12	11	16	9	9	7	8	9	7	12
Koldfeber	8	-	8	2	-	1	-	1	-	-	1	1	1	1	-
Diarrhoe (akut), Cholera nostras	986	17	986	63	36	43	56	78	85	132	157	89	67	76	104
Blodgang	20	2	20	-	-	1	-	-	4	14	-	-	1	-	-
Skjørbug	26	-	15	6	-	2	-	-	2	1	2	2	-	-	-

(Forts.)

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne: 1		2		3		4		5		6		7	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Skien.		Kragerø.		Holden.		Sauland.		Hviteseid.		Laardal.		Tinn.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	50	7	32	4	13	1	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	42	18	15	5	7	3	4	2	2	-	11	7	3	1	-	-
Vandkopper	95	-	29	-	46	-	15	-	-	-	1	-	4	-	-	-
Skarlagensfeber	339	32	136	12	70	6	7	-	1	-	125	14	-	-	-	-
Rødlinger	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	147	3	42	2	105	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	149	3	100	1	24	1	8	-	8	1	7	-	1	-	1	-
Kighoste	7	-	3	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbet.	26	7	18	2	7	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	13	4	-	-	8	-	2	2	-	-	2	2	1	-	-	-
Kusma	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut Bronchit. Andre katarrh. Tilfælde	3051	[1]) 28	1930	13	734	8	58	5	30	-	243	2	46	-	10	-
Lungebetændelse	472	70	211	28	88	20	58	10	16	-	56	7	29	3	16	2
Pleurit	96	3	54	3	11	-	6	-	-	-	12	-	10	-	3	-
Gigtfeber	123	2	53	1	17	-	14	1	8	-	21	-	4	-	6	-
Koldfeber	8	-	2	-	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Diarrhoe (akut) Cholera nostras	991	22	618	12	254	5	52	5	7	-	42	-	10	-	8	-
Blodgang	20	2	1	-	19	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	26	-	2	-	2	-	-	-	1	-	14		6	-	1	-
Tilsammen	5659	201	3246	83	1413	52	229	26	76	2	534	32	116	4	45	2

[1]) Deraf 2 af Laryngit og 4 af katarrhalsk Lungebetændelse.

Liste over kro-

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
Kronisk Rheumatisme	239	-	1	1	111	92	14
Fnat	123	-	24	27	16	19	9
Skurv	17	-	3	2	2	-	7
Kjertelsyge	394	6	131	125	34	52	15
Rachit	83	4	50	29	-	-	12
Simpel Meningit	16	14	6	4	1	1	7
Tuberkuløs Meningit	41	39	10	10	7	2	9
Svindsot	375	155	11	9	138	134	15
Kræft	112	59	-	-	60	45	15
Vatersot og Morbus Brighti	113	[1]) 26	10	9	36	35	14
Blegsot og Anæmi	999	2	22	133	25	785	16
Menstruationsuordener	150	-	-	5	-	145	13
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1398	12	46	67	563	518	15
Ormesygdomme	189	-	57	64	10	-	12
Drankersygdomme	15	-	-	-	15	-	6

[1]) Vatersot 13, Morbus Brighti 13.

Kilebygden dannede den en Fortsættelse af Epidemien fra foregaaende Aar og var temmelig ondartet, ligesom der udover Vaaren forekom en begrændset Epidemi i Bakkene og senere i Graaten samt ved Midtsommertid paa Bjørntvedt — alle i Solum. Disse med Hensyn til de Angrebnes Antal ringe Epidemier viste sig meget ondartede. Af 14 i Brevik og Omegn behandlede Tilfælde forekom de fleste i Brevik, hvor Smitte i næsten hvert Tilfælde lod sig paavise. I Kragerø By med Omegn behandledes 25 Tilfælde som Fortsættelse af foregaaende Aars Epidemi og af samme milde Karakter. I Langesund og Omegn optraadte Sygdommen i Aarets første 5 Maaneder paa en ondartet Maade. Fra Hviteseids Distrikt berettes: Sygdommen, som i November 1878 var indbragt paa en Plads ved nedre Ende af Silgjordsvandet, gik sin Gang opefter begge Sider af Vandet fra Plads til Plads; imidlertid gjorde den i December 1878 et Sprang til Gaarden Bjørge ved øvre Vasende ved en Mand fra et angrebet Hus dernedefra. Fra Bjørge kom den til Nordgaarden ved Høiskolegutter og gjennem disse til deres Hjem Ranmanddalen i Morgedal (Brunkebergs Annex til Hviteseid); herfra gik den videre over Morgedal (ved Smitte, som fremdeles kunde forfølges), dog i mindre Udstrækning. I Februar 1879 indførtes den til Ordal af Brunkebergs Annex, en Sidedal østlig for Morgedal, ved en Pige fra Flatdal i Silgjord, som gik og søgte Tjeneste. Lørdag den 22de Marts bragtes den til Hovedsognet Hviteseid, idet en Kone fra Svoldsbru i Morgedal, hvis Børn havde havt Skarlagens-

niske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.													
1		2		3		4		5		6		7	
Skien.		Kragerø.		Holden.		Sauland.		Hviteseid.		Laardal.		Tinn.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
119	-	33	-	40	-	-	-	27	-	3	-	17	-
40	-	4	-	38	-	11	-	-	-	-	-	30	-
9	-	2	-	3	-	-	-	1	-	-	-	2	-
191	-	57	5	40	-	4	1	67	-	28	-	7	-
27	-	15	4	13	-	1	-	18	-	9	-	-	-
2	1	6	6	2	1	-	-	4	4	2	2	-	-
18	18	17	15	-	-	1	1	3	3	2	2	-	-
139	51	81	47	20	9	21	10	89	24	17	8	8	6
44	21	28	16	9	4	2	-	17	11	6	4	6	3
55	4	20	8	5	2	6	3	13	7	8	-	6	1
539	2	160	-	80	-	1	-	149	-	21	-	49	-
65	-	21	-	11	-	2	-	26	-	25	-	-	-
694	3	258	2	68	3	26	2	260	2	34	-	58	-
50	-	33	-	45	-	2	-	45	-	14	-	-	-
10	-	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-

feber, hvorunder de gik oppe, kom med Melk til Skyldfolket paa Pladsen Solberg under Opsund om Eftermiddagen. Mandag Morgen var Solbergbørnene indsygnede (altsaa Incubationen 30—36 Timer). Herfra smittedes Opsunds Tjenestegut, som havde været paa Solberg om Mandagen. Hermed standsede Sygdommen; Distriktslægen var paa Grund af Nærheden istand til daglig at paase Isolationens strenge Overholdelse og Desinfektion af de angrebne Steder. Epidemien var nogenlunde mild; af 125 Behandlede døde 14. En 11 Maaneder gl. Gut med Diphterit overstod Sygdommen trods Konvulsioner og Koma, men med Tab af Synet paa begge Øine efter Keratohypopyon.

Mæslinger. Af denne Sygdom opgives knn en Trediepart af Tilfældene i 1878 (424 og 147) og kun fra Skiens og Kragerø Distrikter. I Skien behandledes 19. Sygdommen indførtes fra Porsgrund ved en Skoleelev, som under Prodromalstadiet tilbragte en Dag i Latinskolen. I Porsgrund behandledes 6 Tilfælde, i Brevik 14. Der anføres fra Kragerø Distrikt, at Sygdommen var mild, og at en stor Del Tilfælde ikke bleve anmeldte.

Af **Kighoste** er blot anmeldt 7 Tilfælde, hvoraf tre forekom i Porsgrund og vare foranledigede ved Smitte fra Tønsbergkanten, og de fire øvrige viste sig i Drangedal i Kragerø Distrikt.

Af **Diphtherit** opføres fra Porsgrund 6 Tilfælde med 1 Dødsfald, de 5 Tilfælde forekom i en Familie. I Tørdal i Kragerø (Distrikt 7—8 Mil fra

Kragerø) anmeldtes i Oktober 4 at være døde af samme Sygdom. I Slutningen af December angrebes samtlige Børn i en afsides liggende Fjeldgaard i samme Bygd, 2 døde. Sygdommen fortsatte sig med et Par Tilfælde i 1880.

Lungebetændelse. Dødeligheden af Behandlede udgjorde 13.4 pCt. (forrige Aar 13.6).

Blodgang viste sig i Juni og Juli i Drangedal. Det første Tilfælde optraadte hos en Tjenestepige paa Gaarden Tørnæs i Begyndelsen af Juni, Tilfældet lignede i Begyndelsen den almindelige sangvinolente Diarrhoe, og Pigen kom sig i Løbet af en Uges Tid; men kort Tid efter angrebes 4 andre i Huset med tydelige Tegn paa Dysenteri, stærke Tenesmer, Ømhed langs Colon og i Flexurerne, betydelig Afgang af Blod, Opstød, Hikke og Aphte. I Løbet af 14 Dage blev næsten samtlige Individer paa Gaarden angrebne (10 ialt); af disse døde et 2 Aar gl. Barn efter 14 Dages Sygdom og en Voxen efter 4 Uger. Hos denne sidste var Blodafgangen saa betydelig, at der indtraadte Syncope. Paa Nabogaarden viste sig snart 2 Tilfælde, paa Gaarden Solberg 3/4 Mil østenfor Tørnæs 3 samt paa Gaarden Upsal 3/4 Mil vestenfor Tørnæs 1. Med samtlige disse Steder havde der været stadigt Samkvem. Ved Udgangen af Juli anmeldtes nye Tilfælde, deraf et paa Bø 1 1/2 Mil nord for Tørnæs og et paa Melkebæk 2 1/2 Mil syd for Tørnæs; begge Steder ere de nærmeste Skydsstationer til Tørnæs, saa der altid er Rapport Stederne imellem. Ialt forekom 18 Tilfælde foruden flere abortive. Efter Juli Maaneds Udgang meldtes ingen nye Tilfælde. Uagtet den omhyggeligste Undersøgelse kom man ikke paa det rene med Sygdommens Oprindelse.

Skjørbug forekommer, var ogsaa dette Aar sjeldnere i Laardals Distrikt.

Veneriske Sygdomme. Følgende Tabel giver en Oversigt over disse Sygdommes Forekomst inden Amtet udenfor Sygehus:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Antal Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.							
			1		2		3		5	
			Skien.		Kragerø.		Holden.		Hviteseid.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Syphilis	49	[2]) 2	28	1	18	-	2	1	1	-
Gonorrhoe, Urethrit.	58	-	38	-	19	-	-	-	1	-

[1]) 1 Pige 0—1 Aar gl., 1 Mand 60—70 Aar gl.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes foranstaaende Tabel (se Side 84 og 85).

Om **Fnat** berettes fra Laardals Distrikt, at Sygdommen fremdeles er almindelig. Der udleveres Medicin for offentlig Regning.

Svindsot. Forholdet mellem de af Lægerne opgivne Dødsfald af Svindsot til ialt kjendte Dødsaarsager samt til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

Kardialgi og kronisk Gastrit var meget udbredt blandt Jernbanearbeiderne om Porsgrund paa Grund af den uhensigtsmæssige og lidet afvexlende Kost (væsentlig Kaffe, Smørbrød og Saltmad), som de ialfald i de mere afsides liggende Trakter maa lade sig nøie med. Gjennem vedkommende Jernbanemyndighed blev der gjort Anstalter til at lette Adgangen til mere hensigtsmæssig Næring.

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Skien	278	51	79	199	18.4	25.7
Skien	63	13	21	42	20.6	31.0
Porsgrund	51	8	15	36	15.7	22.2
Brevik	42	11	12	30	26.2	36.7
Landdistrikt	122	19	31	91	15.6	20.9
Kragerø	277	47	52	225	17.0	20.9
Kragerø	59	9	14	45	15.3	20.0
Langesund } Stathelle }	28	2	10	18	7.1	11.1
Landdistrikt	190	36	28	162	18.9	22.2
Holden	50	9	26	24	18.0	37.5
Sauland	29	10	2	27	34.5	37.0
Hviteseid	130	24	32	98	18.5	24.5
Laardal	73	8	4	69	11.0	11.6
Tinn	20	6	2	18	30.0	33.3
Bratsbergs Amt	857	155	197	660	18.1	23.5
Deraf i Byer	243	43	72	171	17.7	25.1
— - Landdistrikt	614	112	125	489	18.3	22.9

Forgiftninger. I Skiens By forekom 11 Tilfælde af heftig Cholerine efter Nydelse af Pultost; i enkelte Tilfælde frembragtes de ved Nydelse af kun ganske ringe Mængde af Osten. Metalliske Gifter fandtes ikke ved Undersøgelsen; i en Del af Osten forekom endel Frø af Hundekjæx, men ogsaa de Dele, hvori der kun var Karve, vare ligesaa giftige som hine.

Sjeldnere Tilfælde. Fra Saulands Distrikt berettes om et $^3/_4$ Aar gl. Pigebarn, som svælgede et helt stort Rugax, der efter 18 Døgn blev udtrukket gjennem en liden Absces mellem Ribbene paa høire Side, hvorefter indtraadte fuldstændig Helbredelse.

Sindssyge. Ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes i Regnskabsaaret 1879—1880: 196 Sindssyge, hvoraf 48 paa Asyler; 38 vare hjemmehørende i Skiens, 33 i Kragerø, 38 i Holdens, 14 i Saulands, 37 i Hviteseids, 29 i Laardals og 7 i Tinns Distrikter.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 29 Tangforløsninger, 4 Vendinger og 7 Efterbyrdsoperationer, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

Endvidere udførtes ved en Placenta prævia Dilatation med Barnes's Instrumenter (levende Kone og Barn) og en Extraktion af Fosteret i 6te Maaned ved Placenta prævia med heldigt Udfald for Moderen.

Ialt 42 obstetriciske Operationer, hvoraf 26 i Skiens, 6 i Kragerø, 4 i Holdens, 1 i Hviteseids og 5 i Tinns Distrikt.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.					Vending.			Efterbyrds-operation.
	Mødre.		Børn.			Mødre.		Børn.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	uopg. Udf.	levende.	levende.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . . .	20	[1]) 1	12	1	8	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Barselkrampe	3	[2]) 1	2	-	2	-	-	-	-
Aftagende Fosterlyd	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Arm fremfalden ved Siden af Hovedet	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	3	1	[3]) 4	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Tilsammen	27	2	17	1	11	3	1	4	7
	29		29			4			

[1]) 39 Aar gl., død pludselig 17 Døgn efter Forløsningen. Barselsengen var forløbet normalt. Dødsaarsag uopgivet. [2]) Død 8 Dage efter Forløsningen. Dødsaarsag og Alder uopgivet. [3]) 2 vare 2den Tvilling (den ene havde tillige fremfalden Navlesnor), 1 havde Spina bifida og døde efter 3 Dage.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Sammenstilling, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede (se Tabellen næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 313 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 51.6.

Lægerne meddele Oplysning for 20 paa Barselseng døde Kvinder, hvoraf 18 døde af Barselfeber og 2 af uopgivet Aarsag.

De hyppigste **Dødsaarsager** vare (se Tabellen næste Side).

Veirliget. Hele Aaret var meget kjøligt, Sommeren og Høsten regnfulde i de fleste Distrikter. Kun fra Sauland heder det, at der i Mai og Juni var stærk Varme og fra Tinn, at Eftersommeren var lang og mild. I Sauland var Korn- og især Poteteshøsten daarlig paa de fleste Steder, Høhøsten god. I Laardal var Høsten i det Hele mislig.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra Sauland nævnes, at tømmelig meget Tømmerarbeide igjen er kommen igang, hvorfor der ikke har været nogen større Nød blandt de Fattigere.

Amtet har et fast **Sygehus** nemlig Amtssygehuset ved Skien. I Skiens Fattiggaard haves fremdeles 2 Stuer for kroniske Syge. I Kragerø By findes et midlertidigt Sygehus for epidemiske Syge.

Badeindretninger. Et Karbad haves paa Amtssygehuset, men kun for Patienterne. I Skien findes en tarvelig udstyret Anstalt for varme og kolde

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Død-fødte [1]).	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn [1]).	paa Barsel-seng.		ved ulykke-lige Hæn-delser.	Selv-mord.
Skien	787	427	72	6	6	21	16	2
Skien	210	82	22	2	-	5	-	-
Porsgrund	109	56	10	-	3	2	4	1
Brevik	76	42	7	-	1	-	5	-
Landdistrikt	392	247	33	4	2	14	7	1
Kragerø	727	319	55	4	2	9	12	1
Kragerø	190	62	15	-	-	-	2	-
Langesund	34	31	4	-	-	-	-	-
Stathelle	18	4	1	-	-	-	-	-
Landdistrikt	485	222	35	4	2	9	10	1
Holden	338	199	23	2	3	9	3	-
Sauland	221	108	12	1	-	3	3	1
Hviteseid	254	173	27	-	5	6	4	1
Laardal	278	120	15	3	1	5	-	1
Tinn	108	54	11	-	-	3	1	1
Bratsbergs Amt	2713	1400	215	16	17	56	39	7
Deraf i Byer	637	277	59	2	4	7	11	1
— - Landdistrikt	2076	1123	156	14	13	49	28	6

[1]) Efter Dødfødteanmeldelserne.

Dødsaarsager.

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Land-distrikterne.
Svindsot	155	43	112
Alderdomssvaghed	83	19	64
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	77	28	49
Lungebetændelse	70	27	43
Kræft	59	15	44
Kronisk Bronchit	33	13	20
Skarlagensfeber	32	7	25
Hjertefeil	27	5	22
Vatersot og Morbus Brighti	26	3	23
Hjerneslag	24	11	13
Akut Bronchit	22	8	14
Diarrhoe og Cholera nostras	22	10	12

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Vaccine-rede.	Rets-medicinske For-retninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	12	955	44	2441	17 [1])
Skien	4	586	15	551	8
Kragerø	2	79	16	412	5
Holden	3	99	2	495	1
Sauland	1	100	-	391	1
Hviteseid	1	48	2	168	2
Laardal	uopgivet		7	356	-
Tinn	1	43	2	68	-

[1]) Hvoraf 3 over Døde, 14 over Levende.

Karbad og Styrt, men den kan neppe benyttes i Vintermaanederne. I Porsgrund ved Elven og ved Eidangerfjorden findes flere smaa Badehuse for kolde Bad, ligesaa i Brevik. I Kragerø findes en Indretning for Varmt Karbad (saavel ferskt som Søvand), ligeledes Kum- og Søbad som benyttes om Sommeren, i Langesund et Par Strømbadehuse.

Amtet har 4 **Apotheker**, der alle visiteredes.

IX. Nedenæs Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.
Amtet		78.58	73 415	20	1	28	23
1. Østre Nedenæs		6.85	27 902	5	1	7	7
	Østerrisør, Kjøbstad	-	2 390	2	-	1	-
	Tvedestrand, Ladested.	-	1 364	2	-	-	-
	Gjerestad	2.41	2 582	-	-	1	2
	Søndeled	1.49	3 429	-	-	1	1

(Forts.) Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.
	Dybvaag	0.49	4 532	1	-	2	3
	Holt	1.42	4 393	-	-	1	-
	Østre Moland	1.04	2 485	-	-	1	1
	Barbo		4 568	-	-	-	-
	Tromø		2 159	-	-	-	-
2. Arendal, Stadsfys.	Arendal, Kjøbstad	-	4 132	6	1	6	-
3. Vestre Nedenæs		8.757	25 886	6	-	8	7
	Grimstad, Kjøbstad.	-	1 657	3	-	1	-
	Lillesand, Ladested	-	1 325	2	-	1	-
	Froland	2.27	2 058	-	-	1	-
	Øiestad	0.924	6 748	1	-	1	-
	Fjære	0.471	5 131	-	-	1	-
	Landvik	1.495	2 189	-	-	1	-
	Eide	0.254	748	-	-	-	-
	Vestre Moland	0.806	2 295	-	-	-	-
	Birkenæs	1.868	1 730	-	-	1	-
	Høivaag	0.669	2 005	-	-	1	-
4. Aamli		15.27	5 401	1	-	3	3
	Aamli	8.07	2 338	1	-	-	-
	Mykland	3.28	658	-	-	-	-
	Vegarsheien	2.67	1 819	-	-	-	-
	Heigrefos	1.25	586	-	-	-	-
5. Evje		15.47	5 474	1	-	2	4
	Evje og Veigusdal	3.94	1 790	-	-	-	2
	Hordnæs og Iveland	4.90	2 256	1	-	1	1
	Aaseral	6 63	1 428	-	-	1	1
6. Sætersdalen		32.21	4 620	1	-	2	2
	Bygland	10.39	2 224	1	-	1	1
	Valle	21.82	2 396	-	-	1	1

Sundhedstilstanden var meget god. Den epidemiske Sygelighed var betydelig mindre end Aaret forud, hvilket navnlig skyldes Tilbagegangen af Mæslinger og akute katarrhalske Tilfælde, for en mindre Del af Typhoidfeber og akute gastriske Tilfælde. Kighoste nævnes ikke; de øvrige epidemiske Sygdomme vise noget nær lige stor Udbredning som i nævnte Aar.

Dødeligheden. De Dødes Antal i Aaret, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede, udgjorde 1 198 eller 15.49 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (77 327).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 92 og 93).

I Nedenæs Amt anmeldte

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Behandlede.	Deraf Døde.										
Exanthematisk Typhus	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Typhoidfeber	76	4	72	4	6	5	10	-	4	7	2	4
Barselfeber	34	10	31	3	2	4	5	1	3	3	1	2
Vandkopper	106	-	106	2	1	3	6	-	1	1	3	5
Skarlagensfeber	118	5	116	6	14	12	8	24	3	5	11	7
Rødlinger	43	-	43	4	1	1	11	6	5	1	-	6
Mæslinger	17	2	17	-	-	5	6	1	4	-	-	-
Rosen	83	3	83	8	7	6	8	8	5	6	3	6
Diphtherisk Svælgbet.	44	3	44	5	7	1	7	4	2	4	-	1
Strubehoste	15	8	15	1	2	2	3	-	2	-	1	-
Akut Bronchit / Andre katarrh. Tilf.	2277	25	2275	232	233	255	253	233	181	109	112	85
Lungebetændelse	314	42	287	20	22	33	35	41	23	7	3	7
Pleurit	95	6	95	6	7	9	11	11	7	5	5	5
Gigtfeber	147	4	146	20	22	12	9	14	18	10	5	7
Koldfeber	27	-	27	3	1	2	3	2	-	4	-	8
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	714	10	713	61	56	54	47	43	74	61	100	55
Blodgang	21	7	21	-	1	-	1	2	-	2	1	1
Skjørbug	5	-	5	-	-	-	1	2	-	-	-	1
Tilsammen	4138	129	4098	375	382	404	424	392	332	225	247	201

Af **exanthematisk Typhus** anmeldtes 2 Tilfælde fra Grimstad.

Af **Typhoidfeber** er kun anmeldt noget over Halvdelen af det Aaret forud kjendte Antal Tilfælde.

Følgende Tabel viser endel af de iagttagne Tilfældes nærmere Fordeling i Lægedistrikterne (se Tabellen Side 94).

I Søndeled Herred optraadte 2 Tilfælde paa en Skydsstation; fra disse smittedes et tredie Tilfælde. I Holt Herred viste Sygdommen sig hovedsagelig paa 3 adskilte Steder. I et Tilfælde antages Smitten at have foregaaet i Kirken, idet 2 Piger fra Gaarde, der laa over en Mil fra hinanden, vare sammen i fælles Kirkestol den 12te Oktober; den ene havde netop begyndt at føle sig utilpas og fik kort efter udtalt Typhoidfeber; den anden indsygnede den 3die November. Fra Arendals og Grimstads Omegn omtales, at Sygdommen kun optraadte enkeltvis.

Skarlagensfeber. Af de fra østre Nedenæs anmeldte Tilfælde sees 23 at have optraadt i Holt. I Østerrisør By kjendtes 3 Tilfælde, hvoraf det første

epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.											
					1		2		3		4		5		6	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Østre Nedenæs.		Arendal og Omegn.		Vestre Nedenæs.		Aamli.		Evje.		Sætersdalen.	
					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
1	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
15	9	6	78	6	39	2	21	1	17	3	-	-	1	-	-	-
3	2	2	37	13	13	3	9	5	13	5	1	-	-	-	1	-
9	39	36	106	-	32	-	74	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	5	6	121	8	74	2	27	2	17	3	3	1	-	-	-	-
6	2	-	43	-	14	-	21	-	8	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	17	2	4	-	3	-	7	2	3	-	-	-	-	-
8	10	8	83	3	33	1	31	-	12	-	2	-	3	-	2	2
1	1	11	48	7	30	-	10	1	8	6	-	-	-	-	-	-
3	1	-	18	11	10	4	8	7	-	-	-	-	-	-	-	-
163	189	230	2282	30	670	7	998	6	455	15	82	1	56	-	21	1
21	34	41	316	44	102	17	91	11	96	13	15	1	5	1	7	1
8	12	9	95	6	48	2	16	-	22	2	2	-	6	2	1	-
10	11	8	147	4	39	1	68	3	26	-	10	-	3	-	1	-
2	-	2	27	-	15	-	7	-	5	-	-	-	-	-	-	-
51	48	63	714	10	256	2	258	4	146	4	41	-	6	-	7	-
13	-	-	21	7	20	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
330	363	423	4160	151	1400	48	1643	40	834	53	159	3	80	3	44	4

i et Hotel hos en Opvarterske; de to første Tilfælde optraadte som diphtherisk Svælgbetændelse, det ene efterfulgtes af akut Nephrit med Uræmi, det andet af universel Hydrops. Fra Tvedestrand og Omegn omtales den som i Regelen meget mild og ofte med saa lidet fremtrædende Symptomer, at Diagnosen var vanskelig. Ved Lyngør optraadte den ligeledes mildt og spredt; kun faa Tilfælde kom under Behandling. Ved Grimstad forekom der ganske enkeltstaaende Tilfælde. Fra Lillesand antages Smitten ved 3 i December til Behandling komne Tilfælde at være bragt fra Christiansand. I Birkenæs optraadte der en Epidemi i 2det Kvartal (11 Angr., 1 Død).

Mæslinger optraadte sparsomt. Fra Grimstad berettes, at der i Landdistriktet var ikke saa faa Tilfælde, som ikke kom under Lægebehandling.

Lungebetændelse. Dødeligheden blandt Behandlede var 13.4 pCt. Fra Sætersdalen berettes, at Sygdommen begyndte i August Maaned paa Gaarden Hovet i Hyllestad (af Valle Herred) efter Folkenes Hjemkomst fra Heien og udbredte sig derfra til 2 nærliggende Gaarde; herom fik Distriktslægen ikke

Typhoidfeber.

	Typhoidfeber.			
	Angrebne.	Deraf til Stedet komne syge Sømænd.	Smittede fra Saadanne.	Dødsfald.
1. Østre Nedenæs Distrikt:				
Østerrisør	4	1	-	-
do. Omegn	6	-	-	1
Holts Herred	15	-	-	1
2. Arendal	7	-	-	-
Arendals Omegn	14	-	-	-
3. Vestre Nedenæs Distrikt:				
Arendals Omegn	-	-	-	1
Grimstads —	12	1	1 [1])	1
Lillesand og Omegn	4	3	-	1

[1]) Smittet af en i December 1878 syg hjemkommen og strax efter død Sømand.

Underretning, før samtlige Syge vare friske, men af de opgivne Symptomer og Sygdommens Forløb kunde der ingen Tvivl være om Diagnosen. I et Hus var der 5 Syge, paa flere Steder 2, og ialt angrebes 20 (en 70—80aarig Kone døde), hvoraf ikke faa smaa Børn; ingen kom under Behandling. Distriktslægen anfører videre: Senere optraadte ingen nye Tilfælde. Sygdommens stærke Udbredning paa et temmelig begrændset Omraade, medens den forøvrigt ikke herskede i Distriktet, gjentagne Gange flere Personers Indsygnen i samme Hus, samt paa et Par Steder Angreb af netop de Personer, som havde været inde hos Syge, gjør det vel mere end sandsynligt, at Sygdommen maa have udviklet et Smittestof.

Blodgang optraadte i østre Nedenæs som en liden Epidemi i Omegnen af Arendal, 12 Tilfælde med 5 Dødsfald i 3 Huse. Det første Tilfælde var hos en Sømand, som angrebes 2 Dage efter Hjemkomsten; paa det samme Fartøi var under Reisen fra Spanien 2 andre Mænd indsygnede; 2 andre Tilfælde optraadte paa to nærliggende Gaarde udenfor Distriktet. Fra Lyngør anmeldes 3 hjemkomne Sømænd, som troede at have faaet Sygdommen af Drikkevand i Udlandet.

Fra Sætersdalens Distrikt berettes, at **Skjørbug** ytrer sig af og til i begge Herreder, væsentlig som lettere Mundaffektioner. Indtil for nogle faa Aar siden skal Sygdommen her have været ganske ukjendt.

Epidemisk Øienbetændelse. Om Vaaren gik der i Evje Distrikt samtidig over store Dele af Bygderne en granulær Konjunktivit, der angreb baade Voxne og Børn; kun 5 kom under Behandling.

Veneriske Sygdomme. Følgende Tabel giver en Oversigt over de udenfor Sygehusene behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe (se Tabellen næste Side).

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlige **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se Side 96).

Kjertelsyge omtales som temmelig hyppig fra østre Nedesnæs Distrikt.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Antal Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.					
			1		2		3	
			Østre Nedenæs.		Arendal og Omegn.		Vestre Nedenæs.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Syphilis	95	[1]) 2	34	1	44	-	17	1
Gonorrhoe, Urethrit.	99	-	15	-	65	-	19	

[1]) Mandkj., 0—1 Aar gl.

Svindsot. Følgende Tabel viser for de enkelte Lægedistrikter Dødsfald af Svindsot i Forhold til samtlige kjendte Dødsfald og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Østre Nedenæs	219	45	48	171	20.5	26.3
Østerrisør	31	10	1	30	32.3	33.3
Tvedestrand	5	1	1	4	20.0	25.0
Landdistrikt	183	34	46	137	18.6	24.8
Arendal og Omegn	122	18	40	82	14.8	22.0
Arendal	76	14	19	57	18.4	24.6
Omegn	46	4	21	25	8.7	16.0
Vestre Nedenæs	182	57	52	130	31.3	43.8
Grimstad	31	11	8	23	35.5	47.8
Lillesand	18	6	3	15	33.3	40.0
Landdistrikt	133	40	41	92	30.1	43.5
Aamli	22	7	3	19	31.8	36.8
Evje	12	2	3	9	16.7	22.2
Sætersdalen	28	8	4	24	28.6	33.3
Nedenæs Amt	585	137	150	435	23.4	31.5
Deraf i Byer	161	42	32	129	26.1	32.6
— - Landdistrikt	424	95	118	306	22.4	31.0

Liste over kroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.											
								1		2		3		4		5		6	
								Østre Nedenæs.		Arendal og Omegn.		Vestre Nedenæs.		Aamli.		Evje.		Sætersdalen.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	207	-	4	-	87	90	15	73	-	78	-	37	-	13	-	-	-	6	-
Fnat	35	-	16	14	2	3	6	10	-	10	-	2	-	13	-	-	-	-	-
Skurv	9	-	3	2	3	1	4	5	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	316	3	101	115	18	54	17	123	-	109	1	48	2	15	-	14	-	7	-
Rachit	59	4	32	27	-	-	16	9	1	24	2	21	1	3	-	1	-	1	-
Simpel Meningit	15	11	6	3	-	1	7	6	4	6	6	3	1	-	-	-	-	-	-
Tuberkuløs Meningit	38	36	14	10	-	2	15	17	17	4	4	15	13	-	-	1	1	1	1
Svindsot	479	137	30	28	121	286	18	187	45	142	18	121	57	10	7	4	2	15	8
Kræft	57	33	-	2	18	36	17	26	18	9	2	15	7	4	4	1	1	2	1
Vatersot og Morbus Brighti	65	[1]) 17	4	5	24	32	16	30	7	11	3	11	4	6	1	4	1	3	1
Blegsot og Anæmi	627	2	17	80	18	503	18	213	1	238	1	145	-	23	-	4	-	4	-
Menstruationsuordener	185	-	-	-	-	162	17	62	-	66	-	32	-	10	-	8	-	7	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1160	3	44	73	350	678	18	404	1	348	-	290	1	55	-	47	-	16	1
Ormesygdomme	269	-	96	108	12	31	17	84	-	103	-	68	-	10	-	3	-	1	-
Drankersygdomme	14	-	-	-	13	-	7	8	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-

[1]) Vatersot 11, Morbus Brighti 6.

Fra Aamli Distrikt gjøres opmærksom paa den mindre Dødelighed af Svindsot; der foretoges en omhyggelig Desinfektion af de Dødes Sengklæder m. m., ligesom man er opmærksom paa en mulig Overførelse af Sygdommen ved det Ophostede.

Fra østre Nedenæs (Østerrisør) omtales 3 Brødre, som angrebes og døde efter hinanden i Løbet af et Par Maaneder af akut Miliartuberkulose.

Af **sjeldnere Tilfælde** nævnes fra Tvedestrand et, hvor der efter flere Aars gjentagne stærke Anfald af Galdestenskolik i April udtømtes gjennem en Absces meget over 300 Galdesten af et Hampefrøs til en Ærts Størrelse; i Mai skede Tilheling, men i Juli udstødtes atter gjennem Absces mangfoldige Stene. Efter Tilhelingen efterlodes der en større Aabning i Muskulaturen med et skaalformigt Hernia ventralis. Fra Grimstad omtales et heldigt forløbende Tilfælde af traumatisk Tetanus efter Brugen af Chloral.

Af **Sindssygdom** opføres 6 Dødsfald, hvoraf 3 fra østre Nedenæs, 1 fra Arendal, 1 fra vestre Nedenæs og 1 fra Sætersdalens Distrikter.

Ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes i Regnskabsaaret 1879—80 med Bidrag af Amtskommunen 105 Sindssyge, hvoraf 47 paa Asyler; 21 vare hjemmehørende i østre og 50 i vestre Nedenæs, 10 i Aamli, 17 Evje og 7 i Sætersdalens Distrikter.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 32 Tangforløsninger, 6 Vendinger, 7 Efterbyrdsoperationer, tilsammen 45, hvoraf 18 i østre Nedenæs, 8 i Arendal, 7 i vestre Nedenæs, 4 i Aamli, 6 i Evje og 2 i Sætersdalens Distrikter. De enkelte Operationers Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Opgaver, angivne efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede (se Tabellen Side 99).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 328 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 47.4.

Lægerne opgive 16 Dødsfald paa Barselseng: af Barselfeber 13, af Livmoderblødning 2 og af Barselkrampe 1.

De hyppigst opgivne **Dødsaarsager** vare (se Tabellen næste Side).

Veirliget. Vinteren var kold ligesom Aaret i det Hele. Vaaren kom sent, Sommeren var regnfuld og kjølig. I Tvedestrand udgjorde Aarets Regnmængde tilsammen 1 070.7 M.m., hvoraf i:

Januar	46.5 M.m.	Mai	117.4 M.m.	September	217.5 M.m.
Februar	16.0 —	Juni	57.8 —	Oktober	67.5 —
Marts	53.0 —	Juli	210.5 —	November	81.5 —
April	9.5 —	August	166.5 —	December	27.0 —

Levemaade og hygiæniske Forhold omtales fra østre Nedenæs Distrikt som gode, naar undtages nogle afsides Trakter i Gjerrestad, hvor Hytter af elendig Beskaffenhed og ugunstige Livsbetingelser paatræffes; Drikfældigheden ansees for ringe. I Evje Distrikt siges Sandsen at være vaagnet hos den yngre Befolkning for et pynteligere Stel i det Hele, hvortil Amtsskolen antages at have bidraget paa flere Maader; idet Døtrene sendes ud for at lære at sy, faa de ogsaa Anledning til at se et noget ordentligere Husstel end hjemme i Bygden. Den økonomiske Forfatning forværredes ogsaa i det forløbne Aar, idet daarligt Aarsudbytte kom til den almindelige Stagnation af al Trælasthandel (Chr. Bull). Fra Sætersdalen tilskrives den ikke sjeldne Forekomst af forskjellige

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.					Vending.						Efterbyrds-operation.		
	Mødre.			Børn.		Mødre.			Børn.			Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	19	-	1	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	[1] 1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Foster	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	[2] 2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsfødsel	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for Fostrets Liv	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	3	-	1	2	2	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	-	-	[3] 1	1	-	1	1	-	-	-
Timeglasform. Sammentrækning af Uterus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Sammenvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Atoni af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	[4] 1	-
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	30	1	1	30	2	3	1	2	2	3	1	3	1	3
	32			32		6			6			7		

[1]) Dødsaarsag: Barselkrampe. Fosteret lidet udviklet (8de—9de Maaned). [2]) Hos 1 af nederste Aabning. [3]) Dødsaarsag: Blødning. [4]) Døde 5 Dage efter (i Aaret 1880); havde havt meget stærk Blødning.

Dødsaarsager.

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Landdistrikterne.
Svindsot	137	42	95
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	50	16	34
Lungebetændelse	44	8	36
Kræft	32	4	28
Akut Bronchit	29	5	24
Alderdomssvaghed	27	8	19
Hjertefeil	17	2	15
Vatersot og Morbus Brighti	17	6	11
Hjerneslag	16	6	10
Kronisk Bronchit	14	2	12

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde, ialt.	Døde, 0—1 Aar.	Døde, 1ste Døgn [1]).	Døde, paa Barselseng.	Dødfødte [1])	Omkomne ved ulykkelige Hændelser.	Omkomne Selvmord.
Østre Nedenæs ...	965	405	65	3	5	23	19	3
Østerrisør	69	44	4	1	1	2	2	-
Tvedestrand	54	7	-	-	-	1	-	-
Landdistrikt	842	354	61	2	4	20	17	3
Arendal	159	69	8	-	3	4	-	-
Vestre Nedenæs ..	872	474	87	10	10	35	41	1
Grimstad	99	36	10	3	-	-	1	-
Lillesand	36	24	3	-	-	-	3	-
Landdistrikt	737	414	74	7	10	35	37	1
Aamli	191	86	22	1	-	7	3	-
Evje	192	92	16	-	1	5	3	-
Sætersdalen	147	72	13	2	-	5	4	1
Nedenæs Amt	2526	1198	211	16	19	79	70	5
Deraf i Byer	417	180	25	4	4	7	6	-
— - Landdistrikt	2109	1018	186	12	15	72	64	5

[1]) Efter Dødfødteanmeldelserne.

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien. Antal anmeldende Læger.	Fattigsygepleien. Fattige Syge.	Sundhedskommissioner: Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
Amtet	9	694	47	2095	7 [1])
Østre Nedenæs	5	377	11	890	2
Arendal	1	124	6	75	2
Vestre Nedenæs	1	145	16	820	-
Aamli	-	uopgivet	4	139	2
Evje	1	11	3	104	-
Sætersdalen	1	37	7	67	1

[1]) Hvoraf 3 over Døde og 4 over Levende.

nervøse Lidelser blandt Kvinderne for en stor Del den lange Diegivning og den overhaandtagende Misbrug af stærk Tobak, som af Kvinden bruges mindst ligesaa ivrig som af Manden; for de mindre Bemidlede, hvor Kaffeen maa erstatte Melken, bliver Forholdet endnu værre. Drukkenskab ser man for Tiden næsten Intet til, dels fordi den almindelige Mand ikke har godt for at skaffe sig Drikkevarer, dels fordi det Uværdige i Drukkenskaben og dermed følgende Udskeielser begynder at gaa op for Bønderne; man hører ikke længere Nogen roses for sine Egenskaber som dygtig Drikker og Slagsbroder (B. Martens).

Af **Kvaksalvere** omtales i Aamli en omreisende Lægpredikant, hvis Princip var «Renskning» og Hovedmidlet mod Kardialgi: «Sand enten alene eller i Grød». Paa Vegarsheien optraadte en Omstreifer med megen Sikkerhed som «Distriktslæge i Tune», men hans Virksomhed, som gik ud paa at skræmme Folk med, at de led af farlige Sygdomme, som han kunde helbrede, medførte kun, at Distriktslægen blev hentet; han havde forøvrigt kun faaet solgt lidet af sin Medicin, som han tildels under sin Reise havde tiltigget sig hos Folk, som havde staaende igjen Restportioner af Medikamenter fra Læge.

Vaccination. Der anføres ikke at være vaccineret i Evje og Veigusdals samt Valle Herreder, paa sidstnævnte Sted fordi Materien ikke gav Anslag.

Amtet har 2 **Sygehuse**, nemlig Østerrisør Bys og Arendals Bys Sygehus. Paa Isolationslokalet i Østerrisør (8—10 Senge) isoleredes 1 Tilf. af Typhoidfeber. For Arendal oprettedes en god 1/8 Mil udenfor Byen et Epidemilazaret foreløbig paa 6 Senge; det blev ikke benyttet i 1879.

X. Lister og Mandals Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		50.16	75 121	16	2	13	21
1. Christiansand	Christiansand, Kjøbstad	0.13	11 766	7	2	3	-
2. Oddernæs		8.991	20 732	[1]) 3	-	[2]) 1	4
	Mandal, Ladested	-	3 885	2	-	-	-
	Oddernæs	1.093	4 001	-	-	-	-
	Tvet	0.875	1 714	-	-	1	-
	Vennesland	0.832	1 195	-	-	-	-

[1]) Distriktslægen bosat i Christianssand. [2]) 3 Poster ledige.

(Forts.). Lægedistrikt.	Tilsvarende Herred, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
	Øvrebø og Hægland ..	2.501	1 840	-	-	-	-
	Søgne	1.880	3 640	-	-	-	-
	Holme	0.886	1 490	-	-	-	-
	Halsaa og Hartmark ..	0.924	2 967	-	-	-	-
3. Undal		8.572	11 511	1	-	3	4
	Søndre Undal	1.843	4 561	-	-	-	1
	Nordre Undal	1.535	2 027	1	-	1	1
	Øslebø og Løvdal	1.971	1 950	-	-	1	-
	Finsland	0.895	885	-	-	1	2
	Bjelland og Grindem ..	2.328	2 088	-	-		
4. Lyngdal		8.702	16 058	3	-	4	8
	Farsund, Ladested ..	-	1 419	3	-	1	-
	Vanse	1.094	5 460	-	-	1	1
	Herod	1.010	2 270	-	-	-	2
	Lyngdal	2.981	4 808	-	-	1	3
	Hægebostad	3.617	2 101	-	-	1	2
5. Flekkefjord		23.758	15 054	2	-	2	5
	Flekkefjord, Kjøbstad	-	1 651	2	-	1	-
	Næs og Hiterø	1.885	3 675	-	-		1
	Kvinesdal	2.854	4 039	-	-	-	1
	Fjotland	3.834	1 107	-	-	-	1
	Bakke	3.294	2 639	-	-	-	1
	Siredalen	11.891	1 943	-	-	1	1

Sundhedstilstanden. I Christiansands Stadsfysikat var der stor Sygelighed, men fra de øvrige Distrikter omtales Sundhedstilstanden som tildels endog ualmindelig god. Naar undtages Skarlagensfeber (i sidste Kvartal) og Lungebetændelse, som navnlig i Stadsfysikatet havde adskillig Udbredning, vise de øvrige epidemiske Sygdomme enten omtrentlig samme Hyppighed som i 1878, eller de ere i mere eller mindre stærk Aftagende, saaledes navnlig Typhoidfeber, Mæslinger, Kighoste samt akute katarrhalske og gastriske Sygdomme.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 371 eller 17.74 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (77 285). Opgaven er anført efter Presternes til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede.

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 102 og 103).

Typhoidfeber havde en ganske ualmindelig liden Udbredning undtagen i Christiansand, hvor den iagttoges hyppigere end Aaret forud. Som Slutning paa Epidemien i Oddernæs Distrikt i sidste Kvartal af 1878 bleve paa Kvarestens Sag i Venneslands Sogn 4 angrebne, og paa Gaarden Hækland i Øvrebø angrebes 3; alle disse Syge gik under næsten hele Sygdommen oppe. Saadanne Former af Sygdommen omtales som ikke sjeldne paa Vestlandet. Ogsaa de øvrige Tilfælde

I Lister og Mandals Amt

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for									
	Behandlede.	Deraf Døde.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
Typhoidfeber	68	6	68	12	16	2	2	3	7	-	-	1
Barselfeber	23	5	23	4	2	5	3	5	1	-	3	-
Vandkopper	57	-	57	5	1	7	-	8	1	5	4	6
Skarlagensfeber	370	20	370	-	1	-	1	-	2	-	11	45
Rødlinger	4	-	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Mæslinger	69	-	69	19	27	10	4	4	4	-	-	1
Rosen	67	-	67	1	11	13	5	3	3	8	3	4
Kighoste	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Diphtherisk Svælgbet.	25	1	25	3	6	1	1	4	2	-	2	1
Strubehoste	16	9	16	-	4	4	-	1	1	-	1	1
Kusma	5	-	5	-	2	1	-	-	-	2	-	-
Akut Bronchit. Andre katarrh. Tilfælde	1904	21	1904	205	175	158	136	190	138	129	105	116
Lungebetændelse	325	49	325	16	20	21	32	74	30	21	8	9
Pleurit	43	3	43	2	2	9	10	4	2	5	4	2
Gigtfeber	102	2	102	10	7	17	13	10	6	7	4	9
Koldfeber	16	-	16	3	2	2	2	2	-	-	1	3
Diarrhoe (akut). Cholera nostras	472	10	472	49	36	36	25	29	31	55	85	36
Blodgang	3	-	3	-	2	-	-	1	-	-	-	-
Skjørbug	4	-	4	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	3575	127	3575	330	314	286	234	339	228	233	233	234

vare lette og forekom sporadisk. Ikke et eneste indtraf i Distriktets vestlige Del, som ellers pleier give et langt større Antal. I Lyngdals Distrikt optraadte Sygdommen i Januar og Februar paa 2 Nabogaarde i Vanse som Fortsættelse af en Epidemi, der var begyndt i det foregaaende Aar; her angrebes 8. Paa en anden Gaard i Vanse hensygnede i Marts og April 5; herfra førtes Sygdommen ved en Gut, som havde pleiet sin syge Kjæreste, til en tredie Gaard, hvor to Personer bleve syge (1 døde). Paa et Gjæstgiversted i Lyngdal angrebes i Februar 3 Personer, hvoraf 1 døde. Paa 3 andre Gaarde i Herredet optraadte enkelte Tilfælde. I Austads Sogn af Lyngdal døde i September en Sømand, som var angrebet af Typhoidfeber efter Afreise fra England; i December indtraf atter 1 Tilfælde. Fra Flekkefjords Distrikt omtales Sygdommen at have optraadt i Gylands Sogn af Bakke Herred med 5 Tilfælde i et Par Huse. I December indsygnede 2 fra Holland netop hjemkomne Sømænd i Fede Sogn af Kvinesdals Herred.

anmeldte epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.									
					1		2		3		4		5	
			Tilfælde.	Dødsfald.	Christiansands Stadsfysikat.		Oddernæs.		Undal.		Lyngdal.		Flekkefjord.	
					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
5	12	8	68	6	20	2	16	1	-	-	21	3	11	-
-	-	-	25	7	9	1	8	-	1	1	5	4	2	1
6	5	9	57	-	37	-	18	-	-	-	2	-	-	-
56	135	119	370	20	320	20	35	-	2	-	-	-	13	-
2	1	-	4	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	69	-	68	-	1	-	-	-	-	-	-	-
7	3	6	67	-	31	-	24	-	3	-	6	-	3	-
-	-	-	2	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
2	1	2	25	1	14	1	5	-	-	-	-	-	6	-
-	3	1	16	9	14	9	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
153	202	197	1906	23	1346	16	330	3	73	4	118	-	39	-
15	24	55	330	54	178	28	94	9	13	4	33	7	12	6
1	1	1	44	4	9	-	15	1	7	1	11	2	2	-
8	4	7	102	2	54	-	21	-	5	-	13	2	9	-
-	1	-	16	-	8	-	3	-	1	-	3	-	1	-
25	23	42	472	10	308	9	85	1	19	-	49	-	11	-
-	-	-	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	2	-	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
280	417	447	3585	137	2431	87	659	15	124	10	262	18	109	7

Vandkopper omtales fra Oddernæs Distrikt at have optraadt fornemmelig i Mandal, især i 1ste og 4de Kvartal, idet dog Læge kun søgtes for et forsvindende Antal.

Skarlagensfeber var i Stigende. Dens Optræden siden 1858 vil sees af følgende Oversigt (se Tabellen næste Side).

I Oddernæs Distrikt skulde enkelte spredte Tilfælde være forekomne næsten i hele Aaret. I August viste den sig paa en Gaard i Tvet, og i September i Strandstedet Høllen i Søgne. I November og December blev Sygdommen almindeligere, fornemmelig i Søgne og Randøsunds Sogne. Den vestlige Del af Distriktet har været aldeles fri for Sygdommen. Den var i det Hele meget mild. Fra Undals Distrikt berettes, at Skarlagensfeber ikke har vist sig i Distriktet siden Juni Maaned 1876, indtil der i December optraadte 2 Tilfælde paa en Gaard i Vigmostad Sogn i nordre Undals Herred rimeligvis ved Smitte fra Christiansand. I Flekkefjords Distrikt udbrød der Skarlagensfeber i December, og den angreb

Skarlagensfeber.

Aar.	Behandlede.		Ialt kjendte Dødsfald.
	Ialt.	Deraf Døde.	
1879.....	370	20	20
1878.....	7	1	1
1877.....	62	7	8
1876.....	832	115	119
1875.....	492	71	71
1874.....	15	1	1
1873.....	103	6	6
1872.....	254	47	47
1871.....	213	40	40
1870.....	16	1	1
1869.....	7	-	-
1868.....	4	-	-
1867.....	178	10	13
1866.....	288	20	20
1865.....	85	9	9
1864.....	[1]) 51	20	20
1863.....	48	5	5
1862.....	28	1	1
1861.....	5	-	-
1860.....	18	1	1
1859.....	Epidemi		
1858.....			

[1]) Foruden et større, ikke nøiere kjendt Antal. Af Skarlagensfeber og Rødlinger tilsammen opgives 218 Tilfælde og 24 Dødsfald.

paa forskjellige Gaarde i Næs omtrent 25 Mennesker; den havde imidlertid en særdeles mild Karakter, og kun faa af de Angrebne kom under Lægebehandling. I det efterfølgende Aar udbredte Sygdommen sig i Hiterø.

Diphtherisk Svælgbetændelse og **Strubehoste** omtales fra Oddernæs Distrikt at have forekommet langt sjeldnere i de senere Aar end tidligere. 4 i Flekkefjords Distrikt i Februar behandlede Tilfælde af Diphtherit forekom i Fede Sogn af Kvinesdal samtidig i samme Familie.

De under **akute katarrhalske Tilfælde** opførte 23 Dødsfald skyldes alle akut Brochit.

Lungebetændelse. Dødeligheden blandt de Behandlede var 15.1 pCt. I Lyngdals Distrikt sees Sygdommen at have været sjeldnere end i de nærmest foregaaende Aar. Paa et Par Nabogaaarde i Lyngdal optraadte i Mai en liden Epidemi; der angrebes 5 Mennesker, hvoraf 2 døde. Af disse var den ene, en ældre Kone, død før Lægens Ankomst; en Pige, som havde pleiet hende, fik Sygdommen, der senere angreb 3 andre Personer i samme Hus. Sygdommen optraadte hos alle disse med heftige Symptomer (I. R. Lossius). I Oddernæs Distrikt var Sygdommen hyppigere end i de sidste 2 Aar (F. Dietrichson). I Holme optraadte i et velstaaende og rensligt Hus i November og December 5 Tilfælde. Først angrebes i November en ca. 30 Aar gammel Mand, som drev en Part af

Gaarden, en Uge derefter Husbonden, 48 Aar gl., nogle Dage derefter dennes Fader, opimod 80 Aar gl., hvilke begge laa Lig, da Læge første Gang tilsaa Huset, hvor da Konen, 57 Aar gl., led af kroupøs Lungebetændelse indtagende hele høire Lunge; hun havde desuden ikterisk Ansigtsfarve og hele Pharynx samt den bløde Gane var som bepudret med Mel af Aphtæ (ikke Diphtherit). Sygdommen var da i 7de Døgn; der var intet Tegn paa Typhoidfeber; hun døde 2 Døgn efter. En Uge derefter hentedes atter Lægen til det samme Hus til Husbondens Broder, der havde pleiet sin Svigerinde; han led af kroupøs Lungebetændelse i 6½ Døgn; ogsaa her var der ikterisk Ansigtsfarve og samme betydelige Aphtæansamling i bagre Halvdel af Mundhulheden og hele Svælget; han kom sig, og ingen flere angrebes (Hagemann).

Koldfeber. For 7 af de Behandlede anføres udtrykkelig, at Sygdommen var opstaaet i Udlandet, deraf for 4 i Amerika (to i Mexiko). Fra Mandal omtales en ung Sømand, som døde af Symptomer paa Meningit strax efter Hjemkomsten fra Guineakysten; han havde paa Hjemreisen havt flere Tilbagefald af den der herskende Klimatfeber, som især ytrede sig ved Bevistløshed og Raserianfald (Hageman).

Akut Diarrhoe. I Grebne Sogn (Søgne Herred) af Oddernæs Distrikt skal blodig Diarrhoe have været temmelig almindelig i Februar og Marts, men kom ikke under Lægebehandling.

Epidemisk Konjunktivit herskede temmelig udbredt, men mildt i Flekkefjords Distrikt i 1ste Kvartal, fornemmelig blandt Børn.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Antal Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.				
			1	2	4	5	
			Christiansands Stadsfysik.	Oddernæs	Lyngdal.	Flekkefjord.	
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.
Syphilis	62	[1]) 1	34	7	7	14	1
Gonorrhoe, Urethrit ...	70	-	50	18	1	1	-

[1]) Mandkj.: 0—1 Aar gl.

Af de fra Oddernæs opgivne Behandlede sees 3 at være fremmede Sømænd — i Lyngdals Distrikt 5 foruden 1, smittet i Arendal.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se næste Side).

Om **kronisk Rheumatisme** anføres fra Farsund, at den er meget almindelig langs Kysten; Uldtøi nærmest Kroppen bruges lidet.

Fnat synes i Oddernæs Distrikt at blive mere og mere sjelden. I Lyngdals Distrikt er Sygdommen ligeledes sjelden i de ytre Dele af Distriktet; næsten alle de Behandlede tilhøre Hægebostad.

Kjertelsyge omtales at forekomme meget hyppig i Farsund og Omegn og ofte senere at gaa over til Svindsot, ligesaa siges **Rachit** at være temmelig hyppig paa de Kanter, men sjelden i nogen høi Grad.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.									
								1		2		3		4		5	
								Christiansands Stadsfysikat.		Oddernæs.		Undal.		Lyngdal.		Flekkefjord.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	241	-	-	2	101	124	13	144	-	45	-	7	-	45	-	-	-
Fnat	20	-	1	6	7	4	11	5	-	4	-	-	-	8	-	3	-
Kjertelsyge	282	5	95	117	9	13	15	174	4	54	1	11	-	33	-	10	-
Rachit	26	-	13	13	-	-	15	6	-	10	-	1	-	4	-	5	-
Simpel Meningit	12	9	2	6	1	1	8	5	5	6	3	-	-	1	1	-	-
Tuberkuløs Meningit	34	34	11	10	-	-	12	23	23	8	8	-	-	3	3	-	-
Svindsot	305	159	6	10	124	141	15	115	66	86	37	13	13	69	30	22	13
Kræft	53	20	-	-	25	26	15	16	11	13	7	3	-	14	1	7	1
Vatersot og Morbus Brighti	46	[1]) 22	2	-	16	16	15	14	5	18	8	2	1	9	6	3	2
Blegsot og Anæmi	269	-	6	17	4	188	15	143	-	58	-	20	-	37	-	11	-
Menstruationsuordener	81	-	-	-	-	81	12	53	-	22	-	-	-	4	-	2	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	883	1	15	19	239	511	15	464	-	278	-	48	-	81	1	12	-
Ormesygdomme	36	-	12	15	2	1	12	20	-	8	-	-	-	2	-	6	-
Drankersygdomme	15	2	-	-	15	-	11	6	2	7	-	-	-	-	-	2	-

[1]) Vatersot 15, Morbus Brighti 7.

Svindsot. Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindsot og ialt opgivne Dødsaarsager samt Forholdet til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme i de enkelte Lægedistrikter sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Christiansands Stadsfysikat	281	66	87	194	23.5	34.0
Oddernæs	118	37	15	103	31.4	35.9
Mandal	60	15	5	55	25.0	27.3
Landdistrikt	58	22	10	48	37.9	45.8
Undal	32	13	10	22	40.6	59.1
Lyngdal	116	30	18	98	25.9	30.6
Farsund	25	6	4	21	24.0	28.6
Landdistrikt	91	24	14	77	26.4	31.2
Flekkefjord	65	13	7	58	20.0	22.4
Flekkefjord	19	7	2	17	36.8	41.2
Landdistrikt	46	6	5	41	13.0	14.6
Lister og Mandals Amt	612	159	137	475	26.0	33.5
Deraf i Byer	385	94	98	287	24.4	32.7
— - Landdistrikt	227	65	39	188	28.6	34.6

Fra Mandal og Omegn betegnes Sygdommen at være i kjendeligt Aftagende. I Lyngdals Distrikt var der hos saagodtsom alle Behandlede udtalt Familieanlæg til Sygdommen. Den siges endvidere at blive mere og mere udbredt, især synes unge Søfolk at bidrage en ikke ringe Procent.

Medfødte Misdannelser. Fra Lyngdals Distrikt berettes om et 1/2 Aar gl. triveligt Barn med Inversio vesicæ urinariæ med Mangel af Urinrør og Misdannelse af Kjønsdelene.

Sindssyge. Ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes for Amtskommunens Regning 123 Sindssyge, hvoraf 24 paa Asyler. Af de Syge hørte 25 hjemme i Oddernæs, 31 i Undals, 38 i Lyngdals og 29 i Flekkefjords Distrikter.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 18 Tangforløsninger, 3 Vendinger, 1 Udtrækning ved Bækkenendefødsel og 5 Efterbyrdsoperationer, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

Ialt 27 obstetriciske Operationer, hvoraf 8 i Christiansand, 3 i Oddernæs, 1 i Undals, 12 i Lyngdals og 3 i Flekkefjords Distrikter. Hos 2, som døde uforløst før Lægens Ankomst, foretoges kunstig Forløsning strax efter Døden, i et Tilfælde, ved Mandal, ved Tang, i det andet ved Vending og Udtrækning af Fosteret, som laa i stærkt neddrevet Tverleie; begge Fostre dødfødte. I det førstnævnte af disse Tilfælde, hos en 45 Aar gl. Kone, var Livmoderen rumperet i Længde af 4 Tommer paa venstre Sides nederste Afsnit og i Omkredsen af

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Udtrækning ved Bækkenendefødsel.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre	Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre	Børn.	Mødre.
	lev.	lev.	død.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.	[1]) 12	10	2	-	-	-	-	1	[6]) 1	-
Bækkensneverhed ..	[2]) 3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe.....	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre Fødselsdele.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	[4]) 1	2	1	[5]) 2	-	-	-
Krampagtig Sammentrækning af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilbageholdelse af Efterbyrden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Blødning og mangelfuld Sammentrækning af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	[3]) 18	14	4	1	2	1	2	1	1	5
		18		3		3				

[1]) 1 forløst 2 Gange før ved Tang. [2]) Hos 2 trang Bækkenudgang fra Side til anden, den ene tidligere forløst 4 Gange ved Tang. [3]) 3 anføres at være Førstefødende. [4]) Dødsaarsag: Barselfeber. [5]) I et Tilfælde Tang paa sidstkommende Hoved. [6]) 1ste Tvilling (ogsaa 2den Tvilling ilive, fødtes ved Naturens Hjelp).

Rupturen følte kankroidlignende smaa Knuder (Gundersen). Fra Flekkefjord omtales en Trillingfødsel, hvor der først fødtes 2 levende og fuldbaarne Pigebørn og sammen med Efterbyrden kort Tid efter et dødt Foster, der viste sig omtrent som et almindeligt 4 Maaneder gl. Foster, lidet og indskrumpet, men ikke egentlig forraadnet; Kjønnet kunde ikke bestemmes af Jordemoderen (I. Kraft).

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af nedenstaaende Sammenstilling, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede (se Tabellen næste Side).

Overskudet af Fødte over Døde udgjorde saaledes 1 090 og Forholdet mellem hine og disse = 100: 55.7.

I Lægernes Dødslister haves Opgaver over 12 Barselkvinder; 7 døde af Barselfeber, 2 af Barselkrampe, 1 ved Abort, 1 af Livmoderbristning (uforløst) og 1 under besværlig Fødsel (uforløst).

De vigtigste **Dødsaarsager** vare (se Tabellen næste Side).

Veirliget. Vinteren var kold og langvarig, Vaaren kom sent, var kold og tør, Sommeren kold og tildels regnfuld, ligesom Høsten. Høudbyttet var mere end middels, men blev mindre velbjerget, ligesom Kornet ogsaa tildels var af mindre god Kvalitet; Poteteshøsten var for det meste mislykket.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte [1]).	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.
Christiansands Stadsfysikat	422	287	58	3	1	13	7	1
Oddernæs	710	369	51	2	6	18	16	-
Mandal	135	74	12	-	2	4	3	-
Landdistrikt	575	295	39	2	4	14	13	-
Undal	357	242	36	8	3	10	5	-
Lyngdal	490	270	41	4	5	27	7	-
Farsund	62	23	5	-	-	4	1	-
Landdistrikt	428	247	36	4	5	23	6	-
Flekkefjord	482	203	36	1	4	16	10	1
Flekkefjord	48	31	3	-	-	2	-	-
Landdistrikt	434	172	33	1	4	14	10	1
Lister og Mandals Amt	2461	1371	222	18	19	84	45	2
Deraf i Byer	667	415	78	3	3	23	11	1
— - Landdistrikt.	1794	956	144	15	16	61	34	1

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Dødsaarsager.

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Landdistrikterne.
Svindsot	159	94	65
Alderdomssvaghed	75	32	43
Lungebetændelse	54	33	21
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	54	50	4
Akut Bronchit	23	17	6
Vatersot og Morbus Brighti	22	10	12
Kræft	20	14	6
Skarlagensfeber	20	20	-
Hjerneapoplexi	14	10	4
Kronisk Bronchit	14	7	7

Levemaade og hygiæniske Forhold. I Undals Distrikt har den økonomiske Forfatning i de sidste 3 Aar været i stærk Tilbagegang navnlig i nordre Undal. Hvor der har været Mangel paa det Nødvendige til Livsophold, er denne hidtil paa liberal Maade blevet afhjulpet af Fattigvæsenet; men med Skatteydernes stadig synkende økonomiske Forfatning vil vistnok i en nær Fremtid dets Evne til at kunne hjelpe i betydelig Grad indskrænkes, hvis der ikke snart indtræder noget bedre Tider. Drikfældigheden er betydelig mindre end for faa Aar siden, vistnok nærmest paa Grund af Pengenøden; men Aarsagen ligger ogsaa for en ikke ringe Del i den herskende religiøse Vækkelse. Sandsen for Renlighed er i kjendelig, om end langsom Fremgang (Pihl). I Flekkefjords Distrikt har Drikfældigheden i de senere Aar været i stærk Aftagende, tildels paa Grund af at Pengemangelen i de sidste Aar har været større. Flekkefjords Samlag for Brændevinshandel har fra Aar 1879 saagodtsom udelukkende havt al Udsalg af Brændevin i Flekkefjord, og paa intet andet Sted i Distriktet findes Udsalg eller Udskjænkning af Brændevin. Efter Opgave fra Flekkefjords Toldkammer blev i 1875 af Brændevin og Spiritus indført til Distriktet 82 687 Potter, i 1876: 85 854, i 1877: 45 875, i 1878: 39 115 og i 1879 kun 26 796, altsaa ikke Trediedelen af hvad der indførtes i 1876 (J. Kraft).

Jordemoderhjelpen. I Oddernæs Distrikt siges Benyttelsen af uexaminerede Fødselshjelpersker at være meget almindelig paa Landet.

I Christiansands **Kvarantænekommission** afholdtes 14 Møder, hvori forhandledes Foranstaltninger i Anledning af den russiske Pest, om Reparationer af Anstaltens Bygninger, Inventarium samt Budgetforslag. — I Mandal visiteredes et fra Riga ankommet kvarantænepligtigt, men smittefrit Dampskib. — I Flekkefjord foretoges ingen Kvarantæneundersøgelse.

Vaccinererede. I Oddernæs Distrikt vaccineredes ikke i Øvrebø og Hæglands Herred, da Hjelpevaccinatricen var fraflyttet Distriktet; Distriktslægen bemærker, at Mødrene blive mere og mere uvillige til at lade sine smaa Børn vaccinere. I Undals Distrikt vaccineredes ikke i Grindem og i Lyngdals Distrikt ikke i Austad og Kvaas Sogne af Lyngdals Herred samt i Eken Sogn af Hægebostad (det sidste Sted, fordi den tilsendte Materie gjentagende ikke vilde slaa an), ligesaa mislykkedes Vaccinationen i Fjotlands Sogn af Flekkefjords Distrikt.

Sygehuse. Foruden Christiansands Sindssygeasyl har Amtet 3 Sygehuse, nemlig Amtssygehuset i Flekkefjord, Christiansands Garnisonssygehus og Christiansands Bys almindelige Sygehus tilligemed det i Aarets Løb nyopførte, paa Sygehusets Tomt beliggende Isolationslokale, en toetages Bygning, som i 8 Værelser afgiver Plads til 16 Syge, for hver beregnet 2 000 Kubikfod Luft med et Sengerum af 144 Kvadratfod Gulvflade; kun underste Etage er indredet og taget i Brug i Januar 1880. — Mandals Syge- og Isolationslokale overleveredes i Oktober Maaned til Kommunen fra Byguings-Kommissionen. 2 Syge behandledes der i November Maaned, den ene var en Kvinde med Ovarialsvulst, den anden en dansk Sømand fra Kleven, lidende af Commotio cerebri. For Tiden haves 12 Sengepladse, 6 paa Isolationslokalet, 6 paa det almindelige Sygehus. Alle Sygeværelser ere panelede og oliemalede, de 2 større paa det almindelige Sygehus indeholdeholde hver 3 200 Kubikfod Rumindhold, de 2 mindre paa Isolationshuset 1 600 do. hver, ligesaa det ene mindre paa Sygehuset. Paa Isolationsloftet, der er panelet og oliemalet, findes rigelig Sengeplads til 6 Senge. I hvert Sygeværelse er indlagt Vand fra Vandverket. Ovnene ere de saakaldte «Krarupske Ventilationsovne», hvortil fører Luftadgang fra Ledning under Gulvet fra Bygningernes Udside. Klosettet i Korridoren er et Jordkloset. Det udvendige Baderum har været flittigt benyttet til varme Karbade. Der findes ogsaa Styrt og Dousch. Det nye Hospitals Drift er indrettet efter den Tanke, at det skal kunne bestaa uden Tilskud af Kommunen. Derfor er det Hele at betragte som et

forbedret privat Logi, hvor enhver af de paa Stedet praktiserende Læger skal kunne indlægge og behandle sine Syge. Der er derfor ei knyttet nogen fast engageret Læge til Sygehuset. Derved undgaaes Løn til en saadan for Kommunen. Bestyrelsen som Kassereren og Betjeningen er ulønnet. Denne sidste overtager Pleien paa det egentlige Sygehus mod at erholde fri Bolig, Lys og Brænde samt af Dagspengene 80 Øre for Bespisningen samt desuden Brugen af den Jord, der er tillagt Sygehuset. Naar altsaa ingen Syg er paa Hospitalet ere Udgifterne kuns til Lys og Brænde for Betjeningen, og sammen med Intægterne af Badet antages dette godt at kunne bestrides af Dagspengene.

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede, og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Vaccine-rede.	Rets-medicinske For-retninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	6	486	52	1515	8 [1])
Christiansand	1	218	24	104	3
Oddernæs	1	96	6	347	3
Undal	1	59	6	333	2
Lyngdal	1	56	5	347	-
Flekkefjord	2	57	11	384	-

[1]) Hvoraf 2 over Døde og 6 over Levende.

Af **Badeindretninger** omtales fra Christiansand 1 Varmebadeanstalt, 1 Dampbad ved det miltære Sygehus og 3 Søbadeindretninger (hvoraf et er opbygget i indeværende Aar for Kvinder og Børn af den ubemidlede Klasse); i Flekkefjord haves ved Amtssygehuset 1 Badeindretning, endvidere 3 Søbadehus, hvoraf det ene til opvarmede Søbad.

XI. Stavanger Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		70.39	110 965	19	1	37	35
1. Sogndal		6.199	5 930	1	-	1	3
	Sogndal, Ladested	-	490	1	-	1	-
	Sogndal	2.283	2 935	-	-	-	1
	Lunde	2.294	1 464	-	-	-	1
	Heskestad	1.622	1 041	-	-	-	1
2. Ekersund		10.175	12 966	2	-	3	3
	Ekersund, Ladested.	-	2 408	2	-	1	-
	Ekersund	1.630	2 850	-	-	-	-
	Ogne	0.829	1 215	-	-	1	1
	Helleland	1.123	1 305	-	-	-	-
	Birkrem	5.435	2 063	-	-	-	1
	Haa	1.158	3 125	-	-	1	1
3. Sandnæs		15.241	14 386	2	-	6	5
	Sandnæs, Ladested	-	1 468	2	-	1	1
	Høiland	1.344	3 618	-	-	1	1
	Klep	0.917	2 442	-	-	1	1
	Time	1.448	2 467	-	-	1	-
	Gjæsdal	1.709	1 144	-	-	1	1
	Høle	0.869	1 179	-	-	1	1
	Fossan	8.954	2 068	-	-		
4. Stavanger		1.628	28 354	7	1	9	5
	Stavanger, Kjøbstad	-	19 004	7	-	9	-
	Hetland	0.92	5 850	-	-	-	3
	Haaland	0.668	3 045	-	-	-	1
	Hvitingsø Sogn af Rennesø	0.04	455	-	-	-	1
5. Finnø		11.778	12 393	1	-	6	7
	Rennesø (undtagen Hvitingsø Sogn)	0.50	1 906	-	-	-	-
	Finnø	0.34	1 698	1	-	-	-
	Strand	1.538	2 267	-	-	-	-
	Aardal	3.78	1 086	-	-	-	-
	Hjelmeland og Fister	4.39	3 056	-	-	-	-
	Hinderaa	0.93	1 552	-	-	-	-
	Sjærnerø	0.30	828	-	-	-	-

(Forts.) Lægedistrikt.	Tilsvarende Herred, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
6. Sand		18.92	11 233	1	-	4	4
	Jælse	1.99	2 558	-	-	-	1
	Sand	1.62	1 761	1	-	1	
	Suledal	9.23	2 112	-	-	1	1
	Saude	3.88	1 888	-	-	1	1
	Vikedal	2.20	2 914	-	-	1	1
7. Karmøen		3.38	14 706	3	-	4	4
	Skudesnæshavn, Ladest.	-	1 224	1	-	1	-
	Kopervik, Ladested.	-	817	1	-	-	-
	Skudesnæs	0.76	4 495	-	-	-	1
	Avaldsnæs	1.15	5 218	1	-	2	1
	Bukken	0.35	956	-	-	1	1
	Tysvær	1.12	1 996	-	-	-	1
8. Haugesund		3.02	10 997	2	-	4	4
	Haugesund, Kjøbstad	-	4 102	2	-	2	-
	Torvestad	0.80	3 395	-	-	1	3
	Skjold	2.22	3 500	-	-	1	1
	Endvidere: Sveen (af søndr. Bergenh. Amt[1])	1.84	3 125	-	-	-	-

[1]) Hvor Herredets Sygdomsforhold m. V. findes afhandlet. Haugesunds Lægedistrikt indbefatter saaledes 4.86 n. Kvadratmil, med 14 122 Indbyggere.

Sundhedstilstanden betegnes fra de fleste Distrikter som god, tildels endog meget god. Dog viser den epidemiske Liste forøget Sygelighed, hvilket væsentlig skyldes Skarlagensfeber og Mæslinger, som begge fremdeles var i Tiltagende og havde ikke liden Udbredning. Derimod optraadte akute gastriske Sygdomme og Typhoidfeber sjeldnere end Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter Presternes til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede: 2 155 eller 18.58 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (115 976).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 114 og 115).

Typhoidfeber optraadte med et henimod Fjerdedelen mindre Antal Tilfælde end i 1878; det er navnlig Stavanger, Finnø og Ekersunds Distrikter, hvor Tilbagegangen er fremtrædende, medens der derimod i Sandnæs Distrikt iagttoges Stigning i indeværende Aar. I Ekersunds Distrikt forekom Sygdommen alene i Landdistrikterne, hvor der ialt kjendtes 8 sporadiske Tilfælde; paa en Gaard laa der 4 Syge, hvoraf 1 døde (N. B. Heiberg). I Sandnæs Distrikt sees Sygdommen at have optraadt paa flere Gaarde i Time og Fossan Herreder. I Finnø Distrikt behandledes 5, og desuden indlagdes 2 paa Sygehus. Fra Sands Distrikt opgives 2 Tilfælde at tilhøre Sands og 1 hvert af Saude og Vikedals Herreder (det sidste endte dødeligt). Det ene af de fra Karmøens Distrikt anmeldte Til-

I Stavangers Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	100	17	82	13	11	9	4	13	5	1	4	7	5	5	5
Barselfeber	40	7	39	5	3	4	3	9	5	-	1	2	2	1	4
Børnekopper	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vandkopper	69	-	69	2	15	14	3	5	1	5	1	1	7	9	6
Skarlagensfeber	850	157	840	156	133	134	36	25	19	38	23	53	108	70	45
Rødlinger	155	-	155	-	-	-	-	-	1	-	-	-	11	47	96
Mæslinger	791	15	785	430	215	43	27	18	12	8	6	5	5	4	12
Rosen	95	5	89	11	6	10	7	9	3	4	7	8	7	7	10
Kighoste	33	1	33	3	2	-	-	3	-	1	1	6	4	10	3
Diphtherisk Svælgbet.	50	1	50	11	8	4	13	3	1	1	2	-	1	2	4
Strubehoste	10	5	10	1	2	3	-	-	-	2	-	-	-	-	2
Kusma	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Akut Bronchit / Andre katarrh. Tilfælde	2275	36	2271	260	261	260	229	159	118	94	75	116	168	230	301
Lungebetændelse	273	46	268	30	31	25	36	34	15	6	5	13	16	23	34
Pleurit	82	4	79	5	10	-	13	14	5	7	6	1	5	7	6
Gigtfeber	158	5	148	19	14	20	17	15	16	6	6	5	11	8	11
Koldfeber	18	-	17	-	-	-	3	2	1	3	5	-	2	1	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	887	27	877	67	73	64	60	58	75	63	90	101	58	74	94
Blodgang	6	-	6	2	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Skjørbug	4	-	4	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1

(Forts.)

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.															
			1		2		3		4		5		6		7		8	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Sogndal.		Ekersund.		Sandnæs.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	100	17	1	1	8	1	34	4	33	6	5	1	4	1	2	2	13	1
Barselfeber	46	13	-	-	4	-	13	5	14	2	1	-	2	2	6	3	6	1
Børnekopper	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Vandkopper	69	-	-	-	7	-	2	-	42	-	-	-	-	-	2	-	16	-
Skarlagensfeber	901	208	-	-	2	1	58	48	397	83	83	12	27	8	87	14	247	42
Rødlinger	155	-	-	-	-	-	-	-	154	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Mæslinger	791	15	-	-	50	3	10	-	668	11	-	-	1	-	59	1	3	-
Rosen	95	5	-	-	1	-	23	-	42	-	2	1	5	1	7	3	15	-
Kighoste	33	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	14	1	18	-
Diphtherisk Svælgbet.	50	1	-	-	-	-	21	1	20	-	-	-	-	-	3	-	6	-
Strubehoste	11	6	1	1	-	-	1	-	6	2	-	-	2	2	1	1	-	-
Kusma	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut Bronchit, Andre katarrh. Tilfælde	2278	39	10	2	62	1	148	1	1346	26	11	-	44	-	465	-	192	9
Lungebetændelse	281	54	2	1	19	3	38	10	119	24	10	3	21	4	44	6	28	3
Pleurit	84	6	-	-	10	1	27	2	21	2	5	-	7	1	8	-	6	-
Gigtfeber	160	7	2	-	21	-	18	2	62	1	2	1	5	1	15	2	35	-
Koldfeber	18	-	-	-	-	-	5	-	8	-	-	-	1	-	1	-	3	-
Diarrhoe (akut), Cholera nostras	892	32	12	-	19	3	57	3	366	17	1	1	13	1	386	5	38	2
Blodgang	6	-	-	-	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	4	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	5977	404	28	5	207	13	457	76	3304	174	120	19	132	21	1101	38	628	58

fælde behandledes ved Viksnæs Verk. I Haugesunds Distrikt optraadte 7 Tilfælde i Torvestad og 1 i Skjolds Herred (det sidste dødeligt) samt 5 i Kjøbstaden Haugesund.

Børnekopper. Det fra Haugesund anmeldte Tilfælde indtraf hos en Sømand, der kom hjem fra Rouen. Han indlagdes paa Koppelazaret.

Skarlagensfeber havde en ualmindelig Udbredning i 1879, som det vil sees af følgende Tabel:

Aar.	Behandlede.		Ialt kjendte Dødsfald.
	Ialt.	Deraf Døde.	
1879.....	850	157	208
1878.....	324	50	51
1877	108	15	30
1876.....	320	56	64
1875.....	37	2	2
1874.....	-	-	3
1873.....	7	2	4
1872.....	675	67	130
1871.....	2889	401	466
1870.....	39	4	8
1869.....	6	-	-
1868.....	27	3	4
1867.....	325	16	26
1866.....	137	5	5
1865.....	9	2	4
1864.....	93	14	14
1863..	95	14	26
1862.....	20	2	3
1861..... ..	-	-	-
1860.....	22	-	-

Angaaende dens Optræden inden Distrikterne oplyses fra Ekersunds Distrikt, at den førtes til en af Jernbanens Vogterboliger $^3/_4$ Mil fra Ekersund ved en Dreng, som kort forud havde ligget alvorlig syg i Sandnæs; ved Hjemkomsten afskallede han betydelig og smittede en yngre Søster, som døde. I Sandnæs Distrikt optraadte Sygdommen temmelig udbredt i Aarets første Halvdel efter Import til Sandnæs og sammes nærmeste Omegn fra Stavanger; den bragtes ligeledes derfra til Høle og Kleps Herreder. I Høle var den meget udbredt i den saakaldte Horvegrænd, efterat en Skolemester havde holdt Omgangsskole netop i det angrebne Hus; derved angrebes i en ganske liden Omkreds 36 Børn. For at hindre Sygdommens Udbredelse anvendtes streng Isolation, Desinfektion og Ophævelse af Skolen. Paa Sandnæs blev Skolen ikke indstillet under Epidemien, men saasnart Sygdommen viste sig i et Hus, bleve samtlige Børn fra den Gaard negtede Skolegang. Epidemien var i Sandnæs og en Del af Klep tildels meget ondartet og medførte mange Dødsfald, især foraarsagede ved Halsaffektioner. Fra Stavanger omtales, at den optraadte med udtalt Ondartethed, navnlig gjennem Komplikationer og Følgesygdomme, især Kjertelhævelser paa Halsen og Morbus Brighti, mindre hyppig var Ozæna og Diphtherit. Inden Finnø Distrikt viste den sig flere Steder i Sjærnerø i Januar efter Smitte fra Stavanger, i Marts i

Finnø Herred, i Fister nogenlunde samtidig, ligeledes i Strand, hvor den holdt sig saagodtsom hele Aaret; paa Rennesø viste den sig ligeledes et Par Steder, i Aardal ogsaa, uden dog at faa større Udbredning. Det lykkedes at faa istand Isolation og Desinfektion de fleste Steder undtagen i Strand, hvor Advarsler næsten intet frugtede. Sygdommen viste sig ondartet paa Finnø, hvor i 2 Huse døde 5 Børn af 10. Antallet af Angrebne i Distriktet antages at være det dobbelte af det anmeldte, da Læge ofte ikke tilkaldtes, før der frygtedes for dødelig Udgang, eller fordi Sygdommen ikke var kjendt. I Sands Distrikt fortsatte Epidemien i Suledal sig til ud i April, uden Dødsfald. I Saude vedblev den fra det foregaaende Aar til i September. Sygdommen, der var indført fra Stavanger, angreb ialt 17, hvoraf 5 døde; den forekom ogsaa i en liden til Herredet Saude hørende Fjeldbygd, Svandalen. I Vikedal indtraf i Januar 5 Tilfælde med 3 Dødsfald efter Import fra Ølen i indre Søndhordland, hvorefter Sygdommen standsede. Til Vikedal foregik imod Slutningen af Aaret en ny Import ved en Sypige, som ved Juletider havde arbeidet i et Hus i Haugesund, hvor Skarlagensfeber netop havde bortrevet et Barn, og som 2den Juledag kom i Besøg til sin Familie; her boede 11 Personer, hvoraf 5 Børn, alle sammenpakkede i et lidet Rum, hvor den hygiæniske Tilstand lod til at være saa slet som muligt. I 5te Døgn efter Sypigens Ankomst blev et af Børnene sygt; et Par Dage derefter indsygnede 3 af de øvrige Børn, af hvilke 2 døde allerede efter 2—3 Døgns Forløb under fremtrædende Hjernesymptomer. Senere indtraf intet nyt Tilfælde i Vikedal. I Saude indstilledes Skolens Virksomhed; paa de øvrige Steder bleve Børn fra de smittede Familier negtede Skolegang. Almuen syntes i dette Aar at vise en større Beredvillighed i at efterkomme de anordnede Foranstaltninger mod Skarlagensfeberen, dog ikke med Hensyn til Gravøl. Fra Karmøens Distrikt omtaler Distriktslægen Sygdommens ondartede Optræden. Ved Viksnæs Verk var den i Begyndelsen saa let, at de Angrebne ikke laa tilsengs, og Lægen ikke blev tilkaldt; Sygdommen blev taget for Mæslinger, som havde hersket i det samme Hus i $1^1/_2$ Maaned tidligere. Det første Tilfælde antages importeret i Mai fra Haugesund, hvorefter samtlige Børn i Husets 3 Familier angrebes. Først fra Midten af September begyndte den egentlige epidemiske Udbredning. Der var flere Angrebne end opført, og Antallet anslaaes til noget over 40, hvoraf 2 døde. Inkubationstiden angives i to Tilfælde til 5 og i et til 6 Dage. I Haugesunds Distrikt sees af 217 Tilfælde 206 (med 26 Dødsfald) at have optraadt (fra Begyndelsen af Februar) i Kjøbstaden Haugesund, 3 i Skjold i Juni og 8 i Torvestad. Sygdommen begyndte i Haugesund i Slutningen af Januar uden kjendt Smittekilde med 3 Tilfælde blandt Børnene i en Familie; de to først angrebne døde efter resp. 1 og 2 Dages Sygdom. Epidemien vedvarede til April, begyndte atter ved Smitte fra Stavanger i Juli og kulminerede i Oktober, da ogsaa Dødeligheden var størst, aftog derefter lidt efter lidt, men vedvarede ved Aarets Udgang. Da Sygdommen tiltog i foruroligende Grad, hævedes Skolerne en 14 Dages Tid, hvorefter sporedes nogen Nedgang; men da de senere atter aabnedes, viste Almueskolen sig trods alle Forsigtighedsregler fremdeles at være Arnested for Sygdommen. Kun faa døde i Sygdommens Begyndelse; suppurerende Hævelser paa Halsen og Nephriter vare de hyppigste Dødsaarsager. Det antages, at mange flere Børn have været angrebne uden at være anmeldte, især da Sygdommen baade i Haugesund og Skjold tildels i Begyndelsen blev taget for Mæslinger.

Rødlinger omtales at have optraadt i Stavanger i den sidste Del af Aaret med ikke liden Hyppighed, men gjennemgaaende saa godartet, at den overveiende største Del ikke er kommmen til Lægens Kundskab.

Mæslinger havde ogsaa i 1879 større Udbredning end Aaret forud; dens Optræden siden 1859 vil sees af følgende Oversigt:

Mæslinger.

Aar.	Behandlede.		Ialt kjendte Dødsfald.
	Ialt.	Deraf Døde.	
1879	791	15	15
1878	427	3	4
1877	2	-	-
1876	9	-	2
1875	6	-	-
1874	2047	80	116
1873	407	2	2
1872	92	-	-
1871	25	1	1
1870	3	-	-
1869	46	-	-
1868	793	13	-
1867	310	3	-
1866	16	-	-
1865	-	-	-
1864	-	-	-
1863	-	-	-
1862	-	-	-
1861	stor Udbredn.	53	53
1860	94	25	25
1859	-	-	-

Tilfældene vare i Regelen milde, saa at kun faa af de Angrebne kom under Behandling i Landdistrikterne. I Ekersund optraadte Mæslingerne udover Foraaret og vare stærkt udbredte henimod et halvt Aar; senere kom de ogsaa til Landdistrikterne, men vare der neppe saa almindelige; af Dødsfald kjendes kun 3. I Stavanger By, hvor Sygdommen havde sin største Udbredning, navnlig i Januar og Februar, fik den meget hurtig en stor Udbredelse, men var sjelden forbundet med alvorlige Komplikationer. Den optraadte samtidig med Skarlagensfeber, saa der oftere var Anledning til at se dem samtidig optræde hos samme Individ, snart den ene, snart anden Sygdom først (C. A. Stang). I Sands Distrikt forekom der ikke faa Tilfælde i Aarets første Halvdel. Fra Viksnæs i Karmøens Distrikt berettes, at Mæslinger herskede der i Aarets Begyndelse som en Fortsættelse af en Epidemi Aaret forud.

Af **akut Bronchit** kjendes 37 Dødsfald, og af Laryngit 2.

Lungebetændelse. Dødsprocenten for de i hele Amtet behandlede Tilfælde udgjorde 16.8. Fra Sands Distrikt anføres, at det hænder sjelden, at noget Tilfælde af Lungebetændelse kommer under Lægebehandling, uden at der allerede er foretaget rigelig Aareladning. Fra Viksnæs i Karmøens Distrikt omtales, at der i Løbet af en Maaned optraadte 3 Tilfælde efter hinanden hos Børn i den samme Familie.

Akut Muskelrhemuatisme omtales fra Sands Distrikt som hyppigt forekommende.

Koldfeber. Det fra Sands Distrikt anmeldte Tilfælde optraadte som Recidiv hos en fra Amerika hjemkommen Sømand.

Kontagiøs Konjunktivit optraadte i Sommerens Løb i Stavanger (C. A. Stang).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe (Urethrit) ville sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.							
			1	2	3	4	6	7	8	
			Sogndal.	Ekersund.	Sandnæs.	Stavanger	Sand.	Karmøen.	Haugesund.	
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.
Syphilis	55	[1]) 1	1	13	1	25	2	2	11	1
Gonorrhoe, Urethrit. .	80	-	-	10	5	53	-	3	9	-

[1]) Kv., under 1 Aar gl.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se næste Side).

Svindsot. Forholdet mellem de af Lægerne opgivne Dødsfald af Svindsot og ialt kjendte Dødsaarsager samt til Dødsfald af de ikke epidemiske Sygdomme vil sees af følgende Tabel (se Side 121).

I Ekersunds Distrikt har efter Distriktslægens Indberetning Svindsot forekommet langt hyppigere i 1879 end i de sidste 7 Aar. Af 30 Tilfælde, som kom under Behandling, døde ikke mindre end 21 Personer, hvoraf 15 Kvinder og 6 Mænd. Alene i selve Ekersund døde 17 Personer heraf; imedens det samlede Antal Døde i Byen af Sognepresten er opgivet til kuns 50. Tidligere antoges det, at muligens Arbeidet ved de herværende Potterier disponerer til denne Sygdom; men af de Døde have kuns 2de tidligere havt saadant Arbeide; det antages, at de urene, trange, overfyldte Boliger bære nogen Skyld; imedens Jæderjernbanen blev anlagt, flyttede en stor Mængde fattige Arbeiderfamilier fra Landdistrikterne ind; disse ere senere forblevne her, og de maa som oftest nøies med de allertarveligste Boliger, hvori deres fra Landet tilvante Urenslighed fremdeles bibeholdes. Da der var Grund til at tro, at Lungetæring her viste sig smitsom, indrykkedes i Ekersunds-Posten en liden Opsats, hvori Publikum gjordes opmærksom herpaa, og iblandt andet tilraadedes at lade Tæringssyge ligge isolerede i egne Senge og om muligt i egne Værelser samt tilholdt streng Renslighed og flittig Røgning; tillige advaredes imod Brugen af Tæringssyges Seng- og Gangklæder. Angaaende Sygdommens Optræden og Udbredning i Sands Distrikt oplyser Distriktslægen, at den tidligere synes at have været sjelden (jfr. Medicinalberetningen for 1867), men nu tiltager; i 1877 udgjorde den 33.3 pCt., i 1878 var den 43.2 pCt., i 1879 dog kun 21.1 pCt. af samtlige opgivne Dødsaarsager. Sand og Suledal have været de af Lungesvindsot mest hjemsøgte Herreder i Distriktet, medens Saude er heldigst stillet; saaledes er i dette Herred i de 2 sidste Aar intet Tilfælde eller Dødsfald kommet til Lægens Kundskab. Der anføres, at dens Optræden i enkelte Slægter i Sand og Suledal væsentlig har betinget den større Dødelighed inden Distriktet i de senere Aar. Uden nogen paaviselig langvarig forudgaaende Lungekatarrh er den ene Person strax efter den anden i disse Familier, unge friske Folk med endog usædvanlig Legemskraft og under gode økonomiske Kaar tilsyneladende hastigt angrebne af Sygdommen og have ligget under for den i Løbet af nogle Maaneder (K. Nilssen). Fra Viksnæs

Liste over kroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.															
								1 Sogndal.		2 Eker-sund.		3 Sandnæs		4 Stavan-ger.		5 Finnø.		6 Sand.		7 Karm-øen.		8 Hauge-sund.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	410	2	13	1	302	90	17	24	-	-	-	25	2	108	-	-	-	2	-	242	-	9	-
Fnat	38	-	10	19	3	3	8	-	-	17	-	1	-	10	-	-	-	-	-	8	-	2	-
Skurv	6	-	2	2	2	-	5	-	-	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kjertelsyge	203	6	84	93	18	7	18	1	1	22	1	21	1	92	2	-	-	15	1	22	-	30	-
Rachit	26	-	11	13	-	-	10	-	-	4	-	-	-	14	-	-	-	1	-	4	-	3	-
Simpel Meningit	39	30	17	13	2	1	8	-	-	7	7	9	6	16	10	2	2	1	1	-	-	4	4
Tuberkuløs Meningit	48	43	10	21	1	1	13	-	-	10	10	4	4	20	17	4	4	4	4	3	3	3	1
Svindsot	420	219	11	27	102	177	19	8	8	51	27	65	48	150	68	12	12	17	15	48	20	69	21
Kræft	53	26	-	1	22	21	15	1	1	3	-	5	4	24	9	6	6	5	3	4	2	5	1
Vatersot og Morbus Brighti	91	[1]) 28	18	6	27	23	18	4	2	8	4	6	4	52	10	1	1	3	-	8	3	9	4
Blegsot og Anæmi	331	-	15	43	8	255	18	-	-	30	-	20	-	129	-	-	-	25	-	78	-	49	-
Menstruationsuordener	103	-	-	1	-	102	17	1	-	14	-	17	-	47	-	-	-	12	-	-	-	12	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	808	9	70	33	338	385	19	8	-	31	-	71	1	314	2	-	-	41	4	227	-	116	2
Ormesygdomme	101	-	39	45	9	8	13	1	-	14	-	11	-	56	-	-	-	-	-	7	-	12	-
Drankersygdomme	3	1	-	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-

[1]) Vatersot 15, Morbus Brighti 13.

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Sogndal	21	8	5	16	38.1	50.0
Sogndal	3	1	1	2	33.3	50.0
Landdistrikt	18	7	4	14	38.9	50.0
Ekersund	85	27	13	72	31.8	37.5
Ekersund	50	17	8	42	34.0	40.5
Landdistrikt	35	10	5	30	28.6	33.3
Sandnæs	214	48	76	138	22.4	34.8
Sandnæs	32	4	18	14	10.6	28.6
Landdistrikt	182	44	58	124	24.2	35.5
Stavanger	362	68	174	188	18.8	36.2
Stavanger	344	63	166	178	18.3	35.4
Landdistrikt	18	5	8	10	27.8	50.0
Finnø	57	12	19	38	21.1	31.6
Sand	71	15	21	50	21.1	30.0
Karmøen	87	20	38	49	23.0	40.8
Skudesnæshavn	8	2	3	5	25.0	40.0
Kopervik	9	1	2	7	11.1	14.3
Landdistrikt	70	17	33	37	24.3	45.9
Haugesund	107	21	58	49	19.6	42.9
Haugesund	82	15	50	32	18.3	46.9
Landdistrikt	25	6	8	17	24.0	35.3
Stavanger Amt	1004	219	404	600	21.8	36.5
Deraf i Byer	528	103	248	280	19.5	36.8
— - Landdistrikt	476	116	156	320	24.4	36.3

Verk omtales, at det paa de Kanter er den almindelige Mening, at Sygdommen har udbredt sig i de sidste Decennier eller ialfald Generationer. Dens Smitsomhed i enkelte Tilfælde fremhæves; saaledes anføres, at i en Familie døde i Løbet af $1^1/_2$ Aar en Moder og 4 Børn; til arvelig Disposition kjendtes intet, derimod havde Alle opholdt sig i samme Værelse og tildels ligget i samme Seng som den først angrebne Datter. I et andet Tilfælde angrebes i Haugesund en Tjenestepige af en sund, kraftig Familie af Svindsot efter at have pleiet en phthisisk Kvinde (G. Nørregaard). Fra Haugesund berettes, at den synes at være i stærkt Tiltagende; for flere Tilfælde antages Smitte at være den sandsynligste Aarsag, og Befolkningen deler ogsaa denne Opfatning (Gjestland; O. Christie).

Sindssygdomme. Af Lægerne opgives 5 Dødsfald. Ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes for Amtskommunens Regning 115 Sindssyge, hvoraf 45 paa Asyler. Af 108, for hvilke Hjemstavn kjendes, tilhørte 8

Sogndals, 17 Ekersund, 24 Sandnæs, 6 Stavangers, 17 Finnø, 14 Sands, 13 Karmøens og 9 Haugesunds Distrikter. Fra Sandnæs bemærkes: «Som det af Fortegnelsen vil kunne sees, er Antallet af de Sindssyge meget stort inden mit Embedsdistrikt, og jeg antager, at det fremdeles vil stige saa længe, som den store religiøse Bevægelse, som for Tiden finder Sted paa Jæderen, vedvarer. Her er Strid mellem Presterne, Strid mellem Prester og Lægfolk, og Strid mellem Lægfolket indbyrdes, dertil kommer Methodisterne o. s. v. Her bygges det ene store, kostbare Bedehus efter det andet; ved Sandnæs haves ikke mindre end 2 Bedehuse, hvoraf det ene er vel saa stort og rummeligt som en almindelig Hovedkirke paa Landet, desforuden er her en Methodistkirke. Her holde de ideligen yderst salvelsesfulde Taler og alskens Basarer — ogsaa Børnebasarer — — — og det Hele ender stedse med Opbyggelse af en eller anden salvelsesfuld Lægpredikant med den yderste Tungefærdighed. Virkningerne af Alt dette udebliver heller ikke. Saaledes gik forrige Aar 2 ældre Mandspersoner fra Forstanden, troende sig fortabte og evig fordømte, den ene hængte sig, og den anden druknede sig. En ældre Kvinde, hvis vita anteacta just ikke skal have været det bedste, fik en «Støk», gik fra Forstanden med Selvmordstrang og Næringsvægring En ung 19 Aar gammel Pige er nyligen bleven sindssyg; hendes Sygdom begyndte med en «Støk» og derpaa med en uafladelig meningsløs Prediken. En anden ikke saa liden Aarsag til Sindssygdommens store Udbredning her ligger vel ogsaa i Følgende: Den ydre Sædelighed, om jeg saa maa sige, er her god, uægte Fødsler ere forholdsvis sjeldne; derimod er Onani i det Mindste meget mere udbredt her end paa de andre Kanter af Landet (Jarlsberg og Nordmøre), hvor jeg har praktiseret som Læge. Jæderboeren er vistnok i det Hele taget arbeidsom, nøisom og ædruelig, men han er ogsaa meget tør og seig af sig, han er yderst prosaisk anlagt, har ikke Ide om Poesie og Folkeviser; faar en Jæderboer lidt i Hovedet, saa hører man ham aldrig være meget snaksom og oprømt eller synge, men han udstøder kun af og til uartikulerede Skraal og Skrig. I ædru Tilstand har han et vist Hang til Grublerier, af Naturen er han derhos for det Meste let at skræmme, «de fleste Folk fæler» (ere mørkrædde), og faa ofte saa let en «Støk» (Forskrækkelse), og næsten bestandigt angives, at de Syge have faaet det af en «Støk», snart paa et Bedehus, snart paa en Landevei, snart hjemme i Drømme, snart i et Bryllupskalas o. s. v. Heri turde vel ogsaa ligge en ikke ringe Disposition til Sindssygdom (C. C. Kahrs).

Obstetriciske Operationer. Af obstetriciske Operationer opgives udførte af Læger: 46 Tangforløsninger, 14 Vendinger, 4 Gange Udtrækning ved Bækkenendefødsel og 7 Efterbyrdsoperationer, hvilke Operationers Indikationer og Udfald ville sees af følgende Tabel (se næste Side).

Endvidere udførtes 5 Gange Embryotomi paa døde Fostre, alle med heldigt Udfald for Konerne: 1) Decapitation efter Vending ved Bækkenforsnevring paa $2^1/_2$ Tomme; Fødselen havde varet i 36 Timer med gode Veer; (Konens Søster lider ogsaa af Bækkenforsnevring). 2) Decapitation ved Hjelp af stump Hage ved forsømt Tverleie med fremfalden Arm, efter forgjæves Forsøg paa Vending. 3) Decapitation ved Snor af forraadnet Foster ved forsømt Tverleie. 4) Exartikulation af Skulderblad med Arm efter Vending, der foretoges paa Grund af betydelig Bækkenforsnevring. 5) Exvisceration af Brystkassen og Decapitation ved Dubois Sax ved 1ste Kropsleie og fremfalden Arm efter forgjæves Vendingsforsøg. 1 Perforation og Kephalotripsi hos en Førstefødende ved Isseleie efter forgjæves Vendingsforsøg, da Fødselen var uden Fremgang, Fosterlydene ophørte og Konen medtaget; heldigt Udfald for den Fødende; ingen tydelig udtalt Bækkenforsnevring paaviselig.

Ialt 77 obstetriciske Operationer, hvoraf 1 i Sogndals, 4 i Ekersunds, 7

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.						Udtrækning ved Bækkenendefødsel.				Efterbyrdsoperation.	
	Mødre.			Børn.			Mødre.			Børn.			Mødre.		Børn.		Mødre.	
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	uopg. Udf.	død.	uopg. Udf.	lev.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.	29	[1] 1	3	27	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed ..	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe.....	2	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia	1	-	-	-	1	-	2	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Fare for Fostrets Liv	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	[2] 5	-	-	3	[4] 2	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sædefødsel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	1	-	-
Sidstkomm. Hoved..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Retentio placentæ og Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Atoni af Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Uopgiven Indikation	-	-	8	3	-	5	-	[3] 1	2	-	1	2	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	33	1	12	33	7	6	9	1	4	3	7	4	2	2	3	1	2	5
	46			46			14			14			4		4		7	

[1]) Dødsaarsagen uopgivet. [2]) 1 tidligere forløst 4 Gange ved Vending. [3]) Dødsaarsag: Phthisis. [4]) En 1ste Tvilling (2den Tvilling dødfødt, født ved Naturens Hjelp).

i Sandnæs, 33 i Stavangers, 1 i Finnø, 7 i Sands, 15 i Karmøens og 9 i Haugesunds Distrikter. Fra Ekersund omtales endvidere 1 Tilfælde af Barselkrampe ved Partus præmaturus, hvor Fødselen af 2det Foster, hvis Navlesnor laa fremme tilligemed det fødte Fosters Hinder og Placenta, paaskyndedes ved Anlæggelse af Tang; de dødfødte Fostre vare omtrent 7 Maaneder gamle; Konen kom sig (J. G. H. Stang). Af Misfostre omtales fra Stavanger 1 Acephalus, forøvrigt fuldt udviklet, den store Hjerne ubedækket af Hud og Ben, kun rudimentære Hjernevindinger, Palatum fissum; Drengen levede i 6 Døgn (H. Lund).

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Opgaver, angivne efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede (se Tabellen næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 718 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 55.6.

Lægerne have opgivet Dødsaarsagen for 15 paa Barselseng døde Kvinder, nemlig: Barselfeber 13, Barselkrampe 1, besværlig Fødsel 1; og videre opføres 5 døde paa Barselseng uden nærmere angivet Dødsaarsag.

De hyppigste **Dødsaarsager** vare (se Tabellen Side 125).

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte[1]).	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn[1]).	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.
Sogndal	198	100	19	-	1	6	9	-
Sogndal	22	6	-	-	-	1	1	-
Landdistrikt	176	94	19	-	1	5	8	-
Ekersund	430	229	52	4	2	7	8	1
Ekersund	101	61	22	1	-	-	1	-
Landdistrikt	329	168	30	3	2	7	7	1
Sandnæs	485	245	37	-	4	14	6	2
Sandnæs	72	34	8	-	1	1	-	-
Landdistrikt	413	211	29	-	3	13	6	2
Stavanger	1121	818	183	4	5	28	10	1
Stavanger	842	656	154	4	4	19	7	1
Landdistrikt	279	162	29	-	1	9	3	-
Finnø	390	184	25	-	3	10	2	-
Sand	351	169	28	2	4	9	5	-
Karmøen	499	224	39	5	4	21	9	3
Skudesnæshavn	37	14	5	-	-	3	-	-
Kopervik	28	10	2	-	1	-	-	-
Landdistrikt	434	200	32	5	3	18	9	3
Haugesund[2])	399	186	30	1	2	19	8	-
Haugesund	211	77	14	-	1	6	3	-
Landdistrikt	188	109	16	1	1	13	5	-
Stavanger Amt	3873	2155	413	16	25	114	57	7
Deraf i Byer	1313	858	205	5	7	30	12	1
— - Landdistrikt	2560	1297	208	11	18	84	45	6

[1]) Efter Dødfødteanmeldelserne. [2]) Med Undtagelse af Sveens Herred.

Veirliget. Vinteren omtales fra flere Kanter som usædvanlig kold. Efter en varm Mai fulgte en regnfuld og tildels kjølig Sommer, ligesaa Høsten udover rigelig Nedbør. Vinteren var stormfuld. Fra Finnø omtales Veirliget som gunstigt og Udbyttet af Agerbrug og Fædrift som godt. I Sandnæs var Aarets Afgrøde god og kom godt i Hus. I Sand og Haugesund sees Kornet at have givet middels, men Potetes mindre Udbytte; fra det sidstnævnte Distrikt omtales Vaarsildfisket som ubetydeligt.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra Ekersund omtales det nye Vandverk, der giver et godt Drikkevand. Som Bevis paa, at Fylderiet er meget aftaget, anføres, at Fortjenesten ved det derværende Brændevinssamlag under Jernbanearbeidet beløb sig aarlig til ca. 20 000 Kr., medens den i 1879 sank til 4 100 Kr.; dog sees fremdeles, især paa de 2de Torvdage, adskillige berusede

Dødsaarsager.

Dødsaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Landdistrikterne.
Svindsot	219	103	116
Skarlagensfeber	208	127	81
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	81	56	25
Lungebetændelse	54	30	24
Akut Bronchit	37	34	3
Diarrhoe og Cholera nostras	32	24	8
Vatersot og Morbus Brighti	28	16	12
Alderdomssvaghed	27	5	22
Kræft	26	12	14
Hjerneslag	24	8	16

Folk i Gaderne. Bayersk Øl benyttes forholdsvis mere end tilforn (N. B. B. Heiberg). I Sandnæs bruges paa Grund af Brødets Billighed meget almindeligere fint Brød end forhen, ligesom Almuen udover Jæderen nu bruger meget mere ordentlig bagt Brød, da der paa Stationerne langs Jernbanen har nedsat sig Bagere og Brødhandlere, imedens de forhen almindelige Poteteskager og andet hjemmebagt Brød især for Børn var meget tungt fordøieligt paa Grund af dets ufuldstændige Stegning (Chr. Kahrs). Fra Stavanger berettes om gode hygiæniske Forhold; der bygges hvert Aar èn hel Del nye Bygninger paa høit og frit beliggende Punkter; Næringsmidlerne ere gode og tilstede i Overflod; men der har været liden Fortjeneste for Arbeiderklassen; der er liden Drikfældighed (Stang). I Finnø gaa Forholdene lidt fremad efterhvert, som Sandsen for Oplysning og ordentligt Stel voxer; dog er det i Strand fremdeles noget misligt i saa Henseende (C. Wille). Fra Sand omtales, at Hudpleien forsømmes i høi Grad; at Voxne tager Bad, hører til det sjeldne; det er almindeligt, at Folk istedetfor Linned bruger Vadmel, indtil 2—3 Vadmelsundertrøier, endog i den varme Aarstid. Angaaende den hygiæniske og økonomiske Tilstand i Distriktet henvises forøvrigt til det blandt Bilag indtagne Uddrag af Distriktslæge K. Nilssens Medicinalberetning for 1879. De hygiæniske Forhold ved Viksnæs Verk siges at lade adskilligt tilbage at ønske; selv paa Verkets Grund er der en Del at rette paa, men end mere i Arbeiderbyen paa «Hougen». Kjøkkenmøddinger og Skidnevandspøle findes altfor ofte udenfor Husene; Priveterne ere Skur midt inde imellem Husene, og Tømningen er uregelmæssig. Husleilighederne ere for smaa, saa Arbeiderne bo altfor trangt, Husleien er for dyr, Husene tildels mislige. Imidlertid have mange Arbeidere opført sine egne Huse, tildels af meget god Beskaffenhed, og hos dem hersker der ialmindelighed Orden og Renslighed; Drukkenskaben er desværre ikke ringe (Nørregaard). De almindelige hygiæniske Forhold i og ved Haugesund omtales som gode. Byens brede Gader gjennemstrømmes næsten til alle Tider af en frisk Havluft, Vandlednings- og Kloakvæsenet er i god Orden og Levemaaden i det Hele sund. Befolkningen, navnlig den arbeidende Klasse, er i ganske særegen Grad ædruelig, hvortil utvivlsomt den Omstændighed ikke lidet bidrager, at Stedet uagtet sine ca. 5 000 Indvaanere dog endnu ikke har faaet Brændevinsudsalg hverken i Stort eller Smaat. I det Hele besidder Haugesunds Befolkning megen Friskhed og Energi baade tillands og tilvands. Den betydelige

Flaade, som i de senere Aar fra denne By med Held har deltaget i Norlandsfiskerierne, har tilført Stedet Kapital, og en af de nærmeste gode Følger har været Opførelsen af en hel del gode luftige Huse og stadigt Arbeide for den simple Klasse (Gjestland).

Angaaende **Jordemoderhjelpen** anføres fra Sandnæs Distrikt, at Jordemødre benyttes i Reglen altid, hvor dertil er Anledning. I Stavanger By benyttes uexaminerede Jordemødre lidet. I Sands Distrikt benyttes Jordemødrene nu i Regelen overalt undtagen i den øvre Del af Suldal, hvor Adgang til at kunne erholde Jordemoderhjelp i rette Tid er vanskelig; men deres Indtægter ere yderst smaa.

Af **Kvaksalvere** omtales en i Nærheden af Ekersund, som i mange Aar har havt stor Søgning; han skal senest have skræmt flere Personer med, at de havde Bændelorm og det ikke alene i Underlivet, men ogsaa omkring Lungerne, Hjertet, ja endog under Hælen, hvor han hos en Epilektiker vilde udskjære den og derved lovede at kurere Sygdommen; en Kvinde, som bevislig led af ganske almindelige Lumbrici, var paa Veien til at blive sindssyg ved Tanken om, at Bændelormene snørede sig omkring hendes Hjerte (N. B. B. Heiberg). Fra Sands Distrikt berettes, at Kvaksalveri ikke drives meget af bosiddende Personer, men desto mere af Tilreisende og Omstreifere; saaledes omtales en i Stavanger bosiddende, videnom bekjendt medicinsk «Røgekone», som helbreder for alle Sygdomme ved Røgning med Urter. Stavanger har ogsaa sin kvindelige Øienlæge, til hvem Bønderne har stor Tillid.

I Stavanger **Kvarantænekommission** afholdtes Møder i Anledning af 2 Fartøiers Ankomst fra for Pest mistænkt Sted; ligesaa i Anledning af en Koppepatients Ankomst.

Vaccination. I Ekersunds Distrikt vaccineredes ikke paa Grund af Mæslingeepidemien, og fordi Skarlagensfeber havde vist sig med et Par Tilfælde.

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.	Antal Møder.		
Amtet	9	404	57	1834	9 [1]
Sogndal	1	15	2	90	-
Ekersund	1	33	7	-	-
Sandnæs	1	129	10	269	2
Stavanger	-	uopgivet	15	313	2
Finnø	1	39	7	167	-
Sand	1	46	7	299	3
Karmøen	2	32	8	435	1
Haugesund	2	110	1	261	1

[1]) Hvoraf 4 over Døde og 5 over Levende.

Sygehuse. Foruden Stavanger kommunale Sindssygeasyl har Amtet 3 offentlige Sygehuse, nemlig Amtssygehuset i Stavanger, Stavanger Bys Sygehus og Vaarsildeafgiftsfondets Sygehus i Haugesund, hvoraf under Fisket benyttes nogle Værelser, medens Resten benyttes til Sømandsskole for Haugesund. Ved

Viksnæs Kobberverk haves et privat Sygehus paa 16 Senge. I Skudesnæshavn oprettedes under Fisket et midlertidigt Lazaret. Ekersunds nye Sygehus blev opbygget i 1879, men skulde indredes og tages i Brug i 1880.

Af **Badeindretninger** haves de samme som Aaret forud.

Af **Apotheker** har Amtet 6, som alle visiteredes.

XII. Søndre Bergenhus Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		118.81	114 560	14	46	54
1. Indre Søndhordland		8.45	9 369	1	4	4
	Skonevik	4.54	3 128	-	-	-
	Etne	2.46	2 498	-	-	-
	Fjælberg	1.45	3 743	1	-	-
2. Ytre Søndhordland		4.51	9 572	1	7	5
	Stordøen	1.01	1 990	1	-	-
	Valestrand	0.38	1 076	-	-	-
	Finnaas	1.69	4 230	-	-	-
	Fitje	1.43	2 276	-	-	-
3. Tysnæs		7.89	8 502	2	3	4
	Tysnæs	1.92	4 084	1	-	2
	Kvindherred	5.97	4 418	1	3	2
4. Indre Hardanger		42.24	10 186	2	7	6
	Ullensvang	19.57	5 457	2	3	2
	Ulvik	17.59	3 805	-	3	3
	Røldal	5.08	924	-	1	1
5. Ytre Hardanger		6.42	7 189	1	3	2
	Strandebarm og Varaldsø	1.42	2 429	1	1	1
	Jondal	1.62	1 882	-	1	-
	Vikør	3.38	2 878	-	1	1

(Forts.) Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
6. Voss		15.87	9 420	2	4	4
	Voss	10.30	7 410	2	-	-
	Vossestranden	5.57	2 010	-	-	-
7. Søndre Midthordland		7.29	11 191	1	5	7
	Os	3.13	3 777	1	-	-
	Fuse	2.86	3 104	-	-	-
	Sund	1.30	4 310	-	-	-
8. Nordre Midthordland		3.66	14 153	[1]) 1	4	3
	Fane	1.67	4 061	-	1	1
	Fjeld	1.02	2 763	-	1	1
	Askøen	0.70	5 038	-	2	1
	Aarstad	0.27	2 291	-	-	-
9. Indre Nordhordland		12.66	16 954	2	4	8
	Haus	1.53	4 689	1	-	-
	Bruvik	2.97	2 252	1	-	-
	Hammer	1.77	5 685	-	-	-
	Hosanger	6.39	4 328	-	-	-
10. Ytre Nordhordland		7.98	14 899	1	3	9
	Herlø	0.80	2 655	-	-	-
	Manger	1.02	4 513	-	-	-
	Lindaas	6.16	7 731	1	-	-

Anm. Tysnæs Lægedistrikt blev oprettet ved kgl. Resolution 25de Januar 1879. — Distriktslægen tiltraadte Embedet fra 28de Oktober s. A., hvorfor de i det Følgende meddelte Opgaver kun omfatte Aarets to sidste Maaneder, undtagen hvor noget andet særlig er anført.

[1]) Bosat i Bergen.

Sundhedstilstanden betegnes fra samtlige Distrikter som god, fra enkelte som bedre end sædvanlig. De fleste epidemiske Sygdomme vise dog nogen forøget Optræden, saaledes navnlig Skarlagensfeber samt akute katarrhalske og gastriske Tilfælde. Derimod var Typhoidfeber ikke lidet sjeldnere end Aaret forud, ligesaa Mæslinger.

Dødeligheden. De Dødes Antal i Aaret, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede, udgjorde 1 740 eller 14.67 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (118 644).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 130 og 131).

Typhoidfeber var fremdeles i betydeligt Aftagende; der kjendes 59 Tilfælde færre end Aaret forud. Til indre Søndhordlands Distrikt synes Sygdommen i alle Tilfælde at være hjembragt fra Bergen eller Haugesund; ved strengt gjennemført Isolation, strax Sygdommens Natnr erkjendtes, hindredes Smittestoffets

videre Udbredelse (J. Dahl). Af de fra ytre Søndhordland anmeldte Tilfælde komme 10 paa Finnaas og 4 paa Stordøens Herreder; ogsaa for alle disse kunde Import af Smitte paavises enten fra Bergen eller fra Haugesund (Vidsteen). I indre Hardangers Distrikt kjendes 4 Tilfælde i Kinservik; en af de Angrebne troede sig smittet under Rengjørelse af et Værelse, hvori for nogle Aar tilbage flere efter hinanden have ligget syge af Typhoidfeber. Paa Utne indsygnede i Februar en Amtsskoleelev fra Gaarden Fednæs i Voss, hvor Sygdommen skulde have forekommet i længere Tid; han havde været hjemme i Juleferierne og blev syg strax efter Tilbagekomsten til Skolen. Af de 2 i ytre Hardanger iagttagne Tilfælde, der begge forekom i Ølve Sogn af Kvindherred, tilhørte det ene, i Januar, den i 1878 omtalte Epidemi. I Voss Distrikt optraadte Sygdommen noget sjeldnere end Aaret forud; dog havde den betydelig Udbredning. I Evanger optraadte den væsentlig langs Jernbanelinien fra Bolstad til Evanger, desuden forekom adskillige Tilfælde i de to Afdale, Teigdalen og Bergsdalen; i Voss og Vossestrandens Herreder forøvrigt faa og spredte Tilfælde ligesom i 1878. Sygdommen omtales som importeret i 2det Kvartal fra Hardanger. I søndre Midthordland forekom Typhoidfeber noget hyppigere end Aaret forud og næsten udelukkende paa 5 Gaarde i Os Sogn; direkte Smitte kunde ikke paavises, hvilket i det Hele ogsaa er vanskeligt, fordi ofte enkle Tilfælde, selv med dødelig Udgang, ikke komme til Lægens Kundskab før lang Tid bagefter (Krüger). I nordre Midthordland antages Sygdommens Hyppighed i April, Mai og Juni at kunne staa i Forbindelse med Fiskernes Hjemkomst fra Nordlandsfisket, hvorfra de bringe Smitten med sig. Sygdommen optraadte paa enkelte Gaarde paa fjernt fra hinanden liggende Steder, fornemmelig i det egentlige Sødistrikt, og angreb gjerne flere Personer paa samme Gaard, hvor Isolationen var mangelfuld. I indre Nordhordland optraadte Sygdommen i 1ste Kvartal i Haus og Bruvik, i 2det Kvartal viste den sig i Hammer paa et Par Gaarde og fortsatte sig ind i 3die Kvartal, da den ogsaa blev indført ved hjemvendende Laxefiskere, og til 2de Gaarde ved en Arbeidsmand, som havde været behandlet for Typhoidfeber i Bergen. I 3die og 4de Kvartal optraadte den i Haus og Hosanger, til en Gaard i sidstnævnte Herred paaviselig importeret fra Voss i 3die Kvartal; paa en anden Gaard antages Sygdommen muligens at være opstaaet ved et latent Smittestof efter en fra Voss's Lærerskole $1^1/_2$ Aar forud syg hjemkommen Discipel. Paa et andet Sted skulde Smitten være kommen fra et Hus, hvori en Jernbanearbeider indsygnede i 1878. Distriktslægen bemærker, at Grunden til, at Sygdommen ikke angreb et større Antal Individer end de anførte, og at ikke Smittestoffet, trods dets mange Centrer, er bleven ført ud i videre Kredse, skriver sig alene fra, at Sygdommens Smitsomhed er gaaet ind i Almuens Bevisthed, hvorfor man ogsaa strax anmelder ethvert mistænkeligt Tilfælde og villigen finder sig i de med Isolation og Desinfektion forbundne Ulemper (Krohn). I ytre Nordhordlands Distrikt optraadte den, ligesom i de nærmest foregaaende Aar, kun som mindre, stærkt begrændsede lokale Epidemier; i Begyndelsen af Aaret iagttoges den paa Turøen, i Begyndelsen kun i et Hus, men den spredte sig videre henimod Sommeren. Siden viste den sig i Manger, men mildt. Til Lindaas kom den fra Sæim i Hosanger af indre Nordhordlands Distrikt og optraadte her noget mere strengt; den først Angrebne, en 8aarig Pige, isoleredes saa godt som muligt; men da 3 Opsiddere paa den nordre Del af samme Gaard efter endt Udskiftning netop havde nedrevet sine Vaaningshuse for at flytte dem andetsteds hen, slog de sig under dette Arbeide sammen, og Isolation blev tilsidst umulig. Sygdommen spredtes blandt disse 3 Familier, hvis fleste Medlemmer angrebes i Løbet af Høsten (Collett).

Cerebrospinalmeningit optraadte i Voss Distrikt med 1 Tilfælde i Vangen og 1 i Vossestranden. I indre Nordhordland forekom foruden 1 tvivlsomt Tilfælde 2 dødeligt endende Tilfælde i Haus og 1 i Bruvik.

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	238	17	238	34	14	12	15	17	20	15	18	20	40	16	17
Cerebrospinal-Meningit	6	2	3	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	21	6	21	2	6	2	1	5	1	-	3	1	-	-	-
Vandkopper	11	-	11	-	-	-	4	-	2	4	1	-	-	-	-
Skarlagensfeber	387	60	377	66	25	39	50	24	50	28	24	20	30	15	6
Rødlinger	3	-	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	52	-	52	8	17	11	4	1	6	2	-	-	1	2	-
Rosen	52	-	52	3	2	3	6	7	7	4	3	2	3	6	6
Kighoste	24	-	24	1	1	-	-	2	-	-	2	1	4	5	8
Diphtherisk Svælgbet.	44	3	44	9	5	1	1	1	2	2	12	3	2	3	3
Strubehoste	8	4	8	2	-	2	-	-	-	1	-	-	3	-	-
Kusma	5	-	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Akut Bronchit, Andre katarrh. Tilfælde	545	10	545	56	47	62	46	67	41	32	25	33	39	49	48
Lungebetændelse	177	27	177	17	9	26	21	29	12	4	6	6	8	14	25
Pleurit	50	2	50	2	6	3	8	4	5	4	1	5	4	6	2
Gigtfeber	91	1	91	5	4	8	11	12	8	5	1	8	16	8	5
Koldfeber	6	-	6	-	-	1	2	-	-	-	-	-	1	-	2
Diarrhoe (akut), Cholera nostras	348	6	341	19	12	5	9	17	19	42	78	77	15	24	24
Blodgang	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Skjørbug	6	-	6	1	2	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-

	opgivne.		1a		1b		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Sveens Herred.		Indre Sønd-hordland		Ytre Sønd-hordland		Tysnæs[1])		Indre Har-danger.		Ytre Har-danger.		Voss.		Søndre Midt-hordland		Nordre Midt-hordland		Indre Nord-hordland		Ytre Nord-hordland	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Typhoidfeber	239	18	-	-	7	1	14	1	-	-	6	1	2	-	59	4	24	1	69	6	30	3	28	1
Cerebrospinal-Meningit	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	4	2	-	-
Barselfeber	22	7	-	-	3	1	1	1	-	-	1	-	5	-	3	2	1	-	4	2	2	1	2	-
Vandkopper	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	392	65	-	-	44	11	26	4	-	-	7	1	-	-	44	6	84	14	73	9	87	13	27	7
Rødlinger	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Mæslinger	52	-	-	-	2	-	-	-	-	-	23	-	12	-	2	-	-	-	13	-	-	-	-	-
Rosen	52	-	-	-	12	-	5	-	2	-	6	-	12	-	2	-	2	-	5	-	6	-	-	-
Kighoste	24	-	-	-	12	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbet.	44	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	24	3	-	-	-	-	5	-	13	-	1	-
Strubehoste	9	5	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	4	3
Kusma	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-
Akut Bronchit Andre katarrh. Tilfælde	546	11	-	-	64	2	59	-	8	-	80	1	94	2	30	4	14	-	49	-	123	1	25	1
Lungebetændelse	184	34	-	-	22	2	18	5	2	-	5	-	36	9	31	9	8	2	16	1	23	3	23	3
Pleurit	50	2	-	-	9	-	4	-	-	-	2	-	16	-	5	1	3	1	5	-	3	-	3	-
Gigtfeber	92	2	-	-	19	-	4	-	1	-	5	-	23	-	19	1	6	-	6	1	3	-	6	-
Koldfeber	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) Cholera nostras	349	7	-	-	35	-	29	1	2	-	58	1	65	-	32	1	7	1	39	2	54	1	28	-
Blodgang	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Skjørbug	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2094	156	-	-	230	17	169	12	15	-	193	4	300	14	229	28	151	19	312	23	348	24	147	15

*6

[1]) Se Anm. Side 128.

Barselfeber. Fra Vossevangen anføres, at der forekom et Tilfælde med dødelig Udgang i et Hus, hvor fire Børn laa i Skarlagensfeber; Konen var forøvrigt bleven strengt isoleret fra disse. I indre Nordhordland forekom 2 Tilfælde hos Barselkvinder, som havde den samme uexaminerede og meget benyttede Fødselshjelperske, der uu for en Tid ophørte at praktisere. At Sygdommen ikke vinder nogen større Udbredning i ytre Nordhordland, tilskriver Distriktslægen den Omstændighed, at næsten hver Barselkvinde har sin egen Jordemoder; de examinerede benyttedes forholdsvis lidet og kun i langvarige Tilfælde (Collett).

Vandkopper forekom ved Arne Fabrik og flere Steder i indre Nordhordland, paaviseligen ført ved Smitte gjennem Skolebørnene.

Skarlagensfeber havde stor Udbredning. I indre Søndhordland begyndte den i de to sidste Maaneder af forrige Aar at udbrede sig i Aalunds Sogn af Fjælbergs Herred og fortsatte i de første Maaneder af 1879 med temmelig stor Udbredning. At den ikke antog langt større Dimensioner tilskriver Distriktslægen især, at Almueskoleundervisningen paa Forlangende blev indstillet for hele Sognets Vedkommende. Dødeligheden var stor; af Dødsfaldene indtraf 3 i hver af 2 Familier. Som Eftersygdomme nævnes Vatersot, Brystbetændelse og Øreflod. I November forekom 2 Tilfælde paa Halsenøen efter Smitte fra Bergen; den fik ikke videre Udbredning (J. Dahl). Fra ytre Søndhordland omtales nogle smaa Epidemier i Finnaas, især først og sidst paa Aaret, fordetmedste indført fra Haugesund. I indre Hardanger skal der have forekommet lettere Tilfælde uden at være blevne paaagtede eller komne til Behandling; 1 Barn døde af Vatersot. Fra Vossevangen omtales, at Sygdommen især herskede i den mod Vossestranden grænsende Del af Vangens Sogn, hvor Almueskolen maatte lukkes. Den der ansatte Lærer reiste i Julehelgen til sit Hjem i en anden Del af Bygden og havde da en let Angina. I dette Hus angrebes 10 Individer af Skarlagensfeber. Nogen større Udbredning fik ikke Sygdommen; siden Mai forekom intet Tilfælde (I. T. Frost). I søndre Midthordland, hvor den i det foregaaende Aar havde herjet saa strengt i Sunds Herred, syntes den i Begyndelsen af Aaret at være bortdøet, men optraadte allerede i Slutningen af 1ste Kvartal igjen, hvor den sidst sluttede, nemlig henimod den nordlige Del af samme Herred og endte ikke her, før den ud paa Sommeren havde naaet den nordligste Grændse. I Juni viste den sig ogsaa i Distriktets østligste Del, i Haalandsdalen, og udbredte sig her hovedsagelig langs Bredderne af Gjøenvandet. Midtsommers optraadte Sygdommen paa nogle Gaarde langs den ydre Del af Samnangerfjorden, tilhørende Os og Fuse. Den døde hen i September. I nordre Midthordland forekom den hyppigst i Aarets første Kvartal, men viste sig i det Hele temmelig godartet, saasnart nogen hensigtsmæssig Forpleining af de Syge blev iagttaget, og fornemmelig indtraf ikke saa hyppig de slemme Halsaffektioner. Fra Aarstad Herred meddeles, at der forekom flere Tilfælde, ogsaa med dødeligt Udfald, uden at Lægehjelp søgtes. Til indre Nordhordland antages den importeret 3 Gange fra Bergen, saaledes i Januar til Hosanger og i Februar til Hammer og i August til Bruvik. I Hammer varede den til Slutningen af April; den var i Begyndelsen taget for Mæslinger, hvorfor hele Skolekredsen angrebes; den erkjendtes først, da et Barn efter faa Dages Sygdom afgik ved Døden. I Slutningen af Mai førtes Sygdommen til Salhus Fabrik og spredte sig derfra til de nærmest liggende Gaarde, en Følge af, at den ogsaa der opfattedes som Mæslinger og først anmeldtes, da et et Par Børn vare haardt medtagne af Eftersygdomme. Fra Bruvik indløb ogsaa Anmeldelse først, da flere Børn henlaa døende, og Sygdommen var ført videre; den overførtes herfra til Arne Fabriker. At Sygdommen, trods den gjentagne Import og trods dens Optræden saavel i Salhus som i Arne Fabriker, hverken angreb Flere eller naaede nogen større Udbredelse, tilskrives den Omstændighed, at saavel Sygdommens store Smitsomhed som Smittestoffets Transport gjennem friske Personer er gaaet ind i de

Allerflestes Bevisthed, hvorfor man ogsaa med Ro finder sig i alle de Ulemper, som Skolens Standsning, den strengest mulige Isolation og Desinfektion o. s. v. medfører (Krohn). I ytre Nordhordland optraadte Sygommen i Fitje af Lindaas, hvor den tidligere ofte har hersket; denne Gang antages den tilført ved Bryllupsgjæster fra en Gaard i ytre Sogn. Antallet af Angrebne kan ikke nøiagtig opgives, da Sygdommen allerede havde medført flere Dødsfald, inden den kom til Lægens Kundskab. I Sommermaanederne herskede den i Herlø paa 5 Gaarde paa Askøen, til den ene af disse overført fra Salhus Fabrik i indre Nordhordland; ogsaa til disse Gaarde spredte den sig, inden Sygdommens sande Karakter blev erkjendt, og holdt sig udover Høsten. I hele Distriktet antages i det Hele 40 Børn angrebne (Collett).

Mæslinger var i stærkt Aftagende. De i indre Hardanger behandlede Tilfælde forekom paa 8 Gaarde i Ullensvang og 2 Gaarde i Eidfjord og Ulvik. Saavel i dette Distrikt som i ytre Hardanger og nordre Midthordland, i hvilket sidstnævnte Distrikt Sygdommen optraadte epidemisk, havde den en mild Karakter og kom sjelden til Behandling. Begge for Voss anmeldte Tilfælde optraadte ved Lærerskolen paa Vossevangen.

Kighoste viste sig i indre Søndhordland med tiltagende Udbredning over Fjælbergs og Skoneviks Herreder i de tre sidste Maaneder af Aaret, men kom dog paa Grund af sin temmelig godartede Natur forholdsvis meget sjelden under Behandling (J. Dahl). I ytre Søndhordland forekom den hist og her, men neppe meget udbredt (Vidsteen).

Diphtherisk Svælgbetændelse optraadte i ytre Hardanger epidemisk i Januar og Februar som en Fortsættelse af Epidemien det foregaaende Aar. De senere paa Aaret indtrufne Tilfælde vare lettere og mere spredte.

Af **akut Bronchit** kjendes 10 Dødsfald og af **Laryngit** 1 Dødsfald.

Lungebetændelse. Dødsprocenten for de i Amtet Behandlede var 15.3. Fra ytre Nordhordland anføres, at Sygdommen er i stadig Aftagende i de senere Aar. «At den er i Besiddelse af Smitteevne synes at fremgaa af den epidemiske Optræden, thi det er ikke sjelden at iagttage dens Spredning inden en snever Kreds eller inden samme Familie i Løbet af nogle Uger» (Collett).

Akut Diarrhoe, tildels med blodige Udtømmelser, omtales fra ytre Søndhordland som ikke sjelden, især paa Forsommeren. I indre Hardanger kom den under Behandling især i Høstmaanederne i Ulvik omtrent samtidig paa 8 Gaarde og i Ullensvang mere spredt; den viste sig smitsom og var hyppig ledsaget af blodige Udtømmelser. Fra Vossevangen omtales Cholera nostras at have forekommet hyppigere end Listerne udvise, men dog ikke saa hyppig som Aaret forud. I indre Nordhordland viste akute Diarrhoeer sig ogsaa undertiden forbundne med blodige Udtømmelser, de forekom sporadisk næsten hele Aaret rundt og forplantedes ved Smitte; i August Maaned især blussede Sygommen op i Haus og i Distriktets Yderkanter, navnlig strøg den gjennem hele Modalen.

Gulsot omtales fra indre Hardanger at have forekommet i Marts-April i et Hus samtidig hos 5 Syge, alle af Kvindekjøn; af disse vare 4 Søstre under 15 Aar gl. og 1 voxen Kone. Enkelte andre Tilfælde skal have vist sig i Nabokredsene uden at have været underkastede Behandling.

Erythema nodosum skal have optraadt i indre Søndhordland adskilligt hyppigere end i tidligere Aar (J. Dahl).

Veneriske Sygdomme. De behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe (Urethrit) ville sees af følgende Tabel (se næste Side).

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se Side 134 og 135).

Fnat. Fra indre Søndhordland meldes, at Sygdommen er i stærkt Aftagende. I Ulvik i Hardanger fandtes Fnat jevnlig blandt Skolebørn, hvorfor

Liste over kro-

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	1 a Sveens Herred.		1 b Indre Søndhordland	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Kronisk Rheumatisme	167	-	-	-	78	70	13	-	-	26	-
Fnat	36	-	9	9	2	2	5	-	-	2	-
Skurv	7	-	4	2	1	-	3	-	-	-	-
Kjertelsyge	130	3	55	31	1	10	13	-	-	24	-
Rachit	37	4	16	16	-	-	10	-	-	1	1
Simpel Meningit	24	15	7	3	3	6	9	-	-	4	-
Tuberkuløs Meningit	8	8	4	2	2	-	5	-	-	1	1
Svindsot	151	70	2	4	60	59	15	-	-	12	8
Kræft	40	23	-	-	18	10	11	-	-	6	4
Vatersot og Morbus Brighti	38	[1]) 16	4	2	11	16	11	-	-	2	1
Blegsot og Anæmi	204	[2]) 1	3	21	6	153	14	-	-	18	-
Menstruationsuordener	68	-	-	4	-	64	8	-	-	26	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	441	12	8	9	176	206	15	2	2	48	2
Ormesygdomme	34	-	13	11	6	4	7	-	-	13	-
Drankersygdomme	3	1	-	-	2	-	2	-	-	-	-

[1]) Af Vatersot 11, af Morbus Brighti 5 Dødsfald. [2]) Anæmia perniciosa. [3]) Se

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 b Indre Søndhordland. Tilf.	4 Indre Hardanger. Tilf.	7 Søndre Midthordland. Tilf.	8 Nordre Midthordland. Tilf.	9 Indre Nordhordland. Tilf.	10 Ytre Nordhordland. Tilf.
Syphilis	7	2		2	1	-	2
Gonorrhoe (Urethrit)	17	3	2		5	7	

Lærerne bleve meddelte Veiledning til at behandle samme, samt anmodede om ikke at tilstede Børn med Fnat Adgang til Skolen.

Kjertelsyge synes i indre Søndhordland at være i Tiltagende; mange Syge drikke Tran og bruge Søbad paa egen Haand, uden at Lægehjelp søges.

niske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
2		3		4		5		6		7		8		9		10	
Ytre Sønd-hordland.		Tysnæs [3]).		Indre Har-danger.		Ytre Har-danger.		Voss.		Søndre Midt-hordland		Nordre Midt-hordland		Indre Nord-hordland		Ytre Nord-hordland	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
15	-	-	-	15		15	-	13	-	5	-	42	-	30	-	6	-
12	-	-	-	15	-	4	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-
25	1	4	-	12	-	23	1	10	-	2	-	22	1	8	-	-	-
4	1	-	-	2	-	9	-	11	-	2	1	1	-	7	1	-	-
3	-	1	1	3	3	4	4	3	3	-	-	2	2	1	-	3	2
-	-	1	1	-	-	-	-	3	3	3	3	-	-	-	-	-	-
8	7	10	-	24	10	32	15	15	11	5	4	25	6	7	4	13	5
2	1	2	-	3	-	3	1	8	6	2	1	3	1	6	6	5	3
6	5	-	-	3	2	11	3	1	1	3	2	2	1	9	1	1	-
18	-	3	-	54	-	20	-	35	1	3	-	25	-	25	-	3	-
-	-	4	-	-	-	8	-	-	-	6	-	6	-	8	-	10	-
38	5	4	-	36	2	78	1	37	-	18	-	62	-	77	-	41	-
-	-	-	-	2	-	9	-	-	-	2	-	7	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-

Anmærkningen Side 128.

Svindsot. I indre Søndhordland skal Sygdommen aarlig kræve mange Ofre i den bedste og kraftigste Alder; Distriktslægen har derfor baade i Sundkommissionerne og udenfor i de senere Aar indtrængende anbefalet den største Renslighed, hvor disse Syge henligge, og naar de afgaa ved Døden, undergaa de benyttede Gang- og Sengklæder den nøiagtigste Renselse (i Reglen Kogning), før de benyttes af Andre; han anfører, at han nemlig i de senere Aar mindre og mindre kan frigjøre sig for den Tro, at mange Tilfælde, hvor man har talt om arvelig Disposition til Svindsot i samme Familie, har Smitte i Virkeligheden fundet Sted (J. Dahl). I Ullensvang i indre Hardanger opholdt sig 8 Svindsottige, der ikke tilhørte Distriktet, for Helbredens Skyld.

Forholdet af opgivne Dødsfald af Svindsot til ialt opgivne Dødsaarsager samt til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

Af **Sindssygdom** opgives 1 Dødsfald fra indre Nordhordlands Distrikt. Dødsaarsagerne for de paa Møllendals Asyl indtrufne 3 Dødsfald vare: akut Diarrhoe, Meningit og Svindsot, af hver 1.

Ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes for Amtskommunens Regning i Regnskabsaaret 1879: 171 Sindssyge, hvoraf 38 paa Asyler; 4 vare hjemmehørende i Sveens Herred, 19 i indre og 15 i ytre Søndhordlands, 19 i Tysnæs,

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Sveens Herred	3	-	-	3	-	-
Indre Søndhordland	49	8	17	32	16.3	25.0
Ytre —	39	7	12	27	17.9	25.9
Tysnæs	2	-	-	2	-	-
Indre Hardanger	35	10	4	31	28.6	32.3
Ytre —	54	15	14	40	27.8	37.5
Voss	83	11	28	55	13.3	20.0
Søndre Midthordland	44	4	19	25	9.1	16.0
Nordre — [1]	40	6	23	17	15.0	35.3
Indre Nordhordland	83	4	24	59	4.8	6.8
Ytre —	51	5	15	36	9.8	13.9
Søndre Bergenhus Amt	483	70	156	327	14.5	21.4

[1]) Deraf ved Møllerdals Asyl 3 Dødsfald (et af Svindsot).

13 i indre og 12 i ytre Hardangers, 18 i Voss, 10 i søndre og 18 i nordre Midthordlands, 24 i indre og 19 i ytre Nordhordlands Distrikter.

Spedalske. Fra indre Søndhordland anfører Distriktslægen, at han gjennem Sundhedskommissionens Medlemmer har søgt at faa istand et mere stadigt Tilsyn med de Spedalske, der ikke nyde Understøttelse af Fattigvæsenet, for saameget som muligt at holde dem adskilte fra de friske Lemmer af Familien (J. Dahl).

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 22 Tangforløsninger, 2 Vendinger, 2 Udtrækniger ved Bækkenendefødsel og 2 Gange Udtagelse af Efterbyrden, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

Endvidere udførtes: 1 Perforation paa afdøet Foster efter forgjæves Forsøg paa Forløsning ved Tang og Vending paa Grund af standset Fødsel og ved stort ueftergiveligt Fosterhoved; Udfaldet for Konen uopgivet. 1 Embryotomi paa dødt Foster i forsømt Tverleie efter 2 Døgns Fødselsarbeide og forgjæves forsøgt Vending; der gjordes Exvisceration og Overklipning af Columna; Konen døde 1 Døgn efter af Barselkrampe.

Ialt 30 obstetriciske Operationer, hvoraf 8 i indre og 1 i ytre Søndhordlands, 2 i Tysnæs, 4 i indre og 1 i ytre Hardangers, 4 i Voss og 4 i nordre Midthordlands, 3 i indre og 3 i ytre Nordhordlands Distrikter.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Sammenstilling, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede (se Tabellen næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 2 141 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 44.8.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.		Udtrækning ved Bækkenendefødsel.			Udtagelse af Efterbyrd.
	Mødre.			Børn.			Mødre	Børn.	Mødre	Børn.		Mødre.
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	lev.	lev.	død.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	14	-	6	11	3	6	-	-	-	-	-	-
Ansigtsfødsel	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Hovedleie	-	[1] 1	-	1	-	-	-	-	-		-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Samlet Bækkenendeleie	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Tilbagestaaende Hoved, Hagen over Symphysen	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
17 og 36 Timer efter Fødsel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	15	1	6	12	4	6	2	2	2	1	1	2
	22			22						2		

[1]) Dødsaarsag: Barselfeber.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte[1])	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn[1])	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.	Drab.
Sveens Herred	96	46	13	-	-	-	2	-	-
Indre Søndhordland	298	122	25	1	1	11	8	-	-
Ytre —	295	134	30	1	3	16	3	-	-
Tysnæs	281	143	26	3	4	6	5	-	-
Indre Hardanger	281	136	12	1	-	8	2	-	-
Ytre —	241	118	23	1	2	11	1	-	2
Voss	285	150	25	2	1	8	3	-	1
Søndre Midthordland	334	181	41	-	1	11	11	2	-
Nordre —	598	241	84	1	5	26	5	-	-
Indre Nordhordland	661	258	46	3	1	18	19	-	-
Ytre —	511	211	40	4	6	25	6	-	-
Søndre Bergenhus Amt	3881	1740	365	17	24	140	65	2	3

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Ifølge Lægernes Opgaver kjendes Dødsaarsagen for 20 paa Barselseng døde Kvinder: for 7 Barselfeber, for 1 Nephrit, for 1 Barselkrampe og for 11 besværlig Fødsel. Af de sidste døde 3 uforløste, en i hvert af indre Søndhordlands, søndre Midthordlands og ytre Nordhordlands Distrikter. Fra søndre Midthordland anføres, at den Fødende led af en Svulst af Størrelse som et aarsgammelt Barns Hoved; den udgik fra Skededelens venstre Væg, optog hele det lille Bækken og dannede en Kavitet med grynet Indflade, hvor et Par Fingre kunde indføres uden at naa Bunden; Svulsten var elastisk og haard; før den nødvendige Hjelp ankom, var Konen død (Krüger).

De hyppigste **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.
Svindsot	70
Skarlagensfeber	65
Alderdomssvaghed	52
Lungebetændelse	34
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	26
Kræft	23
Typhoidfeber	18
Vatersot og Morbus Brighti	16
Kronisk Gastrit	12
Hjertefeil	11
Besværlig Fødsel	11

Veirliget. Vinteren i Begyndelsen af Aaret omtales fra flere Distrikter som kold og med nordlige Vinde. Forsommeren var varm og tør, Eftersommeren ligesom Høsten regnfuld. I ytre Søndhordland var Aarets Middeltemperatur paa Lervik (efter daglig Maximums- og Minimuns-Observation) + 5.04° R. Udbyttet af Korn var paa enkelte Steder godt, paa andre middels og slet bjerget, af Hø ligeledes omkring Middelsaars, Poteterne fordetmeste tørraadne; Frugthøsten var rigelig, dog paa enkelte Steder mindre god, i indre Hardanger mislykket.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Med Hensyn til de økonomiske og hygiæniske Forhold i indre Søndhordlands Distrikt henvises til det blandt Bilag indtagne Uddrag af Distriktslæge J. Dahls Medicinalberetning. I Tysnæs Distrikt udmærker Befolkningen sig ved Nøisomhed og Tarvelighed; derimod synes Sandsen for Renlighed og Orden endnu at være lidet vakt; dog skal Tilstanden i denne Henseende være langt bedre nu end for nogle Aar siden. Interessen for Oplysning er ikke liden; overalt i Kredsene er indrettet smukke, luftige Skolehuse (Gjestland). Fra indre Hardanger skildres Forholdene omtrent som tidligere. Kogningen af Maden foregaar, især om Vinteren, i Kogeovne inde, hvis Ulemper ere mindre følbare i Værelser af den gamle Røgstueform. Særskilte Kjøkkener er ikke i Brug. Ædruelighedstilstanden er i det Hele tilfredsstillende og Kaffeforbruget moderat (I. C. H. Hoffmann). Fra Voss Distrikt meldes, at Forbruget af Spirituosa var mindre end sædvanligt, mest paa Grund af Pengemangel (Næsheim). Fra søndre Midthordland berettes som før, at i Os og Fuse er Levemaaden og Renligheden i Almindelighed taalelig god; i Sunds Herred staar derimod de hygiæniske Forhold overhovedet paa et temmelig lavt Standpunkt; Spegesild, Grød og Poteter er den almindeligste Kost, og Fisk, naar man

kan komme over den. Det sædvanlige Høstfiske af Brisling i Fjordene slog aldeles feil om Høsten, hvilket gjorde et stort Skaar i manges Økonomi (Krüger). I ytre Nordhordland spores liden Forandring i Levemaaden. Brændevin nydes fremdeles i store Kvanta i de nærmest Havet liggende Dele af Distriktet, længere inde kun ubetydeligt og da blot i Bryllupper, Begravelser eller under Reiser. Kaffeforbruget er i Tiltagende, men forøvrigt er Levemaaden yderst tarvelig, blandt de Fattige endog ussel. Distriktet siges dog at være i jevnt Fremadskriden, skjønt den almindelige Velstand paa Grund af indskrænket Handel og Omsætning i Bergen med deraf flydende Arbeidsløshed samt paa Grund af mislykkede Fiskerier synes at være i Aftagende. Dette fremgaar tydeligst af Sparebankens Virksomhed, thi Laanesøgningen har været større og Afbetalingen af ældre Gjeld mindre end nogensinde. Trods dette ere mange nye Bygninger opførte i Overensstemmelse med Sundhedsforskrifterne; ligeledes opføres Vandhuse, fornemmelig i Lindaas, uden at de fremtvinges. Erfaringen har vist, at Exemplets Magt har været den kraftigste Løftestang til en bedre Hygiæne (Collett).

Jordemoderhjelpen. I indre Søndhordland bistod Distriktets 4 Jordemødre ved 88 Fødsler; af disse opgives 1 som dobbelt Fodfødsel og 57 Issefødsler. I Tysnæs Distrikt benyttes Jordemødrene flittig. Angaaende Fødselshjelpen i ytre Nordhordland henvises til det under Barselfeber anførte.

Vaccination. Fra søndre Midthordlands Distrikt opgives, at der til det for de to foregaaende Aar opførte Antal Vaccinationer maa lægges ialt 93 i Sund, fra hvilket Herred Vaccinationsprotokollen ikke før har været indsendt.

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.	Antal Møder.		
Amtet	8	286	38	2880	5 [1]
Sveens Herred	-	uopgivet	-	84	-
Indre Søndhordland	1	30	7	133	-
Ytre —	1	32	1	350	1
Tysnæs	1		2	250	-
Indre Hardanger	1	62	3	45	-
Ytre —	1	50	-	157	-
Voss	-	uopgivet	3	342	1
Søndre Midthordland	1	35	7	308	-
Nordre —	-	uopgivet	3	478	1
Indre Nordhordland	1	14	9	604	2
Ytre —	1	63	3	129	-

[1]) Alle over Døde.

Af **Badeindretninger** haves de samme som i tidligere Beretninger omtalt. Paa Vossevangen er under Bygning en liden Badeanstalt for Damp- og Karbad foruden det allerede existerende tarvelige Dampbad, som forøvrig benyttes særdeles meget af Bonden i de forskjelligste Sygdomstilfælde.

Af **Sygehuse** ligger i Aarstad Herred ved Bergen: Møllendals Sindssygeasyl.

XIII. Bergens By.

Byen, der har et Fladeindhold af 0.01 □ Mil og hvis Folkemængde den 31te December 1875 var 33 830 tilstedeværende Indb., udgjør et Lægedistrikt, Bergens Stadsfysikat.

Sundhedstilstanden i Bergens Stadsfysikat betegnes som meget tilfredsstillende. Med Undtagelse af en ikke betydelig udbredt Skarlagensfeber optraadte ikke nogen Epidemi i Aarets Løb. Af de Sygdomme, som ialmindelighed indvirker mest paa Sygeligheden, forekom Typhoidfeber og især Mæslinger betydelig sjeldnere end i foregaaende Aar, Diarrhoer og katarrhalske Sygdommen omtrent som i 1878, altsaa temmelig hyppig, medens Lungebetændelse og Rosen optraadte noget hyppigere end i 1878, dog ikke hyppigere end næstforegaaende Aar.

Dødeligheden. I 1879 var de Dødes Antal efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede 827 eller 19.40 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (42 619).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se næste Side).

Typhoidfeber behandledes i Byen 17 og paa Sygehuset 35 Gange, hvilket er betydeligt mindre end i de sidste 20 Aar og det endog uden Hensyn til Byens Udvidelse og Folkemængdens Forøgelse.

Børnekopper kom 2de Gange til Observation, begge Gange hos Søfolk, der medbragte Sygdommen fra Udlandet. De Syge isoleredes, i det ene Tilfælde tilligemed Lægen i Isolationslazarettet ved Bastionen Katten, og Sygdommens Udbredning hindredes.

Af **Skarlagensfeber** behandledes 113 Tilfælde i Byen, hvoraf 13 opgives døde samt 4 paa Sygehuset, altsaa 117. Dødsanmeldelserne angiver 23 Dødsfald. Sygdommen havde hersket spredt hele foregaaende Aar (22 Tilfælde) dog jevnest i de sidste 4 Maaneder og fortsatte sig ind i omhandlede Aar.

Kighoste forekom det hele Aar, især dog i Aarets 2 første Maaneder.

Af **akut Bronchit** kjendes 27 Dødsfald og af **Laryngit** 3.

Af **Lungebetændelse** opgives 19 Døde blandt 192 behandlede Tilfælde, altsaa 9.9 pCt.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandledes 48 Tilfælde af Syphilis og 130 af Gonorrhoe (Urethrit). Dødsanmeldelserne udvise 4 Døde af Syphilis.

Ved Visitationen af de prostituerede Fruntimmer, som i Regelen foregaar 1 Gang ugentlig, fremmødte 206 Fruntimmer, fordelt paa 58 Gange. Af disse indlagdes i Sygehuset: for Urethrit 25, for Ulcus 1, for Excoriationer 1, for secundær Syphilis 3, for Herpes paa Genitalia 1 og for Pediculi pubis 1. Der existerer fremdeles ingen Bordeller i Byen. Kontrollen med de prostituerede Fruntimmer, navnlig med deres Fremmøde til Visitation, er neppe saa effektiv, som ønskeligt kunde være.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se Side 142).

I Bergens By anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde[1].													
Typhoidfeber	52	9	48	7	2	1	2	4	1	3	4	7	4	6	7
Barselfeber	8	5	8	1	5	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Børnekopper	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Vandkopper	110	-	110	33	15	8	9	2	7	4	-	5	5	8	14
Skarlagensfeber	117	23	117	33	12	10	3	4	-	1	2	9	12	19	12
Rødlinger	40	-	40	4	2	2	-	5	-	-	-	-	7	8	12
Mæslinger	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Rosen	88	3	88	7	6	10	3	-	7	6	6	7	12	12	12
Kighoste	90	8	90	42	28	4	6	-	1	-	2	1	2	1	3
Diphtherisk Svælgbet.	14	1	14	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	9
Strubehoste	8	6	8	1	1	-	1	1	-	-	-	1	1	1	1
Kusma	3	-	3	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-
Akut Bronchit. Andre katarrh. Tilf.	2811	30	2805	450	358	261	241	172	145	120	75	167	191	336	289
Lungebetændelse	192	29	192	23	25	13	17	9	19	16	4	25	11	11	19
Pleurit	97	3	88	11	6	11	7	8	3	4	2	6	5	8	17
Gigtfeber	89	5	89	10	5	10	11	3	11	5	1	8	3	11	11
Koldfeber	3	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-
Diarrhoe (akut). Cholera nostras	1232	46	1232	86	55	75	68	55	82	146	184	153	114	103	111
Skjørbug	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4959	169	4940	710	520	405	372	264	277	306	283	391	369	525	518

[1]) Efter de til Sundhedskommissionen indkomne Dødsanmeldelser; desuden 1 Dødsfald af Blodgang.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.
	Behandlede.	Dødsfald [1]).	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
Kronisk Rheumatisme	56	-	-	1	9	9	5
Fnat	27	-	5	6	9	7	3
Skurv	5	-	-	-	5	-	2
Kjertelsyge	27	3	17	6	2	2	4
Rachit	4	1	4	-	-	-	2
Simpel Meningit	7	15	2	-	3	2	2
Tuberkuløs Meningit	5	34	1	3	-	1	3
Svindsot	37	[2]) 142	-	1	24	12	6
Kræft	20	30	-	-	9	11	5
Vatersot og Morbus Brighti	14	[3]) 33	-	2	7	5	5
Blegsot og Anæmi	108	1	2	10	2	92	6
Menstruationsuordener	42	-	-	-	-	42	5
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	110	1	1	2	24	33	6
Ormesygdomme	19	-	9	10	-	-	2
Drankersygdomme	1	2	-	-	1	-	1

[1]) Ifølge de til Sundhedskommissionen indkomne Anmeldelser fra Lægerne. [2]) 18.7 pCt. af samtlige kjendte Dødsaarsager og 24.2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. [3]) Af Vatersot 7, af Morbus Brighti 26 Dødsfald.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes paa Fødselstiftesen 10, alle med heldigt Udfald for Konerne og paa en nær ogsaa for Fostrene: 6 Tangforløsninger, deraf 4 (tre hos Førstefødende) ved utilstrækkelige eller smertefulde Veer og 2 (Førstefødende) ved Issefødsel med Panden fortil, et Foster afdøet. 1 Vending af 2den Tvilling i Tverleie. 1ste Tvilling i samlet Bækkenendeleie forløstes ved Udtrækning; ved Udtrækning forløstes endvidere sidstkommende Hoved ved en Fodfødsel (Navlesnoren omslynget en Gang om det opslaaede Ben og fire Gange om Halsen); 1 Efterbyrdsoperation (Expression) ved Blødning.

Udenfor Fødselsstiftelsen udførtes af Læger: 44 Tangforløsninger, 7 Vendinger, 1 Udtrækning ved Bækkenendefødsel og 2 Efterbyrdsoperationer, hvilke Operationers Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

Endvidere udførtes udenfor Fødselsstiftelsen 1 Perforation (med paafølgende Udtrækning ved Kephalotrib) paa levende Foster i Isseleie med Panden fortil paa Grund af den truende Fare for Moderen, der led af Bækkensneverhed; Hovedet stod henimod underste Aabning, og der var gjort forgjæves Forsøg paa Forløsning ved Tang. Heldigt Udfald for den Fødende.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækkenendefødsel.		Efterbyrdsoperation.	
	Mødre.		Børn.		Mødre	Børn.		Mødre	Børn.	Mødre.	
	lev.	død.	lev.	død.	lev.	lev.	død.	lev.	lev.	lev.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.	23	-	21	2	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed ..	16	[1]) 1	15	2	-	-	-	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsfødsel	1	-	1	-	1	-	[2]) 1	-	-	-	-
Haand ved Siden af Hovedet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalisk Fosterhoved	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie [3])	-	-	-	-	5	4	1	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Bækkenendefødsel ..	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	[4]) 43	1	39	5	7	4	3	1	1	1	1
	44		44			7				2	

[1]) Af Barselfeber, Tang var anlagt paa det sidstkommende Hoved. [2]) Tillige Arm ved siden af Hovedet. [3]) Deraf opgives et Foster som anden Tvilling. [4]) 12 anføres at have været Førstefødende.

Ialt 65 obstetriciske Operationer. Desuden omtales som udført paa Fødselsstiftelsen 1 Gang Expression af Fosterhovedet ved Finger i Endetarmen, 10 Gange Udtrækning af Fosterkroppen efter Hovedets Fødsel, 7 Gange Sprængning af Hinderne, 1 Gang forbundet ved Udtrækning af Kroppen paa Grund af svag Puls i Navlesnoren (levende Barn) og 6 Gange ved fuldt udslettet Modermund og Hovedet i Kaviteten.

Paa Fødsesstiftelsen forpleiedes 86 Barselkvinder, hvoraf 3 vare tilbageliggende fra 1878, og 1 laa tilbage ved Aarets Udgang. Ingen døde. Der forekom 3 Tvillingfødsler; der fødtes 86 Børn af 83 Mødre (46 gifte og 37 ugifte).

Fødselsleierne vare:

1ste Isseleie	50
2det —	31
1ste Sædeleie	1
1ste enkel Fodfødsel	1
2den dobbelt —	1
2det helt samlet Bækkenendeleie	1
3die Kropsleie	1

Af Børnene vare 3 dødfødte, og 1 døde efter nogle Minuters Liv.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af nedenstaaende Sammenstilling, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede:

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte [1])	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	1ste Døgn [1]).	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.	Drab.
Bergens Stadsfysik.	1429	827	205	8	9	57	8	8	1

[1]) Efter Dødfødteanmeldelserne.

Overskudet af Fødte over Døde udgjorde saaledes 602 og Forholdet mellem hine og disse = 100: 57.9.

Ifølge Lægernes Opgaver døde 5 Kvinder paa Barselseng, alle af Barselfeber.

De hyppigst opgivne **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.
Svindsot	142
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	71
Diarrhoe og Cholera nostras	46
Alderdomssvaghed	45
Spedalskhed	40
Vatersot og Morbus Brighti	33
Kræft	30
Lungebetændelse	29
Akut Bronchit	27
Hjerneslag	27

Til nærmere Oplysning om **Dødsaarsagerne** hidsættes følgende af Stadsfysikus efter Lægernes Dødsanmeldelser sammenstillede Liste (se Tabellen Side 146—151).

De **hygiæniske Forholde** er i Fremskridt; Kommunen imødekommer rimelige Krav til Afhjelpelse af sanitære Mangler paa en liberal Maade. De nye tilknyttede Bydele, navnlig Sandviken, kræver meget Arbeide og store Omkostninger, før de bringes i Niveau med den øvrige By. Især vil de mange lugtende Fjæregrunde i Sandviken kræve Tid og Penge, førend de ved Hjelp af Kaianlæg kommer i tilfredsstillende Tilstand. Et nogenlunde tidsmæssigt Isolationslazaret savnes; Planer og Overslag foreligger fra Sundhedskommissionens Side, ligesom man ogsaa har udtalt sig for, at Plateauet paa det Byen tilhørende Dragefjeld vil afgive en passende Tomt for Byens Isolationslazaret. Længden af Byens offentlige og private Kloaker udgjorde ved Aarets Udgang 79 435 Alen, hvoraf 2 476 Alen bleve anlagte i 1879.

Fattigsygepleien. Følgende Tabel viser de for Fattigvæsenets Regning forpleiede eller behandlede Syge:

Behandlede.	Til-sammen.	Deraf Md.	Deraf Kv.	Til-sammen.	Deraf Md.	Deraf Kv.
I Hjemmet[1]				521	176	345
Paa Sygehuset				349	134	215
Paa Arbeidsanstaltens Sygestuer:						
Overliggende fra 1878	70	44	26			
Indlagte fra Byen	31	22	9			
— af Anstaltens Lemmer	22	19	3			
				123	85	38
Af Sindssyge behandledes:						
Paa Byens Sindssygeasyl	51	26	25			
- Rosenbergs —	26	15	11			
- Møllendals —	8	2	6			
				85	43	42
Ialt for Fattigvæsenets Regning				1078	438	640

[1]) Heri ikke medregnet de af Distriktslægen i 4de Distrikt behandlede Lemmer i de offentlige Stiftelser: de Søfarendes Fattighus, Enkefattighuset samt Dankert Krohns og Sander Kaas Stiftelser.

Fattigvæsenets Sygeudgifter i 1879 udgjorde ifølge Opgaver fra Stadsfysikus:

For Syge i Sygehuset	Kr.	30 535.00.
- — - Sindssygeasylerne	-	32 260.80.
- — - Hjemmet	-	5 222.85.
Fødende i Fødselsstiftelsen	-	7.98.
— - Hjemmet (Jordemoderhjelp)		56.00.
Arbeidsanstaltens Sygeudgifter	-	4 202.00.
Lægelønninger	-	3 170.00.
Tilsammen	Kr.	75 454.63.

I **Sundhedskommissionen** afholdtes 21 Møder, samt 8 Møder i den samlede **Kvarantænekommission** foruden en Del Møder, hvori Formanden som lægekyndigt Medlem og Kommissionens søkyndige og toldkyndige Medlem alene deltoge. I Møderne diskuteredes flere hygiæniske Spørgsmaale og afgjordes Andragender og Klager. Erklæringer afgaves: om Oprettelse af Isolationslazaret, om den forestaaende Ordning af Renovationsvæsenet m. V. I flere Møder drøftedes Forholdsregler mod Indførsel af trichinøst Flesk fra Amerika, hvoraf resulterede tvungen Undersøgelse af amerikansk Flesk, førend det faldbødes. 15 Skibe henlaa i Kvarantæne i Bergen i 1879. I dette Aar indrettedes ogsaa en ny Kvarantænehavn i Florevaag, da den gamle i Nyhavn nu ligger for langt inde i Byens Trafik. Et Hus maatte ifølge Kvarantæneloven af 12te Juli 1848, § 12, kvarantænemæssig afspærres, da en Passager fra et Skib, der henlaa i Kvarantæne, var rømt fraborde og havde taget sin Tilflugt derhen.

Liste over de af Lægerne meddelt

Dødsaarsag.	Sum.	Deraf ere:		Under 1 Aar.		Fra 1—5 Aar.		Fra 5—10 Aar.		Fra 10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Alcoholismus, Delirium tremens	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea	6	3	3	-	-	2	2	1	1	-	-
Anuria (Uræmia)	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Apoplexia cerebri	[1]) 27	16	11	-	-	-	-	-	-	-	-
— spinalis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	[2]) 5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Asthma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	11	5	6	5	6	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	27	17	10	13	5	4	3	-	-	-	-
— chronica	18	4	14	-	-	-	2	-	-	-	-
Cancer	[3]) 30	13	17	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholæmia, Icterus	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	3	1	2	-	1	1	-	-	1	-	-
Contusio	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	22	14	8	12	6	2	2	-	-	-	-
Cystitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	14	8	6	8	6	-	-	-	-	-	-
— senilis	45	21	24	-	-	-	-	-	-	-	-
Dentitio difficilis	2	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-
Diabetes	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea	43	22	21	17	17	4	1	-	-	-	-
Diphtheritis faucium	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Dysenteria	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Dystokia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Ecclampsia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis	40	19	21	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Emphysema pulmonum	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Empyema	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Endocarditis	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Enteritis, Gastro-	24	12	12	9	6	3	4	-	-	-	-
Epilepsia	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-

[1]) For 1 Mand er Alderen ikke opgivet. [2]) Heraf: 2 Spondylarthrocace, 1 Podarthroca
Cancer laryngis 1, Cancer lingvæ 2, Cancer hepatis 1, Cancer mammæ 1, Cancer recti

Dødsaarsager i Bergens By i 1879.

Fra 15—20 Aar.		Fra 20—30 Aar.		Fra 30—40 Aar.		Fra 40—50 Aar.		Fra 50—60 Aar.		Fra 60—70 Aar.		Fra 70—80 Aar.		Fra 80—90 Aar.		Fra 90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-		-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	3	-	2	1	-	3	4	3	4	1	2	3	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	1	1	1	2	1	2	1	5	-	1	-	-
-	-	2	-	2	1	-	6	4	5	1	5	4	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	12	10	7	10	1	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	2	4	7	4	3	1	3	5	2	2	1	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-		-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-

[1]) Gonarthrocace og 1 Coxarthrocace. [3]) Heraf led: af Cancer abdominis 2, Cancer genu 1, Cancer uteri 1, Cancer ventriculi 14. For 6 Stedet uopgivet.

(Forts.) Dødsaarsag.	Sum.	Deraf ere:		Under 1 Aar.		Fra 1—5 Aar.		Fra 5—10 Aar.		Fra 10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Erysipelas	3	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica	5	1	4	-	-	-	1	-	-	-	1
— typhoides	9	6	3	-	-	-	-	1	-	-	-
Fractura basis cranii	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræna	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis chronica	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	5	3	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops	7	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Insania	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis	3	1	2	1	1	-	1	-	-	-	-
Meningitis	15	7	8	2	2	2	6	-	-	1	-
— tuberculosa	34	23	11	8	3	10	6	4	1	1	-
Morbus ovarii	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— Brighti, Nephritis	26	7	19	-	-	-	4	-	1	-	2
Obstructio alvi, Ileus, Volvulus	7		7	-	-	-	-	-	-	-	-
Oedema pulmonum	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Otitis interna	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Paralysis	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-
Peritonæitis	12	7	5	-	-	1	-	-	-	1	-
Phlegmone	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	3	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Pneumonia	29	16	13	5	5	-	1	-	-	-	-
Pyæmia	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	23	8	15	1	1	7	8	-	6	-	-
Scrophulosis	3	2	1	-	-	-	1	1	-	1	-
Scorbutus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Spasmus glottidis	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Struma, Tumor colli	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Suffocatio	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Syphilis	4	2	2	1	2	-	-	-	-	-	-
Tabes mesaraica	3	3	-	2	-	-	-	1	-	-	-
Trismus	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-

Fra 15–20 Aar.		Fra 20—30 Aar.		Fra 30—40 Aar.		Fra 40—50 Aar.		Fra 50—60 Aar.		Fra 60—70 Aar.		Fra 70—80 Aar.		Fra 80—90 Aar.		Fra 90–100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	2	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	2	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	1	1	2	4	4	1	3	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-	1	-	1	-		-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	1	1	-	1	2	1	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
1	-	1	1	1	2	2	-	2	1	1	-	3	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(Forts.) Dødsaarsag.	Sum.	Deraf ere:		Under 1 Aar.		Fra 1—5 Aar.		Fra 5—10 Aar.		Fra 10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Tuberculosis pulmonum...	[1] 142	65	77	-	-	5	3	2	3	-	1
— alior. organ..	4	3	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	8	4	4	3	2	1	2	-	-	-	-
Ulcus ventriculi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia org. abdominis	4	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-
— — cerebri	4	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-
— — cordis	17	8	9	-	-	-	-	-	1	-	-
Vulnera	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Submersio	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suspensio	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Causa mortis ignota	26	11	15	7	6	2	1	-	-	-	-
Tilsammen	793	381	412	105	73	49	50	10	15	5	5

[1]) For 2 Mænd Alder uopgivet.

Badeindretninger.

	Karbad.	Søbad.	Hele romerske Bad.	Halve romerske Bad.	Dampbad.	Gradueret Styrt.	Kold Styrt.
Besøgende fra Byen..	9000	1448	562	536	1544	552	367
Sygehusets Patienter.	6002	-	406	460	936	-	-
Tilsammen	15002	1448	968	996	2480	552	367

Ved den offentlige **Vaccination** vaccineredes 657 Individer og af Lægerne i Byen 103 Individer, tilsammen 760. I Overenstemmelse med kgl. Resolution af 22de Juni 1863 forsendtes Vaccinelymfe 88 Gange, ialt 306 Rør, til Læger og Hjelpevaccinatører, ligesom ogsaa flere af Byens Læger forsynedes med saadan. Eleverne ved herværende Jordemoderskole modtog som sædvanlig under den offentlige Vaccination Undervisning i at vaccinere og i at opsamle og opbevare Vaccinelymfe.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 8, 3 over Døde og 5 over Levende.

Fra 15—20 Aar.		Fra 20—30 Aar.		Fra 30—40 Aar.		Fra 40—50 Aar.		Fra 50—60 Aar.		Fra 60—70 Aar.		Fra 70—80 Aar.		Fra 80—90 Aar.		Fra 90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
5	4	16	11	9	20	11	9	7	8	7	7	1	11	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	1	2	1	1	-	2	1	-	-	3	3	-	1	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-		-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	1	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-
11	10	31	32	37	46	27	29	32	41	28	33	32	50	10	24	1	4

Af **Sygehuse** fandtes foruden Fødselsstiftelsen Kommunens almindelige Sygehus og Sindssygeasyl, Rosenbergs private Sindssygeasyl, St. Jørgens Hospital for Spedalske, Pleiestiftelsen for Spedalske No. 1 og Lungegaardshospitalet.

Foruden Militæretatens **Badeindretning** findes i Bergen 1 Indretning for Søbade. Bergens offentlige Bad ved Sygehuset søges fremdeles stærkt af Befolkningen; i omhandlede Aar er taget følgende Bad ved Indretningen (se foregaaende Side 150).

Byens 5 **Apotheker** visiteredes.

Medicinalpersonalet bestod af 26 Læger (foruden Distriktslægen i nordre Midthordlands Distrikt, som er bosat i Bergen), 2 Tandlæger og 22 Jordemødre.

XIV. Nordre Bergenhus Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		143.00	86 208	12	40	43
1. Lærdal		28.90	7 066	1	4	5
	Lærdal	4.20	2 476	1	1	1
	Borgund	4.00	885	-	-	-
	Aardal	9.00	1 530	-	1	1
	Aurland	11.70	2 128	-	2	2
	Gaardene Frøningen og Thingestad af Fresviks Sogn (af Lekanger)	-	47	-	-	1
2. Lyster		12.30	5 723	1	3	3
	Lyster	7.20	3 614	1	1	1
	Jostedal	5.10	870	-	1	1
	Af Hafslo Sognene:					
	Urnæs	ca. 0.90	265	-	1	1
	Joranger		467	-	-	-
	Fet		416	-	-	-
	samt Gaarden Ytre Kroken i Solvorn Sogn		91	-	-	-
3. Indre Sogn		8.20	5 354	1	2	3
	Sogndal	5.10	3 632	1	2	3
	Hafslo Sogn	3.10	1 306	-	-	-
	Solvorn Sogn (undtagen Gaarden ytre Kroken) af Hafslo Herred		416	-	-	-
4. Midtre Sogn		14.80	7 626	1	4	6
	Lekanger (med Undt. af hvad der hører til Lærdals Distrikt)	4.20	2 272	-	-	-
	Balestrand	6.00	2 167	-	-	-
	Vik	4.60	3 187	1	-	-
5. Ytre Sogn		12.70	8 751	1	4	4
	Evindvik	3.00	3 014	-	1	1
	Utvær	1.70	1 500	-	1	1
	Ladvik og Brekke	2.90	2 044	1	1	1
	Klævold	4.70	1 597	-	1	1
	Bø Sogn af Hyllestad	0.40	596	-	-	-

(Forts.) Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
6. Ytre Søndfjord		6.20	8 868	1	5	2
	Hyllestad (undtagen Bø Sogn)	1.00	1 918	-	-	-
	Askevold	1.60	3 138	-	-	-
	Ytre Holmedal	3.60	3 812	1	-	-
7. Indre Søndfjord		19.26	11 504	1	5	7
	Indre Holmedal	6.80	3 567	-	2	2
	Jølster	6.20	2 607	-	1	2
	Førde	6.26	5 330	1	2	3
8. Kinn		6.94	8 363	1	2	3
	Florø, Ladested	-	503	1	1	1
	Kinn	6.00	4 491	-	-	-
	Bremanger		2 058	-	1	1
	Vefring	0.94	1 311	-	-	1
9. Ytre Nordfjord		4.64	6 356	1	3	3
	Selø	2.70	4 680	1	2	2
	Rugsund Sogn af Davikens Herred	1.94	1 676	-	1	1
10. Nordfjordeidet		5.34	4 580	1	3	1
	Eid	3.48	3 014	1	3	1
	Daviken (undt. Rugsund Sogn)	1.86	1 566	-	-	-
11. Gloppen	Gloppen	9.00	4 817	1	2	2
12. Indviken		13.82	7 200	1	3	4
	Hornindal	1.72	1 699	-	1	1
	Indviken	5.30	3 006	1	1	2
	Stryn	6.80	2 495	-	1	1

Sundhedstilstanden var overalt meget god og betegnes fra Lærdal og Lyster som usædvanlig god. Antallet af opgivne epidemiske Tilfælde er en Trediedel mindre end Aaret forud, og Formindskelsen er foregaaet i alle Distrikter undtagen ytre Nordfjords, hvor der er skeet nogen Forøgelse. Antallet af Typhoidfebre er noget formindsket, af Skarlagensfeber, Mæslinger, Kighoste, Lungebetændelse og akut Diarrhoe betydelig mindre end i 1878, medens Antallet af Gigtfebre er steget.

Dødeligheden. I 1879 var de Dødes Antal efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede 1 127 eller 12.84 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (87 764).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 154 og 155).

I Nordre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	113	13	113	17	7	5	3	4	9	18	9	3	6	20	12
Cerebrospinal-Meningit	9	3	9	-	2	2	-	2	1	1	-	1	-	-	-
Barselfeber	17	4	17	2	2	1	1	2	3	1	-	-	3	-	2
Vandkopper	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
Skarlagensfeber	56	5	54	-	-	4	3	7	12	12	16	-	-	-	-
Rødlinger	6	-	6	-	1	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-
Mæslinger	3	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	61	-	61	3	1	4	4	5	5	6	7	9	6	10	1
Kighoste	77	-	77	5	7	9	8	4	10	7	8	10	7	1	1
Diphtherisk Svælgbet.	23	-	23	3	2	1	3	2	-	3	3	2	1	1	2
Strubehoste	9	9	9	1	-	-	-	-	-	2	3	-	2	-	1
Kusma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut Bronchit Andre katarrh. Tilfælde	595	8	595	66	64	48	44	45	36	45	40	33	39	55	80
Lungebetændelse	140	20	140	11	5	12	21	18	11	5	5	6	9	13	24
Pleurit	55	3	55	6	4	3	7	4	2	5	1	5	7	5	6
Gigtfeber	110	3	110	11	16	7	7	7	8	9	7	6	12	6	14
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) Cholera nostras	337	11	337	22	16	17	14	18	13	25	64	32	28	49	39
Blodgang	42	6	42	6	5	-	-	-	-	1	11	17	1	1	-
Skjørbug	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

(Forts.)

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.																							
			1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Behandlede.	Deraf Døde.	Lærdal.		Lyster.		Indre Sogn.		Midtre Sogn.		Ytre Sogn.		Ytre Søndfjord.		Indre Søndfjord.		Kinn.		Ytre Nordfjord.		Nordfjordeidet.		Gloppen.		Indviken.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	113	13	2	-	-	-	2	2	-	-	9	-	15	3	17	2	-	-	1	-	17	2	11	2	39	2
Cerebrospinal-Meningit	10	4	-	-	-	-	-	-	-	-	8	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	17	4	2	2	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	4	-	5	2	1	-	1	-	-	-
Vandkopper	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	56	5	-	-	-	-	-	-	-	-	27	1	1	-	-	-	-	-	28	4	-	-	-	-	-	-
Rødlinger	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Mæslinger	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	61	-	5	-	2	-	3	-	-	-	9	-	3	-	5	-	5	-	21	-	1	-	3	-	4	-
Kighoste	78	1	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	1	-	-	-	-	-	56	-	-	-	-	-	13	1
Diphtherisk Svælgbet.	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	-	-	-	-	-	2	-
Strubehoste	10	10	2	2	4	4	1	1	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit Andre katarrh Tilfælde	596	9	33	2	26	2	36	2	23	-	42	-	28	1	46	-	51	-	113	-	56	1	66	-	76	1
Lungebetændelse	143	23	21	2	9	1	23	3	14	3	9	4	5	-	11	2	9	2	19	1	11	4	10	1	2	-
Pleurit	56	4	9	1	5	-	2	1	3	-	3	-	-	-	3	-	-	-	24	2	3	-	2	-	2	-
Gigtfeber	111	4	8	1	1	-	2	-	4	-	12	1	-	-	6	-	10	-	33	-	7	-	15	-	13	2
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) Cholera nostras	344	18	10	1	14	4	20	-	8	-	75	7	5	-	-	-	33	3	95	1	24	-	20	1	30	1
Blodgang	43	7	-	-	-	-	27	5	-	-	-	-	1	1	1	-	14	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	1681	103	94	11	61	11	116	14	52	3	213	17	62	8	99	5	133	6	416	10	120	7	128	4	183	7

Typhoidfeber. De fleste Tilfælde forekom i Indvikens Distrikt. I Lærdals Distrikt optraadte de 2 anmeldte Tilfælde isoleret i Lærdals Prestegjeld. I indre Sogn kom 2 sporadiske Tilfælde under Behandling: en 18aarig Gut som kom syg hjem fra Exercerpladsen Vikøren i Juni samt en 10aarig Gut i Solvorn i Juli. I ytre Sogn forekom Sygdommen som Fortsættelse fra foregaaende Aar i Evindviks Herred i Aarets første Maaneder paa 2 Nabogaarde, hvis Beboere havde deltaget i Pleien af de Syge paa den i 1878 angrebne Gaard. I Aarets Slutning optraadte 3 Tilfælde i samme Herred i samme Hus, hvortil Smitten var importeret fra Namsen eller Nordland med en hjemvendt Fisker. Denne lille Epidemi fortsatte sig ind i 1880, idet efterhaanden alle Individer i Huset angrebes. I Slutningen af 1878 indførtes Smitte til Holmedal i ytre Søndfjords Distrikt fra Bergen og overførtes i Januar 1879 til en Nabogaard, hvis Beboere paa Grund af Familieforhold trods Forbud vedligeholdt Forbindelse med den angrebne Gaard. 5 Personer angrebes i Januar og hermed standsede Sygdommen til Mai, da den gjennem nogle Klædningsstykker overførtes til en 1 Mil derfra beliggende Gaard; ialt 6 bleve angrebne. 3 Tilfælde i Askevold forekom isolerede. I indre Søndfjords Distrikt forekom et Tilfælde hos en Mand, der nylig var hjemkommen efter at have reist omkring og solgt Filler. I Bøgstad i indre Holmedal blev en Mand angreben 14 Dage efter en Bergenstur; en Pige, som havde vaaget over ham et Par Nætter og senere benyttet en fra hans Seng tagen Dyne, blev senere syg. I Jølster blev en Rekrut fra Exercerpladsen paa Nordfjordeidet syg efter Hjemkomsten; i Nabohuset blev senere 3 Børn angrebne. Paa et andet Sted, hvorhen Smitten sandsynligvis var bragt fra Bergen, bleve samtlige Beboere syge, og en Datter, som tjente paa en Gaard i Nærheden og sandsynligvis var smittet under et Besøg hos Forældrene, kom senere syg hjem. Fra samme Hus blev Smitten ført til en anden Gaard, idet 2 Piger, som under et Besøg havde ligget i det inficerede Hus, bleve angrebne. I Nordfjordeidets Distrikt forekom Sygdommen saagodtsom hele Aaret med 17 Angrebne paa 3 temmelig langt fra hinanden liggende Gaardklynger, hvor paa hvert Sted 5—6 bleve syge; de først indtrufne Tilfælde maa ansees som Fortsættelse fra det foregaaende Aar, de senere synes med mere Grund at kunne tilskrives Importer fra indre Nordfjord under de udover Vaaren hyppige Brylluper. Fra Indvikens og Gloppens Distrikter anføres af Distriktslæge Torgersen: Efterat den i forrige Aars Beretning anførte Epidemi paa Hoplandsgaardene i Utvikens Sogn, som var begyndt i Januar 1878, var ophørt i November samme Aar, og den sædvanlige Rengjøring og Svovlrøgning af de smittede Vaaningshuse var foretagen, efterhvert som Sygdommen i det enkelte Hus ophørte, optraadte den atter sammesteds i Februar 1879 efter 2 Maaneders Ophør, hvorunder Juleselskaberne indtraf. Efterhaanden angrebes indtil Juni uagtet streng Isolation af de Syge 7 Personer i 4 Familier. Efter Sygdommens Ophør i Slutningen af Juni blev hele Gaarden, hvor der bor 9 Opsiddere i fælles Tun, i de første Dage af Juli desinficeret med Svovlrøgninger i Vaaningshusene og med Besprøitning af Jernvitriolopløsning af Tunet; tidligere under Epidemien havde hvert enkelt Hus været svovlrøget og Dele af Tunet været sat under Vandoverskylling fra en tæt forbifossende Bæk. Desuagtet viste Gaarden sig senere ikke smittefri; thi Sygdommen optraadte i November efter et Gravøl paa Hopland blandt Gjæster fra andre Gaarde og i Januar 1880 atter paa selve Gaarden. I Sammenhæng med denne Hoplandsepidemi er for 1879 at anføre: a) til Gaarden ytre Henden i Gloppen overførtes Sygdommen efter et Julebesøg den 6te Januar 1879 fra Henden til Hopland. (Efter hvad der er Distriktslægen berettet, er i 1880 efter et Julebesøg af Slægtninge fra Nordfjordeidet til denne Gaard Sygdommen optraadt hos et Par af Gjæsterne efter deres Tilbagekomst og saaledes importeret til Nordfjordeidets Distrikt 10 Maaneder efter Sygdommens Ophør paa ytre Henden). b) Paa Gaarden Djup i Utviken fik en Pige Sygdommen

med Frostanfald den 2den April; 23de Marts havde hun været i Besøg paa Hopland og opholdt sig angivelig kun paa Tunet, hvor hun overvar en Opbyggelse lige ved en Dynge, hvorpaa var henkastet Exkrementer fra en Typhussyg. Husets øvrige 3 Beboere undgik Sygdommen, uagtet Stuen var liden og dens Kjælder benyttedes til Fjøs. Stuen blev luftet Dag og Nat og var stadig opfyldt af Chlorkalkdampe. c) til Gaarden Raud i Utviken hjemførtes Sygdommen i Juni af en Mand, som havde fulgt Hoplandsjagten paa dens Bergenstur; ved ham blev en Tjenestepige paa Gaarden smittet. Sygdommen ophørte i Juni. d) og e) Paa Gaardene Bruland og Verlo — Nabogaarde — i Utviken indtraf i Juli og August 4 Tilfælde i 3 Huse (se Medicinalberetningen for 1878, Side 375). f) Paa Gaarden Skrede i Hornindal opstod Sygdommen i November til Aarets Udgang hos 7 Personer i 2 Familier; fra den først angrebne Familie havde der været Gjæster i et Gravøl, som i Oktober afholdtes paa Hopland, altsaa 4 Maaneder efter Gaardens store Desinfektion. g) Paa Lødemel i Hornindal optraadte Sygdommen i November hos en Kone, som i nogen Tid havde opholdt sig paa Hopland og var hjemreist efter Deltagelse i det nævnte Gravøl. h) paa Aaland i Utviken kom i December under Behandling 2 Tilfælde i 2 langt fra hinanden liggende Huse; den ene havde været nogen Tid i Skomagerarbeide paa Hopland og deltaget i Gravølet, den anden, et gammelt Lægdslem, havde i ca. 4 Uger ligget i Lægd hos den i Juni og Juli angrebne Familie paa den under Litra c) nævnte Raudegaard. Som det synes aldeles uafhængig af denne Epidemi forekom ogsaa et Tilfælde paa en isoleret Plads under Gaarden Skrede i Hornindal og 5 Tilfælde paa Langred i Indviken, hvor Sygdommen ikke havde hersket siden 1875. Efter Samkvem med de angrebne Familier der optraadte Sygdommen i Slutningen af November paa Gaarden Hilde i Indviken; Sygdommen blev først anmeldt efter 3 Ugers Tid, i hvilken den havde udbredt sig til en anden Familie, idet en Kvaksalver havde erklæret den for ikke at være Sot. Indtil Aarets Udgang bleve 7 Personer i 3 Familier syge. Endelig angrebes paa Rosæter i Indviken, en isoleret Fjeldgaard, en Pige i Oktober efter at have lidt Ondt paa Sæteren; kort efter indsygnede hendes 2 Sødskende. Paa Gaarden Haugen i Loen angrebes fra Oktober til Aarets Udgang 6 Individer i en isoleret boende Familie. Samkvem med smittet Sted benegtedes bestemt; derimod anførtes, at den først Angrebne ca. 3 Uger før Sygdommens Udbrud havde revet op et Dobbeltgulv i et Hus, hvor Sot skal have været for mange Aar tilbage, og tillagdes, at Sot var opstaaet før paa denne Maade. Gulvet var i sin Tid blevet lagt ovenpaa det gamle Gulv. I de i Aarets Løb ialt behandlede Tilfælde har været iagttaget følgende Hyppighed af de enkelte Symptomer:

Bronchit	i 71	pCt.	Tilfælde.
Diarrhoe	- 47	—	—
Let Exanthem	- 45	—	—
Overmaade rigeligt Exanthem	- 16	—	—
Coekalømhed	- 34	—	—
Næseblødninger	- 10	—	—
Petecchier	- 8	—	—
Recidiv	- 16	—	—

I Gloppens Distrikt angrebes — foruden 3 Personer paa ytre Henden (Smitte fra Hopland, se ovenfor) — paa Gimmestad en fra Fisket nylig hjemvendt Mand; Smitteimport er ikke sandsynlig; da der forrige Aars Høst herskede en Epidemi paa Gaarden, dog ikke i samme Hus, er der Grund til at antage, at et hvilende Smittestof har gjort sig gjældende. Paa indre Henden optraadte i Juni 3 Tilfælde i samme Hus; Smitten var indført ved en fra Exercitien paa Nordfjordeidet hjemvendt Tambur. Paa Lotsberg opstod i Juli 1 Tilfælde; nogen Forbindelse med smittet Sted benegtedes.

Epidemisk Cerebrospinalmeningit. I ytre Sogns Distrikt behandledes 7 Tilfælde, hvoraf 3 Døde; desuden endte et ikke behandlet utvivlsomt Tilfælde med Døden. Distriktslægen er tilbøielig til at tro, at der er forekommet flere Tilfælde, og at maaske en Del af de opførte Tilfælde af Rheumatismus acutus høre herhen, da det ofte har været vanskeligt at opgjøre en bestemt Diagnose af Meningits cerebrospinalis efter et eneste Sygebesøg. Sygdommen forekom i Evindviks Herred paa Gaardene Dingen, Gryten, Evindvik, Haveland og Randal med et Tilfælde paa hvert Sted og i Utværs Herred paa Gaarden Kraakaas. En Sygehistorie af Distriktslæge Thorsens Medicinalberetning er optaget blandt Bilag. I indre Søndfjords Distrikt indtraf 2 Tilfælde, begge i Viksdalen. Sygehistorierne ere blandt Bilag indtagne i Uddrag af Distriktslæge Schous Medicinalberetning for 1879.

Barselfeber. Et Tilfælde i Lærdal tilskrives tilbageværende Rester af Placenta.

Skarlagensfeber indførtes til Gaarden Birkenæs i Evindvik fra Fedje Sogn i Lindaas; ialt behandledes 27, medens Antallet af Angrebne formodes at have været større. I ytre Søndfjord behandledes kun et Tilfælde, nemlig hos en 7aarig Gut, hvor ikke nogen anden Aarsag til Smitte kunde udfindes end Legetøi (af unævnt Art) efter et andet Barn, der var død af Sygdommen for 3 Aar siden. Legetøiet var efter den tidligere Eiers Død hensat paa et Loftrum, hvor det henstod indtil fjorten Dage, før Patienten blev angreben.

Mæslinger viste sig i ytre Sogn paa Gaarden Alværn i Ladvik hos 3 voxne Piger i samme Hus.

Kighoste forekom hele Aaret i ytre Nordfjords Distrikt; den optraadte meget mild og syntes at ville ophøre ved Aarets Slutning. I Indviken forekom Sygdommen i Hornindal i Aarets sidste Halvdel; den var mild.

Diphtherisk Svælgbetændels viste sig i ytre Nordfjords Distrikt og oftest paa Gaarde, hvor Skarlagensfeber fandtes eller havde været Enkelte Tilfælde antages maaske at have været af katarrhalsk Natur. I Indvikens Distrikt optraadte Sygdommen paa Gaarden Tisthammer i Utviken hos 5 Personer, hvoraf 4 Børn, i 2 Familer; i et Tilfælde efterfulgtes Sygdommen af Paralyser. Smitteimport kunde ikke oplyses.

Akut Bronchit og andre katarrhalske Tilfælde. Af akut Bronchit er opgivet 8 Dødsfald og af Laryngit 1. Angina tonsillaris forekom epidemisk over større Dele af ytre Sogns Distrikt, især i Aarets første Maaneder; ialmindelighed angrebes flere i samme Hus, Børn og Voxne.

Akut Diarrhoe, Cholera nostras og Blodgang. Akut Diarrhoe forekom epidemisk over hele ytre Sogns Distrikt, men de fleste Tilfælde behandledes ikke. En liden Epidemi af Cholera nostras viste sig paa Pladse under Gaarden Højum i Lyster. Sygdommen var tildels ledsaget af blodige Udtømmelser og af voldsom Art, idet et Par Børn døde efter nogle Timers Forløb. I Kinns Distrikt forekom Diarrhoe saagodtsom hele Aaret igjennem, fornemmelig i Florø Ladested; Udtømmelserne vare tildels blodige. Blodgang, som i det foregaaende Aar var optraadt hist og her i indre Sogns Distrikt, især i en liden Kreds i Norums Sogn i Sogndals Herred, kom sammesteds til nogen Udbredelse i Januar og Februar, idet 11 Personer angrebes. I August, September, Oktober og November kom 16 Personer under Behandling. Sygdommen var smitsom, idet flere Personer af samme Husstand angrebes, hvorfra den ved Omgang med Naboer bragtes videre. I ytre Søndfjord angrebes 18 Personer paa Gaarden Velnæs i December Maaned. Sygdommen var mild, men yderst smitsom; den spredte sig udover Sognet mere som Diarrhoe eller Cholerine uden at blive Gjenstand for Behandling. I Kinns Distrikt optraadte en liden Epidemi i August og September paa Gaarden Næsbø

i Bremanger Herred. 14 Personer angrebes, i det Hele taget temmelig let; en 79 Aar gl. Mand døde.

Veneriske Sygdomme. De udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe (Urethrit) ville sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.							
			1	3	5		6	7	9	11
			Lærdal.	Indre Sogn.	Ytre Sogn.		Ytre Søndfjord	Indre Søndfjord	Ytre Nordfjord	Indviken.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis	7	[1]) 1	3	-	1	1	1	1	-	1
Gonorrhoe, Urethrit..	42	-	-	5	-	-	-	1	[2]) 36	-

[1]) Kv. 35 Aar gl. [2]) Alle smittede i Molde og Aalesund.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se Side 160 og 161).

Svindsot. Fra Indvikens Distrikt fremhæves Sygdommens omtrent samtidige Optræden i flere ubeslægtede Familier paa samme Gaarde, den samme Optræden, der for Spedalskhedens Vedkommende i Nordfjord er paavist af Overlæge Hanssen, og som i Forening med enkelte af de sporadiske Tilfældes Opstaaen fra Byerne af, enten i Byerne eller efter Hjemkomsten derfra, med Bestemthed synes at pege i Retning mod Smitte (Torgersen).

Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindsot og ialt opgivne Dødsaarsager samt Forholdet til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme i de enkelte Lægedistrikter sees af følgende Tabel (se Side 162).

Fra Gloppens Distrikt anføres, at de hyppige **Kardialgier og kroniske Gastriter** ikke kunne tilskrives Nydelsen af Kaffe og Spirituosa, som er sjelden, men maaske mere den uhensigtsmæssige Tilberedelse af Næringsmidlerne og den temmelig ensartede Diæt.

Af **Sindssygdom** er opført 5 Dødsfald, 2 i ytre Sogns og 3 i indre Søndfjords Distrikt.

Ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes i Regnskabsaaret 1ste April 1879 til 31te Marts 1880: 92 Sindssyge, hvoraf 35 paa Asyler; 7 vare hjemstavnsberettigede i Lærdals, 7 i Lysters, 8 i indre, 8 i midtre, 10 i ytre Sogns, 6 i ytre, 14 i indre Søndfjords, 8 i Kinns, 5 i ytre Nordfjords, 7 i Nordfjordeidets, 4 i Gloppens og 8 i Indvikens Distrikt.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 19 Tangforløsninger og 5 Vendinger, hvis Indikationer og Udfald sees af følgende Tabel (se Side 162).

Desuden udførtes 7 andre Operationer, hvorefter alle Konerne forbleve ilive, nemlig: 1 Extraction af sidstkommende Hoved, Barnet dødt. 1 Retning af et Isseleie ved Tang, hvorefter Fødsel med heldigt Udfald for Barnet. 1 Exvisceration ved Tverleie med fremfalden Arm; Moderen beholdt en Vesicovaginalfistel. 2 Perforationer paa afdøde Fostre: 1) Konen havde ligget i 5 Døgn med svage Veer. Vandet afgaaet, skjævt Isseleie. Efter forgjæves Forsøg med Tang og Vending foretoges Perforation, hvorefter Vendingen lykkedes.

Liste over kro-

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	1 Lærdal.		2 Lyster.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	204	-	-	-	116	88	10	2	-	7	-
Fnat	53	-	9	8	14	7	9	4	-	3	-
Skurv	5	-	3	1	1	-	2	-	-	-	-
Kjertelsyge	97	1	32	35	12	6	8	15	-	10	-
Rachit	23	1	15	8	-	-	8	2	-	1	-
Simpel Meningit	10	7	6	2	1	-	5	-	-	-	-
Tuberkuløs Meningit	2	2	1	1	-		2	-	-	-	-
Svindsot	118	44	2	7	60	31	11	17	6	5	1
Kræft	44	27	-	-	21	19	10	5	2	2	-
Vatersot og Morbus Brighti	45	[1] 14	2	1	15	21	10	2	1	4	2
Blegsot og Anæmi	409	1	14	16	29	233	12	45	1	27	-
Menstruationsuordener	76	-	-	12	-	64	9	-	-	5	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	624	5	28	31	249	274	12	39	-	52	-
Ormesygdomme	61	-	20	17	9	8	8	6	-	1	-
Drankersygdomme	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-

[1]) Vatersot 8, Morbus Brighti 6.

2) I det andet Tilfælde var Fosterhovedet efter 20 Timers stærkt Fødselsarbeide nedkilet i Bækkenet; Hovedets Tverstilling umuliggjorde Anlæggelse af Tang. 1 Løsning af Placenta prævia lateralis og Punktion af Hinderne paa Grund af Blødning; Fødslen normal; Fosteret afdøet. 1 Løsning af Placenta retenta.

Ialt udførtes 31 obstetriciske Operationer, hvoraf 1 i Lærdals, 3 i Lysters, 3 i indre Sogns, 3 i indre Søndfjords, 5 i Kinns, 7 i ytre Nordfjords, 2 i Indvikens og 1 i Gloppens Distrikt. — Desuden opgives en Tangforløsning paa død Kvinde, Fosteret dødt. — En begyndt Exvisceration ved Tverleie i forsnevret Bækken maatte afbrydes paa Grund af voldsom Blødning med Collaps. Operationens Fortsættelse blev negtet, hvorefter Konen døde i Løbet af Dagen. — Hos en 6te Gang Fødende, som havde ligget 5 Døgn i Fødselsarbeide, Hovedet over øverste Aabning, Vandet afgaaet for 4 Dage siden, forsøgtes Vending uden Resultat. Da Konen som led af Hjertefeil, var meget svag, opsattes videre Operationsforsøg, medens der andvendtes stimulerende Midler; Konen døde imidlertid. — Hos en 37aarig 3die Gang Fødende, Conjugata vera 8 Ctm., for 6 Aar siden forløst ved Perforation, for 4 Aar siden yderst besværlig Vending med dødt Foster, indlagdes ved Enden af 36te Uge i Svangerskabet Bougi i Uterus. 2 Dage efter fik Konen Frysninger og forhøiet Temperatur (39°), om Aftenen Livmodersammentrækninger med langsom Afgang af Vand. Dagen derpaa digital Dilatation af Modermunden og forgjæves Forsøg paa Vending. Den paafølgende Dag

niske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.																								
3		4		5		6		7		8		9		10		11		12						
Indre Sogn.		Midtre Sogn.		Ytre Sogn.		Ytre Søndfjord.		Indre Søndfjord.		Kinn.		Ytre Nordfjord.		Nordfjordeidet.		Gloppen		Indviken.						
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.					
-	-	13	-	-	-	37	-	9	-	5	-	67	-	29	-	17	-	18	-					
5	-	-	-	11	-	12	-	9	-	-	-	-	-	3	-	5	-	1	-					
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	1	-	-	-					
12	1	-	-	2	-	-	-	7	-	-	-	33	-	9	-	1	-	8	-					
-	-	5	-	4	-	-	-	4	-	2	-	-	-	1	1	3	-	1	-					
3	3	-	-	1	-	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-					
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-					
4	3	6	2	10	4	13	6	14	8	7	2	-	-	11	4	13	2	18	6					
7	5	3	2	3	3	6	2	2	2	3	2	1	1	5	2	2	2	5	4					
4	-	7	2	7	2	5	2	3	2	8	2	-	-	1	1	-	-	4	-					
117	-	46	-	13	-	33	-	20	-	12	-	28	-	36	-	11	-	21	-					
-	-	2	-	4	-	-	-	3	-	7	-	34	-	6	-	11	-	4	-					
42	-	40	3	18	-	47	-	61	-	36	-	74	-	53	-	58	1	104	1					
7	-	-	-	10	-	2	-	-	-	-	-	12	-	-	-	10	-	10	-					
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-					

i Narcose Perforation af Thorax og begyndende Exvisceration, hvorunder Fosteret forblev urokkeligt. Temperatur 40.5, Puls 144, Collaps, hvorfor afstodes fra videre Operation. Død 40 Timer efter Dilatationens Begyndelse.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Opgaver, angivne efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede (se Tabellen Side 163).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 453 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 43.7.

Lægerne meddele Opgave over 10 paa Barselseng døde Kvinder; 4 døde af Barselfeber; om 4 af disse findes ovenfor under obstetriciske Operationer nærmere Oplysning; 5 af besværlig Fødsel og uforløste, 1 af Hæmorrhagia uteri.

De hyppigst opgivne **Dødsaarsager** vare (se Tabellen Side 163).

Veirliget. Vinteren var kold, Vaaren kom paa de fleste Steder sent, Sommeren berettes at have været varm og drivende, dog i nogle Distrikter kold og regnfuld i den sidste Del, Høsten var overalt kold og regnfuld. Aarets Udbytte var godt, men Indbjergningen tildels vanskelig; Frugtavlen var rigelig.

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Lærdal	32	6	11	21	18.8	28.6
Lyster	26	1	11	15	3.8	6.7
Indre Sogn	42	3	14	28	7.1	10.7
Midtre —	28	2	3	25	7.1	8 0
Ytre —	66	4	17	49	6.1	8.2
Ytre Søndfjord	36	6	8	28	16.7	21.4
Indre —	31	8	5	26	25.8	30.8
Kinn	31	.2	6	25	6.5	8.0
Florø	6	1	2	4	16.7	25.0
Landdistrikt	25	1	4	21	4.0	4.8
Ytre Nordfjord	28	-	10	18	-	-
Nordfjordeidet	36	4	7	29	11.1	13.8
Gloppen	17	2	4	13	11.8	15.4
Indviken	30	6	7	23	20.0	26.1
Nordre Bergenhus Amt	403	44	103	300	10.9	14.7
Deraf i By	6	1	2	4	16.7	25.0
— - Landdistrikt	397	43	101	296	10.8	14.6

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.	
	lev.	død.	lev.	død.	lev.	død.	lev.	død.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	[1]) 14	[2]) 1	15	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	-	1	-	-	-	-
Issefødsel med Panden fortil	[3]) 1	-	1	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnoren	1	-	-	[4]) 1	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	-	3	1
Ansigtsleie	-	-	-	-	1	-	-	1
Uopgiven Indikation	1	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	18	1	17	2	5	-	3	2
	19		19		5		5	

[1]) 3 ere opgivne som Førstefødende, 3 som Flerfødende. [2]) Død 2½ Time efter Forløsningen af Blødning. [3]) Førstefødende. [4]) Tillige skjævt Isseleie og Vemangel.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte[1]).	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn[1]).	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.	Drab.
Lærdal	226	101	17	4	1	10	3	-	-
Lyster	190	87	13	2	-	6	2	-	-
Indre Sogn	183	71	8	1	-	6	3	-	1
Midtre —	267	84	25	1	1	7	1	1	-
Ytre —	247	101	17	1	-	10	4	-	-
Ytre Søndfjord	239	111	13	-	1	21	4	-	-
Indre —	354	142	19	1	1	11	3	-	-
Kinn	222	85	10	1	1	12	8	-	-
Florø	22	6	1	-	-	1	1	-	-
Landdistrikt	200	79	9	1	1	11	7	-	-
Ytre Nordfjord	191	123	22	2	2	5	3	-	-
Nordfjordeidet	142	69	8	-	1	3	2	2	-
Gloppen	132	59	7	1	-	4	1	1	-
Indviken	187	94	22	4	1	8	5	-	-
Nordre Bergenhus Amt	2580	1127	181	18	9	103	39	4	1
Deraf i By	22	6	1	-	-	1	1	-	-
— - Landdistrikt	2558	1121	180	18	9	102	38	4	1

[1]) Efter Dødfødteanmeldelserne.

Dødsaarsager.

Dødsaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		By.	Landdistrikterne.
Svindsot	44	1	43
Alderdomssvaghed	35	-	35
Kræft	27	1	26
Lungebetændelse	23	-	23
Diarrhoe og Cholera nostras	18	2	16
Spedalskhed	14	-	14
Vatersot og Morbus Brighti	14	-	14
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	14	1	13
Typhoidfeber	13	-	13
Hjerneslag	13	-	13
Strubehoste	10	-	10
Kronisk Bronchit	10	1	9
Gangræn	10	-	10

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra Lærdal berettes, at Drikfældigheden er noget aftaget; efter den sidste Brændevinshandlers Død blev det besluttet, at ingen Ret til Forhandling af Brændevin skulde udstedes. Om Forholdene i Kinns Distrikt henvises til det blandt Bilag indtagne Uddrag af Distriktslæge Høsts Medicinalberetning for 1879.

Sundhedskommissioner. I Kinn forklaredes Meningen med Loven af 26de Mai 1877 om Forsørgelsen af fattige Spedalske m. V., ligesom der fattedes Beslutning om, hvorledes der skulde forholdes med Gang- og Sengklæder og andre Gjenstande efter afdøde Spedalske. Om Sundhedskommissionens Foranstaltninger mod smitsomme Sygdomme i ytre Sogns Distrikt henvises til de blandt Bilag indtagne Uddrag af Distriktslæge Thorsens Medicinalberetning for 1879.

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Vaccine-rede.	Rets-medicinske For-retninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	12	695	30	2599	10 [1])
Lærdal	1	103	3	244	-
Lyster	1	51	1	395	1
Indre Sogn	1	uopgivet	-	168	5
Midtre —	1	81	3	195	-
Ytre —	1	86	2	150	-
Ytre Søndfjord	1	48	7	253	-
Indre —	1	61	3	385	2
Kinn	1	ca. 100	3	208	2
Ytre Nordfjord	1	84	-	135	-
Nordfjordeidet	1	21	1	139	-
Gloppen	1	19	-	95	-
Indviken	1	41	7	232	

[1]) Hvoraf 3 over Døde, 5 over Levende og 2 i anden Anledning.

Florø **Sygehus** har fremdeles ikke været i Virksomhed.

Badehuse. 3 private Sø-, Styrt- og Karbad findes i indre Sogn.

XV. Romsdals Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.
Amtet		114.70	117 220	19	1	64	57
1. Vestre Søndmøre		6.70	10 718	1	-	5	6
	Vanelven	2.60	2 615	-	-	-	-
	Herø	1.60	2 729	1	-	-	-
	Sandø		2 487	-	-	-	-
	Ulvsten	2.50	2 887	-	-	-	-
2. Indre Søndmøre		9.60	7 353	1	-	3	3
	Volden	6.10	5 548	1	-	-	-
	Hjørendfjord	3.50	1 805	-	-	1	1
3. Østre Søndmøre		17.20	6 404	1	-	6	6
	Stranden	3.50	2 351	1	-	2	2
	Norddalen	9.30	2 337	-	-	2	2
	Sunnelven	4.40	1 716	-	-	2	2
4. Ørskog		6.90	9 983	1	-	4	5
	Ørskog	2.70	3 781	1	-	2	2
	Skodje	1.60	2 738	-	-	1	1
	Vestnæs	2.60	3 464	-	-	1	2
5. Nordre Søndmøre		2.20	13 726	3	-	9	6
	Aalesund, Kjøbstad	-	5 603	3	-	-	-
	Borgund	1.40	5 381	-	-	-	-
	Harham	0.80	2 742	-	-	-	-
6. Ytre Romsdal		6.50	12 971	2	-	7	6
	Molde, Kjøbstad	-	1 672	2	-	1	1
	Bolsø	2.20	3 803	-	-	1	1
	Bud	1.10	2 095	-	-	2	1
	Akerø	1.10	2 228	-	-	1	1
	Sandø	0.20	736	-	-	1	1
	Frænen	1.90	2 437	-	-	1	1
7. Indre Romsdal		17.80	10 852	1	-	5	5
	Gryten	8.00	3 052	-	-	2	2
	Eid	2.00	684	-	-	-	-
	Vold		996	-	-	1	1
	Veø	1.60	2 570	1	-	1	1
	Næsset	6.20	3 550	-	-	1	1

(Forts.) Lægedistrikt.	Tilsvarende Herred, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
8. Søndre Nordmøre.		5.71	20 040	4	1	10	7
	Christiansund, Kjøbstad	0.11	8 251	4	-	4	-
	Kværnæs	2.80	6 541	-	-	3	3
	Fredø og Grip	0.40	1 529	-	-	2	2
	Øre	1.90	2 449	-	-	-	1
	Strømsnæsset	0.50	1 270	-	-	1	1
9. Sundalen		15.80	6 269	1	-	5	5
	Sundalen	9.20	2 302	1	-	2	2
	Øksendalen	4.30	1 329	-	-	2	2
	Tingvold	2.30	2 638	-	-	1	1
10. Surendalen		17.75	9 472	3	-	5	3
	Stangvik	3.70	2 929	1	-	2	1
	Surendalen	7.20	3 135	2	-	2	1
	Rindalen	6.40	2 772	-	-	1	1
	Bøfjordens og Torjulsvaagens Bygdelag af Halse Herred	0.45	636	-	-	-	-
11. Nordre Nordmøre.		8.45	9 432	1	-	5	5
	Edø	2.20	2 865	-	-	-	1
	Tustern		1 339	-	-	-	1
	Aure	5.20	3 906	1	-	-	2
	Halse (undt. Bøfjordens og Torjulsvaags Bygdelag)	1.05	1 322	-	-	-	1

Sundhedstilstanden skildres som i det Hele tilfredsstillende; de epidemiske Sygdomme med Undtagelse af akute gastriske Sygdomme optraadte sjeldnere end Aaret forud, hvad der særlig gjælder Typhoidfeber, Skarlagensfeber, Kighoste og Lungebetændelse.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter Presternes til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede: 1 506 eller 12.28 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (122 609).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 168 og 169).

Exanthematisk Typhus. For denne Sygdom blev 1 Kvinde i November behandlet i søndre Nordmøre paa Gaarden Ski i Battensfjorden; 3 andre Personer i samme Grænd havde ogsaa sandsynlig havt den: af disse var 1 død uden at Læge var hentet. I Christiansund behandledes ligeledes i November Maaned en ældre Kone, der netop var hjemkommen fra en Reise i Storfosen. Sygdommen var meget heftig; hun isoleredes ved Indlæggelse i Christiansunds Sygehus; flere Tilfælde opkom ikke.

Typhoidfeber omtales ikke fra vestre Søndmøre og Sundal. Foruden et enkelt isoleret Tilfælde i Mai forekom i September Maaned i indre Søndmøre 5

Tilfælde paa Gaarden Kile i Volden; 2 af disse Syge reiste hjem, den ene til Gaarden Søvik ved samme Fjord som Kilegaarden, hvor dog ikke flere angrebes, den anden til Gaarden Løvik ved Dalsfjord, hvor senere 2 indsygnede. I Oktober førtes Sygdommen ved Besøg fra Kile, trods Forbud herimod, til Nabogaarden Leite; 2 angrebes. Endelig forekom i December 1 nyt Tilfælde paa Kile. Smitten maa antages kommen fra Nordfjord i Bergens Stift, hvor Sygdommen gik, og hvorfra Hovedveien fører gjennem Kilegaarden. I østre Søndmøre var Tilfældene en Fortsættelse af Epidemien i Sunnelven (Hellesylt). Tilfældene i Ørskog — et i Sykelven, et i Ørskog — vare enestaaende paa hvert Sted, og der antydes for disses Vedkommende Muligheden af en anden akut Infektionssygdom, da enkelte Tegn paa Typhoidfeberen manglede (C. A. Randers). I nordre Søndmøre forekom en mindre Husepidemi paa en Gaard i Borgund, hvor Moderen døde, og 4 Børn angrebes. I September blev en Tjenestepige uden paaviselig Smitte syg paa Gaarden Spjelkevik, fra hende smittedes Tjenestegutten paa Gaarden og fra ham igjen flere Tjenere paa omliggende Gaarde; disse sidste indlagdes paa Sygehus i Aalesund. Om 1 Syg oplyses, at han kom syg hjem fra Exercitien i Nordfjord; 3 Tilfælde indtraf blandt Arbeidere ved Flo Havneanlæg. Ialt kjendes 19 Tilfælde i Distriktet. I ytre Romsdal kom i Juli 2 Tilfælde under Behandling paa to Nabogaarde i Akerø. Der berettes, at der i nogen Tid paa Gaardene deromkring havde hersket en udbredt men mild Febersygdom, der dog ved Distriktslægens Besøg var ophørt. I November angrebes 3 Børn af en Husstand paa Valde i Frænen, og derfra bragtes Sygdommen ved en Arbeider til Gaarden Holm i samme Herred. Denne sidste døde i Januar 1880, og Sygdommen udbredte sig ikke yderligere. I søndre Nordmøre forekom i Landdistriktet i Mai og Juni 6 Tilfælde i Øre Herred, i Juli og August 6 Tilfælde i Bremsnæs og i November viste Sygdommen sig i Kværnæs, hvor til Aarets Udgang 8 Personer vare indsygnede. Fra Christiansund anføres, at Typhoidfeber forefalder væsentlig blandt Tilreisende fra Naboprestegjeldene og blandt hjemkomne Søfolk. I Surendal optraadte foruden enkelte spredte Tilfælde mod Slutningen af Aaret en lokal Epidemi paa en Gaard i Snrendalen, hvor den Syge kom hjem fra Markslaatten. Noget Smitteforhold kunde ikke paavises. Sygdommen udbredte sig til samtlige Gaardens Beboere, men var af godartet Natur. Fra denne Gaard blev den senere overført til nogle Pladse i Rindalen derved, at den først angrebne Syges Moder, der havde pleiet hende, mod Ordre reiste hjem til en af disse Pladse. Her viste Sygdommen, der endnu vedvarede ved Aarets Udgang, sig af en mere ondartet Natur og foraarsagede flere Dødsfald i 1880. I Rindalen maatte Sygelokale oprettes for offentlig Regning for saavidt gjørlig at hindre Samkvem med Omboende. I nordre Nordmøre optraadte Sygdommen i 2 for sig begrændsede Epidemier, nemlig paa Gaarden Glasø i Edø Herred i Maanederne Marts og April og i Aarvaagsfjorden i Aure i August og September; desuden forekom nogle spredte Tilfælde i Halse Herred, Rodal og Aure. Med Hensyn til Smitteimporten er der Sandsynlighed for, at den til Aarvaagsfjorden indbragtes med Fartøi fra Trondhjem. At det her ved Isolation og Desinfektion lykkedes at begrændse Epidemien til de først angrebne Gaarde, uagtet der var rig Anledning til Smittens Udbredelse, da Sygdommen forekom paa Stedets eneste Handelssted, og der samtidig foregik Sildefiske med betydelig Rørelse og Sammenstimlen af Folk fra alle Kanter, tilskrives den Energi, hvormed vedkommende Medlem af Sundhedskommissionen fik alle Forholdsregler strengt iagttagne (H. Chr. Parelius).

Af **Meningitis cerebrospinalis epidemica** behandledes 7 Tilfælde i November og December af en Privatlæge boende i indre Romsdals Distrikt.

Om **Barselfeber** anføres fra vestre Søndmøre, at Sygdommen optræder oftere, dog ikke som Epidemi, under de mislige hygiæniske Forhold, hvorunder

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		I Søndmøre Fogderi.	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-
Typhoidfeber	138	16	138	18	8	11	2	7	7	11	15	16	8	18	17	138	16	39	8
Cerebrospinal-Meningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	32	11	32	6	5	2	2	2	3	-	1	1	3	3	4	32	11	12	4
Vandkopper	37	-	37	5	2	3	-	-	3	5	3	-	3	8	5	37	-	7	-
Skarlagensfeber	214	32	214	15	6	3	15	9	7	33	28	22	23	26	27	215	33	6	2
Rødlinger	3	-	3	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Mæslinger	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Rosen	79	2	79	12	5	4	8	10	4	6	6	4	9	6	5	79	2	61	1
Kighoste	33	8	33	7	3	-	1	-	2	-	-	-	4	6	10	33	8	24	1
Diphtherisk Svælgbet.	56	-	56	1	5	2	6	9	6	7	4	4	7	4	1	59	3	11	-
Strubehoste	10	3	10	-	-	-	-	1	1	4	-	2	1	-	1	10	3	2	-
Kusma	44	-	43	-	-	2	1	1	2	2	-	-	12	13	10	44	-	28	-
Akut Bronchit / Andre katarrh. Tilfælde	1452	20	1452	155	122	138	124	162	119	106	61	66	93	136	170	1452	20	656	10
Lungebetændelse	259	32	259	15	27	22	25	30	28	19	14	4	18	26	31	259	32	134	15
Pleurit	143	4	143	8	15	12	14	10	16	15	9	11	12	5	16	143	4	107	1
Gigtfeber	72	1	72	8	4	5	11	9	6	3	5	3	2	8	8	72	1	33	-
Koldfeber	9	-	9	1	1	-	-	1	1	1	2	-	-	2	-	9	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	558	21	558	38	25	24	38	24	35	53	89	62	52	56	62	558	21	278	11
Blodgang	40	-	40	6	2	7	4	2	2	-	-	6	3	6	2	40	-	4	-
Skjørbug	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Tilsammen	3183	150	3182	296	231	235	253	277	243	265	237	201	250	325	369	3187	154	1403	53

(Forts.)

	II		Fordeling paa Lægedistrikterne.																					
			1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Romsdals og Nordmøre Fogderier.		Vestre Sønd-møre.		Indre Sønd-møre.		Østre Sønd-møre.		Ørskog.		Nordre Sønd-møre.		Ytre Romsdal		Indre Romsdal		Søndre Nord-møre.		Sundal.		Surendal		Nordre Nord-møre.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exanthematisk Typhus	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	99	8	-	-	11	-	7	4	2	1	19	3	6	1	1	-	52	4	-	-	15	1	25	2
Cerebrospinal-Meningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	20	7	4	-	1	1	2	2	-	-	5	1	3	2	3	2	11	3	3	-	-	-	-	-
Vandkopper	30	-	1	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-	1	-	28	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	209	31	-	-	-	-	6	2	-	-	-	-	11	3	56	9	100	12	7	1	4	-	31	6
Rødlinger	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	18	1	6	-	5	-	3	-	4	-	43	1	4	-	5	-	6	1	1	-	2	-	-	-
Kighoste	9	7	1	-	-	-	-	-	3	1	20	-	1	-	-	-	-	-	-	-	8	7	-	-
Diphtherisk Svælgbet.	48	3	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	3	-	-	-	37	-	5	-	3	3	-	-
Strubehoste	8	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	7	2	1	1	-	-	-	-
Kusma	16	-	-	-	-	-	-	-	1	-	27	-	-	-	1	-	10	-	5	-	-	-	-	-
Akut Bronchit Andre katarrh. Tilfælde	796	10	47	2	86	1	22	-	68	5	434	2	90	-	42	3	516	3	51	1	59	2	38	1
Lungebetændelse	125	17	8	1	15	3	9	-	16	2	86	9	20	2	I3	2	58	10	11	1	16	-	7	2
Pleurit	36	3	12	-	16	-	11	1	11	-	57	-	2	-	-	-	21	2	4	1	4	-	5	-
Gigtfeber	39	1	2	-	1	-	4	-	4	-	22	-	8	-	2	-	25	1	1	-	2	-	1	-
Koldfeber	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	2	-
Diarrhoe (akut) Cholera nostras	280	10	15	2	52	1	12	-	31	5	168	3	44	-	15	1	182	5	21	3	14	-	4	1
Blodgang	36	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	2	-	1	-	30	-	-	-	1	-	2	-
Skjørbug	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	1784	101	97	5	188	6	75	9	143	14	900	19	194	8	142	17	1094	43	110	8	128	13	116	12

de fleste Barselkoner befinde sig; frisk Luft og Vand er næsten det, Almuen er mest bange for i Sygdomstilfælde (H. Holst).

Vandkopper forekom hyppig paa Høstparten i Ørskog, men Læge tilkaldtes ikke.

Skarlagensfeber optraadte paa Gaarden Hellesylt i Sunelven efter et Missionsmøde sammesteds. Sygdommen, der ytrede sig ved voldsom Halsaffektion, blev indskrænket til nogle faa Familier. I indre Romsdal havde Sygdommen i November Aaret forud været i Rød Sogn (Næssets Herred), hvorefter intet Tilfælde forekom før i Begyndelsen af August, da den igjen optraadte i Rød Sogn og senere spredtes til forskjellige Gaarde i alle 3 Sogne af Næssets Herred; den kom ogsaa til nogle Gaarde i Veø Herred. I ytre Romsdal forekom nogle Tilfælde i Frænen og Bolsø, uden at Smitteforholdene kunde udredes. I søndre Nordmøre vedblev Sygdommen i Landdistriktet hele Aaret igjennem med sporadiske Tilfælde, i Regelen af mild Art; i Christiansund steg Tilfældenes Antal i Høstmaanederne og især blandt Arbeiderfamilierne paa Indlandet. Angaaende Smitteforhold ved denne Sygdom anfører Cand. med. Bylæge R. Brodtkorb følgende Observation: En Pige og hendes 2 (uægte) Drengebørn, 4 og 1 Aar gamle, bleve samtidig indlagte paa Sygehuset. Det 4aars gamle Drengebarn led den Gang af en lettere Scarlatina. Alle laa paa samme Stue, strengt isoleret. 1 Maaned efter indlagdes en anden Pige med et ca. halvtaarsgammelt Drengebarn, begge lidende af Syphilis (tubercula mucosa). Barnet velnæret og forøvrigt ved fuldt Velbefindende. Moderen til det skarlagensfebersyge Barn havde, trods strengt Forbud, fundet Anledning til at aflægge en Visit hos de af Syphilis lidende, og 10 Dage efter Indkomsten angrebes det halvtaarsgamle Barn af en heftig Skarlagensfeber, hvorfor saavel Moderen som Barnet blev lagt paa samme Stue som de først ankomne. 4 Dage efter angrebes det aarsgamle Barn af Skarlagensfeber. I Løbet af en Uge døde begge Børn af Sygdommen. — I Sundal kom 7 Tilfælde (1 Dødsfald) under Behandling. Sygdommen kom ind paa den Maade, at en Pige fra en af de ytre Gaarde i Tingvold reiste til Christiansund for at tilse sit skarlagensfebersyge Barn. Hun kom hjem efter en Dags Ophold i Byen, forblev selv frisk, men en 14 Aar gammel Pige, der besøgte Skole, som netop holdtes i samme Hus, fik lidt ondt i Halsen og var upasselig et Par Dages Tid. Hun var Barnepige paa en Nabogaard og de to Børn, hun passede, fik begge nogle Dage efter Skarlagensfeber. Et til af Skolebørnene fik Sygdommen og smittede sine hjemmeværende Sødskende (L. W. Selmer). De i Surendal forekommende Tilfælde vare i Halse Herred. Fra nordre Nordmøre anføres, at Sygdommen fra Juli Maaned forekom hele Høsten udover i de Dele af Distriktet, som ligge nærmest Christiansund — væsentlig Tustern. Paa Grund af dens lette Forløb og endnu mere paa Grund af Folkets udprægede Fatalisme antager Distriktslægen, at de fleste Tilfælde ikke ere komne til hans Kundskab, ligesom ogsaa at hans Forordninger mod Sygdommen, naar det ikke netop gjaldt Medicinen, lød for døve Øren (H. Chr. H. Parelius).

Kighoste. I Ørskogs Distrikt viste sig nogle Tilfælde i Ørskog og Skodje efter Epidemien Aaret forud, udpaa Sommeren optraadte den i Sylte Annex til Vestnæs godartet, saa Lægehjelp kun lidet søgtes. I nordre Søndmøre forekom den i Aarets sidste Halvdel paa de fleste Gaarde i Harhams Herred. I ytre Romsdal vides Sygdommen forekommen i Bø og Frænen, uden at den dog kom under Behandling. I Surendalen var den almindlig udbredt i Rindalen.

Kusma. Fra nordre Søndmøre meddeles, at denne Sygdom i sidste Del af Aaret var temmelig almindelig udbredt. I indre Romsdal skal den have været hyppig i Sommermaanederne blandt Soldaterne paa Sætnæsmoen i Gryten og tildels udover i Sognet; der blev ikke sjelden Testikelhævelse. I Sundal var Syg-

dommen ligeledes meget udbredt, og det syntes, som om den udbredte sig ved Smitte; ogsaa herfra omtales Metastase til Testiklerne.

Lungebetændelse. Af den epidemiske Sygeliste, som ogsaa anført fra de fleste Distrikter, fremgaar, at denne Sygdom var meget sjeldnere end i de nærmest foregaaende Aar.

Diarrhoe og Cholera nostras. Fra Ørskog anføres, at allerede i forrige Aar forekom flere Tilfælde af haardnakket Diarrhoe, der optraadte hist og her, hvad der ligeledes var Tilfældet i dette Aar, indtil Sygdommen udpaa Høsten samlede sig omkring Bunden af Ørskogsviken og i denne tæt bebyggede Grænd antog Karakteren af Epidemi. Den optraadte som betydelig Katarrh af den hele Fordøielseskanal og var i enkelte Tilfælde meget haardnakket, endog med dysenterisk Karakter; 3 ældre Individer bukkede nnder for den. I Sundal — Ulvindeidets Sogn — forekom adskillige mere og mindre alvorlige Tilfælde, ofte forbundne med blodige Udtømmelser.

Af **andre Sygdomme** omtales fra Ørskog 6 Tilfælde af Paralysis essentialis infantilis. Nogle Tilfælde vare lette og helbrededes; et Par efterfulgtes af Lamhed (C. A. Randers).

Fra Sundals Distrikt omtales flere Tilfælde af **Larvers Forekomst under Huden.** Hos en 14 Aar gammel Gut udtoges 4 Larver. 24de Februar blev en udskaaren paa Ryggen, hvor der tæt ved Siden, kort Tid iforveien, var kommen en Larve frem af sig selv. 6te Marts udtoges 1 paa Hovedet og senere endnu en fra indvendige Side af Sædet, hvor den af Lægen var følt 3 Uger iforveien. Han havde fra Tid til anden et Par Timer varende voldsomme, Rheumatisme lignende Smerter, der ophørte, efterat alle Larver vare komne ud. Hos en 9 Aar gammel Pige fandtes fra venstre labium majus tabende sig opover Underlivet en jevn, ufarvet, ikke hed, lidet smertefuld, temmelig fast Svulst, der betingedes af en Larve, som kom frem 12te April paa Skulderen; den siges paa et Døgn at have vandret fra Hoften op paa Skulderen. Hos en 20 Aar gammel Pige kunde Larvens Gang forfølges ind under det ene Bryst, nogle Dage efter var den vandret ind under Skulderbladet, og snart efter blev den trukket ud af det Hul, den netop holdt paa at aabne gjennem Huden paa Skulderen (L. W. Selmer).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe (Urethrit) ville sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilsammen Behandlede.	Fordeling paa Lægedistrikterne.								
		1 Vestre Søndmøre.	4 Ørskog.	5 Nordre Søndmøre.	6 Ytre Romsdal.	7 Indre Romsdal.	8 Søndre Nordmøre.	9 Sundal.	10 Surendal.	11 Nordre Nordmøre.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis	[1]) 64	1	1	11	6	-	40	3	-	2
Gonorrhoe (Urethrit)	94	2	1	33	5	1	44	-	5	3

[1]) Intet Dødsfald udenfor Sygehus.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se Side 172 og 173).

Liste over kro

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	I		II		1	
								Søndmøre Fogderi.		Romsdals og Nordmøre Fogderier.		Vestre Søndmøre.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf
Kronisk Rheumatisme	220	-	3	1	126	107	16	96	-	147	-	29	
Fnat	65	-	8	16	15	8	12	25	-	40	-	6	
Skurv	9	-	2	4	3	-	6	4	-	5		-	
Kjertelsyge	189	2	51	48	5	22	18	75	-	114	2	5	
Rachit	34	-	18	16	-	-	10	10	-	24	-	3	
Simpel Meningit	21	17	4	5	5	6	12	10	9	11	8	2	2
Tuberkuløs Meningit	23	23	13	9	1	-	10	9	9	14	14	4	4
Svindsot	217	73	8	8	80	90	18	78	27	139	46	13	5
Kræft	55	29	-	-	25	28	15	22	11	33	18	4	3
Vatersot og Morbus Brighti	56	17	3	-	20	29	15	24	8	32	9	2	1
Blegsot og Anæmi	626	-	9	66	23	528	18	276	-	350	-	24	
Menstruationsuordener	108	-	-	-	-	108	18	45	-	63	-	9	
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1249	10	20	25	437	575	18	666	4	583	6	78	2
Ormesygdomme	126	-	37	43	14	15	14	55	-	71	-	3	
Drankersygdomme	6	2	-	-	6	-	6	4	2	2	-	1	

[1]) Af Vatersot 8, af Morbus Brighti 9 Dødsfald.

Fnat. Fra vestre Søndmøre anføres, at Sygdommen forekommer ikke ganske sjelden, dog synes den at være i Aftagende; fra østre Søndmøre bemærkes, at den endnu i meget høi Grad er udbredt blandt Befolkningen i Norddalens Sogn; Lægen søges sjelden for den.

Svindsot. Forholdet mellem de af Lægerne opgivne Dødsfald af Svindsot og ialt kjendte Dødsaarsager samt til Dødsfald af de ikke epidemiske Sygdomme vil sees af følgende Tabel (se Side 174).

Fra vestre Søndmøre anføres, at Svindsot, som tidligere synes at have været sjelden i Distriktet, nu optræder hyppigere. Fra Ørskogs Distrikt opgives, at det største Antal af de behandlede Tilfælde ere fra Vestnæs Herred samt Sykelvens Sogn, hvor to Hjem havde leveret 5 Patienter. Sygdommen er forøvrigt sjelden i Distriktet.

Sindssyge. Efter Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes i Aarets Løb 150 Sindssyge, hvoraf 41 paa Asyl. Af de Syge hørte hjemme i vestre Søndmøre 11, i indre Søndmøre 8, i østre Søndmøre 5, i Ørskog 18, i nordre Søndmøre 14, i ytre Romsdal 8, i indre Romsdal 28, i søndre Nordmøre 14, i Sundal 10, i Surendal 15, i nordre Nordmøre 19.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 25 Tangforløsninger, 4 Vendinger og 3 Efterbyrdsoperationer, hvis Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se Side 175).

niske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.																				
2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		
Indre Søndmøre.		Østre Søndmøre.		Ørskog.		Nordre Søndmøre.		Ytre Romsdal		Indre Romsdal		Søndre Nordmøre.		Sundal.		Surendal.		Nordre Nordmøre.		
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	
14	-	10	-	14	-	29	-	23	-	4	-	85	-	3	-	19	-	13	-	
2	-	2	-	10	-	5	-	4	-	-		13	-	12	-	10	-	1	-	
4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	
16	-	-	-	3	-	51	-	9	-	4	-	82	2	8	-	10	-	1	-	
3	-	2	-	2	-	-	-	1	-	6	-	10	-	-	-	6	-	1	-	
2	2	-	-	2	2	4	3	3	1	-	-	4	3	1	1	1	1	2	2	
3	3	-	-	2	2	-	-	1	1	-	-	9	9	2	2	-	-	2	2	
12	3	7	2	17	5	29	12	5	4	10	1	88	23	13	7	19	8	4	3	
6	1	5	3	3	2	4	2	5	3	-	-	11	5	7	4	5	3	5	3	
4	2	3	3	-	-	15	2	6	2	2	-	12	2	2	1	6	3	4	1	
84	-	11	-	15	-	142	-	72	-	38	-	159	-	48	-	19	-	14	-	
10	-	-	-	5	-	21	-	16	-	8	-	26	-	4	-	7	-	2	-	
58	2	31	-	59	-	340	-	55	2	22	-	330	-	40	1	84	1	52	2	
41	-	-	-	2	-	9	-	19	-	5	-	24	-	-	-	21	-	2	-	
-	-	-	-	1	1	2	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	

Af Operationer forøvrigt udførtes 1 Perforation ved Bækkensneverhed efter forgjæves Tangforsøg; Konen ilive. 2 Partus præmaturus artificialis: den ene paa Grund af Barselkrampe (22 Anfald) i 8de Ugemaaned, Konen ilive, Barnet døde 4 Døgn gammelt; — den anden ved Bækkensneverhed hos en Kone, der 4 Gange før var forløst ved Kunsthjelp (Mutilation); under Fødselen udviklede sig et Skulderleie, hvortil Lægen hentedes for sent, saa det ikke lykkedes at gjøre Vending; paa Grund af Konens Svaghed maatte der foretages Mutilation, efter hvilken Konen levede i 18 Timer, da hun pludselig kollaberede og døde efter 1/2 Times Dødskamp.

Tilsammen 35 obstetriciske Operationer hvoraf 4 udførtes i indre Søndmøre, 1 i Ørskog, 5 i nordre Søndmøre, 14 i søndre Nordmøre, 4 i ytre og 3 i indre Romsdal, 3 i Surendal og 1 i nordre Nordmøre Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Opgaver, angivne efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede (se Tabellen Side 176).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 2 191 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 40.7.

I Lægernes Dødslister meddeles nærmere Oplysning om 15 paa Barselseng døde Kvinder, hvoraf 11 døde af Barselfeber, 1 af Dystoki, 1 af Barselkrampe

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Vestre Søndmøre	35	5	50	30	14.3	16.6
Indre —	33	3	6	27	9.1	11.1
Østre —	27	2	9	18	7.4	11.1
Ørskog	40	5	14	26	12.5	19.2
Nordre Søndmøre	65	12	19	46	18.4	26.1
Aalesund	50	9	15	35	18.0	25.7
Landdistrikt	15	3	4	11	20.0	27.3
Ytre Romsdal	68	4	8	60	5.9	6.7
Molde	14	2	2	12	15.0	16.7
Landdistrikt	54	2	6	48	3.5	4.2
Indre Romsdal	23	1	17	6	4.3	16.7
Søndre Nordmøre	125	23	43	82	18.4	28.0
Christiansund	107	22	34	73	20.5	30.1
Landdistrikt	18	1	9	9	5.5	11.1
Sundal	45	7	8	37	15.5	18.9
Surendal	46	8	13	33	17.4	24.2
Nordre Nordmøre	35	3	12	23	8.6	13.0
Romsdals Amt	542	73	154	388	13.4	18.8
Deraf i Byer	171	33	51	120	19.3	27.5
— - Landdistrikt	471	40	103	268	8.5	10.8

og 1 af Peritonit. 1 Kone, hos hvem der var forliggende Moderkage, døde under forgjæves Vendingsforsøg uforløst.

De hyppigste **Dødsaarsager** vare (se Tabellen Side 176).

Veirliget. Vinteren var meget kold og usædvanlig snefuld. Vaaren kom sent. Sommeren var god og varm. Torskefiskeriet slog godt til, Sildefisket gav derimod lidet Udbytte.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra vestre Søndmøre omtales de hygiæniske Forhold i flere Henseender som lidet tilfredsstillende, specielt staar Almuen meget tilbage med Hensyn til Renlighed og Madstel. Fødemidlerne blive daarligt behandlede, Fisken, som udgjør en væsentlig Del deraf, bliver gjerne lidet saltet, saa den bliver sur, Melspiserne ere ofte forlidet kogte og de almindelig brugte Hellekager meget ofte halv raa. Renligheden staar meget lavt; naar et Stykke Tøi eller andet Husgeraad er vadsket over eller blot skyllet med koldt Vand, ansees det for rent. Visselig findes mange Undtagelser, og i Ulvstens Prestegjeld og tildels i Vanelven synes der at være bedre Husstel og Lyst til

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Efterbyrds-operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.
	lev.	død.	lev.	død.	lev.	lev.	død.	lev.
Utilstrækkel. ell. smertefulde Veer	16	[1]) 1	[3]) 14	3	1	1	-	-
Bækkensneverhed	-	[1]) 1	-	1	-	-	-	-
Ansigtsleie	-	[1]) 1	-	1	2	1	1	-
Skjævt Isseleie	1	-	-	1	-	-	-	-
Haand ved Siden af Hovedet	1	-	1		-	-	-	-
Emphysem paa Halsen hos den Fødende	1	-	1	-	-	-	-	-
Foroverhængende Underliv	1	-	-	1	1	-	1	-
Peritonit	-	[2]) 1	[4]) 1	-	-	-	-	-
Fare for Fostrets Liv	1	-	1	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse i 8 og 14 Timer efter Fødselen	-	-	-	-	-	-	-	2
Sammenvoxning til Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	21	4	18	7	4	2	2	3
	25		25			4		

[1]) Død af Barselfeber. [2]) Død af Peritonitis. [3]) Et Barn døde 14 Timer og et 5 Dage efter Fødselen. [4]) Døde 4 Dage gammelt af Rosen.

fremdeles at forbedre det, hvori de bedre økonomiske Kaar i Ulvsten har en stor Del. Husene ere fordetmeste noksaa gode, paa en stor Del større Gaarde har der været Udskiftning og Udflytning, og de ny opførte Huse ere almindelig rummelige og gode, men Almuen har ikke Sands for at gjøre sine Boliger hyggelige. Det er især Kvindekjønnet, som staar tilbage med Hensyn til Sandsen for forbedret Husstel. En Ting, der ogsaa virker meget hindrende for Fremskridt, er en gjennemgaaende Ængstelighed for, at Andre skal faa Anledning til at gjøre Bemærkninger over, at man paa nogen Maade vil udmærke sig fremfor det Almindelige (H. Holst). I Ørskogs Distrikt skal de hygiæniske Vilkaar i mangt og meget skride frem til det bedre. I Meget staar Befolkningen dog ogsaa tilbage, baade Oplysningen, Renlighed og Moralitet lader meget tilbage at ønske. Hvad Renlighed med egen Person og Bolig angaar, staar Vestnæs Prestegjeld øverst og Sykelvens Sogn af Ørskog Prestegjeld lavest. De mislige sanitære Forhold, hvad Boligernes Renlighed angaar, i Sykelven opveies dog for en Del derved, at her i høiere Grad end i Distriktets øvrige Sogne de gamle Spærrestuer ere bevarede. Det er beklageligt, at Spærrestuerne skulle vige Pladsen for de uhygiæniske Loftstuer, men Vedspørgsmaalet er her det dominerende. — Fra ytre Romsdal udtales, at de hygiæniske Forhold lade meget tilbage at ønske. Det er altfor almindeligt, at man stuver sig sammen i et eneste Værelse, selv om man har flere, og dette tjener til Sove-, Spise- og Arbeidsværelse for alle Slags Arbeide, især i Vintertiden. Tildels er Melken opstillet i Hylder i samme Rum. Renligheden er ikke stor, Affaldsdynger lige udenfor Indgangsdøren er et almindeligt Syn. Ikke ualmindeligt er det, at Kreaturer huses i

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte[1])	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn[1])	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.	Drab.
Vestre Søndmøre	348	144	28	-	1	5	2	-	-
Indre —	233	103	26	1	2	16	1	-	-
Østre —	182	71	13	-	2	6	1	-	-
Ørskog	317	117	19	2	2	11	5	-	-
Nordre Søndmøre	503	187	47	4	2	15	24	1	-
Aalesund	225	78	19	2	2	6	16	-	-
Landdistrikt	278	109	28	-	-	-	8	-	-
Ytre Romsdal	419	185	32	-	2	19	6	2	-
Molde	50	41	4	-	-	2	-	1	-
Landdistrikt	369	144	28	-	-	-	-	1	-
Indre Romsdal	322	139	25	6	3	8	11	-	-
Søndre Nordmøre	697	276	51	5	5	19	11	3	1
Christiansund	332	138	29	2	2	12	5	2	1
Landdistrikt	365	138	22	-	3	-	6	1	-
Sundal	162	59	11	-	-	2	1	1	-
Surendal	241	111	13	1	-	7	3	-	1
Nordre Nordmøre	273	114	19	-	1	5	2	1	-
Romsdals Amt	3697	1506	284	19	20	113	67	8	2
Deraf i Byer	607	257	52	4	4	20	21	3	1
— - Landdistrikt	3090	1249	232	15	16	93	46	5	1

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Dødsaarsager.

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Landdistrikterne.
Svindsot	73	33	40
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	44	15	29
Skarlagensfeber	33	11	22
Lungebetændelse	32	18	14
Alderdomssvaghed	30	9	21
Kræft	29	7	22
Spedalskhed	29	-	29
Diarrhoe og Cholera nostras	21	6	15
Akut Bronchit	18	3	15
Typhoidfeber	16	5	11

Kjældere under Beboelsesrum, fornemmelig hos Husmænd. Undtagelser herfra ere dog ikke sjeldne, hvor den økonomiske Stilling er bedre, og især i Bolsø. Forhaabentlig vil det blive bedre, naar man kan faa vedtaget Sundhedsforskrifter, hvilket hidtil kun har lykkedes for Sandø og iaar for Bolsø. I Akerø og Frænen ere vistnok Sundhedsforskrifter gjentagne Gange vedtagne af Sundhedskommissionerne, men strax igjen kasserede af de samme Folk, naar de have optraadt som Herredsstyrelse. Ædrueligheden er mindre end ønskelig, dog er det vel sjeldent, at Brændevin nydes i Hjemmet til dagligt Brug, men paa Byreiserne og ved Udrustningen til og Hjemkomsten fra Fiskerierne gaar det ofte stormende til, og Moldes Brænvinshandlere gjøre da gode Aftærer. I Landdistriktet er nu ingen Brændevinshandel. Almuens økonomiske Stilling er mindre god, end den har været, overalt klages over Pengemangel.

Om **Kvaksalveri** bemærker Distriktslægen i Ørskog Følgende: Kvaksalveriet florerer i Søndmøre. Her findes mere eller mindre berømte Kvaksalvere i hvert Distrikt, foruden at Folket søger til de længere borteværende Størrelser, navnlig Garberg (den yngre). Patienterne gaa fra Kvaksalver til Læge, fra Læge til Kvaksalver uden Forskjel, og en enkelt af disse benævnes ogsaa Doktor. Igler ere her i Distriktet i stor Anseelse, hvortil for en Del bidrager, at der paa Gaarden Haaheim findes et Igletjern, hvis Igler staa i stor Anseelse. I Sykelven huggede en Kvaksalver i den Tro, at han havde «en Svul» for sig, med Sneppert Hul paa et indeklemt Brok hos en ældre Kvinde og skaffede hende derved en Stercoralfistel. Skjønt Indeklemningen ikke var mange Dage gammel, var der allerede foregaaet saa stærke Tillodninger, at intet af Tarmindholdet kom i Bughulen. Fistelen tilhelede under passende Behandling forholdsvis snart.

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	17	1298	54	2812	14 [6]
Vestre Søndmøre	1	47	6	335	-
Indre —	1	34	4	138	-
Østre —	1	12	?	193	-
Ørskog	1	29	4	249	1
Nordre Søndmøre	2	463 [2]	? [5]	380	1
Ytre Romsdal	2	86 [3]	6	319	1
Indre —	1	36	10	159	2
Søndre Nordmøre	2	410 [4]	11	433	4
Sundal	1	59	7	155	-
Surendal	4 [1]	70	1	269	4
Nordre Nordmøre	1	52	5	182	1

[1]) En i Ørkedalsøren i søndre Trondhjems Amt boende Læge er Fattiglæge i Rindalen. [2]) Deraf 427 Sygdomstilfælde mellem Fattige i Aalesund. [3]) Deraf 39 Fattige i Molde. [4]) Deraf 350 Sygdomstilfælde blandt Fattige i Christiansund. [5]) «Flere» Møder i Aalesund. [6]) Hvoraf 4 Syns- og Obduktionsforretninger, 2 Synsforretninger og 8 Undersøgelser og Erklæringer.

Af **Sygehuse** har Amtet et Sygehus ved Molde, Reknæs Pleiestiftelse for Spedalske sammesteds samt Aalesunds og Christiansunds kommunale Sygehuse.

XVI. Søndre Trondhjems Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		143.75	116 804	40	2	40	34
1. Trondhjems Stadsfysikat	Trondhjem, Kjøbstad	0.26	22 152	20	2	9	-
2. Strinden		5.90	13 356	[1]) 5	-	4	3
	Strinden	2.70	7 879	4	-	2	1
	Klæbbu	1.90	1 548	-	-	1	1
	Bynæsset	0.60	2 046	-	-	1	1
	Leinstranden	0.40	1 091	-	-		
	Budviken	0.30	792	-	-	-	-
3. Selbu	Selbu	19.60	5 633	1	-	2	2
4. Røros [2])		17.90	5 190	2	-	2	3
	Røros med Bergstaden	12.30	1 903	-	-	-	2
	Røros		1 635	2	-	1	-
	Aalen	5.60	1 652	-	-	1	1
5. Guldal		23.35	14 255	2	-	5	7
	Melhus	1.94	3 160	-	-	-	-
	Høilandet	1.21	1 247	-	-	-	-
	Horg	2.30	2 445	1	-	-	-
	Støren	5.60	2 756	1	-	-	-
	Soknedalen	3.30	1 980	-	-	-	-
	Singsaas	5.40	1 757	-	-	-	-
	Holtaalen	3.60	910	-	-	-	-
6. Opdal [3])		20.70	5 133	1	-	2	1
	Opdal	18.90	4 311	1	-	2	1
	En Del af Rennebu (søndenfor Vangsgraven)	1.80	822	-	-	-	-

[1]) Distriktslægen bosat i Trondhjem. [2]) Til Røros Distrikt hører endvidere af Tolgens Herred i Hedemarkens Amt en Del (238 Indb.), der hører til Røros Prestegjeld, hvorefter Lægedistriktet indbefatter noget over 17.90 n. □ Mil, med 5 428 Indb. [3]) Til Opdals Distrikt henhører derhos Indset Annex (1.50 n. □ Mil, med 573 Indb.) til Kvikne af Hedemarkens Amt, hvorefter Lægedistriktet indbefatter 22.20 n. □ Mil, med 5 706 Indb.

(Forts). Lægedistrikt.	Tilsvarende Herred, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
7. Orkedal		14.40	15 617	3	-	6	5
	Børsen	2.00	3 711	-	-	2	1
	Orkedal	4.00	6 574	3	-	2	2
	Meldalen	4.60	3 427	-	-	1	1
	Rennebu (den til Opdals Distrikt hørende Del fraregnet)	3.80	1 905	-	-	1	1
8. Hiteren [1]		7.30	8 421	1	-	2	2
	Hiteren	7.30	4 469	1	-	1	1
	Frøien		3 952	-	-	1	1
9. Hevne [2]	Hevne	9.00	4 799	1	-	2	1
10. Ytre Fosen		7.70	8 768	2	-	2	3
	Bjugn	3.80	4 190	-	-	1	1
	Ørlandets Hovedsogn af Ørlandet	1.00	3 175	2	-	1	1
	Jøssunds Sogn af Aafjord	2.90	1 403	-	-	-	1
11. Indre Fosen		6.30	7 009	1	-	2	2
	Stadsbygden	2.10	1 901	-	-	1	-
	Rissen	3.30	3 837	1	-	1	1
	Værnæs Sogn af Ørlandet	0.90	1 271	-	-	-	1
12. Nordre Fosen		11.40	6 471	1	-	2	5
	Bjørnør	6.40	4 237	1	-	1	4
	Aa Hovedsogn af Aafjord	5.00	2 234	-	-	1	1

[1]) & [2]) Ved kongl. Resol. 7de Marts 1878 blev søndre Fosens Distrikt delt i Hiterens og Hevne Distrikter, hvilken Deling traadte i Kraft den 29de Mai 1879.

Sundhedstilstanden omtales fra Strindens og Selbu Distrikter som mindre god, men sees i flere andre Distrikter at have været endog mere end almindelig god. I Sammenligning med det foregaaende Aar viser især Kighoste sig at have betydelig aftaget, men derimod have akute katarrhalske Sygdomme, Gigtfeber, Typhoidfeber og diphtherisk Svælgbetændelse tiltaget.

Dødeligheden. I 1879 var de Dødes Antal efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede 1 785 eller 14.64 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (121 926).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 180 og 181).

I søndre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for												
	Behandlede.	Deraf Døde.	•	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Exanthematisk Typhus	5	-	5	-	-	-	1	3	-	-	-	1	-	-	-
Typhoidfeber	211	23	209	10	7	5	18	14	8	7	9	21	54	37	19
Cerebrospinal-Meningit	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	32	7	32	1	4	2	4	5	4	1	2	4	1	3	1
Vandkopper	77	-	77	9	1	5	8	7	17	8	3	1	6	3	9
Skarlagensfeber	308	51	308	45	34	40	39	21	28	20	12	10	26	18	15
Rødlinger	11	-	11	-	4	4	-	-	2	-	-	1	-	-	-
Rosen	43	1	43	1	3	7	8	5	2	2	5	3	3	1	3
Kighoste	143	9	137	21	4	1	4	7	13	16	13	15	8	9	26
Diphtherisk Svælgbet.	44	1	44	2	8	10	4	-	1	1	4	-	-	2	12
Strubehoste	8	2	8	-	1	1	2	-	-	-	1	-	-	2	1
Kusma	35	-	35	4	2	5	4	10	6	-	2	1	-	1	-
Akut Bronchit. Andre katarrh. Tilf.	3559	26	3557	366	321	284	330	357	323	190	139	223	318	356	350
Lungebetændelse	422	54	422	46	41	41	42	46	27	31	17	26	35	37	33
Pleurit	110	7	110	3	8	10	5	14	13	7	8	8	12	10	12
Gigtfeber	161	5	161	19	18	17	30	8	18	11	6	3	14	8	9
Diarrhoe (akut). Cholera nostras	1251	39	1251	69	59	54	70	58	79	90	266	210	119	86	91
Blodgang	21	-	21	-	6	2	1	3	1	1	3	1	2	1	-
Skjørbug	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Tilsammen	6444	226	6434	596	521	489	570	558	542	386	490	529	598	574	581

(Forts.)

	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.																					
			1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Behandlede.	Deraf Døde.	Trondhjems Stads-fysikat.		Strinden.		Selbu.		Røros.		Guldal.		Opdal.		Orkedal.		Hiteren[1]).		Hevne.[2])		Ytre Føsen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	212	24	114	10	25	2	25	4	8	2	9	-	1	-	5	3	3	-	1	1	16	1	3	-	2	1
Cerebrospinal-Meningit	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	35	10	5	3	2	1	-	-	7	-	-	-	1	-	6	2	2	1	-	-	7	2	3	1	2	-
Vandkopper	77	-	62	-	5	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	4	-	-	-
Skarlagensfeber	315	58	32	6	118	17	43	9	-	-	23	4	-	-	81	16	-	-	-	-	5	3	-	-	13	3
Rødlinger	11	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Rosen	43	1	5	-	-	-	2	1	8	-	2	-	6	-	7	-	1	-	-	-	8	-	2	-	2	-
Kighoste	144	10	98	9	-	-	14	-	14	-	6	-	2	-	8	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Diphtherisk Svælgbet.	44	1	35	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	8	2	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	35	-	10	-	1	-	-	-	20	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrh. Tilfælde	3562	29	2503	22	24	1	29	1	245	-	39	-	54	-	283	2	15	1	13	-	158	2	134	-	65	-
Lungebetændelse	428	60	164	23	29	3	4	-	37	4	50	9	23	3	22	2	15	1	4	1	30	3	42	10	8	1
Pleurit	111	8	44	4	2	-	2	-	7	-	15	2	4	-	24	1	-	-	-	-	9	-	3	-	1	1
Gigtfeber	162	6	78	3	4	-	-	-	26	-	13	1	1	-	21	-	1	1	1	-	12	-	1	-	4	1
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	1253	41	962	36	25	1	8	-	89	-	41	-	16	2	24	-	4	1	12	-	45	1	15	-	12	-
Blodgang	21	-	18	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	6469	251	4137	120	236	25	127	15	475	6	200	16	112	5	483	27	42	5	40	2	298	12	210	11	109	7

[1]) & [2]) Se Anmærkningen 1 og 2 Pag. 179.

Exanthematisk Typhus forekom i ytre Fosens Distrikt paa en Gaard i Bjugn, hvor 5 Individer angrebes, hvoraf fire i en Familie; Sygdommens Oprindelse var ubekjendt; det Hus, hvor det første Tilfælde optraadte, var lidet og overbefolket.

Typhoidfeber var ikke lidet mere udbredt end Aaret forud, navnlig i Trondhjem, hvor der forekom over dobbelt saamange Tilfælde som i 1878. Inden Strinden viste de første Tilfælde sig i Marts, og Sygdommen udbredte sig i de følgende Maaneder til Aarets Slutning; nogen bestemt Overførelse af Smitte kunde ikke paavises, men henimod Slutningen af det foregaaende Aar var Sygdommen tilstede paa enkelte Gaarde i Distriktet. Den optraadte mildt, var hyppigst i Hlade Sogn, kun enkelte Tilfælde forekom i Bynæssets Prestegjeld og Leinstrandens Annex. I Selbu viste Sygdommen sig i April paa Gaarden Baarset i den østlige Del af Bygden; i det først angrebne Hus hensygnede 4 Personer, 1 Voxen og 3 Børn, hvoraf 1 døde. Herfra udbredte den sig til de omliggende Gaarde og Pladse; ligeledes forekom 1 Tilfælde i Floren og 1 i Tydalen (begge efter Smitte, den sidste fra Meraker) samt 3 paa Gaarden Aftret i den vestlige Del af Bygden (ukjendte Smitteforhold). I Røros Distrikt optraadte 1 sporadisk Tilfælde i Aalen, 1 i Brækken Kapelsogn importeret fra Sverige og 2 sammenhængende Tilfælde i Bergstaden efter oprindelig Smitte fra Os, hvor der paa 3 Steder optraadte 4 Tilfælde, som alle havde indbyrdes Sammenhæng. I Guldals Distrikt viste sig 5 Tilfælde som Fortsættelse af en mindre Epidemi, som i Slutningen af 1878 mærkedes væsentlig paa Gaarden Rogsta i Støren Sogn; derfra blev Smitten ved en Arbeider bragt til Gaarden Røsbjørgen, hvor der forekom 2 Tilfælde; de øvrige Tilfælde vare sporadiske, 3 i Sokndalen og 1 i Støren. For det sidste Tilfældes Vedkommende oplyses, at der i den Syges Hjem omtrent et Aar forud havde været et Dødsfald af Typhoidfeber. Det ene Tilfælde i Opdal stod i Forbindelse med de sidst i 1878 anmeldte og indtraf paa Nabogaarden; hermed standsede denne Epidemi, hvorunder Ingen døde. I Orkedals Distrikt optraadte den ondartet med en liden Epidemi i en afsides Plads paa Gjetestranden i Børsen, hvor af 3 Sødskende de 2 døde. Af de fra Hiterens Distrikt i 1ste Halvaar behandlede Tilfælde forekom 2 i et Hus i Hevne. I ytre Fosens Distrikt iagttoges i Midten af November 4 Tilfælde i to nærliggende Gaarde paa Storfosen og omtrent samtidigt 3 Tilfælde paa to nærliggende Gaarde i Skjørn; Sygdommen var sandsynligvis importeret til Storfosen fra Trondhjem og til Skjørn ved fremmede Sildefiskere. Paa Storfosen udbredte ikke Sygdommen sig videre inden Aarets Udgang, men i Skjørn til 2 andre Gaarde, idet Smitten tydelig kunde forfølges. I indre Fosen optraadte den i et enkelt Hus i Stadsbygdens Sogn, sandsynligvis indført fra Trondhjem. I nordre Fosen viste den sig i Januar paa Handelsstedet Besaker i det nordlige Bjørnør hos 2 Tjenestepiger i samme Hus.

Af **Vandkopper** omtales at have forekommet flere lette Tilfælde i Annexet Lønset i Opdals Distrikt samt mange i Hevne Distrikt. Sygdommen optraadte hos en 23 Aar gammel Mand med heftig Feber og gjentagne Udslag af Vesikler med tildels blodigt Indhold og ledsaget af større, flade, ødematøst ophovnede, skarpt begrændsede Hudpartier over hele Legemet, hvilken Tilstand vedvarede 5—6 Dage.

Skarlagensfeber var i Aftagende i Trondhjem og i nordre Fosens Distrikt, medens der fra Strindens og Selbu Distrikter anmeldtes et større Antal Tilfælde end Aaret forud. I Strindens Distrikt forekom den som en Fortsættelse af foregaaende Aars Epidemi, men mere ondartet, fornemmelig i Bynæssets Herred, hvor den vedvarede hele Aaret. Sygdommen udbredte sig over hele Sognet fra Gaard til Gaard, især til de elendige Husmandspladse, hvor Urenlighed og Ligegyldighed mod Smitte begunstigede dens Udbredelse og bidrog til dens ondartede

Optræden (A. Berg). I Strindens Herred opkom en liden Epidemi ved Import fra Stjørdalen, 10—12 angrebes og fik samtlige Gulsot dels under selve Sygdommen dels i Reconvalescentsen; et Barn døde formentlig under cholæmiske Symptomer, en Patient havde ved Lægens Ankomst fuldt udviklet Cholæmi, men kom sig (H. Jenssen). I Selbu Distrikt optraadte den paa Skydsskiftet Udhus i Floren, udbredte sig videre og viste sig temmelig ondartet med hydropiske Tilfælde, gangrænøse Halsaffektioner, Pneumonier etc. Fra Floren udbredte den sig til et Par af de nærmeste Gaarde i Tydalen og til en Gaard i Selbu (Afstanden paa begge Kanter ca. 12 Kilometer). I April viste den sig i den modsatte Ende af Bygden paa Gaarden Langli med et enkeltstaaende Tilfælde. I September dukkede den op paa Gaarden Draxen ved Selbusøen nær Grændsen af Klæbbu efter Smitte fra den nærmest liggende Husmandsplads i Klæbbu, hvor et Barn var død af Sygdommen. I ytre Fosens Distrikt optraadte den ogsaa iaar kun i Bjugn og skyldtes Smitte fra de i forrige Aar i samme Sogn angrebne Gaarde; Sygdommen havde vistnok et ondartet Forløb, men kun faa angrebes. I nordre Fosens Distrikt vedvarede den fra foregaaende Aar i Januar og Februar i Roan Sogn i Bjørnør.

Kighoste var stærkt aftagende. I Guldals Distrikt sees den at have været i nogen Grad udbredt, den optraadte godartet og viste sig især i Vintermaanederne. Fra Opdals Distrikt oplyses, at der kun kjendes 2 Tilfælde i Rennebu Herred, hvor den i 1878 gik epidemisk; den kom ikke til Opdal, men gik over Indset til Kvikne.

Diphtherisk Svælgbetændelse var iaar noget hyppigere, især i Trondhjems Stadsfysikat. I Hevne Distrikt optraadte den ved Aasfjorden og ved de ytre Dele af Hevnefjorden i December særdeles mildt. I to Familier, hvor Sygdommen kom under Behandling, optraadte den nogenlunde samtidigt hos de fleste Individer baade Voxne og Børn.

Af **akut Bronchit** opgives 28 Dødsfald og af **Laryngit** 1.

Lungebetændelse. Dødeligheden blandt de Behandlede var 12.8 pCt. Fra indre Fosens Distrikt oplyses, at der i samme Hus indtraf samtidig 3 Tilfælde, de øvrige optraadte enkeltvis.

Cholera nostras. Fra ytre Fosen berettes et Tilfælde, hvor Sygdommen angreb en Pige paa 17 Aar under Vogtningen af Kreatur; hun døde 5 Timer efter Sygdommens Begyndelse; Obduktion negtedes.

Typhlitis stercorea omtales at have været forholdsvis meget hyppig i Hevne Distrikt i sidste Halvdel af Aaret, og kom i det Hele 11 Tilfælde (hos 10 Mænd, 1 Kvinde, alle Voxne) under Behandling; ingen døde. Som Aarsagsmomenter antages af vedkommende Læge foruden Forkjølelse Brugen af grovmalet Havremel, der indeholder en Mængde Saaer (Fliser af Skallet).

Epidemisk Conjunktivit optraadte i Trondhjems Tugthus og spredte sig udover hele Anstalten; den viste sig meget haardnakket, idet den oftere gik over i en kronisk Tilstand.

Veneriske Sygdomme. De udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe (Urethrit) ville sees af følgende Tabel (se næste Side).

I Trondhjem bleve ialt 25 prostituerede Fruentimmer regelmæssig visiterede; 18 Gange foretoges Indlæggelse paa Sygehus (for Leucorrhoe 7, primær Syphilis 1, secundær Syphilis 6 og for mistænkelige Tilfælde 4).

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se Side 184 og 185).

Fnat anføres neppe at forekomme saa hyppig i Selbu Distrikt, som det tidligere var antaget.

Svindsot. Forholdet mellem de af Lægerne opgivne Dødsfald af Svindsot til ialt kjendte Dødsaarsager samt til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme vil sees af følgende Tabel (se Side 186).

Liste over kro-

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	1 Trondhjems Stadsfysikat.		2 Strinden.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	318	-	3	3	155	134	25	121	-	5	-
Fnat	55	-	16	22	6	4	13	10	-	3	-
Skurv	11	-	1	2	3	1	4	5	-	-	-
Kjertelsyge	387	3	147	165	10	32	28	188	2	4	1
Rachit	60	-	35	25	-	-	13	12	-	-	-
Simpel Meningit	29	20	4	7	7	3	10	6	6	-	-
Tuberkuløs Meningit	33	24	11	12	1	2	14	19	11	3	3
Svindsot	434	154	3	13	176	177	30	225	83	11	4
Kræft	100	49	-	-	34	54	22	38	18	3	1
Vatersot og Morbus Brighti	107 [1]	24	3	2	45	42	25	33	4	6	2
Blegsot og Anæmi	616	1	10	57	40	483	29	247	1	13	-
Menstruationsuordener	190	-	-	-	-	169	28	75	-	-	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1545	8	43	47	595	783	32	392	-	10	1
Ormesygdomme	120	-	49	47	12	2	18	53	-	3	-
Drankersygdomme	32	4	-	-	20	1	10	26	3	1	1

[1]) Vatersot 12, Morbus Brighti 12.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilsammen Behandlede.	Antal Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Trondhjems Stadsfysikat.		2 Strinden.		3 Selbu.	4 Røros.	5 Guldal.	6 Opdal.	7 Orkedal.	8 Hiteren.	9 Hevne.	10 Ytre Fosen.		11 Indre Fosen.	12 Nordre Fosen.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.
Syphilis	160	4	101	2	9	19	1	7	3	3	2	1	6	1	5	3	1	
Gonorrhoe, Urethrit.	242	-	195	-	6	2	3	4	3	6	4	3	10	-	2	4	-	

Med Hensyn til de fra Trondhjem meddelte Opgaver over Dødsfald af Svindsot oplyser Stadsfysikus, at disse i de sidste 4 Aar kan ansees for mere

.niske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.																			
3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
Selbu.		Røros.		Guldal.		Opdal.		Orkedal.		Hiteren.		Hevne.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
-	-	36	-	18	-	31	-	3	-	5	-	12	-	61	-	8	-	18	-
1	-	12	-	5	-	-	-	10	-	-	-	-	-	8	-	5	-	1	-
-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	-	62	-	14	-	22	-	39	-	-	-	2	-	34	-	7	-	6	-
-	-	22	-	10	-	5	-	5	-	-	-	1	-	5	-	-	-	-	-
1	1	5	2	4	2	2	-	6	5	1	1	-	-	-	-	3	3	1	-
1	-	1	1	2	2	1	1	-	-	1	1	-	-	4	4	1	1	-	-
3	3	25	9	32	6	37	11	60	16	5	4	3	-	22	10	6	5	5	3
3	3	9	6	14	4	3	2	5	1	6	2	4	1	10	7	4	3	1	1
5	1	11	2	1	1	5	1	23	5	4	1	1	1	5	2	9	3	4	1
6	-	52	-	30	-	56	-	72	-	3	-	31	-	68	-	33	-	5	-
1	-	15	-	23	-	6	-	26	-	4	-	3	-	25	-	8	-	4	-
53	-	283	-	71	-	106	-	173	3	23	1	20	-	224	-	77	2	113	1
4	-	23	-	9	-	-	-	16	-	1	-	-	-	11	-	-	-	-	-
-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-

fuldstændige end tidligere. De ætiologiske Momenter ere formentlig omtrent de samme som i andre store Byer; dog antages det, at Trondhjems haarde Klima medfører endmer et Liv inden fire Vægge og deraf betingede skadelige Indflydelser saavel direkte paa Respirationsveiene som paa Fordøielsen og Bloddannelsen, og selvfølgelig gaar dette mest udover Kvinden. Fra Guldals Distrikt (Støren) oplyses, at i de allerfleste Tilfælde kunde paavises Svindsot i Slægten; en 39 Aar gl. Kone af frisk Slægt havde aldrig været syg før i Slutningen af 1878, efterat hun i omtrent $^3/_4$ Aar havde pleiet en ældre phthisisk Kvinde (I. v. d. L. Parelius) Fra Orkedals Distrikt berettes, at Svindsot er den Sygdom, som frygtes mest der; Sygeantallet er Aar for Aar i Tiltagende; for 33 Aar siden var Mandkjønnet mere udsat for Sygdommen, hvilket nu synes omvendt; Klædedragten har siden den Tid betydelig forandret sig for Kvinden; der bruges nu tynde udenlandske Stoffe med daarlig Underklædning, hvilket giver Anledning til hyppig Forkjølelse (M S. L. Hartmann). I Hevne skal Sygdommen ikke være hyppig.

Blegsot Fra Trondhjem klages i Anledning af denne Sygdom over den lange Skoletid for Skolepiger og over Overlæsselse ved Hjemmearbeide fra Skolen. I Hevne omtales den ligesom Kardialgi og kronisk Gastrit som forholdsvis hyppig; som Aarsager nævnes den ensartede og mindre kraftige Føde, men fornemmelig de usunde, trange Boliger med liden Luftvexel og Kogning af Mad og Tørring af Klæder i Beboelsesrummet, ligesom ogsaa overdreven Brug af Tobak.

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Trondhjems Stadsfysikat..	422	83	120	302	19.7	27.5
Strinden	80	4	25	55	5.0	7.3
Selbu	32	3	15	17	9.4	17.6
Røros	52	9	6	46	17.3	19.6
Guldal	46	6	16	30	13.0	20.0
Opdal	36	11	5	31	30.6	35.5
Orkedal	79	16	27	52	20.3	30.8
Hiteren	37	4	5	32	10.8	12.5
Hevne	13	-	2	11	-	-
Ytre Fosen	55	10	12	43	18.2	23.3
Indre —	52	5	11	41	9.6	12.2
Nordre —	30	3	7	23	10.0	13.0
Søndre Trondhjems Amt	934	154	251	683	16.5	22.5
Deraf i Byer	422	83	120	302	19.7	27.5
— - Landdistrikt	512	71	131	381	13.9	18.6

Fra ytre Fosens Distrikt omtales 5 Tilfælde af Herpes Zoster (voxne Kvinder) og 2 hurtig og dødelig forløbende Tilfælde af Spinalmeningit (yngre Mænd).

Østrus. I Juli behandledes i ytre Fosen en 11aarig Gut for en Affektion af Næsens Slimhinde foraarsaget ved en Østruslarve.

En betydeligere Misdannelse omtales fra Røros Distrikt hos et mandligt, forresten udviklet Foster, som manglede den hele Bugbedækning og Brystbedækning med en Del af Costæ paa venstre Side samt venstre Underextremitet; det levede i 40 Minuter, hvorunder det blottede Hjertes Bevægelse iagttoges (B. M. Müller).

Sindssygdom. Af Sindssygdom opføres 6 Dødsfald. For Amtskommunens Regning forpleiedes i 1879 173 Sindssyge, hvoraf 68 i Asyler; 36 vare hjemmehørende i Strindens, 9 i Røros, 26 i Guldals, 14 i Opdals, 32 i Orkedals, 12 i Hiterens, 5 i Hevne, 13 i ytre Fosens, 7 i indre og 19 i nordre Fosens Distrikt.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 28 Tangforløsninger, 8 Vendinger, 3 Udtrækninger ved Bækkenendefødsel og 4 Efterbyrdsoperationer, hvilke Operationers Indikationer og Udfald ville sees af følgende Tabel (se næste Side).

Endvidere udførtes 1 Embryotomi hos en IIpara med nogen Bækkensneverhed og forsømt Tverleie; Fostret afdøet, Fremfald af Navlesnor og høire Arm, Ryggen fortil; det extraheredes efter Exvisceration og Overklipning af Columna; Konen ilive (ved 1ste Barselseng besværlig Fødsel af dødfødt Foster).

Ialt 44 obstetriciske Operationer, hvoraf 19 i Trondhjems Stadsfysikat, 5 i Selbu, 2 i Røros, 4 i Guldals, 1 i Opdals, 2 i Orkedals, 2 i Hiterens, 5 i ytre Fosens og 4 i indre Fosens Distrikter.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.					Udtrækning ved Bækkenendefødsel.			Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.			Børn.		Mødre	Børn.		Mødre.
	lev.	uopg. Udf.	lev.	død.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer .	11	3	11	[1]) 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	5	2	5	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Stort Fosterhoved . . .	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseføds el med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Afkræftelse af den Fødende [2])	(1)	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	
Arinddragninger i Skeden	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tverleie	-	-	-	-	2	-	2	2	2	-	-	-	
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	
Bristning af Livmoderen	-	-	-	-	-	[3]1	-	-	1	-	-	-	-
Bækkenendefødsel . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Afdøet Foster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Tilbageholdelse af Efterbyrd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Uopgiven Indikation . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	23	5	20	8	5	1	2	2	6	3	1	2	4
	28		28		8			8		3	3		4

[1]) Alle tidligere afdøde og to forraadnede, deraf en 2den Tvilling (1ste ved Naturens Hjelp). [2]) Tvillingfødsel, 1ste Tvilling ved Tang, 2den ved Vending. [3]) Døde 5 Dage efter af Peritonit.

Uforløst døde i ytre Fosens Distrikt en 38aarig Flerfødende, formentlig af Ruptura uteri; Tang blev to Gange anlagt, men paa Grund af Uro og Smerte under Traktionerne maatte Lægen afstaa fra videre Forsøg.

Jordemoderhjelpen. I Strindens Distrikt benyttes de ansatte Jordemødre mere regelmæssig end før, ligesaa i Selbu Hovedsogn, i Tydalen derimod endnu meget lidet. Af 208 Fødsler i Stadsbygdens Prestegjeld (indre Fosens Distrikt) benyttedes Jordemoderhjelp i 99, hvoraf:

Isseleie	89
— med Panden fortil	5
Ansigtsleie	2
Bækkenendeleie	2
Tverleie	1

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Opgaver, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede:

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte [1]).	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.
Trondhjems Stadsfysikat	745	456	99	4	4	26	9	1
Strinden	386	222	46	2	-	10	5	3
Selbu	162	78	17	2	1	6	2	1
Røros [2])	145	66	7	2	-	5	1	-
Guldal	323	222	24	3	-	10	1	2
Opdal [3])	145	62	7	1	-	3	1	-
Orkedal	423	264	29	2	2	15	3	3
Hiteren	323	118	26	3	1	12	12	-
Hevne	142	49	6	-	-	5	1	-
Ytre Fosen	266	83	13	-	1	11	5	-
Indre —	246	81	11	3	-	6	6	1
Nordre —	221	84	15	2	2	7	1	-
Søndre Trondhjems Amt	3527	1785	300	24	11	116	47	11
Deraf i Byer	745	456	99	4	4	26	9	1
— - Landdistrikt.	2782	1329	201	20	7	90	38	10

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne. [2]) Fradraget den til Hedemarkens Amt hørende Del af Tolgen (5 Fødte, 3 Døde). [3]) Fradraget det til Hedemarkens Amt hørende Indset Annex (13 Fødte, 13 Døde).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 742 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 50.6.

Dødsaarsager.

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Landdistrikterne.
Svindsot	154	83	71
Alderdomssvaghed	85	53	32
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	66	33	33
Lungebetændelse	60	23	37
Skarlagensfeber	58	6	52
Kræft	49	18	31
Spedalskhed	44	-	44
Diarrhoe og Cholera nostras	41	36	5
Hjerneapoplexi	29	12	17
Akut Bronchit	28	22	6

Lægerne meddele Dødsaarsagen for 12 Barselkvinder: for 10 Barselfeber og for 2 Livmoderbristning (deraf en uforløst).

De vigtigste **Dødsaarsager** vare (se Tabellen foregaaende Side).

Til nærmere Oplysning om **Dødsaarsagerne i Trondhjems By** hidsættes følgende af Stadsfysikus efter Lægernes Dødsanmeldelser sammendragne Tabel (se Side 190—193).

Veirliget. Vinteren omtales i det Hele som kold; Sommeren skildres fra flere Distrikter som varm og tør og Høsten som regnfuld; den efterfølgende Vinter var mild. Høstudbyttet var under Middelsaars. Sildefisket slog feil.

Temperatur- og Regnforholdene i Trondhjems By vil sees af følgende af Stadsfysikus indsendte Tabel:

Middeltemperaturen om Dagen og Regnhøiden i 1879.

Maaneder.	Regnhøide i Decimaltommer. Dage.		Kl. 8 Formiddag.	Kl. 2 Eftermiddag.	Kl. 10 Aften.	Dagenes Middeltemperatur
Januar	5	0.67	÷ 4.613	÷ 3.822	÷ 4.766	÷ 4.400
Februar	6	1.54	÷ 5.768	÷ 3.267	÷ 5.357	÷ 4.797
Marts	16	3.46	÷ 2.363	+ 1.113	÷ 1.581	÷ 0.944
April	6	0.43	+ 1.333	4.200	+ 0.458	+ 1.997
Mai	10	1.26	6.242	8.701	5.032	6 658
Juni	9	0.97	9.467	11.667	8.758	9.964
Juli	7	0.96	12.129	14.460	„ 11.081	12.557
August	11	2.44	12.919	15.105	11.419	13.148
September	15	2.62	8.192	10.683	7.573	8.817
Oktober	21	5.51	+ 3.089	4.806	3.568	3.814
November	14	3.23	÷ 0.500	0.400	÷ 0.195	÷ 0.075
December	15	3.16	÷ 0.815	÷ 0.879	÷ 0.597	÷ 0.764
Sum	135	25.65	-	-	-	-
Middeltemperaturen	-	-	+ 3.276	+ 5.264	+ 2.954	+ 3.835

Levemaade og hygiæniske Forhold. Med Hensyn til Forholdene i Trondhjems By oplyser Stadsfysikus, at det især er Bingernes Beskaffenhed, som der er meget at klage over, ligesom der mangler meget paa tilstrækkelig Drænering af Grunden samt paa Afløb for Rendestensurenlighed gjennem Kloaker. Sundhedskommissionens Forslag i 1863 til Afhjelpelse af nævnte Mangler blev af Kommunerepræsentationen ikke vedtaget; senere er der med Hensyn til Bingerne kun skredet ind der, hvor Mislighederne have foranlediget Klager eller er traadt aabent i Dagen; i de senere Aar er der dog hyppigere Bevilgninger til Kloaker [1]). De nugjældende Sundhedsbestemmelser for Byen

[1]) Nyt Forslag er i 1880 indleveret af Sundhedskommissionen.

Liste over de af Lægerne meddelte

Dødsaarsag.	Sum.	Deraf ere:		Under 1 Aar.		Fra 1—5 Aar.		Fra 5—10 Aar.		Fra 10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Alcoholismus	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia perniciosa	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea	2	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-
Apoplexia cerebri	12	7	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	[1]) 4	2	2	-	-	-	-	-	2	1	-
Atelectasis pulmonum	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	3	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	22	11	11	9	2	2	5	-	-	-	-
— chronica	7	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Cancer	[2]) 18	7	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Caries, Necrosis, Periostitis	1	1	-	-	-	[3]) 1	-	-	-	-	-
Cholæmia, Icterus	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	11	5	6	4	2	1	2	-	-	-	-
Combustio	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Commotio cerebri	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	16	9	7	9	5	-	2	-	-	-	-
Cystitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	4	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-
— senilis	53	17	36	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea	25	11	14	9	11	1	1	-	1	-	-
Diphther. faucium & Croup	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Empyema	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Enteritis, Gastro-	5	3	2	3	1	-	1	-	-	-	-
Febris puerperalis	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica	3	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-
— typhosa	10	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	4	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia pulmonum	2	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-
— ventriculi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Hydrops	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Lymphoma	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Marasmus	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-

[1]) 3 af Coxarthrocace, 1 af Spondylarthrocace. [2]) 6 af C. uteri, 10 af C. ventriculi, 1 af

Dødsaarsager i Trondhjems By i 1879.

Fra 15—20 Aar.		Fra 20—30 Aar.		Fra 30—40 Aar.		Fra 40—50 Aar.		Fra 50—60 Aar.		Fra 60—70 Aar.		Fra 70—80 Aar.		Fra 80—90 Aar.		Fra 90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	2	4	2	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	2	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	2	2	-	2	2	3	3	1	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	15	9	17	3	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
1	1	3	1	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

epatis, 1 af C. maxillæ super. [3]) Af Pyæmia.

(Forts.) Dødsaarsag.	Sum.	Deraf ere:		Under 1 Aar.		Fra 1—5 Aar.		Fra 5 –10 Aar.		Fra 10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Meningitis	6	3	3	-	1	2	2	-	-	-	-
— tuberculosa	11	4	7	2	1	1	3	1	1	-	2
— cerebro-spin. epid.	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Morbus ovarii	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— viarum urinifer.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— Brighti, Nephritis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oedema pulmonum	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonæitis	6	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	23	11	12	-	1	3	2	-	-	1	-
Pyæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rententio urinæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scarlatina	6	3	3	1	-	2	2	-	1	-	-
Scrophulosis	2	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-
Syphilis hereditaria	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Tabes dorsalis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	83	30	53	1	-	1	2	-	5	-	9
— alior. organ.	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Tumor uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	9	5	4	3	1	2	2	-	1	-	-
Uræmia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia org. abdominis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1
— — cordis	15	6	9	-	-	-	-	-	-	-	-
— — hepatis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Suicidium	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Submersio	6	[4]) 6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mors accidentalis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa mortis ignota	19	10	9	10	4	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	449	197	252	53	40	20	28	3	13	3	12

[1]) Decubitus. [2]) Efter Parametritis. [3]) Efter Amputation for fractura cruris. [4]) 1 Mar

Fra 15—20 Aar.		Fra 20—30 Aar.		Fra 30—40 Aar.		Fra 40—50 Aar.		Fra 50—60 Aar.		Fra 60—70 Aar.		Fra 70—80 Aar.		Fra 80—90 Aar.		Fra 90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	[1]) 1	-	-	-	-
-	2	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	-	-	2	-	1	2	2	1	-	4	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	[2]) 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	[3]) 1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
3	7	7	12	10	8	6	6	-	2	2	-	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	1	1	1	3	2	-	1	2	-	1	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-
7	13	18	16	19	20	16	19	10	13	15	14	11	34	18	25	3	5

[1]) ukjendt Alder.

siges at tiltrænge væsentlige Tillæg, hvad Kloakvæsenet angaar, navnlig med Hensyn til Bingernes Tæthed. Da den ydre Del af Byen fra Indløbet til Kanalen indtil Landgangsbroen antages at have lidt ved Uddunstningen fra Fjæren, blev der paabegyndt en Opmudring af den forlængede Del af Kanalen. — Fra Støren i Guldals Distrikt fremhæves det mindre heldige i, at den gamle «Peis» ofte ombyttes med Kogeovn, medens kun de færreste indrette sine Vinduer til at aabne. I temmelig høi Grad misbruges Nafta selv til Smaabørn, medens Brugen af Brændevin og Kaffe ikke er betydelig. Tobak misbruges af Kvinderne især i Støren og Singsaas, tildels allerede af unge Piger. De hygiæniske Forhold i Opdals Distrikt siges ialmindelighed at være gode, der er megen Renlighedssands, og Levemaaden er god; Høsten udover til over Jul er der nogen Melkemangel, da alle Kjør holdes vaarbære. Der er iaar oprettet et Meieri, hvorved Adgang til Melk for de Fattige vil vanskeliggjøres ogsaa om Vaaren. Brændevins- og Øldrik bruges kun sjelden til Overmaal, undtagen kanske ved Tinge og Auktioner; derimod misbruges Kaffe i høi Grad. Fra ytre Fosen berettes, at de sidste mindre gode Aar i betydelig Grad har forringet Befolkningens økonomiske Evne.

Kvaksalveriet. Fra Opdals Distrikt berettes, at det paa Grund af de store Distancer — 50 Kilometer til Distriktets Nordgrændse — falder Rennebyggen vanskeligt og kostbart at søge Lægehjelp; man hjelper sig, saa godt man kan, med Kvaksalvere; blandt disse ere nogle kvindelige Øiendoktorer de farligste; for dem existerer der kun én Øiensygdom ɔ: «Rusk» i Øiet, hvilket de «slikker eller skraber bort»; «naar Rusket har siddet meget fast, kommer der en Blemme», denne behandles med «stødt Sukker og Ingefær». Lægen søges almindeligst for sent; derfor er der mange etøiede Individer at se der (J. Heidenreich). I Orkedals, Hevne og ytre Fosens Distrikter drives meget Kvaksalveri. I ytre Fosen holder en Kvaksalver formelig Sygehus.

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner:	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.	Antal Møder.		
Amtet	13	1742	-	2637	20 [1])
Trondhjems Stadsfysikat	3	969	21	291	7
Strinden	1	176	5	482	1
Selbu	1	94	3	81	1
Røros	1	125	1	197	-
Guldal	1	33	2	290	1
Opdal	1	74	3	- [2])	-
Orkedal	1	ca. 100	- [3])	349	2
Hiteren	-	uopgivet	-	138	3
Hevne ($^1/_7$—$^{31}/_{12}$)	1	28	1	99	-
Ytre Fosen	1	66	1	189	3
Indre —	1	45	2	186	-
Nordre —	1	32	-	335	2

[1]) Hvoraf 13 over Døde, 7 over Levende. [2]) Cfr. Texten. [3]) 1 à 2 Møder i hvert Herred.

I Opdals Distrikt foretoges ingen **Vaccination**. Bestyreren for den offentlige Vaccination i Trondhjem fordelte 185 Rør med Vaccinelymfe.

Af **Sygehuse** har Amtet Rotvold Sindssygeasyl og Reitgjerdets Pleiestiftelse for Spedalske, begge beliggende i Strinden, Trondhjems Sindssygeasyl og Trondhjems Bys Sygehus.

Trondhjems Fæstnings Strafanstalt nedlagdes i Begyndelsen af Aaret, og de i dette værende Fanger overflyttedes til Tugthuset. Paa denne Anstalts Sygestuer indlagdes 89, og 6 vare tilbageliggende fra det foregaaende Aar, tilsammen 95 med 3 531 Forpleiningsdage eller 43.6 Dage for hver Udskreven. 2 døde (en af Empyem, en af Hæmoptyse); 72 udskreves helbredede, 4 i Bedring og 3 uhelbredede; 14 vare tilbageliggende ved Aarets Udgang. Udenfor Sygestuerne behandledes 306 mindre betydelige Sygdomstilfælde. Blandt Opsynsbetjeningen forekom 16 Sygdomstilfælde. Medikamentudgifterne var ialt Kr. 565.04. Ved Kvindefangernes Overflyttelse til det forrige Slaveri have disse vundet betydeligt i hygiænisk Henseende, da de nu istedetfor sine forrige smaa, mørke, slet ventilerede og tildels overfyldte Lokaler have faaet disse ombyttede med store, lyse og godt ventilerede saavel Arbeids- som Soverum.

I Hlade af Strindens Distrikt (Herred) haves et Fattig-, Arbeids- og Sygehus, hvor der behandledes 15 Syge (3 døde). Ved Røros Verk er der et lidet Sygehus.

Et nyt **Apothek**, Ørneapotheket i Trondhjem, oprettedes ved kgl. Res. af 28 September 1878 og traadte i Virksomhed i indeværende Aar.

XVII. Nordre Trondhjems Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		178.50	82 271	18	33	42
1. Stjørdal		15.40	11 539	3	5	4
	Nedre Stjørdalen	15.40	6 989	2	3	2
	Hegre		2 845	-	1	1
	Meraker		1 705	1	1	1
2. Frosten		4.60	7 969	2	2	4
	Frosten	1.60	3 025	1	1	1
	Aasen		1 923	-	-	-
	Leksviken	3.00	3 021	1	1	2

(Forts.) Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
3. Levanger		15.40	13 328	5	4	6
	Levanger, Kjøbstad	-	955	1	-	-
	Levangers Landdistrikt	3.60	2 162	-	-	-
	Skogn		3 704	2	-	-
	Værdalen	11.80	6 507	2	-	-
4. Inderøen		17.40	13 864	1	5	8
	Ytterøen	0.30	1 478	-	-	-
	Mosviken og Verran	7.50	2 755	-	-	-
	Inderøen	1.20	5 346	1	-	-
	Sparbu	8.40	4 285	-	-	-
5. Stenkjær		11.60	9 462	3	4	5
	Stenkjær,' Ladested.	-	1 427	2	2	-
	Stod	3.80	2 333	-	-	2
	Egge		877	1	1	1
	Beitstaden	7.80	4 825	-	1	2
6. Grong		78.90	6 475	1	4	5
	Grong	41.40	3 146	1	-	-
	Snaasen	37.50	2 232	-	-	-
	Lierne		1 097	-	-	-
7. Namsos		22.30	11 198	2	4	5
	Namsos, Ladested	-	1 529	1	-	1
	Namsos Landdistrikt	13.10	2 292	-	-	-
	Overhalden		2 358	1	1	1
	Fosnæs	9.20	3 266	-	-	2
	Flatanger		1 753	-	1	1
8. Ytre Namdal		12.80	8 436	1	5	5
	Kolvereid og Foldereid	12.80	2 668	-	2	2
	Nærø		1 793	1	1	1
	Vikten		2 119	-	1	1
	Lekø		1 856	-	1	1

Sundhedstilstanden skildres fra de fleste Distrikter som god, fra Levangers, Inderøens og Stenkjærs Distrikter ikke fuldt saa gunstig, idet Skarlagensfeber her havde nogen Udbredning. Totalsummen af de anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme er betydelig mindre end Aaret forud, og foruden nogle mindre væsentlige Sygdomme er der kun af Barselfeber opgivet nogle flere Tilfælde end i 1878.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter Presternes til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede: 1 167 eller 13.89 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (83 975).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 198 og 199).

Af **Typhoidfeber** er opgivet 90 Tilfælde mod 102 i 1878. I Stjørdals Distrikt er Antallet næsten det samme som i foregaaende Aar, i Frosten og Levanger noget forøget, i de øvrige Distrikter derimod aftaget, navnlig i Stenkjærs og Namsos. I Stjørdalen forekom spredte Tilfælde blandt Arbeiderne ved Jernbanen i Aarets første Maaneder. I Juni angrebes en Pige, som var kommen fra Selbu, hvor Sygdommen herskede. I Juli indsygnede en Mand, som nylig havde været i Trondhjem, han smittede 5 Personer paa samme Gaard og sandsynligvis 3 Personer paa en Plads under Gaarden. I August angrebes 3 Personer, som boede i Nærheden af ovennævnte Pige; Samkvem dem imellem benegtes. I Frostens Distrikt forekom 11 Tilfælde i Frostens Herred, smittede fra en Kone, hvis Sygdom var anseet for Barselfeber og som døde; hvorledes hun var smittet, kunde ikke oplyses. I Levangers Distrikt viste Sygdommen sig i September og December paa en enkelt Gaard og angreb efterhaanden samtlige Beboere i Januar 1880. I Inderøens Distrikt forekom 3 Tilfælde blandt Finner paa Fjeldet mellem Verran og Aafjorden, de øvrige paa langt fra hinanden liggende Steder; i intet Tilfælde kunne Smittens Oprindelse bestemmes. I ytre Namdalen var Smitten i 3 Tilfælde hjemført fra Lofoten, et fjerde Tilfælde opstod ved Smitte fra et af hine.

Epidemisk Cerebrospinalmeningit. Af 4 Tilfælde i Levangers Distrikt forekom 2 i Værdalen og 2 i Levangers Omegn.

Vandkopper forekom udbredt i Værdalen i Levangers Distrikt, men var næsten aldrig Gjenstand for Lægebehandling.

Skarlagensfeber. I 1878 opgaves ialt 472, i 1879: 338 Tilfælde. Sygdommen synes at være aftaget i alle Distrikter, hvor den herskede i forrige Aar, med Undtagelse af Stjørdal. Fra Frostens, Grongs og ytre Namdalens Distrikt ere ingen Tilfælde opgivne. I Stjørdalens Distrikt fortsatte Sygdommen sig fra 1878 og optraadte temmelig ondartet i Aarets første Maaneder; den holdt sig hovedsagelig til Leksdalen og Stjørdalshalsen med Omgivelser. I Værdalen i Levangers Distrikt fortsatte Sygdommen sig ligeledes fra 1878. Den forekom da i et begrændset Omraade, men udbredte sig i 1879 over hele Bygden indtil de øverste Fjeldgaarde. Ialt behandledes i dette Aar 62 Tilfælde. Epidemien begyndte 20de November 1877 og varede til 14de November 1879, i hvilken Tid 98 angrebes, omtrent 1 af 70 af Herredets Indvaanere, hvoraf 11 døde. Døden foraarsagedes som oftest af Angina, dernæst af Feber og Nephrit, i et Tilfælde af Pneumoni under Reconvalescentsen. Omkring Levanger og i Skogn fortsatte Sygdommen sig fra 1878 og udbredte sig med stor Heftighed især i første Halvaar. Af 85 Behandlede døde 20. I Inderøens Distrikt begyndte Sygdommen i Januar paa en Plads, hvor den havde hersket Vaaren iforveien hos en anden Familie. Smitte udenfra kunde ikke paavises. I April optraadte den paa en Plads i Solberg Annex uden paaviselig Smitte og angreb efterhaanden 11 Børn paa 3 andre Pladse. I Stenkjærs Distrikt fortsatte Sygdommen sig fra 1878 og fik en større Udbredelse i Kvam Sogn i Stod og i Solberg Sogn i Beitstaden. Ialt behandledes 86 med 13 Dødsfald. Fra Inderøens Distrikt anfører Distriktslægen, at han tror at have seet Nytte af Stænkning af fortyndet Carbolsyre paa Gulvene i de angrebne Huse til Forebyggelse af saavel Typhoidfeber som Skarlagensfeber, idet Individer af en anden Husstand, men boende i samme Hus, i de fleste Tilfælde rimeligvis herved ere blevne upaavirkede af Smittestoffet. I de sidste 4 Aar har dette Middel (1—2 Theskeer raa Carbolsyre i en Pot varmt Vand) stadigt været brugt til Stænkning af Gulvene hver Morgen baade i Sygeværelset og ellers i beboede Rum i de angrebne Huse (Bodom).

Kighoste forekom hele Vaaren igjennem almindelig i Verran, i Mosviken og paa Ytterøen i Inderøens Distrikt, men kun 3 Tilfælde kom under Behandling. I Grongs Distrikt var Sygdommen hyppig, men kom tildels ikke til Behandling,

I Nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Typhoidfeber	89	15	89	5	7	2	2	10	6	12	11	8	3	9	14
Cerebrospinal-Meningit	5	3	5	-	-	-	1	-	1	1	1	-	-	1	-
Barselfeber	34	5	34	3	3	1	2	3	3	5	3	4	1	4	2
Vandkopper	19	-	19	1	4	-	-	1	5	-	1	-	-	7	-
Skarlagensfeber	338	64	338	105	54	34	22	48	33	15	5	7	7	7	1
Rødlinger	13	-	13	-	1	1	4	1	-	3	1	1	1	-	-
Rosen	54	-	54	4	7	6	3	5	6	4	3	6	2	5	3
Kighoste	80	3	80	11	11	8	8	5	13	8	6	-	6	3	1
Diphtherisk Svælgbet.	11	1	11	3	2	1	1	-	1	1	1	-	-	-	1
Strubehoste	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Kusma	13	-	12	1	-	-	-	3	4	1	-	1	-	-	2
Akut Bronchit, Andre katarrh. Tilfælde	991	14	989	105	105	109	113	106	81	78	49	47	52	79	65
Lungebetændelse	276	43	276	36	15	21	27	40	17	15	17	11	18	24	35
Pleurit	38	1	38	2	5	3	3	-	7	1	2	3	4	1	7
Gigtfeber	68	-	68	12	11	5	7	6	1	3	4	5	3	5	6
Diarrhoe (akut), Cholera nostras	274	4	267	14	23	24	12	25	26	24	37	34	20	16	12
Blodgang	12	-	12	-	-	-	1	-	1	-	-	-	6	2	2
Skjørbug	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	2317	154	2307	302	248	215	206	253	205	171	142	128	123	163	151

(Forts.)	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.															
			1		2		3		4		5		6		7		8	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Stjørdal.		Frosten.		Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Ytre Namdalen.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Typhoidfeber	90	16	31	2	14	6	26	3	10	2	2	1	-	-	3	-	4	2
Cerebrospinal-Meningit	6	4	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-
Barselfeber	36	7	-	-	-	-	13	2	4	1	4	-	4	-	8	4	3	-
Vandkopper	19	-	-	-	-	-	8	-	-	-	5	-	6	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	338	64	79	15	-	-	147	29	18	4	86	13	-	-	8	3	-	-
Rødlinger	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	11	-	-	-
Rosen	54	-	7	-	2	-	9	-	9	-	9	-	4	-	13	-	1	-
Kighoste	80	3	-	-	-	-	-	-	3	-	22	-	27	2	6	-	22	1
Diphtherisk Svælgbet.	11	1	1	-	-	-	6	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	13	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	9	-	1	-	-	-
Akut Bronchit. Andre katarrh. Tilfælde	993	16	119	2	17	-	197	6	216	4	224	3	77	-	114	1	29	-
Lungebetændelse	280	47	38	7	16	2	65	7	42	13	40	5	8	4	47	7	24	2
Pleurit	42	5	6	-	-	-	4	3	10	-	6	1	1	-	10	1	5	-
Gigtfeber	68	-	12	-	3	-	21	-	15	-	13	-	1	-	2	-	1	-
Diarrhoe (akut). Cholera nostras	278	8	77	2	14	-	42	1	42	-	34	3	20	-	34	-	15	2
Blodgang	12	-	10	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Skjørbug	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2335	172	380	28	66	8	543	54	371	25	454	26	157	6	260	18	104	7

Liste over kro-

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
Kronisk Rheumatisme	230	-	-	2	131	97	14
Fnat	30	-	3	3	1	1	6
Skurv	3	-	1	-	-	2	1
Kjertelsyge	117	-	45	61	6	5	13
Rachit	15	-	6	9	-	-	3
Simpel Meningit	26	17	4	4	8	6	11
Tuberkuløs Meningit	14	13	7	6	1	-	8
Svindsot	133	79	6	7	38	54	15
Kræft	61	36	-	-	29	26	14
Vatersot og Morbus Brighti	47	[1]) 12	1	-	26	17	11
Blegsot og Anæmi	282	-	2	8	11	219	15
Menstruationsuordener	68	-	-	1	-	67	12
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	674	5	10	9	253	370	14
Ormesygdomme	34	-	8	7	3	1	8
Drankersygdomme	4	-	-	-	4	-	2

[1]) Vatersot 1, Morbus Brighti 11.

da den var meget mild. I ytre Namdals Distrikt forekom den som Epidemi i Vikten, tildels i Nærø, blot 22 Tilfælde kom under Behandling.

Kusma havde større Udbredning i Grongs Distrikt det hele Aar igjennem, idet den begyndte i Snaasen og derfra kom til Grong, hvor den gik fra Gaard til Gaard. Sygdommen var meget mild, og kun faa Tilfælde bleve behandlede.

Der er opgivet 14 Dødsfald af **akut Bronchit** og 2 af **Laryngit.**

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe (Urethrit) ville sees af følgende Tabel (se næste Side).

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes ovenstaaende Tabel.

Svindsot. Forholdet mellem de af Lægerne opgivne Dødsfald af Svindsot og ialt kjendte Dødsaarsager samt til Dødsfald af de ikke epidemiske Sygdomme vil sees af følgende Tabel (se Side 202).

Fra Namsos Lægedistrikt anføres, at Brystsygdomme, især Lungetuberkulose, i 1879 som i det foregaaende Aar havde en stærk Udbredning; som medvirkende Aarsag nævnes den mindre gode Beklædning, som Befolkningen nu bruger, nemlig Bomuldstøier istedetfor det hjemmevævede Vadmel (Brinchmann).

Kardialgi og kronisk Gastrit. Fra Inderøens Distrikt berettes, at disse Sygdomme udgjøre næsten 1/4 af alle behandlede Tilfælde. Som Aarsag anføres det lave Trin, hvorpaa Madstellet staar hos den overveiende, mindre bemidlede Del af Almuen, uagtet Agerbruget udgjør den vigtigste Næringsvei. Saltede Spiser

niske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.																
1		2		3		4		5		6		7		8	
Stjørdal.		Frosten.		Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Ytre Namdal.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
18	-	3	-	35	-	49	-	44	-	54	-	12	-	15	-
10	-	-	-	-	-	1	-	4	-	4	-	11	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
29	-	1	-	2	-	18	-	33	-	6	-	13	-	15	-
12	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
4	4	-	-	4	1	5	3	7	6	1	1	4	1	1	1
3	3	-	-	2	2	1	1	5	5	1	1	1	1	1	-
32	20	2	2	26	16	15	12	15	7	8	4	29	12	6	3
7	4	4	3	16	12	5	1	14	12	6	2	5	2	4	3
9	2	1	-	10	3	3	1	10	4	2	1	4	1	8	-
81	-	4	-	29	-	15	-	38	-	46	-	44	-	25	-
15	-	2	-	9	-	15	-	19	-	6	-	-	-	2	-
40	-	22	-	62	-	251	-	81	-	98	3	86	1	34	1
18	-	-	-	3	-	-	-	4	-	3	-	6	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.								
			1	2	3	4		5		6	7
			Stjørdal.	Frosten.	Levanger.	Inderøen.		Stenkjær.		Grong.	Namsos.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis.....	12	2	6	1	-	3	1	1	1	-	1
Gonorrhoe, Urethrit	37	-	8	-	6	13	-	7	-	1	2

foretrækkes for alt Andet; saltet Sild og Fisk, som ikke udvandes, før den bruges, daarlig kogt Grød, Poteter i store Kvantiteter og de raastegte Hellekager (Bygmel med Poteter) er næsten overalt, især blandt Husmandsklassen, den daglige Kost, hvortil kommer sur Melk til Drikke og daarlig, saltet Kaffe. Husholdningsskoler for Bondepiger tiltrænges (Bodom).

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Stjørdalen	79	20	28	51	25.3	39.2
Frosten	28	2	8	20	7.1	10.0
Levanger	124	16	54	70	12.9	22.9
Levanger	12	2	4	8	16.7	25.0
Landdistrikt	112	14	50	62	12.5	22.6
Inderøen	63	12	25	38	19.0	31.6
Stenkjær	79	7	26	53	8.9	13.2
Stenkjær	16	4	3	13	25.0	30.8
Landdistrikt	63	3	23	40	4.8	7.5
Grong	40	4	6	34	10.0	11.8
Namsos	54	12	18	36	22.2	33.3
Namsos	22	8	5	17	36.4	47.1
Landdistrikt	32	4	13	19	12.5	21.1
Ytre Namdal	27	3	7	20	11.1	15.0
Nordre Trondhjems Amt	494	76	172	322	15.4	23.6
Deraf i Byer	50	14	12	38	28.0	36.8
— - Landdistrikt	444	62	160	284	14.0	21.8

Icterus optraadte i Levangers Distrikt epidemisk i Værdalen paa nogle nærliggende Gaarde, hvor næsten alle Beboere angrebes.

Øiensygdomme. Trachomatøs Konjunktivit, som forekom i Værdalen i 1877 og 1878, optraadte atter sammesteds i December 1879. Som Følge heraf anstilledes Undersøgelse, og Lægetilsynet ordnedes saaledes, at samtlige Angrebne til fastsatte Tider mødte paa Gaarden Ulvilden, rundt om hvilken Sygdommen herskede, og bleve der undergivne Lægebehandling. Der fremmødte strax 20 Syge, og flere kom til senere. Sygdommen fortsatte sig det følgende Aar.

Sindssygdom. For Amtskommunens Regning forpleiedes i 1879: 162 Sindssyge, hvoraf 57 paa Asyler. 27 vare hjemstavnsberettigede i Stjørdalens, 20 i Frostens, 16 i Levangers, 37 i Inderøens, 24 i Stenkjærs, 18 i Grongs, 10 i Namsos og 10 i ytre Namdals Distrikt. Der er opgivet 5 Dødsfald af Sindssygdom, hvoraf 2 i Frostens, 1 i Grongs, 1 i Namsos og 1 i ytre Namdals Distrikt.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 22 Tangforløsninger, 4 Vendinger, hvis Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

Desuden foretoges en Partus præmaturus hos en i forrige Aars Beretning nævnt Kone, hos hvem der dengang foretoges Perforation og Extraktion med Kranioklast. Konjugata blev opgjort til 3—3.5 Tommer og Fødslen sat igang 4 à 5 Uger før Tiden. Fødslen forberedes ved Sædebad og Vaginal-

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	
	lev.	lev.	død.	lev.	lev.	død.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	14 [1]	13 [2]	2 [3]	-	-	-
Bækkensneverhed	4 [4]	3	1	-	-	-
Barselkrampe	-	-	-	1	-	1
Tverleie	-	-	-	3	3 [5]	-
Uopgiven Indikation	3	1	2	-	-	-
Tilsammen	21	17	5	4	3	1
		22			4	

[1]) 7 ere opgivne som Iparæ. [2]) 2 vare Tvillinger; 1 Foster havde Navlesnoren om Halsen. [3]) 1 Foster var forraadnet. [4]) 1 var Ipara. [5]) 1 var 2den Tvilling. Paa Grund af Blødning maatte begge Moderkager strax fjernes med fuld Haand i Uterus.

douche, og da Tiden kom, indbragtes Bougi mellem Hinderne og Livmodervæggen. Veer indfandt sig snart, men Fødslen gik temmelig sent, og da Navlesnoren faldt frem ved Vandets Afgang, gjordes Vending og Extraktion. Barnet levende. — Perforation gjordes hos en Kone, som havde født 7 Gange før, sidste Gang for 4 Aar siden et hydrocephalisk Foster i Sædeleie. Fødslen var begyndt den foregaaende Aften, Vandet afgaaet, Sædet forliggende i øverste Del af Hulheden med høire Hofte fortil. Konens Underliv enormt udspændt. Ingen Fosterlyd at høre. Veerne svage. Da Fostret, der var begyndt at forraadne, ikke lod sig fremtrække længere end til Hovedet, søgtes Tang forgjæves anlagt, hvorefter Fosteret forløstes ved Perforation. Der udviklede sig en Absces i venstre Parametrium, som udtømte sig i Vagina og efterlod en Fistula vesico-vaginalis. Endvidere foretoges en Løsning af Placenta prævia, hvorefter Fødslen foregik spontant. Fosteret dødfødt.

Ialt 29 obstetriciske Operationer, hvoraf 4 i Stjørdals, 2 i Frostens, 5 i Levangers, 3 i Inderøens, 5 i Stenkjærs, 6 i Namsos og 4 i ytre Namdals Distrikt.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Opgaver, angivne efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede (se Tabellen næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 215 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 49.0.

Efter Lægernes Opgaver døde 8 Kvinder paa Barselseng: 7 af Barselfeber og 1 af Lungebetændelse.

De hyppigst opgivne **Dødsaarsager** sees af Tabellen paa næste Side.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte[1]	Omkomne		
		ialt.	0—1 Aar.	1ste Døgn[1].	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.	Drab.
Stjørdal	448	206	36	4	2	17	10	-	1
Frosten	209	90	16	1	-	7	3	-	-
Levanger	362	232	22	1	2	9	3	2	-
Levanger	29	15	1	1	1	-	-	-	-
Landdistrikt	333	217	21	-	1	9	3	2	-
Inderøen	350	148	19	1	1	10	-	-	-
Stenkjær	234	142	12	3	1	7	2	2	-
Stenkjær	59	15	3	-	-	3	-	-	-
Landdistrikt	175	127	9	3	1	4	2	2	-
Grong	150	85	11	2	-	8	4	1	2
Namsos	344	141	29	2	4	7	11	-	-
Namsos	87	27	9	-	1	2	-	-	-
Landdistrikt	257	114	20	2	3	5	11	-	-
Ytre Namdal	285	123	24	-	-	1	13	1	-
Nordre Trondhjems Amt	2382	1167	169	14	10	66	46	6	3
Deraf i Byer	175	57	13	1	2	5	-	-	-
— - Landdistrikt	2207	1110	156	13	8	61	46	6	3

[1]) Efter Dødfødteanmeldelserne.

Dødsaarsager.

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Landdistrikterne.
Svindsot	76	14	62
Skarlagensfeber	64	3	61
Lungebetændelse	47	2	45
Kræft	39	2	37
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	32	5	27
Alderdomssvaghed	18	4	14
Typhoidfeber	16	-	16
Akut Bronchit	14	2	12
Hjerneapoplexi	13	-	13
Peritonit	12	1	11
Vatersot og Morbus Brighti	12	-	12

Meteorologiske Forhold i Skogn i 1879.

Maaned.	Barometerstand.			Thermometerstand. (R.)					
	Kl. 12 Middag.	Høiest.	Lavest.	Kl. 8 Morgen.	Kl. 12. Middag.	Kl. 4 Eftermiddag.	Minimumsgjennemsnit om Natten.	Høiest.	Lavest.
	T. L.	T. L.	T. L.						
Januar	28—5	29de 28—11	1ste 27	÷ 7.4	÷ 5.4	÷ 5.7	÷ 9	30te + 2	10de ÷ 16
								14de og 28de	
Februar	28	25de 28—7	7de 27—6	÷ 8.6	÷ 5.2	÷ 6.3	÷ 11.3	0	18de ÷ 18
Marts	28—2	26de 28—9	10de 27—6	÷ 2.6	+ 0.2	÷ 1	÷ 6.2	9de + 6	16de ÷ 10
April	28—2	11te 28—8	20de 27—9	+ 1.7	+ 4	+ 3.5	÷ 4.1	8de + 7.5	10de ÷ 3
Mai	28—3	4de 28—8	9de 27—9	+ 6.4	+ 8.6	+ 8.4	+ 1.6	29de + 20	7de 0
Juni	28—1	11te 28—5	2den 27—9	+ 7	+ 12.1	+ 12.8	+ 5.3	28de + 19.5	2den + 6
Juli	28—2	30te 28—4	9de 27—9	+ 12.5	+ 15.2	+ 15.6	+ 7.6	22de + 21.5	12te + 7
August	28—1½	14de 28—5	29de 27—4	+ 13.2	+ 16.2	+ 16.2	+ 8.4	1ste + 22	25de + 9.5
September	28—1½	27de 28—6	4de 27—7	+ 8	+ 10.4	+ 9.9	+ 5	2den + 14	4de + 6
Oktober	28—1	27de 28—7	20de 27—3	+ 2.7	+ 4.4	+ 3.7	+ 0.8	2den + 10	16de ÷ 3
November	28—4	20de 29	28de 27—10	÷ 2.1	÷ 0.5	÷ 1.6	÷ 3.3	9de + 5	30te ÷ 15
December	28—3	12te 28—9	29de 27—2	÷ 2.9	÷ 1.9	÷ 1.9	÷ 4.4	20de + 6.5	2den ÷ 16.5
		20de Nov.	1ste Jan.					1ste Aug.	18de Febr.
For Aaret	28—2	29	27	+ 2.3	+ 4.8	+ 4.5	÷ 0.8	+ 22	÷ 18

Veirliget. Vinteren og Vaaren vare næsten overalt kolde med temmelig stor Snemængde, i Stjørdalen og Namsos taalelig milde, Sommeren var varm og tør, Høsten og Forvinteren i Almindelighed milde tildels med stormende Veir. Avlingen var ringe i Mængde eller som et Middelsaar. Angaaende Barometer- og Thermometerstanden i Skogn se foranstaaende Tabel Side 205.

Levemaade og hygiæniske Forhold have ikke undergaaet synderlige Forandringer i Stjørdals Distrikt. Arbeidsstyrken ved Jernbanen var i dette Aar reduceret og som Følge heraf den tidligere Overfyldning af Husene for en stor Del ophørt. I Frosten siges Sands for Renlighed og Orden saavel i Husstel i det Hele som i Madstel og Klædedragt at tiltage. I Stenkjær var der oprettet et Brændevinsbolag.

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede, og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Vaccine-rede.	Rets-medicinske For-retninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	13	961	23	2286	8 [1])
Stjørdal	1	190	1	418	4
Frosten	1	60	2	95	2
Levanger	3	159	9	306	-
Inderøen	2	201	2	524	-
Stenkjær	3	110	2	292	1
Grong	1	90	6	113	1
Namsos	1	47	-	538	-
Ytre Namdal	1	104	1	uopgivet	-

[1]) Hvoraf 7 over Døde og 1 over Levende.

Amtet har 2 **Sygehuse,** et i Skogn og et i Overhalden; i de i Grong paa Gaarden Berre indrettede Sygestuer ere i Aarets Løb behandlede 20 Syge, hvoraf 2 for Fattigvæsenets Regning.

Af **Badeindretninger** findes paa Stjørdalshalsen et lidet Kar- og Styrtebad, i Stenkjær et Styrt-, Douche- og Karbad; desuden er der Badeindretninger ved Sygehusene.

XVIII. Nordlands Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Decbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		297.60	104 151	[1]) 21	46	51
1. Brønnø		18.80	9 884	2	5	6
	Bindalen	9.40	2 208	-	-	-
	Brønnø	8.20	4 679	2	-	-
	Velfjorden		1 177	-	-	-
	Vegø	1.20	1 820	-	-	-
2. Alstahaug		9.90	9 896	1	4	3
	Alstahaug	9.90	3 770	1	-	-
	Herø		3 085	-	-	-
	Tjøttø		3 041	-	-	-
3. Vefsen		55.44	6 992	2	2	3
	Mosjøen, Ladested	-	774	1	1	-
	Vefsen	55.44	5 150	1	-	2
	Hatfjelddalen		1 068	-	1	1
4. Ranen		39.70	12 152	2	5	5
	Næsne	5.00	4 320	-	2	2
	Hemnæs	34.70	4 063	1	1	1
	Mo		3 769	-	2	1
5. Lurø		18.20	6 953	1	4	4
	Lurø	2.10	1 884	-	3	1
	Trænen		346	-	-	1
	Rødø	16.10	4 723	1	1	2
6. Gildeskaal		14.50	4 142	1	2	3
	Gildeskaal	14.50	2 787	1	1	1
	Beieren		1 355	-	1	1
7. Bodø		4.20	4 831	1	2	2
	Bodø, Kjøbstad	-	1 519	1	1	-
	Herredet Bodø	4.20	3 312	-	1	-
8. Folden	Folden	17.80	3 335	1	1	1

[1]) Desuden 3 Læger, der under Fisketiden opholde sig i Amtet.

(Forts.) Lægedistrikt.	Tilsvarende Herred, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
9. Skjærstad		31.20	5 957	1	3	2
	Skjærstad	11.80	3 653	1	2	1
	Saltdalen	19.40	2 304	-	1	1
10. Stegen		11.70	5 504	2	3	2
	Stegen	3.40	2 975	1	2	1
	Hammerø	8.30	2 529	1	1	1
11. Lødingen		22.20	4 036	1	3	3
	Lødingen	22.20	2 438	1	-	-
	Tysfjorden		1 598	-	-	-
12. Ofoten	Ofoten	23.28	4 105	1	1	2
13. Buksnæs		2.26	5 459	1	2	2
	Buksnæs	1.50	3 111	1	1	1
	Borge Sogn af Borge Herred	0.76	2 348	-	1	1
14. Flakstad		3.10	2 408	1	2	3
	Flakstad	3.00	1 844	1	-	-
	Værø	0.10	564	-	-	-
15. Østlofoten		4.94	4 729	1	2	3
	Vaagen	3.40	3 151	1	1	1
	Gimsø	0.40	1 058	-	1	1
	Valberg Sogn af Borge Herred	1.14	520	-	-	1
16. Hadsel		7.40	7 307	1	2	2
	Hadsel	6.00	4 520	1	1	1
	Bø	1.40	2 787	-	1	1
17. Sortland		12.50	6 461	1	3	5
	Sortland	4.60	1 870	1	-	-
	Øksnæs	3.20	2 423	-	-	-
	Dverberg	4.70	2 168	-	-	-

Sundhedstilstanden betegnes som mindre god i Vefsen, Flakstad og Sortland, men i Folden og Lødingen som særdeles god. Det opgivne Antal af epidemiske Sygdomstilfælde er større end i 1878. Af Typhoid- og Skarlagensfeber er anmeldt et betydeligt større Antal Tilfælde end i 1878; Kighoste har ligeledes havt en meget større Udbredning; af katarrhalske Tilfælde samt Lungebetændelse opgives omtrent samme Antal som Aaret forud; af Diarrhoe med Cholera nostras er derimod de anmeldte Tilfældes Antal noget mindre. Under Lofotfisket forekom Typhoidfeber hyppigere end i de nærmest foregaaende Aar,

hvorimod Antallet af Lungebetændelser og Diarrhoe var mindre. (Af samtlige ved Fisket tilstedeværende 29 539 vare 12.8 % sygmeldte, i 1878: 12 %).

Dødeligheden. De Dødes Antal i Aaret, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede, udgjorde 1 577 eller 14.05 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (112 232).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 210—212).

Exanthematisk Typhus. 4 Tilfælde forekom paa en Gaard i Ofotens Distrikt, uden at Smitteforholdene kunde afgjøres. I Østlofotens Distrikt bleve 12 Individer angrebne paa 2 Gaarde i Vaagen. Under Lofotfisket forekom 3 Tilfælde med et Dødsfald.

Typhoidfeber fortsatte sig i Alstahaugs Distrikt fra foregaaende Aar paa Herø Prestegaard med 3 Tilfælde. Et Par Personer kom syge hjem fra Lofoten, desuden forekom nogle enkeltstaaende Tilfælde. Fra Mosjøen i Vefsens Distrikt bragtes Smitte til Sandnæs i Alstahaug ved en Pige, som angrebes 3 Uger efter Hjemkomsten. Dels ved Smitte herfra dels ved ny Import fra Mosjøen angrebes efterhaanden 14 Individer til Aarets Udgang. I Vefsens Distrikt begyndte Sygdommen i Mai og vedvarede, med en Afbrydelse fra Midten af Juli til Midten af August, til Aarets Udgang. De første Tilfælde optraadte i Mosjøen, hvor sanitære Misligheder begunstigede sammes Udvikling, og udbredte sig derfra til Landdistriktet. I det Hele kom 87 til Behandling, hvoraf 5 døde. De i Stegens Distrikt behandlede Tilfælde vare importerede fra Tysfjorden og Lofoten. I Tysfjorden i Lødingens Distrikt optraadte i Februar 3 Tilfælde ved Smitte fra Skraaven i Østlofoten. I 2 Tilfælde i Lødingen antages Smitte hjemført ved Fiskere fra Lofoten. I Buksnæs Distrikt begyndte Sygdommen i 4 Rorboder paa Buø ved Stamsund blandt fremmede Fiskere og overførtes til alle paa Øen boende Familier fra Marts til Juli samt til en Familie i Nøklevik, hvis Medlemmer havde tilseet og tildels pleiet de Syge paa Buø. I Østlofoten forekom Sygdommen paa Gaarden Aarsten og i Ginnø; i Hadsels Distrikt forekom de fleste Tilfælde i Bø i Fiskeværene Hovden og Skorvaag samt paa Ramberg og Folden; kun et Tilfælde forekom i Hadsels Herred. I Sortlands Distrikt forekom blandt 4 Tilfælde et hos en fra Finmarken nylig hjemvendt Fisker og et hos en fra Bergen ankommen Tjenestegut. Under Lofotfisket forekom 52 Tilfælde med 8 Dødsfald. I flere af disse Tilfælde fandt man ved at opbryde Gulvet i Boden en stinkende Vandansamling under dette.

Af **epidemisk Cerebrospinalmeningit** angrebes 2 Individer i Bindalen i Brønnø Distrikt; begge Tilfælde endte dødeligt, det ene efter kun 6 Timers Sygdom.

For **Barselfeber** behandledes i Stegens Distrikt i Løbet af kort Tid 4 Patienter. Da Smitte gjennem Jordemoderen maatte ansees utvivlsom, og der indtraadte nye Tilfælde, efterat hun var indskjærpet at iagttage den strengeste Renlighed og Desinfection, blev hun suspenderet, hvorefter Sygdommen ophørte. De 4 Tilfælde vare paa saa spredte Steder i Herredet, at der ingen anden Kommunikation havde været mellem dem.

Vandkopper havde i Vaarmaanederne temmelig stor Udbredning i Østlofotens Distrikt, men kom ikke under Lægebehandling.

Skarlagensfeber fortsatte sig i Brønnø Distrikt fra 1878 til November i indeværende Aar. I Ofotens Distrikt fortsatte den sig ligeledes fra December 1878, da den begyndte i Evindnæs Sogn, og gik i Aarets første tre Maaneder langs Nordsiden af Ofotens Fjord hjemsøgende de fleste der beliggende Gaarde af Evindnæs og Ankenæs. Sygdommen angreb langt flere, end der kom under Behandling. Forløbet var i det Hele taget mildt.

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Ialt opgivne.		1	
	Behandlede.	Deraf Døde.														Tilfælde.	Dødsfald.	Brønnø.	
																		Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus	21	1	21	1	-	-	5	9	1	5	-	-	-	-	-	23	3	-	-
Typhoidfeber	262	22	210	9	14	8	18	20	6	15	10	28	32	31	19	267	27	-	-
Cerebrospinal-Meningit	4	4	4	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	4	4	2	2
Barselfeber	32	15	32	-	3	-	2	3	8	4	4	4	3	1	-	36	19	4	4
Vandkopper	5	-	4	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-
Skarlagensfeber	152	34	152	53	10	30	6	12	5	3	4	4	20	-	5	154	36	95	23
Rødlinger	3	-	3	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-
Mæslinger	7	-	7	-	-	-	-	3	4	-	-	-	-	-	-	8	1	-	-
Rosen	50	6	42	6	1	3	1	3	5	5	6	5	3	1	3	51	7	6	1
Kighoste	274	8	274	95	18	35	21	13	16	5	2	26	27	12	4	287	21	-	-
Diphtherisk Svælgbet.	13	1	7	1	1	-	-	1	-	-	-	2	1	1	-	13	1	-	-
Strubehoste	14	6	14	-	1	1	1	3	1	4	1	-	1	1	-	14	6	-	-
Kusma	28	-	14	-	-	-	-	3	2	2	1	2	2	1	1	28	-	3	-
Akut Bronchit / Andre katarrh. Tilfælde	1079	12	664	59	40	31	74	75	63	59	51	45	59	59	49	1081	14	30	-
Lungebetændelse	249	32	211	24	16	8	15	24	35	16	15	5	19	19	15	258	41	28	3
Pleurit	144	3	126	11	4	11	8	17	12	19	10	9	8	11	6	144	3	3	-
Gigtfeber	79	-	38	3	4	2	5	1	4	4	4	3	6	-	2	79	-	1	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	607	10	326	20	19	15	17	17	27	53	61	34	25	23	15	612	15	21	-
Blodgang	25	6	25	2	-	-	-	2	-	-	2	12	6	1	-	25	6	21	6
Skjørbug	5	2	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	5	2	-	-

(Forts.)

	Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
	2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Alstahaug.		Vefsen.		Ranen.		Lurø.		Gildeskaal.		Bodø.		Folden.		Skjærstad.		Stegen.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhoidfeber	31	3	90	8	4	-	6	1	-	-	1	-	-	-	-	-	5	-
Cerebrospinal-Meningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	3	1	-	-	3	-	1	1	3	2	2	1	2	2	3	1	4	1
Vandkopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rødlinger	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	7	2	3	1	3	-	-	-	-	-	4	-	2	-	4	-	3	-
Kighoste	4	-	-	-	56	1	-	-	78	18	12	-	7	-	-	-	12	2
Diphtherisk Svælgbet.	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Strubehoste	1	-	-	-	4	3	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit / Andre katarrh. Tilfælde	18	2	59	2	70	3	28	1	13	-	56	1	12	-	41	1	68	-
Lungebetændelse	32	3	16	5	15	4	4	2	3	-	8	2	2	1	13	2	25	2
Pleurit	14	-	5	-	18	1	1	-	2	-	1	-	2	-	11	1	10	-
Gigtfeber	4	-	6	-	4	-	1	-	-	-	3	-	-	-	4	-	3	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	15	2	15	1	29	-	-	-	1	-	28	-	7	-	5	-	47	-
Blodgang	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	129	13	194	17	210	12	43	7	104	21	115	4	34	3	89	5	178	5

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme. (Forts.)

	Fordeling paa Lægedistrikterne.														Blandt Almuen under Lofotfisket.	
	11		12		13		14		15		16		17			
	Lødingen.		Ofoten.		Buksnæs.		Flakstad.		Østlofoten.		Hadsel.		Sortland.			
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus	-	-	4	-	-	-	1	1	15	1	-	-	-	-	3	1
Typhoidfeber	5	-	-	-	36	4	11	-	7	-	15	2	4	1	52	8
Cerebrospinal-Meningit	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	8	5	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	4	4	41	5	-	-	8	4	1	-	4	-	-	-	-	-
Rødlinger	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	6	2	3	1	7	-
Kighoste	1	-	-	-	12	-	75	-	-	-	19	-	11	-	-	-
Diphtherisk Svælgbet.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Strubehoste	-	-	-	-	3	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	8	-	2	-	1	-	-	-	-	-	14	-
Akut Bronchit / Andre katarrh. Tilfælde	21	-	6	-	54	-	18	1	38	1	124	1	38	1	387	-
Lungebetændelse	3	1	7	1	26	3	4	2	11	-	18	4	5	1	38	5
Pleurit	-	-	3	-	36	-	3	-	-	-	10	1	8	-	17	-
Gigtfeber	-	-	-	-	6	-	-	-	1	-	3	-	3	-	40	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	8	2	5	1	53	5	13	-	25	3	48	1	11	-	281	-
Blodgang	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-

Kighoste indførtes i Aarets sidste Del fra Ranen til Stamnæs Sogn i Alstahaugs Distrikt, men fik ikke nogen Udbredning. Sygdommen forekom meget udbredt men mild i Ranens Distrikt i Aarets sidste Maaneder. I Gildeskaals Distrikt fortsatte Sygdommen sig i Beieren fra foregaaende Aar, ligesaa i Stegens Distrikt; i begge Distrikter kompliceredes den hyppig af Lungebetændelse. I Buksnæs Distrikt var Kighosten ikke usædvanlig i sidste Halvaar, men havde en meget mild Karakter, saa kun faa bleve behandlede. Fra Flakstad Distrikt berettes Sygdommen at have optraadt fra Februar, og paa Værø angreb den næsten hele Øens Befolkning, saavel Voxne som Børn. Sygdommen var udbredt, men mild i Hadsels og Sortlands Distrikt.

Kusma forekom hyppig i Buksnæs og Østlofotens Distrikter.

Af **akut Bronchit** er opgivet 13 Dødsfald og af **Laryngit** 1.

Akut Diarrhoe forekom epidemisk i August og September i Bodø og Omegn, men Forløbet var ialmindelighed ikke meget heftigt eller langvarigt. De under Lofotfisket forekomne Tilfælde (281 mod 416 det foregaaende Aar) tilskrives for en Del det daarlige Drikkevand.

Veneriske Sygdomme. Følgende Tabel giver en Oversigt over de udenfor Sygehusene behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe (se Tabellen Side 216 og 217).

Fra Bodø bemærkes, at uagtet Størstedelen af de for veneriske Sygdomme Behandlede vare Reisende, og Sygdommen i omtrent samtlige Tilfælde var erhvervet udenfor Distriktet, er der Grund til at antage, at disse Sygdomme ville blive hyppigere, da Antallet af løsagtige og offentlige Fruntimmer, som indfinde sig ved Fiskerierne, tiltager, ligesom det hvert Aar tiltagende Antal af Handelskarle og «Reisende», som sværme om i hver Bygd, maa befrygtes at bidrage adskilligt til Udbredelsen af Smitte. Opsynet ved Lofotfisket søger saavidt muligt gjennem Kontrol at indskrænke Smittens Udbredelse. I Kabelvaag og Svolvær fandtes 5 Fruentimmer lidende af venerisk Sygdom og indlagdes paa Sygehus.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes følgende Tabel (se Side 214 og 215).

Svindsot. Følgende Tabel viser for de enkelte Lægedistrikter Dødsfald af Svindsot i Forhold til samtlige kjendte Dødsfald og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme (se Tabellen Side 216).

Af **Sindssygdom** er opgivet 3 Dødsfald. Ifølge Amtsformandskabsforhandlingerne forpleiedes i Regnskabsaaret 1879—80 for Amtskommunens Regning 116 Sindssyge, hvoraf 61 i Asyler; 8 vare hjemmehørende i Brønnø Distrikt, 13 i Alstahaugs, 8 i Vefsens, 28 i Ranens, 4 i Lurø, 5 i Gildeskaals, 2 i Bodø, 11 i Foldens, 7 i Skjærstads, 4 i Stegens, 2 i Lødingens, 5 i Ofotens, 4 i Buksnæs, 3 i Flakstads, 2 i Østlofotens, 4 i Hadsels og 6 i Sortlands Distrikt. Sindssygehjemmet paa Brændberget i Hemnæs (Ranens Distrikt) var fremdeles i Virksomhed.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger: 13 Tangforløsninger, 2 Vendinger og 3 Udtagelser af Efterbyrd. Om Indikationer og Udfald se følgende Tabel (Side 217).

Desuden udførtes 3 Extraktioner med stump Hage ved Sædefødsel; Udfaldet var heldigt for samtlige Mødre og 2 Børn, det 3die var dødfødt. Hos en 21aarig Førstefødende, hvor der i 3 Døgn havde været Tverleie med fremfalden Arm, Fosteret i begyndende Forraadnelse, foretoges Exvisceration med heldigt Udfald.

Ialt 22 obstetriciske Operationer, hvoraf 2 i Brønnø, 1 i Alstahaugs, 1 i Vefsens, 1 i Ranens, 1 i Lurø, 3 i Gildeskaals, 2 i Bodø, 1 i Foldens, 2 i Skjærstads, 1 i Ofotens, 6 i Buksnæs og 1 i Sortlands Distrikt.

Liste over kroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	Fordeling paa Lægedistrikterne.											
								1		2		3		4		5		6	
								Brønnø.		Alstahaug.		Vefsen.		Ranen.		Lurø.		Gildeskaal.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	432	-	-	-	152	77	17	27	-	-	-	35	-	20	-	12	-	5	-
Fnat	57	-	11	14	8	5	10	5	-	-	-	12	-	2	-	8	-	3	-
Skurv	22	-	7	5	6	4	7	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	-
Kjertelsyge	162	2	64	71	5	8	19	6	1	14	-	6	-	14	-	4	-	2	-
Rachit	23	3	13	9	-	-	9	1	-	-	-	6	-	5	-	-	-	1	-
Simpel Meningit	17	12	7	1	2	6	10	2	-	-	-	3	3	2	2	3	3	-	-
Tuberkuløs Meningit	16	16	8	7	1	-	9	-	-	2	2	1	1	2	2	-	-	1	1
Svindsot	161	63	-	4	44	71	19	12	2	17	12	8	6	28	5	5	5	4	2
Kræft	58	31	-	-	28	19	15	8	5	10	7	-	-	9	-	3	3	2	2
Vatersot og Morbus Brighti	59	[1])16	11	1	22	20	16	10	2	4	-	-	-	4	1	3	-	5	3
Blegsot og Anæmi	553	-	12	35	22	484	19	42	-	53	-	65	-	59	-	-	-	17	-
Menstruationsuordener	129	-	-	-	-	129	19	4	-	2	-	19	-	14	-	5	-	7	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1536	4	38	34	487	546	20	32	-	54	-	121	1	57	-	84	1	42	-
Ormesygdomme	38	-	13	17	3	2	8	-	-	-	-	10	-	1	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

[1]) Af Vatersot 7, af Morbus Brighti 9 Dødsfald.

(Forts.)	Fordeling paa Lægedistrikterne.																						Blandt Almuen under Lofotfisket.	
	7		8		9		10		11		12		13		14		15		16		17			
	Bodø.		Folden.		Skjærstad.		Stegen.		Lødingen.		Ofoten.		Buksnæs		Flakstad		Østlofoten.		Hadsel.		Sortland.			
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	12	-	31	-	19	-	53	-	3	-	-	-	19	-	9	-	12	-	1	-	23	-	151	-
Fnat	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	8	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	11	-
Skurv	-	-	4	-	-	-	6	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	7	-	1	-	24	-	15	1	5	-	5	-	21	-	11	-	4	-	10	-	13	-	-	-
Rachit	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	2	1	3	1	-	-
Simpel Meningit	1	1	-	-	2	1	-	-	-	-	1	-	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tuberkuløs Meningit	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	3	3	-	-	3	3	2	2	-	-	-	-
Svindsot	8	5	1	1	5	2	8	-	3	2	2	-	12	7	3	-	7	2	16	2	10	2	12	1
Kræft	3	2	-	-	1	1	5	3	-	-	2	1	3	3	-	-	3	2	4	1	4	1	1	-
Vatersot og Morbus Brighti	3	1	-	-	2	1	5	1	-	-	1	1	9	3	2	1	2	-	1	1	6	1	2	-
Blegsot og Anæmi	13	-	8	-	5	-	111	-	14	-	5	-	35	-	9	-	30	-	30	-	57	-	-	-
Menstruationsuordener	6	-	6	-	19	-	18	-	5	-	4	-	12	-	4	-	2	-	1	-	1	-	-	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	50	-	33	-	47	1	155	-	21	-	10	-	160	-	20	-	77	1	71	-	74	-	428	-
Ormesygdomme	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	5	-	5	-	-	-	10	-	-	-	3	-
Drankersygdomme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

Veneriske

Sygdom.	Tilsammen Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	For-					
			1. Brønnø.	2 Alstahaug.	3 Vefsen.	4 Ranen.	5 Lurø.	6 Gildeskaal.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis	44	2	7	3	-	1	-	-
Gonorrhoe (Urethrit)	130	-	-	27	8	6	3	6

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Brønnø	99	2	39	60	2.0	3.3
Alstahaug	51	12	13	38	23.5	31.6
Vefsen	73	6	17	56	8.2	10.7
Mosjøen	13	-	7	6	-	-
Landdistrikt	60	6	10	50	10.0	12.0
Ranen	74	5	12	62	6.8	8.1
Lurø	26	5	7	19	19.2	26.3
Gildeskaal	41	2	21	20	4.9	10.0
Bodø	27	5	4	23	18.5	21.7
Bodø	22	5	2	20	22.7	25.0
Landdistrikt	5	-	2	3	-	-
Folden	11	1	3	8	9.1	12.5
Skjærstad	38	2	5	33	5.3	6.1
Stegen	21	-	5	16	-	-
Lødingen	11	2	8	3	18.2	66.7
Ofoten	12	-	8	4	-	-
Buksnæs	50	7	16	34	14.0	20.6
Flakstad	11	-	9	2	-	-
Østlofoten	24	2	5	19	8.3	10.5
Hadsel	34	9	16	18	26.5	50.0
Sortland	15	2	4	11	13.3	18.2
Under Lofotfisket	18	1	14	4	5.6	25.0
Nordlands Amt	636	63	206	430	9.9	14.7
Deraf i Byer	35	5	9	26	14.3	19.2
— - Landdistrikt	601	58	197	404	9.7	14.4

Sygdomme.

deling paa Lægedistrikterne.

7		9	10	12	13	14	15	16		17	Blandt Almuen under Lofotfisket.
Bodø.		Skjerstad.	Stegen.	Ofoten.	Buksnæs.	Flakstad.	Østlofoten.	Hadsel.		Sortland.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.
6	1	-	-	-	11	3	1	3	1	4	5
19	-	2	5	3	11	2	11	4	-	2	21

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.				Udtagelse af Efterbyrden.		
	Mødre.			Børn.			Mødre.		Børn.		Mødre.		
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	lev.	død.	lev.	død.	uopg. Udf.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . . .	[1]) 8	1	-	6	[2]) 1	2	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	1	1 [3])	1	-	-	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Uopgiven Indikation . .	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	10 [4]) 2		1	7	3	3	1 [4]) 1		1	1	1 [4]) 1		1
	13			13			2		2		3		

[1]) Hos 1 tillige nogen Tranghed i Udgangen. Hos 2 blev Placenta tillige udtaget. [2]) & [3]) Fosteret var forraadnet. [4]) Af Barselkonerne døde 3 af Barselfeber, 1 af Livmoderbristning.

Ved en Udtagelse af tilbageholdt Placenta lykkedes det kun at løsne omtr. 1/6 af denne. (Ogsaa i Konens foregaaende 4 Barselsenge havde Sammenvoxning fundet Sted, men i tiltagende Grad, saa at Jordemoderen efter den 4de Fødsel havde maattet plukke Moderkagen ud stykkevis). Konen negtede yderligere Forsøg og døde 3 Døgn efter Fødselen af Barselfeber.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Sammenstilling, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede (se Tabellen næste Side).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 2 223 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 41.5.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte[1]).	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn[1]).	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.
Brønnø	336	165	23	2	2	7	10	-
Alstahaug	356	141	34	1	2	7	7	-
Vefsen	265	96	20	-	2	2	4	-
Mosjøen	50	15	3	-	1	-	-	-
Landdistrikt	215	81	17	-	1	2	4	-
Ranen	394	160	26	1	1	11	9	1
Lurø	241	113	29	-	3	13	5	1
Gildeskaal	169	62	17	2	3	5	4	-
Bodø	188	103	25	4	2	7	15	3
Bodø	82	46	14	2	1	3	3	1
Landdistrikt	106	57	11	2	1	4	12	2
Folden	102	42	13	-	1	9	4	1
Skjærstad	187	86	19	-	3	8	6	2
Stegen	180	65	21	2	2	2	3	1
Lødingen	160	62	17	-	-	8	3	-
Ofoten	147	78	18	-	1	3	4	-
Buksnæs	258	84	17	1	1	7	8	-
Flakstad	110	39	11	-	1	4	6	-
Østlofoten	187	78	16	-	-	8	10	1
Hadsel	287	107	25	-	4	8	8	-
Sortland	233	96	33	-	-	6	11	-
Nordlands Amt	3800	1577	364	13	28	115	117	10
Deraf i Byer	132	61	17	2	2	3	3	1
— - Landdistrikt	3668	1516	347	11	26	112	114	9

[1]) Efter Dødfødteanmeldelserne.

Af Lægerne meddeles Oplysninger om 20 paa Barselseng døde Kvinder; 19 døde af Barselfeber og 1 af Ruptura uteri.

De hyppigste **Dødsaarsager** vare (se Tabellen næste Side).

Veirliget. Vinteren og Vaaren skildres som kolde, Sommeren var varm og meget tør, Efteraaret var regnfuldt og stormende. Ifølge Observationer, tagne paa Lødingens Prestegaard og hvoraf et Uddrag hidsættes, var Aarets Middeltemperatur + 3.5 Celsius. Den laveste Temperatur var − 11.2 C. den 15de Februar og den høieste Varmegrad + 26.7 den 1ste August. Aarets Nedbør 999.1 Mm., Vindstyrken 1.8 og Skydækket 5.7 (se Tabellen næste Side).

Dødsaarsager.

Dødsaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		By.	Landdistrikterne.
Alderdomssvaghed	124	1	123
Svindsot	63	5	58
Lungebetændelse	41	4	37
Skarlagensfeber	36	-	36
Kræft	31	2	29
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	31	2	29
Typhoidfeber	27	5	22
Kighoste	21	-	21
Barselfeber	19	-	19
Medfødt Svaghed	18	3	15
Akut Diarrhoe og Cholera nostras	15	-	15

Meteorologiske Observationer i Lødingen.

Maaned.	Middeltemperatur (Celsius).	Antal Dage med Nedbør					Herskende Vinde.
		Nedbør.	Sne.	Taage.	Klart.	Overskyet	
Januar	÷ 1.7	13	9	0	9	9	NO. N.
Februar	÷ 5.2	13	12	0	9	6	O. S. NO.
Marts	÷ 2.0	18	18	0	7	10	SV. NO.
April	÷ 0.6	16	16	0	7	15	NO. V.
Mai	4.1	19	11	1	4	10	NO. SV.
Juni	8.1	6	3	6	11	6	NO.
Juli	14.1	6	0	6	5	11	NO.
August	14.3	10	0	1	10	9	NO.
September	9.7	22	0	0	2	16	SV.
Oktober	3.0	16	6	0	8	7	NO. N.
November	÷ 0.9	20	13	3	2	13	N. SV.
December	÷ 0.8	28	21	0	3	20	SV. V.
Aaret	3.5	187	109	17	77	132	NO.

Udbyttet af Høsten var lidet, Sildefisket slog feil, og Lofotfisket var mindre lønnende, idet Almuen mistede mange Redskaber, og Priserne paa Fisk, Tran og Rogn vare lave.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Det berettes fra flere Distrikter, at Pengemangel og sparsom Tilgang paa Næringsmidler har havt en uheldig Indflydelse paa Levemaaden. Fra Lurø omtales saaledes, at mangfoldige Familier

lige fra Høsten ikke have havt nogen Spegesild, og at Uveiret har hindret alt Arbeide paa Søen, hvorfor det er utvilsomt, at mange Fattige ikke have havt andet end Mel og Vand at lave sin daglige Kost af. Kaffens betydelige Benyttelse maa undskyldes, naar man betænker, at den utvivlsomt er det bedste og maaske og det billigste Opfrisknings- og Opvarmningsmiddel efter Strabadser paa Søen og endnu mere, naar den øiensynlig bidrager til at fortrænge de fleste «Crêmer» og «Ratafier» som i saa betydelig Grad have faaet Indpas i Distriktet; selv for Brændevin foretrækkes Kaffe (Heitmann). Befolkningen i Lødingen skildres som meget ædruelig. Med Hensyn til Forholdene i Hadsels Distrikt henvises til et blandt Bilag indtaget Uddrag af Distriktslæge Thodes Medicinalberetning for 1879.

Af **Kvaksalvere** har der i de sidste Aar været færre i Hadsels Distrikt. En Tømmermand fra Tromsø praktiserede en hel Vinter og havde endog Skildt som Gigtlæge. For Resten praktiserer kun den saakaldte Bodøkone, som indfinder sig ved hvert Marked og skal have stor Søgning.

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	17	669	28	2951	4 [1])
Brønnø	1	23	4	67	-
Alstahaug	1	55	1	241	-
Vefsen	1	15	6	245	-
Ranen	1	59	3	671	-
Lurø	1	53	-	304	-
Gildeskaal	1	37	2	80	1
Bodø	1	40	2	ingen	2
Folden	1	15	1	58	-
Skjærstad	1	18	2	25	-
Stegen	1	44	1	126	-
Lødingen	1	8	1	73	-
Ofoten	1	15	1	ingen	-
Buksnæs	1	82	3	194	1
Flakstad	1	50	uopgivet	44	-
Østlofoten	1	50	1	92	-
Hadsel	1	43	flere	496	-
Sortland	1	62	-	235	-

[1]) Hvoraf 1 over Døde, 2 over Levende og 1 i anden Anledning.

Amtet har 3 faste **Syghuse** i Alstahaug, Bodø og Buksnæs samt Fiskesygehuse i Aasvær (Ranens Distrikt), for Tiden ubenyttet, i Kabelvaag og Henningvær (Østlofotens Distrikt) samt Pleiestuerne i Reine (Flakstads Distrikt), Stene (Buksnæs Distrikt), Skraaven (Østlofotens Distrikt) og Skjoldehavn (Sortlands Distrikt).

Badeindretninger findes ved Amtets faste Sygehuse.

XIX. Tromsø Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		206.17	54 019	12	23	32
1. Trondenæs		13.018	9 207	1	3	5
	Kvædfjord	6.818	2 520	-	1	1
	Trondenæs	5.447	5 522	1	1	3
	Sand	0.753	1 165	-	1	1
2. Ibestad		12.370	6 572	1	2	2
	Ibestad	8.861	4 985	1	1	2
	Salangen	3.509	1 587	-	1	-
3. Tranø	Tranø	8.922	3 876	1	1	3
4. Lenvik		14.522	6 116	2	3	4
	Berg	5.350	1 730	1	2	2
	Lenvik	5.566	3 396	1	1	1
	Hillesø	3.606	990	-	-	1
5. Malangen		58.577	7 782	1	5	5
	Maalselven	25.698	2 939	1	-	-
	Bardodalen	20.126	1 041	-	-	-
	Balsfjorden	9.255	2 508	-	-	-
	Malangen	3.498	1 294	-	-	-
6. Tromsø		11.379	8 870	3	5	3
	Tromsø, Kjøbstad	-	5 409	3	5	-
	Tromsøsundet	11.379	3 461	-	-	3
7. Lyngen	Lyngen	28.977	4 653	1	1	3
8. Karlsø	Karlsø	10.793	2 167	1	1	2
9. Skjærvø		47.548	4 776	1	2	5
	Skjærvø	31.037	3 120	1	1	-
	Kvænangen	16.511	1 656	-	1	-

I Tromsø Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus	37	2	37	7	-	-	-	12	16	1	-	1	-	-	-
Typhoidfeber	66	10	66	4	4	-	6	16	17	7	7	3	-	-	2
Cerebrospinal-Meningit	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	23	8	23	-	-	3	3	2	3	2	-	3	4	3	-
Vandkopper	23	-	23	2	2	3	-	1	1	-	1	7	-	3	3
Skarlagensfeber	246	43	246	36	32	22	13	13	3	16	20	18	30	31	12
Rødlinger	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	16	1	16	-	1	2	1	1	-	3	-	2	1	2	3
Kighoste	255	12	228	109	30	12	17	-	-	4	16	7	5	6	22
Diphtherisk Svælgbet.	11	1	11	-	-	-	1	1	1	1	-	-	1	6	-
Strubehoste	4	3	4	-	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Kusma	46	-	46	1	-	1	-	-	2	-	4	-	-	6	32
Akut Bronchit. Andre katarrh. Tilf.	701	5	687	60	58	59	64	71	66	48	38	56	37	62	68
Lungebetændelse	130	14	124	8	5	10	24	11	15	14	9	4	6	13	5
Pleurit	56	1	51	3	3	4	2	7	8	7	3	6	2	3	3
Gigtfeber	33	1	33	7	5	2	3	4	-	2	5	3	1	-	1
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) Cholera nostras	326	6	325	23	9	19	19	28	31	30	55	45	25	15	26
Blodgang	16	-	16	-	5	1	-	-	-	-	1	1	-	3	5
Skjørbug	3	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Tilsammen	1994	107	1941	261	156	138	153	168	163	138	159	157	112	153	183

(Forts.)	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
			1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Tilfælde.	Deraf Døde.	Trondenæs.		Ibestad.		Tranø.		Lenvik.		Malangen.		Tromsø.		Lyngen.		Karlsø.		Skjærvø.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus	37	2	-	-	1	-	7	1	-	-	-	-	3	1	25	-	-	-	1	-
Typhoidfeber	66	10	13	2	16	2	4	-	1	-	4	-	16	3	5	2	4	1	3	-
Cerebrospinal-Meningit	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	24	9	6	-	5	5	1	-	-	-	-	-	11	3	-	-	-	-	1	1
Vandkopper	23	-	1	-	-	-	10	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	253	50	23	5	27	8	8	-	60	9	22	1	55	16	46	7	12	4	-	-
Rødlinger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	16	1	1	-	-	-	3	-	2	1	-	-	8	-	2	-	-	-	-	-
Kighoste	260	17	21	-	23	5	2	-	21	1	-	-	138	8	44	1	7	-	4	2
Diphtherisk Svælgbet.	11	1	1	1	-	-	2	-	-	-	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Strubehoste	4	3	1	1	-	-	-	-	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36	-	1	-	7	-	2	-
Akut Bronchit / Andre katarrh. Tilfælde	702	6	38	-	64	1	51	-	60	-	21	-	429	5	16	-	5	-	18	-
Lungebetændelse	132	16	16	-	23	3	14	2	14	1	10	2	45	3	6	4	-	-	4	1
Pleurit	56	1	13	-	-	-	1	-	9	-	2	1	27	-	3	-	-	-	1	-
Gigtfeber	33	1	5	-	3	1	2	-	2	-	7	-	11	-	-	-	-	-	3	-
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) / Cholera nostras	328	8	17	1	26	1	28	-	37	-	8	1	167	2	12	2	-	-	3	1
Blodgang	16	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	7	-	5	-	-	-	-	-
Skjørbug	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2013	126	156	10	188	26	141	3	208	14	81	5	999	41	165	16	35	5	40	5

Sundhedstilstanden var i de fleste Distrikter god; kun fra Ibestads og — i første Halvaar — fra Lyngens Distrikt omtales den som ikke god. Antallet af anmeldte Tilfælde af exanthematisk Typhus og Tyfoidfeber er noget forøget mod det foregaaende Aar. Skarlagensfeber og Lungebetændelse vise derimod Tilbagegang.

Dødeligheden. I 1879 var de Dødes Antal efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede 846 eller 14.55 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (58 151).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes foranstaaende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 222 og 223).

Exanthematisk Typhus optraadte i Ibestads Distrikt hos en Gut, som kom syg hjem fra Lofoten. I Tranø Distrikt døde i Januar 1 af de tre i forrige Beretning omtalte Syge paa en Gaard i Reisens Sogn; i en Gamme under samme Gaard var overliggende fra 1878 en Syg, og der udbredte Sygdommen sig til alle Gammens Beboere; hermed standsede Sygdommen i Begyndelsen af Marts. I Lyngens Distrikt herskede en Epidemi i Mai—Juni øverst oppe i Kaafjorddalen blandt nogle Finnefamilier. I enkelte Familier angrebes Alle, Store og Smaa, i andre Huse, hvor der var flere Rum og saaledes Anledning til Isolation, kun en Enkelt. Hvorledes Epidemien var opstaaet, vides ikke, men i Kaafjorddalen skal der ofte være «Reksyge», som Almuen kalder det. Epidemien var forholdsvis let; Sygdommens Varighed 3—4 Uger. Hos Enkelte var Exanthemet tydeligt, hos Andre mindre tydeligt, og hos de Fleste var der intet Exanthem at opdage. Foruden Desinfektion, Luftning og Rensning af Seng- og Gangklæder udflyttedes, da i Juni Varmen kom i Veiret, enkelte Patienter i dertil passende Udhusbygninger. 14 Dage efter den sidste Tur angrebes Distriktslægen og behandledes paa Tromsø Sygehus (Bjerregaard).

Typhoidfeber. I Trondenæs Distrikt forekom Sygdommen paa 6 forskjellige Steder, til 2 af disse indført fra Lofoten. I Ibestads Distrikt vare de 16 Tilfælde fordelte paa 4 Lokalepidemier, alle, saavidt kunde erfares, importerede fra Lofoten. Fra Finmarken eller Finmarksfisket sees Smitte importeret til Tranø Distrikt: til Dyrø i Mai og Juli og til Reisen i Juni, samt til Tromsø Distrikt: til Mæle (Kvaløen) i Mai og til Tromsøen i Juli. Af de i Lyngens Distrikt iagttagne Tilfælde forekom de 3 enkeltvis, medens de 2 i December indtraf paa Gaarden Elvejord i to forskjellige Huse.

Vandkopper forekom i Marts i Trondenæs. I Tranø Distrikt skal den have gaaet omkring i Reisens og Dyrø Sogne hele Aaret hos en Mængde Individer.

Af **Skarlagensfeber** er anmeldt et betydelig mindre Antal Tilfælde end Aaret forud, hvilket skyldes dens Tilbagegang i Ibestads og Tromsø Distrikter. I Trondenæs Distriktet optraadte den kun i Trondenæs Herred paa 3 Gaarde. I Ibestads Distrikt var den en Fortsættelse af foregaaende Aars Epidemi, men optraadte mere heftig og dødelig; Glandelabscesser vare meget almindelige. Sygdommen syntes aldeles ophørt fra 2det Kvartals Begyndelse, da den pludselig igjen optraadte paa 2 Gaarde i Salangen med 5 Angrebne; senere anmeldtes intet Tilfælde. I Tranø Distrikt viste den sig i de første Maaneder kun hos 1 Individ i Reisen og 4 i Tranø, hvor den holdt sig i nogle afsides liggende Gaarde; i December udbrød den i Reisens Sogn, hvor den senere udbredte sig stærkt. I Lenviks Distrikt optraadte den epidemisk fra Juli til December, da den aftog betydelig. Den holdt sig næsten udelukkende til Finfjorden og de nærmest tilstødende Dele af Lenviks Sogn; i Hillesø Sogn forekom den kun paa et Par Gaarde. Et meget stort Antal af Tilfældene ledsagedes af Nephrit. Fra Tromsø berettes, at Sygdommen, der var ophørt henimod Slutningen af det foregaaende Aar, atter viste sig i April uden paaviselig Smitte; der forekom enkelte spredte Tilfælde

indtil ud i August, da flere Tilfælde samtidig viste sig paa flere Steder i Byen, tildels i Huse, hvor mange Arbeiderfamilier vare sammenstuvede, hvorfor Sundhedskommissionen fik oprettet et Lazaret til Indlæggelse af samtlige Syge, der ikke paa betryggende Maade kunde isoleres i Hjemmet; det sidste Tilfælde indlagdes i December; ialt behandledes paa Lazaretet 22. I Lyngens Distrikt fortsatte Epidemien sig fra det foregaaende Aar. Paa østre Side af Lyngenfjorden naaede den ikke saa langt ud som til Kaafjord, paa Vestsiden blev Grændsen mellem Lyngseidet og Kjoren. I Marts 1879 kom Sygdommen fra Storfjord i Lyngen eller fra Balsfjord over til Saxelvdal i Sørfjord, hvor der kjendes 8 Angrebne; 3 vare døde før Lægens Ankomst, og 2 døde senere; længere kom ikke Epidemien paa den Kant. I Lyngen forekom kun 2 Dødsfald; den optraadte ogsaa her i det Hele mildere end i 1878, uagtet der alligevel ikke fattedes paa alvorlige Tilfælde. Ved Vatersot og Albuminuri foraarsagedes et Par Dødsfald. Hvor Sygdommen kom ind i et Hus, bleve i Regelen alle Børn angrebne. Distriktslægen anfører, at det er udenfor al Tvivl, at Epidemien tildels er ført fra en Grænd til en anden ofte langt bortliggende ved friske Personer; saaledes gjorde en Skomager i Storfjord, der mistede 3 Børn, flere Ture fra sit Hjem til forskjellige Steder, endogsaa til en Plads i Nærheden af Lyngseidet; overalt, hvor han boede, fik Børnene Skarlagensfeber, og Sygdommen kunde paa den Tid ikke være indført ved nogen Anden. Distriktslægen gjorde intet Besøg til Skargensfeberpatienter uden i dertil bestemte Klæder, som ved Hjemkomsten bleve ombyttede, desinficerede og udhængte, ligesom han desinficerede sin Person og de brugte Instrumenter med Karbolvand. Hans Familie, der isoleredes strengt, gik fri for Sygdommen, medens hvert eneste Barn i Husene rundt omkring angrebes.

Kighoste anføres at være overført til Trondenæs fra Ibestad i August og angreb 11 Børn paa Prestegaarden og 2 andre Gaarde; i December viste den sig atter paa 3 Gaarde med 10 Angrebne. I Ibestad begyndte den ved Midtsommerstid, udbredte sig efterhaanden over saagodtsom hele Distriktet og tiltog i Heftighed ligetil Aarets Udgang. I Tranø Distrikt skal den i Sommermaanederne have hersket fornemmelig i Dyrø Sogn paa Molandet og tildels paa Dyrøen. I Lenviks Sogn skal den have optraadt sporadisk i hele Aaret, men mod Slutningen være bleven meget udbredt og heftig. I Tromsø Distrikt fortsatte Epidemien sig fra det foregaaende Aar til ud i April d. A.; de fleste Tilfælde, især i Landdistriktet, kom ikke under Behandling, og den større Dødelighed blandt Børn antages at hidrøre fra denne Sygdom, idet den ofte kompliceredes med Lungebetændelser og Bronchiter. I Lyngens Distrikt var den efter Januar (41 Behandlede) stadig i Aftagende, men har dog forekommet enkeltvis og spredt langt udover Aaret.

Diphtherisk Svælgbetændelse. I Trondenæs Distrikt døde en 25-aarig Mand deraf kort efter Hjemkomsten fra Lofoten.

Kusma skal i Lyngens Distrikt have hersket som Epidemi omkring Spekenæs udenfor Dybvik.

Lungebetændelse. Dødeligheden blandt de Behandlede udgjorde 10.8 pCt.

Diarrhoe var i Tromsø Distrikt især i Juli og August temmelig almindelig. Paa Seminariet angrebes efter Nydelsen af Renkjød 23 Elever samtidig af Diarrhoe og Underlivssmerter; de øvrige Elever, der ei havde spist af Kjødet, forbleve friske. Distriktslægen har oftere iagttaget Diarrhoe med Brækninger og heftige Underlivssmerter efter Nydelsen af Renkjød, uden at der har kunnet iagttages noget mistænkeligt ved Kjødet, der har seet godt ud og havt en ren Smag.

Blodgang skal i Sommer- og Høstmaanederne have hjemsøgt næsten hele Reisens Sogn (Tranø Distrikt) og angreb baade Voxne og Børn, men optraadte fordetmeste let.

Liste over kro-

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	1 Trondenæs.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	104	-	-	-	68	36	8	12	-
Fnat	24	-	10	4	3	7	8	-	-
Skurv	6	-	1	5	-	-	2	-	-
Kjertelsyge	95	-	42	48	1	4	9	7	-
Rachit	27	3	14	13	-	-	7	1	-
Simpel Meningit	11	8	3	-	2	1	4	-	-
Tuberkuløs Meningit	7	7	3	4	-	-	5	-	-
Svindsot	99	40	1	1	33	59	11	5	2
Kræft	35	19	-	-	14	16	11	5	4
Vatersot og Morbus Brighti	33	[1])11	5	3	9	16	9	5	3
Blegsot og Anæmi	323	-	13	38	35	223	11	4	
Menstruationsuordener	87	-	-	-	-	87	9	17	
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	801	-	6	22	291	480	11	51	-
Ormesygdomme	30	-	15	11	-	2	5	5	-
Drankersygdomme	3	-	-	-	2	1	1	-	-

[1]) Vatersot 7, Morbus Brighti 4.

Veneriske Sygdomme. De udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe (Urethrit) ville sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Antal Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne. 1 Trondenæs.		2 Hadsel.	3 Tranø.	4 Lenvik.	6 Tromsø.	7 Lyngen.	9 Skjærvø.
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis	24	[1]) 1	1	1	1	-	-	22	-	-
Gonorrhoe, Urethrit	55	-	6	-	3	1	4	38	1	2

[1]) Under 1 Aar gl. (Mandkj.).

I Tromsø foretoges ugentlig Visitation af prostituerede Fruentimmer.

niske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.															
2		3		4		5		6		7		8		9	
Ibestad.		Tranø.		Lenvik.		Malangen.		Tromsø.		Lyngen.		Karlsø.		Skjærvø.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
-	-	17	-	5	-	4	-	52	-	7	-	-	-	7	-
-	-	5	-	2	-	-	-	6	-	5	-	5	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
30	-	8	-	11	-	8	-	29	-	-	-	-	-	2	-
3	-	-	-	5	2	-	-	17	1	1	-	-	-	-	-
4	4	-	-	-	-	-	-	7	4	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	1	1	5	5	-	-	-	-	-	-
9	6	4	1	5	2	10	6	51	22	1	-	5	-	9	1
4	4	3	2	3	-	1	1	14	5	2	2	1	-	2	1
11	3	2	-	1	1	3	1	7	1	2	1	2	1	-	-
31	-	26	-	130	-	7	-	115	-	2	-	7	-	1	-
5	-	5	-	3	-	5	-	44	-	7	-	-	-	1	-
181	-	79	-	32	-	26	-	306	-	26	-	3	-	97	-
1	-	-	-	-	-	-	-	24	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes ovenstaaende Tabel.

Svindsot. Forholdet af de af Lægerne opgivne Dødsfald af Svindsot til ialt kjendte Dødsaarsager samt til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

I Malangens Distrikt skal Svindsot forekomme forholdsvis hyppig og vistnok især blandt de til Maalselven og Bardo indflyttede «Sørlændingers» Efterkommere, ligesom Kjertelsyge ogsaa er meget udbredt blandt disse. Hos denne Del af Befolkningen er ogsaa Ægteskab mellem Nærbeslægtede meget almindelig, især i Bardo. I Tromsø Distrikt synes Sygdommen at blive mere almindelig i de senere Aar.

Anæmi siges at være en meget hyppig Lidelse blandt Befolkningen i Ibestads Distrikt.

Sindssygdom. For Amtskommunens Regning forpleiedes 51 Sindssyge, hvoraf 25 paa Asyler; 12 var hjemmehørende i Trondenæs Distrikt, 2 i Ibestads, 2 i Tranø, 1 i Lenviks, 7 i Malangens, 5 i Tromsø, 12 i Lyngens, 2 i Karlsø og 7 i Skjærvø Distrikter; for 1 vides ikke Hjemstavn.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger: 16 Tangforløsninger, 1 Vending, 1 Embryotomi og 1 Efterbyrdsoperation, ialt 19, hvoraf 2 i Trondenæs, 9 i Ibestads, 3 i Tranø, 1 Lenviks, 1 i Malangens og 3 i Tromsø Distrikter. Operationernes Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se Side 229).

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Trondenæs	25	2	10	15	8.0	13.3
Ibestad	57	6	26	31	10.5	19.4
Tranø	13	1	4	9	7.8	11.1
Lenvik	21	2	14	7	9.5	28.6
Malangen	16	6	5	11	37.5	54.5
Tromsø	99	22	41	58	22.2	37.9
Tromsø	95	19	41	54	20.0	35.2
Landdistrikt	4	3	-	4	75.0	75.0
Lyngen	21	-	16	5	-	-
Karlsø	7	-	5	2	-	-
Skjærvø	11	1	5	6	9.1	16.7
Tromsø Amt	270	40	126	144	14.8	27.8
Deraf i Byer	95	19	41	54	20.0	35.2
— - Landdistrikt	175	21	85	90	12.0	23.3

Jordemoderhjelpen. I Ibestads Distrikt tiltager Benyttelse af Jordemoder langsomt; 2 Jordemødre have bistaaet ved 61 af 217 Fødsler. Malangens Distrikt er ifølge Distriktslægens Beretning tilstrækkelig forsynet med Jordemødre. I Lyngens Distrikt bruges for det meste uautoriserede Jordemødre. Fra dette sidste Distrikt anføres i Anledning af 2 Dødsfald af Blødning efter Fødsel: Den første Døde boede paa Skibotten; Manden i Huset var drukken, og Naboerne maatte sørge for at hente Læge; dette tog lang Tid, og Søveien frem og tilbage er fire Mil; Konen var død flere Timer før Lægens Ankomst. Den anden Barselkone havde kun 3/4 Mil Landevei fra Lægen; Manden var ikke hjemme; da der efter Barnets Fødsel begyndte at vise sig stærk Blødning, vilde Hjelpekonen eller Hjelpekonerne ikke have mere med Sagen at gjøre, hvorfor den Fødende lod sende Bud efter en i Nærheden boende Kone, der paatog sig at greie Sagen; hun tog, hvad hun med Fingrene kunde faa Tag i af Efterbyrden, men da hun forstod, at hun ikke havde Alt ude, og da hun ellers havde gjort «Alt, hvad der stod i hendes Magt», og Blødningen fremdeles vedvarede, da først blev der sendt Bud efter Lægen, ved hvis Ankomst Konen var død for en Time siden. Sagen blev anmeldt; ved Obduktionen fandtes 2/3 af Moderkagen at ligge tilbage i Livmoderen; men ved optaget Forhør blev der af Øvrigheden ikke fundet Anledning til Anlæggelse af Søgsmaal mod Vedkommende (Bjerregaard).

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Opgaver, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede (se Tabellen Side 230).

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 135 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100: 42.7.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.						Vending.		Embryotomi.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.			Børn.			Mødre	Børn.	Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	uopg. Udf.	lev.	død.	uopg. Udf.	død.	død.	uopg. Udf.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer ...	5	[1]) 2	3	[2]) 6	[2]) 4	1	-	-	-	
Rachitisk Bækkensneverhed	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor.	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Livmoderbristning	-	[3]) 1	-	-	1	-	-	-	-	-
Brækninger	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Forsømt Tverleie	-	-	-	-	-	-	[4]) 1	1	1	-
Tilbageholdelse af Efterbyrden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uopgiven Indikation...	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8	3	4	10	5	1	1	1	1	1
	15			16						

[1]) Dødsaarsag: Barselfeber 1, besværlig Forløsning 1. [2]) Ved en Forløsning af begge Tvillinger var 1ste Tvilling dødfødt, 2den Tvilling levende, Udfaldet for Moderen uopgivet. [3]) Dødsaarsag: Livmoderbristning. [4]) Dødsaarsag: Barselfeber.

Lægerne have opgivet Dødsaarsagen for 17 Barselkvinder: Barselfeber 9, Livmoderblødning 3, Livmoderbristning 2, besværlig Fødsel 2 og Barselkrampe 1.

De hyppigste **Dødsaarsager** sees af Tabellen paa næste Side.

Veirliget. Vinteren omtales fra flere Kanter som temmelig kold og langvarig; men lidet snefuld; Vaaren med sparsomt Nedbør indtil i Mai. Sommeren indtraadte med usædvanlig og vedvarende Varme. Høsten var regnfuld, og Vinteren kom tidlig. Høet gav lidet Udbytte, men var i det Hele velbjerget; Korn og Potetes under et Middelsaar. Fiskerierne mislykkedes.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Med Hensyn til enkelte Forholde i Trondenæs Distrikt har Distriktslæge Schjelderup givet et Tilbageblik for de sidste 25 Aar, hvilket vil findes indtaget blandt Bilag. I Ibestads Distrikt har det paa Grund af daarlige Tider været færre Fremskridt og Forbedringer; Vaanings- og Udhuse lode paa de fleste Steder adskilligt tilbage at ønske. Der var Mangel paa Levnetsmidler især fersk Fisk, som ofte i lange Tider ikke har været til at opdrive; Gjælden er forøget ved udstrakt Benyttelse af Kredit, en sand Kræftskade, idet Folket soutineres i sin bekjendte Slaphed og økonomiske Letsindighed (Borge). Fra Malangens Distrikt skildres de økonomiske Forhold som yderst mislige, og fra Tromsø beskrives Levemaade og hygiæniske Forhold som saagodtsom uforandrede, maaske noget værre, da der har hersket en stor Arbeidsløshed, og Fiskerierne have været mislige; Misbrugen af spirituøse Drikke har derfor ogsaa været betydelig indskrænket. I Lyngens Distrikt lever den

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte [1]).	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.
Trondenæs	327	126	27	2	1	12	8	-
Ibestad	217	93	20	1	7	9	2	-
Tranø	137	43	11	-	1	5	-	-
Lenvik	233	85	24	2	2	6	4	1
Malangen	310	100	20	4	2	4	1	-
Tromsø	357	189	45	1	3	8	14	-
Tromsø	223	122	28	1	3	5	4	-
Landdistrikt	134	67	17	-	-	3	10	-
Lyngen	160	97	18	-	2	3	6	-
Karlsø	77	34	7	-	-	1	4	-
Skjærvø	163	79	35	-	-	3	7	-
Tromsø Amt	1981	846	207	10	18	51	46	1
Deraf i Byer	223	122	28	1	3	5	4	-
— - Landdistrikt.	1758	724	179	9	15	46	42	1

[1]) Ifølge Dødfødteanmeldelserne.

Dødsaarsager.

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Landdistrikterne.
Skarlagensfeber	50	16	34
Svindsot	40	19	21
Kræft	19	5	14
Kighoste	17	8	9
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	17	11	6
Lungebetændelse	16	3	13
Vatersot og Morbus Brighti	11	-	11
Typhoidfeber	10	3	7
Barselfeber	9	3	6
Medfødt Svaghed	8	1	7
Diarrhoe	8	2	6

største Del af Befolkningen i smaa, uanselige Hytter, hvor der kun er et Beboelsesrum, der tillige tjener som Soveværelse, hvis der ikke er Anledning til at ligge paa Loftet; Kogeovn findes i ethvert saadant Hus, og Dampen har ingen synderlig anden Udvei end gjennem de somoftest utætte Vægge. Naar Fiskerierne slaa feil, er det ikke let at sige, hvad en stor Del Mennesker i dette tildels overbefolkede Distrikt lever af i den lange Vinter og Vaar; kaster Fiskerierne noget af sig, lever man flot en Stund. Melk findes knapt nok hos Mange, naar det lider over Jul. Med Renligheden er det i Regelen smaat bevendt, saavel hvad Beboelsesrum som Personer angaar. I de seneste Aar er dog adskillige Penge nedlagt i Baade og Redskab.

Vaccination. Fra Tromsø forsendtes 251 Glas Vaccinelymfe til Stiftets Læger og Hjelpevaccinatører.

Af **Sygehuse** haves i Tromsø By 1 Amtssygehus og i Skjærvø et Fiskesygehus. I Ibestad leies af Fattigvæsenet et Par Værelser til Indlæggelse af fattige Syge.

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	7	323	21	1495	5 [1]
Trondenæs	1	36	1	239	
Ibestad	1	26	2	179	-
Tranø	-	uopgivet	3	268	2
Lenvik	1	5	1	43	-
Malangen	1	48	3	299	-
Tromsø	1	170	10	168	1
Lyngen	1	11	1	240	1
Karlsø	-	uopgivet	uopgivet	uopgivet	-
Skjærvø	1	27	-	59	1

[1]) Alle over Døde.

Badeindretninger. Af saadanne omtales fra Trondenæs Distrikt 1 Styrte- og Karbad, fra Malangens Distrikt 2 kvænske Dampbad og fra Tromsø By 2 Damp- og Karbad.

XX. Finmarkens Amt.

Fladeindhold, Indbyggerantal, Lægedistriktsinddeling, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Fladeindhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpevaccinatører.
Amtet		371.54	24 075	10	17	25
1. Alten		95.0	5 254	1	3	4
	Alten	23.5	2 389	1	-	-
	Talvik	12.5	2 146	-	-	-
	Kautokeino	59.0	719	-	-	-
2. Loppen		9.2	1 425	1	2	4
	Loppen	5.9	862	-	1	1
	Øksfjord			-	-	1
	Hasvik	3.3	563	1	1	2
3. Hammerfest		26.6	3 622	2	1	[1]) -
	Hammerfest, Kjøbstad	-	2 101	2	1	-
	Hammerfest	26.6	875	-	-	-
	Kvalsund		646	-	-	-
4. Maasø		4.2	1 322	1	1	3
	Maasø	4.2	902	1	1	2
	Kjelvik		420	-	-	1
5. Kistrand		128.9	2 569	1	3	4
	Kistrand	34.7	1 357	1	1	2
	Karasjok	59.1	540	-	1	1
	Lebesby	35.0	672	-	1	1
6. Tanen		30.6	2 393	1	2	3
	Tanen	17.2	2 064	1	1	-
	Polmak Distrikt af Nesseby Herred	13.4	329	-	1	-
7. Vardø		17.7	2 063	1	1	3
	Vardø, Kjøbstad	-	1 322	1	-	-
	Vardø Landsogn	17.7	741	-	-	-

[1]) Begge Poster for Tiden ledige.

(Forts). Lægedistrikt.	Tilsvarende Herred, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i norske □ Mil.	Indb., 31te Dcbr. 1875.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjelpe-vaccinatører.
8. Vadsø	.....	20.1	3 798	1	3	2
	Vadsø[2]), Kjøbstad...	8.1	1 764	1	1	1
	Vadsø		1 072	-	1	-
	Nesseby, undtagen Polmaks Distrikt	12.0	962	-	1	1
9. Sydvaranger	Sydvaranger	39.1	1 629	1	1	2

[2]) Kjøbstaden Vadsø, der ikke udgjør særskilt Kommune, hører til Vadsø Herred.

Sundhedstilstanden var især i de vestligste Distrikter mindre god paa Grund af Skarlagensfeber og Kighoste, der var adskillig udbredt. Exanthematisk Typhus forekom kun i Vadsø.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede 579 eller 21.71 pro mille af den beregnede Befolkning ved Aarets Midte (26 665).

Til Oplysning om de **epidemiske Forhold** hidsættes følgende af Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 234 og 235).

Exanthematisk Typhus indførtes i 3 Tilfælde til Vadsø By fra forskjellige udenfor Distriktet liggende Steder. De Syge isoleredes paa Sygehus og foranledigede ingen yderligere Smitteoverførelse. I Landdistriktet forekom 2 Tilfælde — et endte dødeligt — uden paaviselig Smitteoprindelse.

Typhoidfeber. I Loppens Distrikt forekom 3 Tilfælde paa en Gaard i Bergsfjord — Loppens Sogn —, hvor 1 var død, før Sygdommen anmeldtes. En Syg indlagdes i April paa Brevik Sygestue; han var reist fra Fisket i Nordland 14 Dage iforveien. I Hammerfest forekom de fleste Tilfælde blandt Tilreisende; i August indkom 3 Børn paa Sygehuset, og fra disse smittedes 4 af Sygehusets Betjening. I Tanen forekom nogle Tilfælde i en Kvænfamilie i Tanadalen; Smitten var rimeligvis kommen fra den anden Side af Fjorden, hvor der Aaret forud havde været Sygdom. I Vardø forekom 4 Tilfælde blandt Byens Befolkning, deraf 3 i et Hus; 4 paa Sygehus behandlede Syge vare fremmede Fiskere.

Skarlagensfeber. Fra Loppens Distrikt omtales, at Sygdommen i September begyndte paa Handelstedet Hasvik formentlig didbragt ved Fiskere fra Tromsø eller Lyngen og derfra ved friskt Mellemled overførtes til 4 andre Gaarde. I November optraadte den omkring Handelsstedet Sørvær ved Smitte gjennem friskt Mellemled fra Hasvik og senere i Bredvik ved Smitte fra Sørvær. De smittede Boliger vare daarlige Torvgammer eller ligesaa slette Træhuse, hvor hele Familien bor i et og samme Rum, hvorfor ogsaa alle Børn og yngre Individer bleve angrebne; Halsaffektioner og abscederende Glandelhævelser samt Nyresygdom forekom i flere Tilfælde. Uden Forbindelse med disse Epidemier forekom Sygdommen enkeltvis andetsteds i Distriktet. Ogsaa til Maasø Distrikt — Ingø — kom Sygdommen gjennem friske Personer, om hvem man dog ikke vidste, at de havde været i direkte Forbindelse med Syge, men vel paa Steder, hvor Sygdommen herskede; ved Hjemkomsten og senere vare de friske, men 14 Dage efter disses Hjemkomst indsygnede 3 Børn.

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Hele Aaret.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Behandlede.	Deraf Døde.													
Exanthematisk Typhus	5	4	5		-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	2
Typhoidfeber	35	2	31	-	2	1	7	3	2	2	4	3	6	1	-
Barselfeber	4	2	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	7	-	7	-	2	-	-	1	2	2	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	70	5	70	-	26	-	-	-	-	-	-	5	14	10	15
Rosen	15	2	11	1	1	1	1	2	-	1	1	-	2	1	-
Kighoste	196	7	158	-	6	8	32	27	37	16	11	8	13	-	-
Diphtherisk Svælgbet.	33	8	33	7	16	8	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Strubehoste	3	3	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	35	-	35	3	5	13	5	-	-	5	3	1	-	-	-
Akut Bronchit, Andre katarrh. Tilfælde	678	3	674	185	87	59	95	84	42	26	13	12	23	19	29
Lungebetændelse	130	17	119	40	4	6	13	14	13	2	4	7	4	5	7
Pleurit	31	1	30	5	2	2	5	3	2	1	1	3	-	3	3
Gigtfeber	15	-	15	2	1	2	-	2	1	-	1	1	2	2	1
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Diarrhoe (akut), Cholera nostras	190	6	187	22	14	11	13	21	10	13	20	21	12	17	13
Blodgang	28	1	28	3	-	-	1	2	5	1	4	3	7	-	2
Skjørbug	30	-	30	1	4	3	9	3	-	5	2	1	2	-	-
Tilsammen	1506	61	1439	270	173	115	181	164	115	74	64	65	88	58	72

(Forts.)	Ialt opgivne.		Fordeling paa Lægedistrikterne.																	
			1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Alten.		Loppen.		Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Sydvaranger.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exanthematisk Typhus	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4	-	-
Typhoidfeber	35	2	-	-	4	1	19	1	-	-	-	-	4	-	8	-	-	-	-	-
Barselfeber	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1	-	2	1	-	-	-	-
Vandkopper	7	-	-	-	-	-	2	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	70	5	-	-	40	4	26	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	15	2	-	-	4	1	2	1	-	-	-	-	2	-	4	-	2	-	1	-
Kighoste	200	11	-	-	53	2	77	1	28	2	42	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Diphtherisk Svælgbet.	33	8	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	8	-	-
Strubehoste	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-
Kusma	35	-	-	-	26	-	1	-	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronchit. Andre katarrh. Tilfælde	678	3	-	-	52	-	316	-	25	-	47	1	27	-	9	1	102	1	100	-
Lungebetændelse	133	20	-	-	1	1	91	7	5	3	8	3	5	1	14	3	5	-	4	2
Pleurit	31	1	-	-	2	-	18	-	2	-	2	-	5	-	-	-	1	-	1	1
Gigtfeber	15	-	-	-	-	-	14	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Koldfeber	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoe (akut) Cholera nostras	190	6	-	-	12	-	126	3	5	-	11	1	13	-	1	1	9	1	13	-
Blodgang	28	1	-	-	8	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	1	-	-
Skjørbug	30	-	-	-	5	-	11	-	1	-	3	-	1	-	-	-	7	-	2	-
Tilsammen	1514	69	-	-	208	9	709	13	82	6	116	13	59	1	38	6	181	18	121	3

Liste over kro-

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Antal af anmeldende Læger.	1 Alten.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	129	-	2	5	87	25	7	-	-
Fnat	13	-	5	5	2	1	2	-	-
Skurv	3	-	1	1	1	-	2	-	-
Kjertelsyge	33	-	11	17	2	3	5	-	-
Rachit	7	-	3	4	-	-	1	-	-
Simpel Meningit	12	10	-	5	1	1	3	-	-
Tuberkuløs Meningit	7	6	4	2	1	-	3	-	-
Svindsot	46	15	2	1	10	32	7	-	-
Kræft	14	12	1	-	2	11	5	-	-
Vatersot og Morbus Brighti	14	-	1	2	3	8	6	-	-
Blegsot og Anæmi	78	-	4	6	5	59	9	-	-
Menstruationsuordener	40	-	-	-	-	40	6	-	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	528	-	1	13	318	166	9	-	-
Ormesygdomme	38	-	21	11	3	3	7	-	-
Drankersygdomme	4	-	-	-	3	1	3	-	-

Kighoste begyndte i Marts i Loppens Distrikt i Sørvær og udbredte sig over hele Hasvik Sogn; i Øxfjord var den meget almindelig fra Mai Maaned; det maa antages, at faa Hjem, hvor der fandtes Børn, forskaanedes for Sygdommen. Fra Hammerfest angives, at den var meget udbredt i Distriktet. I Maasø udbredte Sygdommen sig fra Marts til September fra Vest mod Øst over hele Distriktet undtagen Magerøen, hvor intet Tilfælde kjendtes. Samtidig observeredes hos Voxne særdeles heftige og langvarige Bronchiter. I Kistrands Distrikt, hvor den Aaret forud havde været meget udbredt i Kjøllefjord og ophørte udover Vaaren 1879, begyndte den paa Vaarsiden i Kistrand yderst paa østre Side af Porsangerfjorden. Herfra udbredte den sig Vaar og Sommer rundt hele Fjorden og angreb baade Børn og Voxne. Den viste sig haardere og mere ondartet end Aaret forud og ophørte først udover Høsten. Ved Juletid kom Underretning om, at Sygdommen var udbrudt i Lebesby.

Diphtherisk Svælgbetændelse. En i Vadsø Distrikt i Fiskeværet Ekkerøen i forrige Aar begyndt Epidemi standsede i Februar heromhandlede Aar, efterat der var truffet den Foranstaltning, at alle Angrebne snarest muligt indlagdes paa Sygehuset i Vadsø, hvorhen ogsaa Børnenes friske Mødre medfulgte.

Kusma forekom i Slutningen af Januar i Hasvik — Loppens Distrikt — og kom derfra i Februar til Fiskeværet Bredvik. Blandt de Syge paa Fiskeværet forekom ofte Kusma og Orchit eller en Alterneren af disse Former. Ogsaa i Maasø observeredes en Del Tilfælde i Juni og Juli.

Lungebetændelse. Fra Hammerfest anføres, at Bronchiter og Lunge-

niske Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne.															
2		3		4		5		6		7		8		9	
Loppen.		Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Sydvaranger.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
15	-	27	-	11	-	7	-	7	-	62	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	10	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
5	-	13	-	5	-	-	-	-	-	3	-	-	-	7	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-
-	-	5	3	-	-	-	-	1	1	2	2	1	1	3	3
1	1	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-
1	1	22	1	4	2	4	2	3	3	4	3	8	3	-	-
-	-	5	4	-	-	3	2	1	1	4	4	1	1	-	-
1	-	6	-	-	-	1	-	1	-	5	-	-	-	-	-
15	-	28	-	15	-	2	-	5	-	8	-	3	-	2	-
4	-	21	-	2	-	3	-	-	-	10	-	-	-	-	-
41	-	161	-	23	-	35	-	41	-	125	-	67	-	35	-
4	-	28	-	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-
-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

betændelse i Aarets første Maaneder optraadte som Epidemi; fornemmelig angrebes Børn under 12 Aar og somoftest alle Børn i samme Familie. I Vadsø, hvor Sygdommen i forrige Aar optraadte mere end almindelig hyppigt, forekom kun 5 Tilfælde.

Gastriske Sygdomme. Fra Vadsø anføres, at dysenterisk Diarrhoe forekom som vanligt især i 2det Halvaar.

Skjørbug forekom i Loppen hos 2 Kvinder, der om Vinteren havde levet i Sommerrorboder under yderst elendige Forhold, og hos 2 Matroser fra Russefartøier.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af Syphilis og Gonorrhoe (Urethrit) ville sees af følgende Tabel (se næste Side).

Fra Hammerfest bemærkes, at om man er noksaa meget paa Jagt efter deslige Syge, bedres kun Tilstanden for en kortere Tid, da Tilreisende sørge for ny Import. Den store Fattigdom blandt Arbeidsklassen i Forbindelse med stor Løsagtighed gjør, at særdeles mange endog unge Piger hengive sig til Prostitutionen. De i Kistrands Distrikt behandlede Syge opgives alle at være smittede udenfor Distriktet. I Tanens Distrikt kjendes 29 Tilfælde af konstitutionel Syphilis, hvoraf 15 indsendtes til Sygehus og 14 behandledes i Hjemmet. Sygdommen blev udbredt væsentlig i Fiskeværet Berlevaag ved en omreisende Handelskarl fra Tromsø, der herfor anmeldtes og idømtes Strafarbeide. De i Vadsø behandlede Syge anføres smittede udenfor Distriktet.

Til Oplysning om de af Lægerne behandlede væsentlig **kroniske Sygdomme** hidsættes ovenstaaende Tabel.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne.							
			2	3	4	5	6		7	8
			Loppen.	Hammerfest.	Maasø.	Kistrand.	Tanen.		Vardø.	Vadsø.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.
Syphilis	50	[1]) 1	-	15	1	2	14	1	17	1
Gonorrhoe	69	-	3	39	2	2	-	-	20	3

[1]) Kv., 0—1 Aar.

Svindsot. I Anledning af et Dødsfald af Svindsot og et af tuberkuløs Meningit i en fra det Trondhjemske indflyttet disponeret Familie i Loppens Distrikt gjøres foruden om Familiedisposition opmærksom paa, at Familiens Hus er et gammelt lidet Træhus, i hvis to smaa Opholdsrum alle Sprækker ere omhyggeligt paaklistrede gamle Aviser etc. Da Udluftning næsten aldrig foretoges, og Løbning af bedærvede Torskehoveder i Aarrækker er foregaaet paa Kogeovnen i Sove- og Arbeidsrummet, hefter der ved Huset en egen modbydelig Lugt. I Tanen forekom 3 Tilfælde, 1 hos en Lap, 2 hos norske, hvilke begge sidste vare indflyttede fra Nordland, hvorfra de havde medbragt sin Sygdom (Kloumann). Fra Vadsø opgives, at der i Aarets Løb kom 7 nye Tilfælde under Behandling. De 5 vare gifte Koner af kvænsk Nationalitet, alle omtrent 30 Aar gamle, de andre 2 vare Mænd, en norsk og en kvænsk. Sygdommens Tiltagen er paafaldende og giver næsten Indtryk af en epidemisk Optræden. Naar forholdsvis saa mange af kvænsk Nationalitet sees at være angrebne, maa det erindres, at den overveiende Del af den lavere Befolkning hovedsagelig tilhører denne Nationalitet. Det har vistnok endnu fortrinsvis været Bybefolkningen, der er bleven Offer for denne Sygdom, men den har ogsaa vist sig blandt Landbefolkningen, ligesom den tuberkuløse Meningit ogsaa har vist sig paa Landet. Fra de sidste Aar kjendes 2 Tilfælde, hvor tidligere tilsyneladende friske stærke unge Mænd nogen Tid efter Konernes Død af Svindsot selv angrebes af samme Sygdom, der hos den ene allerede har medført Døden (Hartmann).

Forholdet mellem opgivne Dødsfald af Svindsot og ialt opgivne Dødsaarsager samt Forholdet til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme i de enkelte Lægedistrikter sees af følgende Tabel (se næste Side).

Sindssyge. Med Bidrag af Amtskommunen forpleiedes 38, hvoraf 14 paa Asyler; 13 hørte hjemme i Alten, 3 i Hammerfest, 2 i Maasø, 7 i Kistrand, 2 i Tanen, 8 i Vadsø, 2 i Sydvaranger; for 1 er Hjemstavn uopgivet.

Af **obstetriciske Operationer** opgives som udførte af Læger: 3 Tangforløsninger, 1 Vending og 1 Efterbyrdsoperation, hvis Indikationer og Udfald vil sees af følgende Tabel (se næste Side).

Ialt saaledes 5 Operationer, hvoraf 1 i Loppen, 2 i Hammerfest, 2 i Tanen.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af følgende Sammenstilling, angivet efter de af Presterne til det statistiske Centralbureau indsendte og foreløbig bearbeidede Opgaver over Døbte og Begravede (se Tabellen Side 240).

Overskudet af Fødte over Døde udgjorde saaledes 458 og Forholdet mellem hine og disse = 100: 55.8.

I Lægernes Dødslister opgives Dødsaarsagen for 4 paa Barselseng døde Kvinder, af hvilke 3 døde af Barselfeber og 1 af Blødning.

Døde af Svindsot.

Lægedistrikt.	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.
Alten	-	-	-	-	-	-
Loppen	12	1	9	3	8.3	33.3
Hammerfest	31	1	13	18	3.2	5.5
Hammerfest	31	1	13	18	3.2	5.5
Landdistrikt	-	-	-	-	-	-
Maasø	14	2	6	8	14.3	25.0
Kistrand	21	2	13	8	9.5	25.0
Tanen	12	3	1	11	25.0	27.3
Vardø	29	3	6	23	10.3	13.0
Vardø	26	2	5	21	7.8	9.5
Landdistrikt	3	1	1	2	33.3	50.0
Vadsø	31	3	18	13	9.7	23.1
Vadsø	29	3	16	13	10.3	23.1
Landdistrikt	2	-	2	-	-	-
Sydvaranger	19	-	3	16	-	-
Finmarkens Amt	159	15	69	90	9.4	17.8
Deraf i Byer	86	6	34	52	7.0	11.5
— - Landdistrikt	73	9	35	38	12.3	23.7

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.
	lev.	lev.	død.	død.	død.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	2	2	-	-	-	
Bækkensneverhed	1	-	1	-	-	
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	1	1	-
Sammentrækning af indre Modermund	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	3	2	1	1	1	1
		3				

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte.	Døde				Dødfødte [1])	Omkomne	
		ialt.	0—1 Aar.	1ste Døgn [1]).	paa Barselseng.		ved ulykkelige Hændelser.	Selvmord.
Alten	204	126	39	-	3	-	3	-
Loppen	60	42	18	1	1	1	4	-
Hammerfest	201	92	39	-	2	6	7	-
Hammerfest	123	42	15	-	-	5	4	-
Landdistrikt	78	50	24	-	-	1	3	-
Maasø	56	42	19	1	-	3	4	1
Kistrand	91	57	18	-	1	2	3	-
Tanen	96	45	10	-	1	4	2	-
Vardø	108	48	16	-	1	2	6	-
Vardø	76	33	10	-	1	1	5	-
Landdistrikt	32	15	6	-	-	1	1	-
Vadsø	170	103	39	3	-	6	4	-
Vadsø	88	51	20	1	-	2	3	-
Landdistrikt	82	52	19	2	-	4	1	-
Sydvaranger	51	24	7	-	-	3	1	-
Finmarkens Amt	1037	579	205	5	9	27	34	1
Deraf i Byer	287	126	45	1	1	8	12	-
— - Landdistrikt	750	453	160	4	8	19	22	1

[1]) Efter Dødfødteanmeldelserne.

De vigtigste **Dødsaarsager** vare:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byerne.	Landdistrikterne.
Hjernebetændelse, tuberkuløs Meningit og Kramper i Børnealderen	21	13	8
Lungebetændelse	20	6	14
Svindsot	15	6	9
Kræft	12	6	6
Kighoste	11	-	11
Diphtherisk Svælgbetændelse	8	6	2
Diarrhoe og Cholera nostras	6	2	4
Hjerneslag	6	2	4
Medfødt Svaghed	6	1	5
Skarlagensfeber	5	2	3

Veirliget. Vinteren var stormfuld. Sommeren tør og varm, fra Høsten udover megen Storm; fra Loppen anføres, at det i de 2 sidste Maaneder af Aaret kun paa enkelte Dage var muligt at komme paa Søen; saa vedvarende og stærke Storme mindes ikke af ældre Folk. Vinteren kom tidlig med megen Sne og Kulde. Paa Grund af mislige Veirforholde blev Aarsudbyttet under et Middelsaars. Fiskerierne middels, men paa Grund af lave Priser lidet Udbytte. Multehøsten mislykkedes ganske.

Levemaade og hygiæniske Forhold. Fra Loppen anføres, at Befolkningen ikke har kunnet skaffe sig den daglige Kogfisk; da det er umuligt at komme paa Søen, og da Saltfisk og Tørfisk kun bruges lidet, har Føden som oftest bestaaet i Russemelskage og Kaffe. Fra Hammerfest bemærkes ligeledes, at Kostholdet har været gjennemgaaende knapt, for Arbeidsklassen sort Kaffe og bart Brød, da den paa Grund af Uveir i flere Uger ad Gangen ikke har kunnet faa den daglige Tilførsel af Fisk, som den ellers benytter til 2 à 3 Maaltider om Dagen. Fra Maasø anføres, at Almuens økonomiske Forfatning i Aarets Løb er yderligere forværret. Kosten har været ynkelig for Manges Vedkommende, i Aarets sidste Maaneder stærkt nærmet sig til Vand og Brød. Fra Tanen skildres Levemaade og hygiæniske Forhold saaledes: Da Loddefisket gav et nogenlunde godt Udbytte og Sommerfisket et rigt Udbytte, idet Veiret næsten hele Sommeren var roligt, og da Melpriserne vare ualmindelig lave, kunde det synes, at Almuens økonomiske Forfatning maatte være god, men saa er dog ikke Tilfælde. For Distriktets Handelsmænd har det været en Opgave at binde den fiskende Almue til sig ved at tilstaa en næsten ubegrændset Kredit, og ved den Redebonhed, hvormed Kredit er bleven tilstaaet, har Fristelsen for Almuen til at leve over Evne ligget nær, især da den største Del af Almuen liden eller ingen Greie har havt paa sin Gjælds Størrelse. Det er saaledes ikke saa ualmindeligt, at Fiskere, der neppe have Eiendele til et Beløb af mere end 4 à 600 Kroner, staa i en Gjæld af optil 3 à 4000 Kroner, og Fiskere, der saagodtsom intet eie, men endog af og til maa ty til Fattigkassen, staa i en Gjæld af 8 til 1600 Kroner. Paa denne Maade er Almuen bleven aldeles afhængig af Handelsmanden og derved tvungen til at levere alle sine Produkter til ham for lave Priser, medens de maa tage sine Nødvendighedsartikler hos ham som oftest til ublu Priser. Selv om der indtræffer gode Aaringer, formaar Almuesmanden vanskelig at komme ud af denne Gjæld, og indtræffer der mindre gode samtidig med Handelskriser som den nuværende, under hvilken 2 Handelsmænd i Løbet af et Par Aars Tid har maattet gjøre Opbud med udestaaende Fordringer paa Almuen af et Par Hundrede Tusinde Kroner, da viser dette Handelsprincip sig i et sørgeligt Lys. Naar nu under disse trykkende Konjunkturer Prisen paa Fiskeprodukter neppe er det halve af mod tidligere, Laxefisket, hvoraf en stor Del af Elvealmuen ernærer sig, gav et meget ringe Udbytte, og ligeledes Udbyttet af Kreaturerne ved et Par Aars mislig Høhøst er lidet, saa har Levemaaden maattet blive derefter. Et i Lerpollen, en Arm af Tanafjorden, temmelig aarvist Sildefiske, hvorved Almuen erholder et godt Fødemiddel samt endel Kontanter, idet Silden afsættes til Naboprestegjeldene, mislykkedes totalt. Blandt Befolkningen i Polmak Sogn og det saakaldte Vestre-Tanen har Tilstanden dog været betydelig bedre, eftersom den i de forrige gode Aar har opsparet sig Penge, og en stor Del af den staar i liden Gjældsforpligtelse til Handelsmanden. Som Følge af den knappe Tilgang af Penge er dog Drikfældigheden betydelig aftagen, endog blandt den norske Befolkning i Fiskeværene, som tidligere har været stærkt henfalden til Drik. — De hygiæniske Forhold i Vadsø ere ikke undergaaede nogen væsentlig Forandring; dog har de nu i en Række af Aar saagodtsom mislykkede Fiskerier, der maa siges at være den eneste Næringsvei for Distriktet, frembragt en almindelig Tilbagegang i økonomisk Henseende, og Fattigdommen har naturligvis ogsaa medført

sine almindelige Følger, mindre kraftig og hensigtsmæssig Ernæring, mindre god Beklædning og hvad der ikke mindst maa tages i Betragtning, en psychisk Depression, som utvivlsomt igjen vil indvirke paa Sundhedstilstanden (Hartmann).

Følgende Tabel giver Oplysning om fattige Syge, Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger:

Amt og Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Vaccine-rede.	Rets-medicinske For-retninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	8	224	15	246	8 [1])
Alten	-	-	-	-	-
Loppen	1	20	3	5	-
Hammerfest	1	44	4	40	6
Maasø	1	10	1	14	-
Kistrand	1	5	-	59	2
Tanen	1	21	2	17	-
Vardø	1	64	4	58	-
Vadsø	1	25	1	45	-
Sydvaranger	1	35	-	8	-

[1]) Hvoraf 1 over en Død og 7 over Levende.

Af **Badeindretninger** omtales 1 Kvænbadstue i Loppen, 1 Kar- og Dampbad i Hammerfest, 2 Kar- og Dampbadeindretninger i Vardø og 3 i Vadsø.

C. Uddrag og Sammenstilling

af de ifølge Lov af 27de Februar 1866 og Indre-Departementets Cirkulære af 17de Marts samme Aar fra Dyrlægerne indkomne Beretninger om Sundhedstilstanden blandt Husdyrene og om Veterinærvæsenets Tilstand m. m. i 1879 [1]).

Kreaturholdet den 31te December 1875 i Riget og dets Amter vil sees af følgende efter «Statistisk Aarbog for 1880» indtagne Tabel (næste Side).

Sundhedstilstanden skildres som i det Hele taget god. Fra flere Steder berettes den at have været usædvanlig god (Nannestad, Fredrikshald, Hiterdal,

[1]) Ifølge den officielle Fortegnelse over autoriserede Dyrlæger i 1879 var deres Antal 78. Af disse antages 13 ikke at have praktiseret. Følgende Tabel giver en Oversigt over Antallet af Dyrlæger, deres Fordeling paa Amterne m. m.:

Overøvrighedsdistrikter.	Antal Dyrlæger.	Antal Dyrlæger, fra hvem Indberetning er indkommet.	De sidstnævntes Bosted.
Christiania By	8	5	Christiania.
Akershus Amt	6	5	Skedsmo, Ullensaker, Nannestad, Eidsvold, Aas.
Smaalenenes —	8	6	Eidsberg, Trygstad, Moss, Sarpsborg, Fredrikstad, Fredrikshald.
Buskeruds —	4	4 (5 [1])	Drammen (2), Hønefos, Hallingdal, (Kongsberg [1]).
Jarlsberg og Laurviks —	4	4	Holmestrand, Vatsaas Annex til Hof, Tønsberg, Laurvik.
Hedemarkens —	12	11	Kongsvinger, Vang, Romedal, Ringsaker (2), Hof, Aasnæs, Elverum (2), Aamot, Tønset.
Christians —	6	6 (7 [1])	(Gran [1]), Land, nordre Aurdal, østre Toten, Gjøvik, Lillehammer, Vaage.
Bratsbergs —	3	3	Skien, Hiterdal, Hviteseid.
Nedenæs —	1	-	
Lister og Mandals —	1	1	Mandal.
Stavanger —	1	1	Stavanger.
Søndre Bergenhus —	3	2 (3 [2])	Stordø, Vossevangen, (Bergen [2]).
Bergens By	2	2 [2])	Bergen.
Nordre Bergenhus Amt	2	1	Florø.
Søndre Trondhjems —	5	6 [3])	Trondhjem (3), Melhus, Orkedal, Ørlandet.
Nordre — —	7	7	Nedre Stjørdal, Frosten, Skogn, Værdalen, Inderøen, Stenkjær, Overhalden.
Nordlands —	1	-	
Finmarkens —	1	-	
Uopgivet Bosted	3	-	
Tilsammen	78	64 (67)	

[1]) 1 siden fraflyttet. [2]) Den ene er Amtsdyrlæge i søndre Bergenhus Amt og indgiver særskilt Beretninger for Amtet og Byen. [3]) 1 praktiserede blot i Aarets sidste Maaneder og er ikke optaget i Dyrlægefortegnelsen for 1879.

Kreaturhold den 31te December 1875.

	Heste.	Storfæ.	Faar.	Gjeder.	Svin.	Rensdyr.
Smaalenene	10 819	45 672	18 336	49	3 589	-
Akerhus	13 161	57 427	29 762	664	6 440	-
Christiania	1 364	539	67	-	241	-
Hedemarken	14 837	80 132	91 493	16 194	9 335	-
Christians	17 048	100 169	111 927	53 647	11 183	4
Buskerud	8 631	52 945	50 157	14 172	3 577	1
Jarlsberg og Laurvik	7 423	35 847	15 579	51	2 907	1
Bratsberg	5 530	39 784	58 792	10 360	3 299	-
Nedenæs	3 466	26 886	35 772	10 709	1 999	-
Lister og Mandal	3 257	40 480	49 806	12 068	953	-
Stavanger	8 950	55 619	207 689	16 580	3 788	-
Søndre Bergenhus	6 657	87 687	226 381	20 577	5 577	23
Bergen	174	113	126	2	10	-
Nordre Bergenhus	9 252	92 360	189 917	40 627	9 625	231
Romsdal	9 896	85 275	180 004	30 939	8 636	-
Søndre Trondhjem	9 764	69 319	122 504	24 742	10 450	3 211
Nordre —	9 107	48 481	106 495	28 952	11 725	7 183
Nordland	7 531	59 175	119 204	27 693	5 726	14 799
Tromsø	4 566	30 084	62 078	11 954	1 726	5 824
Finmarken	470	8 623	20 217	2 881	234	65 290
Rekapitulation:						
Bygder	147 475	1 009 894	1 682 934	322 224	97 977	96 546
Byer	4 429	6 723	3 372	637	3 043	21
Riget i 1875	151 903	1 016 617	1 686 306	322 861	101 020	96 567
— 1865	149 167	953 036	1 705 394	290 985	96 166	101 768
— 1855	154 447	949 935	1 596 199	357 102	113 320	116 891
— 1845	131 894	842 568	1 447 274	290 950	88 637	90 273
— 1835	113 163	644 414	1 028 945	184 518	79 874	82 225

Inderøen), fra andre (Hadeland i 1ste Halvaar, Voss, Skogn) som nogenlunde god eller mindre god. De almindeligste Sygdomme af mere Betydning vare hos Hesten Kværke og andre katarrhalske Tilfælde og hos Koen gastriske Sygdomme og Benskjørhed.

De væsentligste i 1879 hos Husdyrene behandlede Sygdomme ville sees af følgende Tabeller, sammendragne af de fra Dyrlægerne indkomne Beretninger (se Tabel I—V).

Hesten.

Kværke, Halsbetændelse, Lunge- og Brystbetændelse synes at have forekommet hyppigere, derimod katarrhalske Tilfælde, Kolik og Diarrhoe sjeldnere end i 1878.

Ialt haves Opgaver over 122 dræbte paa Grund af Sygdom og 281 døde. Desuden døde eller dræbtes 3 som Følge af Kastrationer og 2 efter Forløsning.

Af **Miltbrand** omtales 1 Tilfælde i Stavangers Omegn, hvorved Eieren blev angrebet af Pustula maligna paa Hænderne efter at have flaaet Huden af det døde Dyr. 1 Tilfælde indtraf paa Florø Prestegaard i nordre Bergenhus Amt i Begyndelsen af Juli sammen med Tilfælde af Miltbrand blandt Kjør (se nedenfor).

Et enkeltstaaende Tilfælde af **Springorm** opgives af en Dyrlæge i Skien.

Typhus forekom i Omegnen om Fredrikshald noget oftere end sædvanlig. 8 Heste behandledes, hvoraf 3 døde. Sygdommen var temmelig streng og medførte for de Helbrededes Vedkommende en lang Reconvalescents. Tilfældene forekom sporadisk; i Berg 1 i Marts og 1 i Oktober: i Id 1 i Marts og 1 i Oktober; i Skeberg 1 i Mai, 1 i Juni, 1 i Juli og 1 i Oktober. I Mai angrebes 1 i Trygstad. I August forekom 3 Tilfælde (1 død) i Solør paa forskjellige Steder. 1 Tilfælde (Rygmarvstyphus) i Frosten endte dødeligt.

Katarrhalske Tilfælde forekom temmelig almindelig om Foraaret, paa enkelte Steder ogsaa om Høsten.

Kværke. Antallet af Behandlede er endnu større end i 1878. Sygdommen forekom om Vaaren til Juni og var paa mange Steder ondartet med Metastaser (Skedsmo, Nannestad, Trygstad, Rakkestad, Hallingdal, Toten, Vaage, nordre Valders, Ørlandet) og førte i enkelte Tilfælde til Tracheotomi. Den omtales fra andre Steder at have været mildere og tildels spredt (Eidsvold, Moss, Sarpsborg, Hønefos, søndre Valders, Mandals Omegn, nordre Bergenhus Amt, Orkedalen, Værdalen). I Voss og Vossestrandens Herreder fandtes Sygdommen hele Høsten, men især i Aarets 2 sidste Maaneder.

Koen.

Miltbrand, gastriske Sygdomme saasom Diarrhoe, Indigestion, Forstoppelse o. s. v. og Blodpis synes at have forekommet sjeldnere, ondartet Katarrhalfeber og især Benskjørhed og Kalvekastning hyppigere end i det foregaaende Aar.

Ialt haves Opgaver over 817 paa Grund af Sygdom dræbte og 219 døde Kjør foruden 27 dræbte og 5 døde efter Fødselshjelp.

Af **Miltbrand** døde 1 Ko i Ski; et Par Personer, som havde behandlet Slagtet, fik Pustula maligna. I Rokke Annex til Berg døde en Ko efter faa Timers Sygdom, ligesaa 1 i Asak Sogn af Berg, 1 i Ødemark. 1 Tilfælde indtraf i Rakkestad. Paa Hadeland døde 1 Dyr, og i søndre Aurdal (Valders) forekom 5 Tilfælde, hvoraf 1 endte dødeligt; 2 Mænd smittedes. I Oddernæs og Grebstad i Lister og Mandals Amt døde 2 og dræbtes 1 Dyr. Paa Florø Prestegaard forekom Miltbrand fra 28de Mai til 4de Juli hos 2 Kjør, som døde. I denne Anledning besluttede Kommunebestyrelsen at nedrive Fjøset og flytte det paa en anden Tomt for derved at faa Anledning til baade den nødvendige Udvidelse af Laden og Kreaturernes Flytning fra den inficerede Grund. Da dette var paabegyndt, indtraf den ovenfor omtalte Hests Sygdom og Død. Ved en ny Beslutning af Kommunebestyrelsen opbrændtes nu de gamle Fjøsmaterialier paa den ligesaa mistænkelige Gjødseldynge. Den gamle Fjøstomt blev fuldstændig renset lige til Fjeldet, som overkalkedes. Væggene i den Del af Laden, der havde været i Berørelse med Fjøsvæggen, ligesom det nye Gulv desinficeredes med en 5 % Opløsning af raa Carbolsyre. Hele Gaardens Besætning var fra den sidstangrebne Kos Død opstaldet i den saakaldte Garflor, indtil det nye Fjøs blev færdigt paa en ny Tomt. En Tjenestegut blev angreben af Miltbrand; men

Tabel I.

Sygdomme hos Hesten[1]).

	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1 Christiania By.			2 Akershus Amt.			3 Smaalenenes Amt.			4 Buskeruds Amt.			5 Jarlsberg og Laurvig Amt.	
	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.		Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	De dræbte.
Miltbrand	5	-	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Springorm	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Typhus	27	1	9	8	5	-	1	1	-	-	11	1	5	-	-	-	-	-
Føllesyge	6	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen, Pletfeber	254	2	3	39	45	-	-	20	-	-	54	-	1	42	-	-	17	1
Muk	800	1	-	61	132	1	-	53	-	-	105	-	-	105	-	-	74	-
Katarrhalfeber, Influenza	298	1	2	24	101	-	-	36	-	-	8	-	-	27	-	1	-	-
Andre katarrhalske Tilfælde, Strengel	1322	1	5	49	98	-	-	93	-	2	147	-	-	136	-	1	26	-
Kværke	2429	2	52	51	47	-	2	118	-	10	410	-	12	84	-	4	6	-
Halsbetændelse	895	2	4	36	47	1	-	53	-	-	58	-	-	50	-	-	6	-
Lunge-, Brystbetændelse	394	2	30	46	33	-	4	7	-	1	15	1	1	18	1	1	6	-
Brystvatersot	18	1	9	10	-	-	-	-	-	-	1	1	-	3	-	3	-	-
Hjerte-, Hjerteposebetænd.	21	1	3	8	10	1	1	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-
Rheumatisme, rheumatisk Feber	264	6	1	39	83	4	-	12	-	-	17	-	-	32	2	1	9	-
Diarrhoe	180	-	5	38	56	-	2	5	-	-	18	-	-	6	-	-	6	-
Forstoppelse	252	-	16	35	21	-	4	10	-	1	17	-	-	70	-	5	2	-
Indigestion	1070	2	3	59	214	2	2	98	-	-	127	-	-	79	-	-	80	-
Kolik	747	4	46	59	129	-	9	46	-	3	99	2	6	50	-	4	69	-
Trommesyge	9	-	-	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-
Bughinde-, Mave-, Tarmbetændelse	98	7	25	32	8	-	3	11	1	5	12	3	4	5	1	-	2	-
Gastrisk Feber	92	-	5	14	11	-	1	10	-	-	2	-	-	12	-	-	9	-
Leverbetændelse, Galdefeber, Gulsot	13	1	-	8	-	-	-	2	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-
Ormetilfælde	150	2	2	29	5	-	-	6	-	1	17	-	-	7	1	1	6	-
Hjernebetændelse, Koller	57	7	4	26	7	1	2	2	-	-	13	-	-	8	2	-	3	1
Lamheder	123	16	3	34	-	-	-	25	1	1	24	7	-	14	1	1	5	-
Kramper	8	-	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Stivkrampe	34	4	23	22	6	1	2	2	-	2	6	2	4	2	-	2	1	1
Nyrebetændelse	101	5	9	27	18	-	3	12	-	-	10	3	-	22	1	-	5	-
Blodpis	10	1	-	3	5	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Skab	60	-	-	13	-	-	-	7	-	-	8	-	-	-	-	-	1	-
Udslet, Lus, Kløe	688	-	-	48	48	-	-	26	-	-	48	-	-	86	-	-	48	-
Asthma	238	10	1	44	22	1	-	31	1	-	51	4	-	9	1	-	13	-
Øiensygdomme	323	1	-	54	36	-	-	25	-	-	40	-	-	33	-	-	31	-
Aborter	23	-	1	11	-	-	-	3	-	-	7	-	-	1	-	-	-	-
Efterbyrdens forhalede Afgang	6	-	-	5	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Yverbetændelse	21	-	-	13	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-
Chirurgiske Tilfælde	5771	38	5	61	542	1	-	332	2	-	661	8	-	744	6	-	286	3
Operationer:																		
Kastrationer	1494	2	1	53	89	-	1	102	-	-	153	-	-	64	1	-	66	-
Fødselshjelp	23	2	-	13	2	-	-	2	1	-	5	1	-	4	-	-	-	-

[1]) Foruden de i Tabellen opførte opgives bl. A. følgende Tilfælde at være behandlede: Ne
Blærebetændelse 3 (1 død), Urintrang 11, Børbetændelse 5 (1 dræbt), Svindelhed 5 samt

6			7			8			9			10			11			12			13			14			15		
Iede-arkens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
	Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf	
	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1
3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
4	-	-	27	1	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	30	-	1
9	-	-	84	-	-	15	-	-	2	-	-	2	-	-	20	-	-	7	-	-	-	-	-	29	-	-	53	-	-
6	-	-	27	1	1	22	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	16	-	-	12	-	-
5	-	1	61	1	-	45	-	-	1	-	-	-	-	-	84	-	1	4	-	-	-	-	-	61	-	-	291	-	-
1	-	3	321	2	9	20	-	2	10	-	-	60	-	2	10	-	-	-	-	-	46	-	-	86	-	5	100	-	3
9	-	1	70	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	1	1	-	-	-	-	5	-	-	102	-	-
3	-	8	37	-	5	-	-	-	2	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	7	-	2	52	-	6
4	-	1	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1
3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-
7	-	-	18	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	34	-	-
4	-	-	16	-	-	2	-	-	2	-	-	1	-	-	10	-	1	5	-	-	-	-	-	7	-	-	22	-	2
2	-	-	19	-	2	2	-	1	3	-	1	-	-	-	16	-	2	-	-	-	-	-	-	8	-	-	32	-	-
8	-	-	124	-	1	17	-	-	2	-	-	8	-	-	39	-	-	14	-	-	12	-	-	35	-	-	53	-	-
2	-	1	72	1	6	16	-	1	4	-	-	8	-	2	16	-	3	27	1	-	-	-	-	54	-	3	105	-	4
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	1	3	16	-	5	1	-	1	-	-	-	-	-	-	4	1	1	-	-	-	-	-	-	6	-	-	19	-	2
7	-	2	8	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-
3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
9	1	-	37	-	-	4	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-	22	-	-
8	2	1	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	1	-	2	-	-	-	-	-	3	-	-	6	-	-
8	1	1	20	3	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	9	2	-
2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
6	-	5	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	5	-	4
9	-	1	9	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	2	1	1	-	-	-	-	3	-	1	8	-	-
-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	4	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	-	-
0	-	-	25	-	-	2	-	-	1	-	-	2	-	-	74	-	-	4	-	-	-	-	-	59	-	-	55	-	-
9	-	-	18	-	-	7	-	1	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-	-	31	3	-
8	-	-	52	-	-	10		-	1	-	-	2	-	-	7	-	-	2	-	-	-	-	-	14	1	-	22	-	-
1	-	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
7	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
1	6	-	563	-	-	75	3	1	15	3	-	35	2	1	34	-	1	98	1	-	2	-	-	250	-	-	583	3	2
2	-	-	372	1	-	33	-	-	-	-	-	18	-	-	79	-	-	-	-	-	11	-	-	170	-	-	185	-	-
4	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

er 5, Skarlagensfeber 3, Forgiftning 1, Lungetæring 11 (2 dræbte, 4 døde), Vatersot 6 (1 død), død) syge Tjenesteheste paa Gardermoen og et ubestemt Antal katarrh. Tilf. Kværke og Strengel.

Tabel II.

Sygdomme hos **Koen**[1]).

	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1 Christiania By.			2 Akershus Amt.			3 Smaalenenes Amt.			4 Buskeruds Amt.			5 Jarlsbe og Laurv Amt.	
	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.		Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	De dræbte.
Miltbrand	43	11	27	12	-	-	-	4	-	4	11	4	5	2	-	2	-	-
Typhus	21	3	8	7	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-
Ondartet Katarrhalfeber	53	32	8	9	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Kalvningsfeber	416	144	21	56	77	41	3	62	19	2	49	23	-	69	13	3	25	6
Børbetændelse	184	35	12	43	13	4	1	18	7	-	24	5	1	11	1	1	4	1
Ægte Kopper	34	-	-	6	-	-	-	18	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Rosen	62	4	-	15	3	-	-	15	-	-	6	1	-	2	-	-	2	-
Klov- og Mundsyge	160	2	-	5	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Katarrhalfeber og andre katarrhalske Tilfælde	293	24	5	41	93	1	-	12	6	-	13	-	1	6	-	-	6	-
Halsbetændelse	64	2	1	15	5	-	-	12	1	-	8	-	-	2	-	-	-	-
Lunge- og Brystbetændelse	239	28	9	37	32	4	-	17	4	-	11	3	-	7	2	-	6	2
Brystvatersot	42	6	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-
Hjerte- og Hjerteposebet.	68	42	6	23	10	8	-	3	1	1	4	4	-	-	-	-	8	6
Rheumatisme og rheumatisk Feber	206	6	2	26	17	-	-	12	-	-	1	-	-	6	-	-	9	-
Diarrhoe	544	23	13	56	38	5	-	29	-	-	74	1	-	28	2	-	28	-
Forstoppelse	492	36	4	48	37	8	-	27	3	-	66	4	-	37	1	1	63	1
Indigestion	987	8	2	56	54	2	-	70	-	-	160	-	-	40	-	-	75	-
Kolik	57	3	-	23	5	-	-	8	1	-	8	2	-	-	-	-	17	-
Forgiftninger	61	8	8	16	-	-	-	4	-	-	27	5	-	5	1	3	-	-
Trommesyge	236	7	6	45	35	-	-	18	-	-	34	-	-	19	-	-	6	-
Bughinde-, Mave-, Tarmbetændelse	146	33	9	32	10	3	-	8	-	1	19	8	1	25	5	1	3	2
Gastrisk Feber	251	16	8	33	42	4	1	28	-	-	11	4	-	11	-	-	16	-
Leverbetænd., Galdefeber, Gulsot	102	11	4	23	3	-	-	17	3	1	7	2	-	-	-	-	3	1
Vatersot	48	6	1	12	-	-	-	2	1	-	-	-	-	4	1	-	4	-
Hjernebetændelse	35	12	1	16	-	-	-	3	1	-	4	2	-	2	-	1	1	-
Lamheder	79	11	1	25	-	-	-	11	2	1	21	5	-	11	1	-	9	1
Kramper	18	4	1	8	-	-	-	5	1	-	4	2	-	-	-	-	2	1
Nyrebetændelse	32	6	2	12	3	-	-	1	1	-	6	1	-	1	-	1	3	1
Blodpis	307	31	27	48	22	3	-	15	-	2	13	4	-	27	3	3	68	10
Skab	337	-	-	13	-	-	-	2	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-
Udslet, Lus, Kløe	10715	1	-	52	232	-	-	1685	-	-	1737	-	-	817	-	-	273	-
Parresyge	51	17	-	12	-	-	-	-	-	-	5	5	-	7	1	-	-	-
Lungetæring, Tuberkler, Perle- og Rognesyge	186	63	5	31	7	6	-	9	7	-	53	9	-	31	3	-	7	3
Benskjørhed, Slikkesyge	1164	92	4	40	33	4	-	23	12	-	49	3	-	33	4	-	14	2
Øiensygdomme	172	6	-	39	2	-	-	15	-	-	19	1	-	5	-	-	10	-
Kalvekastning, Aborter	1237	3	-	36	43	2	-	58	-	-	53	-	-	59	-	-	28	-
Efterbyrdens forhalede Afgang	926	7	6	58	110	3	-	79	-	1	108	-	-	88	-	-	83	-
Yverbetændelse	797	15	-	59	84	5	-	63	-	-	88	-	-	100	3	-	54	-
Feil ved Melken	471	4	-	43	75	4	-	14	-	-	67	-	-	35	-	-	40	-
Chirurgiske Tilfælde	2550	49	7	56	27	1	-	87	1	1	173	8	-	127	2	-	72	2
Operationer:																		
Kastrationer	57	-	-	16	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-	-	4	-
Fødselshjelp	537	27	5	58	55	5	-	43	-	2	51	2	-	54	4	-	42	4

[1]) Foruden de i Tabellen opførte opgives følgende Tilfælde at være behandlede: alminde bug 1, Raspe 1, Stivkrampe 1 (dræbt), Epilepsi 1, Asthma 21 (4 dræbte), Naal i Hjertet 2 (dø et ubestemt Antal Kalvkastning, Aborter, Udslet, Lus og Kløe.

6			7			8			9			10			11			12			13			14			15		
Hede-narkens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
	Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf	
	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.
-	-	-	7	2	5	.	-	-	-	-	-	-	-	-	10	1	6	-	-	-	2	-	2	7	4	3	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	5	-	-	-	-	-	-	2	-	-	7	2	1
-	-	-	12	1	7	11	8	-	-	-	-	-	-	-	17	15	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	8	3	1
26	7	2	15	2	2	14	9	2	4	2	-	7	3	1	6	1	2	18	8	-	-	-	-	19	6	2	25	4	2
18	4	-	21	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	23	5	7	2	-	-	1	-	-	1	1	-	47	5	1
8	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
.	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	3	-
82	1	-	64	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
64	10	3	20	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	53	4	-	19	2	-
27	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	8	-	-
07	7	3	16	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	37	6	2
2	-	-	3	-	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33	4	3
9	6	-	5	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	1	22	10	2
46	-	-	8	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	-	-	84	6	2
47	3	4	52	5	3	10	-	1	5	-	1	-	-	-	52	3	4	13	-	-	8	-	-	18	-	-	42	4	-
97	4	2	34	2	-	-	-	-	2	-	-	3	-	-	5	2	-	8	-	-	-	-	-	40	4	1	73	7	-
45	-	2	91	-	-	18	1	-	3	-	-	8	-	-	155	3	-	9	-	-	11	-	-	28	-	-	120	2	-
3	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	10	-	-
7	1	1	4	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	3	-	-	-
28	1	2	23	-	1	3	-	-	-	-	-	2	-	-	12	-	2	2	-	-	-	-	-	9	1	-	45	3	1
20	6	3	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	14	2	1	5	1	-	-	-	-	14	-	1	25	6	-
56	4	1	30	1	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	11	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42	1	1
45	4	2	7	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	11	-	-
6	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	-	25	1	1
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	20	8	-
9	1	-	5	1	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	6	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	3	-
20	1	1	38	1	2	8	2	-	3	-	-	2	-	2	32	7	3	4	-	-	1	-	-	13	-	2	41	-	3
61	-	-	14	-	-	43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-
39	-	-	699	-	-	15	1	-	4	-	-	2	-	-	267	-	-	1	-	-	-	-	-	613	-	-	301	-	-
22	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	11	-
11	8	-	45	12	2	-	-	-	2	2	-	-	-	-	8	8	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	11	3	1
22	12	-	115	20	2	9	1	1	-	-	-	-	-	-	13	2	1	-	-	-	-	-	-	9	-	-	344	32	-
74	4	-	19	-	-	3	-	-	3	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	17	-	-
98	-	-	114	-	-	21	-	-	1	-	-	-	-	-	9	1	-	-	-	-	31	-	-	1	-	-	21	-	-
30	1	1	144	1	1	9	-	-	4	-	-	2	-	-	46	2	3	8	-	-	-	-	-	39	-	-	78	-	-
56	4	-	88	2	-	21	-	-	4	-	-	3	-	-	25	-	-	7	-	-	-	-	-	18	1	-	86	-	-
44	-	-	24	-	-	11	-	-	2	-	-	2	-	-	26	-	-	-	-	-	-	-	-	50	-	-	81	-	-
92	8	-	123	5	6	28	3	-	6	2	-	5	-	-	28	-	-	3	-	-	4	-	-	56	4	-	119	13	-
30	-	-	11	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	3	-	-
37	3	-	67	1	1	15	1	1	-	-	-	4	-	-	15	2	-	4	-	-	1	-	-	29	-	-	90	5	1

ber 8, Vandkopper 15, Brandkopper 3, Mukbrandbyld 50, Drankeudslet 60, Melkefeber 4 Skjør-
senteri 3 (2 døde), Ormetilfælde 6, Bugvatersot 3 (1 dræbt), Urintrang 3, utidige Veer 2 samt

Tabel III.

Sygdomme hos **Faaret, Gjeden** og **Svinet.**

	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1 Christiania By.			2 Akershus Amt.			3 Smaalenenes Amt.			4 Buskeruds Amt.			5 Jarlsber og Laurvi Amt.		
	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.		Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Der
Faaret [1]).																			
Miltbrand	20	-	20	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Børbetændelse	8	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rosen	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Katarrhalfeber og andre katarrhalske Tilfælde	58	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lunge-, Brystbetændelse	7	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Brystvatersot	40	4	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diarrhoe	43	-	3	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Forstoppelse	16	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	
Indigestion	18	-	-	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	6	-	-	-	-	
Trommesyge	11	1	-	5	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Bughinde-, Mave-, Tarmbetændelse	3	3	-	3	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	
Leversyge, Leverikter, Flyndresyge, Vatersot, Blegsot	319	15	43	21	-	-	-	30	4	5	23	-	1	-	-	-	23	2	
Dreiesyge	28	15	10	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	
Hjernebetændelse	2	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kramper	1	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skab	5813	-	7	6	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	
Udslet, Lus, Kløe	171	-	-	3	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	
Øiensygdomme	74	1	-	8	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	
Aborter	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Efterbyrdens forhalede Afgang	6	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Yverbetændelse	20	1	1	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Chirurgiske Tilfælde	86	3	-	15	-	-	-	3	-	-	6	1	-	-	-	-	1	-	
Operationer:																			
Kastrationer	577	-	3	22	-	-	-	50	-	-	-	-	-	5	-	-	8	-	
Fødselshjelp	29	1	1	15	-	-	-	3	-	-	6	1	1	-	-	-	-	-	
Gjeden [2]).																			
Katarrhalske Tilfæde	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lunge- og Brystbetændelse	5	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Diarrhoe	23	1	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Forstoppelse	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Indigestion	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vatersot	73	4	14	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Dreiesyge	32	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	
Skab	7	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Udslet, Lus, Kløe	350	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	
Øiensygdomme	11	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Yverbetændelse	7	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Chirurgiske Tilfælde	40	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Operationer:																			
Kastrationer	19	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	
Fødselshjelp	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

[1]) Foruden de i Tabellen opførte opgives følgende Tilfælde at være behandlede: typhusag
opgives følgende Tilfælde at være behandlede: Lamhed 1, Brystvatersot 12 (2 dræbte), Rheum

6			7			8			9			10			11			12			13			14			15		
Hede-markens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
	Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf			Deraf	
	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl-	dræbte.	døde.	Behaudl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.	Behandl.	dræbte.	døde.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	-	1	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	24	-	-
2	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38	4	5
12	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	24	-	3
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-		8	-	-
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	8	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
80	-	20	51	8	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-	4	-	-	-	25	-	-	8	-	-	66	1	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	10	-	-	-	16	15	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	132	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2976	-	-	-	-	-	2685	-	-	-	-	-	-	-	-
61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
39	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
18	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
51	2	-	6	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	3	-	-	10	-	-
49	-	2	71	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	30	-	-	-	-	-	24	-	-	65	-	-	263	-	1
6	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	6	-	-
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	16	-	2
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50	-	10	16	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-
-	-	-	15	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-
20	-	-	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
5	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
5	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-
-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ber 10, gastrisk Feber 5, Rheumatisme 1, Halsbetændelse 1. ²) Foruden de i Tabellen opførte
me 1.

Tabel III (Forts.).

Sygdomme hos **Faaret, Gjeden og Svinet.**

	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1 Christiania By.			2 Akershus Amt.			3 Smaalenenes Amt.			4 Buskeruds Amt.			5 Jarlsber og Laurvi Amt.	
	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.		Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Deraf dræbte.	Deraf døde.	Behandl.	Der dræbte.
Svinet [1].																		
Miltbrand	48	4	8	10	-	-	-	3	1	-	5	2	-	-	-	-	1	-
Typhus	6	1	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-
Grisefeber	20	2	3	11	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-
Børbetændelse	6	3	-	4	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	27	-	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Mæslinger	23	-	2	4	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen, Pletfeber	162	-	13	25	5	-	-	5	-	-	5	-	1	23	-	-	14	-
Katarrhalfeber og katarrhalske Tilfælde	26	-	1	10	-	-	-	4	-	-	1	-	-	4	-	-	2	-
Halsbetændelse	51	3	6	18	1	-	-	5	1	-	4	-	-	1	-	-	6	-
Lunge-, Brystbetændelse	77	19	12	24	5	3	-	7	2	1	2	2	-	7	2	-	6	1
Brystvatersot	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertebetændelse	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rheumatisme, rheumatisk Feber	135	5	2	21	-	-	-	5	-	-	-	-	-	9	-	-	6	1
Diarrhoe	58	2	5	8	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	26	1
Forstoppelse	113	4	7	24	2	-	-	16	2	-	3	-	-	8	1	-	-	-
Indigestion	95	-	3	21	-	-	-	6	-	-	8	-	-	6	-	-	19	-
Kolik	3	1	1	3	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forgiftninger	3	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bughinde-, Mave-, Tarmbetændelse	29	9	4	11	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Gastrisk Feber	12	-	-	6	1	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Leverbetændelse, Gulsot	10	1	3	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ormetilfælde	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjernebetændelse	72	18	9	16	3	1	-	11	6	1	4	2	-	3	-	-	2	1
Lamheder	36	6	-	13	-	-	-	5	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-
Kramper	79	10	19	22	-	-	-	4	2	-	-	-	-	6	2	-	1	-
Stivkrampe	7	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
Nyrebetændelse	10	3	-	6	-	-	-	2	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Skab	5	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udslet, Lus, Kløe	27	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungetæring	5	3	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Benskjørhed, Rachit	6	1	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-
Aborter	10	-	-	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yverbetændelse	12	-	-	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Chirurgiske Tilfælde	125	10	1	26	-	-	-	9	1	-	5	-	-	9	1	-	1	-
Operationer:																		
Kastrationer	1053	-	2	44	1	-	-	68	-	-	35	-	-	34	-	-	25	-
Fødselshjelp	40	5	1	18	-	-	-	3	-	-	1	-	-	1	-	-	1	-

[1]) Foruden de i Tabellen opførte opgives følgende Tilfælde at være behandlede: alminde

6			7			8			9			10			11			12			13			14			15		
Hedemarkens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34	-	4
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	1
4	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	1	1
2	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	-	1	8	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17	-	3	6	-	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	1	74	-	6
11	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	-	1	4	-	1	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	12	-	3
11	2	2	8	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	6	-	1	23	6	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1
62	3	2	7	1	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	-	-	15	-	-
21	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-
24	1	4	18	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	37	-	1
23	-	3	9	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
3	2	-	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	5	2
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	2	1	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	40	6	4
6	2	-	15	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-
25	1	11	19	2	3	7	2	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	1	1	6	-	1
-	-	-	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-
5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-
1	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
9	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22	3	-	40	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	30	5	1
63	-	-	127	-	-	41	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	1	-	-	154	-	1	386	-	1
9	2	1	5	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	17	-	-

per 4, Trommesyge 3 (1 død), Tinter 2 (dræbte), Øiensygdomme 10, Blodpis 1.

Tabel IV. Sygdomme hos Hunden.	Hele Riget.			Antal anmeldende Dyrlæger.	1 Christiania By.			2 Akershus Amt.			3 Smaalenenes Amt.			4 Buskeruds Amt.			5 Jarlsberg og Laurvig Amt.	
	Behandl.	Deraf			Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	De
		dræbte.	døde.			dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.
Hunden[1]).																		
Rosen	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hvalpesyge	111	13	11	26	43	6	4	2	-	1	16	3	-	1	-	-	2	-
Katarrhalske Tilfælde	18	-	-	3	17	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Halsbetændelse	8	-	1	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-
Lunge-, Brystbetændelse	16	1	4	5	7	-	2	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-
Brystvatersot	4	1	1	4	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	1	-	-
Hjertebetændelse	2	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Rheumatisme	44	6	-	15	22	3	-	1	-	-	2	1	-	5	-	-	3	-
Diarrhoe	22	4	-	9	12	4	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-
Forstoppelse	46	2	5	18	18	-	3	7	-	-	4	-	-	7	1	2	3	1
Indigestion	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Forgiftning	3	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Bughinde-, Mave-, Tarmbetændelse	5	2	-	5	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-
Leverbetændelse	6	1	-	5	3	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Ormetilfælde	31	1	-	11	11	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Lamheder	15	1	1	10	4	-	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-	2	-
Kramper	9	1	3	7	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	1	-
Udslet, Lus, Kløe	39	-	-	13	16	-	-	-	-	-	2	-	-	7	-	-	1	-
Asthma	10	3	-	3	10	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Øiensygdomme	40	3	-	15	19	3	-	-	-	-	3	-	-	6	-	-	-	-
Aborter	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yverbetændelse	17	1	1	6	9	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-
Chirurgiske Tilfælde	133	2	-	25	50	-	-	-	-	-	8	1	-	31	-	-	8	1
Operationer:																		
Kastrationer	70	-	-	20	11	-	-	2	-	-	1	-	-	18	-	-	4	-
Fødselshjelp	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-

[1]) Foruden de i Tabellen opførte opgives følgende Tilfælde at være behandlede: Miltbra

6			7			8			9			10			11			12			13			14			15		
Hedenarkens Amt.			Christians Amt.			Bratsbergs Amt.			Lister og Mandals Amt.			Stavanger Amt.			Søndre Bergenhus Amt.			Bergens By.			Nordre Bergenhus Amt.			Søndre Trondhjems Amt.			Nordre Trondhjems Amt.		
Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf		Behandl.	Deraf	
	dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.		dræbte.	døde.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	-	1	11	-	3	4	-	1	2	-	-	2	-	-	-	-	-	5	3	-	1	-	-	-	-	-	8	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	3	1	-
3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	1	-	-	-	-
4	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	4	-	-
7	-	-	10	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	5	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(død), Typhus 2 (1 dræbt), gastrisk Feber 7, Hjernebetændelse 1 (dræbt), Ørebetændelse 2, Skab 9.

Fødselshjelp hos Koen.

Tabel V.

Fødselsuregelmæssighed.	Udfald for Moderdyret			Udfald for Afkom			
	lev.	dræbte.	døde.	lev.	dræbte.	døde.	uopg.
Fortidlig Fødsel	1	-	-	1	-	-	-
For trange Fødselsveie	19	1	-	-	10	2	8
Børslyngning	23	1	-	9	1	3	11
Børbetændelse	-	1	-	-	-	-	1
Børvatersot	1	-	-	-	-	1	-
Tvillingfødsel	3	-	-	3	-	3	-
For stort Foster	9	-	-	3	1	1	4
Afdøet Foster	11	2	-	-	-	13	-
Misfoster	4	1	1	-	1	5	-
Tverleie	5	-	-	1	-	1	3
Baglændsleie	16	-	-	12	-	-	4
Forlændsleie	5	1	-	4	1	-	1
Rygleie	10	-	-	6	1	-	3
Sideleie	1	-	-	1	-	-	-
Hovedet i forskjelligt Leie	50	-	-	27	2	1	20
Extremiteter	36	-	-	13	1	1	21
Feilagtigt Leie (uopgiven Indikation	17	1	1	8	1	-	10
Tilsammen	211	8	2	88	19	31	86
	221			224 [1]			

Anm. For Bugbrok blev en dræbt uforløst.

[1]) Hvoraf 3 Par Tvillinger.

helbrededes. I de første Dage af Januar forekom Miltbrand blandt 6 Kjør paa en Gaard i Røros Landsogn; 3 døde, hvoraf en efter nogle Timers Sygdom, den anden var syg et Døgn, den tredie 2 Døgn; 2 dræbtes efter resp. 1 og 1/2 Døgns Sygdom, og den sidste Ko, som viste begyndt Sygdom, dræbtes strax. Med Hensyn til Aarsagen berettes, at der i de første Dage af December blev givet Kreaturerne Affaldsmel eller saakaldet Spidsmel; dette havde klumpet sig sammen og var af saadan Beskaffenhed, at Kjørene ikke vilde spise det, før der var strøet Havremel paa det. Der berettes, at dette Mel skal være blevet iudført fra Udlandet. 2 Personer, som udførte Slagtningen fik ondartede Saar paa Fingrene, men helbrededes. Den 19de Mai angrebes paa Røros en Ko, som tilhørte en af de nævnte Personer og døde efter faa Timers Sygdom.

Typhus. I Fredrikshalds Omegn angrebes paa forskjellige Steder og til forskjellig Tid 3 Dyr, hvoraf to døde. Fra Solør opgives 3 sporadiske Tilfælde, et Dyr dræbtes. I Bynæsset angrebes i Mai 2 Dyr, en paa lignende Maade syg Ko var bleven slagtet nogle Dage iforveien.

Af **ondartet Katarrhalfeber** opstod 1 Tilfælde i Næs i Akershus Amt. Dyrets Tilstand var saa slet, at det blev dræbt. I Laurdal i Jarlsberg og Laurviks Amt dræbtes 2 Kjør. Paa Hadeland forekom 12 Tilfælde (1 dræbt, 7 døde). Sygdommen forekom i Løbet af Vinteren og Vaaren; i Vaage 2 Tilfælde (1 dræbt). I Hviteseid i øvre Telemarken forekom 11 Tilfælde (8 dræbte). Sygdommen synes at optræde hist og her overalt i Hviteseid og er i Regelen meget ondartet; for en stor Del forekommer

den blot enkeltvis, men holder sig ikke sjelden i længere Tid i et Fjøs. Dens egentlige Sæde i de seneste Aar har været paa et Par Gaarde i Nissedal paa Vestsiden af Nissevand; paa den ene skal der i Løbet af de sidste Aar være døde omtrent 14 Dyr, paa en anden i Løbet af 4—5 Aar være dræbte eller døde omtrent 24 af en Besætning paa 7 à 8 Stykker (A. Bjørnsen). I Eidfjord Annex til Ulvik i søndre Bergenhus Amt angrebes i Slutningen af Februar samtlige Kjør paa en Gaard. Af 17 dræbtes eller døde 15. De to overlevende beholdt betydelig Uklarhed paa Cornea. Medikamentøse Midler anvendtes mod Sygdommen, men uden Resultat. Saasnart et Dyr indsygnede, blev det strax isoleret, hvorhos de syge Dyr havde en egen Røgter. Saasnart et Dyr var død eller dræbt, blev det brændt. Fjøset blev desinficeret, men Eieren, som ikke fandt sig betrygget herved, lod den følgende Sommer Fjøset nedrive til Grunden og opbygge fra nyt af. Amtsdyrlægen antager med Sikkerhed at kunne slutte, at Aarsagen laa i Drikkevandet, som kom fra en Bæk, der tjente til Udløb for en større Myrstrækning. Vistnok var dette Vand til alle Tider blevet benyttet, men der var denne Vinter indtruffet en stærk Barfrost med høist ubetydelig Nedbør, hvoraf Følgen var, at der var saa lidet Vand i Bækken, at naar to Bøtter vare tagne af den dannede Beholder, maatte man vente en Stund, før der atter var kommet Vand i den, et Forhold, som efter Eierens Sigende ikke var indtruffet før. Vandet lugtede, saa brunagtigt ud og indeholdt en Mængde organiske Forurensninger. Naboen, som hele Vinteren havde kjørt Vand fra en et Stykke fra Gaarden løbende Elv, blev forskaanet for Sydommen. Eieren indkjøbte en Del Kreaturer, som sammen med de overlevende bleve gjætede paa hans egen Mark. Herunder indtraf, at samtlige Gjenlevende (4) af den oprindelige Besætning bleve angrebne, hvoraf de 2 døde, medens de indkjøbte Dyr gik fri for Sygdommen, hvilket synes at henpege paa en mindre Smittefare ved denne Sygdom, og at den væsentligst skyldes mangelfulde hygiæniske eller andre ugunstige Forholdes vedvarende Indvirkning (I. C. Hall). Paa 2 Steder i Frosten 3 Tilfælde, hvoraf et endte dødeligt.

Tuberkulose. Amtsdyrlæge Schmidt i Florø anfører, at en Gaardeier Tid efter anden i flere Aar har mistet Kjør af denne Sygdom, hvoraf synes at fremgaa, at Sygdommen var stationær. Indavl havde fundet Sted i ovennævnte Besætning gjennem længere Tid, hvorfor hel ny Besætning indkjøbtes.

Benskjørhed og **Slikkesyge** var udbredt i Hallingdal, men godartet; i Valders var den ligeledes udbredt, og mange Kjør maatte slagtes for Rygradsbrud (Bolling). Fra Inderøen og Værdalen berettes, at Sygdommen har været fremherskende. Sygdommen forekom som sædvanlig paa Hadeland. I Trygstad, om Hønefos og Skien forekom den enkeltvis.

Blodpis var hyppig i Aas i Akershus Amt, i Hallingdal og i Hof i Jarlsberg; det synes at være stationært paa visse Steder i Eidanger og Bamle.

Med Hensyn til **besværlige Forløsninger** henvises til Tabel V, som viser forekommende Fødselsuregelmæssigheder samt Udfaldet for Moderdyr og Afkom.

Faaret.

Miltbrand. I Fjælberg og Kvindherred i søndre Bergenhus Amt forekom 20 Tilfælde (døde).

Skab kjendtes ved Aarets Slutning i Stavanger og de Bergenhusiske Amter. Sygdommen har i de 2 sidste Aar været i Aftagende i Nordhordland; Faareeierne synes mere og mere at indse Nytten og Nødvendigheden af Foranstaltninger til dens Udryddelse. I nordre Bergenhus viste Sygdommen følgende Udbredelse i December Maaned: Af Sogn i Indviks Prestegjeld: Halland, Dale, Vikesdal

og Slængesal Kredse. Af Søndfjord i Førde Prestegjeld; Farsunds, Vies og Tefres samt i Naustdals Sogn, Vanens Kreds. Indre Dale Prestegjeld: Viksdalen og en større Del af Bøgstad Sogn. Ytre Dales: det hele med Undtagelse af den øvre Del af Guddals Sogn. Askevolds Prestegjeld: Furre Kreds (ved Indkjøb af Faar fra ytre Dale). Hyllestads Prestegjeld: Horne og Ulviks Kredse. Af Nordfjord i Stryns Prestegjeld: Loens Sogn og Gaarden Maursæter. Indvikens Prestegjeld: Blaksæter og Bergsæterbygden, Rakebygden, Skarstens, Verlo og Myklebusts Kredse. Hornindalens Prestgjeld: Ytrehorn, Kirkhorns, Otterdals og Maursæter Kredse. Gloppens Prestegjeld: det hele med Undtagelse af de paa nordre Side af Fjorden liggende Gaarde og Hyens Sogn, hvor dog to større Gaarde ere smittede. Daviks Prestegjeld: Myklebust og Isenes Kredse i Aalfoten, hvortil Sygdommen nu var bragt ved Indkjøb af Faar fra Gloppen, samt Borthens Kreds i Rugsund Sogn, hvortil Sygdommen bragtes fra Skarsten i Indviken.

Vatersot (Flyndresyge) forekommmer fremdeles paa flere Steder i myrlændte og fugtige Dele af Nordre Bergenhus Amt.

Svinet.

Miltbrand. 1 Tilfælde i Fron i Akershus Amt, 1 i Holmestrand, 2 i Skiens Omegn i et Grisehus, hvor der ogsaa Aaret iforveien var et Par mistænkelige Dødsfald, 3 Tilfælde i Fjælberg og Kvindherred, 4 om Levanger og i Skogn. Af rosenagtig Miltbrand 20 med 3 Dødsfald i Frosten.

Hunden.

Miltbrand. Under Epizootien paa Florø Prestegaard havde en Hund fundet Anledning til at tygge paa Huden af den først døde Ko. Hunden, som havde havt et lidet Saar indvendig i Munden paa venstre Side, blev efter 3 Dage døsig og tabte Ædelysten; Munden og venstre Side af Ansigtet hovnede stærkt op (dræbt).

Husdyravlen anføres fra mange Steder at gaa fremad, navnlig for Hestens Vedkommende. Af Kvæg synes Telemarksracen at foretrækkes, ligesom den paa mange Steder anvendes til Krydsning. Faareavlen anføres fra Ørlandet i søndre Trondhjems Amt og Faare- og Svineavlen fra Stjørdalen og Frosten i nordre Trondhjems Amt at være i Fremgang. Husdyrrøgten siges paa de fleste Steder at være i jevn, om end langsom Fremadskriden.

Veterinærvæsenet. Om Dyrlægernes Søgning berettes fra søndre Bergenhus Amt, at den stadig bliver større. Hertil har først bidraget det Afslag i Taxten paa Medikamenter for Dyr, som fandt Sted for nogle Aar siden, hvorved Kostbarheden ved at benytte Dyrlæge blev betydelig formindsket; dernæst en større Vurdering af Husdyrene, som de senere Tiders gode Omsætningsforholde have medført; og endelig har Dyrlægen paa Grund af forbedrede Gageringsforholde kunnet optræde med større Moderation i sin Fordring paa Gebyr.

D. Bilag.

1. Om Lungebetændelsens Ætiologi og Forekomst i Eidsvold i 1879.

(Af Distriktslæge N. W. Thoresens Medicinalberetning.)

Som man ved, hersker der Uenighed blandt Lægerne om denne Sygdoms Aarsagsforhold, idet en Del ser i samme en gjennem længere Tid forberedt Blodsygdom, medens en anden Del antager den frembragt alene ved, at Legemets Overflade og Aandedrætsorganerne under særegne Omstændigheder udsættes for Kulde og hurtig Temperaturvexel, der saaledes bliver at betragte som en Causa sufficiens, medens det af den modsatte Leir kun i det høieste bliver at vurdere som begunstigende Momenter. Lungebetændelsens Optræden i det forløbne Aar indeholder efter min Mening større Oplysning med Hensyn til dens Aarsagsforhold end Tusinder af Journaler formaar at skaffe. Sagen er nemlig denne, at disse Forhold paatrænger sig kun den praktiserende Læge, der maa tilse de Syge i sine Hjem og saaledes bliver bekjendt med de nærmere Omstændigheder, under hvilke Patienterne indsygne, medens alt dette for en stor Del gaar vore Hospitalslæger forbi, og maaske der i de foreliggende Journaler, som skulde danne Bevisets Grundlag, neppe findes Antydning til disse Kausalforholde, hvilket alene kan forklare, at disse ikke kunne komme til den Ret, som de fortjene.

Efterat Lungebetændelsernes Antal i Aarets Løb havde været forholdsvis ringe og med ikke usædvanlig Fremtræden for de forskjellige Maaneders Vedkommende, blev som ved et Slag mange Individer angrebne paa forskjellige Steder af Herredet (Eidsvold) af Lungebetændelse i den sidste Halvdel af November og paa enkelte Steder flere i samme Hus. Paa samme Tid, som disse hyppige Lungebetændelser optraadte, fandt ogsaa et pludseligt Omslag Sted med Hensyn til Temperaturforholdene. Høsten havde været meget mild, Befolkningen var endnu saagodtsom i sin Sommerdragt og uforberedt paa nogen Kulde, da der pludselig indfandt sig en skarp, bidende og gjennem flere Dage staaende Nordenvind med lav Temperatur, der paa enkelte Steder gik ned til 15 Graders Kulde. Den ene Anmeldelse indløb efter den anden hver Dag og flere Gange daglig i længere Tid om Patienter, der vare indsygnede pludseligt efter fuldstændigt Velbefindende med heftigt Frostanfald, Hold i Brystet samt blodblandet Expektorat og det under Forhold, som havde særlig udsat de Angrebne under anstrengt Arbeide og med svedende Hud for den skarpe Vinds Paavirkning.

Adskillige Arbeidsforhold virkede ogsaa som begunstigende Momenter, og jeg vil saaledes gjøre opmærksom paa, at Skovhugsten paa denne Tid netop tog sin Begyndelse, samt at det nye Jernbaneanlæg gjennem Eidsvold beskjæftigede en

stor Del Arbeidere paa Steder, som vare særdeles udsatte for denne gjennemtrængende Vind. Slukningsarbeidet ved en Ildebrand, som fandt Sted paa denne Tid i Herredet, havde ikke mindre end 3 Lungebetændelser tilfølge, og disse Patienter vare stærke friske Personer, som dels ved Anstrængelse under Slukningen dels ved stærk Løben for at komme hurtigt til Brandstedet havde anstrængt sine Lunger og vare komne i stærk Transpiration. Erfaring viser, at under saadanne Forhold er det et Øiebliks Sag at blive rammet af Sygdommen. Jeg har specielt villet nævne saadanne Exempler, da de efter min Mening ere særdeles overbevisende og vanskelig lade sig bortræsonere, og jeg er overbevist om, at de ætiologiske Forholde her ligesaavel som ved mange andre Sygdomme ville tilsidst komme til sin Ret, hvor megen Modstand de end have at bekjæmpe ligeoverfor forud opgjorte Meninger. Man har den gamle Strid her at udkjæmpe som ved flere af vore smitsomme Sygdomme, hvor det primære Udgangspunkt saalænge og gjennem umindelige Tider kunne forblive skjulte, fordi man kun heftede sin Opmærksomhed ved den senere tilkomne Blodsygdom og Almenaffektion. Akkurat det samme er Tilfældet med Lungebetændelsen, hvor Aarsag og Virkning forvexles. Et nøiere Kjendskab saavel til det angrebne Individ som til de nærmere Omstændigheder, hvorunder det angribes af Sygdommen, maa med Nødvendighed bibringe Iagttageren, naar han ikke har en forudfattet Mening, den Overbevisning, at vi ogsaa her har som Begyndelse en ren lokal Proces, der foregaar paa et større eller mindre Parti af Lungeslimhindens fineste Forgreninger og disses Alveoler. Slaa vi her Sygdommens Udgangspunkt fast, falder Forklaringen af Sygdommens første Symptomer ligesom af sig selv, og naar vi nu ved, i hvilket nøiagtigt Vexelforhold Hud og Slimhinder staa til hinanden, maa vi ogsaa skjønne, hvorfor en varm og svedende Hud udsat for en lav Temperatur forøger Faren for Slimhinden, der samtidig befinder sig i en truet Stilling. Muligens er en Nedsættelse af Lungetemperaturen her det bestemmende, thi vi se undertiden og ikke saa sjeldent, at en uforsigtig Nydelse af større Portioner koldt Vand under de forhen nævnte Omstændigheder har samme Følger som pludselig Afkjøling af Huden.

Naar man som Modbevis anfører, at Sektionsresultaterne tyde bestemt hen paa en Blodsygdom, da kan jeg ikke skjønne, at dette har nogen Beviskraft; thi det maa være klart, at mange Symptomer herpaa som Miltsvulst etc. maa under Sygdommens Fortsættelse og især under de farlige Former, der have Døden tilfølge, kunne optræde, naar et saa vigtigt blodberedende Organ som Lungerne er sygt og ikke kan udføre sine Funktioner, ja man maa have Ret til at gjøre den aprioriske Slutning, at det vilde være en Urimelighed, hvis ikke saa var Tilfældet.

At der gives Lungebetændelser, som kunde have andre Aarsager end de her nævnte, er jeg villig til at medgive, og at slette hygiæniske Forholde kunne gjøre et Individ disponeret til Sygdommen, hvis Udbrud maa tilskrives en dyskrasisk Tilstand, stadfæstes vistnok af Erfaring, men disse Tilfælde ville i i ethvert Fald blive Undtagelser, der ikke kunne rokke den store og almindelige Regel, som jeg ovenfor har udviklet. For ikke at blive misforstaaet, vil jeg her gjøre opmærksom paa, at jeg ved min Paastand om Kuldens og hurtig Temperaturvexels Evne til at frembringe Lungebetændelse ikke har tabt en slet og bedærvet Lufts Bivirkning af Sigte. Meget mere er jeg ved gjentagen Erfaring bleven overbevist om, hvilken vigtig Rolle urene og lavtliggende Luftlag, indespærret og kvalm Stueluft spille saavel ved Lungebetændelser som alle de øvrige Affektioner af Aandedrætsorganernes Slimhinde, og man behøver som Bevis herpaa kun at have lagt Mærke til, hvilken Beskyttelse Høifjeldslufte ved sin Renhed yder os mod Angreb under Omstændigheder, som ellers ville efter Alt, hvad Erfaring har lært os, medføre farlige Følger. Men fra denne Tilstaaelse er der et langt Sprang til den modsatte Mening, der sætter en gjennem

længere Tid forberedt Almeninfektion som det Primære og Kulden som en Biomstændighed; hermed lader den massevise Optræden af Lungebetændelse paa forskjellige Steder og hos tilforn fuldkommen sunde Individer sig ikke sammenrime, medens Antagelsen af en lokal Affektion af Lungeslimhinden som Udgangspunkt tillader, som før anført, en let og naturlig Forklaring baade med Hensyn til den antagne Aarsag og til Sygdomssymptomernes Optræden og videre Forløb. Lungebetændelsens strøgvise Optræden, som ogsaa ved denne Leilighed gjorde sig gjældende, idet flere Nabogaarde, større og mindre Grænder bleve Sygdommens Sæde, er i høi Grad skikket til at kaste Blaar i Øinene paa mindre erfarne Iagttagere og har været stadig benyttet som Bevis paa Individernes gjennem længere Tid fremavlede Disposition, der kun behøver en Leilighedsaarsag, forat Lungebetændelse kan finde Fodfæste og komme til Udvikling. Efter min Formening ligger andre Betingelser til Grund herfor, hvorpaa jeg allerede har gjort opmærksom i «Norsk Magazin for Lægevidenskaben» for 1871, og jeg vil saaledes her blot nævne Veirligets og Vindstyrkens Forskjellighed paa de forskjellige Steder. Lungebetændelsens større og mindre Evne til gjennem Aandedrættet at springe over fra det ene Individ til det andet og navnlig enkelte Familiers Uforsigtighed med Hensyn til at udsætte sig, uagtet givne Advarsler, for Smitte synes ikke at have ubetydelig Andel i, at et større Antal indsygne paa et mere begrændset Strøg. Disse Grunde ere gjennemskuelige for Enhver, der hyppig har Lungebetændelse under Behandling; sandsynligvis findes her ogsaa andre Aarsager, som det maa blive Fremtidens Sag at klargjøre.

Lungebetændelsen i November var temmelig ondartet og havde mange Dødsfald tilfølge, og uagtet jeg ikke kan antage den for at have været i særlig Grad smitsom, hvilket især er Tilfældet med den dyskrasiske og adynamiske, gjorde jeg her den Erfaring, som jeg før har gjort opmærksom paa, at en uforsigtig Omgang med de Syge ligeoverfor deres Aandedræt overfører ikke sjelden Sygdommen fra det ene Individ til det andet. Saaledes blev i et Hus 3 Børn angrebne af Lungebetændelse og tilsidst Moderen, som passede dem, og som overanstrengt ogsaa bukkede under for den. Den overføres efter min Formening paa samme Maade som Snue, Croup, Anginaer og de andre katarrhalske Affektioner af Aandedrætsorganerne.

---

2. Om de hygiæniske og økonomiske Forhold i Sands Distrikt.

(Af Distriktslæge K. Nilssens Medicinalberetning.)

Den almindelige Lammelse i enhver Retning af privat Foretagsomhed, hvilken er en Følge af de fremdeles «trykkende Tider», har ogsaa her forværret den økonomiske Tilstand i det forløbne Aar. Især gjælder dette om den fattige Strandbefolkning, der nu ikke har andre Erhvervskilder end lidt Smaafiske og tilfældigt Sjauerarbeide, medens Skibsbyggeriet, der tidligere gav dem rigeligt Udkomme, og som oprindelig har foranlediget Strandstedernes Tilbliven, fremdeles saagodtsom hviler. Saaledes er det paa Strandstederne Sand, Hoggenvik, Vike-

dalsosen og flere Steder. Vaarsildfisket, der i de sidste Aar har begyndt at forespeile gode Syner i Begyndelsen af Fisket, holder ikke, hvad det lover, og den langt overveiende Flerhed af fiskende Almue fra disse Kanter, der har anvendt Bekostninger til Udrustning og ere dragne afsted med lyse Forhaabninger, ere komne næsten tomhændede tilbage; kun meget faa har havt et Udbytte af indtil Kr. 150 pr. Lod for ca. 8 Ugers Slid.

Blandt Almuen her er derfor Nøden stor; derom vidner de mange gustne Ansigter samt talrige Fordøielsessygdomme, hvilke væsentlig har sin Grund i utilstrækkelige Næringsmidler. Sort Kaffe og Havremelsgrød er den eneste Føde for mindst Halvparten af denne Befolkning, og mange af disse har ikke engang heraf tilstrækkeligt til Mættelse. Poteterne ere saa dyre, at den Fattige nu ikke kan kjøbe dem; sød Melk er ovenkjøbet ikke let tilgjængelig for Strandboerne; gammel, sur Melk derimod faaes rigeligere, og da den er billig, afsættes meget af den. For Strandstedet Sands Vedkommende er den økonomiske Tilstand ved Aarets Slutning som ovenfor skildret. Strandstedet har nu reist sig efter Ildebranden i Marts Maaned, De fattige Brandlidte tilflød der en uventet stor Hjælp i Bidrag af Madvarer, Klæder og Penge. Forholdene bleve derved betydeligt forbedrede, et raskere Liv begyndte ligesom at pulsere hos Befolkningen, og under det travle Byggearbeide drømte man sig vistnok ind i de gode gamle Tider, indtil Høsten kom og bortjog disse Illusioner, idet Nøden atter indtog sin gamle Plads dennegang rigtignok i nye Vaaningshuse. Og disse ere meget rummelige — maaske altfor rummelige; men man trøster sig i saa Henseende med, at Bygningerne egentlig ikke er bestemt for Nutiden, men for en Fremtid, der vil blive ligesaa gunstig for Stedet, som nærværende Tid er haard, den Tid nemlig, da Veien over Haukelid bliver færdig til Suldal, hvorved Veiforbindelsen mellem Øst- og Vestlandet ogsaa paa denne Kant er tilveiebragt, og Sand skulde blive en Stabelplads for Trafiken paa denne Veilinje. — For de Fattige blev imidlertid Ildebranden en saare velkommen Hjelp; de fleste Huseiere derimod led større eller mindre Tab paa Grund af utilstrækkelig eller manglende Assurance, og hverken de indkomne Bidrag eller de gunstige Omstændigheder, at Arbeidspriserne have været lave og Byggematerialierne billige, har kunnet formaa at udjevne Tabene. Strandstedet er fortiden temmelig fuld af Dagdrivere; deriblandt findes en Hoben Gutter, som kunde have Gavn af at komme ud i Verden, men som foretrækker at slaa sig til Ro hjemme hos sine Forældre, fylde Ølkneiperne om Aftenen og drager om Natten ud paa Landveien for at gjøre Optøier. Misbrugen af Øl og Spirituosa er i det sidste Aar tiltaget i foruroligende Grad paa Strandstedet Sand, medens Tilstanden i denne Henseende skal være meget god i den øvrige Del af Distriktet. Tiltale for Forseelser og Forbrydelser er derfor paa Strandstedet blevet adskilligt hyppigere i den senere Tid.

Hvad Sundhedspleien overhovedet angaar, da er det en let forklarlig Kjendsgjerning, at den private Hygiæne som Følge af den ovenfor omtalte mislige økonomiske Tilstand maa være temmelig daarlig. Thi naar Fattigdommen faar fæstet Rødder i et Hjem, er det i Regelen ogsaa forbi med Sandsen for Renslighed og et godt Husstel; der indtræder en Sløvheds Aand, som gjør Ondt værre; al Foretagsomhed lammes; Husfliden ligger under. I alle Fald synes denne sidste at staa betydeligt lavere blandt Strandbefolkningen end blandt de mere velhavende Bønder. Og i denne Henseende er det Kvinderne, paa hvem en betydelig Del af Skylden hviler for den hos Strandboerne herskende større Fattigdom og Elendighed; uvidende, dovne, skiddenfærdige, sladderagtige Kvinder med et indgroet Hang til at streife omkring — helst paa Betleri, hvortil de ogsaa oplære sine Børn — kan siges at være et stærkt fremtrædende Onde paa disse Strandsteder.

Kommer man ind i de beboede Dalstrøg og høiere op, møder man ogsaa i omhandlede Henseende en friskere Luftning: større Renslighed og Ordenssands,

mere Tiltagsomhed og Virksomhed og en freidigere Livsopfatning. Dette Skudsmaal gjælder fornemmelig Suldølerne, der besidder en kjærnefrisk Natur i Sammenligning med de overhovedet mere baade legemlig og andeligt svage, meget talende og larmende Kystbeboere.

Om den offentlige Hygiæne er der lidet at berette. Den for det vestlandske Jordbrug eiendommelige Gjødslingsmaade, idet man spreder Gjødselen (ofte daarligt komposteret) ovenpaa Græsvold, uden at nedpløie den, forekommer mig at have sine betænkelige Sider, ikke at tale om den ubehagelige Stank, der om Vaaren ikke alene opfylder Luften i vid Udstrækning men ogsaa Boligerne. Derved er intet at gjøre for Landkommunernes Vedkommende. Blot Strandstedet Sand har særskilt legaliserede Sundhedsvedtægter, hvilke forbyder saadant, men Landsognet støder lige til Strandstedets beboede Dele, hvorved disse ligefuldt faar sin Andel af omhandlede Emanationer; afskyligt er det, naar, som i den senere Tid, raadden Sild benyttes paa anførte Maade til Gjødsel.

3. Om hygiæniske Forhold m. V. i indre Sønd-hordlands Distrikt.

(Af Distriktslæge J. Dahls Medicinalberetning.)

De økonomiske Forhold i Distriktet har desværre ikke undergaaet nogen Forandring til det bedre i 1879; i Virkeligheden staar det vel endnu værre til end i 1878, da jeg i min forrige Aarsberetning skildrede dem med de mørkeste Farver; men man lærer efterhaanden at indskrænke sig mere og mere og finder nu smageligt, hvad der i de gode Aar forsmaaedes. Skibsbyggeriet staar fremdeles næsten ganske stille, Silden udebliver fra vore Kyster, Tønder og Tøndestav samt alskens Skovprodukter med Undtagelse af Brændeved er som Følge heraf omtrent uafsættelige. Fattigbyrderne stige stadigt og Evnen til at udrede dem aftage I det Sogn, hvor jeg bor, ere Kommune-Skatterne i de 3 sidste Aar stegne omtrent 100 pCt. for dem, der kan betale, en Følge baade af at Flere trænge Fattigforsørgelse og end mere af, at mange af de mere betydelige Skatteydere ere blevne insolvente og nu Intet yde. Noget Tegn til Bedring er endnu, da dette nedskrives (ɔ: Febr. 1880), ikke til at opdage. Et stort Vaarsildfiske vilde aller snarest kunne bringe Lettelse.

Agerbrug og Fædrift er i Fremadskriden i Etne og paa Halsenøen af Fjælbergs Herred. Melken behandles langt bedre end tidligere, og det Smør, som produceres, er nu i Reglen godt og renligt behandlet, ofte endog udmærket godt. I det Hele er her Lyst og Sands for Forbedringer og Fremskridt, men kun altfor Mange mangle den fornødne Driftskapital.

Levemaaden har altid været i høi Grad tarvelig, især hos vore Husmænd og Inderster, og under den nu herskende store Arbeidsløshed er den naturligvis endnu tarveligere. Naar der i Huset blot findes tilstrækkeligt Mel, Sild (saltet Brisling) og Potetes er det Vigtigste tilstede for at kunne leve, og kan der saa kjøbes lidt Kaffe og en og anden Gang lidt Ovnsbrød hos Landhandleren, anser man sig ikke berettiget til at klage for Udkomme. Hvor man ikke har Melk,

nydes Kaffe i store Kvantiteter flere Gange daglig, men den har overmaade lidet med den egentlige Kaffebønne at gjøre og bestaar hovedsagelig i al sin Tyndhed af forskjellige billige, for det Meste hjemmelavede Surrogater. Brændevin findes nu meget sjeldent selv i de mere Velstaaendes Huse og Øl yderst sjeldent uden ved Bryllup og Begravelser, hvor der dog nu aldrig er Tale om Beruselse.

Med Hensyn til Renlighed i Husene og det hele Stel er der ganske vist gjort ikke ubetydelige Fremskridt i de senere Aar, men der er dog i saa Henseende Adskilligt tilbage at ønske. Det er imidlertid at haabe, at de tvende Skoler for voxne Jenter, som nu ere oprettede her i Amtet til Oplærelse af dygtige Husmødre, ville virke gavnligt i vide Kredse med Hensyn til Renlighed, Orden og godt Stel i Husholdningerne. I det sidste Aar har der til disse Skoler meldt sig et langt større Antal Elever, end de kunne optage.

Den stærke religiøse Vækkelse, som i de senere Aar har udbredt sig over det hele Distrikt, har ganske vist virket gavnligt paa Moraliteten; dog finder endnu Natteløberi Sted i enkelte Bygder, og letsindige Ægteskaber med Udsigt til ret snart at tiltrænge Fattigvæsenets Understøttelse indgaaes endnu kun altfor ofte.

Boligerne ere hos de nogenlunde velstaaende Gaardbrugere upaaklagelige, og de ny opførte Huse ere ikke sjeldent endog altfor kostbare i Forhold til Vedkommendes Formuesforhold. At Kogeovne bruges i Familiens Dagligværelse hele Vinteren til Madkogning og stundom ogsaa om Sommeren, er en Uskik, som vanskelig nogensinde lader sig udrydde, skjønt ikke blot Helbreden lider derunder, men Huset ogsaa langt hurtigere bliver raaddent af den stadige Damp og Fugtighed, som derved udvikles. Vandhuse bliver mere almindelige hos de bedre Stillede, men mangler desværre endnu ikke saa faa Steder.

4. Om Sundhedskommissionernes Foranstaltninger mod smitsomme Sygdomme.

(Af Distriktslæge J. M. Thorsens Medicinalberetninger fra ytre Sogns Lægedistrikt for 1879 og 1881.)

1879. Blandt Foranstaltninger mod smitsomme Sygdomme har Sundhedskommissionerne i flere Aar benyttet vedlagte trykte Schemaer [1]) til Forholdsregler og til Anmeldelser om Sygdommens Udbrud; de sidste ere i Regelen sendte til Nabolægerne. Ligeledes ere til Tilsynsmænd omdelte trykte Schemaer til Anmeldelser, hvilke fordetmeste benyttes ordentligt. Det viser sig dog, at den hele Ordning med halvt frivillige Tilsynsmænd (Sundhedskommissionens Medlemmer i Regelen og nogle andre Mænd) er aldeles uholdbar, da det staar enhver Tilsynsmand frit for at undlade Anmeldelse af smitsom Sygdom; han kan være sikker paa, at hans Kjendinger og Kammerater i Sundhedskommissionen fritager ham for ethvert Ansvar. Det er vistnok aldeles nødvendigt, at de Tilsynsmænd, — som Sundhedsvedtægter og hygiæniske Foranstaltninger i det Hele absolut tiltrænge

[1]) I det væsentlige overensstemmende med de under No. 1, 2 og 3 nedenfor trykte Schemaer.

for at kunne virke let, sikkert og med tilbørlig Hurtighed, — at dette Hverv bliver lovbestemt, obligatorisk Hverv i Lighed med, hvad Tilfældet er i Skole- og Fattigvæsenets Anliggender.

1881. — — — I samtlige Møder behandledes Forslag til Regler mod smitsomme Sygdommes Udbredelse, Plakat om Rensning af Spedalskes Klæder m. V. (Schema 1 og 6), Rodeinddelingen af Herrederne fornyedes, Tilsynsmænd valgtes, som forsynedes med Instrux og de nødvendige oplysende Dokumenter og Schemata (de øvrige Schemaer) — — —.

1.

Sundhedskommissionen

for

.....Herred

paabyder for at hindre Udbredelsen af den paa Gaarden.....herskende smitsomme Sygdom.....følgende Forskrifter til Iagttagelse:

1. Enhver Husbond eller Huseier skal ifølge Lov af 16de Mai 1860 § 14, saasnart han mærker i sin Kreds, at en Sygdom udbreder sig til Flere og derhos viser sig at være af en ondartet Beskaffenhed, derom gjøre Anmeldelse til Distriktslægen. Saadan Anmeldelse bør ske snarest muligt og kan ogsaa gjøres til Sundhedskommissionens nærmest boende Medlem eller Tilsynsmand, som strax skriftlig skal underrette Distriktslægen derom.
2. De Syge skulle strax holdes saavidt mulig afsondrede. De maa ikke ligge i Seng sammen med Friske og, hvor særskilt Værelse paa nogen Maade kan haves, heller ikke i Værelse med Friske. Ingen Uvedkommende maa tilstedes Adgang til de Syge, og i det Hele skal alt unødigt Samkvem med de smittede Huse søges undgaaet.
3. De Syges Udtømmelser, samt hvad der opspyttes, maa ikke kastes i den almindelige Affaldsdynge, men opsamles i Kar, der til en Fjerdedel er fyldt med stærk Jernvitriolopløsning, og henbringes til et afsides i Jorden gravet dybt Hul og dækkes med Jord for hver Gang. Det maa nøie paasees, at det ikke ved Vandsig eller Regnskyl kan komme ned i Brønd eller Bæk, hvorfra Drikkevand til Husbrug eller Kreaturer tages. Paa Stedet sættes et Mærke, som bør blive staaende i nogle Aar.
4. Opsættelige Forsamlinger af Mennesker, saasom religiøse Samlinger, Skoler, Auktioner og Lignende maa ikke holdes paa de Gaarde, hvor Sygdommen hersker. Fra de smittede Huse maa heller ikke Beboerne indfinde sig til deslige Samlinger eller gaa ind i fremmede Huse (cfr. Criminalloven 13 Kap. § 4).
5. Familier eller enkelte Personer maa ikke indflytte i eller udflytte fra smittet Hus uden Sundhedskommissionens Tilladelse.
6. I de smittede Huse maa Beboerne holde deres Legemer og Gangklæder rene; Værelserne maa jævnlig vadskes og udluftes og renses efter Distriktslægens Bestemmelse. Melk, Madvarer, Seng- eller Gangklæder maa ikke opbevares i samme Værelse, hvor de Syge ligge.
7. I Værelse, hvor Syge have ligget, ødelægges Smittestoffet paa følgende Maade: Døre og Vinduer lukkes vel til, alle andre Aabninger tilstoppes saa godt som muligt. Samtlige Seng- og Gangklæder ophænges paa Snore, der spændes fra Væg til Væg under Bjelkerne; de øvrige Gjenstande, som skulle renses, opstilles paa Borde og Bænke. Stangsvovel i saadan Mængde, som Distriktslægen forordner, knuses først i Stykker af en liden Haselnøds Størrelse, lægges derpaa ovenpaa Gløder i en Gryde eller glasseret Lerskaal,

som sættes i Sand. Derpaa maa Enhver forlade Værelset, som holdes lukket i 6 Timer. Efter den Tids Forløb udluftes Værelset, der kan benyttes efter en Times Forløb. Vadskbare Klædningsstykker koges og vadskes; alt øvrigt udluftes i mindst 3 Døgn.

8. Afgaar nogen Syg ved Døden, skal han begraves snarest muligt. Ligfølget maa ikke være større end høist fornødent for at føre og begrave den Døde; Sørgestuer og Gravøl forbydes.
9. Sundhedskommissionens Medlemmer og Tilsynsmænd skulle paase Overholdelsen af disse Paabud og anmelde Overtrædelse for Kommissionens Ordfører, som er bemyndiget til paa Kommissionens Vegne at besørge Overtrædelser paatalte.
10. Overtrædelser af ovenanførte Paabud medfører Straf efter Lov af 16de Mai 1860 § 26.

.....Sundhedskommission den.....18

2.

Bekjendtgjørelse

fra

Sundhedskommissionen

Det bringes herved til almindelig Kundskab, at der i.....

Herred paa Gaarden.....hersker farlig smitsom Sygdom hos følgende Opsiddere:

.....

Distriktslæge.

3.

Fra

Sundhedskommisionen

i.....

De underrettes herved om, at Kommissionen i Møde den..... har beskikket Dem til Tilsynsmand for Sundhedsvæsenet i fire Aar fra 1ste Januar 188..... at regne for en Rode, der indbefatter Gaardene:

Deres Pligter i dette Ombud vil De erfare af omstaaende Instrux og Sundhedskommissionens Bekjendtgjørelser. Naar Deres Hverv udløber, har De at overlevere alle modtagne Dokumenter til den, der opnævnes til Deres Eftermand. Hermed følger:

1. Schema til Anmeldelse om smitsom Sygdom og Sundhedskommissionens Paabud mod Udbredelsen af smitsom Sygdom.
2. Sundhedsvedtægter for..... Herred.
3. Schema til Indberetning om det halvaarlige Eftersyn og om Overtrædelse af Sundhedsvedtægterne.

4. Plakat om Rensning af Spedalskes Klæder m. V.
5. Amtets Cirkulære om Sindssygevæsenet.

den . 188

.....
Distriktslæge, Ordfører i Sundhedskommissionen.

Til
Gaardbruger..... .....

Instrux

for .... Sundhedskommissions Tilsynsmænd.

1. Naar der opstaar Mistanke om en epidemisk eller smitsom Sygdoms Udbrud inden en Rode, skal Tilsynsmanden strax undersøge, om samme er kommen til Distriktslægens Kundskab; er ikke dette skeet, maa Tilsynsmanden snarest muligt underrette Distriktslægen derom.
2. Ere de Syge undersøgte af Distriktslægen, og han har erklæret Sygdommen for at være af epidemisk eller smitsom Art, skal Tilsynsmanden paase Overholdelsen af de Forskrifter, som Sundhedskommissionen giver til Forebyggelse af Sygdommens Udbredning. Tillige skal han mindst en Gang hver Uge sende Distriktslægen skriftlig Anmeldelse om de nye Sygdomstilfælde, som maatte indtræffe.
3. De valgte Tilsynsmænd skulle vedblive i denne Bestilling i fire Aar.

Vedtaget i Møde den 188

Distriktslæge
Sundhedskommissionens Ordfører.

4

Til
Hr. Distriktslæge.....

Anmeldelse om epidemisk Sygdom.

Ifølge den mig paahvilende Pligt anmelder jeg herved, at der paa Gaarden
..... i .....
Hus har vist sig Sygdomstilfælde, som antages for at være af smitsom og epidemisk Art. Sygdommen ytrer sig paa følgende Maade:

De Syges Navne og Alder er 1..... ...Aar gammel
2....
3.....
Af samme Sygdom er død..... .....

Den først Angrebne blev syg for Dage siden, den anden for Dage siden, den tredie for Dage siden.

...den..... ..188

.....
Sundhedskommissionens Tilsynsmand.

5

Til

Sundhedskommissionen.

Indberetning

angaaende Sundhedsvæsenet i den mig anviste Rode, saaledes som det er forefundet ved min personlige Undersøgelse af Tilstanden ved det halvaarlige Eftersyn den 188

Huseierens Navn.	Forefundne Mangler.	Varsel givet den	Er Manglerne rettede, eller findes de fremdeles?

..... den 188

.....

Sundhedskommissionens Tilsynsmand.

6

Plakat

om Rensning af Spedalskes Efterladenskaber.

I Henhold til Lov af 26de Mai 1877 § 4 bestemmer .....

..... Sundhedskommission, at afdøde Spedalskes Efterladenskaber skulle renses paa følgende Maade:

Gang- og Sengklæder koges mindst 1 — en — Time. Imidlertid vadskes Værelse, Madkar, Sengested og andet Husgeraad, som den Spedalske har benyttet, grundigt med Karbolsyreopløsning.

Derefter underkastes Værelse og Efterladenskaber desinficerende Svovlrøgning efter Distriktslægens Anordning.

Paa samme Maade forholdes med alle Spedalskes Rum, Eiendele eller Brugsgjenstande, som ikke længer af dem benyttes.

.....Sundhedskommission den .....

5. Meningitis cerebro-spinalis.

(Sygehistorier efter Distriktslægerne Thorsens og Schous Medicinalberetninger for 1879.)

$^{14}/_{2}79$. Ole A. D. Pladsmand, 47 Aar gl., hjemvendt for 8 Uger siden fra Telegrafarbeide i det Trondhjemske. For 7 Uger siden maadeligt Feberanfald, Smerter med Stikken og Riven i Underlivet, Cardia, Brystet, fornemmelig dog i høire Arm og Fod, med Stivhed i Skulderleddet og Fodleddet og vanskelig, yderst smertefuld Bevægelse sammesteds. Klager nu over de samme stikkende Smerter, der især optræde i Anfald af 10—20 Minuters Varighed flere Gange daglig og mest om Nætterne, i begge Fodled, begge Skulderled og i høire Underarm, Haandled og Fingre. Vanskelig, smertefuld Bevægelse af Nakken og Hovedet, ømfindtlig for Tryk paa alle Proc. spinosi colli og de øverste dorsi. P. 80, Tungen belagt, 2 Gange Brækninger. For 8 Dage siden Udslet af røde ophøiede Pletter af et Gryns Størrelse paa hele høire Side af Legemet. $^{6}/_{3}$. Fødderne bedre, dog endnu nogen Smerte i høire Fodled og Læg. Høire Halvdel af Nakken er fremdeles Sæde for heftige, stikkende, værkende Smerter, der optræde i Anfald, der ende med Strækninger af høire Arm. I Baghovedets Bedækninger, paa Brystet og Sidepartiet af Halsen henover mod Skulderen sees flere livligt røde, ophøiede circulære Infiltrationer i Huden af omtrent $^{1}/_{2}$—$^{3}/_{4}$ Tommes Diameter, alt kun paa høire Side. Disse bleve siden til Furunkler, som forløb paa almindelig Maade. Paa venstre Side er Armen stiv og kun vanskelig, og med store Smerter foretages passiv Flexion i Ledderne. Temperaturen i høire Haandflade 38.2, i høire Axille 38.7, i venstre Haandflade 37.8, i venstre Axille 38.5.

$^{25}/_{3}$. Yderst debil, Huden svagt svedende, delirerer af og til, ellers ved god Bevidsthed, uafladelige Kramper i Ansigtet og fornemmelig omkring Munden, især høire Mundvinkel; Paralyse af Buccinator, tygger paa høire Mundvinkel, naar han skal tale eller spise og svælge, hvilket alt foraarsager store Smerter. Paralyse af høire øvre Øienlaag. Klager over Smerter især i høire Arm og Fod, fornemmelig i høire Skulder og Scapula. Fingrene paa høire Haand staa halvt flekterede, stive og ubevægelige, kan passivt kun bøies ubetydeligt. Han er yderst ømfindtlig for Kulde. Smerterne flytte sig af og til henimod Epigastriet og Hjerteregionen, og da faar han Anfald af Gispen, som kan vare $^{1}/_{4}$—$^{1}/_{2}$ Time. — Efter 12 Igler i Nakken 3 Gange i Rad bedredes Tilstanden efterhaanden, hvilket oftere skal være Tilfældet med denne Sygdom, idet Paralyserne danne Indledningen til Reconvalescentsen. Omtrent et Aar senere, $^{8}/_{2}80$, saa jeg ham igjen. Han var da nogenlunde dygtig til let Arbeide, Fingrene, især paa høire Haand, stive, blive staaende i halv flekteret Stilling og maa da passivt rettes ud eller bøies sammen efter Behov. Af og til pinlige, stikkende Smerter i Fingerspidserne, Skuldrene og Nakken. Hørelsen adskilligt formindsket (J. M. Thorsen).

Af Meningitis cerebrospinalis indtraf 2de Tilfælde, begge i Viksdalen. Det første var en 28 Aar gl. Gaardmandskone paa Gaarden Rørstadbotten, der efter at have gaaet sig hed paa Veien til Stølen en Dag, medens der samtidig blæste en temmelig kold Vind, blev syg efter Hjemkomsten: Frost, manglende Bevidsthed, Brækninger. Ved Lægetilsyn, $^{13}/_{7}$, 3 Dage efter befandtes: Bevidstløshed med Uro af og til, Opisthotonus, kontraherede Pupiller, Obstructio alvi og Retentio urinæ (hvilken sidste dog var ophørt spontant efter $1^{1}/_{2}$ Døgns Vedvaren). Brækningerne ophørte, P. 48—52. Stor Ømfindtlighed ved let Tryk og Berørelse af den tilbagetrukne Nakke. (Der blev anvendt Isblære, Vesicatorium nuchæ og Laxantia). Ved Budsending $^{17}/_{7}$ forklaredes: God Bevidsthed, Smerter i

Armene, Obstructio alvi og Retentio urinæ. Rep. Vesicator. et Laxans. Senere kom hun sig temmelig hurtig. — Det andet Tilfælde (Midten af August Maaned) indfandt sig paa Vaagsnæsset, hvor en 14 Aar gl. Pige blev syg under Opholdet paa Stølen. Hun blev liggende paa Stølen en 3 Ugers Tid og senere ført hjem. Sygdommen var her ligeledes begyndt med Brækninger, Hovedpine, af og til Bevidstløshed, Stivhed i Nakken og stærk Tørst. Da hun senere blev undersøgt, fandtes: tilbagetrukken Nakke, Ømfindtlighed over hele Ryggen og venstre Arm; hun ynker sig og er meget urolig, manglende Bevidsthed og Brækninger i de 2 foregaaende Dage, nu ved god Bevidsthed og Brækningerne standsede. Afføring i Orden, ingen paralytiske Phænomener. — Senere indfandt sig en noget langsom Reconvalesents. Ved Examination blev der forklaret, at en Broder af hende, 21 Aar gl., var død efter nogle Dages Sygdom i Juli Maaned og af Symptomer, der tydede paa en Meningit. Der blev af Forældrene beklageligvis ikke søgt Lægehjelp, da de ansaa det for «Døden» lige fra Begyndelsen og følgelig Hjelp for umulig.

6. Om hygiæniske Forhold m. V. i Kinns Distrikt.

(Af Distriktslæge U. J. Høsts Medicinalberetning.)

Vaaningshusene i den yderste Del af Distriktet, hvor Adgangen til Brændsel er vanskelig. bestaar nu saagodtsom uden Undtagelse af Lemstuer med Kogeovn. De tidligere opførte hvile paa saagodtsom ingen eller ialfald altfor lav Undermur, hvilket i Forbindelse med, at der aldrig ildes uden under Kogningen, og at der i de sjeldneste Tilfælde er sørget for en Indretning til at bortlede Dampen, gjør, at de ere uhyggelige og fugtige i den Grad, at man kan se de fortættede Vanddampe rende ned over Væggene og dryppe fra Loftet

I denne Stue, som ofte er liden nok, opholder Familien sig Dag og Nat, og her opbevares Madvarer, ialfald Melken, forsaavidt de have nogen. I en Gang foran Stuen opbevares, hvad der ikke faar Rum inde. — I Fjordene og Dalene ere Forholdene forsaavidt bedre, som Stuerne ere større og luftigere, uden Lem og bedre opvarmede, men ogsaa her benyttes i Regelen kun et Rum, hvori koges, spises, arbeides og soves.

Renligheden saavel i som udenfor Husene har i de sidste 20 Aar gjort betydelige Fremskridt; jeg tror neppe, der findes et Hus, det skulde da være i Bremanger, hvor ikke Gulvet bliver vadsket hver Uge, ligesom ogsaa de før saa almindelige Dynger af udkastet Urenlighed lige udfor Stuedøren mere og mere forsvinde.

Om sin Person er Søndfjordingen renslig. Naturligvis vil Arbeidet meget ofte medføre, at han under dette er smudset; men træffer man ham paa Reise eller udenfor Arbeidet, er han upaaklagelig ren, og selv den fattigste er pyntelig og anstændig i sit Antræk; fillede Folk træffer man aldrig. Skab, som før ikke var ualmindelig, har jeg paa flere Aar ikke seet.

Søndfjordingen havde tidligere og nok ikke med Urette Ord for at være glad i stærke Drikke; men ogsaa heri er der stor Forandring til det bedre. Udskjænkningsstederne for Brændevin er nu reduceret til et eneste, nemlig i Bre-

manger; men jeg tror, at ogsaa dette er sin Undergang nær af Mangel paa Søgning. Øl og Vin er vistnok at erholde paa Florø, men det er nu næsten et Særsyn at se en beruset Mand. Det er vel muligt, at der gjøres en Dyd af Nødvendighed, da Evnen til at forskaffe sig den Slags Nydelse er saa betydelig reduceret siden Fiskeriernes Ophør; men jeg har det Haab, at der virkelig er kommen en bedre Aand ind i Folket, og at Opinionen er imod Beruselse.

Nydelsen af Tobak er meget udbredt. For en Del Aar siden kunde jeg i Bremanger endog se Koner og unge Piger med sin Tobakssnadde i Munden, men i de senere Aar har jeg ikke iagttaget det.

Søndfjordingen er stille, pyntelig og beskeden i sin Optræden, fredelig og sagtmodig; om Slagsmaal hører man aldrig. Over hele Distriktet hviler der et religiøst Alvor, der for Svanø og Vefrings Sogns og tildels for Kinns Vedkommende daterer sig lige fra Hans Nilsen Hauge, der her havde en stor Indflydelse, og har givet Befolkningen et Præg. Kan nok være, at der lægges en utilbørlig stor Vægt paa det udvortes, saaledes ansees vistnok Søndagsarbeide for en af de største Synder; men at det ikke a l e n e er det udvortes Menneske, der er paavirket, derom vidner den Sagtmodighed og Taalmodighed, hvormed al Nød og Ulykke bæres, den Udholdenhed i legemlige Lidelser, der udvises, og den Fortrøstning og Tillid, hvormed Døden imødesees.

Søndfjordingen er ikke just udrustet med ualmindelige Legemskræfter, men er seig og udholdende i sit Arbeide, navnlig naar det gjælder at ro, og da Baaden her er saagodtsom det eneste Befordringsmiddel, er saavel Mand som Kvinde opøvet heri fra Barndommen af. At ro en 5 à 6 Mile for Dagen og ofte Dag efter Dag er, ialfald naar der er Anledning til at komme paa Havet for at fiske, ikke noget udsædvanligt. Om Sommeren naar Sommersidfisket slaar til, kan han vaage Nat efter Nat og alligevel udføre forefaldne Arbeider om Dagen. Jeg tror dog at have gjort den Erfaring, at Søndfjordingen slides hurtig op. Naar han er over 50 Aar gl., er det bedste af ham forbi, og er der Anledning til det, begynder han allerede da at tænke paa at overlade Gaarden og tage sig Kaar, ligesom han ogsaa efter de Aar nødig deltager i de større Fiskerier. Han bliver saa forunderlig kuldskjær, naar han bliver ældre, og plages desuden af alskens Neuralgier. Men er han saa kommen til Ro, kan han være seig nok, og det er ikke saa ualmindeligt, især i Svanø Sogn, at Folk bliver dygtig gamle.

7. Om de hygiæniske Forhold i Hadsels Distrikt.

(Af Distriktslæge G. Thodes Medicinalberetning for 1879.)

Disse er vel neppe slettere end de fleste andre Steder i Nordlands Amt, for visse Egne af Distriktet maaske snarere bedre. I det omhandlede Aar var den økonomiske Tilstand temmelig mislig, hvorfor man heller ikke saa videre til den Fremgang, der ellers spores i Distriktets mere gunstigt beliggende Trakter. Foruden de afsides liggende Fjordhul i Hadsel er det væsentlig i Bø Prestegjeld og Malnæs Sogn, at Tilstanden er daarligst. Befolkningen, der i flere Henseender ligner Finmarkens, er for en stor Del indflyttet og staar paa et relativt

lavt Standpunkt. Medens Næringsveien i disse Trakter udelukkende er Søen, indtager paa Ulvøen og den nærliggende Del af Langøen Jordbruget en mere fremragende Plads, saa at der endog paa den førstnævnte Ø findes Folk, der udelukkende leve af sin Gaaard eller Kvægavl. I dette Strøg forsvinde ogsaa Gammerne efterhaanden, hvorimod der i de mere afsides Egne endnu findes mange og bygges mange af disse. Af de ny opførte Bygninger ere flere hverken trange eller uanseelige om end byggede i sædvanlig Bondestil. Hos de fleste er dog Boligerne endnu lave, trange og i høi Grad utætte, bestaaende af en liden Stue, Kammer og i bedste Fald et ofte af Bindingsværk tilbygget Kjøkken. Kogeovnen synes dog mere og mere at gaa af Brug, om den end endnu findes paa mange Steder. Svin, Gjeder og Sauer har jeg ikke seet i Beboelsesrum undtagen inderst i Eidsfjord og i Bø. Levemaaden forøvrigt indretter sig i Regelen efter Omstændighederne. Om Vaaren og Sommeren er den mere flot, da Fisket har givet Penge og Kreaturerne Melk. Udover Høsten derimod, naar Fortjenesten er opspist, og især om Vinteren, naar Mandfolkene ere paa Fiske, er Tilstanden mange Steder elendig. Paa Grund af det alt for store Kreatur- og Hestehold haves sjelden, om nogen Melk paa denne Aarstid, og hvor ikke Hjemmet ligger saa nært, at Mændene af og til kan bringe lidt fersk Fisk, er der vistnok adskillig Mangel paa Næringsmidler, der traadte temmelig frem i Vinteren 1879 og 1880. Næringen er da ofte kun Poteter, om saadanne haves, og Suppe. Sild har i de sidste Par Aar kun vanskelig været at faa. Kaffe bruges vistnok almindelig, men saavidt observeret sjelden til Misbrug i den Grad som paa andre Trakter i Landet. En almindelig Drik er The af Laurbærblade. Drikfældighed er meget sjelden. Den mest tilbagestaaende Del af Befolkningen er som oftest Fruntimmerne. Medens Mændene paa Fisketurene under Samkvem med Folk fra alle Landets Kanter have Anledning til at udvide sin Syuskreds, falder dette kun i de mere velstaaende Fruntimmers Lod. Stellet er derfor i høi Grad primitivt og tillige ødselt. Paa Grund af den ringe Disciplin, der pleier at herske i Familier i Nordland ialfald i Sammenligning med sydpaa, ere Børnene ogsaa uvillige og lidet skikkede til at komme i Tjeneste hos Konditionerede, hvor de kunde lære noget mere. Denne Mangel paa patriarkalske Forhold inden Familien kommer vel for en Del af Mandens hyppige og lange Fravær, men kunde dog maaske ventes adskillig bedret, om der f. Ex. indførtes en ordentlig Værnepligt som for det øvrige Land. Den Orden og Disciplin, hvortil de udskrevne Mandskaber da bleve tvungne, og hvoraf de snart vilde indse Nytten, vilde vistnok senerehen udøve en gavnlig Indflydelse inden Familierne. Sandsen for Haandverk er her som de fleste Steder nordpaa yderst ringe, og de faa herværende virkelig duelige Haandverkere ere alle søndenfra. Af større Fiskerier nævnes Torskefisket paa Yttersiden af Bø, der falder sammen med det lignende i Øksnæs, samt Seifisket om Sommeren og Sildefisket i Eidsfjorden om Høsten. Skreifisket i Bø har i det sidste Aar været af mindre Betydning. Eidsfjordfisket antog i den forløbne Høst store Dimensioner. Med Hensyn til de sanitære Forhold under Vinterfisket i Bø, da ere disse forholdsvis nok saa gode. Naar undtages paa Nordsiden (Hovden, Nykvaag o. s. v.), ro de fleste Fiskere fra sine Hjem eller kunne dog som Regel, ialfald en Gang ugentlig, komme til disse, hvilket er saa meget lettere, som de som oftest forsømme at trække paa Lørdagene.

8. Om Forholdene i Trondenæs Distrikt.

(Af Distriktslæge Chr. Schjelderups Medicinalberetning for 1879.)

Sidstleden 5te Januar var det 25 Aar, siden jeg udnævntes til Distriktslæge i søndre Senjen. Det være mig da tilladt at kaste et Blik tilbage paa dette Tidsrum. Distriktet bestod da af Trondenæs med Sands Annex — siden 1875 eget Prestegjeld — Kvædfjord, Ibestad med Bardo og Tranø Prestegjeld. I 1858 fraskiltes Tranø og Bardo til stor Lettelse baade for Lægen og for dem, som langveis maatte søge hans Hjelp. Efterat i 1869 Ibestad var fraskilt, synes alle billige og rimelige Fordringer paa nogenlunde let Adgang til Lægehjelp at maatte være tilfredsstillede. Da der i 1878 fra Kvædfjords Formandskab blev indgivet Andragende om, at der skulde ansættes egen Distriktslæge, fandt jeg efter min bedste Overbevisning ikke at kunne anbefale det.

Dette store Distrikt var uden examineret Jordemoder i 1855 og 56. I Trondenæs havde i længere Tid været ansat examineret Jordemoder, men ved min Overtagelse af Embedet fandtes ingen her. Paa Græsholmen boede rigtignok en examineret Jordemoder — Madame Holst —, men hun praktiserede ikke. I Tranø var en 70—80aarig Kone, Gælla Brox, ansat som Jordemoder. Hun var i 1812 under et Ophold i Trondhjem af Doktor Frimann bleven oplært til Jordemoder og underkastedes Examen af ham. Hun ansaaes derfor som examineret Jordemoder og havde som saadan 16 Spd. i aarlig Løn af Fogderikommunen og Brugen af en Tranø og Reisens Fattigkasse tilhørende Gaard Betholmen. Da Tranø siden Udgangen af 1857 fraskiltes dette Distrikt, ved jeg ikke, hvorledes det senere er gaaet der. I Ibestad fik man i 1856 udnævnt examineret Jordemoder. Samme Aars Vaar bleve 2 Jordemoderelever sendte til Jordemoderskolen, hvilke efter bestaaet Examen fik Ansættelse den ene i Trondenæs, den anden i Kvædfjord. I Sands Sogn var det saa langt fra, at man brød sig om examineret Jordemoder, at man endog ikke vilde bidrage det mindste til Løn til Jordemoderen her, mod at hun ogsaa skulde være forpligtet til at praktisere der, hvilket vakte saa megen Uvilje, at Formandskabet hersteds negtede hende Tilladelse dertil. Imidlertid har nu Sands Prestegjeld i de sidste 2—3 Aar havt examineret Jordemoder fast ansat. Denne Del af Medicinalvæsenet maa saaledes siges at have havt god Fremgang.

Da Skydsudgifterne til Vaccinatørerne vare betydelige i Forhold til Antallet af Vaccinerede, fattedes paa Amtsformandskabet 1873 efter Amtets Initiativ den Beslutning, at Honoraret for hvert med Held vaccineret Individ skulde forhøies fra 15 til 24 Skl., mod at Skydsgodtgjørelser bortfaldt. Her er det dog til denne Tid ikke lykkedes at faa dette ganske gjennemført, men jeg har godt Haab om, at det skal ske i den nærmeste Fremtid.

I Forbindelse med den hyppige Deling af Lægeembederne her nord maa ogsaa omtales den lettede Kommunikation paa Grund af den udviklede Dampskibsfart nu mod før i Tiden. De 4—5 første Aar af mit Ophold her var Dampskibsfarten standset fra November til udi Februar. Paa den haardeste Aarstid maatte altsaa alle Reiser foregaa i Baad. Da Dampskibsfarten kom i private Hænder — saavidt mindes i 1862 —, fik den et betydeligt Opsving, idet den fortsattes Aaret rundt, udvidedes til flere og flere Anløbssteder og blev hyppigere og hyppigere, saa at her nu i flere Aar har gaaet Dampskibe nord og syd 3 Gange ugentlig foruden ugentlig Fart af Tromsø Amts Dampskibsselskabs Skibe. At dette er til stor Lettelse baade for de Syge og for Lægen tiltrænger ikke nærmere Paa-

visning. For dette Distrikts Vedkommende er det ogsaa i mange Henseender en stor Fordel, at her er Telegrafstation ganske i Nærheden.

Hvad Levemaade og hygiæniske Forholde angaar, maa ogsaa i dem siges at have været Fremgang i det Hele taget. I Tidsrummet har været flere gode Aar i økonomisk Henseende, saavel hvad Lofot-, Finmark- og Hjemfisket som et rigt Storsildfiske angaar. Den almindelige Velstand tiltog saaledes jevnt, og dette viste sig baade i en bedre Levemaade dagligdags og især i Opførelsen af en hel Del Bygninger — baade Vaaningshuse og Fjøse — større og hensigtsmæssigere indrettede end før i Tiden. Vandhuse, som til denne Tid vistnok ansaaes for en unødig Luxus, ere blevne mere og mere almindelige. Vandledninger indrettedes paa ikke saa faa Gaarde baade i Trondenæs og Kvædfjord. Hjemmarken søgtes fredet ved Gjærdning, kort — der var god Fremgang at spore i mange Retninger. Ogsaa Udskiftningsvæsenet har vist sin gavnlige Indflydelse i sanitær Henseende, idet Udflytninger have fundet Sted, saa man nu bor mere frit, og Husene ikke ligger saaledes i en Klynge som før. Udskiftningen har været saa almindelig, at den vistnok er foregaaet paa de fleste større Gaarde i dette Distrikt. De sidste Aars Pinagtighed har dog bevirket nogen Stagnation i de her berørte Forhold.

I 1856 begyndte en meget stærk religiøs Bevægelse over hele Distriktet. Musik, Dans, Kortspil etc. var Djevelens Redskaber og blev aldeles banlyst, ligesaa alle Slags Spirituosa. Dette — Nykterheden — var efter min Formening saa omtrent Bevægelsens eneste gavnlige Følge, da den forresten forekom mig temmelig usund. Der forløb da heller ikke lang Tid, førend selv de mest Vakte begyndte at blive temmelig lunke og det Hele er ikke blot forlængst bortdunstet, men endog Reaktionen udeblev ikke. Dans og anden Kommers har saaledes længe været almindelig, og der nydes vist ikke saa lidet Spirituosa, mens Fylderi finder dog ikke Sted nu; i saa Henseende var det meget værre, mens Storsildfisket stod paa, formedelst den stærke Tilstrømning af Søringer, af hvilke mange ikke vare Vorherres bedste Børn og — slet Selskab fordærver gode Sæder. — Synderligt Misbrug af Spirituosa kan saaledes ikke siges at finde Sted, derimod gjælder dette Kaffedrikningen, der vistnok bruges til Overmaal.

Den Generation, som er opvoxen i det heromhandlede Tidsrum, staar vistnok i Oplysning ikke saa lidet over sine Fædre, idet Mand og Kvinde nu baade kan læse og skrive — blandt ældre Folk hører Skrivedygtighed til den sjeldne Undtagelse — ligesom den ikke er aldeles uvidende i Geografi, Fædrelandets Historie og Regning. Skoletiden er dog altfor kort, 6—8 Uger. Her i Trondenæs er ifølge Skoleloven af 16de Mai 1860 opført 11 Skolestuer — til 2 af dem hører en liden Jordvei, Kirkesangeren har en meget stor Gaard — saa Omgangsskole nu hører til Undtagelsen her. I Kvædfjord og Sand er derimod kun 2 Skolestuer, saa Omgangsskole der er almindelig, hvilket naturligvis baade med Hensyn til Undervisningen og i sanitær Henseende er meget misligt.

Jeg tror, det vilde være godt, om Børnene ogsaa fik nogen Undervisning i den almindelige Sundhedslære. Nordlændingen er nemlig af en konservativ Natur, og jeg antager, det vilde være langt lettere at faa Børnene til at indgaa paa det Nye end de Voxne, der skulle paavirkes gjennem Sundhedskommissionerne. Naar Børnene paa Skolen indprentedes Vigtigheden af Renlighed, frisk Luft i Boligerne, sunde Næringsmidler o. s. v., vilde dette vist bære gode Frugter i Fremtiden. De Voxne og da især de Ældre har nu lidet Begreb derom, ja anser det vel endog for bare Tøv, og efter hvad jeg har erfaret, er det et meget utaknemmeligt Arbeide at søge at bibringe dem det. Sands for Renlighed og frisk Luft lader nemlig meget tilbage at ønske. I det af Medicinaldirektøren netop udgivne Skrift: «Den offentlige Sundhedspleie» vilde Skolelærerne have et ypperligt Hjelpemiddel.

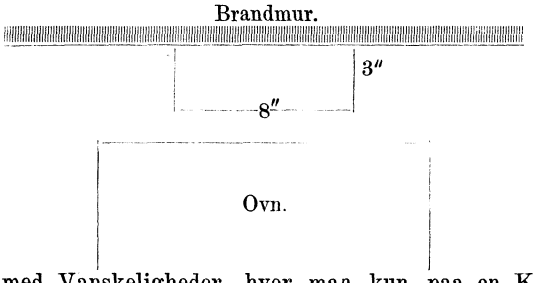
Hvad Børneopdragelsen i Hjemmet forresten angaar, da er den efter min Formening meget mangelfuld, navnlig vænnes Børnene ikke til Lydighed. Forholdet mellem Forældre og Børn er derfor ofte saa misligt — mange hæderlige Undtagelser gives naturligvis — at det fjerde Bud neppe synes at være kjendt. I Forbindelse hermed staar det vel for en Del, at unge Mennesker nu for Tiden ikke ville tage ud som Tjenestefolk. I de senere Aar har saavel Drenge som Tjenestepiger jevnligt maatte forskrives sydfra, navnlig fra Gudbrandsdalen, medens i lang Tid efter mit Komme hertil dette ikke var Tilfældet, og det uagtet at Lønnen nu er dobbelt saa stor som da. Da alle vil være om ikke Herrer saa dog frie, er her en hel Del saakaldte Selvfostringskarle af begge Kjøn — løse og ledige Folk uden fast Tjeneste. — Dette er vel ogsaa en medvirkende Aarsag til den Letsindighed, hvormed Ægteskaber indgaaes. Unge Gutter og Piger gaa hen og gifte sig uden mindste Udsigt til at kunne ernære Familie, og Antallet af fattige Husmænd og Inderster tiltager Aar for Aar, saa det truer med at blive et virkeligt socialt Onde. Jeg kan vel som ældre Mand have den Svaghed at være en laudator temporis acti; imidlertid tror jeg ikke her at have gjort mig skyldig i nogen Overdrivelse.

9. Ventilationsapparat til Skolestuer paa Landet,

angivet af Skoledirektør J. A. Bonnevie.

(I Marts 1881 henvendte Distriktslæge Augestad i Tinn sig til Medicinaldirektøren med Anmodning om nærmere Oplysninger angaaende et heldigt og simpelt Apparat, der af Skoledirektør Bonnevie i Trondhjem skulde være konstrueret til en Skolestue i Trondhjems Stift. Paa Anmodning meddelte Skoledirektøren nedenstaaende Beskrivelse med Rids over den Ventilationsanordning, som han pleier at anbefale for Skolelokaler i Landdistriktet. Den blev af Augestad senere anvendt og fundet tjenlig for Øiemedet.)

Under Gulvdækket langs en af Bjelkerne lægges en Kanal af Bord, 6 Tommer i Firkant indvendig. Den munder ud gjennem en Aabning i Sylmuren i fri Luft; dens anden, lukkede Ende føres ind under Rummet mellem Ovnen og Brandmuren, hvor der skjæres et Hul 3 × 8 Tommer gjennem Gulvet ned i Kanalen. Over dette Hul anbringes en opad aaben Kasse af Jernblik mod Brandmuren, omtrent af samme Høide som Ovnen.

I Almindelighed har der ikke været anvendt nogen Omsorg for at skaffe Afløb for den fordærvede Luft, da dette altid er forbundet med Vanskeligheder, hvor man kun paa en Kant af Rummet har en Trækpibe; ialfald tænker jeg mig, at Luftcirkulationen vil blive mindre tilfredsstillende, naar Indtag og Afløb skal foregaa ved samme Ildsted, om end i forskjellig Høide. For at bøde paa dette har jeg i det af Hr. Augestad nævnte Skolelokale paa By-

næsset ladet anbringe en Kanal langs Gulvet ind til Kakkelovnsvæggen; den udmunder i et af Værelsets Hjørner; over en Aabning ved denne Kanals anden Ende anbringes en Kasse af Jernblik ved Siden af den over Indtagskanalen og af lignende Dimensioner, men med Udmunding i Skorstenspiben.

10. Fortegnelse over de Skrifter, hvori Medicinalberetninger for Aarene før 1853 findes trykte.

For Aar 1814. Beretning om Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene i Norge. 1869. Bilag. Side 163.

— 1815.) Do. do. 1870. - 152.
- — 1816.)
- — 1827. Tidskriftet Eyr. Bind IV. Side 332 ff.
- — 1828. — — - VI. - 52.
- — 1829. — — - VI. - 59.
- — 1830. — — - VII. - 156.
- — 1831. — — - VIII. - 77 ff., 177 ff.
- — 1832.)
- — 1833.) — X. - 219 ff., 317 ff.
- — 1834. — - XI. - 155 ff., 171 ff.
- — 1835. Departements-Tidende. 1837. - 354 ff., 405 ff., 478 ff.
- — 1836. — — 1838. - 230 ff., 241 ff., 257 ff.
- — 1837. — — 1838. - 895 ff. 1839. Side 1 ff., 33 ff.
- — 1838. — — 1840. - 121 ff., 137 ff., 169 ff.
- — 1839. — — 1841. - 1 ff., 43 ff., 76 ff., 109 ff.
- — 1840. — — 1842. - 433 ff., 449 ff., 465 ff., 481 ff.
- — 1841. — — 1843. - 305 ff., 321 ff.
- — 1842. — — 1844. - 257 ff., 273 ff.
- — 1843. — — 1845. - 221 ff., 237 ff.
- — 1844. — — 1846. - 369 ff., 385 ff., 400 ff.
- — 1846. «Norsk Magazin for Lægevidenskab». 2den Række. Bind II (1848). Side 253 ff., 308 ff., 446 ff.
- — 1847. Do. do. 2den Række. Bind III (1849). Side 633 ff.
- — 1848. Do. do. — — IV (1850). - 721 ff.
- — 1849 Do. do. — — V (1851). - 663 ff.
- — 1850. Do. do. — — VI (1852). - 737 ff.
- — 1851. Do. do. — — VIII (1854). - 342 ff.
- — 1852. Do. do. — — IX (1855). - 623 ff.

Anm. For Aarene 1817—1826 samt 1845 ere Medicinalberetninger saavidt vides, ikke trykte; for 1845 foreligger den skrevet i Medicinalkontorets Referatprotokol for 1846. No. 2. Journal-No. 52.

Rettelser og Tillæg.

I Medicinalberetningen for 1879.

Side.	Linie.	Staar.	Læs.
V og 29.	14. fra neden 11. - oven	Hvaløernes Distrikt: 5 Hjelpevaccinatører.	4 Hjelpevaccinatører.
VI og 80.	22. - neden 5. - oven	Hviteseids Distrikt: 3 Hjelpevaccinatører.	6 Hjelpevaccinatører.
VII.	3. - —	Haugesunds Distrikt: 4 Jordemødre, 4 Hjelpevaccinatører.	6 Jordemødre, 6 Hjelpevaccinatører.
«	nederste	Anm. [1]) tilføies.	2 Jordemødre, 2 Hjelpevaccinatører.
IX.	11. fra oven	Riget: 720 Jordemødre, 619 Hjelpevaccinatører.	henholdsvis 722 og 623.
LVIII.	2. fra neden	Stiiter.	Stifter.
LX.	«	tilføies.	Tabel XXXVIII.
LXV.	12. fra neden	Jordemødre: Riget 717, Bergens Stift 133, Trondhjems 105, Tromsø 88.	henholdsvis 722, 135, 110 og 86.
«	8. - —	Hjelpevaccinatører: Riget 620, Christiansands Stift 113, Trondhjems 103.	henholdsvis 623, 112 og 107.
LXXXII.	4. - —	Dødsfald af Elephantiasis Græcorum rettes til:	Sum 162, deraf 98 Mandkj., 24 mellem 30—40 Aar gl., 11 mellem 40—50 Aar; Alder opgivet for 162. I Bergens Stift 70, Trondhjems 69, Tromsø 12.
7.	15. - —	I Tabel over Fødte og Døde i Christiania: Døde 0—1 Aar og i 1ste Døgn.	De under 0—1 Aar anførte Tal tilhøre 1ste Døgn og omvendt.
32.	4. og 5. fra neden	Tabel over Dødsfald af Svindsot (læs):	

	Opgivne Dødsaarsager				Forhold i pCt.	
	ialt.	af Svindsot.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.	til samtlige opgivne Dødsaarsager.	til Dødsfald af ikke epidem. Sygdomme.
deraf i Byer.....	388	61	119	289	15.7	21.1
— - Landdistrikt...	438	79	199	299	18.8	26.4

68.	5. fra neden	Folkemængde i Ringebu Distrikt: 13 694.	13 649.
79.	21. - —	Bratsberg Amt: 34 Hjelpevaccinatører.	33 Hjelpevaccinatører.
128.	Efter 10. Ytre Nordhordland.	tilføies.	Sveens Herred: 1,84 n. □ Mil, 3 125 Indb., 2 Jordemødre, 2 Hjelpevaccinatører.

Rettelser og Tillæg. (Forts.).

Side.	Linie.	Staar.	Læs.
140.	3. fra oven	Bergens By: 33 830.	38 573 (ɔ: ved Tillæg af 4 743 Indb. i Domkirkens og Sandvikens Landsogne, som fra 1ste Januar 1877 ere henlagte fra nordre Midthordlands Distrikt til Bergens By.)
167.	3. og 4. fra neden	Det om Meningitis cerebrospinalis epidemica anførte.	udgaar.
174.	16. fra neden	Tabel over Døde af Svindsot i Romsdals Amt: opgivne Dødsaarsager ialt i Landdistrikt 471	371.
232.	15. - —	Maasø Distrikts Fladeindhold i norske □ mil: 4.2.	Distriktslægen anfører i en Indberetning for 1880, at Fladeindholdet maa antages at være omtrent 4 Gange saa stort.

I Medicinalberetningen for 1878.

98.	12. - oven	Ringebu Distrikt: 13 694 Indb.	13 649 Indb.
155.	15. - neden	øvrige Bygder.	øvre Bygder.
159.	7. - —	Dødes Antal i 1878: 1 886.	1 939.
189.	3. - oven	Bergens By: 33 830 Indbyggere.	38 573 Indb. (cfr. ovenfor under Rettelser for 1879).
219.	14. - neden	Hellesylt i Norddalen.	Hellesylt i Sunnelven.
235.	15. - oven 16. - —	Ørlandets Hovedsogn af Ørlandet.	høre sammen.
«	16. - —	Fossunds Sogn.	Jøssunds Sogn (bør tillige rettes i Medicinalberetningen for 1877 Side 127).
326.	Tabel [1])	fri Medicin.	fri Læge.